СЕРГИЈЕ Димитријевић

ОДАБРАНА ПРЕПИСКА

Приредио

Милан С. Димитријевић

Књижевна заједница - Пожаревац
Фондација Николе Цветковића - Београд

Београд **2021**

Сергије Димитријевић

ОДАБРАНА ПРЕПИСКА

Приредио Милан С. Димитријевић

Сергије Димитријевић

ОДАБРАНА ПРЕПИСКА

Приредио Милан С. Димитријевић

Књижевна заједница Пожаревац
Фондација Николе Цветковића, Београд
2022

ОДАБРАНА ПРЕПИСКА

1. издање

Приредио:
Милан С. Димитријевић

Рецензенти;
проф. др Никола Цветковића
проф. др Лука Ч. Поповић
др Владимир Срећковић

Уредник:
Славица Јовановић

Издавачи:
Књижевна заједница Пожаревац
Фондација Николе Цветковића, Београд

Техничка обрада и корице;
Предраг Марковић

Штампа:
“Skripta Internacional”, Мике Аласа 54, Београд

Тираж:
100

ISBN: 978-86-81580-36-3

УВОДНА НАПОМЕНА

Лична писма су посебно важан примарни историјски извор и у њима се налазе драгоцени подаци, који могу да на посебан начин допринесу сазнањима о нечијем животу, делу, активностима, плановима, сарадницима, пријатељима и осећањима. Стога одабрана преписка људи који су иза себе оставили видљиво и препознатљиво наслеђе у науци, култури, уметности, политичком или револуционарном деловању побуђује занимање, посебно међу студијцима који се баве оваквим личностима.

Сергије Димитријевић (Пирот, 12. март 1912 – Београд, 10. август 1987), научник, историчар, нумизматичар, економиста, публициста, велики колекционар, библиографа, и песника, има је посебно богат и разноврстан живот испуњен студијским радом, стваралаштвом, а у младости и револуционарном активношћу. Родитељи су му Милан, рођен у Пироту јануара 1876, ухапшен од окупатора и одведен у логор на Бањици у Београду и стрељан у Јајинцима 16. септембра 1941, и Софија Димитријевна Караулова, удата Димитријевић, рођена на северу Русије, у Вологди, 21. јула 1877, а преминула у Београду 15. априла 1964.

У његовој великој, значајној и разноврсној заоставштини налази се обимна и занимљива преписка, са великим бројем људи, међу којима су и личности из јавног живота и научних и културних кругова, као што су: Борис Кидрич (Беч, 27. април 1912 - Београд, 11. април 1953); знаменити сликар Бора Барух (Београд, 19. новембар 1911 - Јајинци, код Београда, 4. јул 1942); Ерих Шломовић (Ђаково, 1915 – Београд, 1942), познати југословенски колекционар и трговац уметничким предметима, који је иза себе оставио највећу збирку импресиониста и постимпресиониста на Балкану; Руди Супек (Загреб, 8. априла 1913 - Загреб, 2. јануара 1993), хрватски филозоф, социолог, психолог и члан Праксис школе марксизма; Зденко Штамбук (Бијељина, 12. мај 1912 - Београд, 18. април 1976), политичар, књижевник и публициста; Франце Клопчич (Лопитал (L'Hôpital у Француској тада у Елзасу у Немачкој) 25. октобар 1903 - Љубљана, 25. април 1984), словеначки историчар, писац, преводилац и комунистички политички активиста; истакнути лесковачки ствараоци: Сретен Динић (Велики Шиљеговац, 3. новембар 1875 - Лесковац, 30. јул 1949), писац и културно-просветни радник; Драгутин М. Ђорђевић (Лесковац, 31. јану-

ар 1907 – Лесковац, 12. мај 1999), значајан српски фолклориста, етнограф и свештеник; Томислав Н. Цветковић (Горње Синковце, 1933 — Лесковац, 2010), књижевник, новинар, дугогодишњи директор Народног позоришта у Лесковцу, уредник недељника Наша реч, као и часописа Наше стварање и Помак; Ненад Кражић (1941 - Лесковац, 3. јануар 2020), књижевник, сликар и друштвени радник; и значајни и утицајни нумизматичари: Ранко Мандић (1946-2012), познати стручњак за нумизматику, аутор многобројних чланака о новчарству и неколико издања књига (каталози металног новца и жетона), уредник часописа "Динар"; Иван Ренгјео (Илок, 15. мај 1884 - Загреб, 9. мај 1962), хрватски историчар и нумизматичар; цењени бугарски нумизматичар Никола Анастасов Мушмов (Струга, 14. мај 1869 - Софија, 31. јануар 1942) и Тодор Димитров Герасимов (Софија, 31 марта 1903 - Софија, 8 март 1974), бугарски археолог и нумизматичар, дугогодишњи кустос збирке новца Националног археолошког музеја (1932-1968) и први професор нумизматике на Софијском универзитету (1968-1974). ..., тако да се у богатој и разноврсној преписци Сергија Димитријевића налазе интересантне и значајне појединости, не само из његовог живота и рада, него и о низу познатих стваралаца у науци и култури, о знаменитим Лесковчанима, нумизматичарима, и различитим јавним личностима, што може да побуди интересовање и буде од користи многима који се интересују не само за Сергија Димитријевића и његово стваралаштво него и много шире.

Да би писма и документи које смо одабрали и уврстили у ову књигу, имала вредност примарног историјског извора, исправљали смо само очигледне словне грешке и интерпункцију, када то доприноси бољем разумевању текста. Између угластих заграда смо додавали наше допуне недостајућих слова, као и све оно што документ чини јаснијим, а коментаре смо наводили у фуснотама. Када год су писмо или документ били читко откуцани, давали смо их у оригиналу, а када су били у рукопису, често је уз прекуцани текст укључен и оригинал или његов део, као илустрација.

Писма су сложена хронолошки, по годинама. Најстарије публиковано писмо је из 1926. године док је последња година 1986, тако да се односе на раздобље од 61. године. Посебно су издвојена недатирана писма, с тим што смо се трудили да и њих поређамо приближно хронолошки. Обимније преписке са нумизматичарима: Теодором Веселиновићем, Тодором Герасимовим и Ранком Мандићем, као и са аутором овог текста, издвојена су у посебне целине.

У *Додатак* су укључени краћи Сергијеви текстови, који су били објављени у данас тешко доступним изворима, или су остали у рукопису,

докумената, извештаји и планови везани за његов рад и прилози о Димитријевићевом стваралаштву .

На крају се налази одељак *О Сергију Димитријевићу.* У њега смо уврстили биографски важна документа и текстове о њему.

Сергијева писма, документација и приложени текстови садрже низ факата о његовом богатом животу, интересовањима студијском раду и активностима, међу којима су и они, који нису присутни у другим књигама, чланцима и написима о њему. Зато се надамо да ће ова књига допринети бољем сагледавању и разумевању Сергијевих стваралачких прегнућа, и дати поједине непознате детаље из његове занимљиве биографије. Она може да побуди знатижељу и оних, које интересује историја науке у Србији, као и Сергијеве везе са пријатељима и сарадницима из завичајног Лесковца, који је толико волео.

М. С. Димитријевић

ПИСМА

1926

1. Писмо Крума Николића, сина Милановог брата Атанаса - Анте, Софији и Милану Димитријевићу, упућено из Цариброда јануара 1926.

1929

2. Писмо Николе Анастасова Мушмова (Струга, 14. мај 1869 - София, 31. јануар 1942), познатог бугарског нумизматичара, Сергију Димитријевићу, послато из Софије, 30. септембра 1929.

Уважаеми Г-нъ Димитријевић,

С днешната поща изпраштамъ Ви кол[?] 9, стр. 129-144 отъ моята книга. Моля повторно прегледайте книгата дали кол[?] 9 не е погрѣшно турена на друго място и ако я намерите да ми я върнете

Отъ менъ има написани и следнитѣ книги: *Монетитѣ и печатитѣ на българскитѣ царе*, 1924 г., цѣна 170 л. и *Монетитѣ и монетарницитѣ на Сердика* (София), 1926, . - 150 л. Дветѣ книги за 170 динари съ пощ-разноски. И дветѣ съ научни книги съ таблици, но безъ цѣни на монетитѣ

София 30 1929 г.
Уважени Г-н Димитријевић,

С уважение
Н. Мушмов

С данашњом пошто шаљем Вам табак 9, стр. 129-144 из моје књиге. Два пута Вас молим прегледајте књигу да табак 9 није погрешно стављен на друго място и ако га нађете, вратите ми га.

Написао сам и следеће књиге: *Новац и печати бугарских царева*, 1924. г., цена 170 л. и *Новац и ковнице Сердике* (Софија), 1926, . - 150 л. Обе књиге за 170 динара с поштанским трошковима. Обе су научне књиге са таблицама, али без цене новаца.

Софија
30 1929 г.

С уважавањем
Н. Мушмов

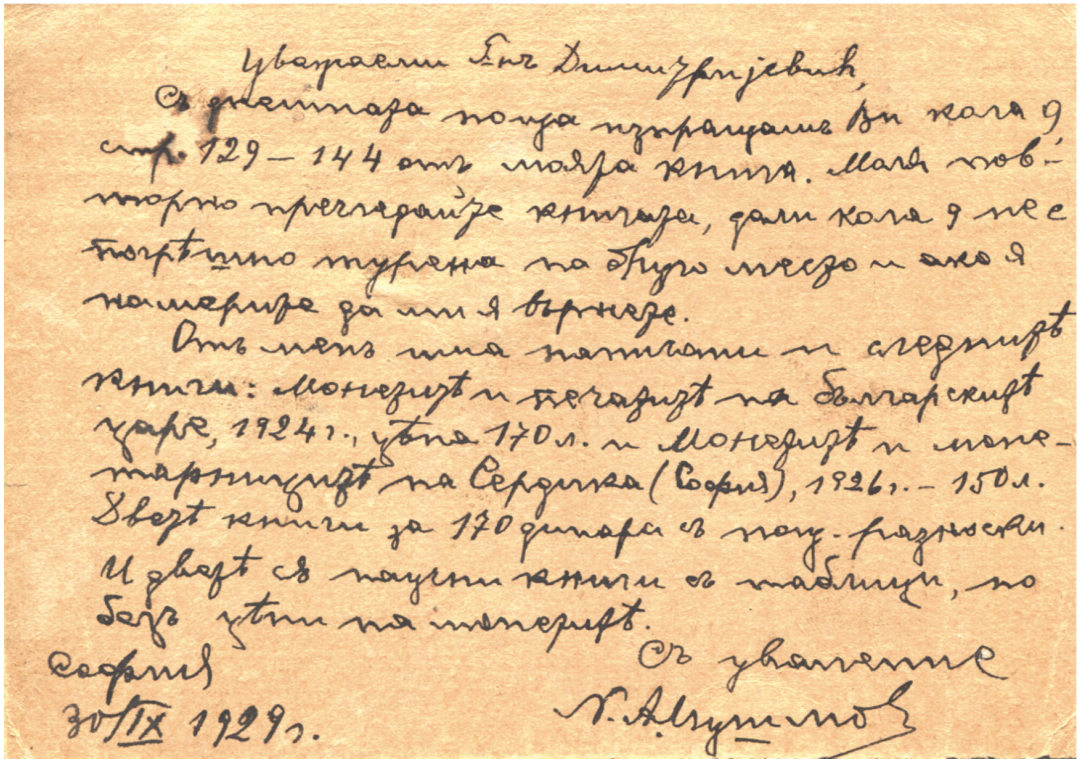
Уважаеми Г-нъ Димитријевић,
Съ днешната поща изпращамъ Ви кола 9 стр. 129 – 144 отъ моята книга. Моля повторно прегледайте книгата, дали кола 9 не е погрѣшно турена на друго место и ако я намерите да ми я вѣрнете.
Отъ мене има напечатани и следнитѣ книги: Монетитѣ и печатитѣ на българскитѣ царе, 1924 г., цѣна 170 л. и Монетитѣ и монетарницитѣ на Сердика (София), 1926 г. – 150 л. Двете книги за 170 динара съ пощ. разноски. И двете съ научни книги съ таблици, но безъ цѣни на монетитѣ.
София
30/IX 1929 г.
Съ уважение
Н. А. Мушмов

1936

3. Писмо Ериха Шловића (Ђаково, 1915 – Београд, 1942), југословенског колекционара и трговца уметничким предметима упућено Сергију из Лондона, 128. фебруара 1936. Шломовић је иза себе оставио највећу збирку импресиониста и постимпресиониста на Балкану.

Monsieur
Serge Dimitrievitch
36, Rue Boissonade
Paris 14ème
Françe

Лондон 18. II 1936.

Драги Сергије,

Као што видиш т.ј. читаш, сместио сам се у Лондону, станујем у хотелу. Ја сам уверен да си од Боре добио 120 фр. Ја ти се и овом приликом још једном захваљујем. Ове ћу године учити само језик а догодине ћу се уписати. Пиши ми одмах опширно јеси ли добио новац. Када будеш мислио доћи јави ми 3 недеље унапред ради стана. Ја ћу ти одговорити када добијем писмо од тебе.

Ерих
Melbourne House Hotel
119-121, Gower Street,
London W.C. 1

Erich
Chlomovitch
те поздравља

1937

4. Писмо које је Сергију послао из Оџака Золтан Биро, 10. јула 1937.

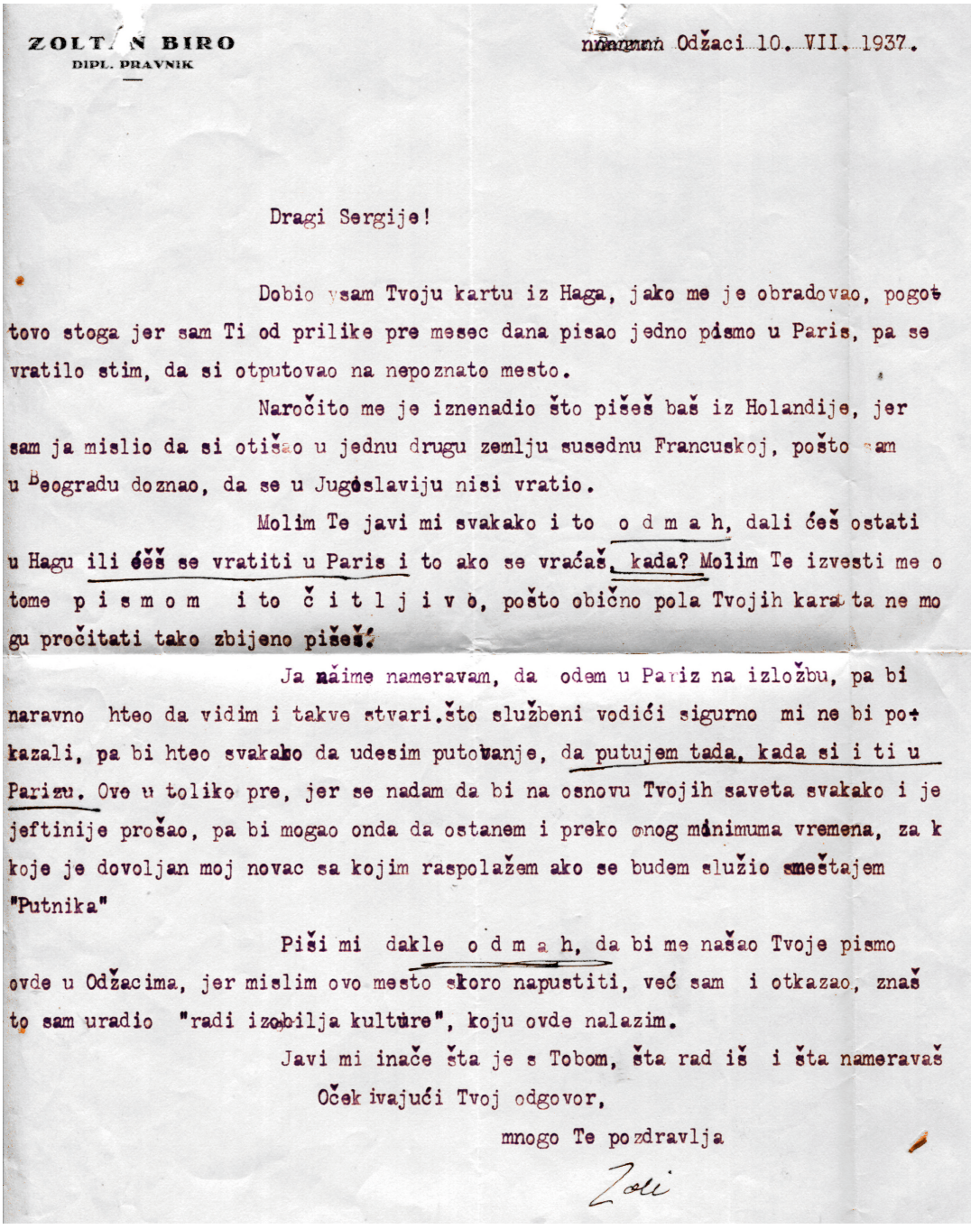

ZOLTÁN BIRO
DIPL. PRAVNIK

Odžaci 10. VII. 1937.

Dragi Sergije!

Dobio sam Tvoju kartu iz Haga, jako me je obradovao, pogotovo stoga jer sam Ti od prilike pre mesec dana pisao jedno pismo u Paris, pa se vratilo stim, da si otputovao na nepoznato mesto.

Naročito me je iznenadio što pišeš baš iz Holandije, jer sam ja mislio da si otišao u jednu drugu zemlju susednu Francuskoj, pošto sam u Beogradu doznao, da se u Jugoslaviju nisi vratio.

Molim Te javi mi svakako i to o d m a h, dali ćeš ostati u Hagu ili ćeš se vratiti u Paris i to ako se vraćaš, kada? Molim Te izvesti me o tome p i s m o m i to č i t l j i v o, pošto obično pola Tvojih karata ne mogu pročitati tako zbijeno pišeš.

Ja naime nameravam, da odem u Pariz na izložbu, pa bi naravno hteo da vidim i takve stvari. što službeni vodići sigurno mi ne bi pokazali, pa bi hteo svakako da udesim putovanje, da putujem tada, kada si i ti u Parizu. Ovo u toliko pre, jer se nadam da bi na osnovu Tvojih saveta svakako i je jeftinije prošao, pa bi mogao onda da ostanem i preko onog minimuma vremena, za koje je dovoljan moj novac sa kojim raspolažem ako se budem služio smeštajem "Putnika"

Piši mi dakle o d m a h, da bi me našao Tvoje pismo ovde u Odžacima, jer mislim ovo mesto skoro napustiti, već sam i otkazao, znaš to sam uradio "radi izobilja kulture", koju ovde nalazim.

Javi mi inače šta je s Tobom, šta radiš i šta nameravaš

Očekivajući Tvoj odgovor,

mnogo Te pozdravlja

Zoli

5. Писмо које је Сергију у Хаг послао из Цириха Ерих Шломовић, 19. јула 1937.

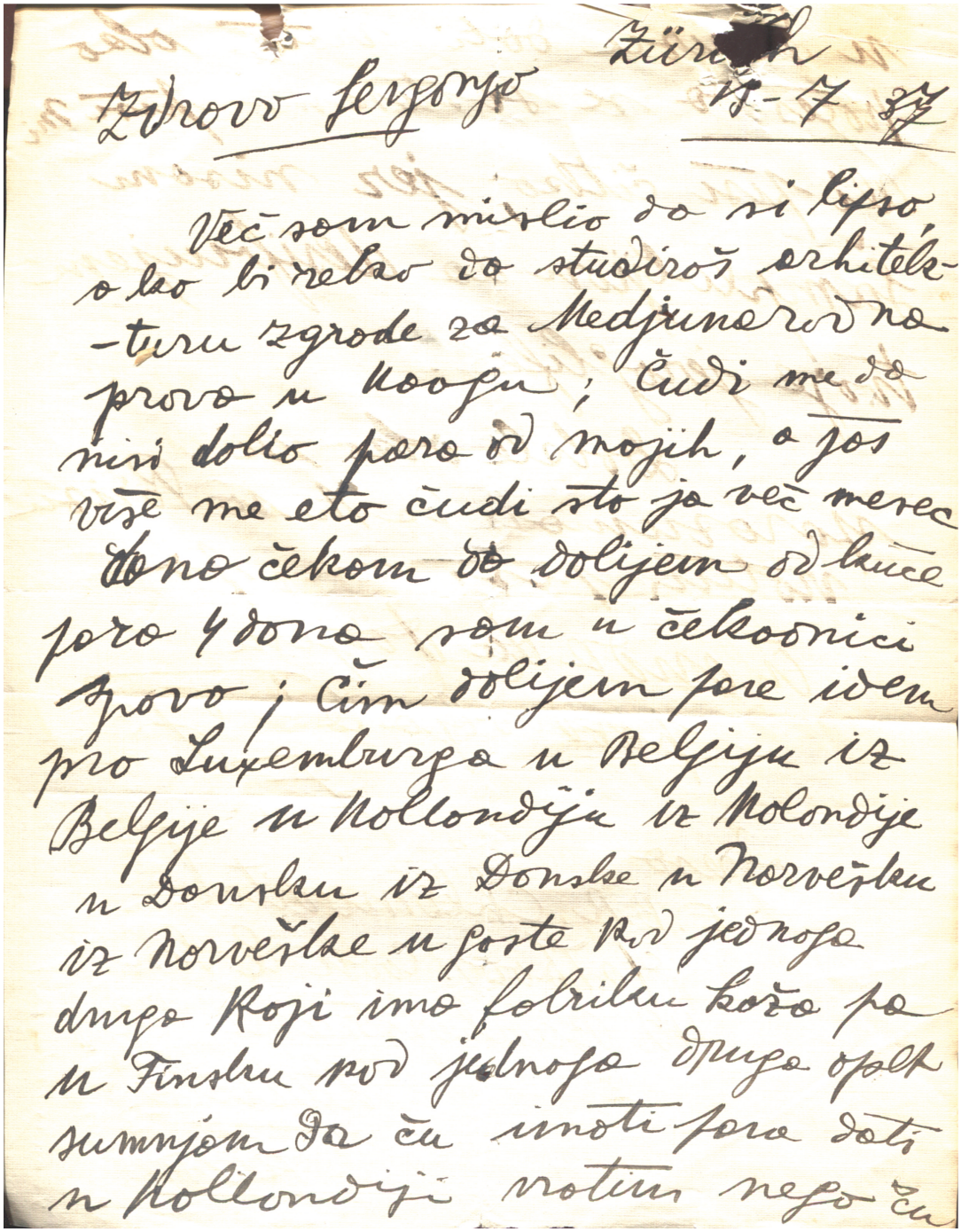

Zdravo Sergonjo Zürich 19-7 37

Već sam mislio da si lipso, a ko bi reko da studiroš arhitekturu zgrade za Medjunarodna prava u Haagu; Čudi me da nisi dolio para od mojih, a jos više me eto čudi sto ja već mesec dana čekam da dolijem od kuće para 4 dana sam u čekaonici zpovo; Čim dolijem pare idem pro Luxemburga u Belgiju iz Belgije u Hollandiju iz Holandije u Danska iz Danske u Norvešku iz Norveške u gaste kod jednoga druga koji ima fabriku kaža pa u Finsku kod jednoga druga opet sumnjam da ću imati para dati u Hollandiji vratim nego ću

u Parizu doti rotiru oko
koces do se sastanemo piši mi
ali piši čitko, jer nisom
šamploljon do dešifrujem
tvoje jeroglife.

Dokle oko si
sporazumom da ti u Parisu
rotiru piši mi po
tvoj
tvoj
tvoj

Zürich
19-7 37
Здраво Сергоњо

Већ сам мислио да си липсо, ако би требао да студираш архитектуру зграде за Међународна права у Хагу. Чуди ме да ниси добио пара од мојих, а још више ме ето чуди што ја већ месец дана чекам да добијем од куће пара, 4 дана сам у чекаоници спавао; Чим добијем паре идем преко Луксембурга у Белгију, из Белгије у Холандију, из Холандије у Данску, из Данске у Норвешку, из Норвешке у госте код једнога друга који има фабрику кожа па у Финску код једнога друга, опет сумњам да ћу имати пара да ти у Холандији вратим него ћу у Паризу да ти вратим. Ако хоћеш да се састанемо пиши ми, али пиши читко, јер нисам Шамполион да дешифрујем твоје јероглифе.

Дакле ако си споразуман да ти у Паризу вратим пиши ми па ћу онда да дођем.

Поздравља те твој Е.

адреса
E.B.R. Chlomovitch
c/o Thoos. Cook & Son
42 Banhofstrasse 42
Zürich
Suisse

6. Писмо које је Сергије из Хага упутио 28. јула 1937, Светозару Крстићу Този, револуционару и политичару из Вучја.

28/VII Den Hag

Драги Тозо,

Не знасм ни сам како смо прекинули преписку. Али је то без сумње штета. Време је да је обновимо. Надам се да ћемо упркос лењости да одговарамо уредно на писма. Као што видиш ја сам у Холандији где похађам Академију Међ. Права. Осећам се изврсно. Са Холанђанкама сам потпуно задовољан а нарочито са једном од њих. Трудим се да по старом обичају често идем на екскурзије. Упознао сам овај крај као ретко који. Уосталом то вала није потребно ни причати. Довољно ме познајеш. Уз то, када ми се дала прилика користим

је до краја. Не би било на одмет да ме опширно обавестиш о месним приликама и догађајима. Ти већ знаш какве ме ствари интересирају: стари познаници, школски другови, редакција, ситуација, прилике на селу, нове генерације, православне[1] манифестације, њихов карактер, на кога се попови ослањају, расположење у народу, сећају ли ме се пријатељи, шта причају непријатељи итд. Шта ти ради клинац? Поздрав Бранки. Поздрав пријатељима, сваком посебно.

Serge

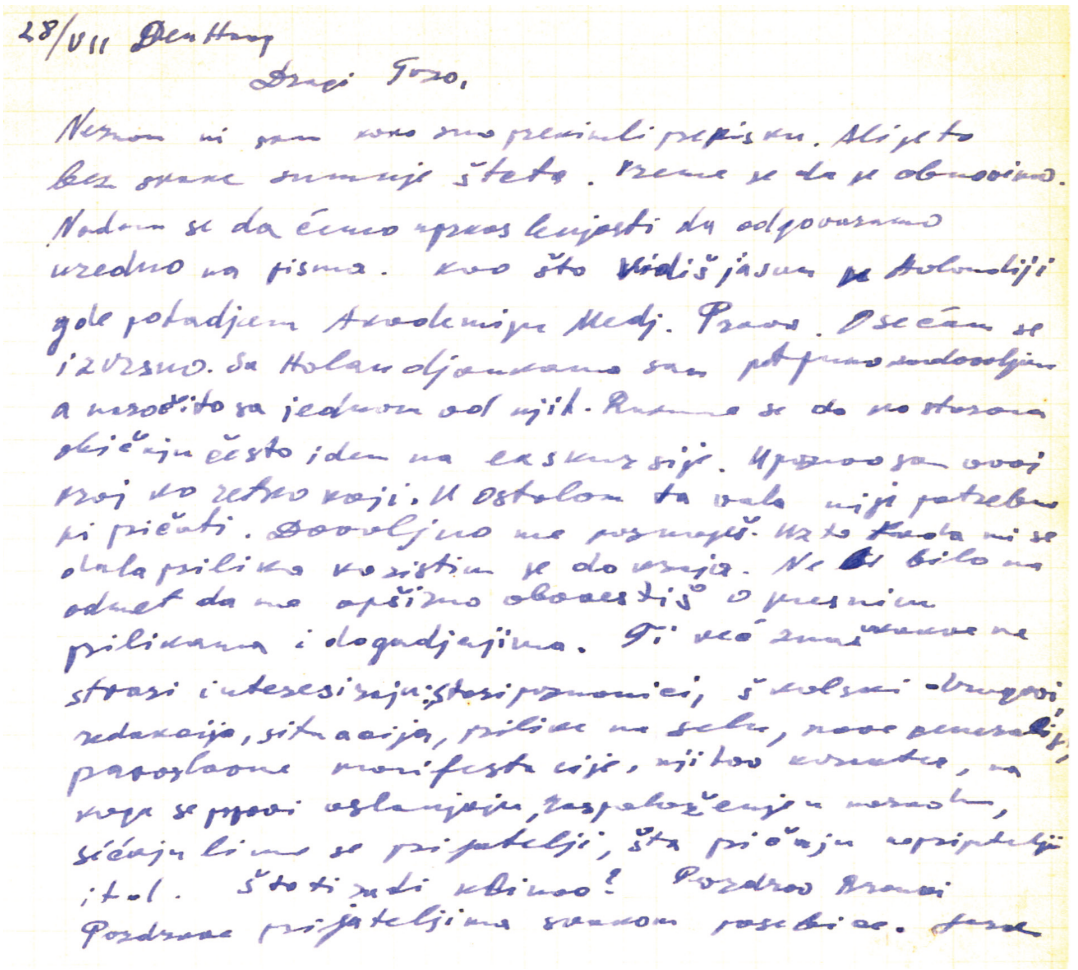
28/VII Den Haag

Dragi Tozo,

Neznam ni sam kako smo prekinuli prepisku. Ali je to bez svake sumnje šteta. Vreme je da je obnovimo. Nadam se da ćemo uprkos lenjosti da odgovaramo uredno na pisma. Kao što vidiš jasan je Holandiji gde pohadjam Akademiju Medj. Prava. Osećam se izvrsno. Sa Holandjankama sam potpuno zadovoljan a naročito sa jednom od njih. Rukama se do ko stazana običaju često idem na ekskursije. Upoznao sam ovoj kraj ko retko koji. U ostalom ta vala nije potrebno ni pričati. Dovoljno me poznaješ. Uz to kada mi se dala prilika koristim je do kraja. Ne bi bilo na odmet da me opširno obavestiš o mesnim prilikama i dogadjajima. Ti već znaš kakve me stvari interesiraju: stari poznanici, školski drugovi, redakcija, situacija, prilike na selu, nove generacije, pravoslavne manifestacije, njihov karakter, na koga se popovi oslanjaju, raspoloženje u narodu, sećaju li me se prijatelji, šta pričaju neprijatelji itd. Šta ti radi klinac? Pozdrav Branki. Pozdrave prijateljima svakom posebice. Jaza

1 Овде Сергије вероватно у завијеном облику жели обавештење о радничким манифестацијама.

7. Писмо које је Сергије из Хага упутио 2. августа 1937, Бори Глишићу.

Den Haag, 2. август 1937.

Драги Боро,

Надам се да ме ниси заборавио са летовања у Језерском и заједничких екскурзија на Voerter See. Та лепо смо се тада провели. Околина је била сјајна а дискусије ватрене.

Сада покушавам да постанем сарадник «Политике». Учинићеш ми највећу услугу ако ми у томе помогнеш. Истом поштом послао сам прве дописе и писмо редакцији. Заинтересирај се мало за њихову судбину. Кажи коју о мојој новинарској делатности и погодности за тај рад. Та ти си зато компетентан, а и познајеш је донекле.

Писање сам подесио ставу «Политике». Не успем ли да будем примљен, обавести ме молим те о разлозима. Познато ми је из искуства да се у тим случајевима уопште не одговара. Бар се тако десило са првим покушајем сарадње из Париза. У случају неуспеха дај ми који стручни савет где би могао да их пласирам. Већ знаш моју стару одлуку, под претпоставком да је ниси заборавио, да желим да се посветим новинарству. Привлачност тога рада и могућности које он пружа довољно су ти познати те не морам да ти о томе говорим.

Да ли намераваш да дођеш на Међународну изложбу? Зар тебе старог паризлију она не привлачи? Они, који су једаред били у њему, враћају се натраг кад год им се да прилика. Та ниси ни ти вала некакав изузетак. Ваљда је Париз успео да се усади у тебе дубоко, до костију како би се то рекло. У овој пензионерској вароши, која ме по своме миру подсећа на Ниш, цркавам од досаде и испитујем ту исту жудњу за њиме.

У сваком случају, ма какав резултат био, надам се да ћу добити за који дан вести са твоје стране.

Поздравља те
Сергије Димитријевић
23 Regentesselaan, Den Haag, Niederland

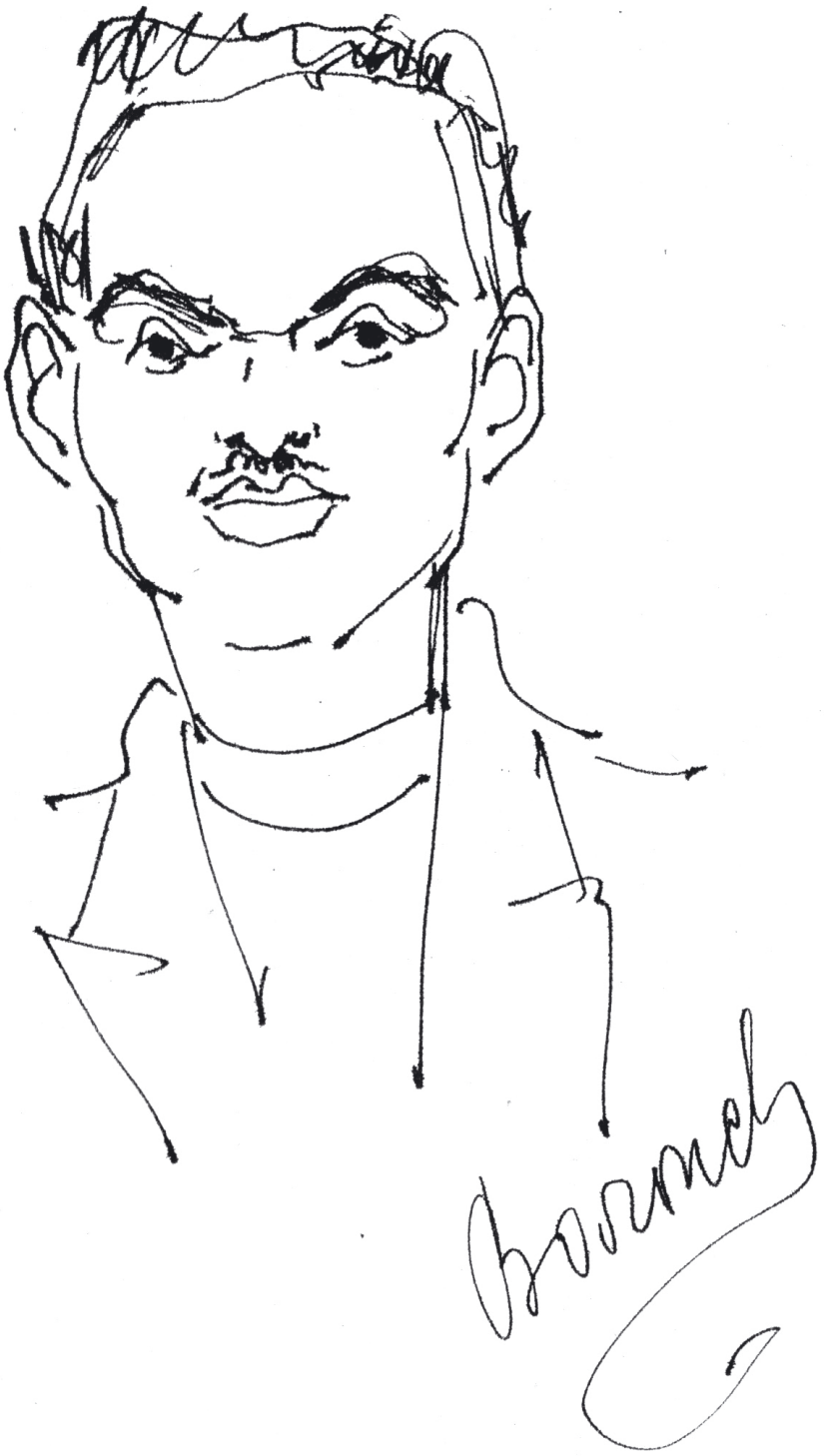

Цртеж Боре Баруха, Париз: Сергије Димитријевић

8. Писмо које је Сергије из Хага упутио познатом сликару Бори Баруху (Београд, 19. новембар 1911 - Јајинци, код Београда, 4. јул 1942).

Драги Боро,

Видиш већ и сам како сам започео карту. То је једновремено и услед рукописа и услед одушевљења Холандијом. О томе други пут. Видео сам сјајни музеј у Анверу као и појединачне ствари по катедралама и сличним установама. Рубенси, Рембранти и др. пиле по свим кутовима. Пејзажи сјајни. Пуно новог и интересантног. Колорит необично богат, а сваки тон долази до пуног изражаја тек у овом кристално чистом ваздуху и благом поднебљу. За сада доста! Шаљи списак боја!

У овој је згради Међ. суд и моја Академија.

9. Писмо које је Сергије, 9. септембра 1937, писао у возу у Норвешкој, Золтану Бироу

9. IX 1937. Norvegia

Јављам ти се из воза. Пробавивши неколико дана међу фјордовима, на путу сам за Осло. Ако има нешто новога што би хтео да ми јавиш, пиши одмах на Х. Г.Р. ако желиш да стигне на време. У Паризу ћу бити после петнаестог. Гледај да соба буде слободна.

1939

10. Писмо које је Ерих Шломовић послао 24. децембра 1939. из Париза, Милану Димитријевићу у Лесковац.

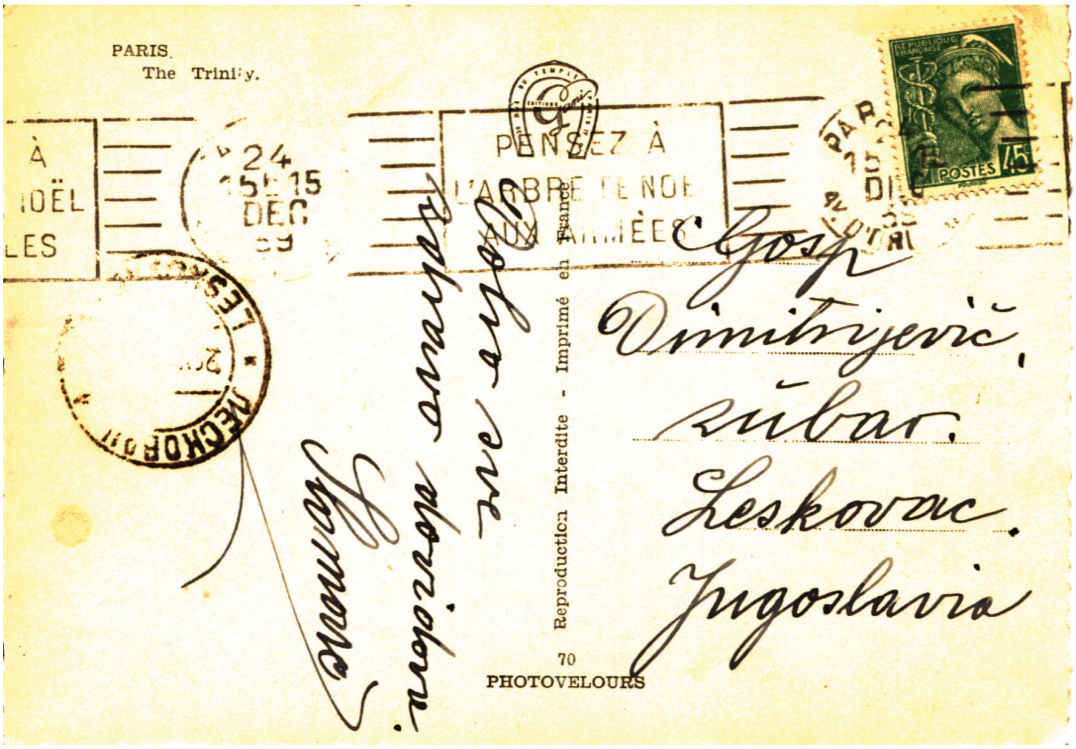

1945

11. Писмо које је Анка Матић (Бошњаци, 14. април 1911 - Загреб, 25. октобар 2004), педагошки психолог, учесник Народно ослободилачког покрета Југословена у Француској, упутила Сергију из Париза, 24. априла 1945.

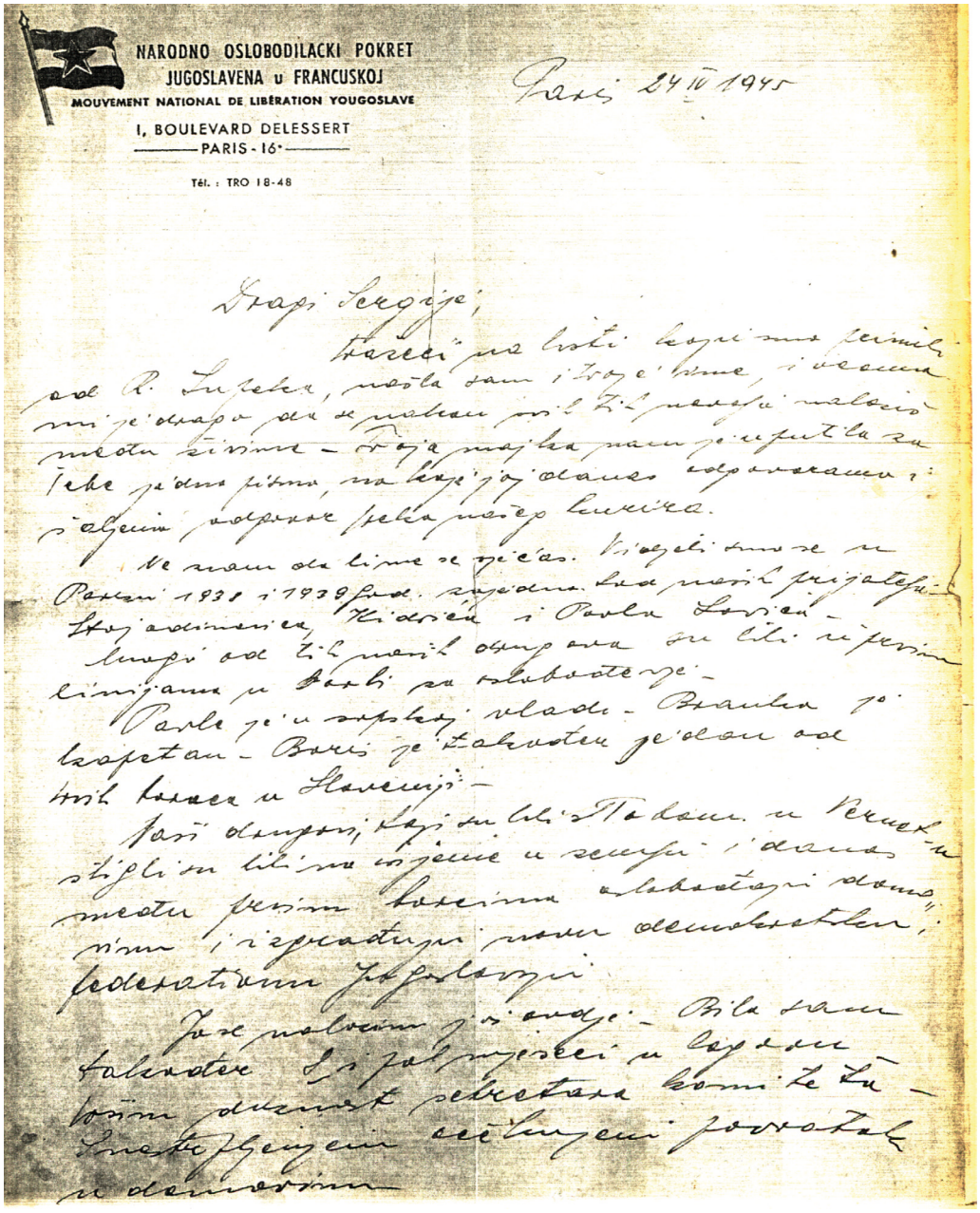

NARODNO OSLOBODILACKI POKRET
JUGOSLAVENA u FRANCUSKOJ
MOUVEMENT NATIONAL DE LIBÉRATION YOUGOSLAVE
1, BOULEVARD DELESSERT
PARIS - 16e
Tél. : TRO 18-48

Paris 24 IV 1945

Dragi Sergije,

Tražeći na listi koju smo primili od R. Lupeka, našla sam i tvoje ime, i veoma mi je drago da se nakon svih tih nevoja nalazio među živima – Troja majka nam je uputila za Tebe jedno pismo, na koje joj danas odgovaramo i šaljemo odgovor preko našeg kurira.

Ne znam da li me se vjećas. Vidjeli smo se u Parizu 1938 i 1939 god. zajedno kod naših prijatelja Stojadinovića, Hidrića i Pavla Lovića – Mogo od tih naših drugova su bili u prvim linijama u borbi za oslobođenje –

Pavle je u sopskoj vladi – Branko je kapetan – Boris je također jedan od tvih boraca u Sloveniji –

Naši drugovi, koji su bili s Tobom u Vernet, stigli su bili na ivijeme u zemlju i danas u među prvim borcima oslobođajuju domovinu i izgrađuju novu demokratsku i federativnu Jugoslaviju

Jo se nalazim jos ovdje – Bila sam također 5 i pol mjeseci u logoru Vošim dužnost sekretara komite ta – Snestrpljenjem očekujem povratak u domovinu

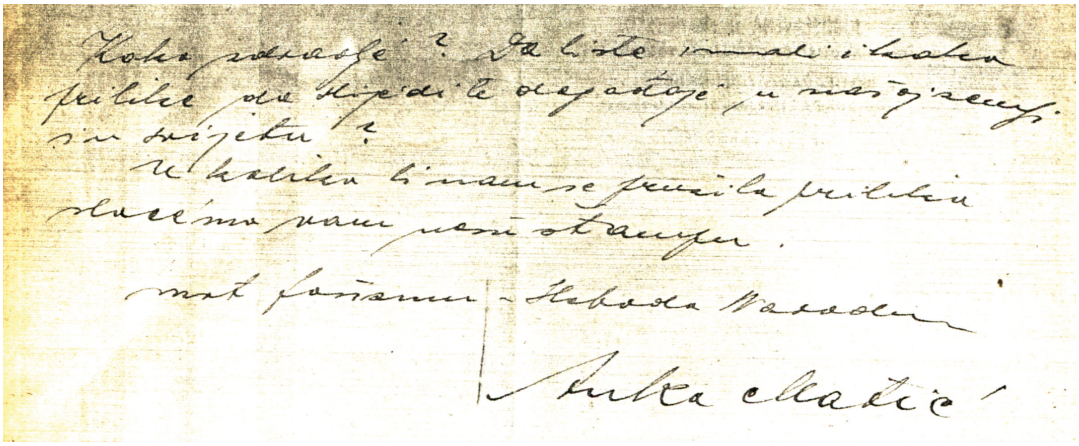

Народно ослободилачки покрет Paris 24 IV 1945
Југославена у Француској
I, Boulevard Delessert
Paris – 16
Тел.: TRO 18-48

Драги Сергије,

Тражећи на листи коју смо примили од Р. Супека, нашла сам и твоје име, и веома ми је драго да се након свих тих невоља налазиш међу живима. Твоја мајка нам је упутила за тебе једно писмо, на које још данас одговарамо и шаљемо одговор преко нашег курира.

Не знам да ли ме се сјећаш. Виђали смо се у Паризу 1938. и 1939. год. заједно код наших пријатеља Стојадиновића, Кидрича и Павла Савића.

Многи од тих наших другова су били у првим линијама у борби за ослобођење.

Павле је у српској влади. Бранка је капетан. Борис је такође један од врсних бораца у Словенији.

Наши другови, који су били с тобом у Vernet-у стигли су били на вријеме у земљу и данас међу првим борцима ослобађају домовину и изграђују нову демократску и федеративну Југославију.

Ја се налазим још овдје. Била сам такођер 8 и пол мјесеци у логору, вршим дужност секретара комитета. С нестрпљењем очекујем повратак у домовину.

Како здравље? Да ли сте имали икакве прилике да слиједите догађаје у нашој земљи и у свијету?

Уколико би нам се пружила прилика слаћемо вам нашу штампу.
Смрт фашизму – Слобода народу

Анка Матић

(Ратимир Стојадиновић, познати вајар из Београда; Бранка Савић, супруга Павла Савића - Примедба Наде Димитријевић).

12. Писмо које је Сергије упутио Драшку Динићу, 3. децембра 1945.
Одговор Драшку Динићу, шефу Одсека за кадрове на понуђени посао у дипломатији (Прим. - Нада Димитријевић)

Здраво стари друже.

Чим добих твоје писмо, одговарам одмах.

Ја сам, још пре рата желио универзитетску каријеру. Али је тада било мало изгледа за њу. Ипак сам сматрао, да је научни рад могућ и поред професије којом зарађујеш за живот. Радио сам на тези, без катедре у перспективи. У тај рад унео сам толико труда, да он по моме мишљењу, представља знатну научну вредност. Извините ме за нескромност у самооцењивању. Ја га нисам спремао једино у циљу добијања докторске титуле, већ у намери да разрадим Марксову теорију цене у односу на специфичне услове развијеног, монополистичког капитализма. Зато сам се, у место у Паризу уобичајеног компилаторског рада на докторским тезама, примио за овај стваралачки научни задатак. Мада бих се свакој докторској комисији оштро супротставио, јер париски професори, као што ти то знаш, стоје готово искључиво на становишту Bem-Bawerka и ко. а само се ретки појединци приближују еклектичкој позицији Маршала, ја нисам имао намеру да им чиним никакав формални уступак, који би макар и посредно био идеолошки.

Услед таквог, офанзивног карактера моје тезе, тадашњих политичких прилика и потребе рада у земљи, постојале су за мене незнатне могућности за улазак на Београдски Универзитет.

Сада су се прилике у многоме измениле. Старе су препреке пале. Уз то ме и други разлози оријентирају на тај позив. На научном пољу могу, за моменат, највише да користим друштву.

Знаш ли са колико сам бола прочитао вест о објављиваању вашег конкурса? Сматрао сам да за сада не испуњавам услове, пошто нисам докторирао. Из твога писма видим супротну тврдњу. Нажалост не бих могао да примим на себе обавезу да докторирам у току једне године. С једне стране јер ми треба солидан опоравак, после пет и по година проведеним по концентрационим логорима и повезано са њиме лечење запаљења плућне марамице, пошто резорбирање ексудата захтева времена, што ми не допушта да ову зиму проведем у некој престоници где бих могао да се користим стручним библиотекама. С друге стране немам намере да завршавам моју докторску тезу на врат, на нос, без прораде једног дела совјетске економске литературе, пошто у Паризу нисам могао да добијем све потребне књиге, и без упознавања научних публикација повезаних са том темом, објављених за последњих 6 година.

У ствари ја сам покушао да продужим са радом остајући у Лесковцу, али нисам успео да набавим литературу, пошто совјетска књижара у Београду не прима поруџбине за предратна издања, пошто су сва распродата. Од ње сам тражио 47 књига а ни једну нисам добио.

То је ситуација.

Јасно је да ме интересују више предмета, као нпр. Политичка економија, Историја економских доктрина, Историја политичких доктрина и слично, само не испуњавам услове, пошто теза није објављена.

Нећу ваљда слати конкурсној комисији новинске чланке, мада су многи праве студије о условима развитка лесковачке индустрије, о структуралној и периодичним кризама, о проблему цене и тржишта, о фашизму и др.

Стари професори или су помрли, као што је то случај са Тодоровићем или су ме заборавили. Од времена, када сам узимао реч на свакој семинарској дискусији, протекло је доста времена. Можда ме се једино Драгољуб сећа.

Ко може да оцени моје знање из тих области? Ти, другови са којима сам политички радио, Кидрич, Др Алеш Беблер.

Шта могу да понесем као доказ спремности: 2 дипломе d'Etudes superieurs (en Economie politique et Droit Publique) и Диплому de L'Institut des Hautes Etudes Internationales de l'Université de Paris.

Нећу ваљда да подносим семинарске радове? Па макар они били опширни и темељити, као што је то случај са радом „О штрајку".

Немој схватити ово писмо као знак какве деморализације код мене. Ја ти кажем: „Има дана за мегдана".

Сада знам добро и немачки језик. Стално радим у оквиру моје библиотеке, обнављам материјал. Око 200 књига из те области успео сам да сачувам. Држим предавања на курсу за синдикалне функционере и на сваком другом месту. Прихватам се са особитом вољом научних тема. Тако системски прорађујем и припремам материјал за евентуалне употребе. Покушаћу све да добијем руску литературу и нова француска издања.

Укратко: Претендујем на Универзитетску каријеру, али сматрам да ме за сада неће примити из два разлога: 1) Немам нарочите доказе о способностима, 2) Не могу се обавезати да завршим тезу у току једне године, јер ме је дуги боравак у концентрационим логорима ослабио и привремено, до опоравка, везао за провинцију, где немам литературе.

Ако ти мислиш да има неке наде на успех предузми кораке и пиши ми.

Ја сам задовољан и са садашњом платом-помоћи од 1500 динара, коју примам од окружног одбора Н.Ф. јер радим са одушевљењем на нашем провинцијском, или како то неки другови главног града зову „сеоском" листу, те користим друштву у границама мојих могућности.

Срдачно те поздравља
са, С.Ф. – С.Н.
3/XII 1945
Лесковац

13. Писмо које је Сергије упутио Борису Кидричу (Беч, 27. април 1912 — Београд, 11. април 1953)[1](Централном комитету Комунистичке партије, 23. децембра 1945.

/Лесковац/

Здраво Борис,

Мада знам да немаш времена да се бавиш ситницама, пишем ти, Ја сам се пре три месеца јавио вратио из логора, Последњу сам годину провео у Buchenwaldu. Здравље ми је пољуљано, јер имам запаљење плућне марамице, ексудат. Али вода дође, вода прође. Радим на месном листу и држим предавања на Народном универзитету. Опорављам се и користим друштву у границама мојих могућности. Једном си рекао да би било добро за мене да будем у затворском друштву, ваљда си мислио као проба социјалности. Проба је била одлична, морал изврсан. Чак се могу и похвалити: За пет и по година упркос свега ни једном нисам био нерасположен. Отац ми је стрељан у 1941. Поздрави много Зденку и Јулку. Ја се о вама и не распитујем, с једне стране јер знам углавном вашу улогу, мада не знам шта сада ради Зденка, с друге стране јер заузети људи немају времена за преписку, те се само јављам да знаш да сам жив.

Поздравља те
Серге

/Препис дописне карте Борису Кидричу по повратку из Бухенвалда писане из Лесковца. Одговор Б. Кидрича такође на дописној карти у Архиви С. Димитријевића - Прим. Нада Димитријевић/.

1 Југословенски и словеначки политичар, један од најистакнутијих руководилаца југословенског револуционарног покрета, учесник Народноослободилачке борбе, председник Привредног савета Владе ФНРЈ и члан Секретаријата Извршног комитета ЦК СКЈ, генерал-потпуковник ЈНА у резерви, јунак социјалистичког рада и народни херој Југославије.

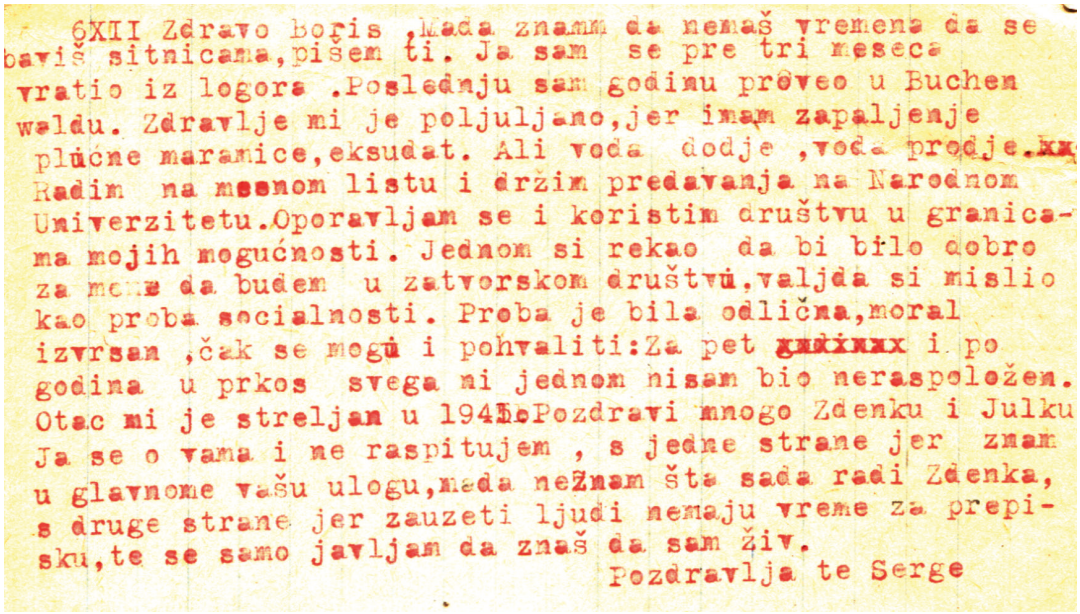

6XII Zdravo Boris ,Mada znam da nemaš vremena da se
baviš sitnicama,pišem ti. Ja sam se pre tri meseca
vratio iz logora .Posledñju sam godinu prôveo u Buchen
waldu. Zdravlje mi je poljuljano,jer imam zapaljenje
plúćne maramice,eksudat. Ali voda dodje ,voda prodje.
Radim na mesnom listu i držim predavanja na Narodnom
Univerzitetu.Oporavljam se i koristim društvu u granica-
ma mojih mogućnosti. Jednom si rekao da bi bilo dobro
za mene da budem u zatvorskom društvú,valjda si mislio
kao proba socialnosti. Proba je bila odlična,moral
izvrsan ,čak se mogú i pohvaliti:Za pet ~~godina~~ i po
godina u prkos svega ni jednom nisam bio neraspoložen.
Otac mi je streljan u 1945.Pozdravi mnogo Zdenku i Julku
Ja se o vama i ne raspitujem , s jedne strane jer znam
u glavnome vašu ulogu,mada neznam šta sada radi Zdenka,
s druge strane jer zauzeti ljudi nemaju vreme za prepi-
sku,te se samo javljam da znaš da sam živ.
Pozdravlja te Serge

14. Писмо које је Сергије упутио Централном комитету Комунистичке партије, 23. децембра 1945.

23. децембар 1945. Лесковац

Централном комитету комунистичке партије
Београд

Другови,

Ових дана добио сам две различите понуде за моје евентуално запослење.

1) Од грађанског доцента Универзитета, Душана Дохчевића, да поставим своју кандидатуру за улазак на Универзитет. Катедре које долазе обзир следеће су: Политичка економија и Историја економских доктрина.

2) Од стране друга Драгомира Динића, шефа одељења за кадрове Министарства унутрашњих послова Србије, за место дипломате.

Пошто моментално, услед мога здравственог стања, не долази у обзир моје запошљење у управном или привредном сектору, који су пренапорни за мене а ова два посла одговарају стању мога здравља, пружају ми мо-

гућности за научни рад а располажем за њих потребним стварним квалификацијама, то би требало у ствари изабрати између те две могућности.

Мада испуњавам све формалне услове за Дипломацију, знање страних језика, школска специјализација по међународним проблемима, сматрам да би био кориснији по друштво, по Партију, на Универзитету, где младе генерације стоје под утицајем грађанских елемената. На томе послу могао би да истовремено развијем теориско-политичко-пропагандну активност.

Располажем са грађанском школском и марксистичком ваншколском специализацијом из области економских наука. Добро познајем марксизам (сведок Борис Кидрич).

Формалне запреке постоје. Немам објављених научних радова (сем чланака по економским питањима по листовима). Нисам још завршио докторску тезу, чији је садржај: Марксова теорија цене у условима монополистичког капитализма. Други ми је рад уништен у К. Л. Бухенвалду Имам опширан рад *О штрајку*, чија публикација није данас у Југославији актуелна.

[нејасно] Пријаву за конкурс Правног факултета нисам учинио.

Износећи своје мишљење остављам ЦК у [нејасно] Молим да ме обавестите што пре, о начину мога будућег искоришћења, да би се припремао за одређени терен рада.

Ако се слажете са мојом педагошком употребом на Универзитету, молим да ми се омогући набавка специјалне економске совјетске литературе, пошто се она не може добити преко књижаре.

С.Ф.-С.Н.
С другарским поздравом,
Сергије Димитријевић

15. Писмо које је Золтан Биро послао Сергију, 26. децембра 1945.

Beograd 26 dec. 1945 god.

Dragi Sergije,

Danas sam dobio Tvoju kartu od 6 o.m. naime od svgusta meseca već nisam u Subotici.Jedno kratko vreme bio sam u Novom Sadu,a sada radim u Ministarstvu unutrašnjih poslova Srbije.Ipak se možemo osloniti na našu poštu,pošto me je Tvoja karta ipak našla.

Ja sam već saznao od Leskovčana,kod kojih sam se interesirao, da si stigao,saznao sam i to gde si sve bio.Istina tek površno, isto tako izvešten sam donekle o Tvojim porodičnim okolnostima. Razgovarao sam jednom prilikom i sa Tozom Krstićem,a radim u istom nadleštvu sa Draškom Dinićem.

U pogledu mojih ličnih stvari,mogu da Ti javim da sam se pre nekoliko meseci oženio.Roditelji su mi nestali oboje.Sredinom 1944 god. deportirani su u Aušvic.Verujem da je nepotrebno baš Tebi da objašnjavam ,šta to znači prevedeno na srpski.Isto tako nastradala mi je i daljnja rodbina.Ja sam prema prilikama dobro prošao. Bio sam 27 meseci u savremenim kulturnim institucijama,konačno sam uspeo iz Borskog rudnika da pobegnem u avgustu 1944 god. i tako se nalazim medju živima protiv volje mojih bivših "rukovodilaca".U pogledu drugova mogu da Ti javim da se Koš nalazi u Beogradu,u uredništvu "Narodne armije".Verujem da ćeš da dodješ skoro u Beograd,svakako odmah me poseti.Stanujem dosta daleko, -Dušana Alimipića br. 1,kod nove drž. štamparije,a kancelarija mi je u Svetosavskoj ulici u zgradi bivše žandarmerije.

Javi mi se ako imaš vremena,da znam šta nameravaš.Ja sam ovde u Ministarstvu,imam dosta dobro mesto,odn. mesto koje bi bilo dobro za druge,ali ~~ze~~ teško mogu da se naviknem na jedno čisto činovničko nameštenje.Bojim se da danas sutra ne postanem neki bolji ćata.

Javi mi se što pre,

pozdravlja Te,

Zoli

U koliko mi budeš pisao,po mogućstvu piši mašinom.

/Pismo Zoltana Biro Sergijevog druga iz studentskih beogradskih dana; Koš - Erih Koš,književnik;/

1948

16. Писмо које је Сретен Динић (Велики Шиљеговац, 3. новембар 1875 - Лесковац, 30. јул 1949), писац и културно-просветни радник, упутио Сергију, 18. маја 1948.

Драги Сергије,

Као иницијатора и оснивача нашега музеја налазим се побуђен да те известим како просперирамо са нашем музејом. Ствар иде добро. Главно је да сам ја тамо и дан и ноћ што се каже. Добро си ти прорачунао за моје наименовање – пензионер најзгоднији. Углавном ја и Вељa и Здравко. Они су обавезни и на другим странам па кад стигну дођу, а ја сам увек ту. Ђаци највише посећују са 1 динаром а грађанство са 3 дин. Страни посетиоци уписују се у књигу Посетницу. И то сам увео. Била нам је гимназија из Цариброда са наставницима. И тако је наш музеј постао прво знамење за посету странцима.

Библиотеку ћемо ставити у оне рупе – долапе по собама а архиву у орманче, које сам ја музеју приложио.

Минерологија и нумизматика још нису изложене. Не може Вељa да стигне. Слике из Београда урамљене су и стављене. И тако се музеј истина споро али лепо попуњава. Јуче нам је био Милија Радовановић и похвално се изразио о Музеју. Вељa израђује буџет за музеј за идућу годину. Треба по неке набавке и (нечитка реч).

Сада да пређемо на мој комад о коме нешто говорасмо кад беше ти овамо. Срамота је и грехота да се толико пренебрегне и толика непажња покаже према једном домаћем писцу, који је пре свега свој град својим свестраним културним радом за 3-4 деценије исувише задужио и који је с тим комадом најдубље ушао и у суштину лесковачког живота и његов фолклор, егзотику и терминологију најверније приказао. Ја ако нисам Сремац и Бора Станковић, ја сам оно што сам. Зар би боље било кад не бисте имали ни то? Зашто Лесковац да гледа свачију ствар а не и своју? Кад ја нисам ничим компромитован а најмање политички. Уживам поштовање целог грађанства. А то је најважније кад се год "Наша работа" играла не зна се ко се више радовао, да ли публика која је увек салу пунила, или глумци који се грабе за улоге. Ако онај разговор између конзервативног Лесковчанина и напредног то су само две три реченице, споредна епизода. А комад има сасвим други циљ, третира домаћи породични жаргон (нечитко) што је и у *Поговору* објашњено.

Желео би да гледам мој комад још једампут у режији моје контроле, јер глумци само кога да изразе пишчеву замисао ако писац контролише режију.

Због тога Нушић никада није дао да се врше пробе његових комада без његовог присуства. А не као што су мени глумци у Нишу онакарадили комад, да сам морао да тражим нове пробе за друге представе.

Овде је завладала једна заблуда да све што је предратно није за данашње време. Ја нисам никоме нудио мој комад, та тако стоји ствар. И позориште бескрајно цупка на једном истом месту давајући само Нушићеве комаде, од којих је већ почела публика да (нечитко, једна реч).

За "Нашу работу" треба неки да покрене место мене. Човек од ауторитета као што си ти. Иако ми је Богољуб Горуновић најбољи пријатељ до обожавања, потребно је да га неки други подсети на мој комад. И лакше ће с њим изаћи пред одбор кад каже да си ти прегледао и цензурисао комад. Ја ти шаљем онај лист у коме сам прецртао она зафркавања о политици. А ти ако налазиш да треба још нешто цензурисати учини то.

Међер су руски комади широкогрудији у том погледу. "Прст пред носом", када би обде био написан, ови га наши не би смели дати. Толико су претерано предострожни.

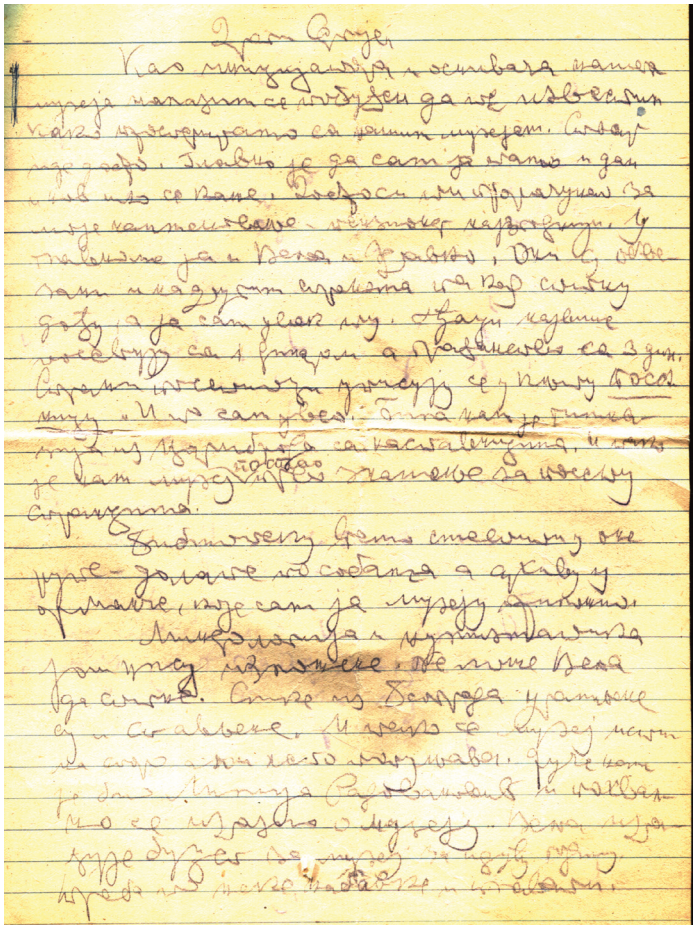

Ако будеш писао Богољубу онда ћу ја да му помогнем у режирању, да се изведе (нечитко, једна реч) као што је првих година даван у Лесковцу. Овде има половина глумаца и глумица који су га играли овде, у Нишу, Врању и Врњцима, то би лако ишло са спремањем. И онда бисмо тебе позвали да присуствујеш премијери и сав приход од премијере који припада писцу теби уступити за путни трошак, јер нећемо дозволити да ти плаћаш свој подвоз и други трошак.

А потом бисмо са опремљеном трупом отишли до Ниша да га тамо дамо онако како треба да се даје. Предраг Динуловић би то једва дочекао, јер је он као малишан присуствовао кад је "Наша работа" први пут давана у Лесковцу под дириговањем његовог оца Радивоја Динуловића. А његова мајка суфлирала. Његова сестра, покојна Мила, играла је Ценку.

Дакле, сад види. Простудирај комад па учини да спасеш од заборава Чика Сретин комад, јер лесковачки жаргон нема ни Врање ни Ниш. То је један специјални варијетет језика који само лесковчани осећају када га у комаду слушају и одушевљавају се.

Прими срдачно поздравље са твојом мамом, супругом и сином од твог

Чика Срете Динића

18-V-1948
Лесковац
(Уч.[ителља] Јосифа 39)

Не казуј Богољубу да сам ти за ово
ја писао јер не би имало вредности,
него од твоје иницијативе.

1951

17. Писмо које је 18. априла 1951, Сергије послао Рудију Супеку (Загреб, 8. априла 1913 - Загреб, 2. јануара 1993 - хрватски филозоф, социолог, психолог и члан Праксис школе марксизма).

18-IV-51
Београд

Драги Супек,

Јављам ти се са задоцњењем, пошто сам био јако заузет. На прослави нас је било 12, мада смо огласили преко новина. Али је зато Ђуро Вукелић који је сада у једној сељачкој задрузи потегао од Сомбора специјално ради прославе, а нико га није видео од 1945 год. Како је било код вас?

Да ли сте примили телеграм? Извини молим те што је Вукелић платио одговор. Ви сте загребчани осетљиве зверке па би се још могли и увредити, а у ствари он је то извео на своју руку, и не помисливши. Навикао човек да сваки телеграм шаље са плаћеним одговором.

Пошто си све заборавио треба да те подсетим ко су потписани. Видо Поповић, то је онај ћелави црногорац из групе коју смо извукли са транспорта негде у јануару. Лендић је лагершуц, Власта је био на 40 блоку код Фигара, један миран плави дечко. Маринковић, то је Слободан, шеф бараке из малога лагера, Добрислав то је Добричко. Остале, или их знаш без објашњења, или их се уопште не сећаш као и ја. Кад ћеш да навратиш у ове наше крајеве?

Другарски поздрав,

Serge

18. Писмо које је Риста М. Симоновић (Врање, 20. фебруар 1908 - Врање, 19. мај 1998 - правник, по занимању адвокат, судија и управник Државног архива у Врању, по интересовању историчар, књижевни критичар, новинар), упутио из Врања Сергију, 15. јуна 1951.

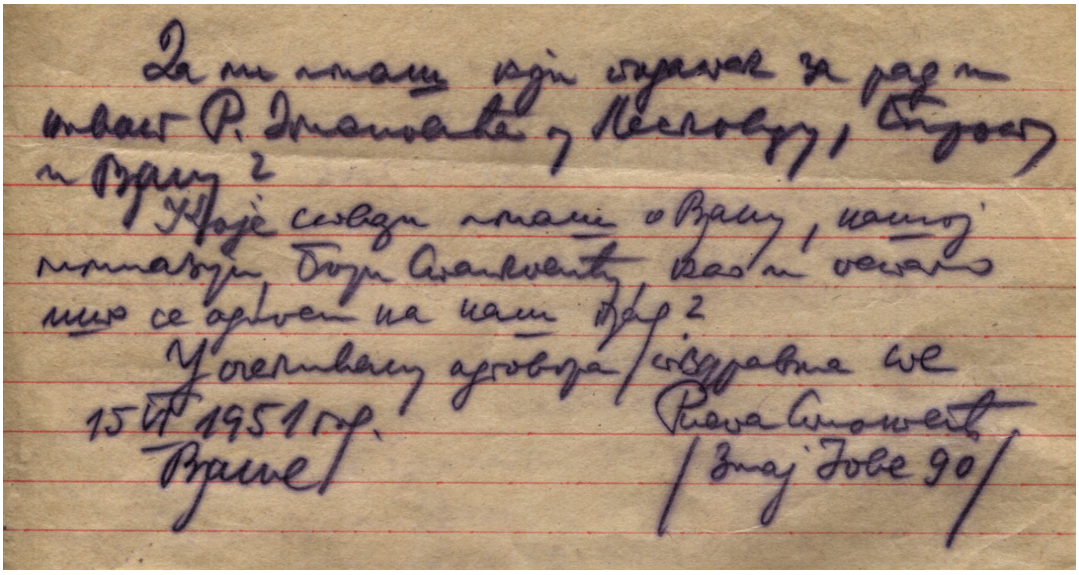

Драги Сергије,

Сасвим изненада и неочекивано ти достављам ово писмо, а ствар је у овоме:

Због близине и истих прилика живота после ослобођења 1878 г., Врање и Лесковац су имали често, нарочито у периоду од 1880 – 1914 г., сличан живот. У гимназијама је био премештан наставнички кадар и предавачи су се мешали. У оно време у ова два града слат је најјачи наставнички кадар. Рад ових људи непосредно иза ослобођења у Пироту, Нишу, Лесковцу и Врању био је врло јак и истрајан али [нечитка реч]. Од оваквих наставника Бора је добио врло много. Радоје Домановић био је наставник Пиротске, Лесковачке и Врањске гимназије. Рад у гимназијама: Љ. Давидовића, Ј. Продановића, Св. и М. Симића, Р. Домановића, Ђуре Илића, Јована Ђорђевића, и других, у нашој и Лесковачкој гимназији, остао је [нечитка реч] мада је био врло погодан и садржајан. Једино је рад ових људи забележен у извештајима гимназија, и нужно је пронаћи ове штампане извештаје. Наставник Врањске гимназије пок. Јован Антић објавио је у извештају Врањске гимназије за 1899/1900 г. студију о селу Вучју која је данас ретка ствар. Има слика Домановића као наставника Лесковачке гимназије. И ова слика је такође ретка ствар.

Сергије, обавести ме да ли имаш који штампани извештај ових гимназија за период 1880-1914 год.

Да ли имаш који податак за рад и живот Р. Домановића у Лесковцу, Пироту и Врању?

Које ствари имаш о Врању, нашој гимназији, Бори Станковићу као и остало што се односи на наш град?

У очекивању одговора поздравља те
15. VI 1951. год. Риста Симоновић
Врање /Змај Јове 90/

1952

19. Писмо које је које је Иван Ренгјео (Илок, 15. мај 1884 - Загреб, 9. мај 1962), хрватски историчар и нумизматичар), упутио из Загреба Сергију, 23. фебруара 1952.

Врло штовани господине!

Јављам Вам, да сам Вашу жељу, да постанете чланом Нумизмат. друштва, одмах упутио Управи друштва и Ви ћете за који дан добити о томе обавијест, да сте примљени за члана. – Бавим се проучавањем српског старог новца, па ме јако занима, како Ви нумизматичари у Београду мислите, тко је први ковао срп. сребрни новац, Владислав I. или Урош I.? Да ли се код Вас тко бави студијем срп. новаца? Јесу ли Ваша два дубровачка динара само варијанте некога типа, или су то нови типови? Мислио сам ове године, да скокнем у Београд у послу нумизматике. Ако ми то успије, бит ћу слободан, да Вас посјетим, да видим Вашу збирку. У првом ме реду интересирају стари српски новци. – При крају примите срдачан поздрав и израз одлична поштовања!

Згб, 23. II. 1952. И. Ренгјео

1953

20. Писмо које је 23. фебруара 1953, Сергије послао Рудију Супеку.

23/II - 53.

Здраво друже Руди,

Сада се налазим на грудном хируршком одељењу института за ТБЦ. Позитиван сам и имам зорт од пластике, али теби је познат мој традиционални оптимизам, као и стара парола да ћу све вас здраве једног по једног сахранити.

Пријавио сам се за инвалиду и у вези са тим потребна ми је изјава:

1) О томе да сам за време боравка у К. Л. Бухенвалду у 1944 и 45 год. био активни члан илегалне логорске организације КПЈ и као такав био политички одговоран за групу од 120 југословена на блоку 40 где сам руководио са три партијске и 17 симпатизерских група.

2) Да сам као активни члан и руководилац илегалне комунистичке организације припадао и радио на организовању илегалне војне логорске организације која је била руковођена од стране комуниста. Ова је илегална војна организација у време приближавања америчке војске напала на СС одреде и ослободила не само цео концентрациони логор Бухенвалд, већ је у моменту доласка америчких тенковских претходница била заузела околину Бухенвалда у пречнику од 18км. У време напада на СС јединице илегална војна организација располагала је са 97 карабина ... (набројиш наоружање). Могло би се нагласити и то да је у специјалној дневној заповести генерала Патона подвучено да је устанак интерниираца из Бухенвалда убрзао напредовање америчке војске на том сектору.

Овај текст сам скицирао зато што је основни услов за добијање инвалиде прецизно формулисање првог пасуса тачке два и исцрпна обавештења о војној организацији. Пошто ми треба две изјаве молим те да се постараш да поред тебе потпише још ко од Бухенвалђана. Замоли др-а Белу или код другог. Нагласи своје тадашње и садашње функције. Нарочито би било повољно ако би изјаве дао неко од војних руководилаца те би било потребно да резервни официри ставе свој чин. Обе изјаве или

једна изјава са два потписа треба да буде оверена од установе где су дотични запослени. Добро би било да се у изјави потврди и да сам оболео на плућима у К.Л. Бухенвалду где сам почео да примам пнеумоторакс.

Моја адреса остаје стара: Булевар револуције 126.

21. Писмо које је 11. августа 1953, Сергије послао Одбору за прославу 50 годишњице радничког покрета у Лесковцу.

Здраво другови,

1) Молим вас да ми пошаљете материјал за трећи део споменице на адресу Летовалиште Отешево, Преспанско језеро, НР Македонија, где ћу бити до 5. септембра.

2) Ради илустрације *Спомениче* требало би набавити слике следећих радничких руководилаца из период до 1915 године (Дефинитиван избор извршићу касније а фотографије које будете прикупили искористићемо и за музеј). Поред фотографија из породица ових другова треба узети и следеће податке: а) датум и место рођења, б) код умрлих датум и место смрти, в) по могућству функције у радничком покрету и политичка припадност после I светског рата. Пожељно је да фотографије буду из доба пре Првог светског рата, зато на фотографији треба означавати из кога је времена.

Списак фотографија које треба прибавити прилажем:

1) Јован Дискић

2) Ђорђе Картаревић, млинарски радник

3) Коста Стефановић „Ерсеновски“, столарски радник

4) Душан Цекић „Лешњак“, раднички руководиоц из 1903 г.

5) Драгољуб Цветковић „Социјал“, продавац *Радничких новина*

6) Милан Станојевић

7) Василије Цветковић „Суруџија“, кројачки радник

8) Лазар Стојановић, кројачки радник (стриц Јелице Стојановић -Микић)

9) Ђорђе Јовановић „Џонче“, ситни трговац

10) Крста Вуковић, обућарски радник

11) Ђорђе Денчић, салерски радник

12) Милан Марић, терзијски радник

13) Светозар Тасић, брашнар

14) Вукашин Илић, столарски радник

15) Никола Јовановић, столарски радник

16) Танасије Миљковић, адвокат „Паштркуља“

17) Тодор Попопвић, кројачки радник

18) Тодор Чакширановић, терзијски радник

19) Димитрије Ђокић „Џилипче“, кројачки радник

3) Добро би било да би све струке биле заступљене прибавити исто и следеће фотографије, радничких руководилаца који су имали мању улогу и чије ћу касније држање накнадно да проверим:

1) Жика Ненадовић, абаџијски радник

2) Милија Џодић, абаџијски радник

3) Михајло Станковић, обућарски радник

4) Сотир Петровић, терзијски радник

5) Владислав Д. Петковић, терзијски радник

6) Милан Петковић, терзијски радник

7) Петар Н. Младеновић, терзијски радник

8) Јосиф Поп Цекић, терзијски радник

9) Спира Павловић, кројачки радник

10) Јован Цветковић, пекарски радник

11) Јосиф Стојановић, пекарски радник

12) Костадин Марковић, кројачки радник

13) Глигорије Тичић, кројачки радник

14) Петар Станковић, ковачки радник

15) Милан Стојиљковић, фабрички радник

16) Дина Михаловић, фабрички радник

17) Милан М. Стојановић, фабрички радник

18) Тодор Јовановић, металски радник

19) Јован Грујић, металски радник

20) Михајло Јовић, металски радник

21) Богољуб Богдановић, металски радник

22) Алекса Стојановић, металски радник

23) Душан Митић, салерски радник

24) Василије Пешић, салерски радник

25) Јован Петровић, текстилац или салер

26) Светозар Поповић, келнер

27) Милан Цоцић, келнер

28) Коста Станојевић, берберин

29) Сотир Станимировић, молерски радник

30) Тодор Мусић, опанчар

31) Тодор Костић, лончар

32) Влајко Цекић, електричарски радник

33) Тодор Николић, кројачки радник

34) Михајло Нешић, кројачки радник

35) Душан Коцић, кожарско прерађивачки радник

36) Јордан Тасић, кожарско прерађивачки радник

Док фотографије са првога списка треба по сваку цену набавити, јер се ради о јако истакнутим руководиоцима, фотографије са другога списка набавите што можете, специјално код струка које нису заступљене у првоме списку, код другова који су касније припадали Комунистичкој партији и слично.

4) Уколико су нека од ових лица жива од свакога тражите да ли има своју стару синдикалну карту или партијску карту, јер би било добро да донесемо факсимил оваквих карата у *Споменици* (Лесковачке синдикалне или партијске организације).

5) Обратите се партијским и синдикалним руководствима у Лебану, Грделици, Власотинцу и Црној Трави и видите да ли они располажу са неким документационим материјалом за историју радничког покрета њиховог места.

6) Потражите од Јована М. Цветковића, бившег дрводеље из Црне Траве његову предратну слику и сл. Исто га замолите да опише своју социјалистичку активност пре Првог светског рата и касније.

7) Потражите из Власотинца предратну слику Ђорђа Јовића, обућарског радника као и његову биографију уколико је жив, тј. приказ његове социјалистичке активности.

8) Ако зато постоје могућности добро би било организовати долазак Јове Дискића и Милана Станојевића у Београд за два три дана после 15 септембра да бих проверио и употпунио већ готову историју радничког покрета. Одговорите ми да ли ће то бити могуће.

9) Молим да ми пошаљете по један број „Наше речи“ почев од јулског двоброја овде на Отешево. То тражим у вези са материјалима из радничког покрета који објављујете. Нека ми шаљу на Отешево и нове бројеве све док им се не јавим из Београда.

10) Што се тиче мога рада једна трећина историје је већ у дефинитивној редакцији. Исто тако је и други део углавном готов. Ја журим да бих могао историју да дам на контролу Историјском одељењу ЦК, већ око 15 септембра, да не би услед тога настало задоцњење у изласку *Спомениче.*

11) У вези са предатим радничким плакатама потребни су ми следећи подаци које сам пропустио да узмем за сваку плакату: дужина и ширина у сантиметрима, боја хартије, и боја слова.

11/VIII 1953.

Другарски вас поздравља
Сергије Димитријевић

P.S. Јавите ми пун састав Одбора за прославу

P.P.S. Друже Гроздановићу, примио сам твоју листу после написаног писма.

Много поздрава
Serge

22. Писмо које је 24. новембра 1953, Милкица послала Сергију.

24. XI. 1953. год.

Друже Сергије,

Данас сам добила вашу карту и одмах отишла у Ц. К. Србије и прегледала "Радничке новине" из 1910. године. У бр. 67 од 1910. год. у рубрици ''Из Партије'' под насловом ''Избор делегата за Конгрес'' стоји: Социјалистичка организација у Лесковцу изабрала је за делегате другове Милана Станојевића и Владимира Дискића.

У бр. 71 појављује се дискусија по извештају Главне партиске Управе и у дискусији узима реч друг Милан Станојевић, али не стоји да је из Лесковца. Затим узима реч између осталих и Коста Стефановић (опет без назначења из ког је места).

Даље у бр. 73 опет се у дискусији јавља Коста Стефановић.

И најзад у бр. 75 (V седница Конгреса) у дискусији се јавља Влада Дискић. Али ни код једног дискутанта не стоји из ког је места и које организације.

Према томе сва тројица се јављају у дискусији, а у бр. 67 као што сам већ написала стоји да је Социјалистичка организација у Лесковцу изабрала за своје делегате Милана Станојевића и Владимира Дискића, што може да значи да су накнадно још послали и друга Косту Стефановића, а то нису претходно објавили у "Радничким новинама".

Што се тиче књига које сте тражили, ми их у библиотеци немамо. Тражила сам и у Универзитетској, али они не дају да се књиге шаљу ван Београда. Друг Питовић замењује другарицу Продановић, јер је она болесна, и он ми каже да су вам увек давали колико год сте хтели књига, али ту у Београду, међутим сад нису сагласни да се књиге шаљу у Дубровник. Осим тога прегледала сам њихове каталоге и они немају нити Раднички календар ''Борбу'' из 1920 год. нити "Извештај београдске радничке коморе" за 1912-13 год.

То је све што сам могла да урадим, ако ви имате неко решење да би се добиле те књиге које тражите, пишите ми па ћу видети шта може да се уради.

Примите много поздрава Нада, деца и Ви од
Милкице.

Наду, децу и Вас срдачно поздравља Гордана. Сигурно Вам је много жао што нисте сами, јер да сте сами водили би љубав, овако Нада је главна сметња.

Надо, ти се не љути на мене, другу Сергију тако треба, много си га напустила, сад можеш и да водиш много рачуна о њему.

Гордана

1954

23. Писмо које је Миодраг Поповић (Обрадовце, Црна Трава, 16. октобар 1920 - Београд, 2005 - историчар књижевности, есејист, песник, приповедач, романописац и професор Универзитета у Београду), послао Сергију, 7. фебруара 1954.

7-II-1954

Dragi Sergije,

Još odavno nameravam da ti pišem,pa nikako da se nakanim. Čini mi se sve se tako rešavam još od nove godine,od one tvoje karte.Ja sam ti,znaš već,čovek koji ne zna red,nikome nisam čestitao (N.D. Novu godinu) pa ni tebi.

Danas sam nešto preturao po mojim knjigama,naidjoh na Turgenjevljeve Prolećne vode i setih se tebe.Ja uvek kad nadjem u antikvarnici Prolećne vode i Tolstojeve Kozake kupim ih pa ih o rodjendanima i praznicima poklanjam slavljenicima.Jesu,brate,lepe knjige, nema im ravnih.Kad buh se tako kxo ti odmarao po Dubrovniku čitao bih ih svakog meseca bar po jedanput.

Prava sreća za tebe što nisi u Beogradu.Ovamo ti je opaka zima,stalno drži mraz,sneg po ulicama do kxix iznad kolena.Ponekad navali košava s vejavicama te se jedva kreće po gradu.Što je najglavnije često nema struje.Ne bi mogao ništa da radiš pisle 4 h.

Inače Beograd kao Beograd i stotine novosti,a opet ništa novo.Knjige skupe,ne može čovek nikako da dodje do njih.Ponekad idem u antikvarnicxe,tamo se još što šta nadje.Preturam i za mene i za tebe, nekako kao da je i mene uhvatila tvoja manija da jurim za knjigama.Samo da je para,nikako čovek da dodje do njih. Raznorazni filistri napravili gotovo od svih kulturnih i književnih poslova svoje piljarske tezge,bakale po njima i tako sebe proturaju kao kulturu.Ja šta ću,kud da se mešam s takvima.Gledam sa strane ljudsku mizeriju,nastojim da uradim po nešto i - nemam para ni za knjige,ni za mnogo što šta drugo.

Još uvek sam na plati u biblioteci (N.D. biblioteka Svetozar Marković) a radim neke poslove za katedru.Malo sam komotniji nego ranije.Samo mi se smučio ovaj samoživo zainteresovani i lažljivi svet,tako retko čovek nadje nekog istinski oduševljenog naukom i kulturom da s njim iskreno porazgovara.Često tako dok prolazim bulevarom kraj tvog stana pogledam gore,a ono uvek mračno.A baš bi svratio na priču pa makar mi utrapio i neku jezičku korekturu. E vala ništa tako ne mrzim koliko takve poslove.

Šta je s tvojom bibliografijom i ostalim stvarima,ne vidim da išta izlazi.Moju knjigu svakog meseca pomaknu malo unazad, djavo će ga znati kad će izaći.Ne mislim ponižavanjem da se borim za njeno štampanje,nikome se i ne obraćam,moje je bilo da napišem.

Šta ti tamo radiš,ne verujem da nisi sebi iščeprkao neki novi posao.Koga li sad gnjaviš numizmatikom,leskovačkom proble-

matikom i narodnim pesmama.Ako Nada mora sama da guta,teško njoj. Šteta što nisi bio ovamo,mene bila uvatila neka manija da tragam za poezijom pre Branka Radičevića,morao bi i ti kao ja nekad na silu da slušaš da ti čitam stare pesme.Kakva leskovačka poezija, sto puta lepše,sve onaj stari slavjenoserbski jezik,prava milina, takvo šta nikad nisi čuo.

Inače još uvek lutam izmedju nauke i književnosti,ni jednom ni drugom carstvu ne mogu da se privolim.Kad se setim tebe i onih teftera bibliografije,ispisa i trista drugih djavolija bežao bih medj književnike.Kad opet njih vidim,smuče mi se,pobegao bih natrag u nauku,makar i ovakvu kao tvoju,s tefterima.

Ako si danguban,napiši mi nekad nešto.Kako je Nada,goji li se još,izgleda vi to u familiji zakazali takmičenje u gojenju. Pozdravi sve tvoje,kaži im čim dodjete ovamo doći ću na kafu.

Mnogo pozdrava od

Miodraga

24. Писмо које је Влајко Беговић (Факовићи, код Братунца, 8. фебруар 1905 - Београд, 17. фебруар 1989 - учесник Шпанског грађанског рата и Француског покрета отпора, током Другог светског рата, друштвено-политички радник), послао Сергију, 12. јула 1954.

Druže Sergije,

Gradjani grada Kaštela kod Splita žele da podignu sponenik drugu Diegu Rokovu,pa su se obratili na druga Gošnjaka i mene sa molbom da im damo podatke o Diegu.

Kako se sećam Ti si s njima bio u nekom logoru kod Tuluze i tamo je Diego umro.Molim Te napiši nekoliko reči o njegovom boravku u tom logoru i barem približno kad je umro i gde je sahranjen.To bi mi bilo potrebno još sutra pre podne, zato Te molim da mi to napišeš ili telefonom saopštiš. (Tel. 24001/118).

Drugarski Te pozdravlja

12 juli 1954 god.

Vlajko Begović

25. Писмо које је Сергије упутио Влајку Беговићу, 12. јула 1954.

Zdravo druže Vlajko,

Drug Diego Rokov umro je na mojim rukama u bolnici u koncentracionom logoru Noé u blizini Tuluze. To je bilo 1943 godine ali se tačnog datuma ne mogu setiti. Imao sam beleške o tome ali su one uništene u Buhenwaldu. Nije isključeno da taj datum ima Laza Latinović. Možda bi se ovi podaci mogli dobiti preko našeg konzulata.

Diego je sve do kraja ostao pravi komunista. Uprkos teškog zdravstvenog stanja nije pokazivao nikakve znakove demoralizacije i sačuvao je svu svoju borbenost.

Pošto je bio jako oslabio bio je svestan da mu se smrt približava. Jako je žalio što neće dočekati pobedu.

Sam znaš da je spadao u red prekaljenih radničkih boraca i revolucionara i da je bio jedan od najstarijih dobrovoljaca u medjunarodnim brigadama i učesnik pobune mornara u Kotoru. Malo smo imali takvih radnika kao što je bio Diego i Koturović. Treba dati inicijativu da se podigne spomenik i Koturoviću, koji je bio iz Uba.

12/VII 1954

Drugarski te pozdravlja
Sergije Dimitrijević

[Ovde S. D. spominje Koturovića Dimitrija iz Uba, španskog borca]

1955

26. Писмо новинара Милојка П. Ђоковића, послато Сергију из Титовог Ужица, 29. децембра 1955.

29 децембра 1955 год.
Титово Ужице

Поштовани друже Сергије,

Добио сам Вашу карту из Дубровника (од 17. децембра) али сам чекао крај месеца када ћете се вратити у Београд, да бих Вам се могао јавити још једном.

Пре свега, одмах да Вам кажем да код нас нема никакве промене у погледу програма прославе педесетогодишњице смрти Радована Драговића. То значи, да нам је жеља да Ви будете предавач, како смо Вам већ јавили у нашим ранијим писмима. На Радио Београду, у понедељак, 26 децембра, емитована је у 13,05 часова моја белешка о овој прослави. Истог дана је објављено и у ''Политици'' о томе, а ових дана очекујемо да изађе у ''Борби''. Наш локални лист такође о томе пише, а у свечаном броју који излази сутра пуне две стране доносимо материјале о Радовану Драговићу, из пера другова: Трише Кацлеровића, Мике Тодоровића и Драгутина Буквића.

Јуче сам добио писмо од чланова уже породице Радована Драговића који сада живе у Београду (Скадарска број 15/I стан 6) па сам се и њима јавио писмом. Они ће као гости нашег РАДНИЧКОГ универзитета шестог јануара доћи да присуствују КОМЕМОРАТИВНОМ ВЕЧЕРУ. Најбоље би било да Ви некако одете до њих, упознате се и поразговарате, а можда ћете моћи заједно поћи и овамо. Они ће, како смо се већ договорили, поћи ШЕСТОГ ЈАНУАРА у 7,55 да би овамо стигли у 16,40 истог дана. То је воз број 316 који сваког дана полази из Београда. Уколио је Вама потребно да дођете дан пре, што има свог оправдања, Ви дођите како бисте имали времена да овде евентуално погледате салу, мало се одморите итд. Уколико се одлучите на то, а ми би сматрали да је то потребно, обавестите нас телеграмом, како би Вас сачекали на железничкој станици. Имате и других возова из Београда, на пример онај увече у 23,45 или у подне у 12,40 па Ви изаберите којим ћете поћи, само нас обавестите.

Слободни смо да Вас замолимо само још ово: према нашем плану Ваше предавање ниуком случају не би требало да буде дуже од 45 минута, јер те вечери имамо још тачака на програму: две рецитације, наступ хора са Интернационалом, учествоваће и оркестар Официрског дома (свира посмртни марш) итд. Дакле, укупно програм не би смео да пређе један час.

Данас и сутра, код нас се штампају позивнице и плакате за ово КОМЕМОРАТИВНО ВЕЧЕ. Већ смо отштампали анзис карте са ликом Радована Драговића, од којих Вам шаљемо један примерак ради Вашег увида итд.

Нисте нам јавили да ли сте у здравственом погледу добро, па о томе бринемо. Молимо Вас да нас на сваки начин обавестите телеграмом када полазите, како би сигурно знали.

Уколико Вам предавање не буде прекуцано машином, онда свакако пођите пре да то обавимо овамо. Молимо Вас да Ви мерите време трајања Вашег реферата и евентуално сами подесите да не буде дуг, како би посетиоци и с те стране били задовољни.

Према нашем програму, наслов Вашег предавања био би: ЛИЧНОСТ И ДЕЛО РАДОВАНА ДРАГОВИЋА. У том смислу, отприлике, очекујемо Ваше излагање. На Комеморативно вече ће доћи и стари Ужичани, савременици Драговића и његови лични познаници. Они ће желети да ту чују о његовом раду. Разуме се, Ваше излагање треба да буде апсолутно популарно, јер све то организује наш РАДНИЧКИ УНИВЕРЗИТЕТ, који управо ових дана поче да носи име Радована Драговића.

О свему осталом, када дођете овамо.

Жељно Вас очекујемо, а сада искрено и другарски поздрављамо

Мил. П. Ђоковић

СРЕСКО СИНДИКАЛНО ВЕЋЕ
РАДНИЧКИ УНИВЕРЗИТЕТ
Бр. 20
6- XII- 1955 год.
ТИТОВО УЖИЦЕ

Предмет: ПРЕДАВАЊЕ О РАДОВАНУ ДРАГОВИЋУ

Другу Сергију ДИМИТРИЈЕВИЋУ - БЕОГРАД
Булевар Револуције 126 - стан 13

Поштовани друже Сергије,

Иако се са Вама не познајемо, слободни смо да Вам се обратимо за сарадњу на нашем Универзитету. Одмах да Вам кажемо да смо до Ваше адресе дошли врло тешко, али да смо били упорни да Вас пронађемо (уколико Вас ово, пи смо нађе).

Као што знате, ускоро се навршава педесет година од смрти нашег социјалистичког великана Радована Драговића. Тим поводом наш Раднички универзитет припрема једно КОМЕМОРАТИВНО ВЕЧЕ, па смо одлучили да Вас позовемо за предавача те вечери. Наиме, Ви сте написали предговор за књигу "ИЗБОР ЧЛАНАКА" - Радован Драговић ("Просвета", Београд, 1954) па сматрамо да Вам то неће представљати неку нарочиту тешкоћу, уколико се будете могли одлучити на пут до нашег града.

Секретаријат нашег Универзитета се обавезује да Вам за тај долазак исплати путне трошкове и дневницу, а такође бисмо постигли споразум и око хонорара.

КОМЕМОРАТИВНО ВЕЧЕ РАДОВАНУ ДРАГОВИЋУ ми смо предвидели за 23 ДЕЦЕМБАР, па би тада позвали и неке из његове родбине да буду наши гости.

Према нашој замисли, Ваше предавање не би требало да траје дуже од 50 до 60 минута. То би било на нашем редовном програму у оквиру "Радничких новина" (које Вас по имену потсећају на лист који је уређивао Драговић а својим садржајем то је једна врста усмених новина). Шаљемо Вам, ради увида, наш штампани програм за ову годину.

Молимо Вас да нас ШТО ПРЕ обавестите прихватате ли наш позив како би извршили потребне техничке припреме за то.

Очекујући Вашу сарадњу, другарски Вас поздрављамо:

СЕКРЕТАР,
Мил. П. Јоковић
(Милојко Јоковић)

1959

27. Писмо које је Раде Вуковић послао Сергију 14. марта 1959.

Друг Сергије Димитријевић
Б е о г р а д,
Булевар Револуције бр. 126 – стан 13

Друже Димитријевићу,

У вези са разговором који смо пре неколико дана водили код мене покушаћу да одговорим на она питања која су за Вас била од интереса.

1. По подацима које имам о својој сарадњи са *Недељним новинама* – у њима су објављени само они чланци које сам потписао пуним именом. Ви их у својој бележници имате све.

2. Од чланака које су објавиле *Недељне новине*, уколико се сећам, ако би хтела да се прави каква ранг листа, с обзиром на квалитет и актуелност њихову, онда би чини ми се на првом месту дошао чланак „У веку детета“; затим, чланци о утицају друштвене средине на моралну запуштеност и чланци о утицају друштвене средине на морбидитет и морталитет деце. Мислим да су посебно поједини пасуси, делови и закључци које сам давао на крају чланака – и поред извесне наивности и једностраности која је схватљива – оно што је по мом мишљењу у њима нарочито добро.

Ви ћете то погледати и сами па ћете видети да ли сам се преварио или не.

3. Као што видите достављам Вам и један примерак брошуре „Утицај друштвене средине на моралну запуштеност деце“ која представља скуп неколико чланка који су претходно објављени у *Недељним новинама*, а овде су само прештампани са неким мањим изостављањима.

4. Уколико Вам ма шта буде требало у вези са овим или ма којим другим питањем можете ми се увек обратити на телефон 25-569 или навратити.

У вези са подацима о мом брату Михаилу, који је такође био сарадник *Недељних новина*, пре свега овде наводим, као што смо се споразумели, белешку о његовој смрти коју је објавила „Борба“, онда орган КПЈ, у броју од 14 децембра 1946 године, страна 4:

„Михаило Вуковић“

На дан 11. овог месеца преминуо је у Војној болници у Београду Михаило Вуковић. Вуковић је рођен у селу Пажићи код Даниловграда. Школовао се под врло тешким условима и још као гимназист почео да пише песме. Између 1930. и 1938. године Вуковић је штампао четири збирке песама, од којих је нарочито била запажена последња „Зата[Зета?] земља на Балкану“ коју је запленила полиција.

Због тешких услова живота и школовања Михаило Вуковић је рано оболео, али га ни болест није могла спречити у борби против ненародних режима. Он је узимао учешћа у борби напредне студентске омладине у предратним годинама како на Београдском универзитету, тако и у Црној Гори.

Од 13 јула 1941. године Вуковић с пушком у руци учествује у борбама Народноослободилачког покрета. Последњих година рата болест га је сасвим сломила. Али је Вуковић и тада настојао да допринесе што више својим радом и да не дозволи да га болест избаци из обнове и изградње своје земље.

Успомена на Михаила Вуковића остаће светла у сећањима његових другова из дана борбе наших народа“.

(*Борба* 14 децембар 1946).

Уколико би Вам били потребни још какви подаци о Михаилу ја Вам их увек могу пружити. Можда неће бити сувишно да овом приликом додам, да је он рођен јануара 1910. године; да је основну школу и нижу гимназију учио у Даниловграду, а вишу гимназију у Штипу, Скопљу и Подгорици. Седми и осми разред приватно полаже у Никшићу. Затим се уписује на Правни факултет Београдског универзитета на коме је требао да дипломира 1941. Почео је рано да пише, још као ђак гимназије. Сарађивао је у многим листовима и часописима. Као студент прогоњен и хапшен од стране полиције. 13. јула 1941. одлази у партизански одред „Бијели Павле“ и на разним дужностима као борац и руководилац остаје до краја рата. Радио у Агитпропу – Антифашистичког фронта Народног ослобођења Црне Горе. Носилац је споменице 1941. и Ордена заслуга за народ II реда.

Срдачно вас поздравља,
Раде Вуковић

14-III-1959. год.
Београд
Теразије 26.

28. Сергијево писмо Мији Шимићу послато 16. марта 1959.

Drug Mijo Šimić
Trnjanska 23/II -Zagreb

Zdravo nepoznati druže,

Ove godine spremam istoriju leskovačkog radničkog pokreta, za vreme od 1919 do 1941 godine.Prvi je deo već izašao 1954 godine.Pošto sam saznao da si bio u Leskovcu i imao veze sa drugovima,molio bih te da mi detaljno javiš sve što znaš o organizovanom radu,o ilegalnim vezama itd. Prikupljajući podatke od svih starih komunista i oslanjajući se na dokumente nadam se da ću uspeti da prikažem stvari onako kako su bile. Pošto sam i ja u to vreme održavao veze sa pojedincima za koje više ne znam ko su,molio bih te ako je moguće da pošalješ jednu tvoju sliku /po mogućstvu iz toga vremena/. Ona će korisno poslužiti za dalji rad na ovoj istoriji.

Drugarski te pozdravlja

16-III-1959g.

Dr Sergije Dimitrijević
naučni saradnik
Bulevar Revolucije 126/IV Beograd

1960

29. Сергијево писмо Мартину Цолеру, преводиоцу његове књиге "Страни капитал у привреди бивше Југославије" на немачки, упућено у Источни Берлин 15. новембра 1960.

Dragi Martine,

Posle duže pauze javljamo ti se.Tvoje pismo pročitali smo tek po povratku s našeg velikog puta. Iz karte koju si dobio od nas iz Štokholma video si da ovoga puta nismo ni nameravali da dodjemo do Berlina,jer je program puta bio tako veliki da je Berlin,koji nam je bio po strani,morao da otpadne. Dolazak tamo odložili smo za 1961 godinu.Ovoga puta putovali smo vrlo mnogo.U grubim crtama,obišli smo šest zemalja i 44 gradova.Posle završetka kongresa u Štokholmu i obilaska Švedske,nastavili smo naš put preko Finske,koju smo čitavu prokrstarili,sve do Narvika u Norveškoj,koji nam je bio najsevernija tačka puta.Lofotska ostrva i Norveški fjordovi, naročito Sonje fjord,pa planina Jutunhajmen,ostace nam u nezaboravnoj uspomeni,kao retke prirodne lepote koje smo videli na ovom našem putu.Obišli smo mnogo muzeja.Od gradova u Nemačkoj posetili smo: Minhen,Hanover,Nürnberg,Lübek i Hamburg.Možeš misliti ja,koja sam prvi put bila tamo,kakvih sam se lepota nagledala.Ovoga puta pravili smo divne snimke no ima ih toliko da još nismo uspeli da

sve iskopiramo /sami radimo fotografije/,jer poslovi su zaostali stari a pristigli novi.

Inače Sergije i ja smo uvek isto.Radimo i neumorno idemo u bioskop.Nabavili smo televizor,tako da nam sad to,da kažem,po malo remeti ~~xixxxxxx~~ ustaljene životne navike.Deca idu u školu.Miša je u trećem razredu Klasične gimnazije,a Nina u drugom,dok je Lidija tek napunila četiri godine.

Iz pisma smo videli da si bio u Beču na arhivskom radu.Zar ne možeš da dodješ i ovamo.Samo kad budeš dolazio obavezno sa porodicom.

15/XI 1960
Beograd

Sergije i Nada

1961

30. Писмо које је Драгутин М. Ђорђевић (Лесковац, 31. јануар 1907 – Лесковац, 12. мај 1999), истакнути српски фолклориста, етнограф и свештеник, упутио Сергију, 17. маја 1961.

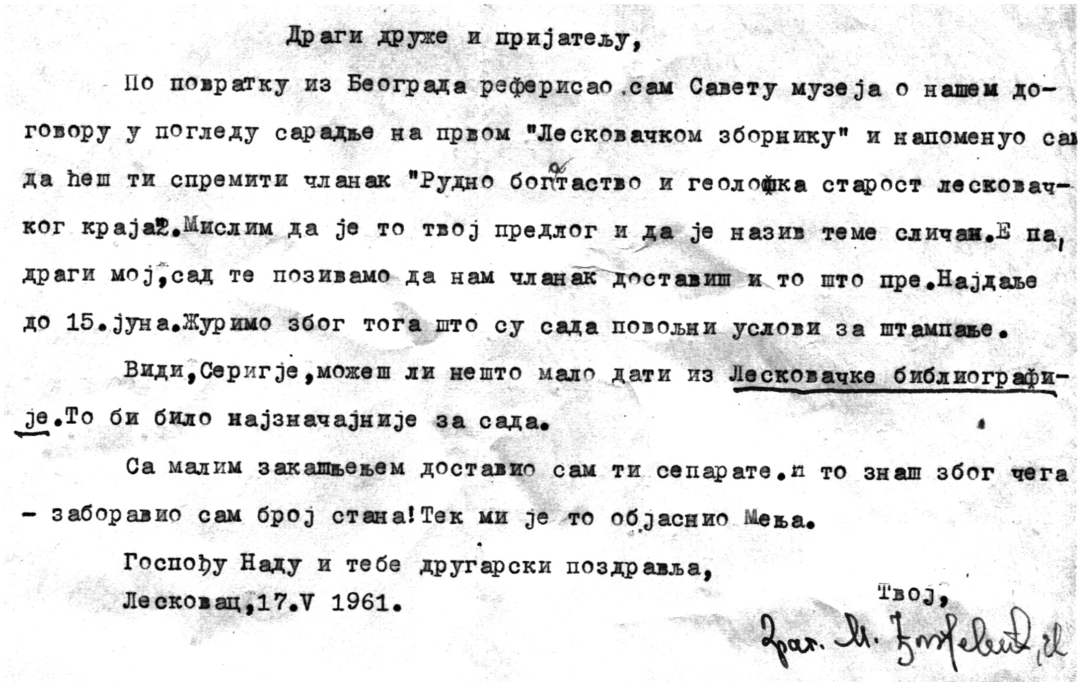

Драги друже и пријатељу,

По повратку из Београда реферисао сам Савету музеја о нашем договору у погледу сарадње на првом "Лесковачком зборнику" и напоменуо сам да ћеш ти спремити чланак "Рудно богатство и геолошка старост лесковачког краја". Мислим да је то твој предлог и да је назив теме сличан. Е па, драги мој, сад те позивамо да нам чланак доставиш и то што пре. Најдаље до 15. јуна. Журимо због тога што су сада повољни услови за штампање.

Види, Сергије, можеш ли нешто мало дати из *Лесковачке библиографије*. То би било најзначајније за сада.

Са малим закашњењем доставио сам ти сепарате. И то знаш због чега – заборавио сам број стана! Тек ми је то објаснио Мења.

Госпођу Наду и тебе другарски поздрављa,
Лесковац, 17. V 1961. Твој,

Драг. М. Ђорђевић

31. Писмо које је Драгутин М. Ђорђевић упутио Сергију, 29. августа 1961.

Драги Сергије

Из саопштења другарице Наде сазнајем да ћеш бити у Београду око 1. IX. Мислим да ће моја дописница стићи на време, дакле пре него се отиснеш у иностранство. Сергије, ја не могу бити миран све донде док од тебе не добијемо обећани чланак о геолошкој старости л.к. и њеном рудном благу. Први број не сме бити без твога прилога, јер се "Зборник" бави управо оном проблематиком којом си се ти годинама бавио и то са великим успехом. Да прва свеска буде без твога чланка, била би за нас и штета и срамота. Зато, друже драги, највише због мене, немој погазити обећање. Седни с другарицом па прекуцајте онај материјал. У септембру закључујемо уговор о штампању. Зато пожури! Теби и твојој другарици и сараднику, желим срећан пут у Италију! Бон во[a]јаж!

Срдачно твој,
Л. 29. VIII 61. Драг. М. Ђорђевић

1962

32. Писмо које је Томислав Н. Цветковић (Горње Синковце, 1933 — Лесковац, 2010), књижевник, новинар, дугогодишњи директор Народног позоришта у Лесковцу, уредник недељника *Наша реч*, часописа *Наше стварање* и *Помак*, упутио Сергију, 16. марта 1962.

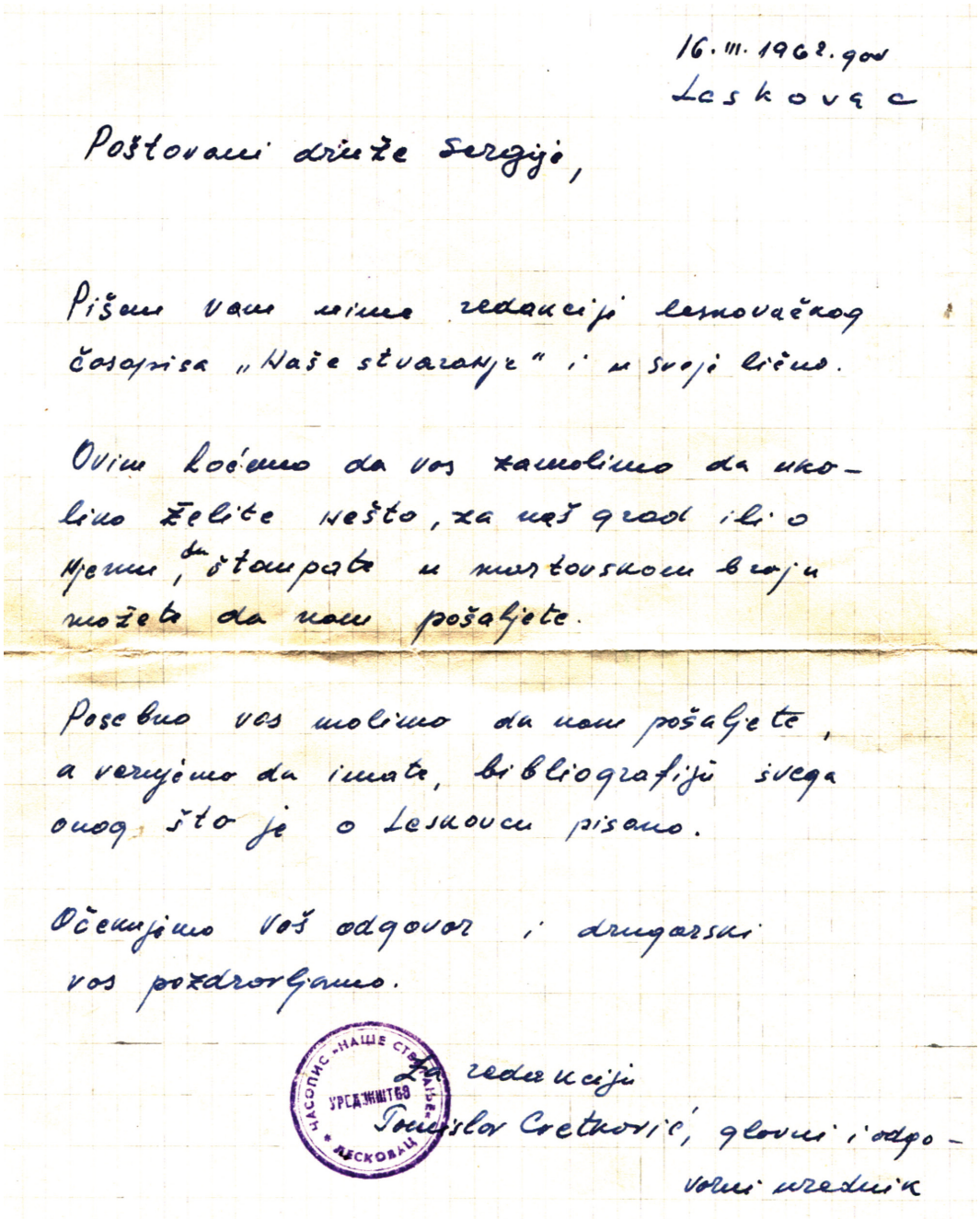

16. III. 1962. god
Leskovac

Poštovani druže Sergije,

Pišem vam nime redakcije leskovačkog časopisa „Naše stvaranje" i u svoje lično.

Ovim hoćemo da vas zamolimo da ukoliko želite nešto, za naš grad ili o njemu, da štampate u martovskom broju možete da nam pošaljete.

Posebno vas molimo da nam pošaljete, a verujemo da imate, bibliografiju svega onog što je o Leskovcu pisano.

Očekujemo vaš odgovor i drugarski vas pozdravljamo.

ЧАСОПИС „НАШЕ СТВАРАЊЕ" УРЕДНИШТВО ЛЕСКОВАЦ

Za redakciju
Tomislav Cvetković, glavni i odgovorni urednik

Поштовани друже Сергије,

Пишем вам у име редакције лесковачког часописа "Наше стварање" и у своје лично.

Овим хоћемо да вас замолимо да уколико желите нешто, за наш град или о њему, да штампате у мартовском броју можете да нам пошаљете.

Посебно вас молимо да нам пошаљете, а верујем да имате, библиографију свега онога што је о Лесковцу писано.

Очекујемо ваш одговор и другарски вас поздрављамо.

За редакцију
Томислав Цветковић,
главни и одговорни уредник

33. Писмо које је Сергије послао Николају Николову (Цариброд 13. август 1901 - Софија, 17. јануар 1985), своме брату од стрица Петра, 4. априла 1962.

Dragi naš Bata Koljo i svi ostali,

Primili smo vaše pismo,koje smo tako dugo čekali.To je prva vest od vas nd našeg letošnjeg vidjenja.Izvinite što odgovaramo sa zakašnjenjem. Bili smo jako zauzeti.To vaše pismo je ujedno i prvi odgovor koji smo primili od vas na sva naša pisma.Mnogo smo bili začudjeni što odgovor nije dolazio ni na jedno moje pismo,ni na čestitke koje smo uputili povodom Nove Godine,tebi,Veri i Vaski.Sada je sve objašnjeno.Možemo da dodamo ništa bez prvog brata,bez najstarijeg brata,a u ove mladje ne treba se uzdati.Uvek ti,i prvo ti, naš bata Koljo.Glavno je da smo svi zdravo,i vi tamo i mi ovde.Sad možemo da čekamo da se opet u zdravlju i veselju vidimo,zapevamo,popijemo limunadu,i prošetamo se.Mi smo po rastanku sa vama prema utvrdjenom planu mnogo putovali. Najinteresantnija su bila putovanja kroz Tunis. Obišli smo čitav Tunis,došli čak do juga,do

Sahare,obišli oaze Tozer i Neftu,i mnoga mesta. Mnoge znamenitosti smo obišli i u Italiji.Ostaće nam uvek u sećanju prelepi mozaici u Raveni,dolina hramova u Agridjentu,carski letnjikovac sav u mozaicima u Pijaca Armerini u srcu Sicilije, zatim Sijena,Perudja,Napulj,Vez /išli smo na vrh Vezuva /,Etna /bili smo na vrhu vulkana Etne,najvećeg živog vulkana u Evropi,visina 3279 metara,i videli je u erupciji /,Palermo, Milano,Torino itd.itd.To je samo deo onoga što smo videli na našem divnom putovanju.Kad budete došli iz naših fotografija i donetih slika videćete delić lepote kojoj smo se divili. Sreća nas je služila na celom putu,tako da smo lep i udovno putovali i nezaboravno se proveli.Arapkinj Arapkinja nije ni jedna htela da dodje,traži mladjeg./Sergije se buni na ovo/.Ja sam mislila da smo samo ja i Sergije teški za pisanje i mrzeš-ljivi,a ono Goša i Ljupka su nas nadmašili.U pogledu pisanja njih dvoje stoje ispred nas.Znači

od lenjih ima još lenjiviji i najlenjiviji.Oni dvoje spadaju u ovaj treći stupanj poredjenja. Mi smo ih u oktobru mesecu čekali po dogovoru, nadali se svaki dan,posle se čudili zašto nema ni njih niti njihovog pisma.Srećni smo da su zdravo i dobro,i da se spremaju da dodju. Što se tiče vremena njihovog dolaska neka planiraju za početak juna.Tačnije vreme javićemo naknadno,pošto ono zavisi od Sergijevog invalidskog lečenja koje se ne može pomeriti, i nekih njegovih putovanje u Madjarsku ,SSSR i Rumuniju,koja još nisu vremenski fiksirana. Molimo Gošu i Ljupku da se pridržavaju našeg rasporeda,jer se kod nas to slobodno vreme ne može pomerati.Što se tiče dolaska bata Kolje i Doče,njega treba planirati za septembar ili početak oktobra.Garantno pismo tražićemo čim Goša dodje.To je najbolje.Neka bata Kolja već sada traži pasoš da bi ga u leto već imao.

4-IV-1962
Beograd

Sve vas mnogo pozdravljaju i vole
Nada i Sergije sa decom i babuškom

34. Писмо које је Сергије послао 10. јула 1962, нумизматичару Прокешу у Суботицу

Poštovani druže Prokeš,

Obraćam vam se sa molbom da mi učinite jednu uslugu.U Aukcionom katalogu Numizmatičkog društva u Budimpešti objavljeni su podaci o nekom srpskom novcu ili nalazu.U pitanju je aukcija od 14-VI-1959 godine i materijal zaveden pod brojem 155,Szerbija, III Stjepan Uroš,Ljubić VI, 18.

Ja bih vas molio dve stvari:Prvo,puni tekst svega onoga što je odštampano u tom katalogu pod gornjom signaturom i u vezi sa tim nalazom,odnosno novcem.Drugo,podatak o tome šta je S. Fodor,geometar iz Subotice kupio od toga nalaza.Da li je dobio ceo nalaz ?Koliko je primeraka dobio? Šta ima u tim primercima,od kojih vrsta po Ljubiću? Da li je od svake vrste koje je imao ustupio neki primerak Dušaniću ?Koliko je komada ustupio od koje vrste? Da li ima podatke o ostatku nalaza koji nije pribavio?

U pitanju nije nikakva znatiželja,već potrebna informacija u vezi naučne interpretacije jedne grupe novca.Zato mi je neophodno potrebno da

35. Одговор Прокеша, послат Сергију 17. јула 1962. из Суботице.

Суботица 17. VII 1962.

Врло поштовани друже Димитријевић!

Да бих Вам могао тачно одговорити на Ваше питање морао сам потражити госп. Фодора, који је дао следеће обавештење: За нум. [изматичку] лицитацију број 155 од 14. VI 1959. г. већ се не сећа. Исто тако не сећа се да ли је лицитирани српски материјал био налаз или приватна својина. Сећа се једино само толико да је било око 200-210 комада кованица, које први пута нису могли уједно продати и зато морали поделити у 4 групе.

Пошто он није члан Мађарског Нум.[изматичког] Друштва, није могао учествовати на лицитацији, него је купио приватно од једног члана 52 комада по 10 форинти (150 динара) за комад (а члан је купио по 4 форинти (60 дин) за комад).

По повратку, ову малу колекцију продао је инвалиду Смиљанић Ђорђу у Новом Саду (Русинска 8) по 200 динара за комад, а Смиљанић је овај материјал продао госп. Душанићу у Београду (Космајска бр. 53) по 450 динара за комад.

У Будимпешти, може се увек јефтино купити српски материјал јер тамо нема озбиљнијег сакупљача српског материјала. И он ради тога сваке године посети летње будимпештанске лицитације.

У прошл. години купио сам и ја 46 комада по 5 форинти за комад.

Све ово дознао сам од госп. Фодора што Вама врло радо преносим.

Срдачно Вас поздрављам
Прокеш [нечитко]

Subotica 17/VII. 1962.

Vrlo poštovani druže Dimitrijević!

Da bih Vam mogao tačno odgovoriti na Vaše pitanje morao sam potražiti g-osp. Todora, koji je dao sledeće obaveštenje: Za num. licitaciju broj 155 od 14.VI.1959 g. već se ne sećam. Isto tako ne sećam se dali je licitirani srpski materijal bio nalaz ili privatna svojina? Sećam se jedino samo toliko, da je bilo oko 200-210 ~~komada~~ komada kovanica, koje prvi put nisu mogli sjedno prodati i zato morali podeliti u 4 grupe.

Pošto on nije član Madarskog Num. Društva nije mogao učestvovati na licitaciji, nego je kupio privatno od jednog člana 52 komada po 10 forinti (150 dinara) za komad. (2 člana je kupio po 4 forinti (60 din) za komad)

Po povratku ovu malu kolekciju prodao je invalidu Smiljanić Đorđu u Novom Sadu (Rusinska 9) po 200 dinara za komad, a Smiljanić je ovaj materijal prodao g-osp. Dušaniću u Beogradu (Kosmajska br. 53) po 450 dinara za komad.

U Budimpešti može se uvek jeftino kupiti srpski materijal jer tamo nema ozbiljnijeg sakupljača srpskog materijala. I on radi toga svake godine poseti letnje budimpeštanske licitacije.

U prošl. godini kupio je sam 46 komada po 5 forinti za komad.

Sve ovo doznao sam od g-osp. Todora što Vama vrlo rado prenosim.

Srdačno Vas pozdravlja

V. Prokešmarac

1963

36. Сергијево писмо послато нумизматичару Ефрему Пегану у Љубљану, 6. јануара 1963.

Efrem Pegan
Pražakova 8
Ljubljana

Poštovani druže Pegan,

Izvinjavam se što Vam odgovaram sa zadocnjenjem,ali sam bio toliko zauzet da stvarno nisam stigao da vam se javim.

— Oba novca pripadaju Mihajlu [redacted] Asenu.

Sitne razlike ne treba da vas bune,jer su one vrlo česte kod srpskog i bugarskog srednjovekovnog novca.

Takve kalupske razlike su bez posebnog istorijskog značaja i ja sam ih potpuno eliminirao iz srpskog Corpusa,kao što su to uradili i mnogi drugi autori.

U takve sitne kalupske razlike spadaju npr. pojava malog x na kraju reči ASEN kod prvog primerka.

Kod ovih srednjovekovnih vrsta ne igra nikakvu značajnu ulogu izostavljanje ili prevrtanje pojedinih slova i skraćivanje pojedinih reči.Sve to samo ukazuje da su u pitanju primerci sa drugog kalupa i ništa više.Kod pojedinih novčanih vrsta pojavljuje se na stotine različitih kalupa.U toku izrade tako brojnih kalupa niz momenata uticao je na obradu teksta.Ako je natpis bio sitniji reči su bile potpunije a nastale praznine popunjavane su ukrasima /npr. pomenuto x /,ako je pak natpis bio nešto krupniji majstor je bio primoran da skraćuje pojedine reči. Kada je prostor bio uzak slovo je umanjivano ili obarano da bi stalo.

Nepismenost majstora dolazila je do izražaja u bezbroj slovnih grešaka koje su karakteristične za pojedine emisije.Odatle su nastala mnoga izvrnuta ili pogrešno stavljena slova.U početku sam pokušao da transkribujem sve te razlike,kao što su to radili neki autori.Kada sam kod jedne relativno retke vrste

./.

naišao na oko 80 po sadržini istih ali po pojedinim slovima različitih natpisa došao sam do zaključka da je to potpuno besmisleno. Od posebnog značaja je koje reči sačinjavaju natpis,koje se slovne oznake pojavljuju na novcu,bitne izmene u predstavi itd.,na ostalo se mora osvrtati samo grupno,kad se govori o tehnici kovanja,o majstorima,o brojnosti emisija i sl.

Vratimo se na dinare Mihajla [redacted] Asena koje vas interesuje.

Na osnovu prethodnog izlaganja možemo zaključiti da skraćenja ili proširenja u imenu Mihajla [redacted] nemaju poseban značaj.Da li je to ime potpuno dato ili donekle skraćeno bez značaja je za istoriju.U srpskoj i bugarskoj numizmatici postoje najrazličitija skraćenja i mešavine ćiriličkih i latiničkih slova.Pojava punog imena Michael pisanog sa Ch ukazuje na mogućnost da je u pitanju jedan te isti majstor.Verovatno su oba primerka zajedno nadjena./Napominjem da natpis na drugom primerku glasi S Michael a ne S Michaeli kao što ste vi pročitali./

Pojava ili otsustvo slova S ispred imena sveca česte su u srpskoj numizmatici toga perioda. /Slovo S/anctus/ često otsustvuje kod Dragutina /.Dok se na srpskom novcu pojavljuje Sv. Stefan, na bosanskom se javlja sv. Georgije ili Sv. Mihajlo.Na svim novcima tipa matapana na toj se strani nalazi svetac.To se vidi i po nimbusu koji se javlja oko glave sveca.

To se tiče završnog slova kod drugog primerka u levom delu natpisa koji vas dovodi u sumnju da li je to novac Mihajla II Asena,smatram da to nije slovo O kao što to izgleda na prvi pogled.Veliki broj primeraka ove vrste nose na toj strani natpis ASENV.Krajnje slovo ovog natpisa najčešće je dato sa zaobljenim stranama U .Smatram da je to slučaj i kod ovog primerka.Toliko za sada.

Pošto se u vezi srpske numizmatike bavim i bugarskom, kao jednom paralelnom oblašću, to sam zainteresiran za ova dva primerka bugarskog novca. U koliko se oni mogu otkupiti ili razmeniti za moju zbirku, povedite o tome računa. U koliko je to nemoguće, molim vas da mi pošaljete fotografije, negative ili kopije sa obeleženim santimetrom i to kopije na kojima je po jedan santimetar pretvoren u 3.

Jednovremeno vas molim za sledeću uslugu. U Narodnom muzeju u Ljubljani postoji jedan kontramarkirani primerak Dušanovog kraljevskog novca sa šlemom i natpisom Monita Rex Stefa - slovna oznaka D – A . Potrebni su mi sledeći podaci:

a- Težina

b- Stanje izlizanosti /relativno očuvan, izlizan, (dobro očuvan, veoma izlizan)

c-Da li je opsecan

d-Kakva je kontramarka

A = B =

U koliko ne možete sami da odredite tačku b i d pošaljite mi gipsani otisak ili fotografiju. Stvar je hitna pošto moj posebni rad o kontramarkama na srpskom srednjovekovnom novcu odlazi u štampu /separat vam je obezbedjen /.

6-I-1963

Mnogo pozdrava vama i drugarici

Dr Sergije Dimitrijević
Bulevar Revolucije 126
Beograd

P.S. Marku za odgovor niste trebali slati.

37. Писмо које је Милојко П. Ђоковић послао Сергију 27. јуна 1963.

27. јун 1963.
Б е о г р а д

Поштовани друже Сергије,

Претпостављам да Вам је Ваша другарица казала да сам долазио до Вашег стана, али, као и обично, Вас нисам нашао, тако да нисам обавио до краја посао због којега сам и долазио. Али, ако Вам је другарица пренела моју жељу, онда је посао свакако упола готов.

Наиме, као што знате, јула месеца се навршава 60 година од оснивања Српске социјалдемократске странке. Тим поводом, наш лист жели да објави неколико прилога. Они би ишли као фељтон, на 7. страни, под рубриком ''Документи и сећања''.

Веома бих се радовао да нам о томе Ви дате свој прилог, а што се тиче његове дужине, нека као оријентација послужи ово: у једном наставку иду 3-3,5 стране. То значи ако би ишло у два-три наставка, боље у два него у три, онда 6-7 страница текста.

Ја сам одмах по доласку у Ваш стан отишао на пут и задржао се најпре у Приштини, а затим сам ишао и у село код својих. Рубрика ''Документи и сећања'' доноси материјале из радничког покрета и од 1. јуна ове године поверена је мени. Позивам Вас и на каснију сарадњу у тој рубрици, а веома бих се обрадовао да спремите и прилог о ССДС.

Молим Вас да ме о Вашем расположењу за ово писање обавестите или писмено или на телефон: 30-481 локал 374 (у времену од 9 до 13,30 или после подне од 18-19,30 часова). Ако је Мишо слободан, могао би и он да наврати до мене у редакцију па да ми донесе рукопис или Вашу поруку. Ако пристанете да пишете, онда бих молио да рукопис добијем у понедељак 1. јула (или, евентуално, неки дан касније). У сваком случају, потребно је да знам шта мислите о томе.

Ваше и Вас поштује и поздравља:
Мил. П. Ђоковић

Beograd, 3 avgusta 1963,

Ljubezni Sergije,

Odavno sam ti spremio ovo pismo, koje je dotični Todorović pisao Milanu Bogdanoviću, - ali zaboravljao sam da ti ga donesem. Pismo je autentično, tj ovo je veran prepis sa kopije. Pošto skupljaš retkosti značajne za istoriju našeg vremena, mislim, nisam pogrešio što ti ga šaljem.

Šta radite? Mi odosmo u Cavtat na letovanje - da bismo proverili koliko imaš pravo.

Serdečno,

АДВОКАТ
ДР Д. МИЛОВАНОВИЋ
Београд, ул. 7 Јула 41
Тел. 624-552

1964

39. Писмо које је Франце Клопчич (Лопитал (L'Hôpital у Француској тада у Елзасу у Немачкој) 25. октобар 1903 - Љубљана, 25. април 1984), словеначки историчар, писац, преводилац и комунистички политички активиста, упутио Сергију 8. октобра 1964.

Ljubljana, 8. oktobra 1964 g.

Dragi druže Sergije,

Pre nekoliko dana primio sam prvi broj novog časopisa "Prilozi za istoriju socializma". Pročitao sam neke stvari, svega odjedamput ne možem, pa sam dobio vrlo dobar dojam o sadržini broja. Ako će ostati na ovakvom nivou, to će biti zavidno dostignuće.

Pročitao sam i Tvoj članak "Balkanski socialisti i prvi svetski rat". Vrlo dobro! I faktografski materijal, sakupljen, i principijalni stavovi pretstavljaju trajnu vrednost.

U članku ponavljaš svoj stav o karakteru rata izmedju Austro-Ugarske i Srbije, koji si izložio već u članku "Srpski socijalisti i ujedinjenje Jugoslavije" (Arhivski almanah, br. 2-3 za 1960 g.). Kako znaš sa kongresa istoričara u Zagrebu, slažem se sa Tvojom ocenom. To sam rekao i prilikom recenzije Tvog članka u "Prispevki za zgodovino delavskega gibanja", br. 1 za 1962 g., str. 327.

O tome Ti pišem stoga, što sam prilikom studija ponovo došao do Leninovog stava po tom pitanju i pročitao ovo:

"... nacionalni elemenat u austrijsko-srpskom ratu nema ozbiljnog značaja u poredjenju sa sve odlučujućim imperijalističkim takmičenjem."

Kad još pročitaš kontekst, videćeš jasno, kako Lenin ocenjuje ratove. Njegova ocena poklapa se sa Tvojom.

Spomenuti citat vidi u članku "O brošuri Junius", Sabrana dela, IV. izdanje, tom XXII, str. 297.

Ako poznaješ citirani stav, mogao si ga iskoristiti. Baš zato, što ga nisi, ja Ti se tu javljam. Valjda to nije naopako.

Da li ćeš doći novembra u Ljubljanu na savetovanje po Pregledu? Bit će pitomije nego u Zagrebu. A moguće ipak interesantno...

Do vidjenja !

Franc Klopčič

1965

40. Писмо које је Милојко П. Ђоковић упутио Сергију 13. децембра 1965.

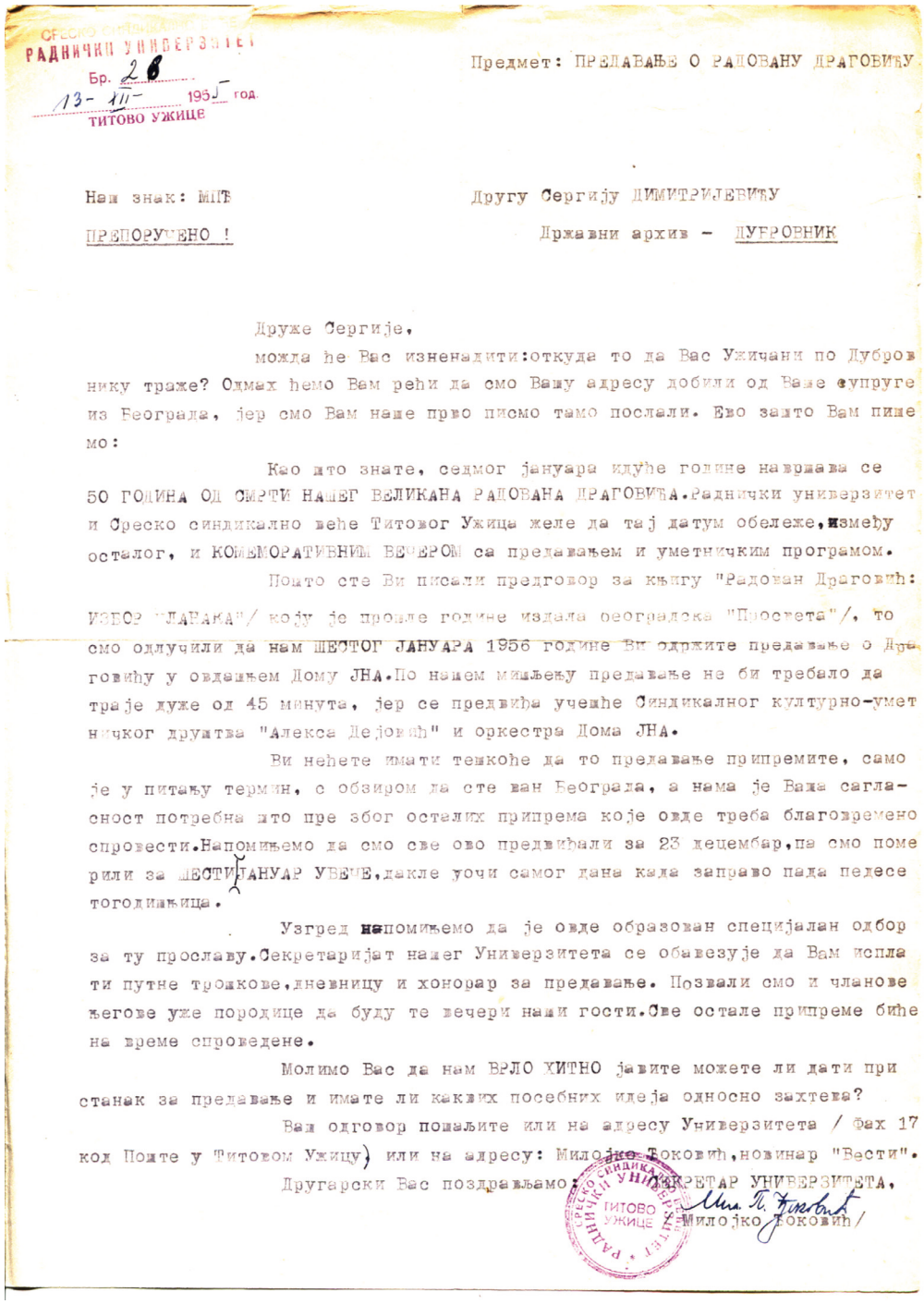

СРЕСКО СИНДИКАЛНО ВЕЋЕ
РАДНИЧКИ УНИВЕРЗИТЕТ
Бр. 20
13- XII- 1965 год.
ТИТОВО УЖИЦЕ

Предмет: ПРЕДАВАЊЕ О РАДОВАНУ ДРАГОВИЋУ

Наш знак: МПЂ

ПРЕПОРУЧЕНО !

Другу Сергију ДИМИТРИЈЕВИЋУ
Државни архив – ДУБРОВНИК

Друже Сергије,

можда ће Вас изненадити:откуда то да Вас Ужичани по Дубровнику траже? Одмах ћемо Вам рећи да смо Вашу адресу добили од Ваше супруге из Београда, јер смо Вам наше прво писмо тамо послали. Ево зашто Вам пишемо:

Као што знате, седмог јануара идуће године навршава се 50 ГОДИНА ОД СМРТИ НАШЕГ ВЕЛИКАНА РАДОВАНА ДРАГОВИЋА.Раднички универзитет и Среско синдикално веће Титовог Ужица желе да тај датум обележе,између осталог, и КОМЕМОРАТИВНИМ ВЕЧЕРОМ са предавањем и уметничким програмом.

Пошто сте Ви писали предговор за књигу "Радован Драговић: ИЗБОР ПЕСАМА"/ коју је прошле године издала београдска "Просвета"/, то смо одлучили да нам ШЕСТОГ ЈАНУАРА 1966 године Ви одржите предавање о Драговићу у овдашњем Дому ЈНА.По нашем мишљењу предавање не би требало да траје дуже од 45 минута, јер се предвиђа учешће Синдикалног културно-уметничког друштва "Алекса Дејовић" и оркестра Дома ЈНА.

Ви нећете имати тешкоће да то предавање припремите, само је у питању термин, с обзиром да сте ван Београда, а нама је Ваша сагласност потребна што пре због осталих припрема које овде треба благовремено спровести.Напомињемо да смо све ово предвиђали за 23 децембар,па смо померили за ШЕСТИ ЈАНУАР УВЕЧЕ,дакле уочи самог дана када заправо пада педесе тогодишњица.

Узгред напомињемо да је овде образован специјалан одбор за ту прославу.Секретаријат нашег Универзитета се обавезује да Вам исплати путне трошкове,дневницу и хонорар за предавање. Позвали смо и чланове његове уже породице да буду те вечери наши гости.Све остале припреме биће на време спроведене.

Молимо Вас да нам ВРЛО ХИТНО јавите можете ли дати пристанак за предавање и имате ли каквих посебних идеја односно захтева?

Ваш одговор пошаљите или на адресу Универзитета / фах 17 код Поште у Титовом Ужицу/ или на адресу: Милојко Ђоковић,новинар "Вести".

Другарски Вас поздрављамо:

СЕКРЕТАР УНИВЕРЗИТЕТА,
/Милојко Ђоковић/

РАДНИЧКИ УНИВЕРЗИТЕТ · СРЕСКО СИНДИКАЛНО ВЕЋЕ · ТИТОВО УЖИЦЕ

41. Сергијево писмо Заједници ЈП. Т. Т. – Одељењу за издавање марака, од 25. децембра 1965.

ЗАЈЕДНИЦИ ЈП. Т. Т.
– Одељењу за издавање марака –
Палмотићева 3
Београд

Другови,

Пошто студијски обрађујем средњовековну југословенску нумизматику (већи научни прилози у *Историјском гласнику, Историјском часопису, Старинару* и *Југословенској енциклопедији*) и припремам вишетомни *Преглед целокупне српске средњовековне нумизматике* (*Corpus nummorum Serbiae*); пошто имам по броју врста највеће светске збирке средњовековног босанског новца и новца средњовековне српске државе (која обухвата и све новце издаване на територији данашње Македоније и Црне Горе до пада под туђинску власт); пошто имам велику збирку и изванредне примерке чисто југословенских емисија са територије данашње Хрватске (Сплит, Шубићи), сматрао сам да сам позван да предложим издавање серије марака на којима би био представљен средњовековни југословенски новац.

Зато сам у више наврата преко друга Дејана Тубиновића предлагао да се марке са овим мотивима уврсте у већ традиционалну југословенску серију марака – уметност.

Сада, када је ова идеја већ прихваћена стављам *конкретан предлог за реализацију прве овакве серије марака.*

Одабирајући примерке за ову серију поклонио сам специјалну пажњу да у њој буду заступљене територије свих наших република.

Па ипак, услед неуједначености естетских и других уметничких вредности и интересантности оваквог новца по мотиву полазећи од тих њихових квалитета, предложио сам да у прву серију уђу два новца средњовековне српске државе, новац цара Душана и новац Ђурђа Бранковића. Пошто је у време цара Душана цела Македонија припадала његовој држави, пошто је он крунисан у Скопљу, преко овог новца је у суштини заступљена и данашња територија Македоније. (Зато сам новац краља Вукашина, феудалца са те територије и вазала цара Уроша, који је мање интересан-

тан јер носи вишередни натпис, ставио у други план, у алтернативу).

Што се тиче порекла самих примерака и приложених фотографија треба нагласити у проспекту да су пет првих предложених примерака (односно 5 одговарајућих алтернатива) из збирке Др Сергија Димитријевића који их је и фотографисао – Фото и збирка Др С. Димитријевића. Последњи предложени примерак (заједно са алтернативом) тражио сам и добио од Народног музеја у Љубљани. Зато код њега треба ставити – Фото и збирка Народног музеја у Љубљани.

Све фотографије су увеличане 16 пута, тј. сваки дужински сантиметар је претворен у 4 сантиметра. Ако би израдили цртеже у истој величини као фотографије, па их онда смањили у истој размери, сваки би новац био представљен на марци у природној величини.

Уметник који би израдио цртеже имао би могућност да за сваки нејасан део новца (нпр. нејасно слово) консултује примерке моје збирке, у којој су све предложене врсте (сем словеначких) заступљене са више добро очуваних примерака, и да добије сва потребна обавештења у вези са тим, са моје стране.

КРАТКИ ОПИС ПРЕДЛОЖЕНИХ ВРСТА СРЕДЊОВЕКОВНОГ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ НОВЦА

1. *Динар цара Душана (1346-1355)* са представом владара на коњу
– Фотографија бр. 1. –
Алтернатива: Динар краља Вукашина (1366-1371)
– Фотографија бр. 2. –
2. *Динар Господина Ђурђа Бранковића (1410-1427)*
– Фотографија бр. 3. –
Обратите пажњу да то није период од 1427-1456 када је Ђурађ Бранковић имао звање деспота.
Алтернатива: Динар краља Душана (1331-1345)
– Фотографија бр. 4. –
Обратите пажњу, да краљ Душан није ковао новац до 1346, пошто се од јесени 1345. појављује његов новац са звањем императора Романије а краља Рашке.
3. *Динар Ђурђа I Балшића* феудалца из Зете *(кован око 1373)*
– Фотографија бр. 5. –
Обратите пажњу на први падеж Ђурађ.
Алтернатива: Динар Ђурђа I Балшића феудалца из Зете (*кован око 1373*)

– Фотографија бр. 6. –

Обратите пажњу први падеж: Ђурађ

4. *Динар краља Босне Стефана Томашевића (1461-1463)*

– Фотографија бр. 7. –

Алтернатива: Динар бана Босне Стефана II Котроманића (1324-1352).

– Фотографија бр. 8. –

5. *Динар града Сплита под херцегом Хрвојем Вукчићем (1403-1413)*

– Фотографија бр. 9.–

Алтернатива – Полудинар краља Босне Стефана Томашевића (1461-1463)

– Фотографија бр. 10. –

6. *Динар града Љубљане* под Корушким војводом Бернардом (*ковaн око 1250*)

– Фотографија бр. 12. –

Допунску проверу датума наведених за новце бр. 5 и 6 који су узети из литературе, као и проверу тачног имена феудалца у вези новца бр. 6 извршићу касније.

Подцвучени делови предлога могли би бити стављени на саме марке. О том тексту, као и о тексту коментарног проспекта потребан је каснији договор уз одговарајуће накнаде новчане провере које ће бити извршене са моје стране, за примерке поменуте под бр. 5 и 6.

У вези овог предлога треба подвући још два момента:

1) Моју молбу да се на одабраним маркама стави име подносиоца предлога (као на серију Југословенске уметности из 1956. године – Споменици културе).

2. Саопштење, да ми је кустос Нумизматичког кабинета Народног музеја у Љубљани достављајући на моју молбу две фотографије дате под бр. 6 писмено јавио:

„У колико припада кабинету као носиоцу ауторског права неки хонорар, о томе водите молим ви бригу. Свакако желимо да је цитирана у спремној брошури провиненца“ (тј. порекло примерка).

Пожељно би било да учествујем у вашем договору о дефинитивном избору примерака (са саветодавним гласом) и да том приликом пружим сва потребна допунска обавештења, укључујући и показивање оригиналних примерака новца. То има посебан значај пошто они треба да буду представљени на маркама у природној величини.

25. децембар 1965.
С поштовањем
Др Сергије Димитријевић
научни саветник Института за изучавање радничког покрета

П.С. Кући телефон немам, канцеларијски (335-61-локал 708) неефикасан пошто радим по архивима. Позиве на договоре достављати на кућни адресу (Др Сергије Димитријевић, Булевар Револуције бр. 126, Београд) поштом или куриром најкасније уочи дана састанка.

Прилог: Кутија са 12 фотографија Welt формата.

С. Димитријевић

1970

42. Писмо које је М. Ф. Хенди (M. F. Handy) из Кембрица упутио Сергију 6. априла 1970.

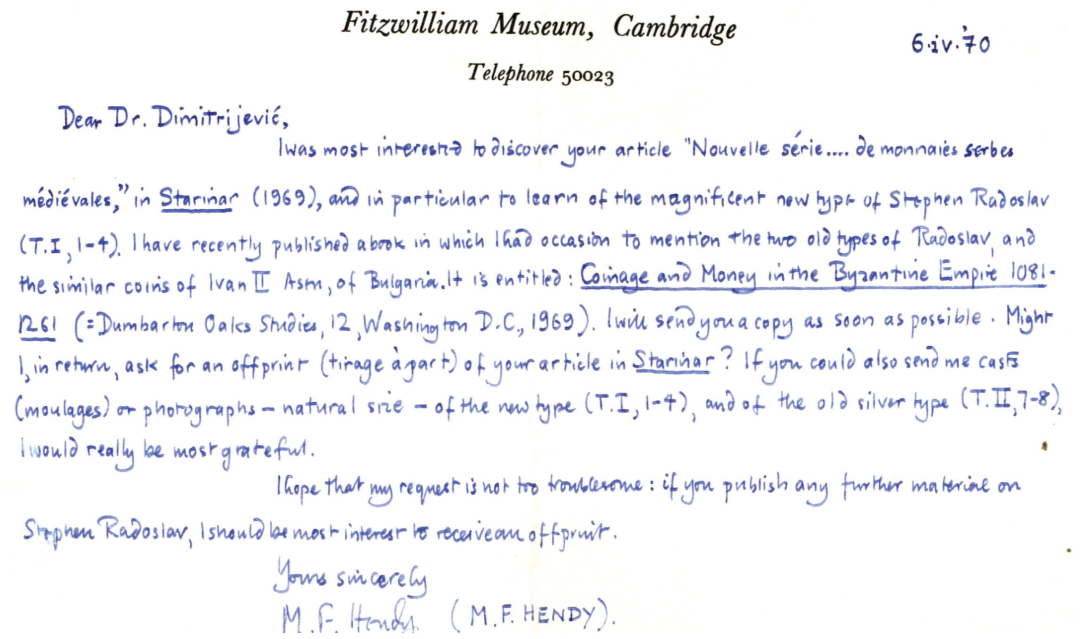

Fitzwilliam Museum, Cambridge

6.iv.'70

Telephone 50023

Dear Dr. Dimitrijević,

I was most interested to discover your article "Nouvelle série.... de monnaies serbes médiévales," in Starinar (1969), and in particular to learn of the magnificent new type of Stephen Radoslav (T.I, 1-4). I have recently published a book in which I had occasion to mention the two old types of Radoslav, and the similar coins of Ivan II Asen, of Bulgaria. It is entitled: Coinage and Money in the Byzantine Empire 1081-1261 (=Dumbarton Oaks Studies, 12, Washington D.C., 1969). I will send you a copy as soon as possible. Might I, in return, ask for an offprint (tirage à part) of your article in Starinar? If you could also send me casts (moulages) or photographs – natural size – of the new type (T.I, 1-4), and of the old silver type (T.II, 7-8), I would really be most grateful.

I hope that my request is not too troublesome: if you publish any further material on Stephen Radoslav, I should be most interest to receive an offprint.

Yours sincerely

M.F. Handy (M.F. HENDY).

Fitzwilliam Museum, Cambrige, 6. IV 1970.

Драги др Димитријевићу,

Био сам веома заинтересован открићем Вашег чланка “Nouvelle série …. de monnaies Serbes médiévales” у *Старинару* (1969), а нарочито сазнањем о величанственом новом типу Стефана Радослава (T. I, 1-4). Недавно сам објавио књигу у којој сам имао прилику да поменем два стара типа Радослав и сличан новац бугаског Ивана II Асена. Њен наслов је: *Coinage and Money in the Byzantine Empire 1081-1261* (Dumbarton Oaks Studies, 12, Washington D.C., 1969). Послаћу Вам једну копију што је могуће пре. Да ли бих могао да Вам за узврат тражим сепарат (tirage à part) Вашег чланка у *Старинару*? Ако бисте такође могли да ми пошаљете и одливке (moulages) или фотографије у природној величини нове врсте (T. I, 1-4) и старе сребрне врсте (T. II, 7-8), био бих заиста веома захвалан.

Надам се да да Вас мој захтев сувише не ремети: ако бисте објавили било који потоњи материјал о Стефану Радославу, веома сам зинтересован да добијем сепарат.

Искрено Ваш
М. Ф. Хенди (M. F. Handy)

43. Писмо које је Драгутин Ђорђевић упутио Сергију 11. октобра 1970.

Лесковац,11.X 1970.год.
Партизанска 3

Драги Сергије,

У твојој "Лесковачкој енциклопедији" на 14.стр.говорио си о Димитрију Алексићу,пароху и намеснику лесковачком,уреднику "Црквеног гласника" па си између осталог,казао:"Детаљније податке о "Црквеном гласнику објавићемо ускоро".То значи да си ти имао намеру да прикажеш овај часопис,али то ниси до сада учинио,свакако из објективних разлога.И друго,то ме уверева да ти имаш и комплет - све свеске.Знам да тај часопис нема ни Народна библиотека комплетно,а да некомплетни "Црквени гласник" има прот Милисав Протић,уреник "Православља" у Београду.Претурајући тамо и овамо и ја сам дошао до неколико бројева(из 1887.имам два бро за април и два за децембар;за 1888.5 бројева и за 1889.имам 10 бројева),а сем тога пронашао сам и његов надгробни споменик па излази да је/по тексту на споменику/он рођен 1.XI 1857,а умро 18.XII 1890,док је по Т.Урошевићу тако да је рођен 1856,а умро 19.XII 1889.Не знам шта је исправније да човек прихвати.

Ово ти пишем зато што сам се заинтересовао за ову личност и што сам успео да пронађем ово неоколико бројева његовог часописа па сам рад да напишем један чланак за "Лесковачки зборник",који се увелико слаже. У вези с тим,молио бих те да ми пружиш,као се то каже,"научну помоћ". Да ли си дошао до новијих података о овој личности негде ван Т.Урошевића и да ли имаш комплет издања овог часописа,да ли би хтео да ми уступиш оне бројеве које ја не поседујем па да ти их вратим после коришћења. О томе да ли желиш или не желиш да ми помогнеш,извести ме,да бар ја урадим оно што имам.Да проговорим о тој личности колико ја занм и прикажем оно што има од часописа.Мислим да би и то било боље,него оставити једну ~~xxxxxx~~ личност заслаужну за црквену периодику у забораву.

Јављам ти и тужну по мене вест да ми је умро најстарији син Милан 17.VIII ове године док смо били на одмору у Горњој Хустрији код једног мог пријатеља,римокатоличког жупника.И то изненада,потпуно здрав. Да трагедија буде већа,кад сам дошао у Лесковац,од жалости за Миланом, изненада је такође умро и мој брат од ујака Стојан Конић.Два гроба,две трагедије.Мука и бол,плач свакодневни...

Како си ти и шта ради г-ђа Нада?Како су ти деца?На којој су школи,какви су ђаци?Све ме то интересује јер ме за тебе вежу лепе успомене и заједнички интереси везани за наш завичај.

У очекивању вести о свему,г-ђу Наду,децу и тебе много поздравља и жели сва добра и много успеха у твоме неуморном научном раду,

Ожалошћени твој,

Драгутин М. Ђорђевић,
проста

"ЦРКВЕНИ ГЛАСНИК"

Недостају ми бројеви и то:

1.За 1887: за I,II,III,V,VI,VII,VIII,IX,X и XI; Свега 10 бројева

2.За 1888: за I(први број),II(други број),III,IV(други број),~~VIII~~ VI,VII,VIII,IX,X,XI,XII; 19 бр.

3.За 1889: за I~~V~~(други број),VI,VII,VIII,IX,X,XI(други број),XII.

За 1889. недостају 14 бројева.

44. Писмо које је Сергије послао Драгутину Ђорђевићу 14. октобра 1970.

Dragi Gute,
Odgovaram odmah na tvoje pismo.
U mojoj zbirci nemam ni jedan broj Crkvenog glasnika.

Svojevremeno,u vezi sa Leskovačkom enciklopedijom pripremao sam oko 400 novih jedinica.Na žalost taj je rad bio obustavljen,usled nerazumevanja nadležnih faktora za ovu vrstu rada,odnosno usled odbijanja redakcije Naše reči,učinjene pod tom sugestijom, da dalje objavljuje ovu vrstu napisa.U tim uslovima prestao sam da radim na ovim pitanjima a sav prikupljeni materijal koji je bio na listićima izmešan je sa ostalim bezborjnim leskovačkim beleškama,kojih imam u sanducima,kutijama i kuferima u nesredjenom stanju.Sada nemam praktične mogućnosti da dodjem do eventualnih bележaka o Crkvenom glasniku.To zahteva ogroman rad i toliko vremena sa koliko ja sada ne raspolažem.Prilikom budućeg sredjivanja toga materijala,kada za to budem imao vremena,obratiću paznju na ove podatke.
Dakle,uprkos najbolje voljeda ti izadjem u susret,nisam to u stanju da učinim u sadašnjem momentu.
Primi naše iskreno saučešće za tragediju koja te zadesila.
14.X 1970. Srdačno tvoji
Nada i Sergije

Dragutin Djordjević
Partizanske br. 3
ili Narodni muzej
Leskovac

45. Писмо које је Сергије послао Добрију Аранђеловићу 30. децембра 1970.

Drugu Dobri Arandjeloviću, predsedniku
Izdavačkog odbora u
Leskovcu

Druže Arandjeloviću,

Molim da u vezi proslave tridesetogodišnjice Narodno-oslobodilačke borbe i Narodne revolucije i priprema za pisanje sintetičke istorije Leskovca, uključite u petogodišnji izdavački plan sledeće moje /individualne i zajedničke / radove:

1/ Napredna misao u Nedeljnim novinama /studija i tekstovi /
- Izbor i redakcija tekstova S. Dimitrijević i A. Ristić
- Opširan studijski predgovor o ovom listu i delovanju komunista u ovom listu - S. Dimitrijević
- Rok predaje rukopisa 1. juli 1971.
- ~~Obim: 400 štampanih strana u oktavu /format 24/17 /~~
- Pola autorskog honorara za izbor i redakciju treba isplatiti Nadi udovi A. Ristića

2/ S. Dimitrijević - Bibliografija leskovačke literature i literature o Leskovcu /Posebno izdanje /
- Obim oko 300 štampanih strana u oktavu /format 24/17/
- Za istraživanje potreban plaćen boravak od 20 dana u Leskovcu delimično u 1971, delimično u 1972.
- Napominjem da ću posle 1975. da dopunim i drugi deo ove bibliografije - članci u Leskovcu i štampa.

3/ S. Dimitrijević - Istorija leskovačkog radničkog pokreta izmedju dva svetska rata /Leskovac i okolina /
- Obim 300 - 400 štampanih strana u oktavu /format 24/17 sm /
- Slike na kunstdruku 16 strana
- Za istraživanje potreban plaćeni boravak od 20 dana u Leskovcu 1973-74.

4/ S. Dimitrijević - Istorija leskovačke industrije od početka do 1941./eventualno 1945 /

-Obim 300-400 štampanih strana u oktavu /format 24/17/

-Za istraživanje potreban plaćen boravak od 20 dana u Leskovcu negde 1974-1975.

Napominjem:

1.Da za sve ove radove raspolažem sa ogromnom već pripremljenom arhivskom i drugom građom /npr. arhivski ispisi za istoriju industrije itd. /

2.Da je ponovna studijska preorijentacija na izučavvanje Leskovca ,rad na temama 2-4, vezana za normalne studijske autorske honorare i uključenje u petogodišnji plan /sigurnost da će biti izdato /

3.Da približan iznos štamparskih troškova zavisi od cena u lokalnim štamparijama.Pošto znam obim i format radova lako ćete moći da dobijete orijentacione podatke o visini izdataka.

4.Da će konkretizacija izdanja pod 2 - 4 biti izvršena pre donošenja godišnjih planova.

30.XII 1970.

Srdačno te pozdravlja

Dr Sergije Dimitrijević

naučni savetnik

Bulevar Revolucije 126,Beograd

46. Допис које је Сергије послао Историјском институту 30. децембра 1970.

ИСТОРИЈСКОМ ИНСТИТУТУ

БЕОГРАД

Другови,

Молим да у петогодишњи план за 1971-1975 уврстите штампање рада:

Др Сергије Димитријевић
Преглед средњовековне српске уметности
(Corpus nummorum Serbiae I)

Овај сам рад отпочео као стални сарадник Историјског института, а његова израда је била предвиђена и уговором закљученим између Историјског института и Фонда за научни рад СР Србије.

Идејна скица

У припремној фази овог рада израдио сам његову идејну скицу која је умножена као посебно брошурано издање.

Др Сергије Димитријевић, Преглед српске средњовековне нумизматике (идејна скица), Београд, априла 1962, ст. 1-48

(Ова публикација постоји у Библиотеци Археолошког института и Архиви Историјског института у Београду).

Дискусија о идејној скици

Поменута идејна скица овог рада разаслата је најпознатијим специјалистима (историчарима и нумизматичарима). О њој је одржана дискусија 14. маја 1962, о чему постоји умножени записник потписан од Ј. Тадића.

Структура, обим и садржај рада

Рукопис би обухватао:

1. свеска – Аналитичко синтетичка студија О српској средњовековној нумизматици

Она ће имати делове:

I. Уводни део (потребе, историјат рада, методологија)
II. Историографски осврт на досадашњи рад на српској нумизматици
III. Појава, развитак и врста српског средњовековног новца
IV. Ко је ковао новац (владари, феудалци, градови)
V. Питање бакарног и златног новца
VI. Бројност врста и питања њиховог изгледа (представе, хералдички објекти, натписи)
VII. Мањи елементи који се појављују на новцу (ознаке, предмети, украси)
VIII. О ковницама, ковању и забранама српског новца
IX. О палеографији српског новца
X. Питање стварне вредности и тежине новца
XI. Употреба српског новца у средњем веку (место у привредном животу, обим оптицаја, појава српског новца у иностранству)
XII. О налазима и оставама новца
XIII. О непостојећим и фалсификованим врстама
XIV. О музејским и приватним збиркама
XV. Целовити осврт на српску нумизматику
XVI. Литература о српској нумизматици

Опширан резиме на француском

Обим штампаних страница у октаву (формат 24/17см) 400

2. свеска – Опис врста (440) и скупни осврти на новце појединих владара и феудалаца и градова и њихове емисије

Уз сваку врсту поред описа лица и наличја дају се подаци о томе ко је објавио ову врсту, број познатих примерака, просечна тежина и пречник, појава у оставама, појава у збиркама и подаци о литератури о тој врсти.

– Опширан резиме на француском
– Обим штампаних страна у октаву 500

3. свеска – Иконографија врста

Слика лице и наличја репрезентативних примерака сваке врсте штампаних на кунстдруку (штампаних само са једне стране)

– Потребно 880 клишеа (максимално 8x8см)
– Поднаслов 1 ред српски, 1 ред француски
– Обим страница на кунстдруку 880

4. свеска – Опис подврста (800) и варијанти

– Обим штампаних страница у октаву 200

5. свеска – Слике подврста и детаља

Ове се слике штампају на кунстдруку (на обема странама)

– Потребно 1600 клишеа (максимално 6 пута 6 см)
– Поднаслови 3-4 реда кратког текста
– Обим страница на кунстдруку 270

Групне потребе

– За свеске 1, 2 и 4 потребно је израдити око 1000 краћих клишетираних натписа и око 1000 малих знакова

Сумарна рекапитулација

1. На нормалној хартији за институтска издања штампаних страница у октаву 1100
2. На кунстдруку штампаних страница у октаву 1150
3. Клишетираних мањих натписа око 1000
4. Клишетираних знакова око 1000
5. Клишетираних слика (максимално 8 пута 8 см)880
6. Клишетираних слика (максимално 6 пута 6 см) 1600
7. Допунски цртежи краћих натписа (800) и знакова (900)
8. Рад би био броширан у 5-6 свезака (број свезака се повећава зато што је 3. свеска, 880 страна у кунстдруку превелика)

О обиму трошкова за издавање књиге

У споразуму са другом директором Др К. Новаковићем издиктирао сам молбу Издавачкој установи „Научно дело“ коју је Историјски инсти-

тут упутио 29. децембра 1970. овој штампарији, ради добијања предкалкулације.

Временска конкретизација

Рад би био готов за штампу при крају овог петогодишњег периода 1974-1975. (Нешто раније – 1973. – ако би се поједине свеске штампале посебно).

О карактеру захтева за укључење овог рада у петогодишњи план

Пошто сам највећи део истраживачких путовања и фотографирања материјала обавио о мом трошку то ћу чинити и убудуће. Не тражим никаква допунска средства за истраживање.

Зато се мој захтев ограничава на обезбеђење средстава за штампање и то:

– Трошкови штампања (укључујући и израду клишеа и ауторски хонорар)

– Трошкови за допунска цртања крађих натписа и знакова пред само штампање (Напомињемо да је један део таквих натписа и знакова већ припремљен – у оквиру објављених радова, специјално нових непознатих врста).

30. децембар 1970.

Др Сергије Димитријевић
научни саветник

1971

47. Писмо које је Сергије упутио Српској књижевној задрузи 27. јануара 1971.

SRPSKOJ KNJIŽEVNOJ ZADRUZI

B E O G R A D

Čast mi je predložiti Vam izdavanje knjige:

Dr Sergije Dimitrijević, Lepota srpskog srednjovekovnog novca

Osvrt na moj dosadašnji rad
na srpskoj numizmatici

Do sad sam objavio 17 radova iz ove oblasti u naučnim publikacijama /Starinar, Istorijski glasnik, Istorijski časopis, Zbornik Narodnog muzeja i sl. /, u ukupnom obimu oko 644 strane preračunato u oktavo, (14 od njih postoje u separatima), dva veća rada su u štampi, a druga tri gotova za štampu.

Saradnik sam Jugoslovenske enciklopedije po ovom pitanju. U osmom tomu izlazi veliki sintetički rad o srednjovekovnoj srpskoj numizmatici /kao prvi članak ove knjige /.

U okviru Istorijskog instituta, a po ugovoru sa Republičkim fondom za naučni rad, zadužen sam za izradu Pregleda srednjovekovne srpske numizmatike /Corpus nummorum Serbiae / koji će imati oko 2400 strana u oktavu /biće gotovo krajem ovog petogodišnjeg perioda.)

Izvršene materijalne pripreme
za predloženu knjigu

U vezi rada na srpskoj srednjovekovnoj numizmatici pregledao sam, obradio i fotografisao oko 300 javnih i privatnih zbirki u našoj zemlji i inostranstvu. Praktično sam obuhvatio gotovo sav postojeći materijal ove vrste.

U mojoj filmoteci ima oko 18.000 snimaka srednjove - kovnog srpskog novca /a u fototeci oko 72.000 foto kopija /. Na taj način došao sam do svih retkih, najbolje očuvanih i

najfotogeničnijih primeraka.

Uz to filmoteka omogućuje izradu kvalitetnih kopija u željenim formatima.

Razlozi za objavljivanje ovog rada

Usled dosadašnjih teškoća uvida u ovaj materijal /veliki broj zbirki od čega mnoge privatne /,rdjavog stanja /izlizanost i oštećenost / najvećeg broja poznatih primeraka, sitnih razmera novca i otsustva sistematskog uvida u ovaj materijal,njegova kulturna i umetnička vrednost praktično je bila nepoznata.

Dok sam naučni značaj ovog materijala učinio pristupačnim našoj javnosti objavljivanjem 109 nepoznatih vrsta srebrnog i bakarnog novca /serija se nastavlja /,estetske i umetničke vrednosti ovog materijala ostale su još uvek sakrivene.Čak i posle publiciranja Corpusa ona bi ostala nepoznata usled malih razmera slika,i izbora koji je vršen po drugim kriterijima,a ne estetskim,kao i drugojačije studijske obrade.

Velika kulturna i umetnička vrednost novca srednjovekovne srpske države koji je po bogatstvu predstava i ornamentike i po broju vrsta i varijanata,raznovrsnosti svojih primeraka i umetničkom sadržaju spada medju najznačajnija svetska numizmatička nasledja,zahtevaju posebno objavljivanje estetskih elemenata ovog materijala.

Na taj bi način došla do punog izražaja i afirmacije jedna važna,zaista velika i dosad neuočena komponenta srpske srednjovekovne kulture i umetnosti.

Ovaj bi rad imao vrlo veliki značaj ne samo za našu i svetsku arheologiju,istoriju,posebno istoriju srednjovekovne umetnosti i istoriju primenjene umetnosti,već i za

sve sadašnje umetnike uopšte i celu kulturnu javnost kako kod nas tako i u inostranstvu.

Podaci o obimu knjige

U pitanju bi bila knjiga:

1. Koja bi imala format vašeg izdanja Lepenski vir./Pošto se radi o arheološkom materijalu to bi odgovaralo takvoj kolekciji /.
2. Koja bi imala 440-450 strana od čega 400 strana na kunst druku.

Struktura knjige

Knjiga bi obuhvatala:

1. Studijski osvrt na srednjovekovni srpski novac uopšte, na bogatstvo srpskih srednjovekovnih novčanih emisija i na njihov kulturni, estetski i umetnički značaj /cirka 30-40 strana/.

   Zajedno sa opširnim rezimeom na jednom stranom jeziku /cirka 10 strana/.

   Ukupno 40 - 50 str.

2. Prikaz 100 najlepših i najinteresantnijih primeraka srednjovekovnog srpskog novca /slika jedne strane novca /

   Ukupno 400 str.

Prikazivanje primeraka bilo bi izvršeno na sledeći način: Svakom snimku bile bi posvećene 3 strane / a 4. bi ostala prazna /.

Na prvoj strani bili bi dati sumarni podaci o vrsti novca, njegovoj pripadnosti, vremenu kovanja i zbirci u kojoj se nalazi, i to na dva jezika.

Na drugoj strani bio bi dat detaljan opis svega što se vidi na slikanom delu novca.

Uz to bi došao poseban osvrt na pojedine detalje,

njihov istorijski,dokumentacioni,estetski i kulturni značaj /tehnika,pretstave,moda,heraldička obeležja,simboli i sl. /, i donela kratka estetsko istorijska analiza i ukazalo na značaj svega toga.To bi iznosilo oko jedne cele strane teksta. Eventualno kratak rezime na stranom jeziku.

Na trećoj strani bio bi snimak uveličan 49 puta /prečnik najkrupnijih dinarskih vrsta imao bi 14- 15,5 sm. /

Obaveze i rokovi

Na osnovu potpisanog ugovora i primljene akontacije, autor bi pripremio ceo rukopis /zajedno sa foto kopijama formata samih klišea / do 31. decembra 1971. godine.

25.januar 1971.

Beograd

Drugarski vas pozdravlja
Dr Sergije Dimitrijević
naučni savetnik

Primljeno 26. I 1971.

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА БЕОГРАД

48. Писмо које је Сергије упутио Димитрију Ђорђевићу, професору Универзитета у Калифорнији, почетком марта 1971.

Prof. Dr Dimitrije Djordjević
University of California
Departement of History
SANTA BARBARA
CALIFORNIA 93106

Zdravo druže Djordjeviću,

Dobio sam tvoju adresu u Balkanološkom institutu. Profesor V. Čubrilović me je pozvao na razgovor i saopštio mi je da ću otsad umesto tebe biti odgovoran i voditi projekt Pokreti i ljudi o stvaranju Balkanske i podunavske federacije do 1918.

Sve ostalo ostaje kao što je dogovoreno,dakle i tvoje obaveze prema tom projektu.

U vezi sa tim, a po instrukcijama profesora Čubriloviéa,postavljam ti sledeća konkretna pitanja.Javi mi:

1.Dokle si došao sa sabiranjem gradjanske gradje?

2.Da li možeš poslati ono što je gotovo?

3.Da li možeš poslati spisak onoga što već možemo da skidamo /preslikavamo i prekucavamo /.

4.Kad nameravaš da dodješ i na koliko vreme.

5.Kad možeš da završiš sve svoje obaveze u odnosu na ovaj projekat?

6.Šta ti i kako ti možemo u tome pomoći ?

Molim te javi mi što pre o svemu tome.

Video si kod mene da posebno vodim i ubeležavam u jednu knjigu onaj deo biblioteke,tj. sve publikacije u kojima se neko poziva na mene ili me citira,navodi kao literaturu i sl.U vezi sa tim a i sa nabavkom sve literature vezane za pitanja koja me interesuju,istorija socijalističkog i radničkog pokreta,privredna istorija Srbije i Jugoslavije itd,posebno sam zainteresovan za razmenu separat i radova sa onim koji obradjuju ova područja.

Tako npr. nabavio sam knjigu Weine Vucinich i dr

Contempory Yugoslavia,Twenty Years of Socialist Experiment,ali nemam druge radove Vucinicha medju kojima ima i takvih u kojima me citira.Verovatno toga ima i kod Tomaševića itd.

Ako imaš prilike molim te da im preneseš moju želju za sistematsku razmenu radova o oblastima koje su nam zajedničke /Ne sve - pošto se npr. za srednjovekovnu srpsku numizmatiku interesuje sasvim drugi krug ljudi /.Učini mi molim te tu uslugu a ne zaboravljaj i na našu razmenu.

Kako si inače ? Javi se ponekad kojom lepom razglednicom.Svešto imaš piši na moju ličnu adresu a ne preko instituta, pošto je to brže i efikasnije.

početak marta 1971.

Srdačno te pozdravlja

Dr Sergije Dimitrijević
naučni savetnik
Bulevar Revolucije 126
11000 Beograd

49. Писмо које је Сергије упутио Здравку у Дубровник 29. маја 1971.

Здраво друже Здравко,

Молим те да ми најхитније пошаљеш:

1) Извод који показује о чему се ради и препис одломка који говори о „grossi novi de Novomonte“ (1336) – Diversa Notaria, XX, 250. [Са стране Сегије додао руком и црвеним мастилом: "Ту је grossi novi de Nova berda, 1436].

2) Слично за Diversa Cancelaria XXVII, 187' где се помиње „grossi de Plana“. Да ли се то односи на 1388 или 1389? (види и прилог ad fo 183 од 30/XI једне од ове две године).

Овај рад је већ у коректури, а ја путујем службено 7. јуна у СССР (Вероватно ћу приватно отићи и до Бухаре, Ташкента, Самарканда, Хиве и сл.)

Драги друже Здравко, довде је Сергије био строго послован и службен. То је зато што му [је] све ово зашта те моли јако много хитно. Као и увек преоптерети себе пословима, па онда не зна шта ће пре. Важно је да на крају ипак све стигне на време. Као што видиш Сергије увек остаје исти. У СССР Сергије иде сам, али зато 24. јуна идемо заједно у Румунију, он опет службено, а ја као додатак. Мислимо да останемо мало дуже и да обиђемо манастире у Молдавији. Не сумњам да и ти са твојом другарицом имаш велике планове, с обзиром на то да имаш ауто.

Овога пута још једном се извињавам другарици Павици што је тако испало да се у Дубровнику не видимо, али други пут ћемо грешку исправити. Са највећим задовољством волели бисмо да вас видимо у Београду.

Вас и Павицу срдачно поздрављају,
ваши Нада и Сергије

29. мај 1971.

Zdravo druže Zdravko,

Molim te da mi najhitnije pošalješ:

Ti je grossi novi de Novomonte 1436

1/Izvod koji pokazuje o čemu se radi i prepis odlomka koji govori o "grossi novi de Novomonte" /1336 / - Diversa Notaria, XX, 250

2/Slično za Diversa Cancelaria XXVII,187' gde se pominje "grossi de Plana".Da li se to odnosi na 1388 ili 1389 ? /vidi i prilog ad fo 183 od 30/XI jedne od ove dve godine.

Ovaj rad je već u korekturi,a ja putujem službeno 7. juna u SSSR. /Verovatno ću privatno otići i do Buhare, Taškenta,Samarkanda,Hive i sl. /

Dragi druže Zdravko,dovde je Sergije bio strogo poslovan i služben.To je zato što mu sve ovo zašta te moli jako mnogo hitno.Kao i uvek preoptereti sebe poslovima,pa onda ne zna šta će pre.Važno je da na kraju ipak sve stigne na vreme.Kao što vidiš Sergije uvek ostaje isti.U SSSR Sergije ide sam,ali zato 24. juna idemo zajedno u Rumuniju,on opet službeno,a ja kao dodatak.Mislimo da ostanemo malo duže i da obidjemo manastire u Moldaviji.Ne sumnjam da i ti sa tvojom drugaricom imaš velike planove,s obzirom na to da imaš auto.

Ovoga puta još jednom se izvinjavam drugarici Pavici što je tako ispalo da se u Dubrovniku ne vidimo,ali drugi put ćemo grešku isptaviti.Sa najvećim zadovoljstvom voleli bismo da vas vidimo u Beogradu.

Vas i Pavicu srdačno pozdravljaju

29.maj 1971. vaši Nada i Sergije

Здравков одговор послат 1. јуна 1971.

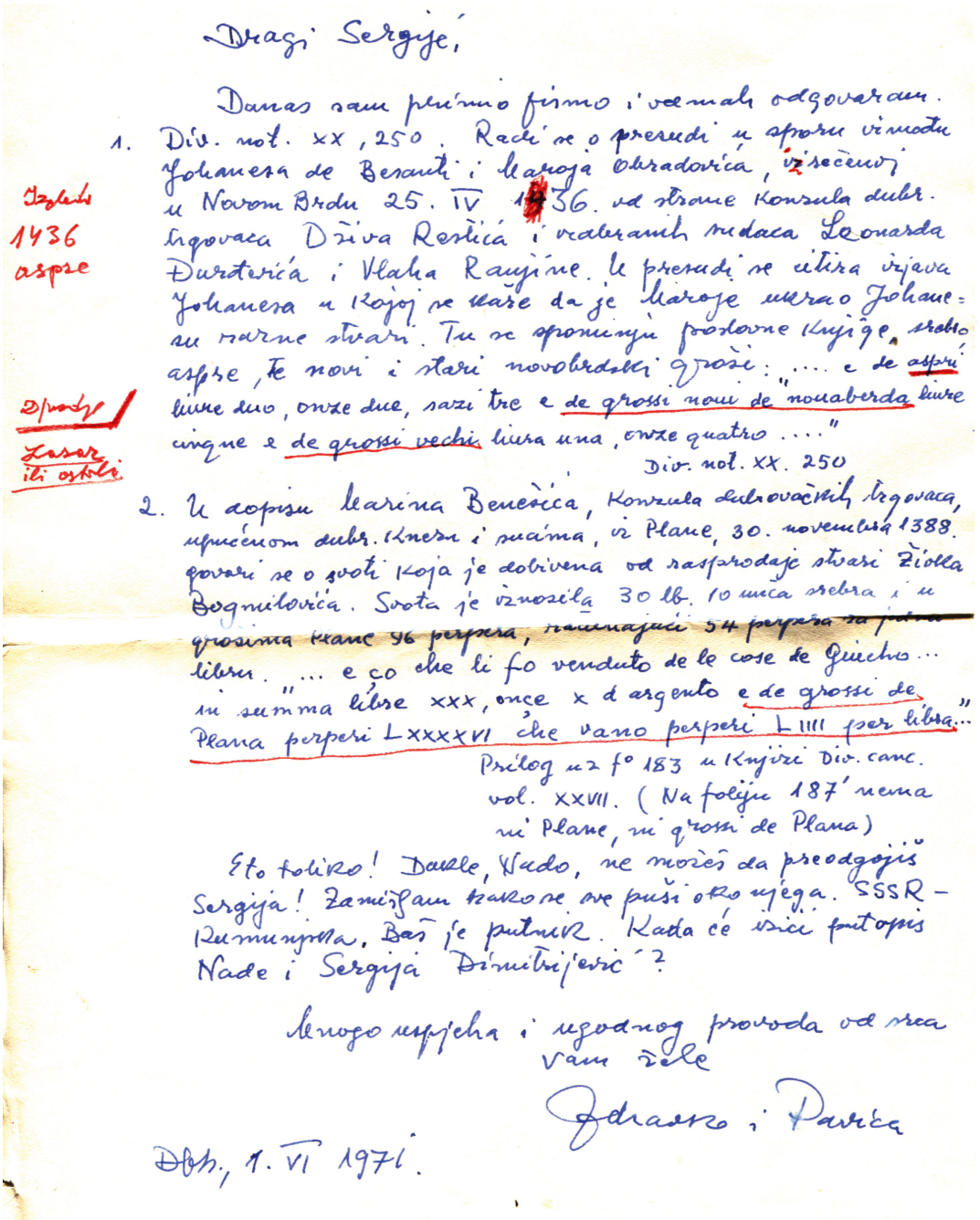

Dragi Sergije,

Danas sam primio pismo i vremah odgovaram.

1. Div. not. XX, 250. Radi se o presudi u sporu vinoćtu Johanesa de Besanti i Maroja Obradovića, izrečenoj u Novom Brdu 25. IV 1436. od strane konzula dubr. trgovaca Dživa Reštića i vrabranih sudaca Leonarda Đurđevića i Vlaha Ranjine. U presudi se citira izjava Johanesa u kojoj se kaže da je Maroje ukrao Johanesu razne stvari. Tu se spominju poslovne knjige, srebro aspre, te novi i stari novobrdski groši: „... e de aspri liure duo, onze due, sazi tre e de grossi noui de nouaberda liure cinque e de grossi vechi liura una, onze quatro ...."

Div. not. XX. 250

Izgleda 1436 aspre

Dprodaje

Lazar ili ostali

2. U dopisu Marina Benešića, konzula dubrovačkih trgovaca, upućenom dubr. knezu i sucima, iz Plane, 30. novembra 1388. govori se o svoti koja je dobivena od rasprodaje stvari Žiolka Bogmilovića. Svota je iznosila 30 lb. 10 unca srebra i u grošima Plane 96 perpera, računajući 54 perpera za jednu libru. „... e ço che li fo venduto de le cose de Giucho ... in summa libre xxx, onçe x d argento e de grossi de Plana perperi LXXXXVI che vano perperi LIIII per libra..."

Prilog uz f° 183 u knjizi Div. canc. vol. XXVII. (Na foliju 187' nema ni Plane, ni grossi de Plana)

Eto toliko! Dakle, Nado, ne možeš da preodgojiš Sergija! Zamišljam kako se sve puši oko njega. SSSR – Rumunjska. Baš je putnik. Kada će izići putopis Nade i Sergija Dimitrijević?

Mnogo uspjeha i ugodnog provoda od srca vam žele

Zdravko i Pavica

Dbk., 1. VI 1971.

Данас сам примио писмо и одмах одговарам.

1. Div. not. XX, 250. Ради се о пресуди у спору између Johanesa de Berauh и Мароја Обрадовића, изреченој у Новом Брду 25. IV 1436. од стране Конзула дубр. трговаца Џива Реслића и изабраних судаца Леонарда Ђурђевића и Влаха Рањине. У пресуди се цитира изјава Johanesa у којој се каже да је Мароје украо Johanesu разне ствари. Ту се спомињу пословне књиге, сребро, аспре, те нови и стари новобрдски гроши: „... e de aspri livre duo, onze due, sazi tre e *de grossi noui de nouaberda* livre cinque e *de grossi vechi* livra una, onze quatro...“

Div. not. XX, 250.

2. У допису Марина Бенешића, Конзула дубровачких трговаца, упућеном дубр. кнезу и суцима, из Плане, 30. новембра 1388. говори се о своти која је добивена од распродаје ствари Живка Богмиловића. Свота је износила 30 лб. 10 унца сребра и у грошима Плане 96 перпера, рачунајући 54 перпера за једну либру. „... e ço che li fo venduto de la case de Guicho... su summa libre XXX, onçe x d argento *e de grossi de Plana perperi LXXXXVI che vano perperi LIIII per libra...“

Прилог уз f° 183 у књизи Div. canc. vol. XXVII.
(На фолију 187' нема ни Плане, ни grossi de Plana)

Ето толико! Дакле, Надо, не можеш да преодгојиш Сергија! Замишљам како се све пуши око њега. СССР – Румуњска. Баш је путник. Када ће изићи путопис Наде и Сергија Димитријевић?

Много успјеха и угодног провода од срца
Вам желе
Здравко и Павица

Дбр [Дубровник], 1. VI 1971.

1973

51. Писмо које је Сергије упутио рођаку у Русији (Владимир Иванов? чија је сестра Галина Шашина) 27. јуна 1973.

Дорогой племянник

Когда приедеш не надо приносить для нас ничего из одежды. Это у нас дешевле и лучше. Принеси следущее:

1) Клюкву в сахаре.
2) Грамофонные пластинки.

Нас интересуют только русские народные песни и романсы и старые революционные песни.

Имеем:

Большая пластинка *Гуляев - Из-за острова...
" " *Штоколов - Из-за острова...
" " *Сметанкина - Меж высоких хлебов...
" " *Циганский театр - Калитка...
" " Хор Пятницкого - Горят, горят пожары...
Средняя " *Лемешов - Липа вековая...
" " Церетали - Когда душа полна...
" " Зикина - Степи, степи...
" " Катулинская - Не искушай меня ...
Маленкая " *Ансамбль Александрова - Ей ухнем...
" " Борисов - Встречя
" " Отс - Подмосковные вечера

Пускай Галина выберет хорошие пластинки как эти обозначенные звездочкой.

Меня тоже интересуют другие пластинки:

- Ростовские колокола
- Курские соловьи

Ничего дорого не приносить.

27.VI 1973.

Шлем вам поцелуй
Сергей с семьей

Драги рођаче

Када дођеш не треба нам доносити ништа од одела. То је код нас јевтиније и боље. Донеси следеће:

1) Кључку у шећеру.
2) Грамофонске плоче.

Интересују нас само руске народне песме и романсе и старе револуционарне песме.

Имамо:

Велика плоча *Гуљајев - Из-за острова...
" " *Штоколов - Из-за острова...
" " *Сметанкина - Меж высоких хлебов...
" " *Циганski театр - Калитка...
" " Хор Пјатницког - Горят, горят пожары...
Средњ " *Лемешов - Липа вековая...
" " Церетали - Когда душа полна...
" " Зикина - Степи, степи...
" " Катулинскаја - Не искушай меня ...
Мала " *Ансамбл Александрова - Ей ухнем...
" " Борисов - Встреча
" " Отс - Подмосковные вечера

Нека Галина изабере добре плоче као ове означене звездицом.

Интересују ме такође друге плоче:

- Ростовска звона
- Курски славујu

Ништа скупо не доносити.

27.VI 1973.
Шаљем вам пољубац
Сергеј са породицом

52. Писмо које је Сергије упутио Историјском институту 25. октобра 1973.

ISTORIJSKOM INSTITUTU

B e o g r a d

Knez Mihajlova br. 35

Drugovi,

Izveštavam Istorijski institut da ću 1. jula 1974. godine predati kompletni rukopis Pregleda srpske srednjovekovne numizmatike /Corpus nummorum Serbiae I / čije je izdanje predviđeno petogodišnjim republičkim planom. Zato vas molim, da učinite sve potrebno za uključenje ovoga rada u godišnji finansijski plan i za obezbedjenje novčanih sredstava.

Obim rada:

Format: enciklopedijski kvarto

Struktura: 150 stranica teksta

120 stranica francuskog teksta

240 stranica fotografija na kunstdruku hartiji

ukupno 510 str. enciklopedijskog kvarta

Planirani troškovi treba da obuhvate i prevod 150 strana teksta na francuski /obim štampanog prevoda je nešto manji usled razlike u slovima i neponavljanja klišatiranih delova/.

Pošto rad sadrži veliki broj natpisa i crteža klišetiranih koji se umeću u tekst, kao i ćiriličke, latiničke, staroslovenske i latinske delove teksta i veliki broj foto klišea, oko 940, koji se štampaju u prilogu na kunstdruku, u obzir dolazi samo štamparija koja ima iskustva u ovoj vrsti posla, a to je Naučno delo. Ovo preduzeće već je štampalo ili štampa 10 nastavaka moga rada Nove vrste srpskog srednjovekovnog novca sa sličnim karakteristikama teksta. Zato i informacije o ceni

./.

izdanja treba tražiti od Naučnog dela.

Usled prilične debljine knjige /polovina knjige je na kunstdruku /,kao i zato što je u pitanju jedan priručnik, treba predvideti odgovarajuće korice /mušema ili koža /.

25. oktobar 1973.

Drugarski vas pozdravlja

Dr Sergije Dimitrijević
naučni savetnik

ИСТОРИЈСКОМ ИНСТИТУТУ

Београд
Кнез Михајлова бр. 35.

Другови,

Извештавам Историјски институт да ћу 1. јула 1974. године предати комплетни рукопис *Прегледа српске средњовековне нумизматике* (*Corpus nummorum Serbiae I*) чије је издавање предвиђено петогодишњим републичким планом. Зато вас молим да учините све потребно за укључење овога рада у годишњи финансијски план и за обезбеђење новчаних средстава.

Обим рада:

Формат: енциклопедијски кварто
Структура: 150 страница текста
120 страница француског текста
240 страница фотографија на кунстдруку хартији
УКУПНО: 510 стр. енциклопедијско кварта.

Планирани трошкови треба да обухвате и превод 150 страна текста на француски (обим штампарског превода је нешто мањи услед разлике у словима и непонављања клишетираних делова).

Пошто рад садржи велики број натписа и цртежа клишетираних који се умећу у текст, као и ћириличке, латиничке, старословенске и латинске делове текста и велики број фото клишеа, око 940, који се штампају у прилогу на кунстдруку, у обзир долази само штампарија која има искуства у овој врсти посла, а то је Научно дело. Ово предузеће већ је штампало или штампа 10 наставака мога рада *Нове врсте српског средњовековног новца* са сличним карактеристикама текста. Зато и информације о цени издања треба тражити од Научног дела.

Услед приличне дебљине књиге (половина књиге је на кунстдруку), као и зато што је у питању један приручник, треба предвидети одговарајуће корице (мушема или кожа).

26. октобар 1973.

Другарски вас поздравља,
Др Сергије Димитријевић, научни саветник

53. Писмо које је Сергије упутио Председништву Српске академије наука и уметности, 2. децембра 1973.

ПРЕДСЕДНИШТВУ СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

Београд

Поштовани другови,

Пошто се мој рад на *Corpus Nummorum Serbiae* ближи крају, поставља се питање даље судбине моје збирке српског средњовековног новца и остале документације, везане за овај рад.

I. Моја ја намера *да после своје смрти оставим Српској академији наука и уметности*:

1. Збирку новца средњовековне српске, босанске, бугарске и влашке државе.
   Колико је ова збирка драгоцена за науку најбоље се види по томе што су међу 143 нових врста српског средњовековног новца које сам до сад објавио (укључујући и радове у штампи), примерци из ове збирке појављују код 78 таквих врста (са 127 примерака). Међу њима се налазе и 29 новчаних врста које се не срећу ни у једној збирци. Уз то се у збирци налазе и многе друге за сад необјављене врсте, подврсте и варијанте новца средњовековне српске државе, бројни уникати босанског новца и неке најређе врсте бугарског новца.
2. *Филмотеку* снимљених новаца.
3. *Фототеку* новчаних врста и варијаната
4. *Комплетну литературу* о српској нумизматици и нумизматици поменутих суседних земаља, које обухвата књиге, брошуре, сепарате, фотокопије, ксерокопије и новинске исечке.
5. *Збирку* тушем израђених *нацртиса* са српског средњовековног новца.
6. *Целокупну документацију о мом раду на српској средњовековној нумизматици*, тј. прегледе збирки и остава, организоване белешке по разним питањима, као и све архивске документе који се односе на израду Corpus nummorum Serbiae.

7. *Све откуцане рукописе из области нумизматике,* било да су завршени у потпуности или само делимично.
8. *Целокупну студијску преписку.*

II. Уступање свих побројаних збирки, рукописа и материјала било би извршено под следећим условима:

1. Да сви ови материјали остану као целина (нпр. при Архиви САНУ или у оквиру једног будућег Института за нумизматику САНУ, а да се њихови делови као такви не утопе у постојеће или будуће библиотеке, архиве или збирке.
2. Да свако коришћење појединих делова или примерака ове документације буде пропраћено навођењем збирке или фонда С. Димитријевића.
3. Да се готови рукописи могу употребити само за објављивање, а не и за консултовање од стране појединих студијских радника. У случају објављивања ауторски хонорари припадају мојој породици.
4. Да се за уступање збирке средњовековног новца, филмотеке, фототеке, литературе и збирке цртежа, које су створене великим материјалним одрицањем, исплати накнада мојој породици. О висини ове накнаде одлучује сама САНУ, по сопственој процени, у време пријема збирке.
5. За уступање: документације о мом раду на српској средњовековној нумизматици (I, 6), потпуно и делимично завршених рукописа (I, 7) и целокупне студијске преписке (I, 8) не предвиђам никакву материјалну накнаду (сем исплате ауторских хонорара мојој породици за објављене радове).
6. САНУ треба да прими на себе обавезу издавања илустрованих каталога комплетне збирке средњовековног новца С. Димитријевића. Поред позива на *Corpus nummorum Serbiae* и краћег допунског описа појединих примерака у овом каталогу биле би и фотографије сваког примерка (дате са двоструким пречником, објављене на бездрвној хартији).
   Ако овај каталог не успем да припремим за свога живота, њега ће израдити или допунити аутор кога одреди САНУ. Напомињем да је највећи део фотографија већ снимљен.
7. Приликом примопредаје збирке комисија коју одреди САНУ заједно са претставником моје породице записнички ће се утврдити шта је све примљено, и то *за збирку детаљно*, а за остало по врстама, броју кутија, класера и сл.

Молим, да уколико прихватите уступање поменуте збирке и документације, задужите вашу правну службу за израду пројекта једног одговарајућег документа.

Хвар, 2. децембра 1973.

Срдачно вас поздравља, Др Сергије Димитријевић,научни саветник
Адреса у Београду: Булевар Револуције бр. 126, Тел. 456-109
Адреса на Хвару до 1. априла 1974: Хотел Делфин, соба 405.

1974

54. Писмо које је Франце Клопчич послао Сергију из Љубљане 3. јануара 1974.

Љубљана, 3 јануара 1974 год.

Драги Сергије,

Пошто си се примакао некако ближе западним крајевима, осенила Те је добра мисао да ми се јавиш. То је после многих месеци први контакт, додуше нежан, али се надам да ће се обновити и учврстити. Тиме би моји покушаји да ми се јављаш, добили барем неку сатисфакцију.

Пре свега – како си се упутио и зашто на Хвар? Да ли то тражи здравље или си узео грађу да радиш на миру свој посао? Или си се изјаснио за јаснију хварску климу, где скоро нема оборина, нарочито не на самосталне главе? А како је са здрављем другарице Наде?

Ниси дошао у Линц, а било је занимљиво. О конференцији написао сам чланак у *Нашим разīледима*.

Уопште се мало сусрећемо, ми, историчари радничког покрета Југославије. Ја имам више контаката са таквим историчарима других земаља, него са нашима у земљи. То није нормално. Незнамо, што код нас неко ради на том подручју.

У Будви нисам био, у Крапинским Топлицама (симпозиј о сељачким бунама) исто тако не. Нема кога, тко би носио моје путне трошкове. За Линц успевам добити.

Ја се осећам релативно добро. У октобру напунио сам 70 година а Душан 7. децембра исто онолико. Доживели смо оба да нама посвете чланке и друго. *Prispevki za zgodovino delavskega gibanja* објавиће библиографију радова једног и другог. Колико Теби фали до такве годишњице, младићу?

Радим још пуно. Узгред, уз историске радове, уредио сам на иницијативу марксистичког центра зборник Лењинових изабраних радова о националном питању и написао уводну студију. Зборник изаћиће овог месеца. Сакупио сам један део мојих чланака и студија од г. 1923-1973 (са изузетком г. 1931-1956) и предложио издавачу да их штампа. Садржај: политика, економика, општа питања класне борбе. Историских радова има међу њима мало, јер већину таквих сакупићу за нови том.

Институт спрема симпозиј за историју радничког покрета и КП у Словенији у год. 1921-1925. Пријавио сам реферат ''Специфичности развитка и рада КП у Словенији''. Симпозиј осврнуће нарочито на догађаје 1. јуна у Трбовљу пре 50 година.

На Хвару, у јулу исте године 1924, дошло је до побуне сељака у Застражишћу. Погледај, ако Те ствари занимају.

Толико за данас. На чему радиш?

Нека београдска авторица, презиме нешто слично Стаменковић, предложила је овдашњој издавачкој кући рукопис о Туцовићу, да и у словеначком преводу. Је ли Ти је позната авторица?

Другарске поздраве! Франце

55. Писмо које је Петар Брицкиј, брат Сергијевог друга из Бухенвалда, упутио 5. јануара 1974. из Вижнице у Украјини.

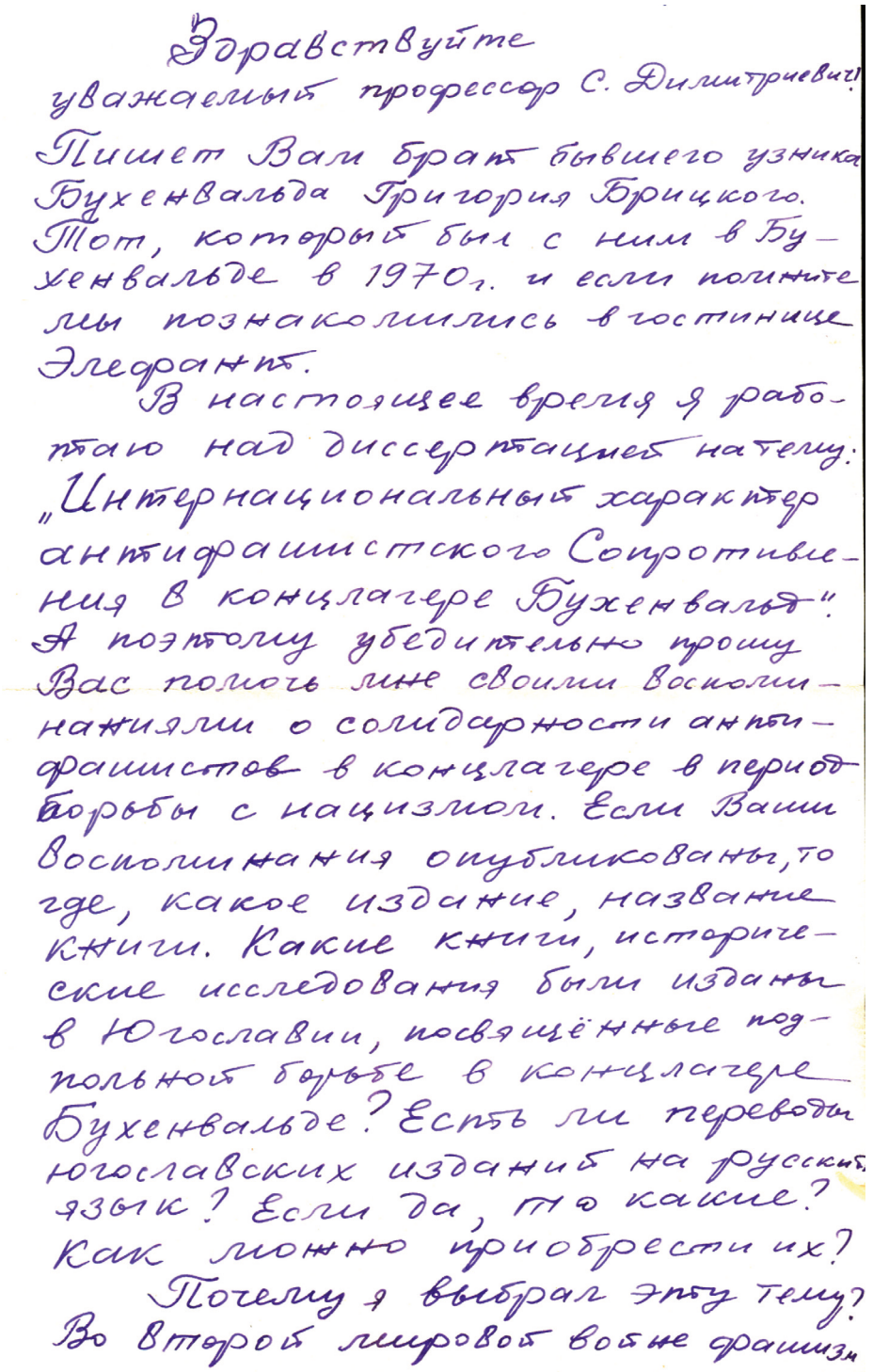

Здравствуйте
уважаемый профессор С. Димитриевич!
Пишет Вам брат бывшего узника
Бухенвальда Григория Брицкого.
Тот, который был с ним в Бу-
хенвальде в 1970 г. и если полните
лы познакомились в гостинице
Элефант.
В настоящее время я рабо-
таю над диссертацией на тему:
„Интернациональный характер
антифашистского Сопротивле-
ния в концлагере Бухенвальд".
А поэтому убедительно прошу
Вас помочь мне своими воспоми-
наниями о солидарности анти-
фашистов в концлагере в период
борьбы с нацизмом. Если Ваши
воспоминания опубликованы, то
где, какое издание, название
книги. Какие книги, историче-
ские исследования были изданы
в Югославии, посвящённые под-
польной борьбе в концлагере
Бухенвальде? Есть ли переводы
югославских изданий на русский
язык? Если да, то какие?
Как можно приобрести их?
Почему я выбрал эту тему?
Во Второй мировой войне фашизм

был разгромлен, но не искоренён. В настоящее время снова свирепствует фашизм в Чили, поднимает голову в Италии и др. странах. Я хочу показать, что в борьбе с фашизмом в подполье концлагеря объединились антифашисты всех национальностей, их взаимовыручку и т. д.

Вы, как один из руководителей подпольного центра, смогли бы мне оказать большую помощь.

После того, как работа будет готова, я бы желал, чтобы Вы прорецензировали её, как участник событий. Для меня очень ценны мысли и замечания таких людей, как Вы.

Буду очень благодарен.

Желаю Вам и Вашей семье самого хорошего в Новом году.

Где теперь дочка учится меньшая? Тогда она была в 7-м классе.

С уважением Пётр Брицкий
5. I. 1974 г. г. Винница.

Привет от Григория - „русского студента".

Мой адрес: СССР 275640
Черновицкая обл.
г. Винница
ул. Ленина, 52
П. П. Брицкому

Поздрав,

Уважени професоре С. Димитријевићу. Пише Вам брат бившег заточеника Бухенвалда Григорија Брицког. Тај који је био са њим у Бухенвалду 1970. г. и ако се сећате упознали смо се у хотелу "Елефант".

Усадашње време радим на дисертацији на тему: "Интернационални карактер антифашистичког отпора у концлогору Бухенвалд". Стога Вас веома молим да ми помогнете својим успоменама о солидарности антифашиста у концлогору у периоду борбе са нацизмом. Ако су Ваше успомене публиковане, онда где, какво издање, назив књиге. Какве су књиге и историјска истраживања посвећени илегалној борби у концлогору Бухенвалд издати у Југославији. Да ли постоје преводи југословенских издања на руски језик? Ако да, какви? Како могу да се набаве?

Зашто сам изабрао ову тему? У Другом светском рату фашизам је био разбијен али не и искорењен. У данашње време поново бесни фашизам у Чилеу, диже главу у Италији и другим земљама. Хоћу да покажем да су се у борби са фашизмом у илегали концлогора ујединили антифашисти свих националности, њихово узајамно спасавање итд.

Ви би, као један од руководилаца илегалног центра, могли много да ми помогнете.

После, када рад буде готов, желео бих да га Ви, као учесник догађаја, рецензирате. За мене су веома драгоцене мисли и запажања таквих људи као што сте Ви.

Бићу веома захвалан. Желим Вама и Вашој породици све најбоље у Новој години.

Где учи сада млађа ћерка [Лидија]? Тада је била у седмом разреду.

С уважавањем Петар Брицкиј
5. I 1974. г. г. Вижница

Поздрав од Григорија "руског студента"
Моја адреса: СССР 275640
Черновицка област
г. Вижница ул. Ленина,
52 П. П. Брицком

56. Сергијево писмо Крсти и Вери, другoвима са Хвара, послато 17. фебруара 1974.

17.II 1974.
Hvar

Dragi naši Krsto i Vera,

Meštrovićeva Mila Gojsalić o kojoj smo ovih dana čitali u Vusu vratila nas je u vreme provedeno sa vama u Makarskoj i prekrasan izlet koji smo sa vama napravili do ove naše Jeanne d'Arc,kako kaže pisac članka koji vam šaljemo. Bilo nam je prijatno da pročitamo sve ove detalje o ponosnoj ženi isklesanoj u kamenu i da se potsetimo jednovremeno na divno veselo društvo i prijatne trenutke provedene sa vama.Moram da kažem da mi je to bio prvi izlet posle skoro devetomesečnog lečenja u bolnici,i neka vrsta generalne probe za nastavak ove vrste moje aktivnosti,koja je u potpunosti uspela.Sada se zdravstveno osećam najbolje moguće. Na Hvaru sam od 1. decembra i ostaću,kako planiram do 5. maja,kao i prošle godine.Namera mi je da i ove godine idem u Makarsku, ukoliko se previše ne uželim Beograda,te prekinem ovo stranstvovanje.Za sada sam ovde organizovao boravak tako da mogu uspešno da radim.Doneo sam svu potrebnu literaturu,dokumentaciju,pisaću naši-

mu i sve funkcioniše kako sam zamislio. Radim i šetam na ovom divnom Hvarskom zraku, za razliku od prošle godine, kada sam mogao da dodjem samo do prve klupe u parku kraj Hotela "Delfin".

Po povratku iz Makarske, prošle godine, želeo sam da se ponova vidimo i sa vama i sa drugom generalom, ali tako je ispalo, odmah poslovi, zadaci, sve to preokupira čoveka, faktor vreme počinje da radi, i rezultat toga je da se nismo videli.

Nadamo se da ste dobro, dragi naši drugovi, i od srca vas pozdravljamo

Sergije Dimitrijević

Nada i Sergije Dimitrijević
Hotel "Delfin", soba 405
58450 Hvar

57. Сергијево писмо Жарку Петровићу из "Југотона", послато 17. фебруара 1974.

Drugu Žarku Petroviću

Jugoton

Makedonska 27

Beograd

Poštovani druže Petroviću,

Obraćam Vam se kao ljubitelj izvornih narodnih i starih gradskih pesama.Nabavljajući gramofonske ploče ove vrste uverio sam se da redaktori gramofonskih ploča ne vode računa o potrošačima.Dve velike producentske kuće Jugoton i BRT često izdaju jedn te iste pesme po nekoliko puta u vremenu kad se one nalaze na tržištu.Pošto skupljam ovu vrstu ploča od 1971, a već imam oko 1000 pesama u stanju sam da sagledam ovu pojavu.

U tu grešku zapali ste i Vi.

Tako npr. vaša nova ploča Starogradski biseri V sadrži sledeće takve pesme:

1. Sećaš li se ovog sata
   Izdatu od Jugotona /EPY 4200 / - Stare gradske pesme - Skadarlija i od RTB /LPV 1207 / - Stare gradske pesme - M. Samardžićeva i A. Despotovićeva

2. Kreće se ladja francuska,
   Izdata od BTB /EP 12002 / - pesme vojnika sa Solunskog fronta

3. Kad bi ove ruže male
   Izdata ko od Jugotona /LPSVG 749 / - V. Svoboda i BRT /LPV 1245 / - D. Nešovićeva,kao i na maloj ploči /S 100 g5 / - D.Nešovićeva

4. Ruzmarine moj zeleni
   Izdatoj od RTB /LPV 1279/ - L. Bogdana i na maloj ploči od N Beograd Diskosu /SBK - 0026 / - Stare gradske pesme - C. Momčilović

5. Hladan vetar poljem piri
   Izdatoj od Jugotona /LPYVS 851 /
   - D. Dančuo/RTB /LPV 1245 /
   -D Nešovićeve,kao i na maloj ploči /S 10095/ - D. Nešovićeve

6. Kad te vidim na sokaku
   Izdatoj od Jugotona na maloj ploči /EPY 44479/ - Skadarlija;kao i na velikoj od RTB /LPV 1238/ - Bila jednom ruža jedna - D. Nešovićeva

7. Bila jednom ruža jedna
Izdata od RTB /LPY 1248 / - Stare gradske pesme -
Ž. Milić i /LPV 1238 /
Bila jednom ruža jedna - Ž. Milić

8. Maro od bisera grano
Izdata od Jugotona pod imenom Sjela Mara na kamen studencu /LPSV 4749-/ -V. Svoboda i od RTB pod pravim imenom /LPV 1207/ - Stare gradske pesme - Andjelija Milić.

Dakle od 12 pesama 8 se pojavljuju na pločama u prodaji i u sadašnjim zbirkama,a samo 4 od njih se ne javljaju momentalno na tržištu i to: Ti si hteo pesmom; Oj jesenske duge noći; Studena kiša šibala; Sedela sam za mašinom./Pri tome je moja evidencija nepotpuna - pošto izbegavam da nabavljam ploče sa istim pesmama /.

Ne ulazim u pitanje ko je prvi izdao koju pesmu,u pitanje kvaliteta pevača i sl.Ostaje činjenica da su oni koji skupljaju ovu vrstu ploča primorani da odustanu od kupovanja ovakvih relativno skupih longplej ploča,sa brojnim pesmama koje se ponavljaju.

Pošto svo ponavljanje jedne te iste pesme utiče na interesovanje publike za pojedine ploče, predložio bih vam da pored svega ostalog vašeg posla, povedete računa i o ovoj pojavi.

Jednovremeno Vam skrećem pažnju da se na tržištu uopšte ne javljaju mnoge lepe pesme,ovog žanra koje bi bile i te kako prihvaćene od ljibetelja ove vrste pesama,posebno u slučaju kada bi bile okupljene na pojedinim longplej pločama.Navodim neke od njih bez obzira da li su gradske ili narodne,kao i bez obzira da li su iz Srbije,Bosne i Hercegovine ili Makedonije :

Aj kolika je Javorina planina,
Golubice bela što si nevesela,
Dodji dragi dovečer na selo,
Drugar mi se ženi nane sas moja devojka,
Igrali se konji vrani,
Nema mi ga Cojle da dodje,
./.

Oj sedam dana ljubila se misam,
Striži mome ruse kose,
Stanika mi bolna legaše,
Durmitore,Durmitore,visoka planino,
Terzinka /Slovenačka /
Razbiću sve čaše kad ne mogu tugu,
Slavuj pile ne pbj rano,
Začukali tupanite,istrčali svatovite,
Kaži mome istinata,ljubiš li me sakaš li me,
Nekoć cvale bele ruže u mom djulistanu,
Dve bele ruže iz moje bašte,
More vrćaj konja Abdul Ćerim ago,
Ah moj doro,dobri doro,
Bolan mi leži Kara Mustafa,
Varala me jedna cura mala,
Gorom jezde kićeni svatovi,
Devojka se po djul bašti šeće,
Devojka je pošla u goru za vodu,
Devojka je ružu brala pa je zaspala,
Dockam podjoh iz novoga hana,
Duni vetre malo sa Neretve,
Djaurko mila
itd.

Ukoliko vas opažanja ove vrste interesuju svratite kod mene na razgovor,pošto raspolažem sa prilično dobrom evidencijom naših gradskih narodnih pesama /pojava pesama na pločama i tekstova u starim lirama /.

12 . juni 1974.

Srdačno vas pozdravlja
Sergije Dimitrijević

Dr Sergije Dimitrijević
naučni savetnik
Bulevar Revolucije br. 126,ulaz iz
Mlatišumine br. 1 , Tel. 456109

58. Ранково писмо Сергију послато 25. децембра 1974.

Друг

Др Сергије Димитријевић
научни саветник
58450 Хвар
Хотел "Делфин"
соба 405

Београд, 25. XII 1974.

Драги Сергије,

Најзад, у могућности сам да Те известим о неким новостима које те занимају.

У понедељак, 23. о.м. између 11 и 13 ч извршена је свечана предаја диплома за Октоб. награду. Уручење је извршио потпредседник [...]. После тога је било неко мало послужење. Да! У име награђених захвалила се Јованка Мијушковић, врло бираним речима и - лепо! Ја сам узео твоју диплому. Чувам је код куће до твог доласка. То сам јавио и твојој ћерки.

Друго, ја сам јуче подигао остатак аут.[орског] хонорара. То ћеш исто ти урадити код твоје банке по повратку.

Треће, др. Климент Џамбасовски је објавио приказ "Историје Београда" у Скопској "Новој Македонији" од 10. нов. 1974, на стр. 12 под насловом *Нова книга. Македонците во Белград низ историјата. Кон книгата "Историја на Белград" што ја подготви група научни работници во САНУ.* Издавач "Просвета" - Београд.

Користим ову прилику да Г-ђи Нади и теби зажелим све најбоље у Новој 1975. години.

С другарским поздравима
од Ранка

1975

59. Писмо које је Мирољуб Васић (1934-1920) упутио Сергију, 20. фебруара 1975.

20. II 1975. Бгд.

Драги Сергије,

Са малим закашњењем одговарам Вам на Ваше писмо које ме је обрадовало (мада сте ми име заборавили).

Надам се да се "орао добро осећа међу Швабицама" и да сте свестрано добро и то Вам од срца желим. Чујемо да је доле необично лепо па Вам помало и завидимо.

Наша кућа (Институт) је углавном добро, помало одумиремо али се још некако држимо и надамо бољим данима.

Новог нема ничега.

Као што сте прочитали одржали смо научни скуп "Три деценије револуционарних збивања у Београду (1920-1950)". Ја сам му био организатор тј. радна снага и успео је. Чак изнад очекивања. Недостајали сте нам Ви, било би занимљивије.

Постоје лепа обећања да ће нам одобрити средства да те материјале објавимо до краја године. Да ли ће се то и остварити то само Бог зна (види се да сам учио веронауку јер Бог пишем великим словом).

За скуп је припремано 39 реферата, али је само 32 умножено. Иако је тих материјала било по обичају мало, настојаћу да Вам сачувам један комплет.

Сигурно и ту неуморно радите, стварате. Тоша Стојков нам каже да сте у форми и да сте прави амбасадор Београда на Хвару.

Када се вратите обавезно нас посетите.

Наше колеге све Вас топло поздрављају.

Користим ову прилику да Вам се најискреније захвалим на свесрдној помоћи и подршци коју сте ми пружили.

Желим Вам добро здравље и само радости.

Срдачно Ваш
М. Васић

60. Писмо које је Добривоје Каписазовић (Лесковац, 1906 - Београд, 1993), лесковачки књижевник, композитор и друштвени радник, послао Сергију 27. фебруара 1975.

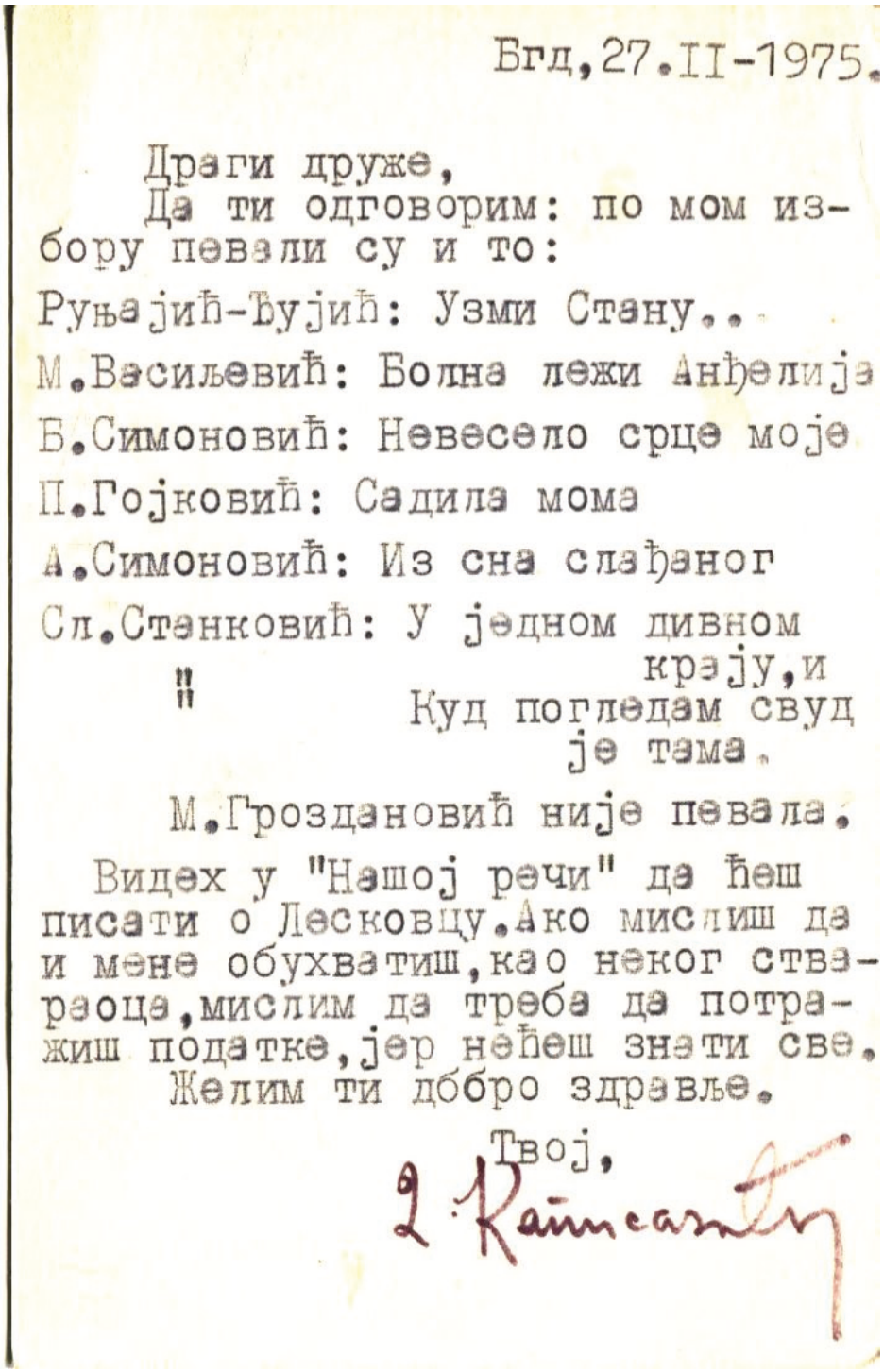

Бгд, 27.II-1975.

Драги друже,
Да ти одговорим: по мом избору певали су и то:

Руњајић-Ђујић: Узми Стану..
М.Васиљевић: Болна лежи Анђелија
Б.Симоновић: Невесело срце моје
П.Гојковић: Садила мома
А.Симоновић: Из сна слађаног
Сл.Станковић: У једном дивном
" крају,и
Куд погледам свуд
је тама.

М.Гроздановић није певала.

Видех у "Нашој речи" да ћеш писати о Лесковцу.Ако мислиш да и мене обухватиш,као неког стваралаца,мислим да треба да потражиш податке,јер нећеш знати све.
Желим ти добро здравље.

Твој,
Д. Каписазовић

61. Сергијево писмо послато лекару Николи Миличићу на Хвар, маја 1975.[1]

Друг Др Никола Миличић, Хвар

Мај 1975

Здраво друже докторе,

Пут сам остварио по плану. Обишао сам Тајланд (Сијам), Шри Ланку (Цејлон) и Индију. Пут сам боље поднео него ли сви ''здрави''. Док су они повраћали (28 сати лета до Банкока), тешко подносили врућину (Банкок 39º; Тац Махал 43º), изостајали са најинтересантнијих излета (тако нпр. у Тац Махал наш је аутобус отишао са 10 лица, јер су остала 20 боловала у хотелу од стомачних поремећаја), одустајали од тешких успона (840 степеница да би се дошло до чувених фресака у Сигирији – на овој слици); ја сам у свему учествовао, све поднео најбоље и био најсвежији. (Тако нпр. док су други били неиспавани услед дугог авионског лета, ја сам увек одспавао моја 4 сата, макар седећи. Кад смо се вратили један мој сусед, стар око 35 година, спавао је 24 сата, док сам ја, после причања до једног сата ноћи, отспавао 4 сата, и одмах почео да радим на студијским задацима – по обичају седећи у кревету). Свему томе допринео је рационалан приступ овом путу. Нпр. носио сам бео шешир и ишао по сенци. Док су други понели на пут од 11 дана, велике кофере, а уз то по неколико тешких ручних торби, ја сам носио свега 5,5 кг. ствари – заједно са кофером. Уз то ништа нисам носио ја, већ хотелски службеници, а ја сам свуда био празних руку. Док су други навалили на храну (самоуслуживање у хотелима de Luxe – избор између 30-40 јела и око 20 десерта) ја сам само пробао разне источне специјалитете а јео углавном европску храну са много воћа и сокова.

Много вас поздравља
ваш пацијент
Др Сергије Димитријевић
научни саветник

П.С. Извините за рукопис

1 Објављено у: Надежда Димитријевић, *Из породичног споменара*, у књизи: Сергије Димитријевић, *Писма из Холандије*, Народни музеј, Лесковац, 2007, стр. 145-146.

1976

62. Писмо које је Зденко Штамбук (Бијељина, 12. мај 1912 - Београд, 18. април 1976), политичар, књижевник и публициста, послао Сергију са Корчуле, 30. јануара 1976.

Корчула, 30. 1. 1976.

Драги Сергије,

Хвала! Послао си тачно оно што је требало и види се да си се извештио до краја у давању изјава!

Жао ми је што не идем натраг преко Хвара, него преко Сарајева. Радо бих с тобом у миру хварског затишја, које се сада донекле пореметило зимском инвазијом, поразговорио о разним суштинама и њиховним појавним облицима у ових скоро четири деценија што се знамо и аргатујемо. Ипак, они париски дани око Сорбоне и Мефиста остају и даље као нека идила и ако нипошто идила нису били. Жао ми је што нисмо стигли да се једном окупимо око покојног Вељка, као што смо били планирали, да се се скупа мало подсетимо на оно време.

Много поздрава твојој доброј другарици и желим ти угодан и плодан опоравак и ове зиме.

Срдачно твој
Зденко

63. Писмо које је Сергије послао Николи Цветковићу са Хвара, 19. марта 1976.

Драги Кокане,

Добио сам проспект за наше путовање бродом „Јединство“, али само један примерак са једном пријавницом. Пиши одмах на адресу „Славник“, Драшковићева бр. 44, 41000 Загреб и тражи за себе.

Путовање је фантастично. Нови елементи. Прехрана, сва три оброка А категорије, коришћење лежаљки, наслоњача и базена на броду, свакодневне вести, информације, обавештења о кретању брода. Пут је још бољи од оног што смо мислили. Ја сам начинио анализу, оно ново је подвучено. Требамо поћи из Београда авионом или аутобусом 9. октобра по подне. Спавамо у Загребу у хотелу „Централ“ крај саме полазне станице аутобуса. Аутобус креће 10. X у 6 сати и стиже у Опатију у 9,20h. Пограничне формалности, смештај у кабине, полазак брода у 10,30 h. Путовање бродом дан и три четврти и две ноћи. 12. X у 7,30 h смо у Катаколону, аутобусом од Олимпије, на повратку разгледање Пиргоса. Четврт дана и ноћ на броду који креће у 16 h. 13. X у 7,30 h смо на Криту, обилазимо Хераклион, престоницу краља Миноса – Кносос и музеј Крита, по подне и још имамо слободно време. Дан и две ноћи на броду. 15. X у 7,30 h у Александрији, аутобусом Каиро, Гиза, Мемфис, Сакара, музеји Каира, дворац Мухамеда Алија, пирамиде Сфинга, повратак преко либијске пустиње, спавање на броду. 16. X пре подне разгледање Александрије и дворца краља Фарука. Пола дана и ноћ на броду. 17. X у 7,30 h Хаифа. Аутобусима ка Тиберијском језеру у Галилеји, река Јордан, Тиберија, Капернаум, Назарет, посета кибуцу, и брусионици дијаманата. Повратак у Хаифу, после вечере слободно. Спавање на броду. 18. X други излет по Израелу; Тел Авив, Јафа, Витлејем, Јерусалим, разгледање споменика, повратак у Хаифу. Две ноћи и дан на броду. 20 X у 7,30h Родос, излет за Линдос, повратак и око 6 h слободног времена. Ноћ на броду. 21. X у 7,30 h Кусадаси, излет аутобусима за Ефес и Смирну, око три сата слободно. Спавање на броду. 22. X у 7,30 h Миконос. Око подне полазак. У Пирej стижемо у 17,30 h, слободно 2 сата. Факултативна посета ноћним локалима Плаке у Атини. Спавање на броду. 23. X аутобусима разгледање Атине, Акропоља, музеја Грчке, 1 сат слободно, полазак брода у 14 h у 17 h пролазимо кроз Коринтски канал на путу за Италију. Ноћ на броду. 24. X у 7 h у граду Отранту разгледање града, излет до Санта Марије ди Леука, слободно један сат. Брод полази у 13 h. Два пута по пола дана и ноћ на броду. У Опатију стижемо 25. X у

13 h, а у Загреб у 18 h. Одатле одмах авионом или аутобусом за Београд – евентуално спавање у хотелу „Централ“ крај аутобуске станице и 26. X пре подне авионом или аутобусом за Београд.

У случају забране приступа у некој од наведених лука превозник се обавезује пристати у другим адекватним лукама. Уколико ситуација буде нестабилна на Блиском истоку, путовање ће бити пребачено за Западно Средоземље (мој коментар: Сицилија, Малта, Либија, Тунис, Алжир, Кадиз, Балеари, можда Корзика или Сардинија).

Кабине су једнокреветне, двокреветне, трокреветне и четворокреветне. Цене варирају зависно од палуба на којима су кабине. Има 12 палуба и зависно од тога да ли су ванске или унутрашње. Најјефтинији је 6750 дин., најскупља 11.900 дин. Пошто се на броду проводи 15 ноћи и 6 дана ја ћу ићи на скупље кабине. Готово сваке вечери је забава на броду, а једном маскенбал. Оно што је неповољно, то је да се ове цене односе на све, сем излета који стају 3.120 дин. или 155 долара у девизама (што је много повољније). Тако да је стварна цена путовања без допунских трошкова, анзискарте, сокови и сл. милион до милион и пет стотина хиљада дин. што зависно од кабине, чему треба додати, рецимо 100 до 200 хиљада за трошак. Другим речима читава експедиција кошта милион 100 до милион 700 хиљада динара.

19. III 1976. Срдачно те поздравља
Хвар Сергије Димитријевић

64. Писмо које је Сергије послао Николи Цветковићу са Хвара, 27. марта 1976.

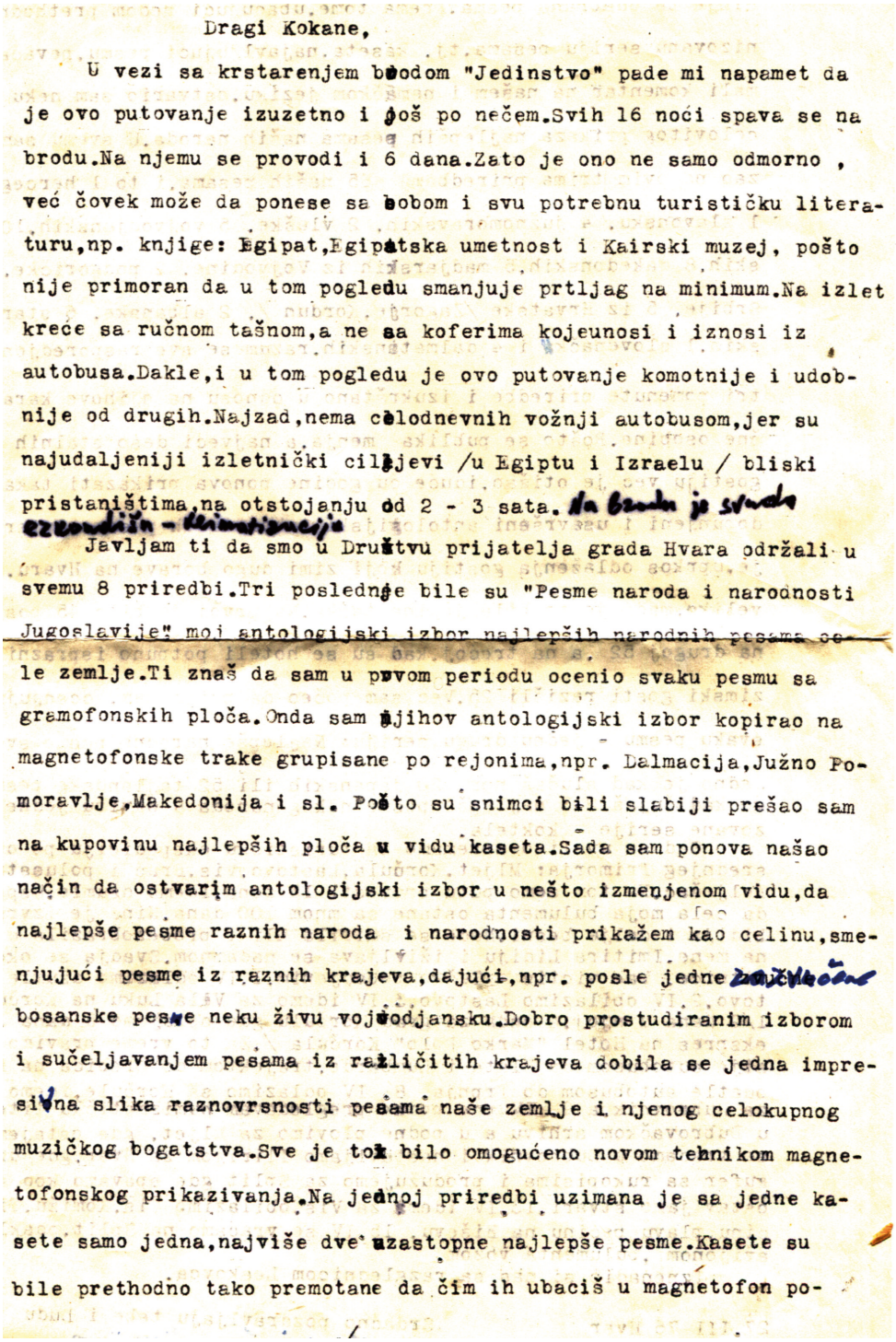

Dragi Kokane,

U vezi sa krstarenjem brodom "Jedinstvo" pade mi napamet da je ovo putovanje izuzetno i još po nečem.Svih 16 noći spava se na brodu.Na njemu se provodi i 6 dana.Zato je ono ne samo odmorno , već čovek može da ponese sa sobom i svu potrebnu turističku literaturu,np. knjige: Egipat,Egipatska umetnost i Kairski muzej, pošto nije primoran da u tom pogledu smanjuje prtljag na minimum.Na izlet kreće sa ručnom tašnom,a ne sa koferima kojeunosi i iznosi iz autobusa.Dakle,i u tom pogledu je ovo putovanje komotnije i udobnije od drugih.Najzad,nema celodnevnih vožnji autobusom,jer su najudaljeniji izletnički ciljevi /u Egiptu i Izraelu / bliski pristaništima,na otstojanju od 2 - 3 sata. Na brodu je svuda

Javljam ti da smo u Društvu prijatelja grada Hvara održali u svemu 8 priredbi.Tri poslednje bile su "Pesme naroda i narodnosti Jugoslavije" moj antologijski izbor najlepših narodnih pesama cele zemlje.Ti znaš da sam u prvom periodu ocenio svaku pesmu sa gramofonskih ploča.Onda sam njihov antologijski izbor kopirao na magnetofonske trake grupisane po rejonima,npr. Dalmacija,Južno Pomoravlje,Makedonija i sl. Pošto su snimci bili slabiji prešao sam na kupovinu najlepših ploča u vidu kaseta.Sada sam ponova našao način da ostvarim antologijski izbor u nešto izmenjenom vidu,da najlepše pesme raznih naroda i narodnosti prikažem kao celinu,smenjujući pesme iz raznih krajeva,dajući,npr. posle jedne

bosanske pesme neku živu vojvođansku.Dobro prostudiranim izborom i sučeljavanjem pesama iz različitih krajeva dobila se jedna impresivna slika raznovrsnosti pesama naše zemlje i njenog celokupnog muzičkog bogatstva.Sve je to bilo omogućeno novom tehnikom magnetofonskog prikazivanja.Na jednoj priredbi uzimana je sa jedne kasete samo jedna,najviše dve uzastopne najlepše pesme.Kasete su bile prethodno tako premotane da čim ih ubaciš u magnetofon po-

činje ta odabrana pesma.Prema tome,ubacujući redom prethodno organizovanu seriju pesama,tj. kaseta,najavljujući pesmu,pevača i mali komentar na našem i nemačkom jeziku,ostvario sam neku vrstu celovitog prikaza najlepših pesama naših naroda.U svemu sam prikazao na ovim trima priredbama 65 naših pesama,i to 1 hercegovačku, 1 slavonsku, 4 južnomoravskih, 2 vlaške, 5 vojvodjanskih,10 bosanskih,8 makedonskih,5 madjarskih iz Vojvodine, 2 podgoričke, 9 iz Srbije, 5 iz Hrvatske /Zagorje,Kordun /, 2 albanske, 6 starogradskih,1 slovenačk i 4 dalmatinskih,razumese sve rasporedjeno na tri pomenute priredbe i izukrštano u odnosu na njihove karakteristične osobine.Pošto se publika menja,a najveći deso stalnih zimskih gostiju već je otišao,iduće ću godine ponova prikazati takav dopunjeni i usavršeni antologijski izbor naših pesama.Interesovanje je,uprkos odlaženja gostiju koji zimi dugo borave na Hvaru, bilo veliko,mada je to bila jedina tačka.Na prvoj je bilo 45 posetilaca, na drugoj 52 ,a na trećoj,kad su se hoteli potpuno ispraznili,a zimski gosti razišli 25.Već sam počeo da pripremam, ocenjujući svaku pesmu - jednu drugu seriju: Najlepše narodne pesme sveta. Jedno je kad slušaš npr. 20 japanskih ili 52 tajlandske pesme,a drugo kad čuješ 2-3 najlepše pesme nekog naroda u okviru jedne organizovane serije - koktela.

Sad se uveliko spremamo za turističku ekspediciju po ostrvima srednjeg Primorja: Mljet,Korčula,Lastovo,Vis,Brač i poluostrvo Pelješac.Na tom ćemo putu provesti 15 dana.Idemo džumle.Uspeo sam da cela moja bulumenta ostane sa mnom 100 dana.Nina je izvrsno, Lidija i dalje besni.Nada se smirila ali i probezobrazila u odnosu na mene.Imitira Lidiju i iživljava se nadamnom.Svadja se oko svake sitnice. Vae victis - Teško pobedjenim.1.IV odlazimo džumle na Lastovo,2.IV obilazimo Lastovo,3.IV idemo za Vela Luku na Korčuli, 1/2 dana u njoj,a onda za grad Korčulu gde ostajemo 5 dana ./Piši ekspres na Hotel "Marko Polo" Korčula /.Za to vreme pravimo ekskurzije autobusom do Blata i Lumbarde,trajektom do Orebića na Pelješcu, odatle autobusom do Trpnja. 8. IV odlazimo sa Korčule,idemo Ilirijom za Dubrovnik,a 9. IV pre podne pregledavam numizmatičku literaturu u Dubrovačkom arhivu a u podne plovimo za Mljet, gde ostajemo 12.IV se vraćamo u Dubrovnik i nastavljamo Ilirijom za Hvar,gde uzimamo kufer sa rukopisima i produžujemo za Split gde spavamo kod Ane,gde ostavljamo stvari.13.IV idemo za Vis,obilazimo Vis,Komižu,Titovu pećinu,plavu pećinu na Biševu, 15.IV se vraćamo na Split,odakle ja avijonom ,bulumenta vozom.

Iznenadio si nas sa razglednicom Leskovca.

27.III 76 Hvar

Srdačno pozdravljaju tebe i Dudu

Servis i Nada si česalincima

65. Писмо које је Сергије послао Божи и Вери, пријатељима са Хвара, 27. марта 1976.

Dragi Božo i Vera,

Vi koji ste obožavatelji udobnih letovanja i putovanja javljam vam da turistička agencija "Slavnik" iz Kopra ,poslovnica Zagreb ,Draškovićeva 44, organizira velika Kružna krstarenja brodom "Jedinstvo" koja traju 16 dana.Prvi je polazak 10. a povratak 25 oktobra 76.,a drugi polazak 26.oktobra a povratak 10. novembra 1976.Putovanje je fantastično,prehrana tri obroka A kategorije,korišćenje ležaljki i naslonjača i bazena na brodu.Svakodnevne vesti,informacije i obaveštenja o kretanju broda.Na brodu se prikazuju kolor filmovi i dijapozitivi sa predavanjima o putovanju.Vodić prve grupe je jedan profesor,izvanredan vodić koga sam upoznao na Hvaru.Na brodu svira plesni orkestar.Pored toga u programu su:prvoga dana koktel,drugog zabava,trećeg zabava, petog zabava i ples,sedmog zabava i ples,osmog zabava i ples,devetog zabava,desetog zabava,ples - maskenbal, jedanajestog zabava,ples, dalmatinska večera,12. zabava i ples, 14. zabava i ples,kapetanova večera,15. zabava i ples, i koktel - oproštaj.Razume se pošto putnici borave u dvo- tro- i četvorokrevetnim kabinama ovolike zabave i plesovi nisu obavezni ~~,~~ naročito za nas ,neplesače.U prospektu je data slika jedne skuplje kabine koja liči na hotelsku sobu, sa naslonjačama,ugodnim krevetima,bez ikakvih spratova,prozorima normalne veličine itd. Soba je lepša nego li u "Adrijatiku". Dajem vam plan prvog putovanja od 10. oktobra.9 oktobra treba poći avionom ili autobusom za Zagreb i prespavati u hotelu "Central" kod same Železničke stanice gdeje polazna stanica autobuska i početak ekspedicije.Autobus kreće 10. oktobra u 6 h i stiže u Opatiju u 9,20 h.Pograničneformalnosti ,smeštaj u kabine ,polazak broda u 10,30 h.Putovanje brodom dan i tri ćet vrti i dve noći.12. X u 7,30 h smo u Katakolonu,autobusom se ide do Olimpije,razgledanje antičkog Stadiona,olimpijskog grada i muzeja,po povratku,razgledanje Pirgosa. Brod kreće u 16 h Na brodu se ostaje četvrt dana i noć . 13. X u 7,30 h smo na Kritu,obilazimo Heraklion; prestonicu kralja Minosa - Knozos,mužej Krita,po podne i veče slobodno.Dan i dve noći na brodu,15. X u 7,30 h smo u Aleksandriji.Autobusom obilazimo

Kairo,Gizeh /sfinga i piramide /,Memfis /prestonica donjeg Egipta/,

Sakara/piramide /,muzej Kaira,dvorac muhameda Alija,povratak preko Libijske pustinje,spavanje na brodu.16. X pre podne razgledanje Aleksandrije i dvorca kralja Faruka.Pola dana i noć na brodu,17. X u 7,30 h Hajfa.Autobusima se obilazi Tiberijsko jezero u Galileji, reka Jordan,Tiberijas,Kapernaum,Nazaret,poseta jednom kibucu,i brusionici dijamanata,povratak u Hajfu,posle večere slobodno.Spavanje na brodu, 18. X drugi izlet po Izraelu,Tel Aviv ,Jafa,Vitlejam, Jerusalim,razgledanje spomenika,povratak u Hajfu.Dve noći i dan na brodu. 20. X u 7,30 h Rodos,izlet za Lindos,grad na Rodosu.Povratak u Rodos,oko 5 sati slobodnog vremena,Noć na brodu, 21. X u 7,30 h Kusadasi u Turskoj,izlet autobusima za Efes i Smirnu,oko 3 sata slobodno,spavanje na brodu. 22. X u 7,30 ostrvo Mikonos.Oko podne odlazak.U Pirej stižemo u 17,30 h,slobodno dva sata.Fakultativni poset noćnim lokalima Plaka u Atini.Spavanje na brodu.23. X autobusima razgledanje Atine,Akropolja,muzeja Grčke,jedan sat slobodno,polazak broda u 14 h,u 17 h prolazimo kroz Korintski kanal na putu za Italiju.Noć na brodu.24. X u 7 h u gradu Otrkanto u Italiji razgledanje grada,izlet ~~Bari~~ Santa Marije di Leuka.Slobodno jedan sat.Brod polazi u 13 h. Dva puta po pola dana i noći na brodu.U Opatiju stižemo 25. X u 13 h,a u Zagreb u 18 h. ~~Ovde je kraj~~ Tu je kraj.Odatle krećemo autobusom ili avijonom za Beograd,eventualno ponova prespavamo u hotel "Central" kraj autobuske stanicei 26. X pre podne za Beograd.

U slučaju zabrane pristajanja u nekoj od navedenih luka prevoznik se obavezuje pristati u drugim adekvatnim lukama.Ukoliko situacija bude nestabilna na Bliskom Istoku putovanje će biti prebačeno na zapadno Sredozemlje /moj komentar:Sicilija,Malta,Libija,Tunis, Alžir,Maroko,Baleari,možda Korzika ili Sardinija /.

Ekspedicija je i odmorna,jer se dosta provodi na brodu u kabinama,pa se može ležati kolko god čovek želi.Mnogose vidi,celo putovanje je velikom,luksuznom putničkom brodu koji ima 12 paluba , Pošto se na brodu provodi 15 noći i 6 dana ja sam rešio da uplatim skuplju kabinu.Cene su jedino zavisne od kabine.Sve ostalo je isto za sve.Najskuplja cena je 11.900 plus 3.120 za izlete /ili 155 dolara u devizama,što je povoljnije/ ,a najjeftinije u četvorokrevetnoj kabini na prvoj palubi 6.750 plus izleti.Ako uzmemo da za piće,anziskarte i sl. je potreban i jedan dodatak od 100 do 200 hiljada po osobi,čitava ekspedicija košta milion sto do milion sedamsto hiljada po osobi.

Ja sam se prijavio.Prijaviće se i ~~moj~~ nećak sa kim sam bio u Španiji.Mislim da bi i vi mogli da se lansirate u ovaj visoki turizam.

Dolazim do mog problema.Ja sam se javio agenciji.Problem kod mene jeu tome što treba da budem jedan od dvojice u dvokrevetnoj kabini.Oni mi javljaju da zato postoji mogućnost jedino u kabini br.25 na XI palubi,ali traže uplatu akontacije od 2500 n.d. do 5.IV 76. Tu je čvor.Ja sam finansijski istrošio sve rezerve.Pošto bolja polovina i ćerke ostaju na Hvaru i izletima ukupno 100 dana.Pošto zajedno čoporativno obilazimo ostrva kao što je predvidjeno,pošto ne bih smeo da se vratim u Beograd pre15. aprila iz zdravstvenih razloga.To iscrpljuje sva raspoloživa sredstva ovde na Hvaru.

Konkretno: da li bih mogao da dobijem na pozajmicu 2500 n,d. , potrebnih za uplatu akontacije.Rok vraćanja prvi radni dan u maju, tj. 3. maj 1976. g. kada možemo da podignemo ovu sumu sa žiro računa penzijskog.Ako je to moguće javite nam ekspres.Sama predaja novca ili uputnica ,ili susret na Liburniji pri vašem povratku 30. marta.

Kad ja mogu da idem na ovakvo putovanje može i drug Boža,to mu garantujem.Ukoliko se odlučite pišite na navedenu adresu da vam pošalju prospekt i podatke o slobodnim dvokrevetnim kabinama-za koje se opredelite.

24.III 76.Hvar

Amfora 66

66. Сергијево писмо Нади, супрузи Аристомена Ристића, послато 30. септембра 1976.

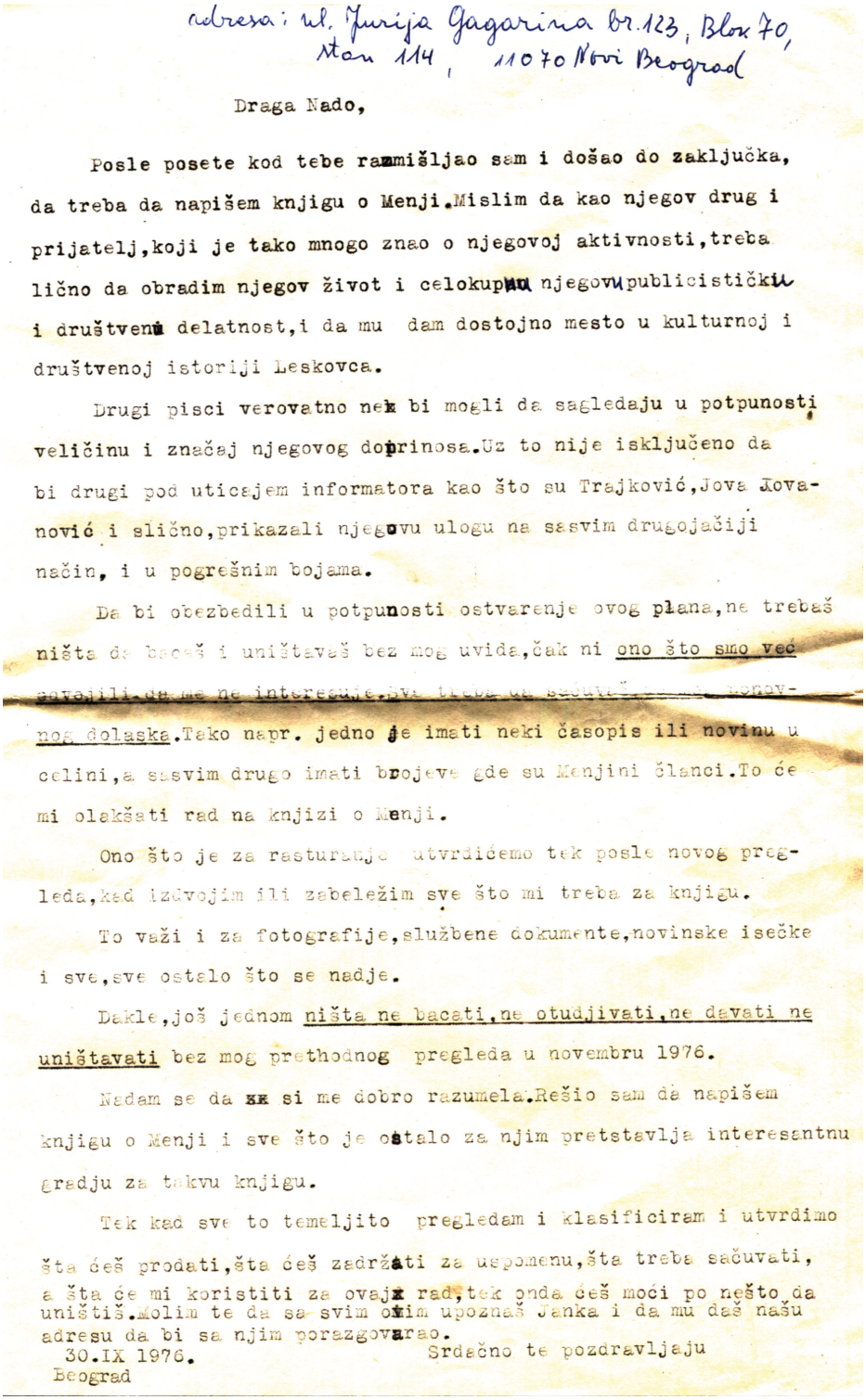

adresa: ul. Jurija Gagarina br. 123, Blok 70, stan 114, 11070 Novi Beograd

Draga Nado,

Posle posete kod tebe razmišljao sam i došao do zaključka, da treba da napišem knjigu o Menji. Mislim da kao njegov drug i prijatelj, koji je tako mnogo znao o njegovoj aktivnosti, treba lično da obradim njegov život i celokupnu njegovu publicističku i društvenu delatnost, i da mu dam dostojno mesto u kulturnoj i društvenoj istoriji Leskovca.

Drugi pisci verovatno ne bi mogli da sagledaju u potpunosti veličinu i značaj njegovog doprinosa. Uz to nije isključeno da bi drugi pod uticajem informatora kao što su Trajković, Jova Jovanović i slično, prikazali njegovu ulogu na sasvim drugojačiji način, i u pogrešnim bojama.

Da bi obezbedili u potpunosti ostvarenje ovog plana, ne trebaš ništa da baceš i uništavaš bez mog uvida, čak ni ono što smo već ~~govojili da me ne interesuje. Sve treba da sačuvaš [illegible] ponovnog dolaska~~. Tako napr. jedno je imati neki časopis ili novinu u celini, a sasvim drugo imati brojeve gde su Menjini članci. To će mi olakšati rad na knjizi o Menji.

Ono što je za rasturanje utvrdićemo tek posle novog pregleda, kad izdvojim ili zabeležim sve što mi treba za knjigu.

To važi i za fotografije, službene dokumente, novinske isečke i sve, sve ostalo što se nadje.

Dakle, još jednom ništa ne bacati, ne otudjivati, ne davati ne uništavati bez mog prethodnog pregleda u novembru 1976.

Nadam se da si me dobro razumela. Rešio sam da napišem knjigu o Menji i sve što je ostalo za njim pretstavlja interesantnu gradju za takvu knjigu.

Tek kad sve to temeljito pregledam i klasificiram i utvrdimo šta ćeš prodati, šta ćeš zadržati za uspomenu, šta treba sačuvati, a šta će mi koristiti za ovaj rad, tek onda ćeš moći po nešto da uništiš. Molim te da sa svim ovim upoznaš Janka i da mu daš našu adresu da bi sa njim porazgovarao.

30.IX 1976. Srdačno te pozdravljaju

Beograd

67. Писмо које је Никола Цветковић упутио Агенцији, 6. октобра 1976.

Драги професоре,

Приликом Вашег боравка на Хвару током зиме, Др Сергије Димитријевић и ја разговарали смо подробно о великом крстарењу по Источном Медитерану, пријављујући се међу првима за полазак који Ви водите. Тада је било речи и о одговарајућим местима у аутобусу за излете. Надам се да ћете се тога сетити. Међутим, и у случају Др Димитријевића, који је, колико ми је познато добио седиште бр. 22, као и у мом случају, будући да сам добио седиште [...], мало је тога учињено. Зато Вам се овом приликом посебно обраћамо са молбом да ми изађете у сусрет, будући да су у питању разлози стваралачке природе.

Велико крстарење је ванредна могућност за рад на путопису и репортажи, као што је то било и са путовањем кроз Шпанију, што ћете видети из прилога писму. Имам намере да током овог путовања активно радим на путописним текстовима, па Вас молим да ми омогућите, уколико то можете, једно од неколико првих места у аутобусу приликом излета, са којих се може имати потпуна прегледност предела и пејсажа. Уз то, била би ми, у датим тренуцима, неопходна и Ваша допунска објашњења, ради целовитијег утиска и виђења.

То је један од стваралачких разлога за моје обраћање и молбу Вама и агенцији.

Уз то, био бих Вам веома захвалан ако бисте ми омогућили да будем на седишту до Др Сергија Димитријевића, чијим се делом и личношћу бавим. Управо радим на биографији овог значајног научника, па су успутни разговори драгоцена прилика за употпуњавање представа и сазнања о њему. Да су ти послови у току недвосмислено ће указати и други прилог који Вам шаљем у писму.

Напомињем да ће један број путописних текстова бити објављен у јавним гласилима на југу Србије (*Наша реч,* Радио Лесковац, *Народне новине* – Ниш, Радио Ниш и сл.), што су заинтересована за ово путовање, а у којима ће бити указано и на Вашу агенцију, као организатора овог великог крстарења. То ће, поред осталог, бити и вид афирмације и рекламе Ваших подухвата у овом делу наше земље.

Уколико Ви лично будете изашли у сусрет стварајући ове неопходне радно-стваралачке услове, на крају путовања обратићу се самоуправним органима и руководству Ваше агенције, са истицањем разумевања не само за туристичка већ и за студијско-стваралачка и путописна настојања.

Надам се да ћете ми изаћи у сусрет и омогућити да се на излетима, у аутобусу, налазим уз Др Сергија Димитријевића. Уколико је зато потребна посебна доплата, редакције које су заинтересоване за моје текстове извршиће одговарајућу уплату.

Срдачан поздрав и захвалност за сарадничку помоћ,

6. октобра 1976. Мр Никола Цветковић
Лесковац Лесковац,
Јужноморавских бригада 72

ПС: Молим Вас да ми сепарат о С. Димитријевићу током путовања вратите на броду, будући да их имам у веома малом броју.

1977

68. Сергијево писмо Народном музеју у Лесковцу, послато 8. марта 1977.

8. март 1977.
Хвар

НАРОДНОМ МУЗЕЈУ – ЛЕСКОВАЦ
– Одбору за издавање Историје Лесковца –

Другови,

У вези са недатираним писмом Х. Ракића послатим негде у фебруару 1977, које сам примио на Хвару почетком марта 1977. кад је дат рок већ прошао, јављам вам следеће:

I. Са научно истраживачким радом нисам завршио, он тече паралелно са израдом рукописа и трајаће све до предаје рукописа.

II. Колико сам средстава утрошио на фотографисање и ксерографисање видите по рачунима за 1976.

Треба обезбедити за студијске боравке у Лесковцу и Загребу и за копирање нових материјала исто толико суму за 1977 – колико је утрошено у 1976 – као што сам саопштио Д. Аранђеловићу у децембру 1976.

Што се тиче броја докумената он је тако велики да је то тешко установити. Многа су ручно преписана са моје стране, или са стране моје другарице, која је непрестано радила по мојим инструкцијама у периоду од 15 децембра 1976 (кад су закључени рачуни за 1976) до 1. марта 1977. Друга су копирана у једном примерку пошто Народни музеј у Лесковцу располаже са оригиналима или копијама итд.

Број коришћених докумената моћи ће се утврдити тек на основу текста саме *Историје* у којој ће сваки коришћени документат да се појави у напоменама (као у *Историји Лесковачког радничког покрета до 1918 – Споменици лесковачког радничког покрета*).

Што се тиче броја докумената, тј. страница копираних или фотогра-

фисаних о вашем трошку, њих ћете моћи добити из исплаћених рачуна за 1976, копије рачуна ја немам, али сте их ви добили у оригиналу (Напомена: У те су рачуне ушли и неки документи копирани за Д. Кнежевића и Х. Ракића).

III. Рукопис израста паралелно са истраживањима. Многа су питања која ће ући у одговарајућа поглавља већ обрађена као целине, многа су поглавља већ прекуцана, али се и даље допуњују. Тако нпр. овде на Хвару имам прекуцана а) четири поглавља о радничком синдикалном покрету 1929-1941. (уз то је пето дато на прекуцавање), б) пет поглавља Политичке борбе периода 1929-1941. (још четири су у рукопису на коме радим). Уз то такође су готова или већ прекуцана многа поглавља или њихови делови о Партији, Скоју, привреди, култури, друштвеним односима, околним местима и сл. за поједина раздобља ове историје.

IV. Крајњи рок за предају рукописа је лето 1977 (негде између 1. јула и 1. септембра).
Рукопис ће се звати: *Историја Лесковца и околине од 1918. до 1941. са посебним освртом на историју радничког покрета*. Обим 600-800 штампаних страна.

V. Као рецензенте предлажем: Перу Морачу, научног саветника, члана редакционог одбора историје СКЈ и Јована Марјановића, редовног професора Београдског универзитета за новију историју.

Као техничког уредника књиге треба узети Душана Пападопулоса, Лесковчанина, који је уредио све томове сабраних дела Д. Туцовића, Д. Поповића и многе друге публикације из историје радничког покрета у издању *Рада* и Института за раднички покрет Србије.

Пошто се враћам у Београд почетком априла 1977, молим вас да се један састанак Одбора за издавање историје одржи негде у априлу или мају 1977, на коме бих и ја могао да присуствујем, а на коме би се решила и нека битна питања ове *Историје*.

ПС: Друже Ракићу, још увек нисам добио.

Срдачно вас поздравља,
Др Сергије Димитријевић, научни савеник,
Ул. Јурија Гагарина бр. 123, стан 114.

1979

69. Сергијево писмо "Политици", послато 13. јануара 1979.

Штампано у *Политици* 27. I 1979.

Редакција Политике
/Друг Мома Стефановић/
Македонска 29
11000 Београд

ПОВОДОМ ЧЛАНКА *СЛУЧАЈНА ОТКРИЋА – ПИСМО КАРЛА КАУТСКОГ*

У Политици од 13. I 1979. објављен је чланак Р. Поповића у коме су прештампана два интересантна до сада историчарима непозната писма која су откупљена од стране Антикваријата *Просвете*.

Да би се сагледао значај писма К. Каутског упућеног 7. децембра 1904. Милану Стојановићу, треба поћи од писма које је Милан Стојановић упутио из Београда Карлу Каутском у Берлин у јесен 1904 /вероватно 13. новембра 1904/ у јеку идеолошке и политичке борбе са антипартијском групом *Ново Време*.

Ово писмо (на које је К. Каутски одговорио 7. децембра 1904) нашли смо 1958. године у преписци Карла Каутског која се налази у Институту социјалне историје у Амстердаму и у целости преписали.

У изводу тог писма које имамо при руци, стоји: ''Друг Милорад Поповић, који је пре кратког времена писао у *Neue Zeit-и* о наша оба конгреса и дошао овамо пре неколико недеља је један слабић, који много прича, али мало ради */aber weniger Arbeiten gewent ist/*. Од кад је дошао овде пропагира ''Апсолутну неутралност'' синдиката, а људи који у својим рукама држе покрет, они су за отворене социјалистичке синдикате, односно за ''Белгијски принцип''. Ја сам исто за такве, мада их, као што сам већ рекао, држим за преурањене''.

Дакле, новонађено писмо К. Каутског претставља његово становиште по питању синдикалистичких ставова о неутралности синдиката који су се под утицајем Милорада Поповића у другој половини 1904. године проширили у радничком покрету Србије, а против којих се тада борио класни раднички покрет под руководством Главне партијске управе Српске социјалдемократске странке и управе Главног радничког савеза.

Што се тиче фотографије коју је донела ''Политика'' она је и до сад била позната. Њу налазимо у архивским збиркама и у неким публикацијама објављеним последњих година.

Хвар Др Сергије Димитријевић
13. I 1979. научни саветник

70. Сергијево писмо Митићу, директору Гимназије "Станимир Вељковић Зеле" у Лесковцу, послато 20. октобра 1979.

20 X 79

Drugu direktoru Gimnazije
"Stanimir Veljković-Zele"
Leskovac

Dragi druže Mitiću,

U vezi sa predlogom koji sam Vam podneo da se pri Gimnaziji Stanimir Veljković-Zele formira posebna biblioteka /fond/ u koji bi svi pisci - bivši učenici ove Gimnazije priložili po jednu svoju knjigu sa posvetom /koje se ne bi izdavale na čitanje / šaljem Vam kao prvu knjigu ove biblioteke moj rad o Radovanu Dragoviću koji je dobio Ninovu nagradu početkom ove godine.

Predlažem da stvorite poseban inventar ove biblioteke koji bi imao sledeće kolone:

1.Redni broj knjige - signatura sa brojem

2.Prezime i ime autora

3.Njegovo sadašnje zvanje

4.Mesto i datum rodjenja

5.Koje je razrede učio u leskovačkoj Gimnaziji

6.Mesto,mesec i godina maturiranja

7.Šta je završio /fakultet,višu ili srednju stručnu školu /

8.Naziv doktorske teze

Napominjem da mnoga lica ne daju precizne podatke za kolone 5 i 6,ali se one mogu popuniti sa druge strane /na osnovu gimnazijskih izveštaja,ili podataka o maturantima /.U mojoj evidenciji postoje precizni podaci za kolonu 6 za čitav period 1919-1941,a delimično i za kolonu 5.

Ovakav fond - biblioteka omogućiće priredjivanje stalnih vitrina ili povremenih izložbi /npr. na kraju školskih godina /

- da služe kao ponos škole i potstrek učenicima.

Jednovremeno Vam šaljem za izložbu koju organizujete povodom 100 godišnjice leskovačke Gimnazije 48 fotografija koje se odnose na period istorije ove Gimnazije od oslobodjenja 1918 do aprilskog rata 1941.

U poslednjem trenutku primetio sam da nedostaje fotografija br. 28. Ovlašćujem Vas da je uzmete posle izrade klišea od fotografija namenjenih toj svrsi.

Slike perioda 1918 - 1941 treba dati kao celinu sa oznakom - odabrao i pripremio Dr Sergije Dimitrijević.

Ispod slika stavite legende koje se nalaze na priloženom spisku.Svaka fotografija nosi na poledjini broj naveden u spisku. Vodite računa da legende dodju ispod odgovarajućih slika.

Svih 48 fotografija vratićete mi po zatvaranju izložbe.

Dva bivša učenika izjavili su želju da prisustvuju proslavi 100 godišnjice leskovačke Gimnazije.Oni bi došli o svom trošku, ali da bi mogli da odsustvuju sa svog radnog mesta potrebno je da dobiju lični pismeni poziv sa Vaše strane.

To su:

Dr Tihomir Jovanović,primarijus,Ulica Gostivarska br. 9. tel. 491-559, Beograd,koji je 1946 bio najbolji maturant leskovačke Gimnazije,proglašen za najboljeg maturanta SR Srbije i dobio za to pismenu povelju i ručni sat. (Tel 441-166

Dr Miodrag Hadži-Jovančić, Bulevar Crvene Armije br. 20, rukovodioc mesne organizacije SKOJ-a krajem 1937/38, 1938/39,kao i kratko vreme na početku 1940.

20. X 1979.

Srdačno Vas pozdravlja

Sergije Dimitrijević

Dr Sergije Dimitrijević
naučni savetnik
Ul. Jurija Gagarina br. 123,stan 114

tel. 673-474

1980

71. Писмо Николе Цветковића послато Сергију 13. септембра 1980.

Драги докторе,

Пре неколико година припремио сам за објављивање текст под насловом ПРИЛОГ СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА МИНЕРОЛОШКО-ГЕОЛОШКОМ ИЗУЧАВАЊУ ЛЕСКОВАЧКОГ КРАЈА. Тај је текст својевремено прихваћен од редакције „Нашег стварања“. Тадашњи уредник Б. Здравковић је својеручно изнад текста исписао наслов рубрика ИСТРАЖИВАЊЕ, у коју се овај текст укључује. А технички уредник је у левом углу забележио „петит, 26 цицера“. Међутим, због накнадних договора око евентуалног објављивања и Вашег последњег прилога из области минералошко-геолошких истраживања, ја сам овај текст повукао, очекујући, према договору, Ваш прилог.

Прегледавајући неке раније необјављене рукописе одлучио сам да овај текст поново понудим редакцији истог часописа који га је свесрдно прихватила. Али за ову прилику додао сам још неколико страница текста (од 14-16 стр.) које Вам шаљем ради евентуалне консултације и могућих интервенција. Молим Вас да баците један поглед на ових неколико страница.

Истовремено Вас посебно молим да ми из Вашег примерка текста под насловом ПРИЛОГ СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА МИНЕРАЛОШКО-ГЕОЛОШКОМ ИЗУЧАВАЊУ, који сам Вам својевремено доставио – пошаљете страну 13 која је приликом повлачења по редакцијама некако нестала, па је текст који сада нудим донекле нецеловит. Надам се да ћете то са лакоћом пронаћи у Вашим добро систематизованим кутијама и да ћете ми омогућити да поменути текст интегрално објавим.

Све је ово доста хитно, пошто се припрема нови број часописа „Наше стварање“, који свакога дана може да уђе у штампу.

Последњих дана приводим крају писанију под насловом ПАРТИЈСКО-ПОЛИТИЧКА, ОРГАНИЗАТОРСКА И РЕВОЛУЦИОНАРНА АКТИВНОСТ С. ДИМИТРИЈЕВИЋА У ФРАНЦУСКОЈ. У прекуцавању сам дошао до 93. стр.

Све Вас поздравља и воли Н. Цветковић.
13. септембар 1980. Лесковац

72. Сергијев одговор Николи Цветковићу послат 20. септембра 1980.

Dragi Kokane,

Čim sam primio tvoje pismo pregledao sam celu kutiju Kokan.U njoj nema rukopisa Prilog Sergija Dimitrijevića mineraloško geološkom izučavanju. Samo sam našao dva listića,prvi bez broja stranice koji ima tekst samo u donjem delu,i drugi -str.14. Kopiju obe strane ti šaljem.

To što nemam ceo ovaj tekst dolazi od tvog načina rada. Ti mi šalješ ili donosiš primerak koji ispravljamo i koji kao ispravljen odnosiš,tako da ništa ne ostaje kod mene.Jedini ispravan način je da šalješ dva primerka,od kojih jedan ostaje kod mene.

Pošto si i ovog puta poslao samo jedan primerak,bio sam prinudjen da ga prekucam.Zato ti šaljem tvoj original - ispravljen i jedan od dve kopije prekucanog teksta.

Kao što vidiš ispravio sam samo faktografske činjenice i tvoja uobičajena preterivanja: "službena obaveza ... ispitivanja ruda" - to radi Geološki zavod; zborovi i konferencije sa uključivanjem većeg broja ljudi - čista izmišljotina.

20.septembar 1980.
Beograd

Srdačno pozdravljaju tebe i celokupnu tvoju porodicu

Sergije i Nada

1981

73. Писмо које је Ненад Кражић (1941 - Лесковац, 3. јануар 2020), књижевник, сликар и друштвени радник, упутио Сергију, 8. септембра 1981.

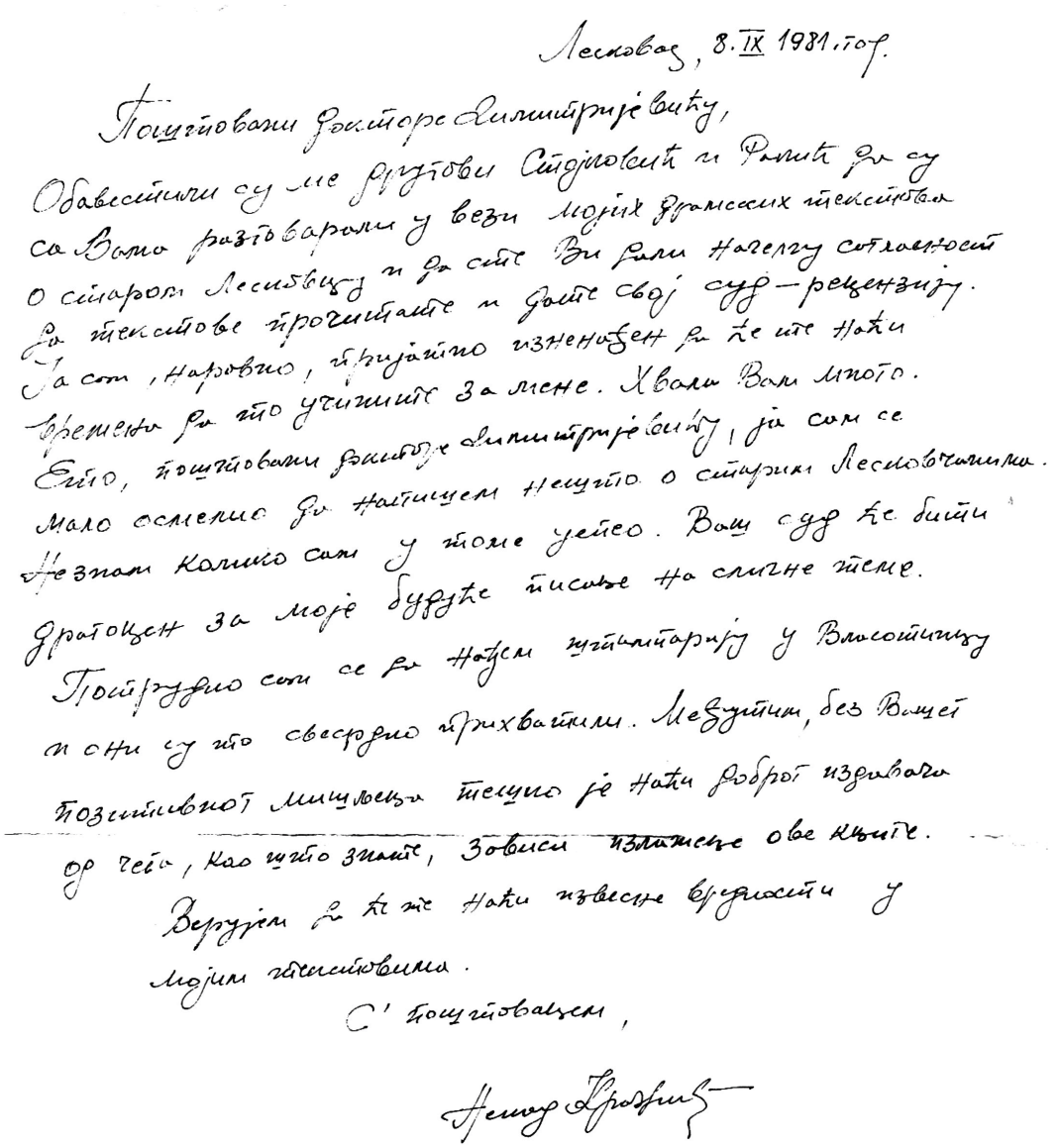

Лесковац, 8. IX 1981. год.

Поштовани докторе Димитријевићу,

Обавестили су ме другови Стојковић и Ралић да су са Вама разговарали у вези мојих драмских текстова о старом Лесковцу и да сте Ви дали начелну сагласност да текстове прочитате и дате свој суд — рецензију. Ја сам, наравно, пријатно изненађен да ће те наћи времена да то учините за мене. Хвала Вам много. Ето, поштовани докторе Димитријевићу, ја сам се мало осмелио да напишем нешто о старим Лесковчанима. Незнам колико сам у томе успео. Ваш суд ће бити драгоцен за моје будуће писање на сличне теме.

Потрудио сам се да нађем штампарију у Власотинцу и они су то свесрдно прихватили. Међутим, без Вашег позитивног мишљења тешко је наћи доброг издавача од чега, као што знате, зависи излажење ове књиге.

Верујем да ће те наћи извесне вредности у мојим текстовима.

С' поштовањем,

Ненад Кражић

Поштовани докторе Димитријевићу,

Обавестили су ме другови Стојковић[1] и Ракић[2] да су са Вама разговарали у вези мојих драмских текстова о старом Лесковцу и да сте ви дали начелну сагласност да текстове прочитате и дате свој суд - рецензију. Ја сам, наравно, пријатно изненађен да ћете наћи времена да то учините за мене. Хвала Вам много. Ето, поштовани докторе Димитријевићу, ја сам се мало осмелио да напишем нешто о старим Лесковчланима. Не знам колико сам у томе успео. Ваш суд ће бити драгоцен за моје будуће писање на сличне теме.

Потрудио сасм се да нађем штампарију у Власотинцу и они су то свесрдно прихватили. Међутим, без Вашег позитивног мишљења тешко је наћи доброг издавача, од чега, као што знате, зависи издавање ове књиге.

Верујем да ћете наћи извесне вредности у мојим текстовима.

С поштовањем
Ненад Кражић[3]

1 Живан Стојковић

2 Хранислав Ракић

3 Истакнути лесковачки књижевник, сликар и дугогодишњи културни радник Ненад Кражић (1941-2020) рођен је у Лесковцу где је завршио основну и средњу школу, а Академију за позориште, филм, радио телевизију у Београду. Десет година је био професор уметничких предмета у средњим школама у Лесковцу и Лебану, а затим је радио као директор Дома културе младих и лесковачког Биоскопа и као председник Културно-просветне заједнице Лесковца.
Објавио је неколико књига прича и драма из лесковачког живота. „Зорка Мантина“ имала је на стотине извођења широм земеље. Био је и даровити сликар. Међу значајним прознањима, за уметничка остварења и друштвени рад су Октобарска нагрда Лесковца, Новембарска награда Лебана, Златна значка Културно-просветне заеднице Србије и др.

74. Сергијев одговор Ненаду Кражићу, послат 2. октобра 1981.

Друг Ненад Кражић, Булевар Пред. Тита 168/II/10
16000 Лесковац

Поштовани друже Кражићу,

Прочитао сам пажљиво Ваш рукопис, те вам износим своје мишљење.

Мотиви су интересантни и добро одабрани, а текст духовит, животан и прави лесковачки менталит.

Локални дијалекат је богат и аутентичан. Па ипак, пошто се у рукопису као и у стварном говору, мешају типични лесковачки облици са књижевним српскохрватским речима, било би потребно да се где-где овакве речи замене адекватнијим лесковачким изразима. Неке лесковачке изразе треба корегирати.

Упркос мог позитивног мишљења о овим текстовима, а посебно пошто нису у питању историјски догађаји, не налазим довољно разлога да се (бар за сада) ангажујем за објављивање ова три монолога и драмолета као посебног издања Народног музеја.

Препоручио бих Вам да постепено афирмирате ове своје написе, како њиховим извођењем на приредбама, тако исто и њиховим постепеним објављивањем у *Нашем стварању*. То се односи на прва два рада. Трећи је слабији.

После оваквог појединачног презентирања јавности, објављивања, када се број сличних прилога увећа, сматрам да ћете без икаквих тешкоћа моћи да објавите већу збирку књижевних радова ове врсте.

2. октобар 1981.
Београд

Другарски Вас поздравља и жели Вам да истрајете
у овој врсти књижевног стваралаштва,
Др Сергије Димитријевић,
научни саветник

1984

75. Сергијево писмо Петру Качавенди, директору Института за савремену историју, послато са Хвара, 15. јануара 1984.

Институт за савремену историју
Трг Маркса и Енгелса 11
Београд

Здраво друже Качавенда,

Налазим се на Хвару, хотел "Адријатик", соба бр. 111, 58450 Хвар, где остајем до априла.

Пред сам полазак из Београда прегледао сам на брзину своју архиву и извадио податке о мом раду у Институту савремене историје. Шаљем Вам их као допунски информативни материјал за прилог Вашег Института намењен *Споменици о животу и раду С. Димитријевића*.

Мада су ове информације парцијалне и непотпуне, оне могу да допринесу бољем сагледавању мога рада у ова два Института.

15. I 1984.

Хвар Другарски поздрав
др Сергије Димитријевић
научни саветник

76. Писмо Мирољуба Васића, послато Сергију 17. јануара 1984.

17. I 1984.

Драги Сергије,

Прво, нека Вас служи добро здравље у новој, овој години, увек.

Како то велики бећар Шарл Бодлер једном лепо рече - Треба бити стално пијан. Пијан од рада, пијан од љубави, пијан од пијанства других, пијан..., па нека Вам у том духу буду следећи дани, године.

Друго, како смо се и договорили, написао сам у децембру кратак приказ Ваше "Историје Лесковца" за "Борбу". Објавили су то почетком овог месеца. Шаљем Вам то.

Треће,предложили сте да напишем неку реч о Вама и раду на СКОЈу за Споменицу о Вама. Учинио сам то у децембру и послао на Библиотеку, тј. на Цветковића у Лесковцу. Не знам да ли је то добио, ваљда јесте. Чуо сам да је Цветковић прешао да ради у Београд. Шаљем Вам копију тог текста да га видите а уједно да га имате ако изгубе онај који сам послао.

Верујем и желим да се радно-стваралачки одморите и да сте добро.

Поздрављам Вашу супругу. Срећно.

Ваш М.[ирољуб] Васић[4]

17/I.84.

Драги Сергије,

прво, Нека Вас служи добро здравље у новој, двој години, увек.

Како то велики бећар Шарл Бодлер једном лепо рече – треба бити стално пијан. Пијан од рада, пијан од љубави, пијан од пијанства других, пијан..., па нека Вам у том духу буду следећи дани, године.

друго, Како смо се и договорили написао сам у децембру кратак приказ ~~Даше~~ „Историје Лесковца" за „Борбу". Објавили су то почетком двог месеца. Шаљем Вам то.

треће, Предложили сте да напишем неку рег о Вама и раду на скору за Споменицу о Вама. Учинио сам то у децембру и послао на ~~Народну~~ Библиотеку, тј на Цветковића у Лесковац. Не знам да ли је то добио, ваљда јесте. Пуо сам да је Цветковић прешао да ради у Београд. Шаљем Вам копију тог текста да га видите а уједно да га имате ако изгубе онај који сам послао.

Верујем и желим да се радно-стваралачки одмарате и да сте добро.

Поздрављам Вашу супругу. Срећно.

Ваш, М. Васић

77. Писмо Милана М. Миладиновића, послато Сергију из Косанчића, 17. јула 1984.

Проф. др Милан М. Миладиновић Косанчић, 11. 07. 1984.

11070 НОВИ БЕОГРАД
Булевар Авноја 58/12
Телефон 146-177

Др СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ, научни истраживач и револуционар

Драги Сергије,

Ево шаљем Ти рад четири дана пре рока. Хвала Ти што си тражио да дам реч кад ће бити овај рад коначно написан, јер нисам сигуран да би био тако брзо готов. Тражио сам посебну инспирацију да га напишем, јер Ти то заслужујеш. Нашао сам је у време када сам доживео известан пораз у односу на неизбор у Лесковцу. Видиш да ме и порази стимулишу на рад, јер онда човек хоће да докаже да је вреднији него што бирократизована средина мисли. Увек у таквим ситуацијама нађем снаге да стварам, а то је најбољи одговор мојим бирократизованим друговима, који се више не задржавају да заузму позиције у политичким структурама него траже да овладају и научним установама. На жалост стварањем Факултета политичких наука у томе и успевају. Кад се споји полутан у политици са полутаном у науци онда тек имаш стварне полутане, који на неки начин коче развој социјалистичке револуције и у политичко-економској и у научној сфери, а мисле да се тиме доказују као велики револуционари. Самообмана код бирократа је битна одлика не узимајући овог пута друге.

Уверен сам да је мој рад само део онога колико Ти вредиш, а то се види из твојих радова. Стидеће се они који те нису ''видели'' као најстаријег члана КПЈ Лесковца и околине, који занесени сопственом лажном величином и ослоњени на снагу политичке власти, сматрају да од њих почиње историја и да су једини одани социјалистичкој револуцији. Твоје стрпљење и велики радни резултати победиће све лажне величине и заузећеш достојно место које Ти припада. Стога будућност је на твојој страни иако садашњост баш није.

Мало радим овде. Село и природа буде у мени жељу да трагам за прошлошћу, да евоцирам успомене а то значи да сам загазио у старост. Срећа је само што све то претачем из главе на папир па ће остати као документат времена у коме сам живео. Без тога би био чист промашај и враћање на прошлост ради ублажавања тегоба савремености.

Надам се да ћеш бити задовољан овим мојим радом. Дата му је теоријска основа и повезан са мислима класика марксизма.

Са комунистичким поздравом и жељом да те ово моје писмо затекне у добром здрављу и још бољем расположењу за рад,

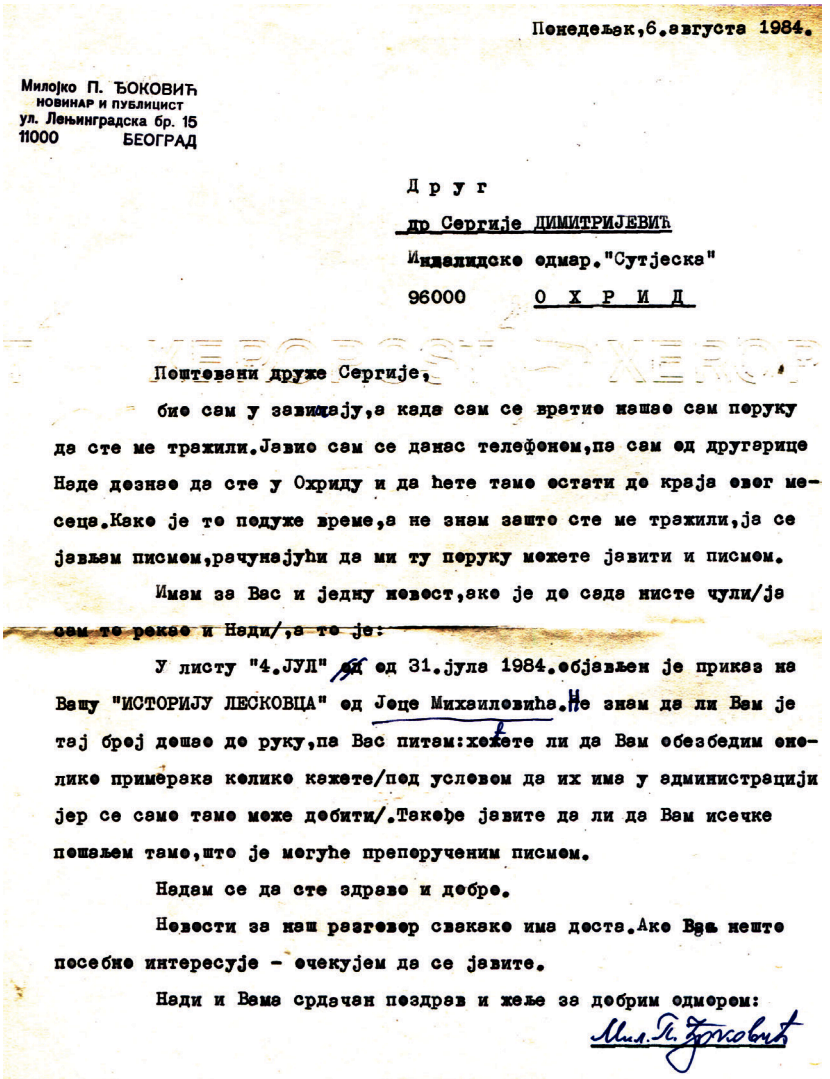

Понедељак,6.августа 1984.

Милојко П. Ђоковић
новинар и публицист
ул. Љењинградска бр. 15
11000 БЕОГРАД

Д р у г
др Сергије ДИМИТРИЈЕВИЋ
Инвалидске одмар."Сутјеска"
96000 О Х Р И Д

Поштовани друже Сергије,

био сам у завичају,а када сам се вратио нашао сам поруку да сте ме тражили.Јавио сам се данас телефоном,па сам од другарице Наде дознао да сте у Охриду и да ћете тамо остати до краја овог месеца.Како је то подуже време,а не знам зашто сте ме тражили,ја се јављам писмом,рачунајући да ми ту поруку можете јавити и писмом.

Имам за Вас и једну новост,ако је до сада нисте чули/ја сам то рекао и Нади/,а то је:

У листу "4.ЈУЛ" бр од 31.јула 1984.објављен је приказ на Вашу "ИСТОРИЈУ ЛЕСКОВЦА" од Јоце Михаиловића.Не знам да ли Вам је тај број дошао до руку,па Вас питам:хоћете ли да Вам обезбедим онолико примерака колико кажете/под условом да их има у администрацији јер се само тамо може добити/.Такође јавите да ли да Вам исечке пошаљем тамо,што је могуће препорученим писмом.

Надам се да сте здрави и добро.

Новости за наш разговор свакако има доста.Ако Вам нешто посебно интересује - очекујем да се јавите.

Нади и Вама срдачан поздрав и жеље за добрим одмором:

Мил. П. Ђоковић

Теби и Нади
шаље поздраве

Ваш
Милан
Миладиновић

79. Писмо Милојка П. Ђоковића послато Сергију 17. августа 1984.

Милојко П. ЂОКОВИЋ
НОВИНАР И ПУБЛИЦИСТ
ул. Љењинградска бр. 15
11000 БЕОГРАД

Петак,17.августа 1984.

Д р у г
др Сергије ДИМИТРИЈЕВИЋ
Инвал.одмаралиште "Сутјеска"
96000 О Х Р И Д

Поштовани друже Сергије,

стигла је Ваша разгледница од 12.августа,па пошто знам Вашу радозналост за објављеним приказом Ваше књиге,покушао сам да потражим "4.ЈУЛ" у продавницама,па нигде,тако да сам отишао код њих у администрацију на Тргу братства и јединства и тамо се снабдео са 5 примерака.Исекао сам приказ и шаљем Вам у 5 примерака,како сте и желели.

Молим Вас јавите да знам да ли сте ово добили,а истовремено ако се сетите због чега сте ме звали.

Чика Милоша Б.Јанковића смо достојно испратили,јер је и заслужио;"Ужички зборник" касни традиционално;нисам стигао да прикажем Вашу књигу о радничком покрету,можда на јесен,када завршим рукопис за књигу о Драгиши Лапчевићу/коју пишемо мој брат Милан из Чачка и ја/.

Надам се да сте Ви и Нада добро и да Вам је у Охриду лепо.

Другарски Вас поздрављам:

Мил. П. Ђоковић

80. Сергијево писмо Милану М. Миладиновићу, послато 20. августа 1984, из Охрида.

20. VIII 1984.

Поштовани друже Миладиновићу,

Јављам ти се са летовања, где по обичају старословенском радим студијске ствари. Завршио сам два рада. Један за "Југословенску енциклопедију", други за "Лесковачки зборник". Нови архивски подаци за историју радничког покрета Лесковца. Бићу у Београду 22. августа увече.

Срдачан поздрав,
Сергије

81. Сергијево писмо послато Милојку П. Ђоковићу из Охрида, 20. августа 1984.

Охрид 20. VIII 1984.

Поштовани друже Милојко

Примио сам писмо и приказе, много ти захваљујем. Дугујем ти паре за приказе, које си вероватно платио. Можда сам те тражио у вези са књигом "Историја Лесковца" да ти је дам. У међувремену то је постало немогуће. Тираж је плануо за час (1000 примерака), тако да ми нису дали ни све ауторске примерке а не може ни да се купи. Задовољан сам што пишеш књигу о Лапчевићу. Још ти је остао Д. Поповић. Очекујем твој приказ С Р покрета.

1985

82. Допис Драгана Прље, секретара Института за Историју радничког покрета, послато Пасошком одељењу СУП-а, 15. маја 1985, да би се убрзао поступак продужења пасоша Сергија и Надежде Димитријевић, ради њиховог пута у Лондон.

ИНСТИТУТ
ЗА ИСТОРИЈУ РАДНИЧКОГ ПОКРЕТА СРБИЈЕ
03 Бр. 60
15.05. 1985 год
БЕОГРАД
Тел.

SUP GRADA BEOGRADA
- pasoško odeljenje-

Ljermontova 12a
B E O G R A D

Molimo Vas da ubrzate postupak oko produženja pasoša Dimitrijević dr Sergeja i Dimitrijević Nadežde, zbog njihovog službenog odlaska za London, da bi vršili naučna istraživanja za Institut za istoriju radničkog pokreta Srbije, a po odobrenju Republičke zajednice nauke.

S drugarskim pozdravom,

SEKRETAR INSTITUTA
Dragan Prlja

83. Писмо послато Сергију из Чачка, 16. октобра 1985.

Čačak, 16. oktobar 1985.

Dragi Sergej,

dok tvoji leskovčani održavaju SELO VESELO evo me gde sa dragom koleginicom i prijateljem Jelenom Kovačević pregledam njenu bibliografiju i lepe radove iz istorije naše i stranih književnosti i komparati-vistike kao i ruske filologije, lingvistike i metodike. Ona je poodavno napravila detaljnu genealogiju loze Dušana Popovića i napisala komentare, na osnovu podataka iz dokumenata, užičkog arhiva i sećanja familije. Kolega dr Spasić iz Kragujevca će joj ovih dana poslati neke podatke do kojih je došao u Kragujevcu (pomenuo ih je na simposijumu o Popoviću s govornice). JOŠ JE OSTALO DA JOJ TI POŠALJEŠ ŠTO SI OBEĆAO da bi upotpunila podatke. Ona će, razume se, jasno naznačiti tvoj doprinos i izraziti svoju zahvalnost na stručnoj usluzi.

Nadam se da si zdrav i prav i oran za rad. Akad. Lukić će uskoro sazvati Odbor za pripremu i izdavanje Svetozarevih dela pa ćemo se videti.

Srdačni pozdravi i najlepše želje tvoj

Mirsa-Tuppoj

1986

84. Писмо које је Слободан Гавриловић (рођен 23. новембра 1951. у Пријевору код Чачка), касније потпредседник Демократске странке и народни посланик, упутио 3. априла 1986, из Титовог Ужица.

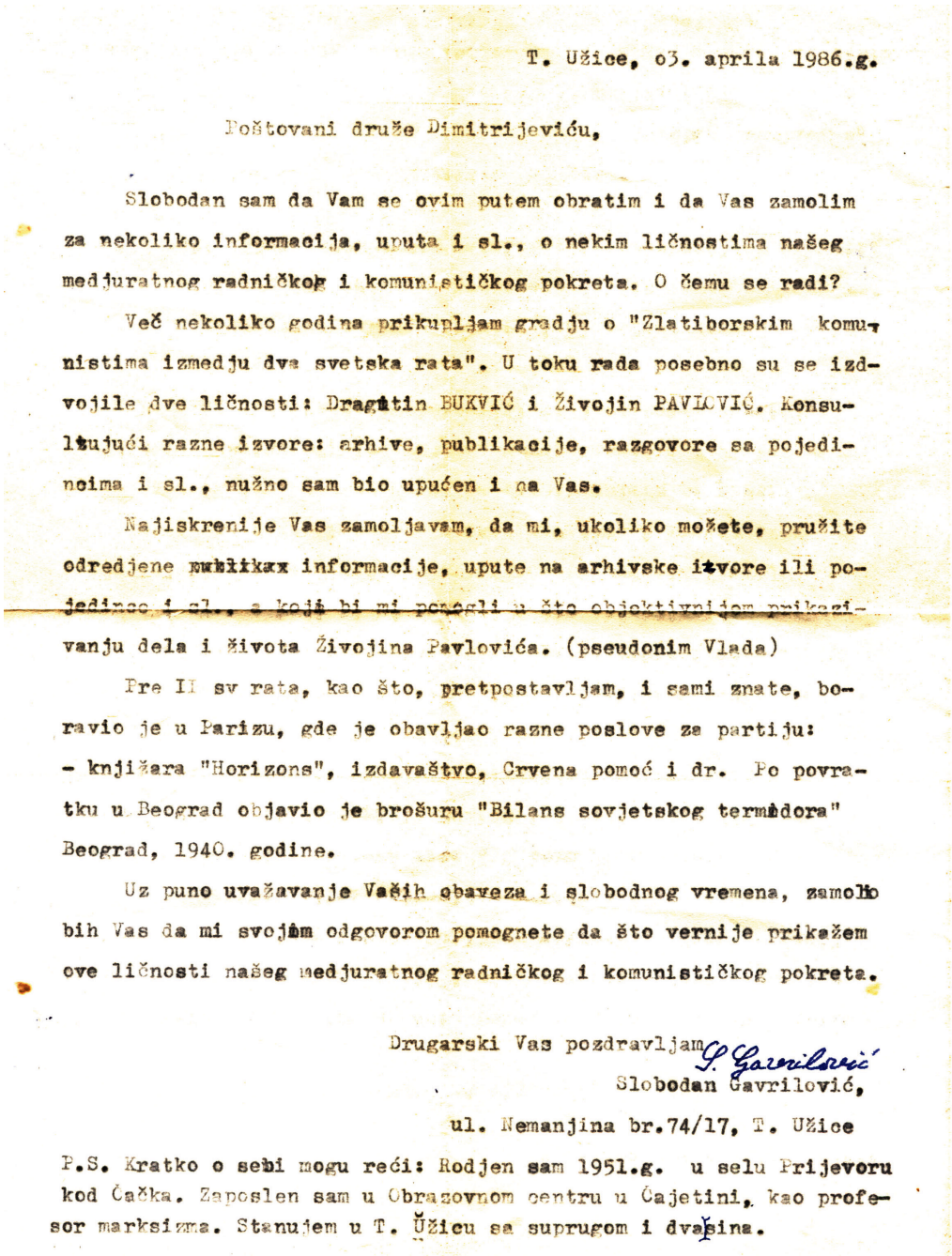

T. Užice, 03. aprila 1986.g.

Poštovani druže Dimitrijeviću,

Slobodan sam da Vam se ovim putem obratim i da Vas zamolim za nekoliko informacija, uputa i sl., o nekim ličnostima našeg medjuratnog radničkog i komunističkog pokreta. O čemu se radi?

Već nekoliko godina prikupljam gradju o "Zlatiborskim komunistima izmedju dva svetska rata". U toku rada posebno su se izdvojile dve ličnosti: Dragutin BUKVIĆ i Živojin PAVLOVIĆ. Konsultujući razne izvore: arhive, publikacije, razgovore sa pojedincima i sl., nužno sam bio upućen i na Vas.

Najiskrenije Vas zamoljavam, da mi, ukoliko možete, pružite odredjene ~~mkkikxx~~ informacije, upute na arhivske izvore ili pojedince i sl., a koji bi mi pomogli u što objektivnijem prikazivanju dela i života Živojina Pavlovića. (pseudonim Vlada)

Pre II sv rata, kao što, pretpostavljam, i sami znate, boravio je u Parizu, gde je obavljao razne poslove za partiju: - knjižara "Horizons", izdavaštvo, Crvena pomoć i dr. Po povratku u Beograd objavio je brošuru "Bilans sovjetskog termidora" Beograd, 1940. godine.

Uz puno uvažavanje Vaših obaveza i slobodnog vremena, zamolio bih Vas da mi svojim odgovorom pomognete da što vernije prikažem ove ličnosti našeg medjuratnog radničkog i komunističkog pokreta.

Drugarski Vas pozdravljam S. Gavrilović

Slobodan Gavrilović,

ul. Nemanjina br.74/17, T. Užice

P.S. Kratko o sebi mogu reći: Rodjen sam 1951.g. u selu Prijevoru kod Čačka. Zaposlen sam u Obrazovnom centru u Čajetini, kao profesor marksizma. Stanujem u T. Užicu sa suprugom i dvoje dece.

БЕЗ ДАТУМА

85. Сергијево писмо Золтану Бироу из Париза.

Драги Золика,

Мада се свима јављам путем карата и то из два разлога, јер је јефтиније с једне стране, а с друге стране јер одузима мање времена, теби откуцавам ово писмо. Да ли је то последица твојих реакција противу дописница, да ли је то можда зато што, када си у питању ти, не жалим ни пара ни времена? Да ли је то немогућност да све што ти желим написати стане на једну карту? Или најзад да ли је то потреба, коју ми намеће моментално расположење? На то ти нећу одговорити, јер ни сам незнам. Тумачи како ти је воља. Факат је да сам у некаквом чудном расположењу, чему служи за доказ сам овај почетак.

Да би се вратио у реалност почећу да одговарам на постављена ми питања. Јако ме радује што ћеш се довући до Париза, од вас сам тако шта желео. Разуме се да мораш чекати мој повратак. Без тога нећеш ништа видети, а нарочито оно што те нарочито интересира. Са мустром као што сам ја, који је био на ситу и решету и који је свуда морао турити свој нос, као што то из заједничког проведеног времена и из искуства знаш, видећеш за неколико дана то зашто су другима потребни месеци. Ја остајем у холандским буцацима све до краја августа. Онда се по старом обичају враћам у Париз најкомпликованијим путевима. Ако упали кец почећу са фјордовима. У најмању руку под претпоставком да нацисти до дозволе, тј. даду ми визу, идем преко Рајне и то бродом од Келна до Мајнца, посетивши претходно Рурску област, а продуживши доцније аутобусом на Франкфурт, Хајделберг и Алзас. За сада нека ти то буде довољно јер и сам знаш, ако развезем детаљно о томе нестаће ми хартије. Дотакнимо се друге претпоставке. Ако Хитлер не приреди центра[лне?] манифестације и ја извучем отуда мој цењени костур у целости, појавићу се најсвечаније у Паризу око десетога. Једном речју фиксирај твој долазак на половицу септембра. Заиста тада су судске ферије завршене, али из твога писма видим да ти је досадила канцеларије, те ћеш гледати да их продужиш што будеш више могао. Што се тиче јефтиног пролажења на то се бато немој надати. За стан ћемо стварно гледати да удесимо да дођеш код мене, па бар да се до ситости напричамо. Али ћеш зато трошити ко нико на упозна-

вање Париза. У резултату видећеш много, потрошићеш прилично и вратићеш се у постојбину мртав уморан. Пишем ти о трошењу а ти ме питаш о штедњи. Па зар у ствари то није твоја намера? Штедња у циљу трошења, то је тек права штедња. Уосталом, да се не би препао, трошићемо што рационалније. Закључци ти се сами намећу: Са "Путником" удешаваш једино карту, да би могао да продужиш боравак и да неби био приморан на групни повратак мораћеш да имаш индивидуални пасош, уз то понеси доста новаца, веш и хигијенске потребе – не све – па је ствар у реду.

Ако имаш познаника и пријатеља који воле далека путовања о којима говориш у писму нека дођу што пре, те да у јесен будемо сами. У истом циљу причај свима о лепотама изложбе, која међу нама буди речено добија завршну форму у време твога доласка. Уздам се у твоју природну интелигенцију. Мислим да ћеш доћи сам. Без тога морали би да угађамо свима. Овако је куд и камо лепше сами смо радимо што нас је воља.

Радим коњски. Онако како ти никада неби претпоставио. Буквално као машина, у осталом то је и разумљиво. Да би се нешто постигло, да би се остварile велике намере, идеје или дела нема другог начина. Не заборави при томе да и најзамашнији и нанапорнији посао када је интересантан није ни мало тежак. Тако је и са мном. Чиме се све бавим? Тешко је одговорити, јер сам сада необично продуктиван. Од навршене 24 године тјст. прошлог пролећа рационализирао сам своју активност. Она при томе није изгубила ни мало од своје уобичајене разноврсности. Да би имао о њој некакву претставу резимирам је: свакога дана редовно одлазим на конференцију Академије међународног Права. У осталом треба да знаш да је њихово редовно посећивање неопходан услов за добијање уверења о томе да си је завршио. Семинаре разуме се никако не пропуштам и по старој навици узимам редовно реч. Један је био посвећен политици изолације примењиваној од северних америчких држава и њеним узроцима. Други, утицају унутрашње политике на међународне догађаје, у ствари извесној паралели између демократија и диктатура с обзиром на њихову међународну улогу. Ко би на таквим семинарима држао затворена уста. Мислим да ме довољно познајеш. Уз то ја сам câм од југословена. Ваљда оцењујеш значај те чињенице? Приморан сам да достојно репрезентујем родни крај, са искреношћу и објективношћу каква приличи нашем раднику. Пређимо на школски рад. У јуну сам положио 19 испита међу њима и писмени на Институту високих Међународних Студија. Сада припремам исто толики број за јесенас када требам да добијем диплому. Уз то спремам други докторски. Овде ти је са докторатом права мука. Дајеш усмене испите...[недостаје крај].

86. Сергијево писмо Огњену у коме га моли за изјаву о револуционарном стажу.

Здраво друже Огњене,

Успостављамо везу после пуних 14 година. То је делимично твоја кривица. Сигурно си често долазио у Београд, а никад ме ниси потражио.

После боловања од две и по године лекарска комисија је решила да примам инвалиднину. У вези са тим потребно ми је да докажем тзв. револуционарни стаж.

Зато те молим да даш изјаву о моме раду који ти је познат, и то изјаву куцану у три примерака са потписом овереним од стране секретара установе у којој радиш.

Да би изјава била конкретнија, шаљем ти неку врсту потсетника. Уколико се ових тачака сећаш, молим те да их унесеш у изјаву.

1/ Од јуна 1935. год. постао сам члан руководства југословенске организације КПЈ у Француској, а од септембра 1935. до марта 1937. био сам секретар југословенске партиске организације, секције Француске комунистичке партије, која је бројала 600-800 чланова партије.

2/ Од октобра 1936. до марта 1937. био сам југословенски претставник у Међународном комитету за помоћ Шпанији, који је био под руководством Андре Мартија.

3/ У периоду од јуна 1935. до краја марта 1937. у вези рада са југословенским синдикалним и партиским групама, издавања организационог билтена, југословенске секције КП Француске, чији сам уредник био и одласка другова у Шпанију имао сам готово стално радно време у трајању од 10-12 сати у Савезу синдиката Француске.

Као потсетник ти дајем део Кведерове изјаве која се односи на тај период:

Са Димитријевићем поново сам се нашао у француском концентрационом логору Вернет, почетком 1940. године када је једна група југословенских шпанских добровољаца била пребачена у овај логор. За време његовог боравка у логору, а пре мог доласка, Димитријевић је био партиски повезан са Frederikom Runge-om, члан ЦК КП ЧСР и Franciscom Leonom, чланом ЦК КП Италије, са којима је радио у ћелији. /Других

Југословена – партијаца у то време у логору није било/. За време нашег заједничког боравка у Вернет-у, тј. до маја 1941. г. Димитријевић је био члан југословенског партиског руководства кварта ''Б'', чији секретар сам био ја. После мог одласка из логора он је заузео моје место као југословенски претставник у међународном партиском комитету. Активно је учествовао у свим акцијама затвореника и приликом једне побуне био и затваран и тучен.

У свим унутрашњим партиским борбама против троцкиста и осталих дев[ија]ациониста Димитријевић је стално, и у 1936-37. и у 1940-41. /када сам ја био са њим/, имао правилан партиски став.

Изјаве ми пошаљи што пре. Кад будеш видео Киновца поздрави га с моје стране. Приликом твоје идуће посете Београду сврати до мене. Сад знаш адресу.

Много те поздравља,
Сергије Димитријевић, научни сарадник
Историског института САН
Булевар Револуције 126

87. Писмо Сергију о концепцији Историјског музеја Србије.

Terazije 10/V
Tel.24 265/64
24 944

dr Sergije Dimitrijević
Bul.Revolucije 126
Beograd

Druže Sergije,

jednom prilikom smo razgovarali o koncepciji Istorijskog muzeja Srbije,koja se tek izgradjuje.

Nacrt te koncepcije radjen je u saradnji sa Istorijskom katedrom Filozofskog fakulteta.

Hteo sam da Te zamolim,da nadješ malo vremena i pogledaš ovu koncepciju.Tvoje eventualne primedbe i sugestije,bar na istorijsko razdoblje kojim se baviš,bile bi nam vrlo korisne.

Da samo napomenem,da će koncepcija,kao opšti akt,u definitivnoj redakciji biti vrlo sažeta,ali će se njeni pojedini delovi detaljno hronološki razradjivati(na primer:poljoprivreda i seljaštvo, industrija i proletarijat,istorijski razvoj kulture i slično).Nadam se,da ćemo na tim temama moći i da razvijemo konkretnu saradnju.

Zamolio bi Te,ako možeš da nam ovu recenziju,koja može biti i vrlo sažeta,pošalješ do 20 aprila.Naravno,Muzej to honoriše.

Kako sa zdravljem i poslom?

Pozdrav

88. Писмо Мартина Цолера Сергију.

Драга Нада, драги Сергије!

Пре неког времена добио сам Вашу карту где ми Ти, Сергије, пишеш да ћеш у августу доћи. Сигурно и Ти, Нада. Сигурно Си Ти на путу за Штокхолм наумио да овде отседнеш. Радовао сам се већ толико времена да се опет видимо и да Те свашта питам из историје, а како се чини нећемо се моћи видети, јер ја путујем 13. у Беч, у архив, и враћам се тек 2. 9. Ако би остао преко тог времена онда би се још срели. Једно Ти морам рећи: жена ми остаје у Берлину и њу треба обавезно да назовеш. број: 56 34 79. Осим тога ће Ти у издавачком предузећу дати и адресу. У „Ритен и Ленинг“ ћеш сигурно бити ради Твојих хонорара. Жао ми је ако не могу да Те саветујем при куповини. Остави све Твоје жеље или у предузећу Ритен или код Гизеле, код жене.

Шта раде Ваша деца?

Срдачно Вас поздравља
Ваш
Мартин

Нова адреса:
M.Z. Berlin-Weissensee
Mayerbeerstraße 107
(**само 50 метара од старог стана**)

ТЕОДОР ВЕСЕЛИНОВИЋ

89. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 15. октобра 1951.

Врло Поштовани Господине Саветниче!

Јако сам се обрадовао вашој дописници, и јако ме радује да сакупљате баш те ствари које имам. Ако Бог да, у Недељу 21. о.м. дођи ћу у Београд. Није искључено да ћу можда и радним даном доћи? Свакако ћете бити благовремено извештени. Молим да ми јавите када је најбоље да вас посетим пре или после подне? И у колико сати? Баш данас сам добио каталог за Грке и Римљане па ћу и то понети.

У Новом Саду
15. X. 1951

Са Поштовањем
Теодор Веселиновић

90. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 24. октобра 1951.

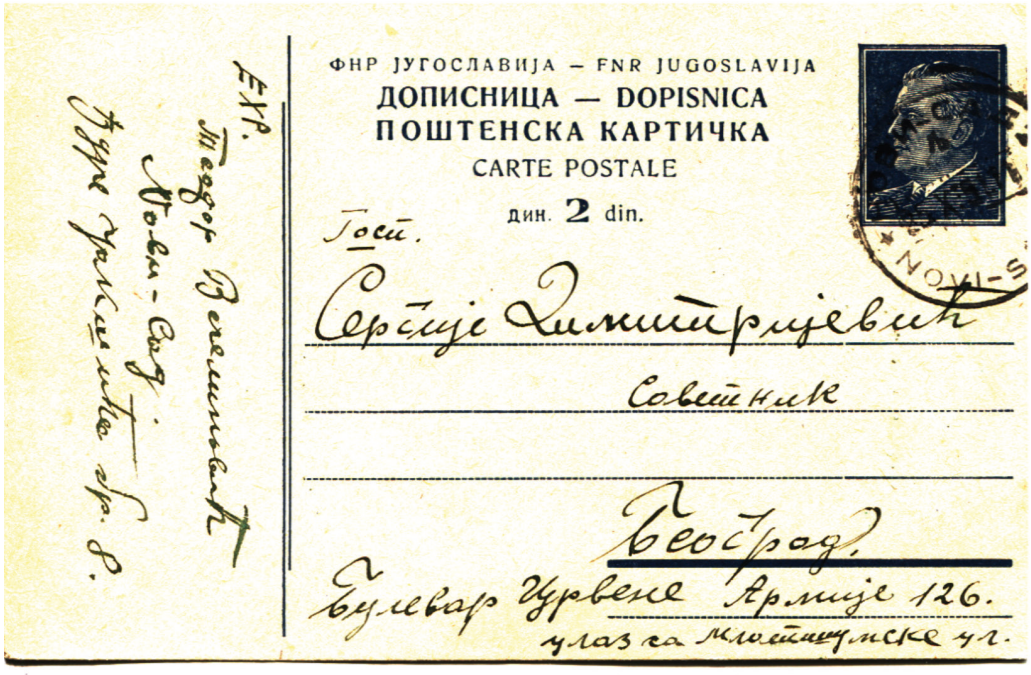

Врло Пошт.[овани] Госп. Саветниче!

Nerva, Tiberius, Germanicus, Neron, Vespasianus, Herenius Etruscus, -. Antoninijana Carakalu od 20 FR. Juliu Domnu, и још врло много од бронзе и бакра... Мој "Пелагић" је штампан 1879. 30x22. Уступићу вама. Нашао сам једну Клаудиус К.Б. врло лепо очуван. У Републикански Римски има неколико врло добро сачуваних.

Данас сам погледао Владислава, леп примерак. Молим вас да ми јавите да ли имате Аукциони Каталог где има медаља и Талира али само Руских.

Н.[ови] Сад
24. X 1951.

Са Поштовањем
Т. Веселиновић

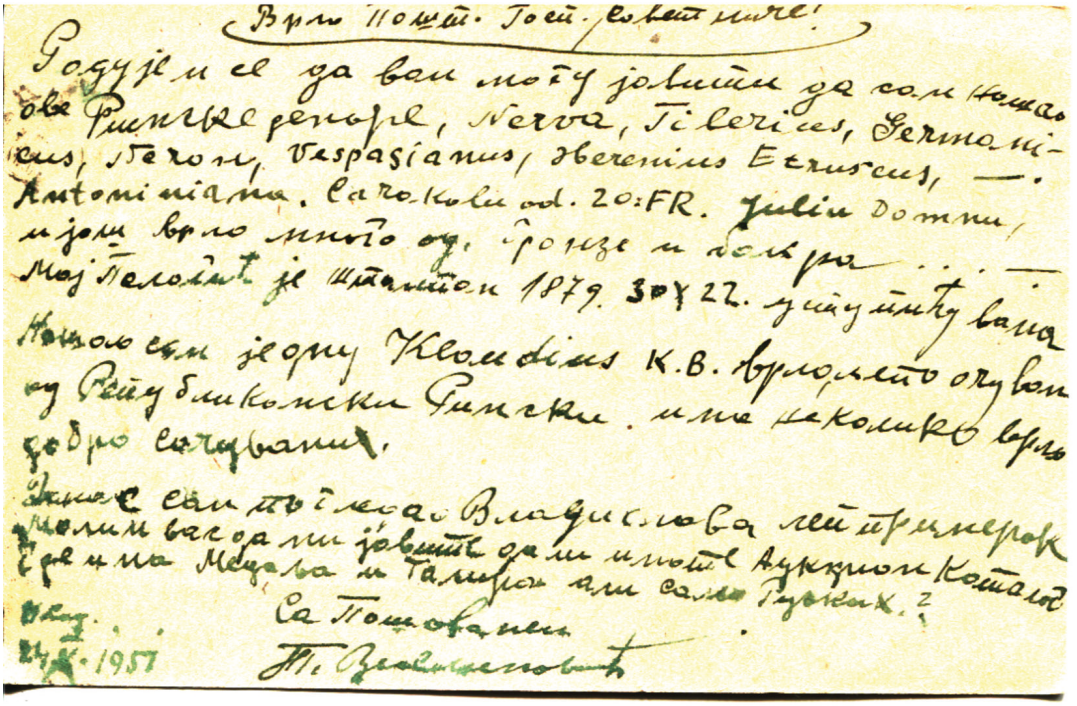

91. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 5. новембра 1951.

Врло Поштовани Госп. Саветниче

Примио сам вашу Карту и обећавам вам и да ћу све примерке оставити за вас. Радује ме што ће бити још примерака за мене као што је Јустиниан, волем што имате и Руских Каталога за Царске Новце, ја све више проналазим за вас, добио сам једну М.Б. од Александра Севeруса лепо очувана али и невероватно лепо центрирана, овако шта још нисам имао. Што се тиче Средњовековног Српског новца Владислав је леп и небушен примерак, данас сам га погледао а изгледа да ће бити и других.

у Новом Саду
5. XI. 1951.

Са Поштовањем
Т. Веселиновић

92. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 5. децембра 1951.

Врло Поштовани Госп. Саветниче!

Са великом радошћу примио сам Вашу дописницу коју сам већ очекивао. Пошто је сада воз скупљи, а незнам колико ћете ви преузети од мене материјала јер ја доста носим! Молио би вас да ми јавите за колико би могли у новцу мени исплатити и *да ли ће бити и колико као онај Јустинијан* за трампљење. Као што видите ја би се и трампио као за Јустиниане а и у новцу.

Например Владислав Српски Краљ, то је један од јачих примерака а уз то није бушен, што је данас тешко наћи, молим да ми јавите да ли имате Вука Бранковића са Кадиницом!!! (РРР.) Мењаћемо се и за Аукцион. Каталоге, за које смо раније коренсподирали.

Пошто за Нумизматику треба много времена, ако дођем у Београд посетио би вас, али у 8. сати, молим и ово да ми јавите да ли ме можете у то време примити?

Ваш одговор треба да одлучи тако да би ја већ у Недељу 9-ог о. м. дошао у Београд.

Очекујем Ваш одговор.

Н. Сад
5. XII. 1951.

Са Поштовањем
Т. Веселиновић

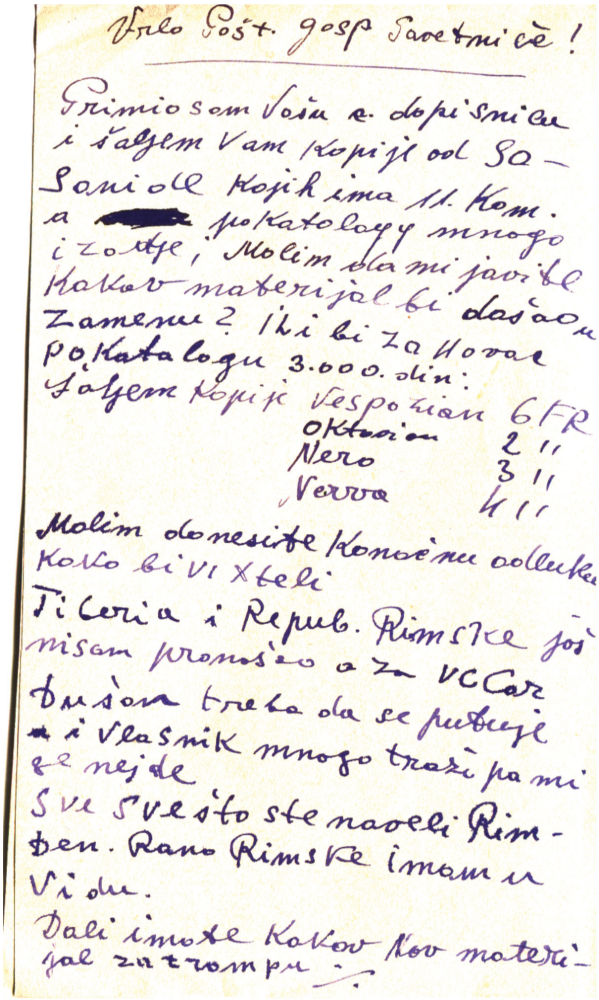

Vrlo Post. gosp Saveteniče!

Primio sam Vašu c. dopisnicu i šaljem Vam kopije od Sasanide kojih ima 11. Kom. a [redacted] po katalogu mnogo izađe, Molim da mi javite kakav materijal bi došao u zamenu? Ili bi za novac po katalogu 3.000. din:

Šaljem kopije Vespazian 6 FR
Oktavian 2 "
Nero 3 "
Nerva 4 "

Molim donesite konačnu odluku kako bi Vi hteli
Tiberia i Repub. Rimske još nisam pronašao a za VC Car Dušana treba da se putuje i vlasnik mnogo traži pa mi se nejde
Sve što ste naveli Rim-den. Rano Rimske imam u vidu.
Dali imate kakav nov materijal za trompu?

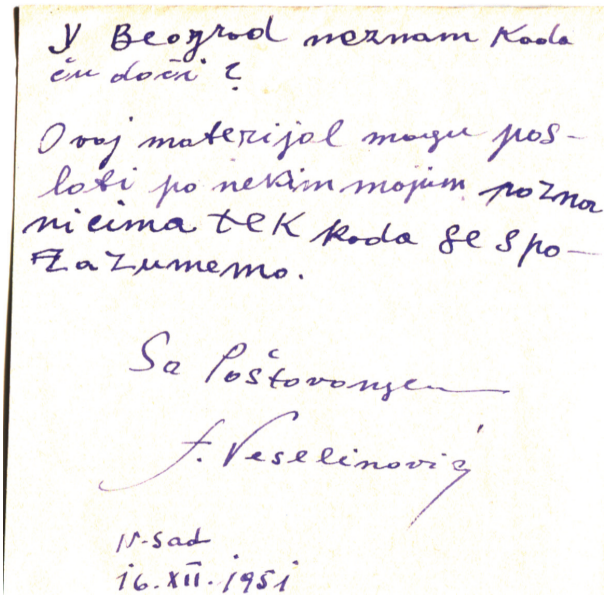

U Beograd neznam kada ću doći?
Ovaj materijal mogu poslati po nekim mojim poznanicima tek kada se sporazumemo.

Sa Poštovanjem
T. Veselinović

N-Sad
16.XII.1951

93. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 16. децембра 1951.

Врло Пошт. госп. Саветниче!

Примио сам Вашу ц. дописницу и шаљем Вам копије од Сасанида којих има 11. Ком. а по каталогу много изађе; Молим да ми јавите какав материјал би дошао у замену? Или би за новац по каталогу 3.000 дин:

Шаљем копије Веспазијан 6 ФР
Октавиан 2 ФР
Неро 3 ФР
Нерва 4 ФР

Молим донесите коначну одлуку како би Ви хтели. Тиберија и Репуб. Римске још нисам пронашао а за ВЦ Цар Душана треба да се путује а и власник много тражи па ми се не иде. Све што сте навели Рим – Ден. Рано Римске имам у виду. Да ли имате какав нов материјал за трампу? У Београд незнам када ћу доћи? Овај материјал могу послати по неким мојим познаницима тек када се споразумемо.

Н. Сад
16. XII. 1951

Са Поштовањем
Т. Веселиновић

94. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 28. јануара 1952.

Нови Сад 28. I 1952

Врло Пошт. г. Димитријевић

Извините што нисам вам дуго писао, имам много секирације око обећаних Републиканских денара, толико тражим да ме већ глава боли и на крају сам дошао да посумњам у служавку чим пронађем, јавићу вама. Радознао сам колико сте ви проценили она 4. комада што сам послао? Иначе како сте ви, да ли има ново шта од Нумизматике?

Шаљем Вам списак Економских Књига, молим да ми јавите да ли вам треба и молим после прегледа да ми списак пошаљете *Натрај*.

Када ћете доћи у Нови Сад? Да ли је успело чишћење Криспуса? Имате ли ново шта од Нумизматике? Молим вас Вашег шкартираног Титуса да оставите за мене пошто сам остао без Титуса. У Београд незнам када ћу доћи.

Очекујем Ваш цењени одговор.

Са Поштовањем Т. Веселиновић.

95. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 15. марта 1952.

Врло Поштовани Госп. Димитријевић

Шаљем вам списак од Грчке збирке старог новца у сваком металу. Молим вас списак прегледајте и проучите. Дотичан би се и мењао за талире и Репуб. римске или би продао. Молим да ми јавите за колико би ФР. могли? Ја сам спремио доста AP. Trajanusa и Nerva [нечитка реч]. У Београд незнам када ћу доћи. Шта има ново код вас? Молим да ми јавите од прилике да знам Власнику одговорити, како би ви могли.

Н. Сад
15. III 1952.

Са Поздравом
Т. Веселиновић

96. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 6. новембра 1953.

Врло Поштовани Госп. Димитријевић

Данас сам примио вашу ц. карту где јављате да сте стигли. Могу вам јавити да у мојој збирци има свега 4. Виминациума, али ја то само би мењао за Талире Марије Терезије, и то за ова 4. ком тражим 2. Талира и један од XVII крај цара, наравно све у сребру. Талири не могу бити из 1780. г. док остале све год. могу бити споредно на реверс, јако вас молим да ми у Дубровнику то нађете, јер тога тамо има доста. Још нисам био у Београду. За Vir Clarisimus ако ми неби хтео дати тај онда ћу други изчупати. Дакле и ако пристанете да се трампимо онда ја добијем 2 талира и један од XVII. кр. исто М. Терезија.

Очекујем ваш ц. одговор.

Н. Сад
6. XI 1953

Са Нумизматичким Поздравом.
Т. Веселиновић

97. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 8. фебруара 1955.

Госп. Сергије Димитријевић
Београд, Булевар Револуције 126/4

Врло Поштовани Госп. Сергије!

Примио сам вашу карту. Нажалост немам Хуњади Бранковић новац, већ 5. месеци нисам се ни макао од куће, мама ми је Болесна. Ништа немам што би вас интересовало, све сте већ видели. Шта има ново код вас; Можда ћу у Априлу доћи код вас. Како дечица Миша и Беба. Рукољуб Госпођи а вас све много здрави

Т. Веселиновић

Све Медаље из Косовске Епохе ме интересују. Цар Лазар, М. Обилић, Цар Душан, разне споменице и плакете...

98. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 23. јуна 1955.

Врло Поштовани Госп. Димитријевић

Ево већ дуже времена како ми је мама болесна, па сада иде на боље. Како сте ви, надам се да сте сви здрави. Од нумизматике немам ништа ново све старо, нисам могао ни мађи од куће. Шта има новог код вас? Када ћете на одмор? Интересују ме сви каталози који су илустровани. Како Грци, да ли је Селеук Никатор још у вас? У Београд нећу скоро долазити.

Много све ваше поздрављам и радо се сећам.

Теодор Веселиновић

99. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 21. септембар 1957.

Другу
Сергију Димитријевићу
Београд
Булевар Револуције 126. IV.

За Мишу сам набавио
5, 10, 20, пара из 1883.
5, 10, 20, пара из 1884.
5 пара из 1904.
5 пара из 1912.
Књаз – Михајло 1. 5. 10. пара

Врло Поштовани Друже Димитријевићу!

Јављам вам да серија од 5. 10. 20. пара 1917. год је набављена. Нашао сам Нумизматичар бр. 2. цена 500. дин., да ли да откупим за вас молим јавите. Мама ми је болесна па не могу да путујем. Можда за 2 недеље ћу доћи. Шта има ново код вас? Фали ми 1. пара Црна Гора 1908. Ако имате јавите.

Срдачан Поздрав
Т. Веселиновић

100. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 22. фебруар 1958.

22. II '58

Врло Поштовани!

Шаљем 6. копија са молбом да их обрадите по Kohenu.

Спремио сам 5 ком. мађарског новца да вам уступим. Шта имате ново за мене? Незнам када ћу доћи у Београд. Можда ћу сторнирати Ia A E. K. B. Рим.

Скупљам Нумизматичаре да се упишу у друштво.

Очекуем одговор хитно.

Са Нумизматичким Поздравом
Т. Веселиновић

Врло Поштовани!

22/II/58

Шаљем в. Копија са молбом да их обрадите по Кореми

Спремио сам 51 Ком. Мађарскої Новца да вам уступим. Шта имате Нова за мене? Незнам Када ћу доћи у Београд Можда ћу сторнирати Iа А.Е.К.В. Рим.

С купљом Нумизматичке да се упишу у друштво

Са Нумизматичким Поздравом Ш. Весеминовић

ОЧЕКУЈЕМ ОДГОВОР ПОШТО

101. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 24. марта 1958.

ЕХР: Т. Веселиновић
Нови Сад
Ђуре Јакшића 9.

Врло Поштовани Друже Саветниче!

Ево већ дуже времена паузирао сам јер сам у фамилији имао разни незгода. Чекам лепо време, ова зима већ је досадна. Верујем да сте лепи ствари набавили! Питао сам за малог Мишу да је члан у Загребу. Да ли имате шта за мене од Мађара талира. Књиге за Нумизматику ме исто интересују. Све али само илустровано. Надам се да сте сви здрави.

Све много срдачно поздравља
Т. Веселиновић

102. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 10. октобра 1958.

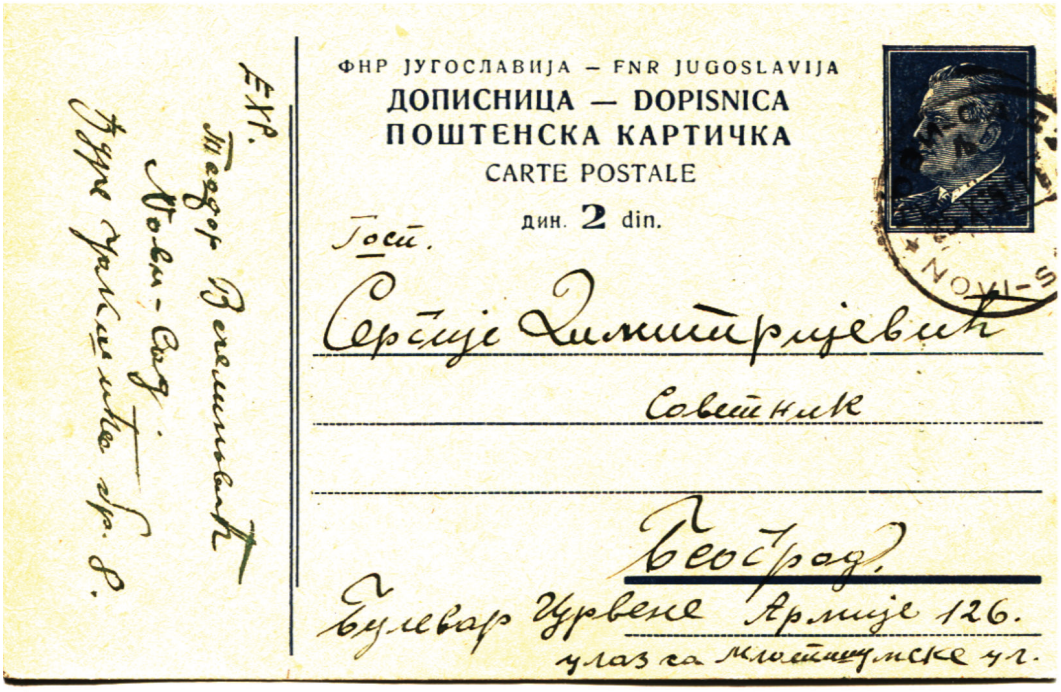

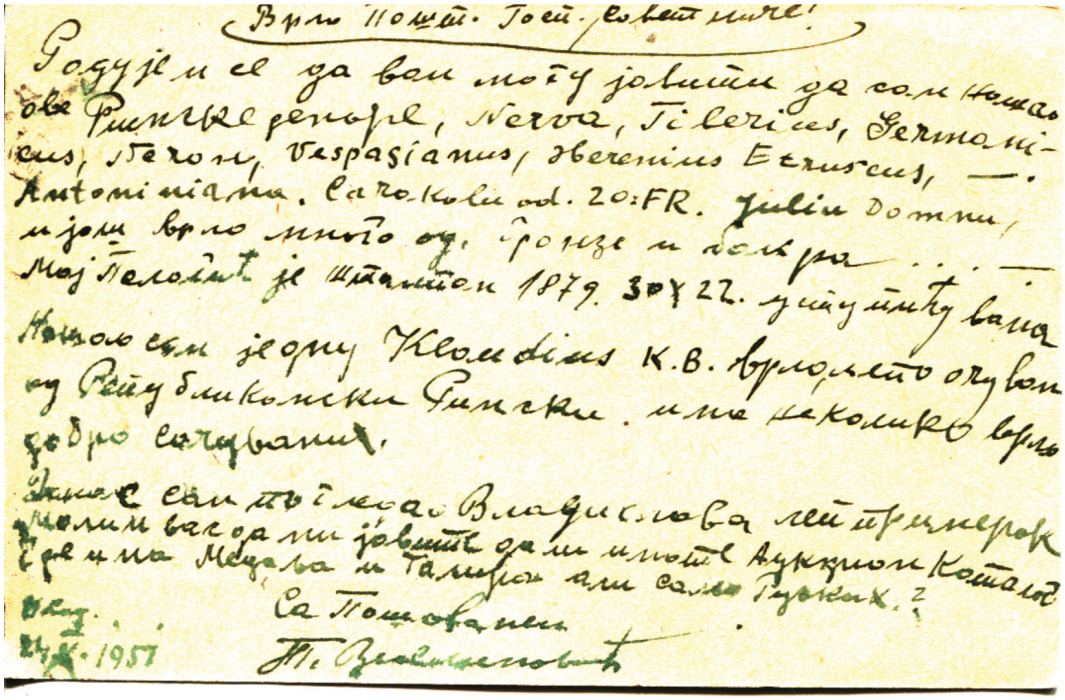

Врло Пошт. Г. Димитријевић!

Добио сам вашу цењ. карту. Незнам када ћу у Београд, а и немам ништа што би вас интересирало, осим једног AR. Већег Сасаниде да ли је Кир или Рамзес незнам. Много срдачних поздрава свима а посебно младом нумизматичару Миши.

Можда око 21. о.м. ћу доћи, пре не. Има ли шта за мене?

Т. Веселиновић

103. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 13. новембар 1959.

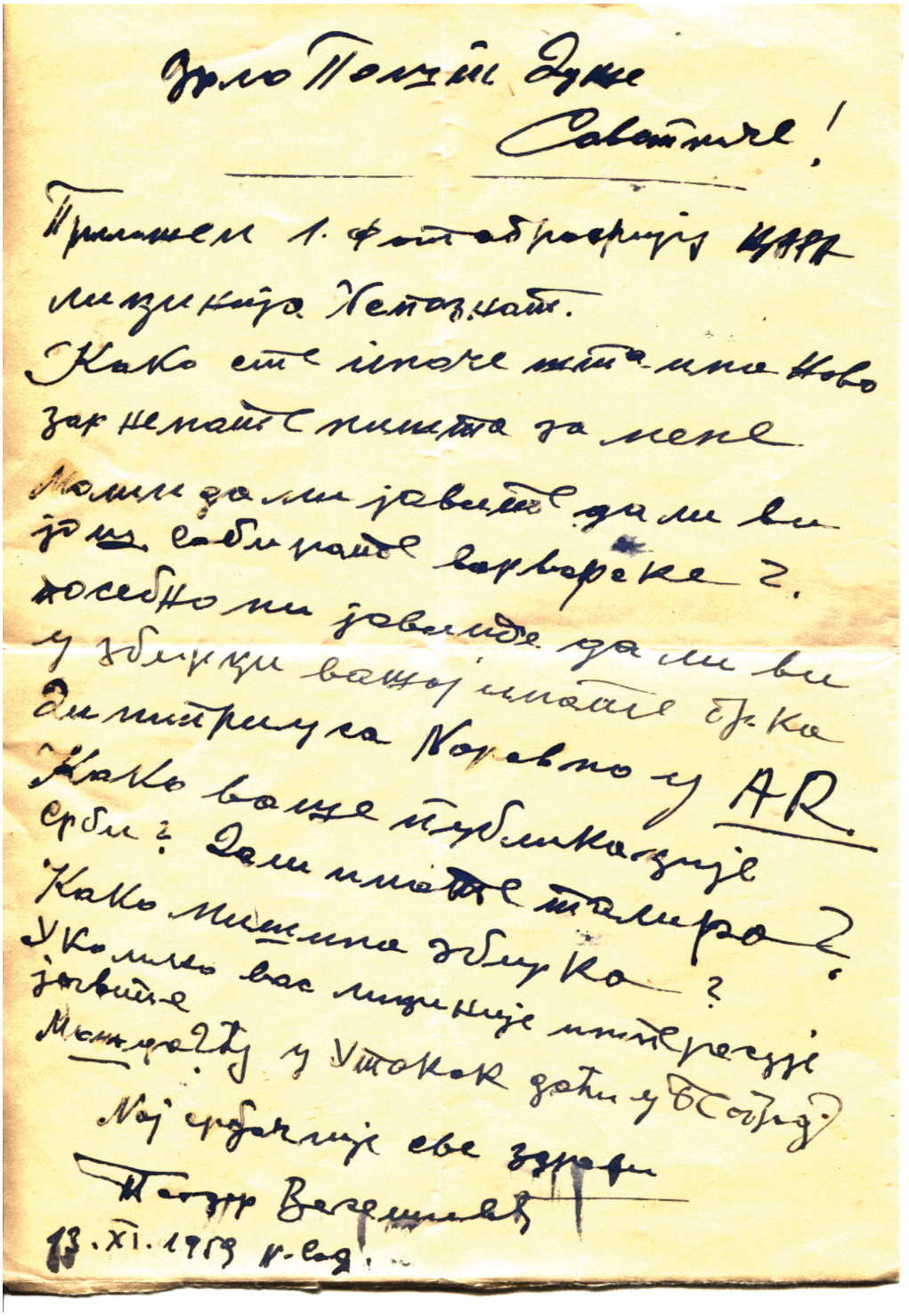

Зрло Поштј Дуже
Саветниче!

Прилажем 1. фотографију ЦАРА
лицинија Непознат.
Како сте иначе шта-ина Ново
зар немате ништа за мене
Молим да ми јавите да ли ви
још собирате варварске ?
посебно ми јавите да ли ви
у збирци вашој имате бр. ка
Димитриуса Норовно у AR.
Како ваше публикације
Срби? Да ли имате талира?
Како мишина збирка?
Уколико вас лициније интересује
јавите
Можда? ћу у Утокак доћи у Београд?
Ној срдачније све здрави
Теодор Веселиновић
13. XI. 1959 г. год.

Врло Пошт. Друже Саветниче!

Прилажем 1. фотографију цара Лициниja непознат. Како сте иначе шта има ново, зар немате ништа за мене. Молим да ми јавите да ли ви још сабирате варварске? Посебно ми јавите да ли ви у збирци вашој имате бр. ка Димитриуса. Наравно у *AR*. Како ваше публикације Срби? Да ли имате талира? Како Мишина збирка? Уколико вас Лициније интересује јавите. Можда ћу у уторак доћи у Београд?

Најсрдачније све здрави

Теодор Веселиновић
13. XI. 1959 Н. Сад

104. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

Врло Поштовани Г. Димитријевић!

Јучер сам био са Г. Лукићем где сам ја вас вадио ради Костоњца (?). Пре више година. Госп. Лукић каже да је дао вама на послугу два каталога о нумизматици руско издање, штампано у Москви или Петровграду. Госп. Лукић лепо вас моли да исте каталоге вратите.

Своједобно сам послао слику Лициниуса, нисте ми јавили да ли вас интересира исти примерак. Шта има ново у Нумизматици? Надам се да је цењена породица у добром здрављу.

Примите много срдачни поздрава од
Т. Веселиновића

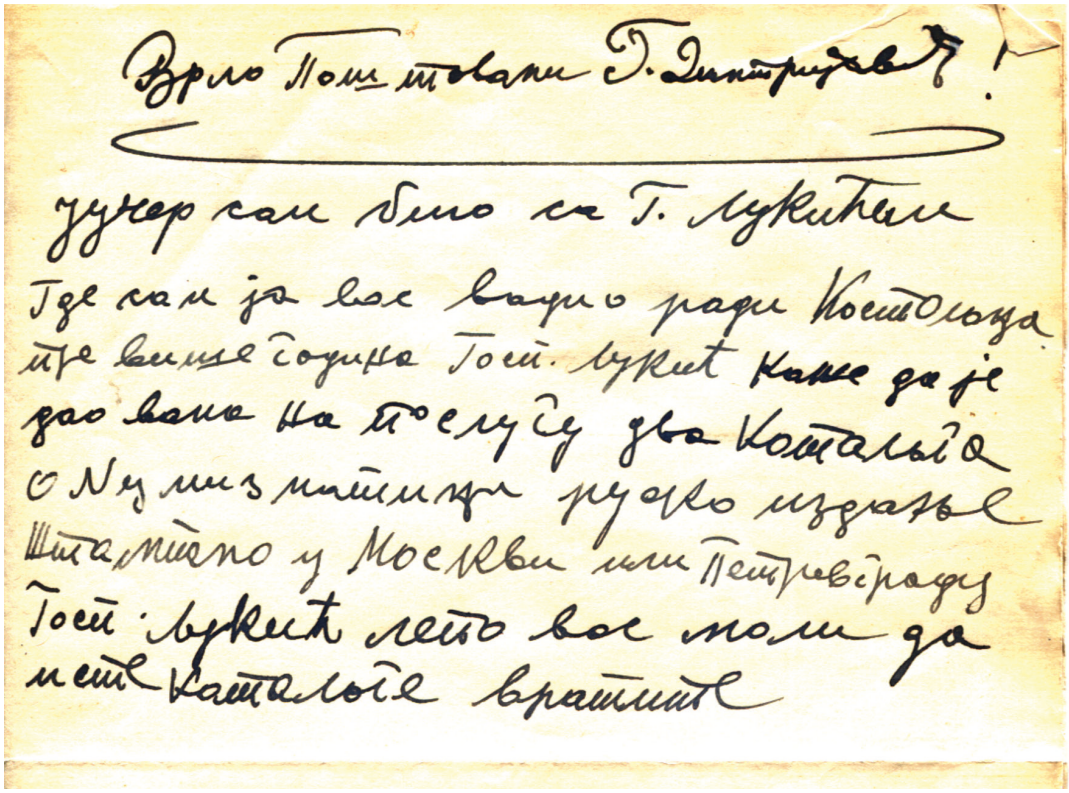
Врло Поштовани Г. Димитријевић!
Јучер сам био са Г. Лукићем
Где сам ја вас вадио ради Костоњца
пре више година Госп. Лукић каже да је
дао вама на послугу два Каталога
о Нумизматици руско издање
Штампано у Москви или Петровграду
Госп. Лукић лепо вас моли да
исте Каталоге вратите

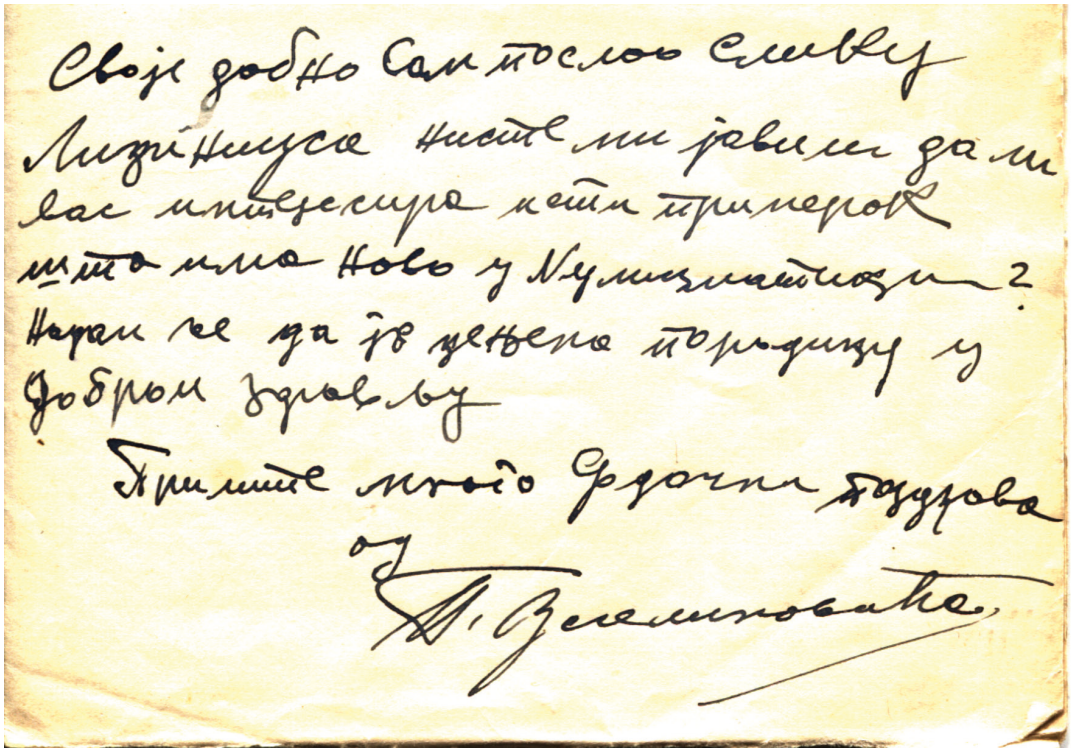

105. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

ЕХР: Т. Веселиновић
Н. Сад
Ђуре Јакшића 8
Николајевска порта

Врло Поштовани Госп. Димитријевић!

Писао сам вам недавно а нисам до данас добио ништа! Др. Попов јако ради око Нумиз. зборника Византије. Казао ми је да што више скупите Кохенови FR. и да чувате за њега. Чим буде готово ја мислим да ћемо обоје доћи код вас!! Рекао сам и за српску збирку. Веруем да сте здрави и да много радите. Верујем да ћете ми скоро јавити на моја питања. Набавио сам 1. КЊ. за нумиз. У мојој скромној збирци имам 1. редак руб. Димитрија Ивковића кнеза имам питајте да ли интересује вашег пријатеља Петров. каталог цена 187.50. FR.RRRR.!!!

Са Поздравом
Т. Веселиновић

106. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

Врло Пошт. Г. Димитријевић

Данас сам са великом радошћу примио вашу карту и посебно се радујем што ћете доћи! Пошто раније нисам знао о вашој намери да ме посетите морам да вас тачно обавестим да се збирка налази у Суботици па је време врло кратко да дотичног известим да збирку донесе али вам обећавам да ћемо ми једном доћи у Београд и збирку донети на углед. Ово толико да знате ради равњања. Ја сам за вас спремио AE.AR ден. Чекаћу вас на станици, воз колико знам стиже око ½11. преподне.

Довиђења
Т. Веселиновић

107. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

Врло Поштовани Госп. Димитријевић!

Незнам да ли сте читали у "Политици" о налазу у Лесковцу Aureusi Ал. Македонског. Чујем да је био и дупли од 16 гр. Штета што нисте тамо.

Ја вредно прикупљам оно што вам фали и кад буде више послаћу вам поштом. Био сам на Изложби у Суботици, лепа је била и још ће бити лепша. Ја ћу изложити асигнате Жана РОБЕСПИЕРА око 12.15 Ком. дам.

Примите срдачан поздрав од
Т. Веселиновића

108. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

Врло Пошт. Друже Саветниче,

Опростите што са закашњењем одговарам. Страдао сам на поледици. Желим вам сретну Нову 1958 год са много успеха на свим пољима. За Мишу сам спремио све од Србије и кад оздравим донећу. Имам једну варијанту Страцимировића са S.STEFAN F.D.C., донећу кад будем дошао.

Молим да ли сте од литературе донели штогод?
Донећу и "Нумизматичар" бр. 2.
Рукољуб Госпођи а вас и децу много Здрава [поздравља?}

Т. Веселиновић

109. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

Врло Пошт. Госп. Димитријевић!

Када будем долазио у Београд донећу Каринуса као и она 4 ком АЕ. Републиканце и грчки нисам нашао.

Што се тиче грчких Каталога нисам се решио јер мало имам за Грке.
Адреса од Словенца: ALBIN Pobačnik, KRANJ, LABORE 15.
Адреса Богдана Лукића је Соње Маринковић бр. 2 III.

Од Др Имре [...] незнам тачну адресу, мислим да је доста кад пишете Судија у Пензији.

Од Базлера незнам адресу, то ће знати Др Прокеш.
Шта ће бити са картонима?
Шта је са Ракасовићем?
Шта је са књигом Рајић за срп. новац?

Имам једну велику бакар. Руску медаљу, 100. годишњица Московског универзитета 1755-1855. и 1 AR Руб. Николе I. Питајте ваше познате да ли би их интересовало?

Нови Сад
Ђуре Ђаковића 8

Са поздравом
Теодор Веселиновић

ТОДОР ГЕРАСИМОВ[1]

110. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 21. фебруара 1958.

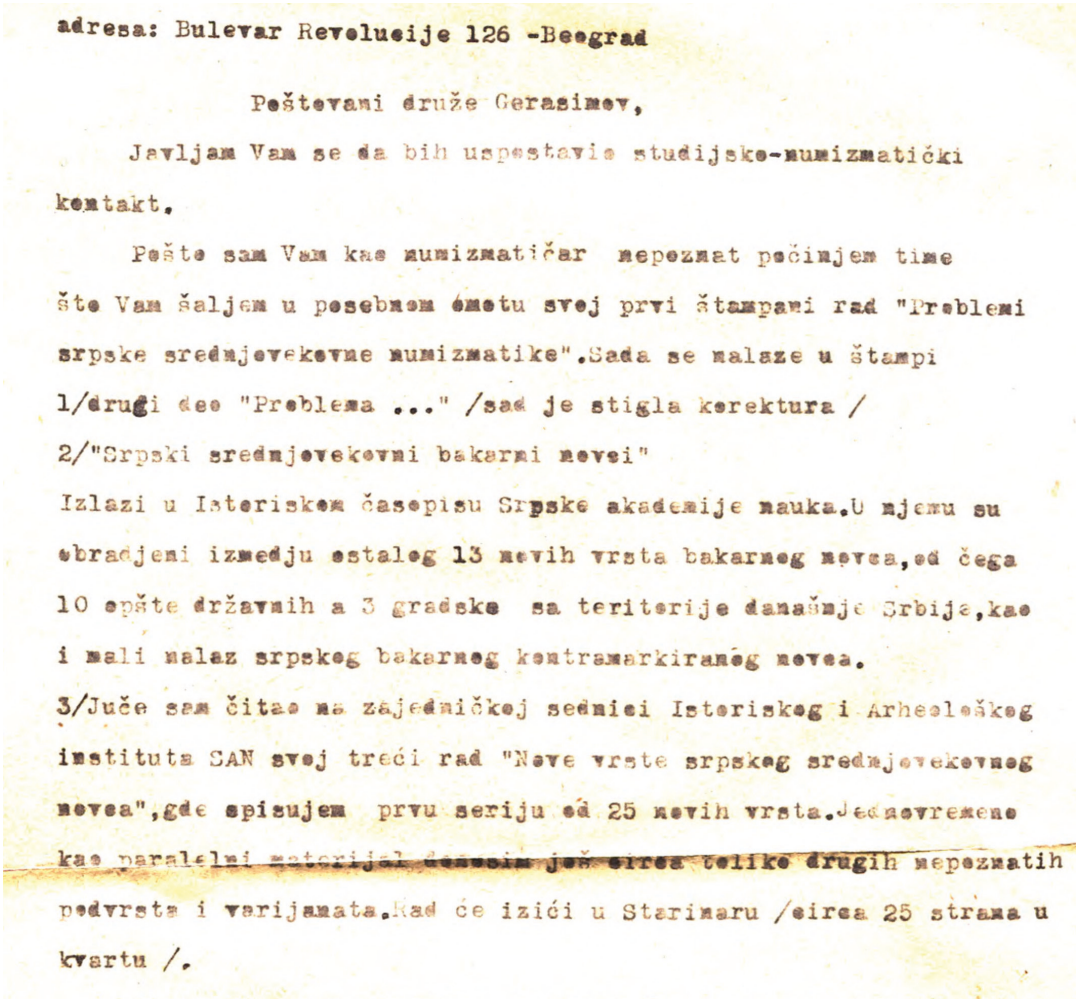

adresa: Bulevar Revolucije 126 -Beograd

Poštovani druže Gerasimov,

Javljam Vam se da bih uspostavio studijsko-numizmatički kontakt.

Pošto sam Vam kao numizmatičar nepoznat počinjem time što Vam šaljem u posebnom omotu svoj prvi štampani rad "Problemi srpske srednjovekovne numizmatike".Sada se nalaze u štampi

1/drugi deo "Problema ..." /sad je stigla korektura /

2/"Srpski srednjovekovni bakarni novci"

Izlazi u Istoriskom časopisu Srpske akademije nauka.U njemu su obradjeni izmedju ostalog 13 novih vrsta bakarnog novca,od čega 10 opšte državnih a 3 gradske sa teritorije današnje Srbija,kao i mali nalaz srpskog bakarnog kontramarkiranog novca.

3/Juče sam čitao na zajedničkoj sednici Istoriskog i Arheološkog instituta SAN svoj treći rad "Nove vrste srpskog srednjovekovnog novca",gde opisujem prvu seriju od 25 novih vrsta.Jednovremeno kao paralelni materijal donosim još cirka toliko drugih nepoznatih podvrsta i varijanata.Rad će izići u Starinaru /cirka 25 strana u kvartu /.

1 Тодор Димитров Герасимов (Софија, 31 марта 1903 - Софија, 8 март 1974) је бугарски археолог и нумизматичар. Дипломирао је историју на Софијском универзитету. Затим иде у Берлин на специјализацију (1926-1928; 1931-1932) - други пут код Курта Реглинга, дугогодишњег кустоса берлинске нумизматичке збирке. По повратку у Софију радио је као библиотекар, а након пензионисања Николе Мушмова - као кустос збирке новца Националног археолошког музеја (1932-1968). Његови главни доприноси су у области нумизматике - античке и средњовековне, са посебним заслугама у проучавању новца Палеолога. Тодор Герасимов је био и први професор нумизматике на Софијском универзитету (1968-1974).

Radim na Corpus nummorum Serbiae /radna podela 6 temeva /. Dosad sam pregledao i registrirao 43 zbirke. Izmedju ostalog Wien, Paris, Minchen, London, Bruxelles, Milano, Padova, Cambrige, Oxford, itd.

Molim Vas da me obavestite koliko se primeraka srpskog srednjovekovnog novca nalazi u Sofijskom muzeju, i to:

1/ Srba /po Ljubiću/

2/ Skadar - Scutari

3/ Bar - Antivar

4/Ulcinj -Dulcigno

5/ Svač - Sovascia

6/ Drivast - Drivasto

7/ Kotor - Cataro

Gradske vrste od 2 - 7 me interesuju samo pre venecijanske periode.

Da biste imali u vidu materijal sa kojim raspolažem a koji vas može studijski interesovati javljam Vam da moja zbirka obuhvata 1480 raznih vrsta, podvrsta i varijanata srpskog srednjovekovnog novca, 98. srednjovekovnih Bugara, 83 Besanaca. U bugarskom delu zbirke nalaze se neke retke vrste o čemu ću Vam detaljnije pisati drugom prilikom. Ukoliko dolazite u Beograd ili prolazite krez njega molim da svratite do mega stana i detaljno se upoznate sa zbirkom.

Da li se u Vašem muzeju nalaze neki retki Srbi, i da li imate ostava u kojima ima srpskog novca ? Od starih ostava za koje znam interesuje me sadržaj ostave German /Soure Georges, Tresors de monnaies antiques en Bulgarie, Rev. Numismatique, 1923, str. 33. Ostava 67. / Da li je taj materijal kod Vas i u celosti ? Da li imate deleva tako zvane Sofijske ostave srpskog novca, nadjene 1921 godine?

Od Vaših ranijih radova imam u svojoj biblioteci samo „Неколко неизвестни български монети"

Sofija, 1936. Želeo bih da dobijem ostale Vaše numizmatičke radove, specijalno sve radove koji se odnose na bugarsku numizmatiku, pošto se bez takve paralelne literature ne može obradjivati ni srpska.

Od radova Mušmova imam tri njegova glavna rada i dva separata "Une monnaie byzantine en argent avec l'aigle bicéphale" i „Нови монети на Ив. Александър като деспотъ."

Kako se mogu nabaviti ostali njegovi separati, specijalno o bugarskoj numizmatici ?

Šta Vam treba od jugoslovenske numizmatičke literature da bih Vam poslao u zamenu ili imao u vidu za nabavku.

21-II-1958 g.
Beograd

Mnogo Vas pozdravlja,

Sergije Dimitrijević

Dr. Sergije Dimitrijević
naučni saradnik Istoriskog instituta
Srpske akademije nauka

111. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 7. марта 1958.

Софија, 7. март 1958.

Уважени друже Димитријевићу,

Хвала за веома љубазно послате сепарате Ваше критике Марићеве књиге о српском феудалном новцу, коју сам читао са интересовањем.Чекаћу њен наставак, као и ваше друге радове о српској средњовековној нумизматици.

У збирци Софијског музеја има 75 примерака сребрног новца следећих владара, Стефан Урош, Стефан Драгутин, Стефан Милутин, Стефан Душан, Стефан Урош III, кнез Лазар, Ђурађ Бранковић, Вукашин, Андреаш, Стефан Лазаревић, Вук Бранковић, Никола Алтомановић и Балша III. Немамо примерке градова. Налаз који цитира Seure, ст. 33, Но 67, не налази се у Музеју. Он је ранијих година расејан међу разним лицима. Имамо мали део налаза са грошевима Уроша I и венецијанским матапанима. Али није понато одакле потиче. Немам сепарат мојих пређашњих радова о бугарској и византијској нумизматици. Данас Вам, у одвојеном коверту, шаљем три сепарата мојих радова. На жалост немам посебне сепарате радова покојног Мушмова.

С поштовањем,
Т. Герасимов

112. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 29. септембра 1959.

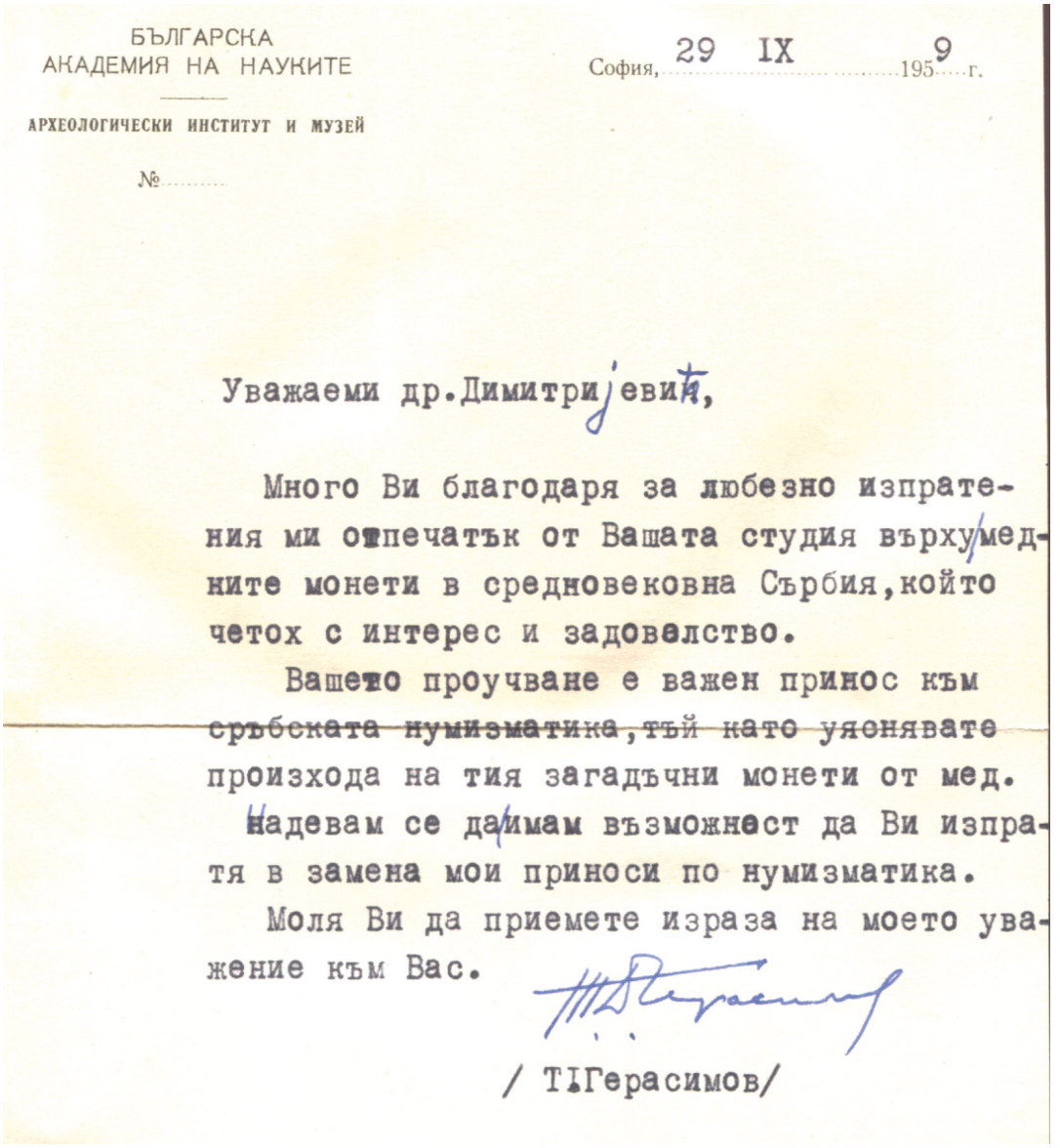

БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ И МУЗЕЙ

№.....

София, 29 IX 9 г.

Уважаеми др.Димитриевић,

Много Ви благодаря за любезно изпратения ми отпечатък от Вашата студия върху медните монети в средновековна Сърбия,който четох с интерес и задоволство.

Вашето проучване е важен принос към ~~сръбската нумизматика,тъй като уяснявате~~ произхода на тия загадъчни монети от мед.

Надевам се да имам възможност да Ви изпратя в замена мои приноси по нумизматика.

Моля Ви да приемете израза на моето уважение към Вас.

/ ТГерасимов/

Софија, 29. IX 1959.

Уважени др Димитријевићу,

Много Вам се захваљујем на љубазно послатим сепаратима Ваше студије о бакарном новцу у средњовековној Србији, коју сам прочитао са занимањем и задовољством.

Ваше проучавање је важан допринос српској нумизматици, пошто разјашњавате порекло овог загонетног новца од бакра.

Надам се да ћу имати могућност да Вам, у замену, пошаљем моје радове из нумизматике.

Молим Вас да примите изразе мог уважавања.

Т. Герасимов

113. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 16. априла 1960.

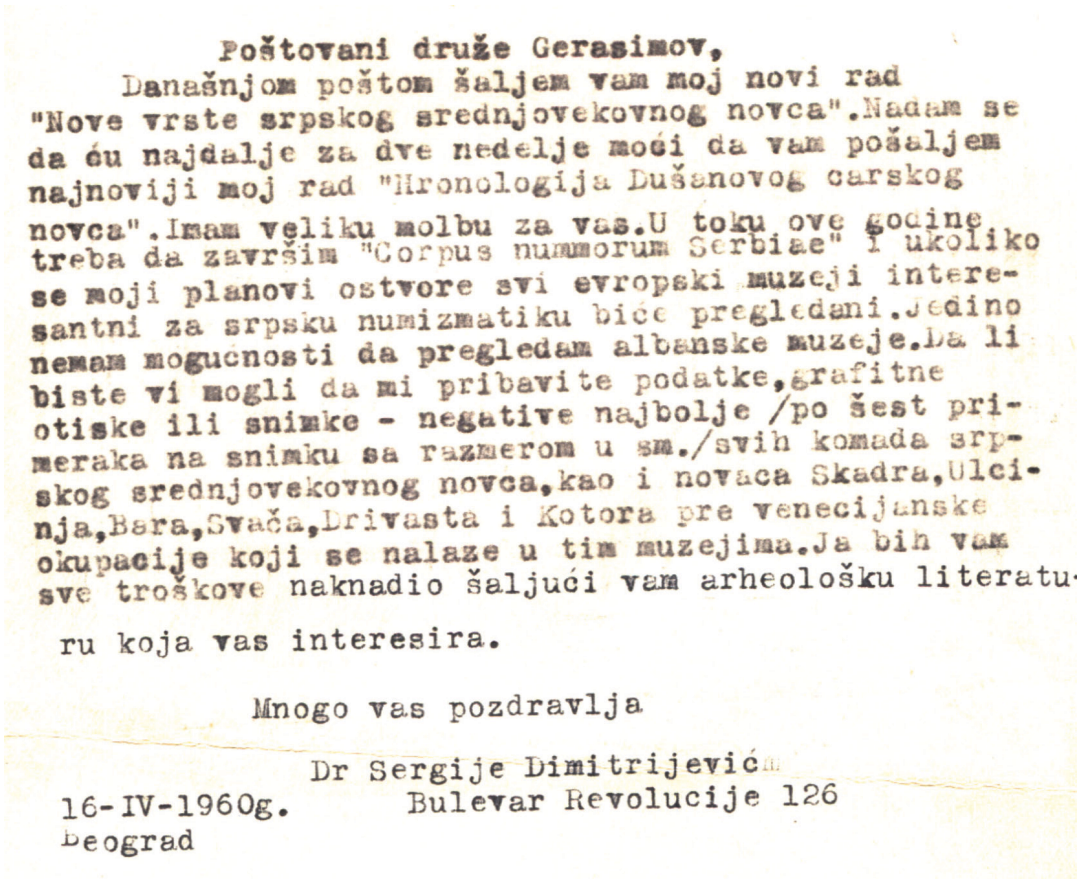

Poštovani druže Gerasimov,

Današnjom poštom šaljem vam moj novi rad "Nove vrste srpskog srednjovekovnog novca". Nadam se da ću najdalje za dve nedelje moći da vam pošaljem najnoviji moj rad "Hronologija Dušanovog carskog novca". Imam veliku molbu za vas. U toku ove godine treba da završim "Corpus nummorum Serbiae" i ukoliko se moji planovi ostvore svi evropski muzeji interesantni za srpsku numizmatiku biće pregledani. Jedino nemam mogucnosti da pregledam albanske muzeje. Da li biste vi mogli da mi pribavite podatke, grafitne otiske ili snimke - negative najbolje /po šest primeraka na snimku sa razmerom u sm./ svih komada srpskog srednjovekovnog novca, kao i novaca Skadra, Ulcinja, Bara, Svača, Drivasta i Kotora pre venecijanske okupacije koji se nalaze u tim muzejima. Ja bih vam sve troškove naknadio šaljući vam arheološku literatu-

ru koja vas interesira.

Mnogo vas pozdravlja

Dr Sergije Dimitrijević

16-IV-1960g. Bulevar Revolucije 126

Beograd

114. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 29. септембра 1961.

Софија, 29. IX 1961.

Уважени др Димитријевћу,

У прилогу Вам шаљем снимке грошева са контрамаркама из музеја у Варни, које сам добио од др. Кузева. Молим Вас да му, када буде отштампан Ваш рад о налазу контрамаркираних српских грошева, пошаљете сепарат на адресу: Александар Кузев, ул. Шејново, бр. 5 (Археолошки музеј) – Варна. Надам се да ћете, када будете имали слободно време, послати снимке неколико бугарских новчића, чије сте ми фотоснимке показали пре две године.

Захваљујући Вам се унапред за њих , остајем

с поштовањем
Т. Герасимов

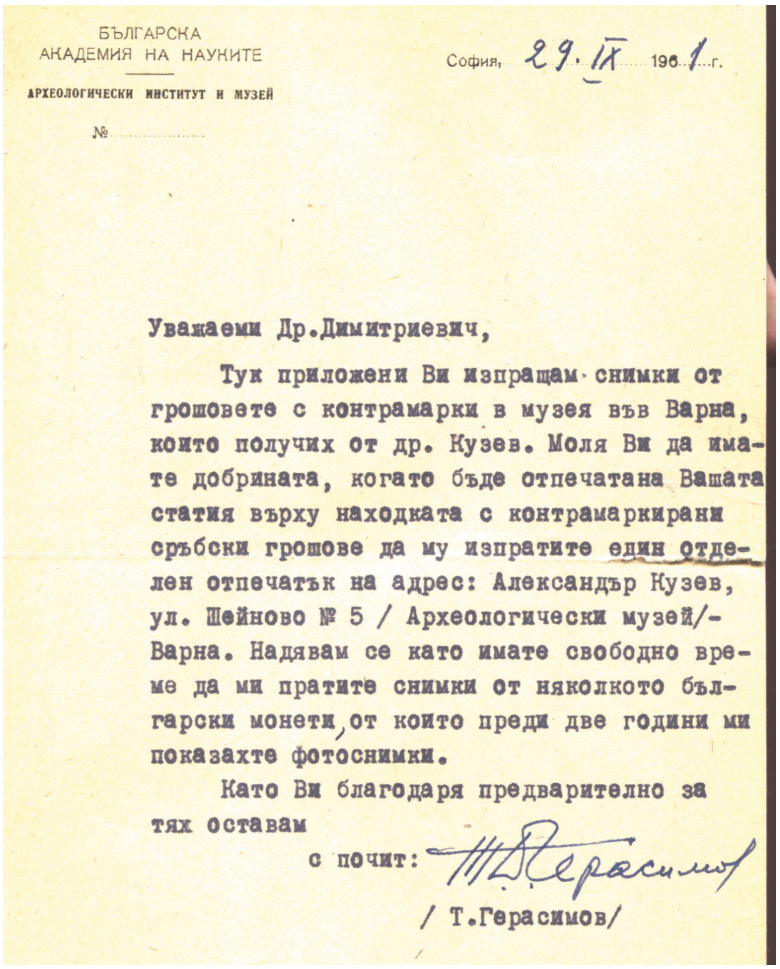

БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ И МУЗЕЙ
№

София, 29. IX 1961 г.

Уважаеми Др.Димитриевич,

Тук приложени Ви изпращам снимки от грошовете с контрамарки в музея във Варна, които получих от др. Кузев. Моля Ви да имате добрината, когато бъде отпечатана Вашата статия върху находката с контрамаркирани сръбски грошове да му изпратите един отделен отпечатък на адрес: Александър Кузев, ул. Шейново № 5 / Археологически музей/- Варна. Надявам се като имате свободно време да ми пратите снимки от няколкото български монети, от които преди две години ми показахте фотоснимки.

Като Ви благодаря предварително за тях оставам

с почит: Т.Герасимов

/ Т.Герасимов/

115. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 10. фебруара 1962.

Софија, 10. фебруар 1962.

Уважени др Димитријевћу,

Пре неколико дана једна жена ме тражи за два српска новчића, које нисам могао да нађем ни у књизи С. Љубића ни у Вашој студији "Нове врсте српског средњовековног новца".

За једну, на којој је шлем са волујским роговима, претпостављам да је од деспота Стефана Ђурђевића. Напишите ми да ли је ово одређивање тачно.

Други новчић има лик владара који седи на престолу и на коленима држи мач. На другој страни је представљен Св. Влас. Тај лик ми пружа основу да сматрам, да је то новац неког босанског владара са именом Стефан. Кажите ми који је то Стефан. Прошле, 1961. г., послао сам Вам снимке новца са контрамаркама из Музеја у Варни. Верујем да сте их добили.

Ја стално очекујем да ми пошаљете снимке бугарског новца из Ваше збирке.

Захваљујући Вам се унапред за одговор, остајем са поштовањем према Вама.

Т. Герасимов

БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ И МУЗЕЙ

№.....

София, 10 февруари 1962 г

Уважаеми др.Димитриевич,

Преди неколко дни една жена ми показа две сръбски монети,които не можах да намеря нито в книгата на С.Любић нито в Вашата студия "Нове врсте српског среднов.новца".

За едната,която е с шлем с волски рога,предполагам да е от деспот Стефан Гюргевић.Пишете ми дали това определение е вярно.

Втората монета има образ на владетел,седнал на престол и държащ на коленете си меч.На опаката страна е представен св.Влас.Този образ ми дава основание да смятам,че монетата е на някой от босненските крале с името Стефан.Съобщете ми кой е този Стефан.През миналата 1961г Ви изпратих снимки на монетите с контрамарки от Варненския музей.Вярвам,че сте ги получили.

Аз все очаквам да ми пратите фотоснимки от българските монети в Вашата сбирка.

Като Ви благодаря предварително за отговора,оствам с почит към Вас. Н.Д.Герасимов

116. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 20. фебруара 1962.

Поштовани друже Герасимов,

Примио сам ваше писмо од 10-II-1962. године. Први комад на коме је шлем са воловским роговима припада Деспоту Стевану Лазаревићу. Ја ту врсту немам у збирци. Друга монета на којој владар седи на престолу и држи мач је новац Стевана Котроманића босанског бана. Натпис гласи са предње стране Степан бан, а са задње С. Блазиус. Примио сам слике из Варне и већ потврдио пријем.

Од мог повратка из Софије још нисам копирао никакве нумизматичке слике. Снимљене бугарске новце ископирaћу почетком марта, и чим буду готове одмах ћу вам их послати.

Да ли се у софијском музеју налази турски новац објављен у књизи Мушмова: *Античните монети на Балканския полуостровъ* LXVIII, 16. Какво је ваше мишљење о том новцу и да ли се слажете са опредељењем Мушмова?

Много вас поздравља,
Др Сергије Димитријевић
Булевар Револуције 126 – Београд
20-II-62

117. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 5. марта 1962.

Софија, 5. март 1962.

Уважени др Димитријевићу,

Захваљујем се на љубазном одговору на мој упит о југословенском новцу.

У нашој малој збирци османског и другог оријенталног новца нема сличног примерка.

Њу је нетачно одрдио Мушмов као монету ћустендилског деспота Константина.

То је новац султана Мехмеда III.

И. Иванов је прочитао и погрешно објаснио име “Константиние” (Цариград) као име деспота Константина..

Изнад Константин[ие] је реч Дурибе фи која, као што знате, значи “ковница у” и испод њега следи име Консантиние.

Чекаћу снимке бугарског новца из XIII и XIV века,

С уважавањем,
Т. Герасимов

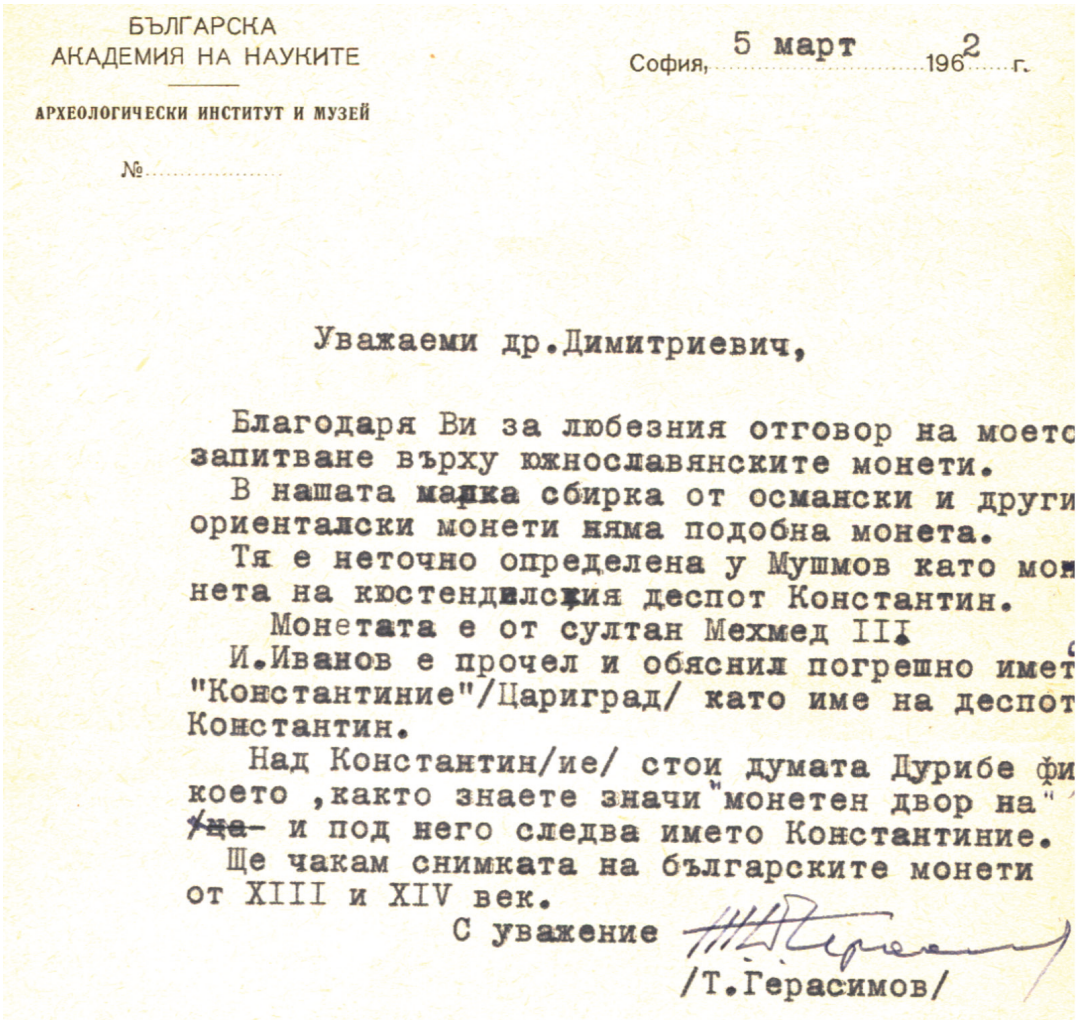

БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ И МУЗЕЙ

№.....

София, 5 март 1962 г.

Уважаеми др.Димитриевич,

Благодаря Ви за любезния отговор на моето запитване върху южнославянските монети.
В нашата малка сбирка от османски и други ориенталски монети няма подобна монета.
Тя е неточно определена у Мушмов като монета на кюстендилския деспот Константин.
Монетата е от султан Мехмед III.
И.Иванов е прочел и обяснил погрешно името "Константиние"/Цариград/ като име на деспот Константин.
Над Константин/ие/ стои думата Дурибе фи което ,както знаете значи "монетен двор на" ~~Уна~~ и под него следва името Константиние.
Ще чакам снимката на българските монети от XIII и XIV век.

С уважение
/Т.Герасимов/

118. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 8. марта 1962.

Poštovani druže Gerasimov,

Posle višegodišnjeg prekida u kome sam gotovo isključivo radio na istoriji radničkog pokreta,vratio sam se na numizmatiku.Sada je ona u prvom planu.Prvi iskopirani film bili su snimci bugarskog novca,koje sam vam davno obećao.Na ove devet fotografije iskopirano je sve što sam snimio pre dve godine.Ostale lepše i redje bugarske novce,npr. Mušmov 104/105 /koji sam vam pokazao u grafitnoj kopiji/ snimiću prvom prilikom,čim predjem na sistematsko fotografisanje novih primeraka iz srpske zbirke.Pošto mi je sada rad na Corpus nummorum Serbiae,glavni posao,to nove snimke ne ćete čekati tako dugo,kao ovu seriju.

Pred samo slanje ovog pisma primio sam vašu informaciju o turskom novcu koji je pogrešno pripisan despotu Konstantinu.Mnogo vam zahvaljujem, jer time otpada svaka potreba da nabavljam fotografiju i tražim od turkologa da ga pročitaju.

U koliko vaš muzej ne nabavi novac despota Stefana,postarajte se da ga vlasnik sačuva.

Sada sam sredio i moju numizmatičku biblioteku. Šaljem vam spisak vaših radova koje nemam, a koji su mi potrebni.

Specijalno mi nedostaju prva dva rada. Ako ima ikakvih mogućnosti molim vas da mi ih nabavite. Šta je bilo sa vašim lekcijama iz numizmatike?

Šaljem vam poseban spisak bugarskih numizmatičkih radova, koji mi nedostaju.

Ako slučajno naidjete na sledeće radove Mušmova i Ikčieva molim vas da ih kupite za moj račun.

8-III-1962
Beograd

Mnogo vas pozdravlja

Dr Sergije Dimitrijević
Bulevar Revolucije 126 -Beograd

119. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 15. марта 1962.

Софија, 15 март 1962.

Уважени др Димитријевћу,

Добио сам одличне фотографије бугарског новца из Ваше збирке и изражавам Вам велику захвалност. На моју велику жалост нисте ми послали снимке реврса два гроша Михаила Асена, који су фотографисани заједно са неколико грошева Тодора Светослава (В 1-д). Зато ћу Вас замолити да будете тако љубазни и пошаљете ми слике реверса та два новчића.

У посебном коверту Вам шаљем три сепарата мојих радова. На Жалост НЕ МОГУ ДА Вам НАБАВИМ НИ ЈЕДАН ЧЛАНАК МУШМОВА, пошто му је цела библиотека изгорела за време бомбардовања Софије 1944. г.

Немогуће је да Вам се достави и чланак Ихчијева, пошто је одавно исцрпљена (1907).

Тражио сам га по свим антикварницама у Софији.

Захваљујући Вам се још једном, остајем са поштовањем према Вама.

Т. Герасимов

БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ И МУЗЕЙ

№.....

София, 15 март 1962 г.

Уважаеми др.Димитриевич,

Получих Вашите отлични фотографии на българ
ските монети от сбирката Ви и Ви изказвам мо-
ята голяма благодарност.За мое големо съжале-
ние Вие не сте ми пратили снимка от реверса
на двата гроша от Михаил Асен,фотографирани
заедно с неколко гроша от Тодор Светослав
/В 1-д/.Ето защо ще Ви моля да сте така любе-
зен да ми пратите снимки от реверите на тия
две монети.

В отделен плик Ви изпращам три отделни от-
печатъка от мои статии.За съжаление не мога
да Ви набавя нито една от статиите на Мушмов,
тъй като всичко от библиотеката му е изгорело
по време на бомбардировките на София в 1944г.

Не е възможно да Ви се достави и статията
на Ихчиев,понеже отдавна е изчерпана/1907/.

Търсих я по всички антикварни книжарници в
София.

Като Ви благодаря още веднъж,оставам с
почит към Вас

120. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 14. фебруара 1964.

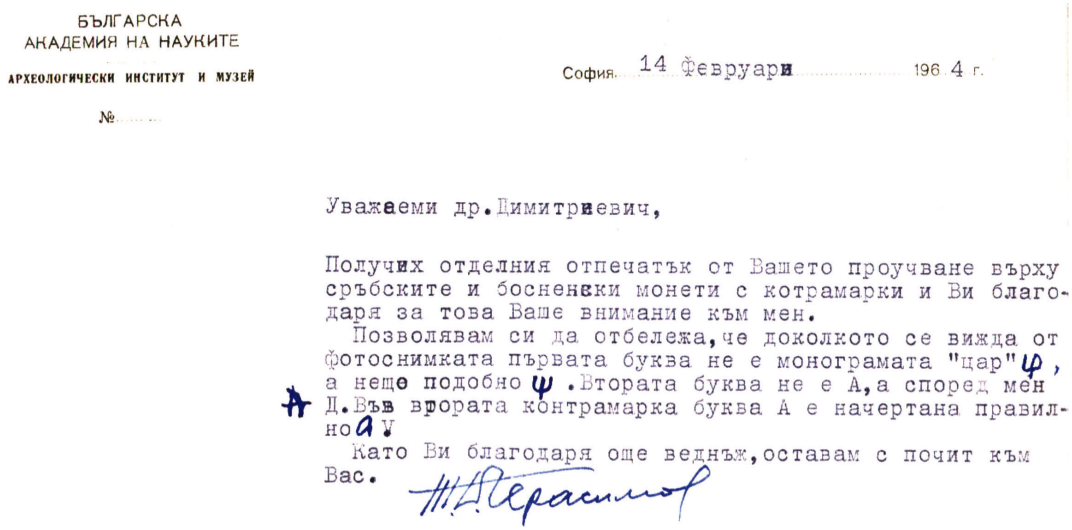

БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ И МУЗЕЙ
№

София 14 февруари 1964 г.

Уважаеми др. Димитриевич,

Получих отделния отпечатък от Вашето проучване върху сръбските и босненски монети с котрамарки и Ви благодаря за това Ваше внимание към мен.

Позволявам си да отбележа, че доколкото се вижда от фотоснимката първата буква не е монограмата "цар" φ, а нещо подобно ψ. Втората буква не е А, а според мен Д. Във врората контрамарка буква А е начертана правилно а.

Като Ви благодаря още веднъж, оставам с почит към Вас.

Т. Герасимов

Софија, 14 фебруар 1964.

Уважени др Димитријевћу,

Добио сам сепарате Ваше студије о српском и босанскм новцу са контрамаркама и захваљујем се на Вашој пажњи према мени.

Дозволите ми да приметим, да колико се види на снимку, први моногам није “цар” φ, него нешто што личи на ψ. Друго слово није А, него је по мени Д. На другој контрамарки слово А је нацртано правилно као а

Захваљујући Вам се још једном, остајем са поштовањем према Вама.

Т. Герасимов

121. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 13. марта 1964.

Poštovani druže Gerasimov,

Primio sam vaše pismo od 14.II.1964. Ne bih se mogao složiti sa vašim čitanjem bugarskih kontramarki.Na slici se lepo vidi da je u pitanju 40 , pošto se pojavljuje gornja horizontala.Možda je vaš primerak separata sa nejasnim otiskom.Što se tiče slova A koga osporavate,uporedite sliku Mušmova br. 30.Mi zaista nailazimo i na slične oblike slova D ali kasnije.Najzad, zapitajmo se ko bi to bio car D. Dušan to ne bi mogao da bude pošto se on javlja samo kao Stefan. Dušan je narodno ime.

Javljam vam da sam uspeo da nabavim u Grazu,kod Lanza, vaš separat Moneti od despot Jakov Svetoslav.Od vaših radova nedostaje mi /lipsava/ još samo:Prvata zlatna moneta na car Ivan Asen II.

Ako bi slučano naiši u antikvarnici na radove Mušmova

a/Stracimirovi moneti sdvoglav orel,1934

b/Edna srebrna moneta od carica Irina s sina Mihail,1925

c/Neizdade i blgarski moneti,1932

d/Edna problema na blgarskata numizmatika,1937

e/Razvitieto na blgarskata numizmatika i klasifikacija na blgarskite moneti,1921

f/Ohridskite monetarnici

molim vas da ih uzmete za moj račun.

Da li ima šta novog u srpskoj zbirci vašeg muzeja?

Kako napreduje vaš rad na bugarskoj numizmatici?Imate li nešto u štampi iz te oblasti?Ja sam predao dva rada u štampu:

1/Srpski srednjovekovni novci nadjeni u grobovima na Novom Brdu /13 nepoznatih vrsta/

2/Nova serija Novih vrsta srpskog srednjovekovnog novca

Srdačno vas

13.III.1964 Pozdravlja vas Sergije Dimitrijević

122. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 28. марта 1964.

Софија, 28. март 1964.

Уважени др Димитријевћу,

Хвала за љубазни одговор на моје писмо. До сада сам нашао само сепарате мога чланка о новцу деспота Јакова Светослава. Али како видим и Ви сте нашли један сепарат код Ланца. Сада ћу тражити сепарате мога чланка о златном новцу Ивана Асена II. Нашао сам сепарат Мушмовљевог чланка о Страцимировом новцу са двоглавим орлом.

После Ваше посете Софији нисмо добили други српски новац. Мој рад о средњовековном бугарском новцу не напредује, пошто сам већ трећу годину заузет са првом инвентаризацијом нумизматичког фонда Музеја.

Са ЗАНИМАЊЕМ ЋУ ЧЕКАТИ Ваша НОВА ПРОУЧАВАЊА СРПСКОГ НОВЦА, КОЈА ЗА МЕНЕ УВЕК ДОНОСЕ НЕШТО НОВО.

С поштовањем,
Т. Герасимов

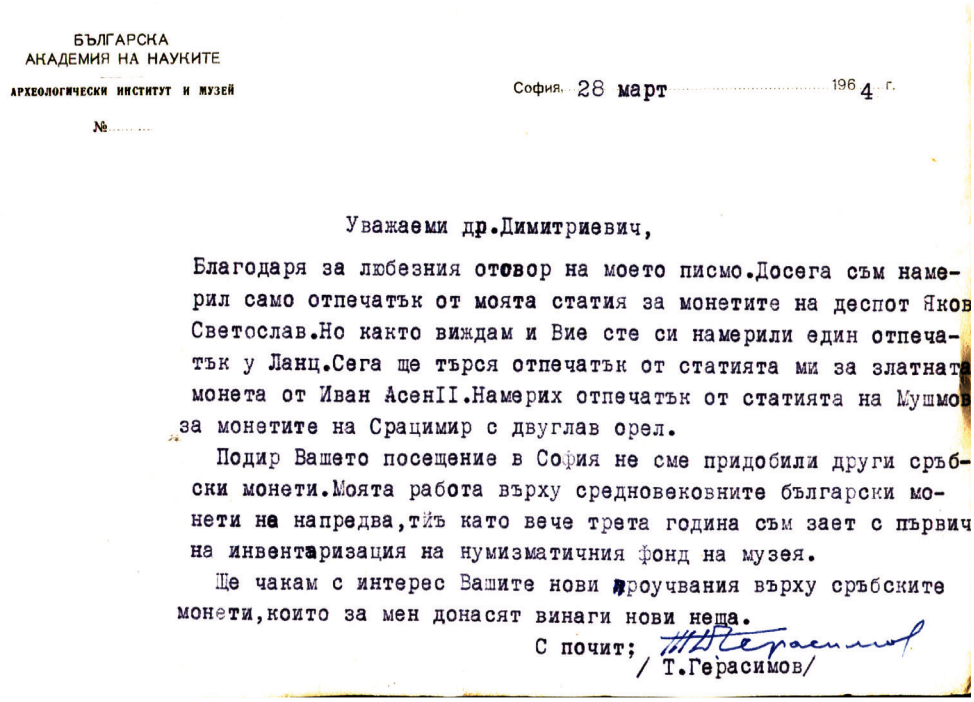

БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ И МУЗЕЙ
№.....

София, 28 март 1964 г.

Уважаеми др.Димитриевич,

Благодаря за любезния отговор на моето писмо.Досега съм намерил само отпечатък от моята статия за монетите на деспот Яков Светослав.Но както виждам и Вие сте си намерили един отпечатък у Ланц.Сега ще търся отпечатък от статията ми за златната монета от Иван АсенII.Намерих отпечатък от статията на Мушмов за монетите на Срацимир с двуглав орел.

Подир Вашето посещение в София не сме придобили други сръбски монети.Моята работа върху средновековните български монети напредва,тъй като вече трета година съм зает с първич на инвентаризация на нумизматичния фонд на музея.

Ще чакам с интерес Вашите нови проучвания върху сръбските монети,които за мен донасят винаги нови неща.

С почит; Т.Герасимов
/ Т.Герасимов/

123. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 22. новембра 1964.

Drug T. Gerasimov
Arheološki muzej
Sofija

Poštovani druže Gerasimov

Današnjom poštom šaljem vam novi separat

Nova serija novih vrsta srpskog srednjovekovnog novca.

Molim vas da mi što pre,po mogućstvu odmah,pošaljete maksimalni prečnik /diametar/ i težinu dinara kralja Vukašina koji ima na reversu Isusa u mandorli.

22.XI 1966
Beograd

Srdačno vas pozdravlja

Dr Sergije Dimitrijević
naučni savetnik
~~Bulevar Revolucije 126~~

124. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 14. децембра 1966.

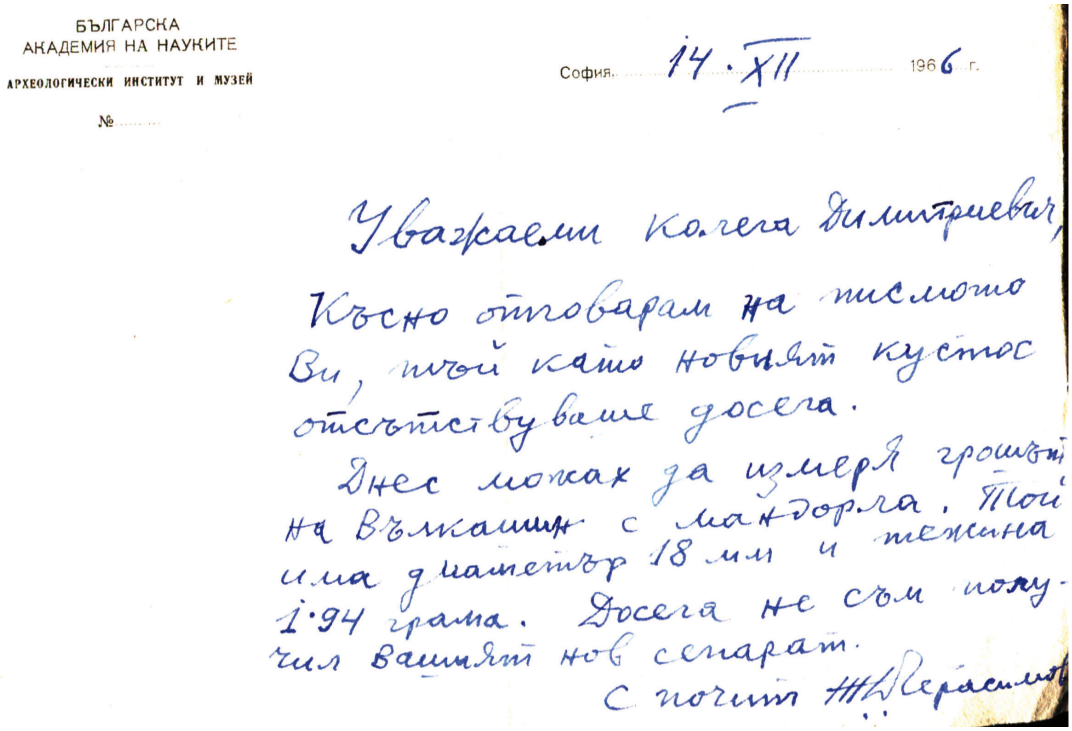

БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ И МУЗЕЙ
№

София 14. XII 1966 г.

Уважаеми колега Димитриевич,
Късно отговарам на писмото
Ви, тъй като новият кустос
отсъствуваше досега.
Днес можах да измеря грошът
на Вукашин с мандорла. Той
има диаметър 18 мм и тежина
1·94 грама. Досега не съм полу-
чил вашият нов сепарат.
С почит Ив. Герасимов

Софија, 14. XII 1966.

Уважени колега Димитријевћу,

Касно одговарам на Ваше писмо, пошто је нови кустос до сада одсуствовао.

Данас сам могао да измерим грош Вукашина са мандорлом. Има пречник 18 мм и тежину 1.94 грама. До данас нисам добио Ваш нови сепарат.

С поштовањем Т. Герасимов

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

125. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 26. децембра 1976.

Мр Милан Димитријевић Београд 26. XII 1976

Драги тата

Чуо сам од маме да сте имали поплаву у Делфину и да си сада у Амфори. Ја ти шаљем пошту која је стигла код нас за тебе, нову *Васиону*, и копије неколико радова где ме помињу. Ако се изгужвају успут није важно јер могу их направити још у неограниченим количинама. Пошаљи ми адресу Антона и Георги Николова, јер би желео да им честитам нову годину а мама нема њихову адресу. Ми планирамо да дођемо на Хвар крајем јануара и већ увелико штедимо за то. Први део дуга ћемо ти послати до 15. I а надамо се да ћемо ти други део донети лично. Поступак за мој избор у звање асистента и на радно место истраживача је у току али то јако дуго траје и све док се не заврши продужаваће ми аутоматски радни однос сваки месец. Ја сам конкурисао код Републичке заједнице науке за једногодишњи студијски боравак у Медону. На научном већу су ме ставили на четврто место на ранг листи од пет кандидата и шансе нису велике али су ми рекли да ако сада не добијем стипендију следеће године ће шансе бити много веће.

Пуно те воле и поздрављају
Љиља и Миша.

126. Миланово писмо послато Сергију из Медона у Француској, 26. септембра 1978.

Медон, 26. IX 1978.

Драги моји,

Ја сам се дивно сместио, имам собу са изванредним погледом на Париз. Овде сам дошао у петак и тај дан сам углавном провео у лабораторији. У суботу сам цео дан скитао Паризом а у недељу сам био у Версају и разгледао Версај, парк, Мали и Велики Тријанон, краљичино село, храм љубави, Белведере и остале објекте. Јуче сам провео цело радно време, а то је овде од 9-17 у лабораторији, а увече сам отишао у Париз и скитао се по булевару Сен Жермен де Пре и око њега, по булевару Монпарнас и околини и по булевару Сан Мишел. Нажалост, када је радни дан, док ја стигнем у Париз сви објекти су затворени. Али у суботу сам видео доста од Париза. Пошао сам пешке са станице Монпарнас до Луксембуршког парка и палате, онда до Одеона, па до цркве Св. Сулпис, хотел Матињон па улицом Гренел до Св. Клотилде која је јако лепа средњевековна готска црква. Онда сам стигао до Роденовог музеја. После њега разгледао сам Војни музеј и Наполеонов гроб у Инвалидима Онда сам обишао цркву Св. Франсоа Ксавијера и Палату Унеско, па сам преко војне школе и Марсових поља стигао до Ајфелове куле. Нисам хтео да се пењем на њу јер је у реду чекало 200-300 људи, него сам преко Сенског моста отишао у палату Шајо на Трокадеру. Ту сам разгледао Музеј француских споменика и акваријум. Одатле сам отишао у авенију Фош па до трга Шарл де Гол (бивши Етуал). Ту сам гледао полагање венца на гроб незнаног јунака које се управо одвијало не знам којим поводом. Онда сам прошетао Јелисејским пољима до трга Конкорд а одатле поред ресторана Максим до цркве Мадлен па булеваром Капуцинера до Опере, а затим сам отишао на булевар Клиши па преко Пигала, булевара Рошешуар булеваром Магента и улицом Сен Дени до Шатлеа где сам сав исцрпљен сео на метро и вратио се у собу.

Из собе сам изашао у 8 а вратио сам се у 12 [30]. Тако је изгледао мој други дан у Паризу. Пишите ми како је код куће ако оцените да ћу писмо добити док сам још овде. У сваком случају писмо треба слати авионски и хитно, јер ако се не стави хитно од Париза до Медона му треба један дан.

Све вас воли и поздравља Миша

127. Миланово писмо послато Сергију из Медона у Француској, 9. новембра 1978.

Dr. Milan Dimitrijević

OBSERVATORIE DE PARIS-MEUDON
department ďastrophysique fondamentale
5, Place Jansen
92190 – Medon
tel. 027-75-70
tel. 99-33-1-027-75-70 poste 055

Медон, 9. XI 1978.

Драги моји,

Ево стигао сам у Медон после пута по Италији. Из Београда сам кренуо у суботу ујутру и увече сам био у Венецији. Тамо сам лако нашао преноћиште и ујутру рано отишао сам за Падову. Ту сам прво отишао да видим базилику Св. Антуна Падованског. Затим сам разгледао Ораторијум Светог Ђорђа и Scuolu di San Antonio. После сам разгледао музеј у близини катедрале, па сам пошао пешке поред парка Prato della Valle и дошао на Piazzu dei Signori, некадашњи Падовански главни трг са грандиозном Палатом della ragione (разгледницу са сликом једне сале у њеној унутрашњости са Донателовим дрвеним коњем сам вам послао). Онда сам отишао на piazzu delle Erbe да видим лођу della gran guardia и Палату del Capitanio која је била резиденција венецијанског гувернера. Онда сам отишао на Пјацу del duomo да видим цркву Santa Marija Assunta са баптистеријумом из XIII века са чувеним фрескама. После тога сам отишао до једног од најлепших објеката у Падови, капеле degli Scrovegni из XIV века, коју је целу осликао Ђото фрескама које се сматрају за врхунац његовог стваралаштва. У један сат сам кренуо за Верону где сам стигао врло брзо. Прво сам отишао до цркве Сан Зено која се сматра најлепшим представником Ломбардијске ренесансе, па сам затим разгледао мост degli Scaligeri и њихов замак са музејом. Онда сам пошао у центар и разгледао грађевине централног трга са низом средњовековних кућа. Пео сам се на кулу Ламбрате и видео гробове Scaligera (Arce Scaligere), Ромеову кућу и Јулијину кућу. Затим сам разгледао Арену и отишао да видим Јулијин гроб. Увече сам кренуо за Милано где сам без проблема нашао преноћиште близу станице. Пошто сам се сместио отишао сам

у центар и разгледао спољa катедралу и Миланску скалу. Видео сам и Музеј воштаних фигура на станици пошто је његово радно време до поноћи. Сутра ујутру кренуо сам за Париз Лутеција експресом. Прошли смо поред језера Лаго Мађоре и из воза су се дивно видела isole Boromee. Прошли смо кроз Симплонски тунел и поред Леманског језера кроз Монтреј, Вевеј и Лозану. После Дижона покварила нам се локомотива па смо имали три сата закашњења и уместо у 8 стигли смо у Париз у 11 увече. Кад сам дошао на Монпарнас чекало ме је лепо изненађење. Због штрајка није радила станица на Монпарнасу а у реду за такси који никако није долазио било је 200-300 људи. Пошто сам видео да је безнадежно чекати почео сам да тражим преноћиште у околини (то је уосталом јефтиније од превоза таксијем до Медона) али све је било попуњено очајним путницима који су чекали да се штрајк заврши. Пошто познајем Монпарнас кренуо сам према једној удаљеној улици за коју сам знао да има 2-3 хотела и ту коначно преноћио. Коначно сам легао у пола два ујутру. Пошто је штрајк престао, отишао сам возом за Медон где сам се фино сместио и почео са радом.

Све вас воли и поздравља Миша

128. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 17. новембра 1978.

Медон, 17. XI 1978.

Драги моји,

У суботу 11. овде је био велики празник, једна од победа над Немачком. Била је парада и разне свечаности и церемоније, а дан је био леп. Ја сам посетио Палату открића (Palais de la decouvertes) која је била отворена. У недељу сам био на ручку код једног Француза који је био у Београду и после ручка смо пошли његовим колима до Пјерфона, замка тврђаве који је био између осталог резиденција Наполеона III. Иначе, пошто је он близу Париза а баш изгледа као замак из бајке у Дизнијевом стилу, у њему се обично снимају француски филмови о средњем веку. После смо колима отишли до Компијењске шуме и разгледали место на коме је склопљено примирје у првом светском рату, и вагон маршала Фоша.

Онда смо прошли кроз Компијењ где смо споља разгледали замак и градску кућу, а у повратку смо разгледали и аеродром Шарл де Гол у Роасију ан Франс, где сам видео један конкорд, и аеродром Бурже. У уторак је овде био генерални штрајк а како ја нисам штрајкбрехер, а сем тога све је на опсерваторији било затворено, отишао сам у Париз. Био сам у Поштанском музеју, који између осталог поседује прву поштанску марку на свету, комплетну колекцију француских марака и разне занимљивости као што су златне марке афричких држава, тродимензионалне марке Бутана, пижонограми, балонограми и слично. Затим сам био на гробљу Пер Лашез па у Националној библиотеци где сам оставио примерак магистарске и докторске тезе. После тога сам отишао у музеј Гревен који је музеј воштаних фигура као и онај Мадам Тисо али фигуре нису тако верне као што су у музеју Мадам Тисо. После сам чуо да у Француској постоји неки закон који забрањује узимање отисака у воску са лица живих људи тако да фигуре нису рађене према отиску са лица него према фотографији. Иначе овде је време лепо, сунчано и суво мада помало хладно, што је неуобичајено за Париз у ово доба године. Пишите ми како сте и шта има ново у Београду јер са нестрпљењем очекујем да почну да стижу писма од вас.

Све вас воли Миша

129. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 24. новембра 1978.

Медон, 24. XI 1978.

Драги моји,

Прошле суботе био сам у Шартру. Мало сам претерао са похвалом катедрали у разгледници коју сам вам послао, али то се да разумети. Као што је у музици најлепше дело које је човек управо чуо, тако сам и овде био потпуно под утиском величанствености ове катедрале. Пре одласка за Шартр посетио сам музеј Бурдела на Монпарнасу, а после повратка био сам у Музеју модерне уметности у палати Токио. То је стари музеј модерне уметности, пошто је нови са истим називом у културном центру Жорж Помпиду који се зове још и Бобур. У недељу сам пре подне био у Музеју ваздуха у Медону. То је највећи музеј такве врсте у свету. У њему су оригинални авиони Сантос-Димона, Блериоа, Непер [Nieuport тип авиона],

Лилијентала, делови балона, оригиналне кабине дирижабла и слично. У подне сам кренуо са Лесажом колимо до Veaux le Vicompte-a, једног од најлепших замкова Француске кога је изградио Фуке, министар финансија Луја XIV. Замак је био тако раскошан да је Луј XIV постао љубоморан и ухапсио Фукеа а замак му одузео. Замком је био толико одушевљен да је његове градитеље узео да му сагради нови двор-Версај. Пошто смо разгледали Во ле Виконт отишли смо до Фонтенблоа али је до затварања (јер овде се нажалост у 5 све затвара) остало мало времена тако да нисам успео да видим цео дворац.

Све вас воли и поздравља Миша

130. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 27. новембра 1978.

Медон, 27. XI 1978.

Драги моји,

У суботу сам био цео дан у Ремсу и прошао кроз Шампању и њен главни град Еперне. Катедрала у Ремсу је изванредна. У њој су се вршила крунисања француских краљева. Једино је Наполеон прекинуо традицију и крунисао се у Нотр Дам у Паризу. Посетио сам палату Тау у којој су одседали француски краљеви. У њој је сада пребогат музеј и ризница катедрале, са талисманом Карла Великог и успоменама са крунисања француских краљева. Нарочито је пуно предмета везаних за Шарла X, његова круна, одело са крунисања, одела његове гарде и Дофена, и друге ствари. Ту је и велика збирка таписерија из XV-XVII века којима су зидови катедрале украшавани приликом крунисања. У Ремсу сам био и у Музеју Уметности и у Музеју Старог Ремса у једном средњевековном хотелу. Посетио сам и базилику Св. Рема из XI века грађену у стилу Ogival са гробом светог Ремија заштитника Ремса. У недељу сам цело пре подне провео у Поморском музеју у палати Шајо. У подне сам био у резиденцији нашег амбасадора на пријему поводом 29. новембра пошто сам био позван. После пријема отишао сам у музеј човека (Musé de ľhomme) у палати Шајо и ту остао скоро до пред затварање. Онда сам отишао у музеј палате Токио али сам успео само мало да почнем да га разгледам. Сада је почела радна недеља и радим пуном паром.

Пишите ми. Воли вас Миша

131. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 5. децембра 1978.

Медон, 5. XII 1978.

Драги моји,

Ја сам у петак био пословно у Руану и искористио сам прилику да разгледам град. Руан је диван са средњевековним језгром које чине читаве улице са средњевековним кућама и три величанствене катедрале, једна у стилу обична готика, друга у стилу gothique flamboyante и трећа у стилу ogival. У суботу сам био у базилици Сен Дени у којој су гробови француских краљева и у дворцу Сен Жермен ан Ле. Посетио сам и гробље паса у Аснијеу али то на мене није оставило неки утисак. Увече сам био у Лувру а после затварања Лувра у центру Жорж Помпиду који је отворен до 10. У недељу сам поново био у Музеју француских споменика у палати Шајо и по трећи пут у музеју палате Токио. Затим сам био у музеју Гиме у коме су изложени предмети источних култура па затим у музеју Мале палате. Овај музеј није велики али је Мала палата позната по величанственим изложбама које се тамо одржавају. Рецимо ту је била изложба о Тутанкамону а сада су у њој две изложбе – Трезор Данских краљева и 5000 година индијске цивилизације. Успео сам да погледам само музеј и да започнем разгледање изложбе 5000 година индијске цивилизације. Затим сам отишао на Монмартр у приватни музеј воштаних фигура помоћу којих је представљена историја Монмартра, пошто овај музеј ради нешто дуже. Иначе у библиотеци опсерваторије нашао сам тата спомињање тебе у Каталогу националне библиотеке. Ископирао сам у 5 примерака од којих ти један шаљем а 4 ће стићи заједно са мном. Такође сам у библиотеци центра Жорж Помпиду пронашао тебе у овим референцама:

1) British museum, general catalogue of printed books, ten-year supplement, 1955.-1965., Volume 12, p. 503-504, published by the trustees of the British museum, London 1968.
2) Gesamtverzeichnis des Deutschsprachigen schrifttums (GV) 1911-1965
Herausgegeben von Reinhard Oberschelp
Bearbeitet unter der Leitung von Willi Gorzny
Mit einem Geleitwort von Wilhelm Totok
Vol 27, P 361, Verlag Dokumentation, München, 1977

Ископирао сам по два примерка од сваког јер моментално нисам имао више пара. Пишите.

Све вас воли и поздравља Миша

132. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 12. децембра 1978.

Медон, 12. XII 1978.

Драги моји,

Ја сам и ову суботу и недељу провео у скитњи. У суботу сам био цео дан у Паризу. Посетио сам трезор цркве Нотр Дам који је био затворен када сам био прошли пут, Консјержери, Музеј Карнавале (музеј историје Париза), Музеј декоративних уметности и Музеј импресионизма (Jeu de Paume). Иначе током ових недеља неколико пута сам био у Лувру чија појединa одељења раде до 8 а био сам и у музеју Мармотан. То је музеј који има две колекције. С једне стране то је музеј намештаја и уметничких предмета првог царства, а са друге стране поседује огромну колекцију слика Монеа и сматра се допуном музеја импресионизма. У недељу сам отишао у Шантији да посетим замак кнежевске породице Конде. Овде сам у новинама прочитао да двор краља Николе на Цетињу споља потсећа на кућу сеоског газде а изнутра оставља утисак дома богатог трговца. Уверио сам се да је то потпуно тачно. Спољашњост куће богатог француског племића можете да видите на разгледници коју сам вам послао. Унутар овог замка налази се богатство које су Кондеови скупљали вековима. Ту су слике Рафаела, Леонарда да Винчија, Рубенса, Ботичелија, Николе Пусена, Каравађа... Ту су портрети Анрија II, Шарла IX, Франсоа I, Франсоа II, Анрија III, Ришељеа, Мазарена...каквих ни у Лувру нема. У поду једне собе налази се комплетан мозаик из Херкуланума. Ту су грчке и римске вазе, предмети из старог Египта. Библиотека од преко 13000 најдрагоценијих средњевековних књига, средњевековно оружје и ратни трофеји, заставе војски које су водили Кондеови и заставе који су они заробили, поклони француских и иностраних краљева. Намештај и осликани салони који су равни онима у Версају, Тријанону, Во ле Виконту. Па онда накит и дијаманти међу којима је огромни ружичасти дијамант један од највећих и најлепших на свету који су, као и Мона Лизу, крали

неколико пута и увек га проналазили јер га је немогуће продати. После сам отишао у Сенлис, стари средњевековни град са готском катедралом и капелом Свети Фрамбур у којој су се француски краљеви крунисали пре Сен Денија. Али после изузетног утиска који је на мене оставио Шантији ово ме уопште није дотакло.

Шаљем ти тата и две рекламе за видео касете. Скупио сам још али не може све да стане.

Све вас воли и поздравља Миша

P. S. Примио сам и мамино и Лидијино писмо из Атине које ме је изненадило и много обрадовало

Воли вас Миша

133. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 5. јануара 1980.

Институт за примењену физику
5. I 1980.

Драги моји

Мисмо сви добро. Нову годину смо дочекали у Зрењанину, уз телевизор у боји, који су они купили. Разлика је тако велика, да нам се црно-бели више не гледа. Владимир је одлично. Гледао је на телевизији како неко свира у саксофон и почео да виче: "Поједе чика музику". Овде је почела права зима. Све је под снегом и прилично је хладно. Владимир се шета само по пола сата пре подне и пола сата после подне и јако га занима и радује снег. Пишите нам какве су цене смештаја на Хвару и да ли има места. Ми још правимо разне комбинације, али не знамо шта ћемо на крају одлучити.

Све вас воле
Владимир, Љиља и Миша

134. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 1. фебруара 1980.

Београд 1. II 1980.

Драги наши,

Примили смо Мамино и Лидијино писмо и оба су нас обрадовала. Ми смо коначно сви заједно. Влада нас је одмах прихватио и стално виче: "Моја мамица, мој татица". Зна пуно речи али их не изговара правилно. Зна да броји до пет. Ми смо одлучили да ове године не долазимо на Хвар. Ја имам много посла, а не бих могао ни пуно дана одмора да добијем. Не толико да би за Владу вредело. Сем тога, сада када смо коначно заједно, желимо мало да будемо кући. Тата, изашао је нови "Компасов" каталог и шаљем ти га. Када изађе "Центротуристов", послаћу ти и њега, ако на Хвару не може да се набави. Писао сам Кокану да ми пошаље једну књигу о Лесковачкој гимназији и добио сам је. Такође је стигла и Меткалфова књига "Conage in South Eastern Europe", од које ти је својевремено послао сепарате дела у коме се помињеш. Пишите нам како сте

Воле вас
Влада, Љиља и Миша

135. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 9. фебруара 1980.

Београд 9. II 1980.

Драги моји,

Ми смо сви добро. Стигао је новац за Споменицу, али ми нисмо били кући, тако да нисмо могли да га подигнемо. Шаљем ти пошту а и фотокопију мог чланка из "Политике за децу". Влада се мења из дана у дан. Јако је брбљив и почиње читаву серију реченица да говори. Више ни ми сами не знамо шта све зна. Јуче нам је река: "Вадица боесан. Вада иде код доктоице. Вада лупио пуст" (прст). А данас, у парку, ја му нисам дао да

иде у песак а он ми каже: "Татице, само едан пут, само едан путић". Овде зима као да је прошла. Време је онако, јесење. али није хладно. Пишите нам како сте.

Воле вас и пуно поздрављају,
Владимир, Љиља и Миша

136. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 10. новембра 1980.

Медон 10. 11. 1980

Драги моји

Ја сам изванредно путовао и, поред кратког заустављања у Венцији и Милану, посетио сам Виченцу, коју Италијани зову Венеција на копну. Тамо сам видео Олимпијско позориште, јединствено на свету, које је Паладио, изградио у 16. веку. Сцена је направљена у облику средњовековног града са улицама и кућама, на плафону је насликано небо а део за публику је у облику римског амфитеатра. Поред тога, посетио сам трг са величанственом црквом коју је изградио Паладио, градски музеј и остале цркве и палате у граду. Био сам и на изложби у част четири стотине година од рођења Паладија, за коју су донели материјал из целе Италије. Затим сам видео Брешу, са њеном чувеном Пинакотеком, римским Капитолом са Јупитеровим храмом и Римским музејем, а обишао сам и Ранохришћански музеј, као и палате и цркве у граду.

У Паризу има огромно много промена од како сам био задњи пут. За годину дана отворен је нови музеј, Музеј холографије, која у Паризу већ прелази од научника у руке уметника и постаје средство уметничког изражавања. Затим је изграђен Форум на месту Хала, који је већ постао ново архитектонско чудо Париза. У њему су направљене допунске просторије Музеја Гревен (Музеј воштаних фигура). Осим тога, у новом Quartier des Horloges постављен је нови, ултрамодерни механички сат, који по угледу на средњовековне аутомате сваког сата изводи представу. На линији метроа Châtillon - Saint Denis ушла су у употребу нова супермодерна кола, која сам прошле године видео на изложби. Поред свега тога, полако по-

пуњавам своје празнине у познавању Париза Био сам у Musé des Afiches, Musé de Technique, Musé de l'Histoire de France. Обишао сам палату Субис, бившу палату Гизових, Парк des Buttes Chaumont, у коме је, после Монмартра, друга највиша тачка Париза, Hôtel des Monnaies, кафану Прокоп, која ради још од 16. века и још много ситнијих објеката, средњовековних цркава, хотела и палата (нарочито у Мареу). Данас сам био у Амијену, старом граду у Пикардији, који има једну од најлепших катедрала Француске, грађену у 13. веку. Одатле нисам стигао да вам се јавим, јер сам, лутајући његовим улицама заборавио на време и морао сам да се журим на воз. Овде време јако брзо пролази и ускоро ћу кренути за Београд где, како Парижани кажу: On ne fait pas Montparnasse chaque jour.

Све вас воли и поздравља Миша

137. Миланово писмо послато Сергију из Увале Скота (Краљевица), 2. септембра 1982.

Увала Scott
2. 09. 1982

Драги тата

Ево већ смо два дана овде и оба дана смо се само купали. Време је за сада одлично. Одговарам ти на твоја питања по тачкама.

1) Сепарате сам добио али у малом броју примерака. Даћу ти у Београду, да се не би гужвали или губили на пошти.

2) Wiese још није завршио ни један рад тако да се по том питању још ништа не зна.

3) Вести из Лењинграда су овакве. Конференција ће бити *крајем октобра* и Руси *плаћају* боравак. То је све што се зна. 1. септембра долази у Загреб организатор те конференције Кључарев и тада ће се знати више. То у сваком случају нису уводна предавања, нити је конференција међународна. Остало ћу знати када се вратим у Београд и телефонирам у Загреб.

4) Сепарат из New Orleansa нисам добио.

5) *Четврти рад из Дубровника је апстракт уводног предавања.*

6) Што се Вујновића тиче разговарали смо о *Astronomy and Astrophysics* или *Zeitschrift für Naturforschung*. Ауторе и наслов још не знам.

7) За Хвар рад није уводно предавање него је рад на конференцији. Наслов рада треба послати до 15. 09. па га још немам а рад треба у коначној форми предати до 1. 12. тј после конференције. Конференција је гранични случај, око 50% учесника је из иностранства, али само из оближњих земаља, тј то су углавном Чеси и пар Италијана и Аустријанаца. Језик је енглески.

8) Књига из Дубровника ће бити књига *уводних предавања са међународне конференције*. Предавања морају бити предата онако како су пријављена у апстракту и са истим насловом, тако да ћу на *своме предавању ја бити сам потписан и исто Никола на свом*. Према томе наслов и аутор је као на апстракту. Рукопис треба предати до краја септембра а књига ће изаћи кад изађе, највероватније половином следеће године.

9) Разговора о новим радовима је било пуно али будући радови ће се конкретизовати тек на основу добијених резултата.

10) Имам резервисану собу у *Медоњу од 1. 11. до 15. 12.* тако да месец дана могу да остварим клизно у том периоду *ако добијем девизе*.

11) 1. *Stark broadening of non hydrogenic ion lines within the impact approximation,* стр. 213-214.
2. *Stark broadening of the He I resonance lines,* 273-276.
3. *Influence of different kinds of collisions. On the Stark broadening of the L i I resonance lines*, 277-280.
4. *Resonant scattering (autoionization) contributions to Stark broadening of ion lines*, 281-283.

То су одговори на твоја питања.

Свима пуно поздрава од Љиље, Владе и Мише.

138. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 2. фебруара 1983.

INSTITUTE OF APPLIED PHYSICS

11071 Novi Beograd, Yugoslavia
Bulevar Lenjina No 165b, p.o. box 58
Београд 2. 02. 1983

Драги тата

Шаљем ти материјал из кога ћеш видети све што се тиче студијске активности у протеклом периоду. Осим тога, чланак са Вујновићем, Вадлом и Локнером је примљен у часопису Astronomy and Astrophysics. Сада сам средио и план конференција и путовања за следећу годину и то изгледа овако:

Конференције:

1. VI Конференција Југословенских астронома,
Хвар, 25 – 27. 05. 1983
2. III Југословенски семинар о атомској физици,
Лепенски Вир, 8 – 10. 06. 1983
3. 25 ЕТАН у поморству,
27 – 30. 06. 1983
4. XVI ICPIG
Düsseldorf, 29. 08 – 2. 09. 1983
5. III Colloque sur l'Influence des processus collisionels sur les profiles des raies.

Orleans, 14 – 16. 09. 1983

Осим тога постоји могућност евентуалног учешћа на Свесавезној конференцији о физици нискотемпературне плазме, која се одржава у септембру у Лењинграду (Остали подаци су још непознати).

Што се тиче путовања, могућности су овакве

1. Месец дана у Медону по позиву Француза (у току године, највероватније септембар – октобар, тако да се преклапа са конференцијом у Орлеану). Овај пут би вероватно био спојен са путовањем у Диселдорф.

2. Две недеље у Медону преко CNRS-а

3. 1 до 2 недеље у граду Opole у Пољској по позиву Пољака.

4. Евентуално један краћи боравак у Лењинграду септембра – октобра?

Постоји могућност да један од два пута у Француску буде у априлу при чему бих присуствовао без рада на једној конференцији у Тулузи о Некохерентним светлосним изворима. Ето тако изгледају планови а шта ће се од тога остварити у многоме зависи од начина преласка у Институт за физику и од могућности и потреба ООУР-а у коме будемо радили.

Пуно поздрава шаље ти Миша.

139. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 3. фебруара 1984.

Београд, 3.02 1984

Драги тата

Примили смо твоју разгледницу од 28. 01. 1984 која нас је све пуно обрадовала. Ја сам одмах отишао и купио *Борбе* и чувам их за тебе. Шаљем ти нову серију за *Да ли знате* коју сам управо завршио. Такође ти шаљем копије све важније преписке везане за студијски посао. Пера и Ја смо завршили један чланак: M. S. Dimitrijević, P. Grujić, *Lengmuir's model revisited*. То је наслов који још може да се замени. Чланак је у фази куцања а биће послан у *Zeitschrift für Naturforschung.* Ми смо сви добро. Све вас воле и поздрављају

Влада, Љиља и Миша.

140. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 8. марта 1985.

Београд 8. 03.1985

Драги тата

Уз писмо ти шаљем оно што је у међувремену послато. Сепарати за други чланак у J. Phys. Chem. Ref. Data још нису стигли. Мене су у међувремену изабрали у пуно комисија тако да је укупни списак мојих задужења тренутно овакав.

1) Партијски секретар
2) Секретар Координационог одбора астрономских институција Југославије
3) Председник астрономског друштва ''Руђер Бошковић''
4) Помоћник уредника часописа ''Васиона''
5) Члан уређивачког одбора часописа ''Млади физичар''
6) Председник комисије за међуинститутску сарадњу
7) Благајник и други секретар Друштва астронома Србије
8) Заменик председника Радничког савета
9) Председник комитета за ОНО и ДСЗ
10) Заменик председника комисије за научне скупове
11) Члан комисије за стабилизацију

Ја сам кандидован за главног уредника часописа "Васиона" и ових дана ће бити расписан конкурс. Иначе се спремам за пут на који крећем кроз месец дана, највероватније 10 априла. План пута је овакав.

10. април 20^{15}h полазак спавања кола Београд – Марибор
11. април Марибор 5^{25} – Грац 6^{58}
- Hauptplaz
- Landhaus
- Zeughaus
- Domkirche
- Mausoleum
- Schlossberg

12 полазак за Linz око 20h долазак у *Нирнберī* – ноћење
12. април у 6 ујутру одлазак за *Rotenburg ab der Tauber* разгледање по Мишленовом итинереру 3h.

Око подне одлазак за *Würzburg* боравак око 2h ради обиласка Hofkirche увече долазак у *Trier* ноћење

13. април Разгледање *Trier-a* по Мишленовом итинереру око 3h (7 до 10 ујутру)
Porta Nigra, Kaisertermen, Катедрала, Hauptmarkt, Liebefrauenkirche
одлазак за Луксембург где се стиже око 12h
Разгледање Луксембурга до 8 увече
Стари град, Казамати Бок, државни музеј, смена страже, катедрала
увече одлазак за Антверпен где се стиже око поноћи
14. април *Антверпен* (у њему сам већ био 1 цео дан)
Музеј Plantin – Moretus
Музеј Mayer Van den Berghe
Koninklijk Museum voor Schone Kunst
Rubenshuis
Rockoxhuis
Maagdenhuis
увече одлазак за Амстердам
15. април Амстердам излет Волендам – Маркен $3^{1/2}$h
16. април Амстердам *излагање на конференцији*
17. април Амстердам Keukenhof - лале $3^{1/2}$h
18. април Амстердам
19. април ујутру полазак за Лајден и Делфт. Касно увече долазак у Брисел.
20. април ујутру одлазак за Бриж, цео дан у Брижу. Увече одлазак за Ган.
21. април Разгледање Гана, одлазак за Париз.
22. април – 31. мај Париз. За време боравка у Паризу екскурзија.
Paris – Caen – Bayeux – Coutances – Mont St Michel – St. Malo – Rennes – Paris
31. маја увече полазак спаваћим колима Париз – Љубљана
1. јун у 14h долазак у Љубљану, увече полазак спаваћим колима за Београд
2. јун долазак у Београд.

Пуно поздрава шаље ти Миша

РАНКО МАНДИЋ

141. Ранко Мандић о Сергију

Др Сергија Димитријевића упознао сам пред одлазак у Индију, а то није било давно. До мог првог сусрета са човеком о којем нисам знао много, (премда је и тако за мене његово име истински означавало једну нумизматичку легенду), дошло је 1. децембра 1982. године. Убрзо после тога спаковао сам кофере у којима су, углавном, биле најважније књиге моје нумизматичке библиотеке.

Напуштајући земљу на дуже време, желео сам да барем делић њене историје понесем и понео сам – Понео сам обиље литературе из области наше националне нумизматике.

Били су ту, првенствено, скоро сви нумизматички радови великана наше нумизматичке данашњице: Др. Сергија Димитријевића, Др. Ефрема Пегана, Др. Александра Јелочника, Др. Рендић-Миочевића и других.

И била је то моја најомиљенија „лектира“ приликом четворогодишњег боравка у Азији.

Проучавајући поједине области науке, човек не стиче само знања која називамо стручним. Истовремено се ствара и један пријатан контакт са ауторима тих научних радова. Њима се, и радовима и ауторима, подједнако почињемо одушевљавати.

Прво одушевљење такве врсте осетио сам у Бомбају када сам, (премда по први пут), читао *Проблеме из српске средњовековне нумизматике*.

Након што см прочитао „*Проблеме*“ и „*Нове врсте*“ и „*Нове серије нових врста*“, „*Смедерево*“, „*Кнеза Лазара*“, „*Оставе северно од Дунава*“ и све остало што је врхунски-сериозно нумизматичко перо Др. Димитријевића записало, почео сам, најпре, да се интересујем и о мишљењима других о тим радовима.

Покушао сам да прибавим и прочитам све рецензије до којих сам тада могао доћи. Уз мало упорности, прибавио сам скоро све – из Загреба, Београда, Њујорка, Минхена, Париза...

А потом у циљу још бољег упознавања, прикупљао сам биографске податке.

У случају Др. Сергија Димитријевића, биографска грађа показала се изузетно обимном. Ради се о толико обимној грађи да сам, једноставно, МОРАО вршити извесну селекцију. Одлучио сам да само оне новинске чланке о Др. Димитријевићу узмем у обзир у којима се о њему пише са аспекта нумизматичког.

О Сергију Димитријевићу писали су многи, и писало се много.

Новиснки чланци о њему и чланци о његовим радовима, могли би да, сами за себе, представљају једну засебну библиотеку.

Чак и након извршене селекције, (по критеријуму: „оно што није искључиво нумизматика, занемаримо на тренутак"), та наша библиотека о Сергију, о његовом „благу" и о његовом изузетно богатом раду, и даље остаје завидно велика.

О Сергију Димитријевићу писале су новине још у време његових гимназијских дана, на пример –

„ПРАВДА" – Београд, 15. новебра 1930. :

„У Лесковцу постоји једна симпатична и доста богата приватна збирка која припада Сергију Димитријевићу...

Највећу интересантност и вредност представљају историјске знаменитости из археологије, нарочито из богате нумизматичке збирке..."

О његовој колекцији писале су многобројне новине и часописи нашег главног града, на пример –

„СПОРТ И СВЕТ", бр. 158, Београд, 3. новембра 1959.:

„У Малтишуминој улици у Београду у згради број 1, на четвртом спрату, постоји мали необичан „метални" музеј српске, босанске и бугарске прошлости. Налази се у стану научног сарадника Српске академије наука Сергија Димитријевића. То су три збирке српског новца на коме му завиде сви музеји света!"

„ПОЛИТИКА“ – Београд, 21. фебруар 1965.:

„Из љубави према науци пропутовао 27 земља...“

„ДУГА“ – Београд. 31. јануара 1965.:

„Човек који је прихватио југословенске комунисте у Француској у борби у Шпанији, интернирац који је преживео Бухенвалд, писац првог поглавља *Прегледа развоја Савеза комуниста Југославије* и многих историјских монографија, власник је најбогатије збирке српског средњовековног новца...

Са чудесном љубављу и истрајношћу створио је доктор Димитријевић праву ризницу нумизматичких драгуља и библиофилских уникатa...“

„ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ“ – Београд, 15. октобар 1973.:

„Цео живот посветио је др Сергије Димитријевић откривању историјских истина уз помоћ новца...“

И тако даље.

О доктору Димитријевићу није се, свакако, писало само у Београду, и не само на српскохрватском. На пример –

„PANORAMA“ – Ријека, бр. 13, 18. јула 1962.:
„Oltre a quello di dottore di scienze giuridiche ed economiche a Sergije Dimitrijević spetterebbe pure un altro titolo, quello di dottore di numismatica!“

Најпедантнији биографско-библиографски рад „доктору нумизматике“, (како каже „*Panorama di Fiume*“, објавио је Др. Станиша Новаковић у „*Нумизматичару*“ бр. 2, (Београд 1979.).

Од истог аутора потиче такође најфинија рецензија једног од бројних нумизматичких радова чувеног Димитријевића – Осврт у „*Нумизматичару*“ бр. 6, 1983.

Прикази нумизматичких радова Др. Димитријевића објављивани су широм земље и широм света, а писали су их наши и страни врхунски нумизматички аутори, на пример –

- Проф. Иван Ренђео, Др. Иван Мајкснер и Инж. Ђуро Краснов у „*Нумизматичким вијестима*“ – Загреб;

-Др Д. М. Меткалф (Оксфорд) ,,*Hamburger Beiträge zur Numismatik*“ – Хамбург;

-Др Балдуин Сариа (Љубљана и Грац) у ,,*Südostroforschungen*“ – Munchen и „Numismatische Literatur - Osteuropa und des Balkans“ – Грац;

-Др Ефрем Пеган, Алфред Р. Белингер и Добрила Гај-Поповић у „Numismatic Literature“ – Њу Јоркк;

-J. Хаскова у „Numizmaticke listy“- Праг;

и тако даље.

Краћи прикази и биографски подаци објављивани су такође у Лесковцу, Цетињу, Нишу, Грацу (Günther Probszt), Бриселу (Philp Grierson), Чикагу и Минхену (Elvira Clain-Stefanelli) и у Паризу (Centre National de la Recherche scientifique).

Многи од ових приказа нису довољно познати нашој широј нумизматичкој јавности. Пре свега зато што нумизматичка литература због малих тиража, често представља велике реткости које се најчешће „разграбе“ од стране прилично броојних нумизматичких библиофила. А такође и зато што наши нумизматичари углавном поседују довољно знања више страних језика. Због тих разлога, као посебан прилог овог рада, наведени су целокупни преводи рецензија и абстракта нумизматичких радова др Сергија Димитријевића.

Преводима приказа претходи и комплетна библиографија и биографски подаци, уз цитате из раније објављених чланака о нашем нумизматичком великану, доктору Сергију Димитријевићу, и о његовој колекцији.

Овај скромни рад написан је у време када научне активности др Димитријевића још увек савршено добро трају.

У временима која долазе, очекујемо још много Димитријевићевих прилога развоју српске нумизматике и нумизматичке науке уопште.

AD MULTAS ANNOS!

142. Писмо Ранка Мандића, послато Сергију из Бомбаја, септембра 1983.

Ранко Мандић

JUGOMETAL
Camp Bombay

Септ. 1983.

Драги докторе Димитријевићу,

Сетићете се вероавтно ко Вам се из Индије јавља јер смо се ми баш пред мој одлазак у азијатску ову земљу упознали. Нескроман израз „млади колега“ није адекватан јер чак ни оно „млади“ не би баш могло на мене да се примени. Израз „колега“ чини ми се, превише би незаслужено тежио да се изједначим са толико једним великим научним ауторитетом као што сте ви. Израз је у једном само оправдан – ЈЕДНАКО СМО ЗАЉУБЉЕНИ У НУМИЗМАТИКУ.

Наш договор из Београда да Вам се разгледницама јављам из разних индијских градова ја сам прилично изневерио. Молим Вас да ме оправдате, покушаћу то убудуће поправити, нарочито приликом моје предстојеће посете Непалу.

Данас Вам пишем да Вам испричам како сам НЕКЕ ВАШЕ РАДОВЕ А КОЈИ СУ ВЕОМА ВАЖНИ ЗА НАШУ НУМИЗМАТИКУ, ТЕК ОВДЕ У ИНДИЈИ НАБАВИО. То су Ваши прилози у Енциклопедији Југославије и то:

1) Нумизматика: а) Србија, б) Збирке

2) Србија: Новац

3) Нумизматичари: Петровић Јозо, Stockert Karl, Luczenbacher /Erdy/ Janos

- Да ли сам нешто, (из нумизматичких Ваших прилога у ЕЈ) пропустио?

Такође ме интересује који су Ваши нумизматички прилози у тзв. „ОПЋОЈ“ Енциклопедији Лексикографског Завода јер чланци нису потписани а међу сарадницима се наводи Ваше име.

Неоптерећен овде мноштвом друге нумизматичке литературе, са особитом сам пажњом могао да Ваше радове прочитам. Да ли је Ваш стил писања заиста толико прихватљиво-леп или се то мени чини зато што ме теме о којима пишете изузетно интересују? За мене су ваши енциклопедијски нумизматички радови не само веома корисни јер сам, како поменух на почетку, наводно млад, него их читам са лакоћом и одушевљењем као неку белетристику.

Премда разумљиво сажета, тема СРБИЈА (нумизматичка) је толико корисно свеобухватна. Свиђа ми се Тематски избор обраде српске нумизматике (БИБЛИОГРАФИЈА) а исто тако подтема „ЗБИРКЕ“.

У вези овог последњег не знам зашто сте колекцију Светозар Душанића приписали његовом сину Слободану кад се зна да друг Слободан (за разлику од оца), ни књиге не жели да сакупља јер му је, чини се, менталитет колекционарства неблизак.

Кад смо већ код очева и синова, зар није и ЉУБОМИР НЕНАДОВИЋ (син проте Матеје) био нумизматичар?

И друго нешто у вези збирки – па зар није поправослављени бивши фрањевачки питомац С. Верковић (1821-1893) своју збирку пренео у Бугарску због пензије коју је од Бугара добио? (Рекосте да је и његова збирка у музејима Београда, Загреба и Будимпеште.)

Ова тема – СРБИ НУМИЗМАТИЧАРИ (или: српске нумизматичке збирке) мене посебно интересује јер сем Вашег прилога у Енциклопедији она није обрађивана.

Ја сам у једном свом недавном писму Др Станиши Новаковићу предложио да неко ово детаљније обради али се он изгледа не жели прихватити тог посла. Поменуо сам био илустрације ради (а НЕ као узор) публикацију Гј. Краснова „Знаменити хрватски нумизматичари“ (Загреб 1980) Краснов по обичају није био баш много у својој брошури научан и користан јер оно што раније није било познато ни он није објаснио и допунио. Библиографија му у тој брошури некомплетна и конфузно дата. Од хрватског (илити српског) нумизматичара Ј. Петровића ништа ново што други не наводе није у библиографији дато. И даље су (верујем не због идеологије него због незнања), прећутани неки чланци објављени у ратним усташким публикацијама („Хрватски круговоз“ 26.12.1942. и божићни број „Новог листа“ 1942), и не само то.

Затим, Рангјео својевремено није „специфицирао“ библиографију К. Ф. Нубера па ни Краснов јер му она једноставно, изгледа, није позната.

У вези библиографије Нубера упорно се преписује једна те иста ре-

ченица: „разни нумизматички радови објављени у Közlöny, Zeitschrift für Numism. Berlin и у 'понеким' хрватским и српским часописима“ (У којим ли то? И који то „разни чланци“?...).

На крају овог писма још једна важна тема везана за нумизматичку библиографију. (Од чега другог већ од ЧИТАЊА да ми „млађи“ почнемо?)

Овог пута Ваша БИБЛИОГРАФИЈА!

Ја Вам у прилогу шаљем препис моје белешке. Оно што ја у својој библиотеци поседујем (тј. скоро све) је заокружено а оно што друг Станиша није навео у Нумизматичару 2/1979 је означено подцртаним редним бројем.

Да ли су то наши подаци тачни?

И да ли једина 2 од укупно 32 наведена рада које ја не поседујем, (бр. 22 и 29 само), могу уз вашу помоћ набавити, па макар и у фотокопији, Веома би желео да Ваше целокупне нумизматичке радове укоричим у 2-3 засебне књиге.

Верујем да ћете ми одгворити и зато вам много захваљујем.

Са особитим поштовањем,
Ваш Р. Мандић

PS

Посебно бих волео да комплетирам радове о ВАМА јер је то друг Новаковић испустио у свом иначе веома ДОБРОМ чланку (Мени су позната само ова 4 које уз Вашу библиографију наводим).

Такође ме ВЕОМА ИНТЕРЕСУЈЕ шта сте објавили 1982. и 1983. јер чини ми се, рекосте да ћете зиму на Хвару посветити НУМИЗМАТИЦИ.

АДРЕСА
Р. МАНДИЋ
„Valentina“ Flat 96
5, N. Gamadia Rd
Bombay 400 026 - India

143. Недатирано писмо Ранка Мандића, послато Сергију.

Драги докторе Димитријевићу,

Шаљем вам обећане фотокопије Марићевих радова објављених у САД, Енглеској и Аустралији. Истовремено прилажем мој превод његовог чланка објављеног у часопису "The Numismatist".

Такође Вам шаљем фотографију некролога који је објавио исти часопис, а у којем се, између осталог, наводи ова прилично чудна реченица, (у преводу):

"Др. Марић био је позват на конвенцију Америчке нумизматичке асоцијације, **али није био у могућности да добије потребно одобрење да напусти Југославију.**" (Подцртао РМ).

Дакле, стиче се утисак да су га „власти“ прогониле а што би требало бити „симпатично“ имајући у виду америчку наклоност према тзв. дисидентима источно- европских земаља.

Фотокопију дела аукционог каталога Garrettove колекције, као и каталога Karl Kress у којем се појављује неколико примерака српског новца, накнадно ћу Вам припремити.

***

У прилогу такође достављам један мој текст (<u>први</u> по реду, пробни) а на тему презентације Ваших нум. радова и радова о Вама и Вашој нум. колекцији. (Ово, свакако није ни довољно добро, концепцијски, а ни довољно озбиљно, стилски. Ово је само једна моја, назовимо то – вежба!).

Књига коју имамо у виду треба да буде урађена са пуно пажње и озбиљности – То ћемо, убеђен сам, успети да постигнемо.

Као **радни наслов** предлажем следећи назив те наше постојеће публикације:

ДР СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ
Н У М И З М А Т И Ч А Р

Срдачан поздрав
Ранко Мандић

144. Писмо Ранка Мандића, послато Сергију, 31. децембра 1984.

Др Сергије Димитријевић РАНКО МАНДИЋ

Јурија Гагарина 123, ст.114 „Valentina“ Flat 96
11070 Нови Б е о г р а д
5, N. Gamadia Roud
Југославија
Bombay – 400026
31-12-1984

Драги докторе Димитријевићу,

Надам се да сте добили моје разгледнице са Малдивских острва и из Шри Ланке. Такође се надам да сте Ви добро и да сте за ове две године мог одсуства из Југославије још неким својим радом обогатили нашу нумизматику.

Недавно сам од једног пријатеља из САД добио писмо у којем ме обавештава о својој мањој колекцији нашег средњовековног новца. то је господин Давид Г. Бригс који је био у дипломатској служби у Београду 1952-54. За то време формирао је малу колекцију од 13 српских средњовековних комада новца, 16 дубровачких итд.

За време мог првог сусрета са госп. Бригсом овде у Индији, рекао ми је да је захваљујући СРПСКОМ средњовековном новцу, почео да скупља остали европски новац средњег века. Каталогизирање своје скромне колекције извршио је према Марићевим "Студијама". Када сам му испричао о Вашем нумизматичком раду (и критикама Марића), он је изразио спремност да Вам се јави и пошаље податке о својој колекцији.

Он ће Вам се ускоро јавити писмом а ја Вас најлепше молим да му одговорите и евентуално помогнете у исправном детерминирању примерака из његове колекције.

Срдачно Вас поздрављам и желим Вам много среће у Новој години,

С поштовањем,
Р. Мандић

145. Писмо Ранка Мандића, послато Сергију, 23. јуна 1985.

23-6-1985

Поштовани Др Димитријевићу,

Поново сам у Индији, надам се да сте добили разгледнице из Банкока и Хонг Конга.

Достављам вам копију „извештаја“ о продаји неколико примерака српског новца, паде ми на ум идеја: Зашто да се и ИСТОРИЈА СРПСКОГ НОВЦА, према Вашој колекцији, не би написала? Монографија о Garrettovoj колекцији заиста је изванредна – кад дођем у Београд, (још мање од 2 године), показаћу Вам ту књигу.

За разлику од Griersonove нумизматичке библиографије, најновија светска нумизматичка библиографија Elvire Clain-Stefanelli веома је, што се Ваших радова тиче, лоша и некомплетна. Чак ни нове врсте нису људски приказане него половично.

У прилогу такође шаљем препис дела Библиографије која се на Вас односи.

Обавештаваћу Вас и даље, ако желите, о понекој новости из света а која се наше нумизматике тиче.

Срдачан поздрав,
Р. Мандић

146. Писмо Ранка Мандића, послато Сергију, 20. маја 1986.

Драги Др Димитријевићу,

До сада сам, као што већ знате, скоро у целости комплетирао Ваше нумизматичке радове. (Недостају ми само 2 рада).

Укоричене су, за сада, две свеске, Књ.I (шаљем Вам фотокопију исте у прилогу) и Књ. II (Нове врсте, 10 сепарата).

ОРИГИНАЛ Књиге I далеко је квалитетнији у „техничком погледу“ него ова фотокопија коју шаљем.

Срдачно Вас поздрављам и желим Вам све најбоље.

Р. Мандић
20-5-1986

PS

Ово шаљем по једном путнику из Бомбаја за Београд, одакле ће Вам се то поштом проследити.

147. Писмо Ранка Мандића, послато Ефрему Пегану, 30. августа 1987.

kopija

R.Mandić
Omlad. brigada 69/11
11070 N. Beograd

30.8.1987.

Poštovani i dragi Dr Pegan,

Kao što već znate, jedini razlog što Vam se ranije nisam javljao u bolnicu, bilo je moje odsustvo iz Beograda u toku ovog meseca.

U tom odsustvu, u Beogradu je preminuo moj numizmatički prijatelj a istovremeno najveći srpski numizmatičar ovog veka, Dr. Sergije Dimitrijević.
Štampu na odmoru u Sloveniji nisam čitao i za to nisam, do povratka kući znao. Gospođa Dimitrijević više puta je telefonirala u moju firmu da proveri da li sam se vratio. Kad smo se napokon čuli, vest me je šokirala. Tim više što je pok. Dr Dimitrijević, kada sam ga krajem jula poslednji puta video, bio izuzetno dobro i zdravstveno i psihički. Šalio se i bio je jako dobro raspoložen. Čak je i fizički bio u dobroj formi: kada sam mu najavio dolazak, a ja stanujem desetak minuta peške od njega, on je skočio i za tih desetak minuta uspeo je da se obrije. Razgovarali smo dugo ali nismo svakako znali da će to biti vrlo poslednji susret. (Mislim da sam u zadnjem pismu pomenuo kako ja, zbog banalnog razloga, nisam mogao da se u poseti kod pok. Dimitrijevića zadržim više od sat-dva, a zbog moje nemogućnosti da duže budem bez cigarete. Imajući u vidu njegovo jako teško disanje, tamo sam uvek odlazio bez cigareta, za svaki slučaj da ne dodem u iskušenje). Inače, Dr Dimitrijević tada je naveliko isplanirao letnji odmor, u Ohridu, nakon čega je, sa suprugom, trebao da otputuje u Pariz -- i karte su bile već rezervisane...
No, došlo je iznenadno do jedne naoko bezazlene situacije: dobio je visoku temperaturu. I kada se već od toga oporavio, i kada je trebao biti otpušten iz bolnice, izgleda da mu je organizam bio iscrpljen i on, jednostavno, zaspao. Zaspao da se ne probudi. Umro je lako i bez mučenja, (prethodno o smrti nije ni pomišljao), umro je na način koju nazivaju "lepa |lagana| smrt".

Mi smo se poznavali prilično kratko vreme, lično smo se upoznali tek negde sredinom 1982. godine. Izgleda da me je prilično zavoleo. Pričala mi je njegova supruga kako je, čak i u bolnici, pominjao neke fotokopije koje mi je obećao a nije uspeo da pripremi. Želja

mu je bila da, ("još dok nisam odapeo papke"-njegove reči), o njegovom numizmatičkom radu bude objavljena jedna manja biografsko--bibliografska publikacija i o koncepciji toga smo par puta razgovarali. (Kako mu se dopadala moja "pedantnost" u bibliografskom pristupu, čak je pomenuo da bi lično voleo kada bi ja to napisao). On je pisao mnogo, na mnoge naučne teme, ali mu je, izgleda, rad na području numizmatike lično bio najdraži. Bez obzira što je taj rad, po obimnosti, daleko manji nego ostale njegove teme - radnički pokret između dva rata (napisao je brojne tomove knjiga i članaka), istorija Leskovca (takođe brojni tomovi) itd. Numizmatika mu je, ipak, bila srcu najbliža. /Ja se lično tome uopšte ne čudim jer to je, ako ništa drugo, bila "nerežimska tema" i zato mogućnost naučne serioznosti u obradu iste svakako da je bila najznačajnija/.

Radio je do poslednjeg momenta i imao je još mnogo, mnogo nezavršenih radova. Pričao mi je o tim radovima u pripremi, naročito numizmatičkim. Objašnjavao mi je detaljno probleme neizvodljivosti izdanja njegovog fantastično-zamišljenog i započetog Korpusa numizmatičke serbike. Građa koju je pripremio ne može se u numizmatičkoj Srbiji svih vremena ničim sličnim uporediti. Dr Dimitrijević je imao nameru da to, za života, barem u jednoj finoj skraćenoj formi objavi.
Nije stigao.
Dr Dimitrijević umro je 10.8.1987. i sahranjen u Beogradu u **Aleji velikana** (13.avg.o.g.)

Beogradski numizmatički krug nije ga, nažalost, mnogo voleo. Slična, vrlo slična situacija kao "slučaj" Dr Jeločnik u Ljubljani. Ton o kojem mnogo, čak i u ovom tužnom momentu velikog gubitka za srpsku numizmatiku, o njemu govore, nije puno srdačan. Čak se "glasno razmišlja" da li je njegovo DELO "zaista" najznačajnije ili je, "možda", značajniji Marićev rad. (Svakako da nije značajniji Marićev rad!) Pokušavam u ponekim razgovorima da objasnim: Jedna je stvar to kakav je on bio kao čovek, (tj. kakvog ga smatraju poneki), a potpuno je druga stvar **njegovo DELO.** O delu Dr. Dimitrijevića mislim da nema smisla polemisati - njegovo je delo bez ikakve sumnje od jako velikog značaja.
Inače, o njemu kao čoveku ja imam potpuno drugačije mišljenje,formirano na osnovu vlastitog (premda kratkog) iskustva. Ja njega poznajem kao vrlo prijatnog čoveka - svi su naši susreti bili jako prijatni i ljudski veoma topli. (Uvek bi, na primer, kao završnu temu pokrenuo svoju ogromnu sreću zbog rada i uspeha svog sina,

Dr. Miše Dimitrijevića. Bio je toliko simpatično zaljubljen u svoju decu, kako to već očevi znaju biti. Pričao je uvek o Mišinom naučnom radu, (bez obzira što isti nikakve veze nema sa našim zajedničkim interesom - numizmatikom). Čak mi je pokazivao i čitao meni krajnje-nerazumljive formule i naučne konstatacije Dr. Dimitrijevića mlađeg a iz oblasti atomske fizike, astronomije, matematike...
Ni jedan jedini moj susret s njim nije bio neprijatan već naprotiv! (Baš sam pokušavao da se setim nečeg "ružnog" ali nisam mogao. Jedino što sam se prisetio bilo je, pre 5 godina, jedno pomalo neobično pitanje koje mi je bio uputio telefonom: "Mali, imaš li poslednji rad onog ludaka |!| o datovanju posmrtnog novca?" - - Mislio je na Dr. Lj. Nedeljkovića za koga je pomenuti izraz verovatno upotrebljen u šali jer je Nedeljković po profesiji, kao psihijatar, zaista bio vezan sa ludacima).

O Dr. Dimitrijeviću i njegovom radu imam prilično lepo kompletiran materijal. Nameravao sam da stupim "u akciju" prikupljanja novinskih isečaka objavljenim u vreme njegove smrti ali mi je njegova supruga lično to sve kompletirala, obzirom da je znala da sam u to vreme bio odsutan.

Verujem da se nećete ljutiti što o pokojnom Dr Dimitrijeviću, kojeg sam voleo, ovoliko puno pišem. No tema je ovo opširna, i svakako se ne može u običnom pismu kako treba obraditi. Zato o tome sada više nećemo.

Život teče. O životu koji teče takođe treba razgovarati.

Nameravao sam da Vam opširno pišem o finim utiscima za vreme ovogodišnjeg letovanja u Sloveniji, na Primorskem.
Ali, možda je bolje da tu temu ostavim za sledeći put. Nekako, zbog tužne teme o kojoj sam u današnjem pismu pisao, nisam u stanju da se, stilski, odjednom prebacim na druge teme, veselije. Samo da pomenem da sam uspeo da svratim u NM Ljubljana i da sam se zapanjio cenama njihovih publikacija. Vele da su zbog toga što se to u inostranstvu skupo nudi, i oni na isti nivo podigli domaće cene. Najjeftinija publikacija košta više od milion st. dinara a mnoge su nekoliko puta skuplje - napr. Kastelicev zbornik košta preko tri i po miliona (DM 85.-) - to je za nivo jugoslovenske kupovne moći ipak malo previše. (Kaže žena na skriptarnici da ove

godine, otkako su podigli cene, ništa nije prodala).
Za ono kratko vreme zadržavanja u Ljubljani nisam uspeo da nađem Arheološki vestnik pa tako ni Vaš poslednji rad, objavljen u AV, još nisam uspeo pročitati. No, ne radi se o hitnosti i zato Vas molim da o tome ne brinete - kada se Vi dobro i kompletno oporavite, biće dovoljno vremena i za Vašu /tradicionalnu/ pomoć pri kompletiranju radova.
Javite mi do kada ostajete u bolnici a ja ću Vam se, i pre Vašeg javljanja, opet javiti na istu adresu.

Do tada, puno, puno prijateljskih pozdrava uz iskrene želje za brz i kompletan oporavak,

Vaš,

P.S.

Zbog preminulog prijatelja, ja ipak moram da Vas zamolim za jednu PRIORITETNU USLUGU: Da pomognete Srpskom numizmatičkom društvu Beograd, (posebno meni lično jer sam to ja kod SND pokrenuo), u planiranoj akciji SLANJA OBAVEŠTENJA vrhunskim svetskim numizmatičarima o smrti naučno-najznačajnijeg člana SND, Dr Dimitrijevića. Predložio sam da i mi, premda numizmatički Balkan, prihvatimo jedan gest uobičajen u kulturnom svetu - da SND odštampa zasebnu In Memoriam S.D. obaveštenje i da to pošalje važnijim svetskim num. društvima i eminentnijim numizmatičarima današnjice. (Čuo sam, čini mi se od Dušanića, kako je slična karta bila svojevremeno upućena iz Beča u Beograd od strane ÖNG kada je umro Dr Probszt. No, on tu kartu tada nije mogao pronaći.)
Meni, (nama u SND), bila bi prilično hitno potrebna pomoć u sledećem:

1. Ako imate slučajno ugledni tekst takvog jednog obaveštenja, (recimo ÖNG Wien), da mi pošaljete fotokopiju . (Ako nemate,OK, sami ćemo to sastaviti);

2. /VAŽNO/: Sa adresama uglednih numizmatičara smo slabi. (Naši članovi, čak ni Staniša, svetskim kontaktima manje poklanjaju pažnju; ja sam jedino bolje povezan sa Amerikom i sa vrhunskim num. orjentalcima, takođe Dr Metcalf iz Oxforda). A Vi, Vi ste Svetu daleko bliskiji i sigurno imate mnoge značajne adrese. (Znam, na primer, da ste u ličnim prijateljskim odnosima sa tako važnim imenima svetske numizmatike kao što su Dr. R. Göbl, Dr. H.Cahn, Dr. G.Dembski, Dr. Maria R.Alföldi, Dr. P.Bastien, Dr. P.R.Franke itd.itd.)
   Značajno mnogo bi nam pomogli ako bi nam poslali adrese ili barem sugerisali listu društava, (i imena najznačajnija imena u tim num. društvima), na koje bi pomenuta obaveštenja trebalo poslati.

Ima, ipak, još jedna stvar zbog koje moram upotrebiti još jedan list papira, još jedna ideja o kojoj bi u vezi S.D. sa Vama lično želeo porazgovarati.

Moje je r a z m i š l j a n j e sledeće:

Kad umre neki vrlo prosečno zaslužan političar, njegovim se imenom označavaju gradske ulice. Kada u obračunu desničarske emigracije sa "komunističkom ambasadom" pogine službenik te ambasade, njegovo se ime daje osnovnim školama. Kad umre istaknuti revolucionar iz poslednjeg rata, njegovim se imenom krsti višestogodišnji Univerzitet. Kad umiru diverzanti, njihova se imena daju fabrikama i kulturno-umetničkim društvima.

A kad umre čuvenu naučni radnik, vrhunski Numizmatičar ???

Mi smo ovog meseca u Srbiji izgubili najznačajnijeg srpskog Numizmatičara ovog veka!
Umro je čovek čiji je život bio u najdivnijoj meri utkan u NUMIZMATIKU SRPSKU. Čovek, čiji je doprinos toj numizmatici srpskoj bio ogroman i čija je kolekcija srpskog novca od najranijeg detinjstva sa onoliko LJUBAVI i NAUČNE SERIOZNOSTI bila formirana. Ni pre ni posle takva se kolekcija nije mogla, i neće se moći kompletirati. A ona, TA KOLEKCIJA, treba da se, po velikoj želji pomenutog Numizmatičara, pkloni - da se pokloni sropskom narodu.

(Pomenimo takođe da je taj isti Numizmatičar bio praktično i osnivač SND - Srpskog numizmatičkog društva u Beogradu).

I sada. Ako bi predložili da se SRPSKO NUMIZMATIČKO DRUŠTVO u Beogradu nazove imenom Numizmatičara o kojem pričamo, imenom pokojnog Dr. Sergija Dimitrijevića, da li bi to bilo logično? Protiv toga niko od ne-numizmatičara ne bi imao ništa protiv, posebno što se radi o čoveku opštedruštveno priznatom i koji je, baš zbog tog opšte-društvenog priznanja, sahranjen u Aleji Velikana u prestolnici ove Zemlje. Ali bi se, najverovatnije i nažalost, tome usprotivili oni koji bi to najmanje trebali - mi sami, numizmatičari.

Bez obzira što "klimu", kakva već jeste, loša, poznajem, prednje ću ipak predložiti. Da li će predlog biti usvojen ili ne, druga je priča.
Vas bi, u vezi prednjeg, usput zamolio da, ako budete u kontaktu sa beogradskim prijateljima, (Staniša, Bojana, Sokolović...), da moju ideju barem načelno podržite.
Ako ne samo zbog pok. Dimitrijevića, onda zbog numizmatike.

R. [signature]

ДОДАТАК

КЊИГА "ОСТРВО С БЛАГОМ" ДОДЕЉЕНА СЕРГИЈУ ЗА ОДЛИЧНО УЧЕЊЕ И ПРИМЕРНО ВЛАДАЊЕ, 5. ЈУНА 1924.

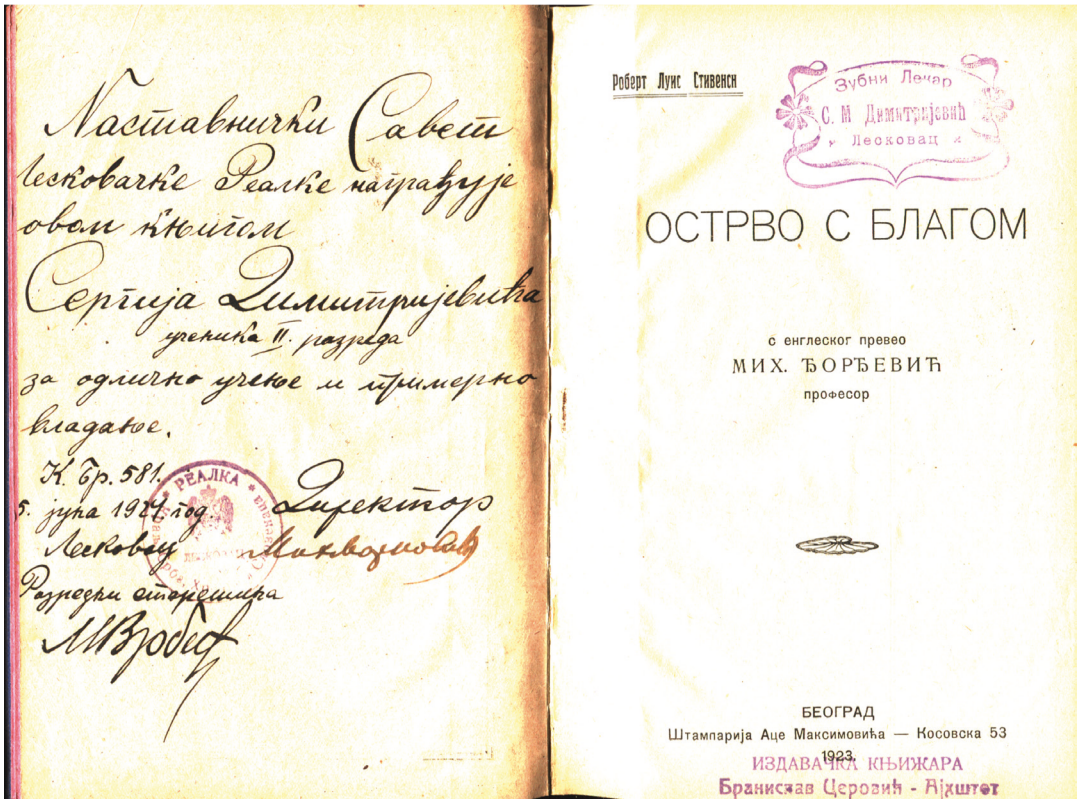

Наставнички Савет лесковачке Реалке награђује овом књигом

Сергија Димитријевића

ученика II. разреда

за одлично учење и примерно владање.

К. Бр. 581.

5. јуна 1924. год.

Лесковац

Директор

Разредни старешина

Роберт Луис Стивенсон

Зубни Лечар С. М. Димитријевић у Лесковцу

ОСТРВО С БЛАГОМ

с енглеског превео

МИХ. ЂОРЂЕВИЋ

професор

БЕОГРАД

Штампарија Аце Максимовића — Косовска 53

1923.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРА

Бранислав Церовић - Ајхштет

РЕФЕРАТ БРАТА СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА НА КОНФЕРЕНЦИЈИ БРЂАНА И СТАНАРИЦА, 1. И 2. АПРИЛА 1934. У БЕОГРАДУ

УЛОГА БРЂАНА У ДРУШТВУ

Скаутизам као васпитни метод изграђује омладинце и оспособљава их да као појединци и заједница буду корисни чланови друштва. Колективни дух и начин рада, као нарочите одлике скаутске заједнице, створиле су од појединца део те заједнице. Зато је та заједница оспособљена да као целина буде најпродуктивнија. Наш скаутизам има једну болну страну. Извидничка заједница распада се у моменту када треба да иступи као стваралачка целина.

Да би се заједница очувала као таква морају се наћи узроци који изазивају њено распадање. Методи и предмети рада, које стварају интересовање код извидника а уз то имају велику педагошку важност не одговарају старијим члановима. Старије интересира живот и друштвени односи. Указати на директну друштвену улогу брђана, појачавши рад у том правцу, значило би зауставити растурање чланова, јер би их вршење друштвених задатака држало на окупу. Правци те активност друштвено су условљени економско-социјалним односима садашњице. Околина ће тек онда разумети и ценити значај скаутизма кад осети непосредне користи од њега. Али да би заједница била способна да одигра своју непосредну друштвену улогу, она мора да се припреми за њу.

Та се припрема састоји из два дела. Први је оспособљавање појединаца и заједнице као носилаца рада и животне борбе с обзиром на њих саме – ту улогу у скаутизму имају извидничке заједнице. Али оне нису довољне. Мора постојати једна виша припремна заједница, која ће их оспособити с обзиром на рад који им је намењен. Изучавање друштва и закона који владају у њему, изучавање односа који постоје између његових делова, то би био задатак те друге заједнице. Трећа заједница била би заједница друштвене акције, заједница која остварује намењене јој задатке. Говоримо о трима заједницама, мада су то у ствари фазе кроз које пролазе подзаједнице – генерације чланова унутар једне заједнице која се перманентно оспособљава за извршење задатака и остварује их. Ове фазе разликујемо с обзиром на постојеће прилике у колико би их требало допунити. Ако би се прилике у покрету средиле т. ј. пројекти слични овоме остварили, припрема и извршење задатака ишли би упоредо, јер и сама пракса нужно улази у припрему. Морамо признати да је скаутизам

оспособљавао донекле и с обзиром на сам рад, али су то биле или ствари које се тичу само скаутског покрета, дакле једна врста друштвене активности – рад међу скаутима, или су то биле разне форме милитаристичких припрема. Ради оспособљења брђана за рад у друштву, мора се прећи известан општи програм а појединци би се посвећивали нарочитим облицима активности. Да би се дала генерална линија и указали проблеми, на које треба да се обрати пажња, требало би да лист „Брђанин“, поред једнога мањега, чисто скаутског дела, буде посвећен углавном друштвеним односима за своју улогу у друштву и подигао културни ниво скаута, већ би се тираж листа повећао и он би се могао пласирати и ван скаутских редова. Брђанину би приступили нови сарадници а покрету нови поборници. Тај део листа не сме бити школски урађен. Његова разноликост је предуслов за популарност. Дискусија кроз чланке, питања са одговорима, анкета општег карактера, оригинални дописи и кратки изводи из научних радова и књига, све то мора да попуњава његове редове. Сви спорни друштвени проблеми морају се у њему пречистити. У данашњој еписи-еписи социјалних парадокса мора и скаутизам да заузме извесно становиште према свим горућим питањима садашњице. Скаутски закон: Скаут воли ближњега и брат је сваком скауту, остариће се у раду за праведније односе у борби за социјалну правду.

Брђански клубови морају постати радне задруге на социалном пољу.

Излети и логоровање морају се искористити ради упознавања живота у разним крајевима. Ступити у додир са народом, увидети његове потребе, упознати његов живот, биће задатак сваког скаута. У том додиру са селима, предграђима и радионицама, куда такође имају приређивати излете по двојица и тројица створиће се могућност ширења покрета и на те до скора заборављене делове народа. Тиме ће се повећати и могућност решења проблема сеоских и радничких скаута. Оваква су испитивања већ вршили поједини скаути н. пр. бр. Гајић на Златибору.

Просветни задатак је исто важан. Соколи су у Херцеговини постигли завидне резултате одлажењем у села и држањем предавања и течајева. То је и по њих саме имало користи, јер су успели да створе низ сеоских чета, мада су раније као и ми били готово градска организација. Напомињем, да тај рад није користио народу, јер је био постављен погрешно и идеолошки и методолошки. Сељак који је пресит физичког рада не потребује гимнастике на справама и шведских вежби.

Услов за успех је брзо решење брђанског питања, јер динамика живота ствара све нове проблеме.

У остварењу оваквог програма наш ће скаутизам створити и нове организационе форме. Рад и ти облици служиће за углед и другим земљама и биће доказ виталности скаутизма.

[На крају рукописа дописано руком: Радна задруга која дела у корист човечанства.]

ПРЕДЛОГ ЗА ПРОГРАМ РАДА БРЂАНА

Сеūије је 1952. ūодине ūрелаūао ūоновно оснивање ūокреūа брђана ūа је у ūу сврху наūисао ниже наведени ūроūрам

А. КЛУБСКИ РАД

Рад на оформљењу лика брђана
Утврђивање брђанских закона (минимум)
Разрада принципијелних питања улоге брђана у друштву
Колективан живот на састанку, логору и излету
Опредељивање за учешће у друштвено корисним акцијама
Стицање допунских знања (а) Секције за гајење говорништва и (б) Секције за конверзације на страним језицима
Проширење знања и развијање способности за излагање (а) Обавезна излагања о појединим питањима из оквира струке или секције интереса у трајању од 15 минута.
Забавни део
Песме са музиком
Излети
Комбиноване посете музеја и изложби (комбиноване са излетима), са водичем
Посета предузећа, градилишта, рудника, бродова
Авионска крштења
Шах секција
Пинг понг
Брђанска посела (сендвичи, колачи, забавни програм сличан логорској ватри)
Одбојка

Одлазак на купање
Друштвене игре (које?)
Дискусија о проблемима ваншколског васпитања деце и омладине
Разрада питања стварања специјализованих јединица, на пр.:
Чете народне технике
Чете поречана
Чете скијаша
Чете једриличара
Чете стрелаца
Предлози о проширењу садржаја рада стега са децом и омладином (Предлози се дају у писменој форми са конкретним садржајем, о сваком предлогу кратке дискусије о његовој погодности)
Критички осврти са дискусијом на лист, логорску ватру и друге приредбе
Дискусија о проблемима стега
Предлози и питања стеговође
Предлози и питања инструктора
Оспособљавање чланова и клуба за друштвену делатност брђана
Прикупљање материјала за предавање (трезвењачка, здравствено-хигијенска и сл.) и упознавање чланова са њим
Оспособљавање чланова клуба за добровољно организирање акција против штеточина под руководством надлежне установе
Стварање групе певача са музиком и шаљивог ансамбла у вези са бесплатним приредбама у СРЗ, шумским предузећима и сл.

Б. ВАНКЛУБСКИ РАД

Помоћ стегу
Ангажовање чланова за функције у стегу (пожељно је да старије четовође учествују у клубу)
Ангажовање брђана за рад са полетарцима и челицама
Повремена инструкторска служба
Држање предавања од 15 минута по јединицама (неке врсте омладинског народног универзитета)
Организовање логора (припреме)
Старање клуба о учешћу једног брђанина на излетима и логорима чета (педагошки надзор)
Учешће у логорским ватрама стега
Друштвени рад (Напомињемо да брђани не могу учествовати у свим друштвено корисним акцијама. Извесне акције су већ организоване, на пр. Прва помоћ, ПАЗ, пошумљавање, изградња, аналфабетски течајеви. Мада ове акције одговарају циљевима извидништа, морамо поћи од чињенице,

да је на тој страни друштвена потреба задовољена).
Учешће у готово непостојећим друштвеним акцијама или у акцијама које захтевају организациону помоћ
Трезвењачки покрет (Предавања на школама, у СРЗ, предузећима, наступ у штампи)
Акција за сузбијање штеточина (инструкторски рад по упутству стручњака)
Бесплатне забавно-поучне приредбе за СРЗ, Шумска предузећа, руднике и остала предузећа (кратка предавања од 15 минута комбинована са забавним делом сличним логорској ватри, прилагођеним потребама села; сеоске усмене новине)
Учешће у недовољно развијеним акцијама
Народна техника
Здравствено-хигијенске акције
Повремене акције на логору
Хигијенско-здравствени течајеви за народ из околине
Сакупљање фолклорног, археолошког и другог научног материјала
Рад са саветима чета
Сарадња са саветима чета, њихове активизације, координирање њиховог рада
Рад на укључивању извидничких родитеља у брђане
Укључивање извидничких родитеља у друштвене акције клуба
Помоћ савезу
Рад у шумској школи
Рад у привременим комисијама
Сарадња у извидничкој штампи
Писање приручника
Привремена помоћ
Организовање конференције и скупштине
Рад на помоћи другим стеговима
Сарадња са другим брђанским клубовима
Сарадња у брђанској штампи или брђанском делу извидника (измене искустава)
Међуклубска саветовања
Излети комбиновани са заједничким састанцима клубова брђана
Излети комбиновани са заједничким приредбама клубова брђана.

III, 1952.
Сергије Димитријевић

ПРИСТУПНИЦА
ЗА ЧЛАНСТВО У КЛУБ БРЂАНА – БЕОГРАД
САВЕЗА ИЗВИДНИКА И ПЛАНИНКИ Н. Р. СРБИЈЕ

Презиме и име		Новаковић Реља	
адреса		Станоја Главаша 14	
занимање и запослење		предавач на фил. фак. у Београду	
школе		фил. факултет	
знање страних језика		Служим се руским и немачким	
знања корисна за покрет (подвући одговарајуће)		Курс прве помоћи; курс ПАЗ-а; радио и телевезе; шофер; пилот; дактилограф; стенограф; коректор; столар; електричар	
Год. рођења – 15. мај 1911.		Нац. припадност: Србин	Држављанство: ФНРЈ
Припадност, рад и функције у сродним организацијама („Партизан“, фискултурне, културне, култ. просветне и тд.)		Члан главног одбора Планинарског савета Србије; Члан Савета Савеза пионира Србије	
Рад у старом скаутском покрету	Од када – до када		
	Течајеви: који, када и где		
	Функције		
Служба у ЈНА и чин		резервни поручник	
Да ли је за време окупације припадао неким организацијама (којим и када?)		био у заробљеништву у Немачкој	
Да ли је осуђива? Када и зашто?		нисам	
Ужива ли право гласа?		имам право гласа	

16. III 1952.
Београд

Својеручан потпис: Реља Новаковић

РАД У КЛУБУ (попуњава управа клуба)

Функције	у Савезу	
	у Стегу	
	у Клубу	
Чланство у комисијама		
Предавачки рад		
Логори		

ФРАНЦУСКИ КУЛТУРНИ УТИЦАЈ У ЈУГОСЛАВИЈИ
(ПРЕДАВАЊЕ)

La France a eu sur les peuples qui forment la Yougoslavie une influence culturelle plus profonde, qu'on le pense ordinairement chez vous à cause de la distance géographique qui nous separe. Déjà dans les temps de la grande Revolution, cette influence a declanché la rénaissance Slovène avec la traduction de Beaumarchais.

L'Université de Ljubljana, de la capital des provinces ilyriènnes, fondé par Napoléon, et disparut avec sa défaite, a resté pendant un siècle, jusqu'à son reouverture en 1919, le symbole de la lutte libératrice.

La France de 1848 a donné la force et l'ame au mouvement national qu'elle a mis au monde à l'époque napoléonienne. Les notions de la liberté et de la France étaient dans ce temps inséparables. Pour vous montrer la portée de cette influence, je vous citerais l'exemple de Ljubljana, de la ville de 60 milles d'habitants, qui a vecu pendant 10 siècles sans le joug allemand et qui dispose d'une bibliotèque de la langue française.

Quant à la Serbie, il faut nous rappeler, que plusieurs générations entières de la jeunesse en éxil ont passé par vos écoles et se sont formés spirituellement sur le sol français, pendant que nos pères combataient à coté de vous. Notre peuple ne l'oubliera jamais. Ça ne se voit pas seulement dans la place que la langue française tient dans l'enseignement sécondaire étant obligatoire et le plus étudiée des langues étrangères, dans l'existence des trois institutes des études françaises dans nos centres universitaires, dans les maintes associations "Des Amies de la France" disposant des bibliotèques organisant sans cesse les cours et les conférences; mais aussi par l'entousiasme qui se voit sur le visage de chaqun de nos paysans quand on invoque le nom de la France.

Tout le monde se souvient des emouvantes manifestations populaires de 50 miles personnes qui ont accueillie M. Delbas lors de son arrivé en Belgrade. Les paysans illetrés deposaients leurs empruntes digitales comme signatures des adresses de symphatie, tandis que d'autres pour saluer la France venait à pied des villages éloignés quelque fois d'une centaine de km.

Cet enthousiasme n'est pas du uniquement à l'amour traditionel, car le culte du peuple français est perpetuellement rajeuni. La France de la libération national est devenue la France de la démocratie, la France l'apotre de la paix basé sur la sécurité collective.

Quoique que la culture française est exposée à ce moment aux attaques, jamais elle n'a eu tant de defenseurs - que dans le moment actuel ou elle s'affronte avec l'idéologie hitlérienne et moussolinienne. Si nous prenons n'importe quel aspect sous lequel apparait la culture "nazi", si on ose l'appeler de ce nom cette colection patologique et barbare, par exemple sa conception rasiste, nous verrons qu'elle est radicalement opposé aux traditions humanitaires rayonant de la France, du pays de Drot de l'Homme.

Ce ne sont pas seulement nos savants, nos ecrivains, nos peintres et nos artistes qui ont subi l'influence des écoles françaises mais le peuple, lui aussi.

Le fait que la France a conquis le monde par ces idées d'avangarde est souvant oublié par ici, malgré qu'elle est au base de la popularité de la culture française. La réaction contre la conception hitlériènne et moussolinièNne du monde à eu un relantissement si profond, que pour la nouvelle génération, même si on laisse le passé à coté, le peuple franćais restera à jamais dans son coeur.

La brusque augmentation de nombre des étudiants yougoslaves dans les dernières années nous confirme cette constatation. Malgré que le nombre des boursiers reste le même, la somme totale a depassé 300 à Paris seul. C'est à dire le nombre de *non-boursiers* a triplé. En même temps en Allemagne, en exclusion des étudiants en sciences techniques, ils sont pratiquement inéxistant. Les centres estudiantines de Vienne, Graz et Berlin, les lieus d'études de nos anciens, qui attirait auparavant le gros de notre jeunesse, surtout les Croites, se sont effluée. Prag subira le même sort comme nous l'avons vue avec l'Autriche. Paris est maintenant le plus grand centre des nos étudiants en étranger et la France l'unique pays où ils viennent en masse de leur propre volonté, tous les cas ou la bourse ne joue pas un rôle decisive.

Si on néglige l'élement démocratique on ne poura pas comprendre cet état de choses.

La France est éloignée de nous. La vie y est trop chère, surtout quant à notre monnais nationale. Elle néglige les étudiants étrangeres, ne leur accorde pas aucune facilité de séjour. Il existe des autres Universités celebres. Parmis les langues étrangères l'allemand est le plus repandue à cause du voisinage et de la domination séculaire. Quand même tant le monde y vient. La raison en est parce que la France n'est pas seulement le pays de culture, mais aussi le pays des libertées et de la démocratie. Et nous qui ont vecu sous les régimes trops autoritaires savons les apprecier.

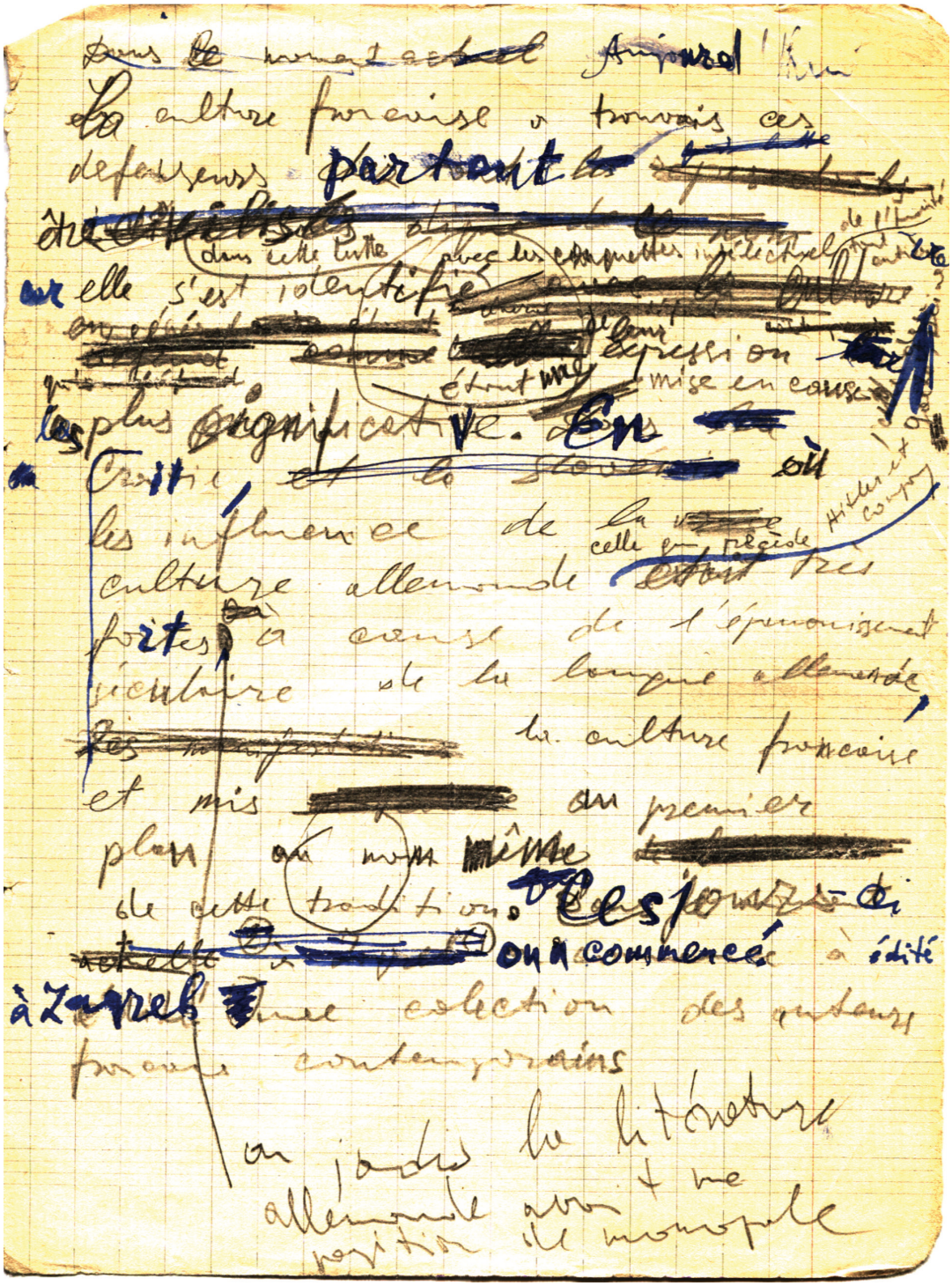

~~Dans le moment actuel~~ Aujourd'hui

La culture française a trouvais ces défenseurs partout ~~les~~ ~~[illegible]~~

~~être [illegible]~~ dans cette lutte avec les coquettes intellectuel de l'humanité

car elle s'est identifiée ~~avec la culture~~

~~[illegible]~~ leur expression ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ étant une mise en cause

les plus significative. En ~~[illegible]~~

Croatie ~~et la Slovénie~~ où

les influence de la ~~[illegible]~~ culture allemande celle qui précède ~~étant~~ très

fortes à cause de l'épanouissement séculaire de la langue allemande,

~~les manifestations~~ la culture française

et mis ~~[illegible]~~ au premier

plan au nom même ~~[illegible]~~

de cette tradition. Ces jours-ci

~~actuelle~~ ~~[illegible]~~ on a commencé à édité

à Zagreb une colection des auteurs

français contemporains

on jadis la littérature

allemande avait une

position de monopole

Ces étudiants qui reviennent de la France sont les representants de votre culture, les centres de l'influence française, les liens vivants avec votre peuple, les porteurs et les meilleurs defensseurs de la culture française dans les Balkans. Nous accueillant sur votre sol comme des élèves vous nous acceptez chez vous comme des amis.

Les pays, qui espèrent dominer les Balkans n'auront jamais une armée intelectuelle si forte pour vous combatre. Ils peuvent tripler le nombre des bourses, mais un étudiant qui fait le choix de pays d'étude vaut plus que les autres, car il est animé d'avance des sentiments profondes pour la pays en question .

Je le souligne car il est incomprensible qu'ici à Paris par exemple, un bureau d'acceuille des étudiantes étrangers est reservé uniquement aux français, qu'on refuse aux autres même de participer dans les excursions payantes qu'il organise.

Aujourd'hui la culture française a trouvé ces defenseurs partout. Elle s'est indentifiée dans cette lutte avec les conquettes intéléctuelles de l'humanité tout entière, leur expression étant une mise en cause le plus significative.

En Croitie, où les influences de la culture allemande, celle qui precède Hitler et compagnie, étaient très fortes, où jadis la litérature allemande avait une position de monopole à cause de l'épanouissement séculaire de la langue allemande, la culture française est mis au premier plan au nom même de cette tradition. Ces jours ci on a commencé à édité à Zagreb une collection des auteurs françaises contemporains.

À Zagreb - le centre culturel du peuple Croite, "Matica Hrvatska" qui était sans l'influence française dépuis sa fondation, était conquise il y a quelques années par les élements germanophiles. La réaction n'a pas tardée. Les autres associations et revues indépendentes, et même dr Maček, chef du partie [...], qui est consideré de tous comme le représentant du peuple Croite, ont réagi violament en condamnant la position de ces representants actuels.

Des que le consulat hitlérien a organisé une exposition, d'ailleurs peu frequenté, des livres allemands, la réponse n'a pas tardé à celle des livres français, organisé par l'Institut de France à Zagreb. Les intelectuels croites ont manifesté leur attachement aux traditions francofils de Matoš et St. Radić par le succès enorme de la dernière.

Un grand nombre des organisations culturelles ont proclamé cette année (1938) comnme une "année française". Les nombreuses conférernces organisés à cette occasion ont eu un succès enorme, plusieurs parmis eux se sont transformées dans les manifestations populaires. D'autre part, l'éxposition de

la peinture française de XIX siècle, tenu avant quelques semaines à Belgrade était visitée par 30 888 persones.

Tous les essaies de la propagande de la culture allemand sont combatus par l'opinion publique, surtout dans l'expression orale, qui est due à l'absence des libertés dans le pays.

Offensive allemande si forte au point de vue économique n'a pas pu marqué des victoires éclatantes sur le plan culturelle. L'octroi de speer [...] aux étudiants, qui augmente de [...] fois leur revenue réel, ne les a pas attiré.

Quant même certaines aspects de cette offensive sont inquietants. On fait l'échange massive des étudiants, on s'attaque sur les plus jeunes qui ne se sont pas formés idéologiquement, on échange les lycéens. On inonde le pays des livres allemands. Quelques jours après la signature de Pact de l'amitié francoi-italien, deux vagons des livres ont arrivé comme cadeau à une des nos Universités.

C'est autant plus grave, car malgré une diffusion massive de la literature française manquent des ouvrages scientifiques. En Allemagne on édite des livres qui ont un but évident de combattre l'influence française falsifiant le passé.

On a celebré récemment d'une manière pompeuse le plus grand Slovene Prešern. Les français dans leur orgeuil national s'occupent peu des manifestations de ce genre, dont chacune a un relentissement, comme me semble, dans votre pays.

Avec l'asservissement politique par l'Axe, le gouvernement devient hostile à toutes les manifestations francofiles. Les journaux français ont passé avec la silence le fait que la police a dispersé à coups des matraque les manifestants qui au moment de l'arrivé de M. Delbas criait: "Vive la France". Le fait que 23 étudiants soupçonait comme les organisateurs de cette manifestations étaient imprisonés et qu'on a fait pour obtemnir leur libération une grève de trois jours approuvé par les professeurs y compris M. le recteur.

C'est la raison, pour laquel on doit considerer, [...] la lutte pour la défense de la culture en générale qui se developpe dans le monde entier. C'est en même temps la défense de la culture française, des principes qui ont pris jour dans ce cadre.

L'Association pour la défense de la culture crée l'année dernière à Belgrade doit être considerer comme l'élement de cette défense au même titre que le mouvement démocratique tout entier.

Dans le grand mouvement pour la défense du pays les sympaties pour la France réaparaissent dans une forme implicite, car son practique était gravement atteint dans l'affaire Tchécoslovaque. Nous, les amis de la France, nous devons le dire en face de son peuple. Les Français doivent savoir que la position énergique de ces répresantants enver la Pologne a rechauffé de nouveaux l'amitié traditionel. Mais la renovations des sentiments est plus lente qu'on le pense et les nombreux efforts sont nécessaires pour réparer le domage causé. Il est plus grande que tous les résultats de l'offensive culturelle de Reich.

En conséquance il doit être suivi avec beaucoup de l'attention par les facteurs de l'action culturelle française dans mon pays, qui siont obligés de reparer par leur travail intensive les dégats que l'influence française a subit. Nous savons tous qu'ils sont passagères. Les nuages peuvent jeter une ombre, mais ils ne peuvent pas éteindre la lumière du soleil. Et le peuple français reste ce qu'il a était toujours pour nous, le soleil de l'humanité, qui nous rechauffe par le rayonnement de ses idées, qui nous éblouit par son esprit et le progrès qui en resulte, qui nous émeuet par son sentiment de la justice social.

Je finirai par les mots de mon professeur de l'Université de Belgrade Mihajlo Ilić: Il n'y a qu'une seule France au monde; il serait meilleur s'il y en avait plusieurs. Ses idées ont alimenté l'esprit de la libération, son exemple a formé les combatants qui ont pris part dans cette lutte. Démocratie - Elle était son berceau, elle est maintenant son flambeau.

* * *

Француска је имала дубљи културни утицај на народе који чине Југославију него што се обично мисли у вашој земљи, због географске удаљености која нас раздваја. Већ у доба велике Револуције, овај утицај покренуо је словеначку ренесансу превођењем Бомаршеа.

Универзитет у Љубљани, главном граду илирских провинција, који је основао Наполеон а нестао његовим поразом, остао је читав век, све до поновног отварања 1919. године, симбол ослободилачке борбе.

Француска 1848. године дала је снагу и душу националном покрету који је донела на свет током Наполеонове ере. Појмови слободе и Француске били су у то време нераздвојни. Да бих вам показао обим овог утицаја, дао бих вам пример Љубљане, града са 60 хиљада становника, који већ 10 векова живи без немачког јарма и који има библиотеку француског језика.

Што се тиче Србије, треба да се подсетимо да је кроз ваше школе прошло неколико читавих генерација омладине у прогонству, која се духовно формирала на француском тлу, док су се наши очеви борили заједно с вама. Наш народ то никада неће заборавити. То се не може видети само на месту које француски језик заузима у средњем образовању, јер је обавезан и највише проучавани страни језик, у постојању три института за француске студије у нашим универзитетским центрима, у многим удружењима "Пријатеља Француске", са библиотекама у којима се непрестано организују курсеви и конференције; него и по ентузијазму који се види на лицима сваког нашег сељака када помињемо име Француске.

Сви се сећају дирљивих народних демонстрација 50 хиљада људи који су дочекали господина Делбаса по доласку у Београд. Неписмени сељаци положили су своје отиске прстију као потписе на порукама симпатије, док су други да би поздравили Француску, долазили пешке из села која су понекад била удаљена стотину километара.

Овај ентузијазам није само због традиционалне љубави, пошто се култ француског народа непрестано освежава. Француска националног ослобођења постала је Француска демократије, Француска апостол мира заснованог на колективној безбедности.

Иако је француска култура у овом тренутку изложена нападима, никада није имала толико бранитеља - као у садашњем тренутку, када се сукобљава са Хитлеровом и Мусолинијевском идеологијом. Ако узмемо било који аспект под којим се појављује „нацистичка“ култура, ако се усудимо овим именом назвати овај патолошки и варварски скуп, на пример њену расистичку концепцију, видећемо да се радикално супротставља хуманитарној традицији која зрачи из Француске, из земље Права Човека.

Француске школе нису утицале само на наше научнике, наше писце, сликаре и уметнике, већ такође и на народ.

Чињеница да је Француска освојила свет авангардним идејама, овде се често заборавља, упркос томе да је ово у основи популарности француске културе. Реакција против Хитлерове и Мусолинијеве концепције света имала је тако дубоке последице, да ће за нову генерацију, чак и ако прошлост оставимо по страни, француски народ заувек остати у срцу. Нагли пораст броја југословенских студената последњих година потврђује ово запажање. Мада број стипендиста остаје исти, укупан збир је прекорачен за 300 само у Паризу. То јест број не-стипшендиста је утростручен. У исто време у Немачкој, искључујући студенте у техничким наукама, они практично не постоје. Студентски центри, Беч, Грац и Берлин, места сту-

дирања наших старих, који су раније привлачили већину наше младежи, нарочито Хрвате, су испражњени. Праг ће претрпети исту судбину што смо видели у Аустрији. Париз је сада највећи центар наших студената у иностранству и Француска једина земља у коју долазе масовно, сопственом вољом, сви случајеви где стипендија не игра одлучујућу улогу. Ако занемаримо демократски елемент, не бисмо могли да разумемо овакво стање ствари.

Француска је далеко од нас. Живот је прескуп, посебно што се тиче наше националне валуте. Она занемарује стране студенте, не даје им никакву погодност боравка. Постоје и други познати универзитети. Међу страним језицима немачки је најпопуларнији због суседства и вековне доминације. Ипак, толико света долази овде. Разлог је тај што Француска није само земља културе, већ и земља слобода и демократија. А ми који смо живели под сувише ауторитарним режимима знамо то да ценимо.

Студенти који се враћају из Француске су представници ваше културе, центри француског утицаја, живе везе са вашим народом, носиоци и најбољи браниоци француске културе на Балкану. Дочекујући нас на вашем тлу као студенте, прихватате нас као пријатеље.

Земље, које се надају да ће доминирати на Балкану никада неће имати толико јаку војску интелектуалаца да вас победи. Они могу утростручити број стипендија, али студент који бира земљу где ће студирати вреди више од осталих, јер је унапред пун дубоких осећаја према дотичној земљи.

Истакао сам то јер је потпуно несхватљиво да би у Паризу на пример, канцеларија за прихват била резервисана само за Французе, и да би се други одбили да учествују у плаћеним излетима које он организује.

Данас, француска култура налази браниоце свуда. Она се препознаје у борби за интелектуална освајања целог човечанства, а њихов израз је најзначајнији изазов.

У Хрватској, где су утицаји немачке културе, оне која претходи Хитлери и компанији, били веома јаки, где је некада немачка литература имала монополску позицију због вековног утицаја немачког језика, француска култура је дошла у први план због самог имена ове традиције. Ових дана почели су да објављују у Загребу, колекцију савремених француских аутора.

У Загребу - културном центру хрватског народа, "Матицу Хрватску", која је од оснивања била без француског утицаја, пре неколико година су освојили германофилски елементи. Реакција није каснила. Остала не-

зависна удружења и часописи, па чак и др Мачек, на челу партије [...], кога сви сматрају представником хрватског народа, отро су реаговали осуђујући позицију ових тренутних представника.

Чим је Хитлеров конзулат организовао изложбу немачке књиге, уосталом слабо посећену, одговор је био брз, изложба француске књиге, у организацији Француског института у Загребу. Хрватски интелектуалци манифестовали су своју привржености франкофилским традицијама Матоша и Ст. Радића, великим успехом ове последње.

Многе културне организације прогласили су ову годину (1938.) "Француском годином". Многобројна предавања организована овом приликом имали су огроман успех, а неколико њих је претворено у народне манифестације. С друге стране, изложбу француског сликарства XIX века, одржану пре неколико недеља у Београду посетило је 30 888 људи.

Свим покушајима пропаганде немачке културе супротставља се јавно мњење, посебно усменим изражавањем, због недостатка слобода у земљи.

Немачка офанзива, тако снажна са економског становишта, није могла да забележи блиставе победе на културном пољу. Додељивање [...] а студентима, што повећава wihove realne приходе за [...] пута, није их привукло.

Ипак су неки аспекти ове офанзиве забрињавајући. Врши се масовна размена ученика, циљају се најмлађи, који нису идеолошки формирани, размењују се средњошколци. Земља се преплављује немачким књигама. Неколико дана након потписивања Пакта о француско-италијанском пријатељству, два вагона књига стигла су на поклон на један од наших универзитета.

То је утолико озбиљније, јер упркос масовној дистрибуцији француске литературе, недостају научна дела. У Немачкој се издају књиге, којима је очигледан циљ борба против француског утицаја фалсификујући прошлост.

Недавно је помпезно прослављан највећи Словенац Прешерн. Французи у свом националном поносу мало пажње посвећују манифестацијама ове врсте, од којих свака има одјека, како ми се чини, у вашој земљи.

Са политичким поробљавањем од стране Осовине, влада постаје непријатељска према свим франкофилским демонстрацијама. Француске новине су ћутке прешле преко чињенице да је полиција пендрецима растерала демонстранте који су у време доласка господина Делбаса узвикивали: „Живела Француска“, као и чињенице да су 23 студента осумњи-

чена да су организатори ових демонстрација затворени и да је изведен тродневни штрајк за њихово ослобађање, који су одобрили професори, укључујући и ректора.

То је разлог због којег морамо размотрити, [...] борбу за одбрану културе уопште која се развија у целом свету. То је истовремено и одбрана француске културе, принципа који су се појавили у овом контексту.

Удружење за одбрану културе, основано прошле године у Београду, мора се сматрати елементом ове одбране, као и читавог демократског покрета.

У великом покрету за одбрану земље симпатије према Француској поново се појављују у имплицитном облику, јер је она у пракси озбиљно нарушена у чехословачкој афери. Ми, пријатељи Француске, то морамо рећи пред њеним народом. Французи би требало да знају да је енергичан став њених представника у случају Пољске обновио традиционално пријатељство. Али обнављање осећаја је спорије него што се мисли, и потребан је велики напор да би се поправила настала штета. То је веће од свих резултата културне офанзиве Рајха.

Због тога га морају с великом пажњом пратити фактори француске културне акције у мојој земљи, који су дужни, да својим интензивним радом поправе штету коју је претрпео француски утицај. Сви знамо да је то пролазно. Облаци могу бацити сенку, али не могу угасити сунчеву светлост. А француски народ остаје оно што је одувек био за нас, сунце човечанства, које нас греје зрачењем својих идеја, које нас заслепљује својим духом и напретком који из тога проистиче, који нас покреће својим осећајем друштвене правде.

Завршићу речима мог професора са Универзитета у Београду, Михајла Илића: Француска је само једна на свету; било би боље да их је неколико. Њене идеје су храниле дух ослобођења, њен пример је формирао борце који су учествовали у овој борби. Демократија - Она јој је била колевка, а сада је бакља.

СЕЋАЊА О МЕЂУНАРОДНОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ ОМЛАДИНЕ ЗА МИР У БРИСЕЛУ ОДРЖАНОЈ 29. ФЕБРУАРА И 1. МАРТА 1936.

(Сећања прибележио М.[ирољуб] Васић, асистент ИРП, априла 1965)

У време припрема међународне конференције омладине за мир у Брислу био сам секретар студентске партијске организације у Паризу и стални југословенски представник у Међународном студентском комитету против рата и фашизма тј. стални представник југословенског комунистичког студентског покрета у Светској студентској комунистичкој организацији. Ова организација је била стварни иницијатор и организатор конференције, мада су и неке друге фронтовско оријентисане, социјалистичке и напредне организације из разних земаља званично узеле учешћа у њеном раду и појавиле се као њени сазивачи и организатори.

Када се поставило питање слања делегације на међународну конференцију против рата и фашизма у Брислу, другови су решили да на њу одем ја и један друг из земље, као представници целокупног студентског комунистичког покрета. Да би тој делегацији дали легални статус, југословенско студентско удружење у Паризу, на свом пленарном састанку, одредило је као делегате удружења мене, који сам у то време био председник тог Удружења, и Шемзу Дервишевића, који је припадао фронтовски настројеним студентима /сада потпуно неинтересантна личност у емиграцији/.

Када смо дошли у Брисел добио сам партијску везу са Ивом Лолом Рибаром који је дошао као делегат студентског комунистичког покрета из земље. /Ја сам га између осталога повезао и са партијском организацијом у Белгији. Можда је та веза само представљала неку врсту контроле организације КПЈ на нашим иступима, а можда је И. Рибар имао задатак да пренесе неке информације/.

Да би нас двојица могли несметано да радимо на рефератима, да ускладимо њихове текстове и да се међусобно консултујемо ми смо трећег југословенског делегата, већ поменутог другог представника Удружења југословенских студената у Паризу предложили у радно председништво конференције.

На самој конференцији, по првој тачци, политички реферат одржао сам ја, а по другој тачци организациони реферат одржао је друг Лола Рибар.

Ситуација се компликовала на крају конференције, када је донета одлука да се председништво конференције претвори у стални биро конференције. Ми смо ставили поменутог друга у радно председништво конференције, да би га натерали да цело време седи за столом у оквиру једног многољудног председништва, да би га на тај начин изоловали од нас. После ове одлуке, када је радно председништво претворено у трајно међународно политичко тело, Лола Рибар и ја интервенисали смо код председништва и извршена је измена, тако да је у стални биро конференције у име југословенске омладине ушао Сергије Димитријевић.

На самој конференцији учествовале су не само комунистичке већ и друге фронтовске, социјалистичке и друге напредне студентске организације из низа других земаља.

Велики успех представљала је и чињеница да сам у тим условима дошао у Брисел као легални делегат Удружења југословенских студената у Паризу. Мада сам на конференцији наступио под правим именом, што ће се сигурно наћи у материјалима конференције, организатори конференције су се постарали да се имена представника студентских организација из земаља где је комунистички покрет био прогањан, не објављају у штампи.

Др Сергије Димитријевић

СРБИ И НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКА БОРБА

Другови Срби, заробљеници и цивилни радници, вас су у неким местима противнародни елементи погрешно обавештавали о приликама у земљи, једни зато јер су служили немачком фашизму, други зато јер су желели успостављање предратне Југославије, где су ти исти елементи жарили и палили како су хтели, и живели као господа од корупције и туђега рада. Они су вам говорили да је народно-ослободилачка борба (НОБ) противусрпска, као што су Хрватима казивали да је противухрватска. И једно и друго је била чиста лаж. Народно-ослободилачка борба поведена је против немачких фашистичких окупатора и њихових плаћеника усташа, четника и др., а за слободу свих поробљених народа Југославије. Маршал Тито који је био на челу те борбе у брошури „Национално питање у Југославији у светлости народно-ослободилачке борбе“ каже:

„Морам овде подвући чињеницу, да се у редовима наше народно-ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије од самога почетка па до данас налазе у огромној већини баш Срби, уместо да буде обратно. Баш српски, црногорски, босански и лички партизани и бригаде, које су биле састављене готово искључиво од Срба, водиле су, и данас воде немилосрдну борбу не само против окупатора, већ и против четника Драже Михајловића и осталих непријатеља угњетених народа. То доказује да сви народи Југославије који су били у прошлости угњетавани од великосрпских хегемониста, имају свог најбољег и најдоследнијег савезника у српском народу. Српски народ дао је, и још увек даје највећи допринос у крви у борби против окупатора и његових издајничких слуга, не само Павелића, Недића и Пећанца, него и против Драже Михајловића и његових четника, за пуну слободу и независност свих народа Југославије. Српски народ исто тако не жели да се врати оно старо, као што не желе ни Хрвати, ни Словенци ни Македонци, ни Црногорци, ни Муслимани. Српски народ врло добро зна, због чега је дошло до такве трагедије, ко је ту главни кривац и зато се он тако херојски бори и презире своје домаће издајнике.

Стога је света дужност свих осталих народа Југославије, да барем исто толико ако не и више, учествују заједно са српским народом у овом великом ослободилачком рату против окупатора и свих његових слуга“.

Треба онда да се питамо: Да ли је народно-ослободилачка борба (НОБ) противусрпска, када су Срби најбројније заступани у њој? Дали је НОБ противусрпска, када су од три оперативне зоне Генералног Штаба Југославије, две биле под командом Срба, а трећа је имала на челу Црногорца; када је шеф генералштаба Србин? Не заборавите да је НОБ „почела у Србији и проширила се у току четири године кроз све крајеве наше земље, кроз све крајеве федералних јединица“, како је то маршал Тито рекао у свом говору, одржаном у Загребу 21. маја 1945. Не наводим те речи да би подвукао предност Срба над осталим југославенским народима, јер је НОБ средином 1941. отпочела у свим крајевима наше земље, и сви су наши народи пролили море крви за нову, слободну, демократску, Федеративну Југославију, већ их наводим зато да би указао, како далеко иде дрскост народних непријатеља, који називају НОБ противусрпском, када је прва ослобођена територија, када је прва организована власт која почива на народно-ослободилачким одборима била у Србији. Они заборављају да су Ужице, Пожега, Чачак и друга места у Шумадији били први ослобођени градови, да се је српска земља прва натопила крвљу бораца за ослобођење. Српски се је народ у редовима НОБ показао достојан својих дедова. Потомци Обилића, Хајдука Вељка, Синђелића, војника палих на Куманову, Церу, у Албанији и на Кајмакчалану немају се стидити својих витешких предака. Они се нису борили на страни Немаца као што су то чинили четници Пећанца и такозвана „српска“ стража Недића. Они нису прешли на страну фашистичких окупатора, као што су то учинили четници Драже Михајловића, у коме народна јуначка песма види новога Бранковића. Прави Срби су се борили против непријатеља и народних издајица, за ослобођење Срба, Хрвата, Словенаца, Македонаца, Арнаута и осталих братских народа, и за уништење фашизма, који представља најбестиднији облик господског тероризма, организиране пљачке и поробљивања слободних народа.

Као што су борци из других народа па и сам Тито, који је био на челу те борбе, дошли 1941. на територију Србије да се боре за ослобођење нашега народа, свесни су се синови српскога народа борили после повлачења преко Дрине за слободу Црногораца, Босанаца, Муслимана, Хрвата и Словенаца. Ти српски јунаци, као и они који су продужили борбу на територији настањеној Србима, једини имају право да говоре о Српству. А то право не признајемо ми заточеници немачких логора ни назови „српској“ влади Недића, ни четницима Драже Михајловића који су пролили реке српске крви за рачун Шваба, и чије је вођство побегло у Аустрију пред народном осветом.

Тако је било за време борбе, тако је и данас. У ослобођеној отаџбини српски народ ужива иста права као и остали братски народи. Он сам

одлучује о својој судбини, управља собом и има пуну независност по питањима свога културнога и економскога развитка. Српска народна федерална влада на челу са Др. Б. Нешковићем именована је од стране Антифашистичке Скупштине Народног Ослобођења Србије (АСНОС) на којој је учествовало 833 представника. Аутономна Војводина, Косово и Метохија ушле су у састав федералне Србије на захтев народа тих крајева, изражен преко њихових представника, а одлуком АСНОС-а.

У овој историјског борби српски народ није ништа изгубио, већ само добио: с једне стране ослобођење и праву народну владу, с друге стране љубав братских нам народа, до сада поробљених од стране великосрпске господе, који су били и наши властити тлачитељи.

Другови Срби, не заборавите да је снажна и сретна Југославија услов снажне и сретне Србије, како то каже друг Тито, а Југославија је постала тек сада моћна држава, јер почива на братској сарадњи слободних народа јер има праву народну власт.

С. Димитријевић, *Срби и народноослободилачка борба*, Наш глас. Гласило Југословена у Немачкој, 1945, бр. 11 (12. јуни), 1.

ИЗ БЛАНКЕНХАЈМА

По ослобођењу К. Л. Buchenwalda, извршеног од стране самих оружаних политичких интерниараца у моменту доласка савезничке војске, у логору се је налазио велики број туберкулозних болесника. Југославенски водећи другови поставили су били америчким војним властима питање нашег смештаја у један санаторијум. Американци су реквирирали у ту сврху бившу Hitlerschule у Blankenheim-у, и претворили је у привремену болницу контролирану од америчких војних власти. Овде је смештено око педесет наших земљака.

По доласку ми смо створили свој комитет, који је знатно допринео побољшању услова лечења и исхране колективно наступајући пред властима у сурадњи са другим нацијама. Готово сви наши предлози спроведени су у живот. Између осталога на наше захтев предана је управа друговима из Buchenwald-а, и тиме је спречена свака евентуална злоупотреба са стране медицинског и болничког персонала.

Омладина је створила месну групу УСОЈа, која је одржала низ плодних састанака. На њима су читани и дискутирани чланци писани од стране свих омладинаца без разлике, као и брошуре првобораца НОБ. Болесна али борбена омладина је успела чак да покрене и свој лист.

Данас се ова болница ликвидира. Прездравели и за рад у земљи способни другови одлазе у земљу. Тако је данас 6. јула пошло двадесет омладинаца са аутобусом посланим по друговима из Buchenwald-a, који им је успело набавити од браће Чеха у Прагу. Они су отпутовали за Праг са осталим buchenwaldovcima, а преостали болесни другови биће превезени санитетским колима, вероватно у неки санаториј у Чехословачкој. Акција на томе је у току.

Одлазак у један санаториј братске нам Чехословачке биће за нас велико морално олакшање. Код браће Чеха наићи ћемо на пријем који нам може дати само наш братски славенски народ са дубоким симпатијама за нас Југославене.

С. Д., *Из Blankenhaim-a*, Наш глас. Гласило Југословена у Немачкој, 1945, бр. 17 (7. јули), 3.

ЗНАЧАЈ СССР ЗА МАЛЕ НАРОДЕ

На истоку Европе слобода је дошла са тенковима Црвене Армије. Земље запада, имају исто да јој захвале за своје ослобођење, јер без Стаљинграда, Курска и великих совјетских офанзива, искрцавање Англо-Американаца не би било могуће. Зато се за све народе Европе Совјетски Савез јавља као ослободиоц крвавог режима фашистичког окупатора. Победом над Немцима словенски се народи ослобођају вековне авети германизације. Од југославенских народа Словенци су били нарочито изложени. Присилна германизација Корушке, Крањске, Штајерске и Словенских Горица. Иселавање из Посавља, само су први предзнаци те политике, која је чекала и остале јужне Славене.

То је била само зона ,,А“, да би ускоро дошле и друге зоне по реду, тако до краја абецеде, до краја словенскога живља.

Данас је Совјетски Савез темељ мира. Мирољубива политика СССР је једна од његових битних одлика. Идеја братства и човечности, као и њена примена у пракси, је његова идеја водиља. Изградња социјалистичког друштва захтева одржање мира у околним земљама. Совјетски је Савез способан за ту хисторијску мисију с једне стране, јер је од увек био доследан противник фашистичко-империјалистичких кривача за рат, а с друге стране, јер је постао највећа војна сила, која располаже са првокласном, у рату испробаном војском, са водећим војним кадровима, који су далеко превазишли до сада најпознатије специјалисте из те области, Немце. Са изванредном стратегијском позицијом, јер представља континенат, са неизцрпним природним богатствима, организовано искоришћаваним од привреде, од иностранства независне и стратегијски сигурне.

Од његове војне премоћи нема бојазни. Принцип немешања у унустрашња питања, водећи је принцип совјетске спољне политике. Совјетски је Савез, не само после постигнуте победе тврдио, већ и на делу показао, да нема никаквих освајачких намера. Политика равнотеже у Европи, за којом по који стари политичар жали, била је политика сталне борбе. Од те је политике Балкан највише страдао и крварио. Изградивши своју војну премоћ, Совјетски Савез, који од увек води мирољубиву политику, постаје стуб мира, и тиме заштитник малих народа. Да су европски народи схватили његову историјску улогу, најбољи су докази уговори о пријатељству и сарадњи, склопљени с Југославијом, Чехословачком, Пољском и Француском. У будуће нико неће мои да угрози европски мир, било каквим завојевачким плановима, а да при томе не устукне пред СССР, његовим чуварем, и другим мирољубивим народима око њега.

Совјетски Савез је носилац идеје праве народне демократије. Народно-ослободилачки Одбори нове Југославије подсећају нас на већа радника, сељака и интелектуалаца, на Совјете, преко којих се извршава народна воља.

Совјетски Савез је носилац идеје дружбе и равноправности народа, његовог права на самоодређење све до отцепљења. Из те је идеје израсла Федеративна Југославија, добровољно сплетени венац слободних народа. Право на отцепљење, није поцепало, већ је омогућило опстанак Југославије.

Све, штогод су господа завадила, – народ је измирио.

Совјетски Савез је носилац идеје равноправности свих раса и нација. Сви напредни мислиоци човечанства, били су њени присталице. Њу налазимо код Платона и Виктора Хуго-а, у првобитном хришћанству и савременом комунизму.

Она се у основици супротставља хитлеровској идеји зверског национализма и расне мржње, идеји, која сматра људима само припаднике једне идеје, која је довела до масовних покоља Срба, Хрвата, Јевреја и т. д.

На тој основи водила се немачка политика у Југославији, која се је састојала у систематском истребљивању словенскога живља. На тој основи су усташе клали Србе, а четници Хрвате и Муслимане, на тој се основи продубљивао јаз између наших народа. Никада у историји Срби, Хрвати и Муслимани нису преживели теже тренутке, него у време систематских покоља, организованих и вршених од немачких плаћеника. Немачки империјалисти и други наши непријатељи, били би задовољни кад би дуготрајно међусобно истребљивање наших народа постало стварност, и дозволило им да вршљају по Балкану како им воља. Али то наши народи нису хтели, и прихвативши начело равноправности свих раса и нација прокламовано Стаљином, остварили су братство у заједничкој борби против немачког барбарства.

Совјетски Савез је носилац нове културе, ослобођене вековних предрасуда, која не одбацује тековине других народа, и ствара оригиналне творевине. Та нова култура има специјални значај за Словене, јер се изражава углавном на руском језику. Њезина блискост дозвољава, да културне тековине Совјетскога Савеза буду, са мало напора, непосредно приступачне широким масама.

На културном пољу остварује се сарадња, у току које Совјетски Савез, већ пружа свестрану помоћ ослобођеним народима...

Совјетски Савез је носилац социјалног напредка. Укидањем самовоље појединаца у Совјетском Савезу, је успостављено право човека, упркос чињенице, да су се народне масе обмањивале систематски о ономе, што се дешава у Совјетском Савезу. Већ у периоду старе Југославије осећали су се његови утицаји. Аграрна реформа, провађана после светског рата, извртана и саботирана од господских влада, само је један пригушени одјек пароле – Октобарске Револуције: „Земља сељацима!“ Данас је утицај Совј. Савеза на поправљању животног стања радника, сељака и интелектуалаца много очитији. Аграрна реформа, давно напуштена, спроводи се коренито, од Пољске до Југославије. Законске мере централне владе нове Југославије, видљиво иду у прилог радника и сељака. На пример: високе откупне цене дувана у Македонији, 54. Дин. по килограму, смањење станарине за 25 до 50%, према 1939. години.

Утврђивање радничких надница, које се крећу од 9 до 19 динара по радном сату, у првом разреду скупоће, са једновременим одређивањем цена животних намирница. На пример: 1 кг брашна 3 и по динара, 1 кг

пасуља белог, 3,90 Дин., 1 кг говеђег меса 6 до 7,50 Дин., 1 кг свињске масти 27 динара.

Совјетски Савез је носилац економске сигурности. Економски односи са Совјетским Савезом нису зависни о променама на тржишту. Совј. Савез са планском политиком и привредом, која се не налази у рукама појединаца, даје гаранције стабилитета трговачких односа, и унапред осигурава нашем произвођачу продају. Радни слојеви одувек су тежили за слободом, народном демократијом, националном једнакости, миром и безбедности, социјалним напредком и економском сигурности. Зато је њихова љубав према Совјетском Савезу неизмерна.

На основи њеној је васпостављена Пољска, а Подкарпатска Русија пришла је Украјини, без икаквих трзавица, вољом народа, а пристанком СССР.

С. Димитријевић, *Значај СССР за мале народе*, Наш глас. Гласило Југословена у Немачкој, 1945, бр. 20 (30. јули), 2.

СРПСКИ НАРОД И ЊЕГОВИ НЕПРИЈАТЕЉИ

Наш народ је имао више непријатеља него што се обично мисли. Овога се пута нећу задржавати на немачким фашистичким окупаторима, на петоколонашима, на шефу Генералштаба Недићу, који се већ давно продао Немцима са доста својих колега виших официра – њих сви знају, већ ћу се позабавити оним издајицама српскога народа који су у његово име радили и чију противу српску активност још увек некоји не познају.

Српски народ је у XIX и почетком XX века уживао симпатије Јужних Словена који су били било под Турцима било под Аустро-Угарском, јер је представљао пример, главну потпору и најактивнији елеменат у тадашњој национално ослободилачкој борби наших народа. У време Загребачког процеса, Фридјунгове афере и покрета Петра Вучића Срби и Хрвати су били блиски братски народи, са истим тежњама, спремни на заједничку борбу и сарадњу. Противународна политика форматирана у Видовданском уставу и спровођена од господских влада покварила је те односе. У старој Југославији постојали су: национална неједнакост и национално угњетавање. Увођењем војне диктатуре стање се је још више погоршало. Споразум Цветковић – Мачек, који је у ствари договор о подели интерес-

них сфера између српске и хрватске господе, није изменио положај. Пред крај старе Југославије, југословенски народи су били удаљени један од другога. То није био интерес српског народа. То је био резултат господске политике.

Та политика која је била против интереса српског народа, вођена је у име српства. Реакционарни властодршци нису видели и нису хтели да знају да је Југославија састављена из више словенских народа и несловенских мањина које желе живети у заједници као равноправни чланови. Они су гледали Југославију као проширење Србије, као остварење „Велике Србије". Македонци су већ раније били проглашени Србима и добили презимена на ...вић. Има четника, који су одиграли позитивну улогу у Босни и Херцеговини. Сви до 1918 год., добили су у Видовданској а нарочито у шестојануарској Југославији [као] носиоци и оруђа реакције и националног угњетавања. Ту су улогу четници већ раније одиграли у Македонији. Они су сада тероризирали Хрвате у име српства и југословенства, продубили јаз и створили злу крв између њих. Све то није била кривица српскога народа. Наш народ, који никада није био шовинистички расположен осуђивао је то. У времену постојања Југославије у четнике је одлазила само друштвена олош. Није никакво чудо што су у службу немачких окупатора ступили заједно са разноразном господом и делом жандармерије и четници. Народни непријатељи остали су исти и повезали се са Швабама а српски је народ са осталим народима Југославије водио ослободилачку борбу. Подршка дата од стране нашега народа другим народима у НОБ и предњачка улога коју је он одиграо у 1941-ој и 42-ој г. најбољи је доказ да политика националног угњетавања и народног издајства великосрпске буржуазије није имала ништа заједничког са српским народом.

Да ли је у старој Југославији политика великосрпске буржоазије била у интересу српског народа? Без сваке сумње не. Та је политика била политика господе. Са другим народима је и српски народ трпео од ње. Она је бацала злу крв између братских народа. Она је омогућила чињеницу да усташе привремено заведу један део хрватског народа паролом националног ослобођења. Она је антидемократском унутарњом и спољном политиком, војно и политички ослабила Југославију и довела је до пропасти. Од свих народа Југославије српски је народ највише страдао од 1941 г. па на даље а то све има да захвали политици великосрпске буржуазије.

Дружење српскога народа у НОБ-у служило је као пример и подстрек борби осталих народа Југославије. Едвард Кардељ, Словенац, данашњи потпретседник у Титовој влади у брошури „Пут Нове Југославије" каже:

„Процес развитка НОП није код свих народа Југославије ишао истим путем и истим темпом, али општа линија развоја ипак је била иста. НОП се развио до степена општенародног устанка најпре у српским земљама: Црној Гори и Србији и у српским крајевима Босне и Херцеговине и Хрватске. У другој половини 1941. народни устанак био је захватио огромну већину становништва ових земаља. Тај устанак имао је пресудног значаја за читаву Југославију. Његови успеси активизирали су народне масе у свима нашим земљама".

На другом месту се каже: „Претежно учешће народних сељачких маса у ОБ, што је данас карактеристично за све земље у Југославији, даје нашем покрету ону широку и масовну подршку без које би партизански начин ратовања био немогућ и осуђен на пропаст. Ово се нарочито односи на српске сељачке масе, које имају историјску заслугу што су својим масовним учешћем у борбама у 1941. и 1942, када је у другим нашим крајевима НОП био тек у зачетку, учвстили тај покрет политички и војнички чиме су били створени и сигурни темељи за даљи развој.

Док се је српски сељак масовно борио против окупатора и његових слугу, шта су радили назови представници српства – четници? Један њихов део под Костом Пећанцем постао је крвник свога народа. Док су Немци господарили и наређивали, они су клали. Никада нећу заборавити причања очевидаца о њиховој техници отсецања глава, никада српски народ неће заборавити десетине хиљада закланих синова. Чак су се и Гестаповцима огадиле такве слуге, јер су видели колико их народ мрзи па су их се отарасили похапсивши их због почињених пљачки.

Други део четника, оних под Дражом Михајловићем наступали су подмукло. Да би придобили народ и створили одреде, приказивали су се као да су за ослободилачку борбу. У исто време забрањује Дража војводама да се боре против Немаца. Поп Влада Зечевић, садашњи Министар Унутрашњих Дела у Централној Влади Федеративне Југославије и поручник Ратко Мартиновић осуђени су били од стране Драже на смрт, јер су прекршили његове наредбе и повели борбу против немачких окупатора. Кратка сарадња са НОП зло се је завршила. Устанак у Србији био је угушен у крви од стране Немаца, јер су четници Драже Михајловића у споразуму са њима забили борцима нож у леђа и у пуном јеку прве немачке офанзиве напустили фронт код Ваљева, Краљева и напали Ужице где је био генералштаб Србије и фабрика оружја. У Источној Босни Дангић, жандармеријски мајор, командант свих босанских четничких одреда и А. Бабић први босански четнички војвода упутили су писмо у фелдкомандатуру у Сарајево у августу 1941 у коме се вели: „четници не воде борбу противу витешке немачке војске" (Податак узет из брошуре „Почетак оружане

борбе и Др. Мих.“ написане од Родољуба Чолаковића садашњег Министра за Босну и Херцеговину у Централној Влади Федеративне Југославије). Мајор Б. Тодоровић изасланик Драже склапа у нов. 1941 са Италијанима споразум по коме ће четници заједно са италијанском окупаторском војском одржавати ред и мир у крајевима које су држали Талијани. Тај је споразум био одобрен од Др. Мих. (Чолаковић). У доцнијим офанзивама четници се отворено боре на страни окупатора. Није никакво чудо што заведени народ прелази масовно на страну Тита. У II-ој немачкој офанзиви 10.000 војника из Источне Босне мобилизованих од стране четника прешли су на страну партизана.

Једна од највећих превара извршених у историји Југославије је чињеница да је у току две пуне године корумпирана реакција, која се је склонила у Енглеску, приказивала савезничкој јавности да је на челу НОП био Др. Мих. Сви војни успеси партизана били су приписивани том издајнику, који се је борио на страни окупатора. У време IV немачке офанзиве учествовао је заједно са Немцима, Талијанима и Бугарима у покушају уништења главних народно ослободилачких снага. То је био крај. НОВ је прешла Неретву и до ногу разбила јединице Др. Мих. и од тога времена је сва савезничка јавност увидела превару. Следе признања Тита као савезничког команданта, у све јединице НОВ-а стижу савезнички официри и права улога Др. Мих., већ давно раскринканог у земљи, излази пред светску јавност. Ове године „борбе за ослобођење“, „Министар војске и Морнарице“ у лондонској влади Дража Мих. побегао је заједно са Недићем и Павелићем немачким фашистичким окупаторима у Аустрију.

Четници који су се представљали народу као „осветници српства“ убијали су у главном Србе, борце противу окупатора. Шта више на захтев Немаца склапали су савезе са најцрњим непријатељима српског народа – усташама. У априлу 1942 г. потписали су у Источној Босни четнички штабови са Озрена, Требаве и Долине Спрече пактове са усташама у којима се признаје „Врховништво Независне Државе Хрватске“ а „четничке постројбе“ се обавезују да ће заједно са „оружаним снагама“ усташке државе учествовати у борби против одметника тј. НО Војске. Цветан Тадић један од потписника, од стране четника, био је чак доцније одликован Карађорђевом звездом.

Ко је главни кривац за стотине хиљада убијених Срба? – Немачки окупатори и њихови плаћеници домаћи фашисти, усташе, Пећанци, Недићи и Дража Мих., који је био један од њих. Он је био најподмуклији али су га народ и догађаји демаскирали. Историја ће све те народне издајнике да стрпа на једну смрдљиву гомилу. Наши су народи крвљу опрали, опрали

највећим јунаштвима наше историје, највећи срам који су наши народи доживели – његово продавање туђинцу.

Немачка политика у Југославији састојала се је у систематском истребљењу словенскога живља. С једне стране су усташе клали Србе уз потпуну подршку Немаца, с друге су четници клали Хрвате и Муслимане уз прећутно одобрење окупатора а на иницијативу његових плаћеника, дакле на њихов рачун. Јаз стваран између наших народа продубљивао се је. Никада у историји Срби, Хрвати и Муслимани нису преживели теже тренутке него ли у време систематских покоља организованих и вршених од немачких плаћеника. Сами су пак Немци систематски убијали, уништавали и исељавали припаднике свих југословенских народа без разлике. Немачки империјалисти и други наши непријатељи били би задовољни ако би дуготрајно међусобно истребљивање наших народа постала стварност и дозволила им да вршљају на Балкану како им је воља. Али то наши народи нису хтели и остварили су братство у заједничкој борби против Немаца.

НОП не само да је довео до ослобођења Југославије, већ је и створио праву народну владу и исправио све грешке прошлости. Да није народ узео ствар у своје руке, заједнички живот југословенских народа био би неостварљив. НОП истакавши паролу једнакости народа и њиховога права на самоопредељење све до одцепљења није поцепао Југославију, већ ју је омогућио. Све што су господа завадила он је измирио. Никада југословенски народи нису били тако блиски као што су сада у Новој Југославији где је остварена њихова сарадња. Српски је народ у борби са другим братским народима својом проливеном крвљу бетонирао јединство Нове Федеративне Југославије. Оно је тек сада постало факат, јер је остварено заједничком борбом и народном вољом.

На тексту је руком исписана напомена: Рукопис чланка објављеног у *Нашем Гласу* – Buchenwald, али га у комплету овог листа у архиви Сергија Димитријевића и у библиографији његових радова (С. Војиновић, *Библиографија радова Сергија Димитријевића*, Задужбина Андрејевић, Београд, 2009) нема.

ПЛАН ТЕРЕНСКОГ РАДА СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА ЗА 1956 ГОДИНУ

I. Тромесечни боравак у Бечу у вези са проучавањем српског радничког покрета.

Српски раднички покрет развијао се под јаким утицајем аустриске социјал демократије. Везе српских и аустриских социјалиста биле су нарочито јаке у доба Драговића и Туцовића. Ипак, до данас, историчари српског радничког покрета, ако оставимо по страни конзултовање аустриских социјалистичких часописа, нису уопште користили аустриске изворе за историју српског социјализма.

На данашњем степену развитка историских студија ове врсте, када су извесне фазе и аспекти у развоју српског радничког покрета остали неразјашњени, пред нас се поставља као непосредан и хитан задатак:

Коришћење аустриских извора за историју српског радничког покрета.

Изучавање веза српске и аустриске социјал демократске странке.

Да бисмо испитали могућности за проучавања ове врсте и прикупили грађу о везама српске социјал демократске странке са аустриском потребан је споменути тромесечни боравак у Бечу.

II. Исто тако било би неопходно да проведем у току 1956. године и 2 месеца у Дубровнику у вези са употпуњењем материјала о дубровачкој трговини у Јужној Србији у XVII и XVIII веку.

У току систематског рада у Дубровачком архиву за време мог приватног шестомесечног боравка у Дубровнику у зиму 1953-54. године створио сам солидну документациону базу за проучавање овог питања. Први резултат тог рада претставља већ објављена студија о дубровачкој трговини у XVII веку и улози дубровачке колоније у Прокупљу. Даље проучавање овога питања условљено је радом у Дубровачком архиву.

У колико би за то имало могућности било би пожељно добити кредит и за *двомесечни боравак у Паризу и Бриселу,* који би дао брзе и сигурне резултате - студију о активности наших социјалиста у Француској за време

Првог светског рата, а специјално о публицистичкој делатности Душана Поповића.

Да ће овај боравак дати брзе и сигурне резултате гарантују и две чињенице:

1. Моје познавање француског језика као и париских библиотека и архива стечено у току мог петогодишњег боравка у Паризу, где сам био на докторским студијама и спремао тезу.

2. Већ објављена грађа о Душану Поповићу, која ми пружа солидан увод у даљи рад о њему. У овој студији је већ скицирана споменута делатност Д. Поповића у Француској. Боравак у Паризу омогућио би добијање потпуне слике о Душану Поповићу, секретару Српске социјал демократске партије, једном од основополагача наше Комунистичке партије.

Напомињем да су српски социјалисти који су боравили у Француској у току Првог светског рата били врло активни. Они су тада створили своју синдикалну организацију, партијски комитет и издавали лист *Будућност*, од кога је изашло 20 бројева.

24-VI-1955

Београд Сергије Димитријевић

ИЗВЕШТАЈ О ТЕРЕНСКОМ РАДУ У ДУБРОВНИКУ У НОВЕМБРУ И ДЕЦЕМБРУ 1955. ГОДИНЕ.

На пут сам кренуо 14/XI-1955. год. а почео са радом у архиву 17. новембра. По истеку месец дана за које сам добио дневнице остао сам још 15 дана о свом трошку, а са одобрењем друга управника Историског института. У Београд сам се вратио 31/XII-1955. год.

У архиву сам радио на прикупљању и проучавању документације о дубровачкој трговини у Јужној Србији у XVII веку. Поред појединачних књига из различитих серија систематски сам прегледао *Diversa Notaria* за цео XVII век. Нарочиту сам пажњу обратио материјалима који се односе на караванску трговину у XVII веку. Овај боравак у Дубровнику омогућује да за два месеца завршим нову студију о дубровачким трговачким пословима у Јужној Србији.

31/XII-1955. Сергије Димитријевић, научни сарадник

Београд Историјског института

РЕЦЕНЗИЈА СЕРГИЈЕВЕ КЊИГЕ "ДУБРОВАЧКИ КАРАВАНИ У ЈУЖНОЈ СРБИЈИ", КОЈУ ЈЕ ЈОРЈО ТАДИЋ УПУТИО ИСТОРИЈСКОМ ИНСТИТУТУ САНУ 20. ЈУНА 1956.

Прегледао сам рад Сергија Димитријевића „Дубровачки каравани у Јужној Србији у XVII веку“ и о њему подносим следећи реферат:

На 609 откуцаних страна малог формата, а у девет опширних поглавља, Димитријевић је веома лепо, прегледно и исцрпно приказао не само организацију дубровачких каравана на путу кроз источну Херцеговину, Нови Пазар, Копаоник, Прокупље и Ниш до Софије, него и трговину Дубровчана са тим областима. На основу богате архивске грађе расправља о факторима караванског саобраћаја, као што су коњи, кириције, крамари и товари, затим о примопредаји робе, формирању, величини и обезбеђењу каравана, о караванским путевима у Јужној Србији, о поремећају караванског саобраћаја и њиховим трошковима, и коначно о улози дубровачког извоза и о значају караванског саобраћаја за производњу и привредни живот уопште у Јужној Србији.

Расправа Сергија Димитријевића доноси веома много нових података о свему томе и даје јасну слику о караванској трговини не само поменуте области, већ и остале балканске Турске оног времена. После сличних радова К. Јиречека и М. Динића о нашој средњевековној караванској трговини, ово је прва расправа код нас, рађена на богатој архивској грађи, која приказује каравански саобраћај за време турске власти у нашим земљама. Притом се из мноштва нових података добија и јасна слика о карактеру и јачини дубровачке трговине с Јужном Србијом, у првом реду у вези с извозом вуне и кожа што је јако утицало на производњу Србије и на њену друштвено-економску структуру, чиме се вредност овог рада још више подиже.

На крају само две-три мање примедбе. Већ приликом предавања Сергија Димитријевића у Историском институту о истом предмету примећено му је да коњи нису никако могли да носе товар од неких 180 кг. тежине, на којој констатацији писац заснива све своје калкулације о јачини дубровачког извоза из Јужне Србије. Мада у овом свом раду Димитријевић доноси неке нове разлоге, морам признати да ме није успео убедити у оправданост својих тврђења. Чак ми изгледа да документи које доноси о балама воска, које се деле у по две вреће (стр. 143), као и о товаримо кожа (стр. 204) више говоре о томе да су сваки товар преносила по два коња.

Али и без обзира на то, чини ми се да би било тешко наћи две вреће у које би се могло сабити око 180 кг вуне и све то упртити на једног коња.

Мислим, исто тако, да и ауторова излагања о величини турских ханова и броју коња које су могли одједном да приме неће у свему одговарати стварности.

Презимена и лична имена наших људи у сваком случају треба доносити у словенској форми и у данашњој ортографији, а не у ондашњој, италијанској. Слично треба писати и презимена дубровачке властеле.

Мислим да је сувишно употребљавати неке речи страног порекла као што су фарба, шверц и путер, и никако не би требало да се даље употребљава један технички израз, којим се – на жалост – у последње време све више служе неки наши млађи научници, а то је реч „фуснота“.

Овој расправи свакако треба придодати једну детаљну географску карту области на које се односи.

Предлажем да ову расправу Историски институт објави у једном од својих засебних издања.

Београд, 20 јуна 1956.

Јорјо Тадић с.р.

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ У 1957. ГОДИНИ

I ОПШТИ ПОДАЦИ

Одбранио докторску дисертацију ''Страни капитал у привреди бивше Југославије'' 5-VII-1957 год. и промовисан за доктора економских наука

Одржао у Историском институту 16-IV-1957 год. реферат: ''Српски средњовековни бакарни новци''.

II РАДОВИ У ШТАМПИ

ДУБРОВАЧКИ КАРАВАНИ У ЈУЖНОЈ СРБИЈИ У XVII ВЕКУ, circa 15,5 ауторских табака – у прелому /Издање Историског института/

СТРАНИ КАПИТАЛ У ПРИВЕДИ БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, преко 20 штампаних табака – ревизија готова /Издање ''НОЛИТ''/

ПРОБЛЕМИ СРПСКЕ СРЕДЊОВЕКОВНЕ НУМИЗМАТИКЕ, штампа се у 2 наставка /*Историјски гласник НР Србије*/. Први део 31 страна петитом - ревизија готова. Други део предат у слагање.

СРПСКА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ПРЕВОДНА ЛИТЕРАТУРА /Књига/ /Издање ''Рад''/.

III РАДОВИ ПРИПРЕМЉЕНИ ЗА ШТАМПУ

СРПСКИ СРЕДЊОВЕКОВНИ БАКАРНИ НОВЦИ /*Историски часопис*, САН/.

IV АРХИВСКИ РАД

Руководио и учествовао у прегледу архиве Министарства унутрашњих послова Србије 1900-1907 од стране секције Института за изучавање радничког покрета у циљу прикупљања грађе за историју српског радничког покрета.

Провео 2 месеца у Бриселу, Амстердаму и Паризу на прикупљању грађе за историју српског и балканског радничког покрета. /Трошкове сносио институт за изучавање радничког покрета/. Том приликом прикупио богат и првокласан материјал /око 1500 снимљених страница докумената и око 500 страна исписа и бележака/ који претставља основу за израду неколико књига и низа мањих студија.

V ПРЕГЛЕД МУЗЕЈСКИХ ФОНДОВА И ЗБИРКИ

Студијски прегледао и регистрирао српске новце из 23 домаћа и страна музеја и 17 приватних збирки.

VI НЕЗАВРШЕНЕ СТУДИЈЕ НА КОЈИМА САМ РАДИО

Положај радничке класе у Србији у време стварања класног радничког покрета /књига/

Борба балканских социјалиста против рата и њихова акција за Балканску федерацију, 1901-1918 /књига/

Политичка историја Србије 1903-1912 /За Историју народа ФНРЈ/

О новцима цара Душана /чланак/

Преглед српске средњовековне нумизматике /опсежан рад – 6 томова манускрипта/

Сергије Димитријевић

ПОТВРДА ДА ЈЕ СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ ДЕЛЕГАТ НА СВЕЧАНОСТИ У БУХЕНВАЛДУ 1958.

SAVEZ BORACA
NARODNOOSLOBODILAČKOG RATA
CENTRALNI ODBOR
Br. 08-665/1

Beograd, 18 jula 1958
Trg bratstva i jedinstva 9
Tel. 22 758

P O T V R D A

Drug Dr. SERGIJE M. DIMITRIJEVIĆ, naučni saradnik Istoriskog instituta Srpske akademije nauka, odredjen je da kao delegat Centralnog odbora Saveza boraca NOR prisustvuje zasedanju Internacionalnog komiteta Buhenvald i da prisustvuje svečanom otkrivanju spomenika žrtvama palim u koncentracionom logoru Buhenvald. Na put će krenuti oko 10 septembra a vratiće se oko 25 septembra 1958 godine.

Ova potvrda izdaje se drugu Dr. Dimitrijeviću radi pravdanja izostanka u ustanovi kao i za Pasoško odelenje NOO Vračar.

Za Sekretara,

РОБНО НОВЧАНИ ОДНОСИ ДУБРОВАЧКИХ ТРГОВАЦА У ЈУЖНОЈ СРБИЈИ У XVII ВЕКУ

Овај рад претставља даљу етапу у изучавању привредних прилика у данашњој јужној Србији посматраних кроз материјале дубровачког архива и улоге дубровачких трговаца у њој. Као трећи рад аутора који се односи на ову област он има за задатак да расветли нова још необрађена питања са тог подручја у оквиру самог наслова.

- Обим 12 табака.

- Рад ће бити завршен крајем 1964

- У 1961 ангажује се 5% радног времена, које ће се утрошити на обради личних исписа /неколико хиљада докумената/.

Историјској комисији Савета за научни рад НР Србије

Дискутујући предложени план Историјског института САН наведена комисија извршила је неке измене. У вези две измене које се односе на мој рад подносим ову жалбу и тражим састанак комисије, поновно расматрање питања и ревизију примљених одлука. Ради се о следеће две теме:

I Тема

Робно новчани односи дубровачких трговаца у Јужној Србији у XVII веку одузети су од мене и додељени др. Вуку Винаверу. Ово је извршено на скроз неправилан и недопустив начин на основу погрешних информација изнетих на састанку, као што се то види из стенографског записника.

Да би се добила права слика о ствари наводим следеће податке:

1/ Рад на овој теми *прихватио сам формално на састанку научних* радника који раде на турском периоду у Дубровачком архиву негде у пролеће или лето *1956* године, кога је сазвао друг Др Јорјо Тадић, проф. универз. На том састанку, пре но што сам ја говорио, друг Винавер изјаснио се да он *не намерава да обрађује ова питања* /новац, цене и сл./

2/ Прикупљање изворне грађе која се односи на ову тему *извршено је у потпуности из свих* главних архивских серија. То је урађено делимично за време мог *приватног боравка у Дубровнику од 6 месеци* у 1953-54. годи-

ни /на који сам потрошио 4 годишње инвалиде 100%/ а делимично за време два боравка које ми је Институт платио у укупном износу око 45 дана.

Тиме је рад ушао у завршну фазу. Горње наводе доказујем између осталог тиме што поседујем цео куфер дубровачких исписа и конкретизираних студијских бележака за ову тему, што се може комисијски установити.

3/ На овом конкретном питању радим шест година, од чега 3,5 као једно од задужења у Институту. Да се ради о задужењу Института може се видети из архиве самог Историског института /записници са радних састанака и сл./. У мојој личној архиви постоје преписи докумената из којих се види да је то било званично задужење Историског института. Тако напр. у извештају о мом раду у 1956 години постоји у рубрици II Незавршене студије на којима сам радио као тачка ''2./ *Робно новчани односи дубровачких трговаца у Јужној Србији у XVII веку*'' а у рубрици III, Архивски рад као тачка 1/ Боравио 3 недеље у Дубровнику истражујући документе о робно новчаним односима дубровачких трговаца у XVII веку. Иста тачка фигурира у мом плану рада за 1957 годину, итд.

4/ За тему коју намерава да обради друг Др Винавер сазнао сам тек у септембру 1959 године, када је другарица Др Даница Милић испустила моју тему из плана рада Института стављајући тему Др Винавера. Одмах сам објаснио случај управнику Института Др Мити Костићу и тражио састанак научног савета. Друг Костић је сматрао да ово питање разграничења теме треба да расправим са самим Др Винавером. У разговору који сам имао са Др Винавером успоставили смо да међу нама нема ничега спорног да он не намерава да обрађује ова питања за XVII век. У току рада комисије за израду новог предлога, када се ово питање понова поставило, понова је Др Винавер потврдио горње решење. Из стенографског записника са састанка Историске комисије види се да је одлука комисије донета на сасвим погрешној материјалној основи.

Нетачно је да се Др Винаверу ''онемогућује да ради'' /цитат из стенографског записника/, пошто сам ову тему прихватио у време када се др Винавер изјаснио да се за њу не интересује и радио сам је годинама као *задужење Института*, пошто сам у *вези са том темом био слат на архивски рад у Дубровник*, пошто је мој рад у завршној фази, пошто се др Винавер и сада лично изјаснио да не намерава да ради ову тему. Разуме се то не искључује да је он обради у једном ширем синтетичком раду после објављивања мога рада. Нетачно је да намеравам да дам ''неку грађу'' / цитат из стенографског записника/, пошто се ради не о збирци грађе, већ о студији у опсегу једне књиге, другом делу моје пројектиране трилогије о дубровачкој трговини у Јужној Србији.

Нетачно је да обим мојих прихваћених радова износи 30 страница дневно као што се о томе говорило. Мој предложени план садржи следеће у табацима конкретизиране обавезе до краја 1965 године:

1. Corpus nummorum Serbiae 90 ауторских таб.

2. Робно новчани односи дубровачких

трговаца у Јужној Србији у XVII веку 12 ауторских таб.

3. Привредни односи Јужне Србије и

Дубровника у XVII и XVIII веку 15 ауторских таб.

4. Рад Душана Поповића у периоду

Првог светског рата /предговор

и грађа/ 15 ауторских таб.

5. Положај радничке класе у време

стварања класног радничког

покрета 30 ауторских таб.

6. Историја социјализма и класног

радничког покрета у Србији

/1895-1918/ 20 ауторских таб.

7. Индустријски развитак Србије

1900-1915 20 ауторских таб.

———————————————————————————

Свега 192 ауторских таб.

што износи око 2.300 штампаних страница. Узевши у обзир да у 6 година има око 2.191 дан, излази да обавеза износи око 1 странице дневно. Узмемо ли у обзир да је највећа обавеза, Corpus nummorum Serbiae, у завршној фази и препуна фотографија, видимо да је примљено задужење још мање. Дакле, рачун да сам примио да напишем 30 страница дневно произвољно је исконструисан. Сматрам да студиским обавезама једног научног радника не треба прилазити на овакав начин на седницама комисије.

Нетачно је да је ово питање расправљано у неком колективу Института и ''оставили смо Савету да реши'' /цитат из стенографског записника/, пошто никакав колектив Института сем наведене Комисије коју ја спомињем није решавао овај спор, пошто је то било само мишљење др Данице Милић.

Уосталом после мојих објашњења др Даница Милић признаје да је погрешила услед своје необавештености, пошто није знала да сам ту тему прихватио већ давно и радио као задужење Института, да се рад већ налази у завршној фази.

Из свега изложеног произилази да је Комисија за историјске науке услед недовољних обавештења прихватила један погрешан закључак, зато још једном молим да се ова моја тема унесе у дефинитивни план Историјског института, као што је то и било у предлогу самог Института.

II Тема

Рад Душана Поповића у периоду Првог светског рата /предговор аутора и избор чланака и грађе – нов материјал/

Комисија за историске науке избацила је и ову из плана Историског института. Мени су потпуно нејасни разлози ради којих је то учињено. У питању је рад који је у завршној фази. У питању је рад о човеку који је ударио темеље Комунистичкој партији Југославије, у питању је рад који је повезан са Историјом КПЈ, у питању је рад који почива на материјалима прикупљеним у Бриселу, Паризу, Швајцарској, који ће бити комплетирани ове године и са московским материјалима. Зашто се онда овај рад скида из плана Института, кад се предвиђа да ће он ући у штампу у 1960 години, кад се његово завршавање условљава само боравком од једног месеца у Амстердаму и Лондону ради комплетирања материјала. Кад говорим о збирци чланака, у питању су изванредно важни и нашој јавности потпуно непознати текстови који осветљавају став партијског секретара ССДП према Светском рату, Октобарској револуцији, стварању нове Интернационале, у питању су партијски документи који носе његов потпис. Упућивање аутора на издавачко предузеће ''Рад'' не могу прихватити, пошто ни једно овакво предузеће не може да да девизе за једномесечни боравак у иностранству. Зато се овај посао може завршити само у једном Институту. То не мора да буде Историски институт, али је потребно да се на Комисији за историске науке реши, за који ће се институт везати завршавање овога рада и његово издавање.

СФ – СН

30-X-1959 год.

Београд Др Сергије Димитријевић

научни сарадник Историског института

Српске академије наука

ДУГОРОЧНИ ПЛАНОВИ

У оквиру турског периода

1. Др Сергије Димитријевић

Робно новчани односи дубровачких трговаца у Јужној Србији у XVII веку

Обим – 12 ауторских табака

Рок – крај 1964.

Услов – редован годишњи одлазак у Дубровник на теренски рад у Дубровачком архиву у периоду 1960-63 (укупно 4 месеца)

2. Др Сергије Димитријевић

Привредни односи Јужне Србије и Дубровника у XVII и XVIII веку

Обим – 15 ауторских табака

Рок израде – 1965

Услов – одлазак на теренски рад у Дубровачком архиву (поред претходног још 2 месеца 1964-65).

3. Др Сергије Димитријевић

Појава и развитак капиталистичких елемената у Србији у време турске окупације

Обим – око 20 табака

Рок – 1966.

V. Др Сергије Димитријевић

Индустриски развитак Србије 1900-1915.

Обим – 20 ауторских табака

Рок – 1965.

VI. (На крају радова 1903-18)

Др Сергије Димитријевић

Друштвено економски и политички развитак Србије 1903-1915.

Синтетички преглед унутрашњег развитка.

Рок – по завршетку предвиђених монографија једна година.

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ У ПРВОМ ТРОМЕСЕЧЈУ 1962. ГОДИНЕ

I. У овом тромесечју радио сам искључиво на планском задатку *Преглед српске средњовековне нумизматике.*

Конкретан рад састојао се у:

Поновном прегруписавању свих врста и подврста које су обухваћене *Прегледом*.

Даље попуњавање шеме *Прегледа* фото материјалима.

Рад на утврђивању просечних тежина бројно заступљених врста и постојању различитих основних врста у периоду после цара Душана.

II. У овом периоду израдио сам и низ великих чланака из ове проблематике за *Енциклопедију Југославије* који добрим делом представљају прве сажете верзије обраде неких питања која ће бити обухваћена горе поменутим *Прегледом српске нумизматике*. У питању су:

Новац српски /највећи чланак од 694 реда/

Нумизматичке збирке код Срба

Нумизматика код Срба

Новац римски локални са територије Србије и Македоније

У укупној величини од три ауторска табака.

III. У вези са планским задужењем радио сам и детаљну идејну скицу планираног рада – 48 страна.

април 1962 године Др Сергије Димитријевић

ГОВОР СВЕТОЗАРА ТОЗЕ КРСТИЋА НА ПОГРЕБУ СОФИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ 17. АПРИЛА 1964.

Драги ожалошћени Димитријевићи, другарице, другови и пријатељи,

Мени је пало у део да испуним једно моје обећање, које сам дао пре више година, пок. Софији, да ћу уместо религиозног обреда, да се опростим са земним остацима наше драге мајке и бабушке Софије Димитријевић једним пригодним говором.

У име многобројних напредних другова и другарица из Лесковца, Београда и других места, који су желели а нису могли да присуствују овом испраћају, а који су пре рата деценијама па и у најтежим данима шестојануарске диктатуре другарски свакодневно примани у кући Димитријевића и слушали охрабрујуће револуционарне речи, не само неуморног револуционара пок. Милана већ и топле и смеле револуционарне савете пок. Софије Димитријевић једине живе учеснице из нашег краја у првој руској револуцији 1905. године, као и у ваше име, желим да укратко изнесем неколико података о животу, борби, стојичкој храбрости и бескрајној доброти не само према својој породици, већ према сваком радном и напредном човеку наше драге бабушке Софије Димитријевић.

О животу и раду до факултета нажалост немамо скоро никаквих података. Пок. Софија Димитријевић рођена је у граду Вологди на крајњем северу Русије пре 87 година. На основу њеног причања породици и пријатељима, пок. Софија је као студент стоматологије припадала марксистичкој групи и активно учествовала у многим студенским акцијама ондашњег универзитета у Петрограду. Заједно са два своја брата она учествује у Руској народној револуцији 1905. године у којој страда на барикадама један њен брат, а други продужава борбу и учествује и у Октобарској револуцији 1917. године. На универзитету Софија се упознаје са пок. Миланом Димитријевићем, из Пирота, револуционаром, који је преко Бугарске прешао у Петроград да студира стоматологију. После завршених студија она се удаје за Милана и живе у Русији до 1910. године када су због царистичког прогона и епидемије колере пребегли из Русије у Србију и настанили се у Врању.[1]

1 Настанили су се у Пироту, где се родио Сергије, одакле су накратко прешли у Врање а затим у Лесковац. - Прим. М.С.Д.

Касније се пресељавају у Лесковац где настављају свој рад у зубној ординацији. У 1912 години добијају јединца сина Сергија. После тога избија Први Српско-турски рат у коме са пушком у руци и као зубни лекар учествује и пок. Милан. Затим избија Други балкански рат и Светски рат, Октобарска револуција у Русији и стварање нове Југославије 1919 и 1920 г. У свим овим ратовима и револуцијама пок. Софија је заједно са својим мужем пок. Миланом имала је стоичко држање и храбро подносила све ратне страхоте и оскудице издржавајући себе и сина својим радом. После ослобођења, за Димитријевића нема мира ни одмора. Као члан партије Милан се одмах укључује у борбу против реакционарне и лажне буржоаске демократије и династије, ради чега бива ухапшен и осуђен на годину дана робије, коју издржава у казамату у Нишу.[2] У 1921. години бива хапшен заједно са првим одборницима лесковачке комуне. Касније наставља борбу и помагање радничкој класи у Лесковцу. Нема ниједне манифестације и прославе Првог маја у којем оба Димитријевића активно не учествују. Сачуване фотографије најбоље о томе говоре. У великом револуционарном ентузијазму Димитријевићи су несебично давали и последњу пару за помоћ борби Партије на челу радничке класе. Покрајински комитет често шаље пок. Милана у Бугарску, Грчку и Румунију због одржавања веза са Комитетом балканске федерације и вршење других дужности. У периоду шестојануарске диктатуре полиција и лесковачки капиталисти посебно изливају свој бес према породици Димитријевића. Само у току 1930 године полиција је издала више од 30 налога за хапшење пок. Милана. Али борба није престајала. Кућа Димитријевића и даље остаје центар илегалних састанака и склониште многих комуниста из Лесковца и Београда. Полиција више пута хапси пок. Милана и врши детаљне претресе у кући. Супрузи, пок. Милан и Софија, и даље активно материјално и морално помажу револуционарну борбу радничке класе у Лесковцу. Они учествују на илегалним прославама првог маја и низу састанака, а за време изборних борби удружене опозиције пок. Милан отворено помаже опозиционе кандидате. На изборима 1938. године гласа и активно помаже кандидата ЦК. Комунистичке партије Југославије пок. Косту Стаменковића. Њихов син, револуционарно васпитаван, учествује као члан Партије у многобројним борбама и акцијама студената и радника у Београду и Паризу.

После окупације бивше труле Југославије пок. Софија се је заједно са својим супругом нашла у ванредно тешкој ситуацији. Они су добили вест да су француске власти изручиле њиховог сина Сергија Гестапоу и да је

2 Милан је хапшен 1919. и 1920. за супротстављање војним властима а 1921. са комунистичком општином у Лесковцу. - Прим. М.С.Д.

интерниран у концентрациони логор у Бухенвалду. [3]У овом и другим логорима Сергије је провео читаво време рата борећи се противу фашизма. Друга брига је била да су Немци после напада на Совјетски Савез приредили хајку на све истакнуте комунисте, чије су податке добили од ондашње издајничке полиције. У првом налету ухапшено је било у Лесковцу четири комуниста међу којима и лекар Милан Димитријевић. Они су сви касније били стрељани на Бањици. Пок. Софија је остала сама у својој кући. Она ни тада није клонула духом, већ је наставила борбу. Преко разних поверљивих другова она је слала помоћ у новцу, одећи и санитету Лесковачком партизанском одреду. Њена кућа је била под сталном присмотром и више пута претресана. Пок. Софија је успела и поред тога да сачува већи део марксистичке библиотеке свога сина и други илегални материјал, који ће добро послужити историји борбе овога краја.

У данима ослобођења наше домовине Софија доживљава велику радост, јер јој се јединац син Сергије враћа из интернације. Иако сав изнурен и болестан, за кога су многи рекли да неће преживети фашистичка мучења, пок. Софија као нежна мајка прихвата свога сина и улаже огроман труд и негу и успева да спаси свога сина. Чим се Сергије мало опоравио мајка му ствара услове, те наставља са радом око издавања листа и писања многобројних чланака и радова. Пок. Софија се укључује са великим одушевљењем у обнови и изградњи порушеног Лесковца. Она даје материјалну помоћ Фронту, а после продаје своје куће 1948 године она даје целокупну суму као зајам заједници за обнову и изградњу земље. Она је то давала, јер је бескрајно и чврсто веровала у победу наше социјалистичке револуције и изградњи социјализма у нашој земљи о чему су скоро читавог века сањали и борили се револуционари пок. Софија и њен супруг Милан.

Ова храбра и племенита револуционарка због високе изграђене свести под утицајем Маркса и Лењина, успешно је издржала толике ратове, револуције, хапшења, полицијске претресе, малтретирања и прогањања, да би се могла написати читава књига. Покојна Софија после скоро 70 година револуционарне тешке борбе и честитог живота, данас мирно лежи пред нама дубоко уверена да су остварени и да се остварују револуционарни идеали за које су она и њен супруг пок. Милан као и милиони револуционара и антифашиста дали своје животе и да ће њена деца живети срећно у Титовој социјалистичкој Југославији.

---

3 Сергије је ухапшен 25. октобра 1939. године и стављен у концентрациони логор „Rolland – Garos“, а месец дана касније пребачен је у концентрациони логор „Vernet“. Касније, од почетка 1942. до средине 1944. био је у концентрационим логорима: ''La Guiche'', ''Récébédou'' и ''Noé'' . У лето 1944. пребачен је у Немачку, у концентрациони логор Buchenvald. - Прим. М.С.Д.

Драга бабушка Софија Димитријевић,

Ми смо свесни да твојом смрћу губимо из наше средине светли живот храбре и несебичне жене која је деценијама давала пример многим генерацијама како треба поштено и честито живети и како се треба несебично борити за прогресивне идеале, своју домовину и своју фамилију. Посебно твоја неумитна смрт погодила је твоју фамилију: сина, снаху и унуке, које си ти бескрајно волела, и живела и радила за њих до краја твог живота.

Ми ти обећавамо да ћемо те сачувати у најлепшој успомени и да ћемо се увек радо сећати твога светлог револуционарног лика, твоје доброте и храбрости које су те красиле целог живота.

Нека је вечна слава и хвала нашој драгој мајци и бабушки Софији Димитријевић.

17 април 1964 г.
Београд Светозар Крстић.

Ја ћу се увек радо сећати и никад нећу заборавити оне светле моменте из 1933 и 1934 године када нам је у Вучју групи напредних омладинаца пок. Софија дивно певала револуционарне песме из револуције 1905 и 1917 год. у данима када је фашизам витлао Европом и отворено се спремао да пороби и уништи цео прогресивни свет.

И З В Е Ш Т А Ј О РАДУ У ПРВОМ ПОЛУГОЂУ 1965. ГОДИНЕ.

Пошто сам у ИРП дошао 1. марта 1965. године, период о коме подносим извештај односи се на четири месеца.

У току ова 4 месеца руковођење Секцијом за изучавање југословенског радничког покрета до 1941. године и примљени задаци за израду елабората о Библиотеци, псеудонима и систематској предметној шеми, који су захтевали детаљна упознавања са организацијом Библиотеке, прихваћеним решењима и постојећим стањем на пољу архивских помагала, у потпуности су ме окупирали, тако да практично нисам имао времена за лични студијски рад.

У поменутом периоду израдио сам следеће индивидуалне откуцане прилоге:

I. Елаборати:

Елаборат о неким питањима Библиотеке ИРП;

(рађен по налогу П. Мораче) стр. 72

Елаборат о картотеци псеудонима и историје југословенског радничког покрета (рађен по налогу П. Мораче) стр. ...

II. Писмена мишљења:

Мишљења о критеријумима расподеле

личног доходка стр. 6

Мишљење о условима за руководиоца Секције за изучавање једног периода историје југословенског радничког покрета стр. 9

III. Писмене рецензије:

Рецензија рада друга В. Ковачева, *Идеолшке и полишичке борбе у радничком йокрешу Хрваше и Славоније 1917-1919*, у укупном износу од стр. 112

(дата на 5 страна).

Рецензија рада другарице К. Рашић, *Комунистичка партија Југославије на изборима за Народну скупштину 1935. године*, у укупном износу од стр. 150

(дата на ... стр.)

IV. Остали институтски радови:

Уводна реч на I координационом састанку студијаца који се баве легалним периодом историје СКЈ, од стр. ...

Закључци првог заједничког састанка студијских радника који се баве легалним периодом историје СКЈ (рађено на основу скраћеног стенографског записника од 42 стр.), од стр. 4

V. Радови који ће бити завршени до 1. јула 1965:

Пројект систематско-предметне шеме за разврставање књига које се односе на историју југословенског радничког покрета, од стр. ...

Студијски рад: *Балкански социјалисти и Друга интернационала*, намењен другој књизи *Прилога за историју социјализма*, од стр. ...

VI. Реферати о кандидатима за расписане конкурсе:

О другарици Драгици Лазаревић, од стр. 3

О другарици Убавки Вујошевић, од стр. 3

Напомињем да сам у елаборату о Библиотеци предложио уштеде које ће у току три идуће године изети око 50 милиона динара (стр. 43-5 елабората).

15. VI 1965. Др Сергије Димитријевић

Београд научни саветник

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА ПРВО ПОЛУГОЂЕ 1966.

Поред уобичајених послова руковођења и менторства посебно треба поменути следеће обављене задатке:

I. *Студијски рад завршен и оцењен*

Проширење рада *Балкански социјалисти и Друга интернационала* који је примљен за штампу за 3. број ''Прилога за историју социјализма'' извршено на основу примедби рецензента и прихваћено од уредника друга П. Дамњановића.

проширено за 40 страна

II. *Студијски рад завршен а неоцењен*

Завршени део рада *Легални период развитка СКЈ.*

дефинитиван текст 207 страна

III. *Реферати завршени*

Реферат за закључни дискутовани састанак о *Прегледу историје СКЈ.*

30 страна

Реферат за Балкански конгрес у Софији, Међусобна сарадња балканских социјалиста у оквиру Друге интернационале. ... страна

IV. *Реферат у раду биће завршен 15 јула*

Припреме реферата за симпозијум о Октобарској револуцији у Москви

V. *Рецензије радова*

	укупан обим рада	датум рецензије	обим рецензије
1/ Стојан Кесић, *Везе и односи између ССДП и Босанске СД странке 1909-1914*	107	26. IV 1966	11
2/ Мирољуб Васић, *Настање револуционарног омладинског покрета 1935-1936 године и реорганизација СКОЈА*	235	мај 1966	15
3/ Вујица Ковачев, *Идеолошке и политичке борбе у Хрватској мај 1918 – јуни 1919*	204	јуни 1966	...
4/ Катарина Рашим, *Студијски предговор фото издању Пролетер*	103	јуни 1966	7
5/ Н. Петровић, *Велика октобарска револуција и стварање југословенске државе*	16	јуни 1966	2
6/ Т. Миленковић, *Учешће радничке класе Војводине у изборима за представничка тела 1920 године*	77	јуни 1966	...
7/ Н. Поповић, *Југословенски комунисти у Совјетској Русији и њихове припреме за револуционарни рад у Домовини /1918-21/*	17	јуни 1966	4

VI. *Рецензије дате у вези са I студијским подручјем*

	укупан обим рада	датум рецензије	обим рецензије
Данило Кецић, *Комунисти Војводине у изборима за конституанту 1920*	115	23. март 1966	6

VII. *Реферати за избор*

	датум	обим
Др Славољуб Цветковић за радно место истраживача	13. I 1966	2
Душан Живковић за радно место самосталног истраживача	18. IV 1966	3
Пера Дамјановић за радно место самосталног истраживача	април 1966	7
Милован Босић за радно место истраживача	јуни 1966	2
Драгоје Живковић за радно место истраживача	јуни 1966	2

Прегледао				
	штампаних страна	куцаних страна	датум	обим
Др Славољуб Цветковић за звање научног сарадника	211	490	јуни 1966	4
Милован Босић за звање научног сарадника	62	112	26. VI 66.	3

VIII. *Остали већи посебни послови студијско организационог карактера*

Организационе припреме истраживања материјала за објављивање Грађе о учешћу Југословена у Октобарској револуцији и грађанском рату захтевали су поред учешћа на више састанака и израду одређених докумената.

У вези са тим написао сам или издиктирао више *планова* рада и упутстава за рад /критерији одабирања/ у обиму .... 10 страна

б. Одржао сам 6 дискусионих састанака са другом Милкићем у вези класификационе шеме за југословенски раднички покрет.

Образложење

Закашњења у остварењу планског задатка, студије *Легални период у развитку СКЈ* која није завршена о року, 1 јули 1966. /готов део 207 страна/. Закашњење је уследило услед:

1/ *Великог обима допунских ванпланских задатака*

а. Припрема закључног дела дискусије око *Прегледа историје СКЈ* захтевало је детаљно проораду огромног материјала

б. Реферат за закључни састанак у обиму од 30 страна

ц. Рад на организовању издавања *Зборника грађе О учешћу Југословена у Октобарској револуцији* и писање докумената у обиму од 10 страна

2/ Релативно великог броја рецензија и реферата /5 реферата за радна места, 2 реферата за звање, 6 рецензија/

Обим радова које сам прочитао износикод 6 рецензија... странакод 2 реферата за звање научног сарадника 875 стр.

укупно

Из горе наведених разлога молим да се рок за завршавање овог рада продужи за три радна месеца.

30. јуни 1966 Др Сергије Димитријевић

научни саветник
руководилац секције за изучавање
југословенског радничког покрета до 1941

ЕЛЕМЕНТИ ЗА ПРОСПЕКТ СЕРИЈЕ МАРАКА СА ЈУГОСЛОВЕНСКИМ СРЕДЊОВЕКОВНИМ НОВЦЕМ

I. Генерални подаци

1) У питању је: **Средњовековни новац југословенских земаља** из XIII-XV века, који је издаван за потребе робоновчаног промета у појединим феудалним државама, феудалним територијама или градовима са тог подручја.

У питању је новац:

а) средњовековне српске државе, која је обухватала територије данашње уже Србије, Космета, Македоније и Црне Горе

б) средњовековне Зете која је обухватала делове територија данашње Црне Горе, као и градове Котор, Бар и Улцињ и Албаније (Скадар са околином)

в) средњовековне босанске државе

г) града Сплита и

д) града Љубљане.

2) Серија је издата по предлогу и избору Др Сергија Димитријевића, научног саветника.

II. Подаци о појединим примерцима

1) На марци од 0,30 нових динара приказан је Динар Ђурђа I Балшића, феудалца из Зете, кован око 1373. године. Натпис: ГЮРГ Ь. На новцу налазимо шлем са вучјом главом – грб породице Балшић – окренут на лево.

2) На марци од 0,50 нових динара приказан је полудинар краља Босне Стефана Томашевића (1461-1463). Натпис: STEFAN CRAGL. На новцу налазимо босански шлем – грб окренут лево.

3) На марци од 0,60 нових динара приказан је динар српског феудалца Господина Ђурђа Бранковића (1410-1427), кован пре смрти Деспота Стефана Лазаревића. Разрешени натпис ГЮРЬГ Ь. На новцу налазимо портрет Ђурђа.

4) На марци од 0,85 нових динара приказан је новац града Љубљане под корушким војводом Бербардом, кован око 1250. године. Натпис: CIVITAS LAIBAC. На новцу налазимо хералдичку представу орла.

5) На марци од 2 нова динара приказан је динар града Сплита под босанским феудалцем херцегом Хрвојем Вукчићем (1403-1413). Натпис: MONETA CHERVOII DUCIS SPALETI. На новцу налазимо штит са грбом херцега Хрвоја.

6) На марци од 5 нових динара приказан је динар цара Стефана Душана (1346-1355), крунисаног у главном граду данашње СР Македоније – Скопљу. Натпис је дат ћирилицом, у скраћеници која се чита СТЕФАНЬ/ царь. На новцу налазимо представу Душана обученог у царске хаљине са владарским скриптом и царском круном на глави, на коњу.

13. јули 1966. Др Сергије Димитријевић

Београд научни саветник

СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ДЕЛЕГАЦИЈЕ СУБНОР-А ЈУГОСЛАВИЈЕ НА ПРОСЛАВИ 25-ГОДИШЊИЦЕ ОСЛОБОЂЕЊА КОНЦЕНТРАЦИОНИХ ЛОГОРА БУХЕНВАЛД И ДОРА 1970.

Dr Sergije Dimitrijević

IZVEŠTAJ O RADU DELEGACIJE SUBNOR-A JUGOSLAVIJE NA PROSLAVI 25-GODIŠNJICE OSLOBODJENJA KONCENTRACIONIH LOGORA BUHENVALD I DORA

I. O stvarnom sastavu delegacije

Činjenica da je drug Filipčić otišao sa kolektivnom grupom internirace iz Buhenvalda, čiji se program puta nije poklapao sa programom rada Medjunarodnog komiteta Buhenvald-Dora, uslovila je njegovo potpuno otsustvo sa sastanka ovog komiteta, i svela njegovo učešće na prisustvo na mitingu održanom 11. aprila u Buhenvaldu. U vreme zasedanja Medjunarodnog komiteta 10. aprila 1970. on još nije bio došao do Erfurta.

Uz to je grupa jugoslovenskih internirace posetila Doru u drugo vreme, a ne u vreme svečanog mitinga.

Usled takvog načina odlaska izgledalo mi je da postoji izvesno neraspoloženje kod druga Filipčića. Npr. jedva sam uspeo da ga nagovorim da govori prilikom dodeljivanja spomen plaketa stranicima zaslužnim i istaknutim rukovodiocima ilegalne organizacije u Buhenvaldu.

Usled navedenog otsustva druga Filipčića, stvarnu delegaciju koja je učestvovala u radu Medjunarodnog komiteta Buhenvald-Dora sačinjavali su M. Lalin i S. Dimitrijević.

II. Svečana sednica Medjunarodnog komiteta i govor S. Dimitrijevića

Svečana sednica Medjunarodnog komiteta B-D održana je u Vajmaru 10. aprila 1970. pre podne. Nju je vodio M. Pol, pretsednik Medjunarodnog komiteta B-D i član CK KP Francuske.

U radnom pretsedništvu bili su članovi Medjunarodnog ilegalnog komiteta ovog logora /bez Jugoslovena, pošto je od Komiteta

pozvani član tog rukovodstva R. Supek bio otsutan - usled boravka u USA/.

Na njoj su govorili M. Paul o Buhenvaldskoj zakletvi aprila 1945. i njenom izvršenju /na francuskom/,M. Bartel -kratke informacije o pozdravnim telegramima,otsutnim članovima ilegalnog komiteta i procesa ratnim zločincima iz Dore, /na nemačkom/, predsednik Saveta pokrajine Erfurt /na nemačkom/,Poljak Isidorčik,član CK poljske radničke partije /na nemačkom/,Austrijanac /na nemačkom /,Čehoslovak /na nemačkom/ i na zahtev jugoslovenske delegacije kao poslednji,sedmi govornik S. Dimitrijević /na nemačkom/

III Превод говора који је Др С. Димитријевић одржао 10. априла 1970. на свечаној комеморативној седници Међународног комитета Бухенвалд-Дора, сазваној поводом 25-годишњице ослобођења Бухенвалда-Дора и победе антихитлеровске коалиције.

(Увучени текст представља скраћене делове раније припремљеног говора. Скраћење је извршено на брзину у последњем тренутку)

Другови,

У име званичне делегације Савеза удружења бораца Народно ослободилачког рата Југославије, коју сачињавају Југословени, чланови Интернационалног комитета Бухенвалд-Дора, бивши интернирци К. Л. Бухенвалд, поздрављам ову свечану седницу генералног савета Међународног комитета Бухенвалд-Дора.

Савез удружења бораца НОР Југославије се је организација која окупља све категорије бивших бораца Другог светског рата, укључујући и сва лица која су била интернирана у фашистичким концентрационим логорима као жртве нацизма и фашизма. Ова се организација залаже за најширу европску сарадњу свих бораца и интерниараца Другог светског рата, без обзира на идеолошко политичке разлике које их деле, без обзира на различите друштвене системе у којима живе.

Она активно учествује у свим напорима чији је циљ успостављање поверења међу народима и јачање безбедности на европском континенту и међународне безбедности уопште, и сарадња са сваком организацијом која се залаже за очување принципа повеље Уједињених нација и стварно поштовање једнакости и независности држава.

Захваљујући таквом ставу југословенска организација бораца и интернираца, већ остварује широку међународну сарадњу са осталим организацијама бивших бораца Другог светског рата и интернираца фашистичких концентрационих логора на територији Европе.

Она одржава везу са око 50 таквих организација, укључујући готово сва национална удружења бивших бораца у Европи.

Ширина у окупљању бивших бораца и интернираца од битног је значаја за одбрану њихових заједничких интереса, пошто је она предуслов за позитивно решавање личних питања и заштиту свих бивших бораца и интернираца, пошто се само на таквој широкој основи могу окупити сви бивши борци и интернирци на њиховим актуелним задацима, у борби за мир, за успостављање поверења међу народима, за европску и међународну безбедност, за очување грађанских права и слобода, пошто се само на тој основи може водити довољно ефикасна борба против свих фашистичких елемената, ратних злочинаца и неофашиста, као и против империјалиста и расиста који својом политиком силе и насиља угрожавају мир, народна права, грађанске слободе и независност раније постојећих и новостворених националних држава и читавих народа.

Југословенски борци и интернирци дали су значајан допринос борби против фашизма.

Партизанске борбе су се распламсале у лето 1941, одмах после Хитлеровог напада на Совјетски Савез, прерасле у народноослободилачки рат и трајале готово четири године. Оне су имале тако велике размере да су представљале посебно ратиште у тада окупираној Европи. На крају 1943. године југословенски партизани су водили борбе са 36 непријатељских окупаторских дивизија (24 немачке, 8 бугарске и 3 мађарске), које су имале 450.000 војника и везивале их за југословенску територију.

У то време народноослободилачка војска имала је 27 дивизија, 8 самосталних бригада, 13 самосталних батаљона и 108 партизанских одреда са укупно 300.000 оружаних бораца.

У јесен 1943. ослобођене области износиле су око половине територије читаве Југославије и биле су веће од територије Белгије, Данске и Холандије скупа узете.

У септембру 1944, пре но што је Црвена армија отпочела борбе на територији Југославије, народноослободилачка војска је већ имала богату борбену прошлост. Она је тада имала 50 дивизија, 20 самосталних бригада, и 130 партизанских одреда који су обухватали око пола милиона оружаних бораца [моја лична процена].

Многи југословенски антифашистички-партизански борци доспели су у концентрационе логоре. 2525 Југословена било је у К. Л. Бухенвалду. Од тога је преживело само 753 лица, тј. само око 30%.

Укупан број Југословена убијених за време фашистичке окупације, у нацистичким концентрационим логорима и у току народноослободилачке борбе достиже 1.700.000 лица.

Илегална логорска организација Југословена која је била део опште илегалне антифашистичке организације и обухватала све интерниране југословенске антифашисте, дала је значајан допринос оружаној акцији за ослобођење логора. Упркос релативне малобројности Југословена који су се затекли у Бухенвалду у време ослобођења, у свему 607 од чега су 537 били обухваћени илегалном логорском организацијом, у организовању ове акције учествовало је 16 илегалних југословенских вокних група.

Изражавамо уверење да ће ова свечана седница Интернационалног комитета Бухенвалд-Дора не само да прослави двадесет и пету годишњицу ослобођења бивших концентрационих логора Бухенвалд-Дора и победе Антхитлеровске коалиције над фашизмом, већ да послужи јачању пријатељске сарадње свих интерниираца и бораца Другог светског рата, њиховим заједничким циљевима и борби у садашњим међународним условима, када су многа драгоцена достигнућа целокупног човечанства, посебно грађанска и народна права и слободе, независност и суверенитет појединих народа и држава поново непоштовани и гажени, када су појединe државе и читави народи изложени ратној агресији и систематски прогањани и истребљивани.

Савез удружења бораца народноослободилачког рата Југославије са своје стране, трудиће се да и у будуће активно учествује у свим напорима међународних организација бораца и интерниираца усмерених на остварење наших заједничких циљева, борећи се против свих остатака и нових облика фашизма, расизма и империјалистичке агресије, залажући се за принципе прокламоване у повељи Уједињених нација, за превазилажење подељености Европе и за мирну коегзистенцију земаља са различитим друштвеним системима.

Међународна сарадња остварена у оквиру заједничке борбе и илегалне логорске организације, велики губици, у људским животима које смо

претрпели у концентрационим логорима и у току борбе против нацизма уопште, као и све опасности за човечанство које се појављују у данашње време, налажу нам да и даље сарађујемо и водимо заједничку борбу против свега онога што данас угрожава мир, грађанска права и слободе, независност и суверенитет појединих нација и држава.

IV. Осврт Марцела Пола на говор југословенског представника

Интервенција југословенског представника била је добро примљена и била пропраћена громким и дугим аплаузом.

Иза интервенције С. Димитријевића узео је закључну реч М. Пол, члан ЦК КП Француске и председник Међународног комитета Бухенвалд Дора и осврнуо се на овај говор.

Поред уобичајене захвалнице сваком говорнику, он је посебно истакао своје задовољство што је у њему приказана *херојска борба југословенских партизана* (ову је формулу поновио у два наврата), *који су се борили и у затворима и на борбеним пољима и дали нам снагу да продужимо борбу.* Уз то је подвукао: *„Добро је што сте нас посетили у овом свечаном часу на ову борбу и што сте овим вашим говором приказали велике циљеве наше заједничке борбе“.*

V Разговори са Бартолинијем и представником совјетске делегације

После овог говора пришао ми је Р. Бартолини, члак ЦК КП Италије и секретар Међународне федерације отпора, честитао ми и повео са мном разговор на француском језику.

У току тог разговора указао је да смо били заједно у кварту Б концентрационог логора Вернет – Француска, што сам потпуно заборавио пошто је он тамо био под именом Скарпи.

(У том логору био сам члан југословенског партијског руководства, касније секретар југословенске партијске организације кварта Б и представник читаве југословенске партијске организације у међународном партијском комитету логора. Тада сам имао непосредне контакте са Луиђи Лонгом, Ђанкарлом Пајетом и многим другим Италијанима о којима смо разговарали).

Иза мога иступања пришао ми је и делегат СССР и интересирао се за податке о мом занимању, одакле сам и сл, чега сам доктор. Разговор смо водили на руском језику.

VI Радни састанак Међународног комитета Бухенвалд-Дора

Радни састанак Међународног комитета Бухенвалд-Дора, који је био предвиђен за 10. април 1970, по подне, претворио се својим највећим делом у продужење свечаног састанка. На њему су говорили представници оних делегација које нису наступиле пре подне на званичној седници (нпр. СССР, Шпанија, Белгија, Италија, Немачка, Француска и др.). Сви су говорили на немачком и француском језику, сем представника совјетске делегације који је говорио руски. Сви говори са свечане и радне седнице били су укратко превођени на немачки или француски.

Пошто је М. Лалин са половине овог састанка отишао у Ерфурт са задатком да расправи са Словенцима питање додељивања плакета, другом делу овог састанка присуствовао је само С. Димитријевић.

Међу говорима треба споменути:

Говор мађарског представника који је пледирао за јединствену организацију свих концентрационих логора.

Представник Белгије је помињао колективне омладинске посете К. Л. Бухенвалд, који су они организовали (3 пута по 600 омладинаца).

Напомињемо да су бугарску делегацију сачињавали шест бивших бугарских студената, једини који су били у Бухенвалду и досад остали у животу. Њих је у самом Бухенвалду прихватила илегална југословенска логорска организација.

Пријатељски расположени према Југословенима они нису чинили никакве антијугословенске провокације. Њихов је говорник Ичков (говорио на немачком) истицао уобичајене пароле о улози Црвене армије у ослобођењу Бугарске, о Западној Немачкој и сл.

У закључној речи на пленарној седници М. Пол је истакао доста лагерских парола: Да Западна Немачка припада америчком механизму, да је она главни војни фактор Американаца у Европи, да је Атлански савез дао законско оправдање стварања Варшавског пакта и тражио да влада

Западне Немачке осуди шовинизам и милитаристичку пропаганду.

Једновремено он је подвлачио и борбу за стварање уговора сигурности у оквиру целе Европе, да је борба за европску безбедност везана за борбу за ликвидацију фашистичких база у разним земљама, да би ово изменило политичке услове у Европи. Он је пледирао за борбу против ратне опасности и фашизма у смислу заклетве Бухенвалда, пожелео да контакт између две Немачке доведе до стварног споразума међу њима, што би служило миру у Европи и отворило пут ка остварењу европске сигурности.

VII Предлог југословенске делегације на ужој радној седници Међународног комитета

У смислу разговора са другом Головићем, у току разговора са М. Полом, питао сам га за његово мишљење о продужетку заједничке акције свих комитета концентрационих логора. Не познајући добро односе у међународним интер логорским организацијама, пре но што би преузео иницијативу у томе смислу, хтео сам да сазнам његов став.

М. Пол се потпуно сложио са једном оваквом иницијативом, подвлачећи интересантност, корисност и значај ставова које заступа Савез бораца Југославије о начину вођења борбе у садашњим условима. (То је био у ствари још један осврт на говор С. Димитријевића).

Сазнавши став М. Пола пријавио сам југословенски предлог М. Бартелеу, председавајућем поподневног састанка.

Овај сам предлог поднео на ужој радној седници Међународног комитета Б-Д (одржаној после пленарне седнице), на којој је присуствовао само по један представник сваке делегације.

Он гласи у преводу:

„У име југословенске делегације предлажем да се у току ове јубиларне године продужи са заједничким акцијама комитета разних концентрационих логора. Заједничке акције вођене пре неколико година односиле су се на питања веома велике актуелности, биле су врло значајне и корисне. Нпр. декларација против застаревања ратних злочина. При томе сам нагласио да заједничким напорима требамо да утврдимо предмет таквих нових заједничких акција.

М. Пол се осврнуо на овај предлог рекавши:

„Да је предмет таквих акција раније вођен сагласношћу свих комитета, влада (Sic!) и Организације уједињених нација“. Да он предлаже да се овај предлог прихвати. Да ће, Комитет овластити мандатора који ће да обнови контакте са шест осталих комитета. Да ће се везе лако успоставити са свим комитетима сем са оним за Дахау. Да ће се учинити одговарајући закључци у смислу овог предлога.

Овај југословенски предлог био је једина интересантна тачка дневног реда овог ужег састанка. Остало време је било испуњено техничким припремама митинга у Бухенвалду.

VIII. Долазак бивших интернираца из Југославије

На самој прослави (митингу у Бухенвалду) југословенска је група била добро заступљена. У свему је било:

Из Љубљане (Словенија и Србија) 134

Из Загреба 50

Из Ријеке 45

Из Сплита 33

Из Трста и Горице 44

Делегација у Вајмару 3

Укупан број Југословена 309

IX Проблем међународног иступања групе Бухенвалд при СУБНОР-у Словеније

На почетку радне седнице Међународног комитета 10. априла 1970, по подне сазнао сам за писмо које је *Логорска група Бухенвалд-Дора при комисији за бивше политичке затворенике, интернирце и депортирце СУБНОР-а Словеније* (Заглавље: „Lagergrupe Buchenwald Dora bei der Komission fuer die ehemalige politische Haeftlingen, Internirten und Deportirten Subnor

Slowenia in Ljubljana, Jugoslawien, Bethovenova ul. 10“) тј. председника ове логорске групе Ј. Алић, Љубљана, Штембалова ул. 15, Југославија, *упутила 30. марта 1970.*

Савезу бораца и жртава фашизма Аустрије, а вероватно неким сличним организацијама других земаља.

У њему се саопштава да ће се за време прославе доделити одређеним друговима посебан знак признања. На приложеној листи налазе се 9 Немаца, 4 Аустријанца, 1 Чех, 1 Италијан, 2 Француза и 2 Југословена (Јанез Ранзигер и Вјекослав Фигар).

Ова чудна акција, која предвиђа додељивање знака признања само двојици Југословена, и то само двојици Словенаца који су били затворени после ослобођења и који се боре за рехабилитацију, као и само коришћење фирме СУБНОР-а за овакве акције вођене у међународним размерама, захтевала је да наша делегација заузме енергичан став по том питању.

Одмах сам покушао да добијем прекуцану копију тог писма. Нажалост, представник Аустријског Савеза Бораца Фејн, упркос тога што се после опширног разговора који сам имао са њим (на немачком) сложио да је сасвим необично да се ово признање не даје ни једном члану илегалног југословенског логорског комитета, ни једном партијском руководиоцу из логора и конкретно набројаним заслужним Југословенима са чијим је радом лично упознат, да се оваква међународна акција води од стране једног републичког тј. националног логорског комитета а не целе организације Савеза бораца Југославије, није хтео да дозволи да начинимо препис овог писма.

Друг Лалин ме је обавестио о састанку који је поводом те акције одржан у Загребу.

Нас двојица смо се сложили да додељивање признања страним друговима који су о томе обавештени не треба обустављати, да приликом додељивања признања не може да наступа Фигар у име Југословена, да то додељивање треба да изврше југословенска делегација, да у име југословенске делегације говори друг Филипчић, али да се свако додељивање овог признања Југословенима обустави, до потпуног рашчишћавања овог питања од стране СУБНОР-а Југославије.

Да би спровео у живот ову нашу одлуку друг Лалин је напустио поподневни састанак Међународног комитета, отишао у Ерфурт до југословенске групе и рашчистио са њима ово питање.

X Разговор са другом Алићем

У разговору који сам имао са друго Алићем, председником логорске групе Бухенвалд-Дора из Љубљане саопштио сам му своје становиште које се састоји у следећем:

1. Да се признање Југословенима заслужним за илегалну организацију и борбу интернираца у Бухенвалду не може ограничити на двојицу Словенаца које покушавају да политички рехабилитују.

2. Да се при томе заиста не могу заобићи представници југословенске групе у илегалном логорском комитету, чланови илегалног партијског руководства, истакнути партијски активисти, руководилац организације за саботажу, руководилац југословенске војне илегалне организације, и два врло заслужна југословенска лекара, који су одиграли посебно велику улогу у спасавању интернираца. Заобилажење лица која су имала одлучујућу улогу у илегалној логорској организацији представља неку врсти дискриминације према њима, обојена је некаквим антипартијским ставом.

3. Да све акције треба водити са знањем и сагласношћу СУБНОР-а Југославије, и преко њега, у име целе земље, тј. у име свих интернираца из Бухенвалда и њихових организација.

Друг Алић се у потпуности сложио са мојим ставом. Шта више он је у закључку нашег разговора подвукао да је потребно створити једну јединствену организацију интернираца из Бухенвалда при СУБНОР-у Југославије у Београду у коме би биле заступљене све постојеће групе и сложио се са тим да словеначка организација интернираца из Бухенвалда стави СУБНОР-у Југославије предлог у том смислу.

Са мојим ставом сложио се и друг Фигар, пошто нисам негирао ничије заслуге, већ указивао на апсурдност да се признање ограниче на два лица у рехабилитацији, пошто је и он који је био spiritus movens (духовни иницијатор) читаве ове акције, признавао да се међународне акције могу водити само у оквирима СУБНОР-а Југославије и преко њега.

Друг Фигар је врло лако усвојио мој став, пошто сам у Бухенвалду био партијски одговоран за најбројнији југословенски блок са преко 130 Југословена, на коме је и он био, пошто је Фигар тада деловао као нека врста полулегалног представника наше народнофронтовске организације и све радио по директивама партије. Зато је њему улога партије у Бухенвалду била добро позната, а мени карактер његовог рада.

Утицај Фигара међу Словенцима објашњава се тиме што је партија често наступала код Југословена баш преко Фигара као посредника.

XI Митинг у Бухенвалду

11. априла 1970. одржан је у Бухенвалду свечани митинг на коме је било преко 16.000 лица (по листу Neues Deutschland).

У име југословенске делегације на трибини је био М. Лалин (на њој су били представљени по један члан сваке делегације).

У претходном договору између Димитријевића и Лалина начинили смо овај распоред: пошто је Димитријевић говорио на свечаној седници, Лалин ће наступити на трибини, а Филипчић ће говорити приликом предаје словеначких плакета иностраним друговима.

За време овог митинга Димитријевић и Филипчић су били заједно са осталим Југословенима.

На митингу у Бухенвалду говорили су само три говорника:

а) Н. Ахен, кандидат за члана Политбироа и секретар ЦК Јединствене социјалистичке партије Немачке (ДДР)

б) Марсел Паул, председник Међународног комитета Бухенвалд-Дора

ц) Н. Кјунг, члан Комитета ратних ветерана СССР-а.

XII Предаја југословенских поклона и кратак говор С. Димитријевића

На трима књигама „Споменици народноослободилачког рата и Револуције“ које смо добили од Савеза бораца ставили смо текст који је саставио Димитријевић, уз сагласност Лалина.

Текст на књизи предатој М. Паулу састављен је на француском језику, а текст на књигама предатим W. Bartelu и Антифашистичком комитету бораца отпора ДДР-а на немачком језику.

Посвета у преводу гласи:

„Другу Марцелу Полу, председнику Међународног комитета Бухенвалд-Дора.

У знак признања за све оно што сте учинили за интернирце у Бухенвалду.

Званична делегација Савеза удружења бораца народноослободилачког рата Југославије, чланови Међународног комитета Бухенвалд-Дора

Weimar, 11. april 1970. Др Сергије Димитријевић

на дан двадесет и пете годишњице Миливоје Лалин

ослобођења Бухенвалда."

Предаја поклона, ове три књиге и једне велике уљане слике уметника интернирца из Сплита – Бухенвалд ноћу – која је предата директору музеја К. Л. Бухенвалд, извршена је за време званичног ручка на коме су поред тога одржане само 2-3 кратке здравице.

Поклоне су предали Лалин и Димитријевић одмах после здравица на врло свечан начин, пред целим скупом. Том приликом Димитријевић је одржао кратак пригодан говор на француском језику.

После тога М. Пол је пришао столу за којим сам седео у друштву Бартолиниа и руководиоца француске и белгијске делегације и гласно изјавио пред свима: *„Југословенска делегација је добро репрезентовала оно што Југославија представља".*

На крају пријема делегације су се уписале на првим листовима Нове спомен књиге К. Л. Бухенвалд.

Текст на француском језику састављен је у име делегације СУБНОР-а Југославије од стране Димитријевића, потписали су оба делегата (Лалин и Димитријевић).

XIII Полагање венаца у Бухенвалду

Полагање венца СУБНОР-а у Бухенвалду извршили су 11. априла 1970. по подне око 15. часова Лалин и Димитријевић. Остали југословенски венци били су положени од групе Југословена у време кад је делегација била заузета на другој страни. У време полагања венаца остали Југословени били су у Дори.

Венац СУБНОР-а био је тринаести југословенски венац код југословенског спомен ступа, пошто су поједине локалне групе (Сплит, Љубљана) и породице појединих погинулих другова ставила своје венце.

Други венац СУБНОР-а положен је у заједничком маузолеју споменику, где су своје венце ставиле и све остале делегације. Он је стављен на видном месту, у централном делу маузолеја.

11. априла по подне одржан је сусрет бивших интернираца у два хотела у Вајмару.

Овом сусрету нису присуствовали ни Димитријевић ни Лалић, пошто су били у то време у Бухенвалду (полагање венаца) и Ерфурту (предаја захвалница).

XIV Додела захвалница страним друговима (сем Аустријанаца)

Предаја словеначких плакета и диплома (које су потписали по два до три интернирца из Љубљане, Загреба, Сплита и Београда) извршена је у Ерфурту, где су вечерали Југословени.

Свечаности предаје присуствовали су сва три југословенска делегата. Говорио је друг Филипчић (на немачком).

Том приликом је предат Н. Бартелу и један примерак новоизишле књиге *Отпор у жицама,* који су донели другово из Словеније.

На крају свечаности захвалио се W. Bartel у име оних који су добили ова признања.

У свом говору Бартел је подвукао: „значајну улогу коју су Југословени одиграли у К. Л. Бухенвалд“, као и „велики значај југословенских партизана“. Том приликом је помињао *„преношење искустава југословенске*

партизанске борбе од стране југословенских другова". „Прихватање тог искуства од стране немачких другова и од стране илегалног логорског комитета". Уз то је помињао *„другове из земље Тита"* (Нашто је отпочело скандирање: Тито-партија).

XV Додела захвалница аустријским друговима

Додела плакета и диплома аустријским друговима извршена је на посебном састанку. Од Југословена су били присутни Димитријевић и Лалин. Говорио је Лалин на српско-хрватском, али је текст превођен на немачки.

Представник аустријског Савеза бораца А. Феин, захвалио је на додељеним признањима, *указао на значај борбе југословенских партизана за ослобођење Аустрије, на учешће аустријских социјалиста, католика и комуниста у аустријским одредима у оквиру југословенске народноослободилачке борбе.*

XVI Прослава у Дори и говор С. Димитријевића

На прославу у Дори ишао сам сâм (без М. Лалина, који је у то време био са Сплићанима у Бухенвалду, који су снимали за телевизију Сплит).

Полагање венца

Венци су полагани заједнички, и то врло свечано. Венац СУБНОР-а носили смо у свечаној поворци ја и моја другарица. Између 30-40 венаца који су тада положени *венац СУБНОР-а положен је као трећи* (иза венаца Међународног комитета Б-Д и венца Немачког савеза антифашистичких бораца отпора).

Говор на митингу

На великом митингу у Нордхаузену-Дори одржаном 12. априла 1970. говорили су поред професора Др М. Бартела и локалног представника само три делегата, и то делегати СССР-а, Чехословачке и Југославије.

Ја сам наступио на иницијативу и на предлог Dr W. Bartela.

Кратак говор који сам скицирао на лицу места, на самој трибини, одржао сам на немачком и на француском језику.

Текст говора гласи:

У име југословенских интернираца и свих других интернираца концентрационих логора Бухенвалд и Дора, много захваљујем организаторима ове прославе одржане у спомен свих убијених у концентрационом логору Дора.

У овом тужном тренутку подвлачим још једном неопходност даље заједничке борбе против фашизма, расизма и империјалистичке агресије, борбе за мир и европску безбедност.

XVII Приказ говора у Дори у источнонемачкој штампи

Овај говор приказан је у званичном органу Централног комитета Јединствене социјалистичке партије Немачке на необичан начин:

„У име страних гостију говорили су Георги Лоик из СССР-а, Јан Писала из Чехословачке републике и професор Др Сергије Димитријевић из Југославије. Они су поздравили окупљене подвлачећи да им аманет драгих убијених другова налаже да буду будни према милитаризму и империјализму; и ставља им обавезу да даље јачају своје државе и социјалистичку ДДР (*Neues Deutschland*, 13. април 1970).

О томе лист Berliner Zeitung каже нешто сасвим друго:

„У упечатљивим комеморативним говорима истицали су немачки и страни говорници доследну борбу антифашиста“ (*Berliner Zeitung*, 13. април 1970).

XVIII Консултовање са југословенским посланством у Берлину

Одмах по мом доласку у Берлин са тим текстовима немачких листова упознао сам нашег амбасадора друга Николу Милићевића, и политичког саветника Веселина Лазовића, који у њима нису нашли ничег неповољног, наглашавајући да је то уобичајена источно немачка пракса, са којом се морамо помирити.

XIX Општи политички услови читавог сусрета

Једна од битних карактеристика свих говорника из ДДР-а и немачких представника осталих делегација (посебно из социјалистичких земаља) било је извесно једнострано осветљавање односа између источне и западне Немачке, пренаглашавање западнонемачког милитаризма и обима неонацизма у Западној Немачкој. То је чињено у таквој мери да то несумњиво делимично отежава сарадњу свих интерниираца, која би морала да се остварује на заједничким антифашистичким циљевима, али са мање ексклузивности, са више ширине према свима који прихватају такве заједничке циљеве. Никако не треба негирати појаве неонацизма, и реваншизма, али их не треба ни пренаглашавати ни толико наглашавати као карактеристику противничке стране. Заједничка борба против таквих појава треба да дође у први план.

Што се тиче односа према Југославији и њеним представницима у току читавог сусрета, свих састанака и митинга није било никакве дискриминације у третирању НОБ-а, или југословенске делегације (као што је то например био случај на прослави 1958, приликом откривања споменика Бухенвалд). Југословенска делегација третирана је на исти начин као и све остале делегације, шта више може се рећи да јој је поклањана посебна пажња.

X Допунска активност у Берлину

На молбу Dr Martina Zöllera, ванредног професора Хумболтовог универзитета у Берлину, који је шеф одељења за историју социјалистичких земаља Европе, говорио сам пред студентима ове катедре, која се између осталога бави и историјом југословенског радничког покрета и НОБ-а. Мој говор односио се на *револуционарне традиције наших народа које су дошле до изражаја и утицале на развитак народноослободилачке борбе у Југославији* (изучавање и преводи Маркса и Енгелса, шпански добровољци, илегална борба КПЈ, заједничка борба југословенских и немачких комуниста пре рата и у концентрационим логорима итд.).

XXI Услови путовања, смештаја, боравка и новчана питања

На пут сам кренуо са мојом другарицом. Антифашистички комитет бораца отпора у Берлину био је писмено обавештен да она путује као приватно лице и сноси трошкове пансиона („à titre privé avec le payement des frais d'hébérgement“) писмо С. Димитријевића од 27. фебруара 1970. упућено организаторима у Берлину.

Долазак

На станици у Дрездену дочекао нас је представник локалне секције Савеза антифашистичких бораца отпора ДДР.

Одатле су нас пребацили аутом за Вајмар.

Други члан делегације М. Лалин, који је добио личног преводиоца за немачки језик, неку врсту личног пратиоца, исто тако је пребачен аутомобилом из Берлина за Вајмар.

Овај берлински ауто стајао је на расположењу члановима југословенске делегације за време боравка у Вајмару.

Што се тиче личног преводиоца М. Лалина за немачки језик, то је била

Франка Кабов (рођена Муловић), наставник музичке школе у Берлину, која је дошла у Немачку за време Хитлера 1940 (!)

Смештај

Ја и моја другарица добили смо у Вајмару двокреветну собу без купатила која је имала исту цену као и једнокреветна соба са купатилом коју је имао други југословенски делегат, М. Лалин.

Исхрана

Приликом добијања хотелских бонова за тродневну исхрану, још једном сам инсистирао да платим бонове моје другарице, што је представник организатора изричито одбио, изјављујући да су жене свих чланова делегације њихови гости.

Позивнице за пријем приређен учесницима свечане седнице обухватале су и жене делегата.

Сваки члан делегације добио је од организатора у коверти заједно са позивницама и картама за прославу 25 источних марака за ситне трошкове.

Напомене

Сваки члан сваке делегације добио је као успомену на сусрет један порцелански тањир и једну малу порцеланску плочицу са сликама споменика у Бухенвалду.

Одлазак

Оба члана делегације (друг Лалин и ја) отишли су из Вајмара у истим условима: аутом за Берлин; резервисање собе у Берлину за једну ноћ у истоме хотелу и путну карту Берлин-Дрезден.

Куповање венца

Три венца СУБНОР-а Југославије одабрали смо заједно М. Лалин и ја. Исплата венаца извршена је у ефективним источнонемачким маркама које је М. Лалин добио у Београду од банке. Он је добио и признаницу коју ћу вам доставити.

Исплата дневница

На дан одласка из Вајмара друг Лалин је разменио у банци и исплатио ми једну трећину чека од 54 клириншких долара, тј. укупно 75 источних марака, на рачун скраћених дневница, пошто нам је смештај био осигуран.

Уобичајена три долара у конвертибилној валути нисмо добили, пошто они нису били исплаћени М. Лалину

Београд, 27. IV 1970
(Вратио сам се из Источне Немачке
26. IV 1970. увече)
Др Сергије Димитријевић

ИЗВЕШТАЈ О УЧЕШЋУ ДР СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА НА VI КОНФЕРЕНЦИЈИ ИСТОРИЧАРА РАДНИЧКОГ ПОКРЕТА У ЛИНЦУ 15 – 19. IX 1970.

У раду ове конференције учествовало је 9 Југословена, и то:

1) Бритовшек (Филозофски факултет, Љубљана)

2) Rosman (Институт за изучавање радничког покрета Словеније)

3) Cvetka Knapić-Krhen (Институт за рад. покрет Хрватске)

4) Elza Tomc (Институт за рад. покрет Хрватске)

5) Ибрахим Карабеговић (Институт за рад. покрет Б и Х)

6) Никола Бабић (Институт за рад. покрет Б и Х)

7) Илијас Хаџибеговић (Филозофски факултет, Сарајево)

8) Протић (Институт за међународни раднички покрет, Београд)

9) С. Димитријевић (Институт за изучавање рад. покрета Србије)

Реферате су поднели само двојица Југословена: И. Хаџибеговић, *О босанским социјалистима* и С. Димитријевић, *О српским социјалистима за време првог светског рата* (дат у прилогу).

У дискусији је учествовао само С. Димитријевић, који је говорио у вези са начином организације и одређивању теме за идућу годину и инсистирао на томе да се питање постојања револуционарне ситуације у послератном периоду 1918-1919 стави у први план.

Скуп је решио да идућа конференција буде посвећена двема темама:

1. Масовни покрети и питање Совјета 1917-1920.

2. Социјална економска истраживања о европској револуцији 1848/1849.

Ова конференција ће се одржати 14-18. септембра 1971. у Линцу.

1972. разматраће се питање историографије Розе Луксембург.

Белешку о томе да наступам као сарадник Института за раднички покрет Социјалистичке републике Србије у Београду (Југославија) - види

почетак реферата – доставио сам записничару конференције и поменуо приликом иступања.

За пут сам од Института за изучавање радничког покрета Србије добио 976 динара, али сам уштедио на спаваћим колима, која сам узео само до Марибора и вратио 110 динара. Тиме је укупни трошак за мој пут смањен на 868 динара.

октобар 1970.
Др Сергије Димитријевић
научни саветник

REFERAT AM VI LINZER KONFERENZ DER HISTORIKER DER ARBEITERBEWEGUNG (15-19. IX 1970.)

Dr Sergije Dimitrijević, wissenschafsrat, Mitarbeiter des Instituts der Arbeiterbewegung des Sozialistischen Republick Serbiens in Beograd (Jugoslawien)

(Достављено записничару)

Genossen und Kollegen,

Damen und Herren,

Verzeichen Sie mir das mein Vortrag nicht zur Zeit in die Deutsche Sprache übersetzt war. Ich werde aber versuchen einen kurzen übersicht in der Französichen Sprache über die Politik serbischen Socialdemokratischen Partei während des Ersten Weltkrieges zu geben.

УГОВОР СА СРПСКОМ КЊИЖЕВНОМ ЗАДРУГОМ О ИЗДАВАЊУ КЊИГЕ "ЛЕПОТА НОВЦА СРЕДЊОВЕКОВНЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ"

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

ТЕЛЕФОН 330-305 БЕОГРАД МАРШАЛА ТИТА 19

Бр. 02-3/63

Београд, ...

У Г О В О Р

– закључен између Српске књижевне задруге, Београд, Маршала Тита 19 (у даљем тексту Издавач) и др Сергија Димитријевића, научног саветника, Београд, Булевар револуције 126 (у даљем тексту Аутор).

1. Аутор се обавезује да за Издавача припреми књигу "ЛЕПОТА НОВЦА СРЕДЊОВЕКОВНЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ". Књига ће садржати: општи студијски осврт на средњовековни српски новац (обима од 50 – 80 куцаних страница), приказ 100 најлепших и најинтересантнијих примерака средњовековног српског новца, с сажетим резимеом на француском језику (приказ сваког примерка обухвата око 2 куцане стране), избор фотографија 100 примерака новца (сваки примерак даје се на посебној страници).

2. Рок за предају рукописа, потпуно припремљеног за штампу, је 28. фебруар 1972. године.

3. Издавач ће објавити ово дело у својим едицијама, у тиражу који одреди, до краја 1972. године.

4. Издавач ће предложити Аутору израђен шпигл илустративног и текстовног дела књиге – на основу којег ће се извршити штампање.

5. Издавач се обавезује да Аутору исплати, на име ауторског хонорара, за посао наведен у тач. 1. овог уговора, 1.000,-- нових динара бруто по једном ауторском табаку (рачунајући табак од 30.000 графичких знакова).

Илустративни део књиге обрачунаће се по принципу ауторског табака, узимајући у обзир запремину слике према запремини једног ауторског табака графичких знакова,

Исплата хонорара извр иће се: 30% по потписивању овог уговора, 50% по предаји рукописа и 20% пошто књига изиђе из штампе.

6. Аутор ће добити сложени текст у прелому (прву ревизију), с тим да евентуалне измене не смеју условити нов прелом.

./.

7. Аутору припадају бесплатно 10 примерака одштампане књиге.

8. Аутор се обавезује да, у року од пет година пошто књига изиђе из штампе, неће овај свој рад уступити ниједном издавачком предузећу или установи на територији СФРЈ - ако Издавач на то не би дао своју сагласност.

9. Овај уговор сачињен је у четири равногласна примерка, од којих је један задржао Аутор, а три Издавач.

Потписано у
Београду, 10. маја 1971.

Аутор Сергије Димитријевић
(др Сергије Ди итријевић
Општина Врачар
жиро рачун:
608-620-1-30001-71500-21757

Српска књижевна задруга
(Душко Муждека)
(Милорад Ђурић)

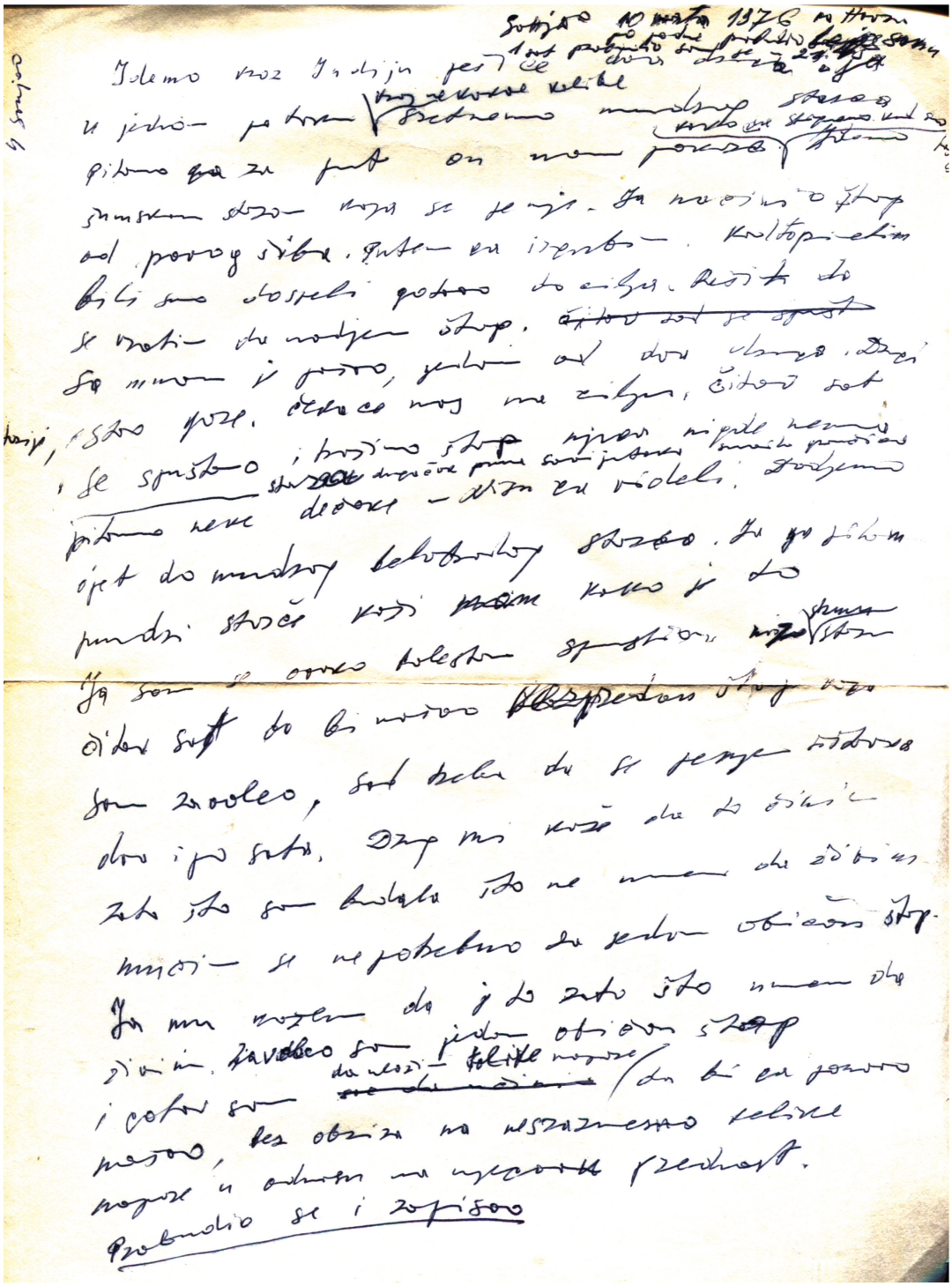

[нечитко]пробудио сам се у 21

Идемо кроз Индију пешице два друга и ја. У једном потоку крај некакве колибе сретнемо мудрог старца. Питамо га за пут, он нам покаже како да стигнемо код [нечитка реч]. Идемо шумском стазом која се пење. Ја начинио штап од правог шиба. Путем га изгубим. Кад то приметим били смо доспели готово до циља. Реших да се вратим да нађем штап. Са мном је пошао један од два друга. Други који је остао горе, чекаће нас на циљу. Читав сат се спуштамо и тражимо штап, њега нигде нема. Стаза дугачка пуна савијутака, сувих паучина. Питамо неке дечаке – нису га видели. Дођемо опет до мудрог белобрадог старца. Ја га питам мудри старче кажи како је то. Ја сам се овако болестан спустио низ стрму стазу читав сат да би нашао штап кога сам заволео, сад треба да се пењем читава два и по сата. Друг ми каже да то чиним зато што сам будала, што не умем да живим, мучим се непотребно за један обичан штап. Ја му кажем да је то зато што умем да живим. Заволео сам један обичан штап и готов сам да уложим толике напоре да би га поново нашао, без обзира на несразмерно велике напоре у односу на његову вредност.

Пробудио се и записао.

ТОМИСЛАВ Н. ЦВЕТКОВИЋ: ДР СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ, „НАРОДНЕ ПЕСМЕ ЛЕСКОВАЧКОГ КРАЈА" - РЕЦЕНЗИЈА

Збирка народних песама лесковачког краја коју је сачинио др Сергије-Димитријевић састављена је од, како скупљач каже, три групе песама: а) лазаричке и краљичке песме, б) љубавне песме и ц) седењачке (јесење) песме. Збирка садржи 259 песама (са варијантама 476 песама),

Ово бисерје што збирка садржи, чини ми се да јаче сија сада, после три деценије чекања на штампу? Кажемо: јаче - јер са деценијом сваком нестају и састављачи, и казивачи, и сакупљачи, и песме, које у народу, и са народом, настају и нестају, бивају па их нема.

Сигуран сам да је већина песама, које садржи ова збирка, нестала, ишчезла из памћења, али не и из збирке, у коју су, заувек, уденуте ко у бисерогрлицу. И сада, када буду објављене, синуће пуним сјајем, одјекнути нашим, и иним, крајем, открити оно што се не да скрити, и запутити пут песнички ка поколењима и поколењима која, ако по овој збирци суде о нама, о творцима песама, о минулом времену - судиће као о часним људима пуним животом честитог времена. А то је довољно за човека, упутно за генерације које следе.

Песме у овој збирци говоре обилато, и истанчано, и о творитељу,-маштовитом и речитом, и о твореном, о животу и свему што га окружује и подстиче, даје му смисао и буди наду и веровање...

Довољно је само да наведемо наслве подгрупа песама из поменуте три групе песама ове збирке па да се уверимо у огромно богатство и свестрану загледаност народног генија у све што живот чини животнјим, а лепшим, срећу - већом, радост - неизмерном: Песме за другарице, за момке, за сина, за момка и девојку, песме за ожењене, за младенце, за младу удату грађанку, за млади брачни пар, песме за домаћина, за бабу, за невесту, за младожењу, за удовицу, за старца, за старију жену, за дете, за бебу, за дечака, за девојчицу, па песме за школу, за војника, песме за ране занате (ковача, механџију, шнајдера), песме за кућу и имање, за домаће животиње...

И куда више?

Да се залажем за објављивање ове збирке угледног научног радника, др Сергија Димитријевића, после ових редака, мало је! Треба једноставно рећи: збирку под хитно штампати и омогућити јој да се вине у висине видоване и буде штиво и шапат, уздах и узлет, снага и снатрење, љубав и

драговање за све који у животу налазе поезију - у поезији живот, житије своје и народа свога.

Коликогод да су бројне варијанте песама појединих занимљиве, исто толико ми се намеће питање: треба ли их баш све и штампати? Јер често је реч о минималним разликама, понекад само реч - две, примера има доста (Мори Лено, бела Лено, Девојче, девојче и др).

Лесковац,25. децембра 1984.

ДР СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ

О РАЗГЛЕДНИЦАМА БЕОГРАДА ДО 1941

Основу за овај рад о разгледницама Београда пружа збирка разгледница др Сергија Димитријевића, стварана у току 66 година, почев од 1918. године.

У њој налазимо 1943 разгледнице Београда до 1941 и 286 фотографија, укупно 2229 примерака обе врсте.

За потребе Завода за заштиту споменика културе града Београда пресликане су у црно белој техници 1022 разгледнице и 26 фотографија, укупно 1048 снимака обе врсте, као и 83 снимака у боји који скупа узети чине засебну збирку овог Завода /наведена нумерација односи се на ту збирку/.

Од тога броја одабрали смо за ову публикацију 500 црно белих снимака и 80 снимака у боји, укупно 580 снимака обе врсте.

I *Осврт на праисторију разгледница*

Разгледнице су настале из дописних карата које су добиле илустрације, а изгубиле штампану марку.

Поштанске дописнице са отштампаном марком уведене су као службено средство светског поштанског промета крајем седме деценије XIX века. Оне се појављују као службено средство преписке у поштама Аустро-Угарске монархије 1. октобра 1869.[1]

Прве поштанске дописнице у Србији носиле су натпис *Саобраћајне карте*.

Решење о увођењу саобраћајних карата у поштански промет Србије донето је 23. октобра 1871. године,[2] а само увођење оваквих саобраћајних карата (са отштампаном марком) у унутрашњем поштанском промету

1 Ж. Шкаламера, Београдске разгледнице 1896-1941 – *Годишњак града Београда* XXX, 1983, стр. 114.

2 О. Ковачевић, Збирка целина са подручја Југославије, *ПТТ Архив* 18, Београд 1973/74, стр. 207.

донето је 1 јула 1873. године.[3] Тада се појавила и прва поштанска дописница – ''Саобраћајна карта'' у Србији.[4]

Године 1881. јавља се поштанска дописница са натписом: ''Дописна карта''. Првог (12) априла 1881. саобраћајне карте повучене су из промета и замењене Дописним картама.[5]

Код Срба у Војводини појављује се *једна од најстаријих на свету штампаних илустрираних карата – разгледница*.[6] То је издање новосадског листа ''Змај'', кога је уређивао наш песник Јован Јовановић и по њему добио надимак.

Сачуван је примерак ове карте коју је администрација ''Змаја'' упутила 19 маја 1871. у Сомбор.

''Слика показује змаја у лету који сипа муње из чељусти и ватру из ноздрва. При дну слике виде се детаљи од оријента до запада, обала Босфора, минарет Истамбула, стари Турчин са лулом, море са паробродима, тунел са возом и зидине древног града са куполом православне цркве – вероватно се односи на Москву''.[7]

Дакле, разгледнице које приказују градове (Истанбул, Москва), прво се појављују у нашем народу, па тек онда код других народа.

Пре но што су се појавиле прве разгледнице Београда и градова у Србији, угледала је свет *илустрована хартија за писма са изгледом Београда*.

Из једног огласа објављеног у *Српским новинама* видимо да је ''Књижарница Петра Ђурчића'' из Београда пустила у продају 1884 године ''Нову хартију за писма с изгледом Београда'', 15 пара по табаку.

На таквој хартији за писма објављени су следећи мотиви:

1. Београд – град његов
2. Краљев двор
3. Пристаниште
4. Народно позориште
5. Велика школа

---

3 О. Ковачевић, Збирка целина са подручја Југославије, *Србске новине*, бр. 116, 1873

4 О. Ковачевић, Збирка целина са подручја Југославије, *ПТТ Архив* 18, Београд 1973/74, стр. 207.

5 О. Ковачевић, Збирка целина са подручја Југославије, *Србске новине* бр. 52, 1881, стр. 208.

6 Шварц, 16. VII 1870, доштампана дописници слика гренадира.

7 М. Вернер, Прва илустрована дописница изум Србина, *Филателиста*, Београд, бр. 100, 1964, стр. 3; Факсимил.

6. Војна академија
7. Грб краљевине Србије[8]

II *Најстарије разгледнице градова у Србији*

По свему изгледа да су се прве разгледнице градова у Србији појавиле 1896. године.

Мирко Вернер, познати истраживач историје поштанских издања и наших марака, набавио је преко Бечког клуба колекционара разгледница збирку таквих разгледница градова у Србији (сем Београда) издатих на једнообразан начин (лево вертикални декоративни мотив са зеленим украсним биљним орнаментом протканим браон елементима, десно црно бели *цртеж – слика града*; оба настала у оквиру друге боје) издатих од књижара В. Валожића [у Београду] рађеним у штампарији С. Хоровиц у Београду. Ову збирку откупио је данас покојни Воја Јовановић.

Она је обухватала по нашим белешкама и неке разгледнице које су биле у промету: 1896-Ниш (у којој се честита 1897); 1898 (Крагујевац, Крушевац, Неготин, Пирот, Смедерево, Ћуприја и Шабац), 1902 (Књажевац) и нејасан жиг (Пожаревац).[9]

Осврнимо се на најстарије разгледнице градова у унутрашњости Србије издате као полихромни мозаик. Њих сусрећемо у нашој збирци код следећих места:

Алексинац,
Београд (12),
Врањска Бања,
Зајечар,
Лесковац (2),
Неготин,
Ниш (3),
Пирот (2),
Чачак.
Шабац,

8 n *Српске новине* бр. 244, 5. новембар 1884.

9 Тврдња Б. Дебељаковића да једна разгледница носи датум 1893 (Б. Дебељаковић, *Стара српска фотографија*, Београд, 1977, стр. 46, напомена 235) произашла је из једне заблуде. У нашој збирци постоји разгледница Београда (Дубровачка улица) на којој је јасни полазни поштански жиг Београд 11. IX 1899, а јасни и сасвим добро очуван долазни поштански жиг Ниш, 12. IX 1893 – што је очевидно грешка нишког поштара, који је погрешно пребацио датум жига и ставио га на бројне разгледнице.

Најчешће као издање локалне књижаре или других локалних издавача (али и као дело других издавача, нпр. код Пирота: Јефта Павловић из Београда;или код Врањске Бање: Bruno Bürger & Ottilie Lith Anst., Leipzig).[10]

Пошто се на једној већ поменутој разгледници Ниша (В. Валожић – С. Хоровиц) честита Нова 1897 година; пошто се у литератури помиње разгледница Неготина са поштанским жигом из 1896[11], а ми поседујемо мозаик разгледницу Београда са краја 1896 (издање књижаре В. Валожића у којој се честита Нова 1897 година) можемо закључити са сигурношћу да су се прве разгледнице градова у Србији појавиле 1896.

Да је то тачно видимо из расписа бр. 8, Министарства народне привреде, ПТ бр. 1635 од 24. јануара 1897 у коме пише: ''Дознали смо, да од неког времена циркулише у саобраћају једна врста дописних карата, на којима има разних слика и натписа и које су издања приватних лица''; и даје упутство да се оне ''таксирају у унутрашњем и у међународном саобраћају као штампане ствари, а ако ли, - као што је уобичајено, има саопштења онда подлеже такси обичног писма у оба саобраћаја...''[12]

Онда је Министарство народне привреде у свом распису бр. 49 ПТ бр. 10607 од 16. маја 1897, ''На основу чл. XVI правилника за извршење светске поштанске конвенције, ''решио да се дозволи израда дописних карата [разгледница] приватним лицима а по следећем правилнику:''

Правилник за израду дописних карата од стране приватних лица, садржавао је следеће услове:

''1. Дописне карте које буду градила приватна лица морају у погледу квалитета и јачине хартије, одговарати дописним картама државног издања – Боја карата може да буде произвољна.''

''2. Дужина једне дописне карте мора бити 14 а ширина 9 сантиметара.''

''3. На адресној страни сваке карте мора бити отштампан наслов ''Дописна карта'' а на оним намењеним и за иностранство још: ''Carte postale''. Дозвољено је да се на челу карте може ставити назначење ''Србија''. Сем овога, никаква друга било писана или штампана означења, нису дозвољена''.

10 Напомињемо да се полихромне мозаик разгледнице јављају у исто време (1896-1902) и у другим градовима Европе. Тако нпр. у нашој збирци се налазе такве разгледнице Abbazije – Опатије (поштански жиг 7. VIII 1896) и Marburga – Марибора (поштански жиг 18. IX 1896).

11 А. Стошић са сарадницима, *Крушевац на старим разгледницама*, стр. 69.

12 *Поштанско телеграфски весник*, св. 1, Београд 1897, стр. 6.

''4. На обратној страни карте саопштења могу бити писана или штампана. Сем тога могу бити изложене разне фотографске, литографске или друге вештачке слике појединих вароши, предела, споменика итд. Забрањено је пак на картама стављати било слике, било саопштења, која би имала какав демонстративни политички карактер, или ма коме уопште увреду наносила''.

Следе одредбе о таксирању и друга упутства поштама.

''Овај правилник ступа у живот 1 јуна ове године од кога ће дана и поште примати на отправљање ове карте''.[13]

III *Најстарије разгледнице Београда*

Најстарије разгледнице Београда несумњиво треба тражити у једној од најлепших серија ових разгледница полихромним мозаик разгледницама Београда са краја XIX века.

На то указују многе чињенице:

1. Већ у *Поштанско телеграфском веснику* из децембра 1897, стални сарадник овог листа С. Д. Мијалковић пише:

''У Србији је прву поштанску карту са изгледом Београда издала прошле године књижара В. Валожића, а последњих дана и више других издања''.[14]

Пошто се ради о броју листа који је вероватно изишао почетком 1898, прошла година могла би се протумачити и као 1896 и као 1897.

2. У нашој збирци *Књижара В. Валожића* јавља се само на четри полихромна мозаика Београда. У другим збиркама нашли смо још две такве разгледнице. Дакле, у издању ове књижаре појавиле су се најмање шест полихромних мозаика Београда.

3. Док су све наше разгледнице књижаре В. Валожића датиране најраније 1898, у другим збиркама нашли смо а) полихромну мозаик разгледницу без ознаке издавача датирану 16. IX 1897. (Катедрала, Нови конак, Споменик и позориште, официрски дом и дечко са фесом); б) полихромна мозаик разгледница књижаре В. Валожића датирана 30. XII 1897 (биста,

13 *Поштанско телеграфски весник*, св. 7, од 15 јуна 1897, стр. 65-66.

14 С. Д. М. Илустроване поштанске карте - *Поштанско телеграфски весник* бр. 12, Београд, 1897, стр. 246.

Сава, официрски дом, жена са гушчијим пером); ц) као и полихромну мозаик разгледницу ове књижаре датирану 25. IX 1908 (Катедрала, Нови конак, Сава, Капетан Мишино здање, девојка поред Споменика кнеза Михајла).

(Међу полихромним мозаик разгледницама Београда које смо нашли у другим збиркама налази се и издање Јефте Павловића и Ко Но 1640 са долазним жигом Будима 17. V 1898 – Изглед Београда са Савске стране, Споменик и позориште, Велика школа и Краљев трг, Војна академија, Кнез Михајлова улица).

4. Од 16 разгледница Београда овог типа полихромни мозаик у боји – које смо нашли, 12 врста су заступљене у нашој збирци. Ако их групирамо по издавачима добијамо следећи преглед врста:

	Збирка С. Д.	Остале Збирке (нове врсте)	Свега
1. Књижара В. Валожића	4	2	6
2. Јефта М. Павловић и Ко	6	1	7
3. Без издавача	-	1	1
4. Фарб-Фабрик Д. М. Ђорић	1	-	1
5. Гранд Хотел Париз	1	-	1
Укупно	12	4	16

5. Једанаест полихромних мозаик разгледница Београда из наше збирке испуњавају услове постављене ''правилником за израду поштанских карата од стране приватних лица'' од 16 маја 1897. Три издања В. Валожића имају допунски двојезични натпис Светски поштански савез (што није прекршај).[15]

Уз то, треба подвући да су обе полихромне мозаик разгледнице датиране 1897. (без ознаке издавача и издање В. Валожића), биле у употреби у другој половини ове године, после објављивања поменутог правилника у јуну 1897.

15 Напомињемо да се међу њима налази и разгледница коју је Ж. Шкаламер некритички везао за 1896 годину - Ж. Шкаламер, *Београдске разгледнице*... стр. 115.

6. Само једна *недатирана мозаик разгледница Београда* издата од стране књижаре В. Валожића из наше збирке (Збирка С. Д. Но 80) нема на страни адресе никаква отштампана натписа, према томе је издата пре објављивања Правилника из јуна 1897. Пошто на њој постоји натпис: књижара Велимира Валожића ''жели вам Сретну нову годину'', може се са сигурношћу узети да је она издата крајем 1896.

Ова, за сад, најстарија разгледница Београда, издање књижаре В. Валожића штампана је у фирми ''Karl Stücker, Kunstanstalt, Münhen.'' Она је једина из ове серије полихромних мозаик разгледница где је употребљена за део слике и натписа златна боја.

Из свега изложеног произилази да је *најстарија разгледница Београда ова полихромна мозаик разгледница издата 1896. године од стране познате београдске књижаре Велимира Валожића.*

Међу најзначајније издаваче ове дивотне серије полихромних мозаик разгледница Београда треба истаћи Књижару В. Валожића и Јефту М. Павловића и Ко.

IV *Ко је издавао разгледнице Београда крајем XIX и на самом почетку XX века (пре мајског преврата 1903. године)*

Полазећи од наше збирке разгледница покушали смо да дамо преглед првих издавача разгледница Београда.

Издавачи разгледница Београда са снимцима из XIX века

(по збирци С. Димитријевић)

Ред. Бр.	Издавач	место издања	Најраније датиране разгледнице	постоје бројеви	број разгле-дница
1	C. E. I	-	1901	-	1
2	D. F.	-	1900-1901	-	11
3	D. F. Z	-	1901	-	1
4	E. Braunmann, Erster Fürstl. Regier Lithograph AD	Београд	1902	-	1
5	Фарб-Фабрик Д. М. Ђорић	Београд	1898	-	1
6	F. B. G.	-	1900	-	6
7	F. B. Göhler	Gr-Röhrsdorf /Drezden/	1900	-	1
8	Гранд Хотел Париз Св. Боторица и другова	Београд	1902	-	1
9	Јефта М. Павловић (и Компанија)	Београд	1898-1901	-	9
10	Jefta Tomits	Belgrad	1899-1901	-	21
11	Karl Frenkel	Semlin	1900	-	2
12	Књижара Мита Стајић	Београд	1898	-	7
13	Књижара В(елимира) Валожића	Београд	1898	-	4
14	Librairie Ernest Eichstädt	Belgrade	1898-1899	-	4

15	Librairie Mita Staitch	Belgrade	1898-1901	-	12
16	Mukso Bruck	Ђаково	1898	-	1
17	Mita Staitch	Belgrade	1898	-	2
18	Neue Internationale Buchandlung	Belgrad	1898-1899	-	6
19	Nouvelle librairie Internationale	Belgrade	1898-1899	-	10
20	Рајковић и Ћуковић (1. део)	Београд	1902	-	3
21	Рајзер и Блажек	Београд	1901	-	2
22	Schaar et Dathé	à Trèves [Триер-Немачка]	1898	-	2
23	Solomon J. Koen ''Код Наполеона''	-	1901/?/	-	1
24	Vilhelm Gerke	Београд	1898-1902	-	73
25	Оригинални снимци М. Јовановића, фотографа, налепљени на разгледницама	Београд	1900-1901	-	4
26	разгледнице-оригиналне фотографије без ознаке издавача	-	1898	-	3
27	Полихромне разгледнице без ознаке издавача Поздрав из Београда – Souvenir de Belgrade	-	1900-1902	-	6
	издавача - укупно		1898-1902		195

28	Без ознаке издавача – укупно		1898-1902		24
	Свега разгледнице – снимци XIX века		1898-1902		219

Овом списку првих издавача разгледница Београда могла би се додати и монохромна мозаик разгледница *Виша женска школа краљице Драге* [Обреновић], датирана 26. маја 1903. Издање: Emil P i N Kon & Co Fabrik Lith, Erzeugniss, Leipzig.[1]

Из приказаног прегледа издавача београдских разгледница XIX века видимо, да су највећи број различитих разгледница Београда тог периода издали:

издавачи	у збирци С. Д.
1. V. Gerke, Београд	68
2. Ј. Томић, Београд	21
3. М. Стајић, Београд	19
4. Нова међународна књижара, Београд	15
5. Ј. Павловић, Београд	9

1 Можда је ова школа истоветна са вишим заводом за васпитање девојака основаним 1890, Симина бр. 10, који се појављује на једној мозаик разгледници Београда издатој између два рата.

На највећем броју разгледница Београда издатим у то време појављују се бројеви најчешће од четири до пет цифара. Они су најчешће тако удаљени један од другог да се не могу сматрати бројевима серије. Тако нпр. *у пређеданим збиркама нашли смо* на следеће бројеве:

Издавачи	најранија година издања	бројеви означени
1. Neue Internationale Buchandlung	/1898-1899/	511 – 6185
2. Књижара Мите Стајића	(1898)	1836 – 4510
3. Без издавача	/1899-1901/	6104 – 41551
4. V. Gerke	/1898-1902/	8661 – 57438
5. Jefta Tomits	/1899-1901/	9814 – 13546
6. Karl Frenkel	/1900-1902/	19389 – 21656

На основу тога закључујемо да ови бројеви означавају број наруџбине у штампарији а не серијски број издатих разгледница.

Поједине разгледнице истог издавача носе неколико различитих бројева – у питању су поновљене наруџбине (понекад у другој боји).

Нпр. Томић 9824 и Томић 13542

Gerke 11220 и Gerke 17981.

Да су то бројеви поруџбина закључујемо и по томе да се разгледнице истог клишеа јављају код разних издавача са различитим бројевима, Нпр.

F. B. Göhler 7915 – Томић 9826 – Gerke 23673;

Томић 3839 – FBG 7921 – Томић 13541;

FBG 7921 - Томић 9839 - Томић 12699; итд.

Само у неким случајевима ови бројеви, који су згуснути, представљају зачетке серије разгледница истог издавача. Тако нпр.

издавачи	најранија година издања	бројеви означени
1. D. F. Z	(1901)	2
2. D. F.	(1900-1901)	4, 6, 8, 12, 14-15, 18, 30 и 38
3. Nouvelle librairie International	(1898-1899)	4142-4147 и без броја
4. Код полихромних разгледница без издавача са натписом Поздрав из Београда – Souvenir de Belgrad	(1900-1902)	6475-6479
F. B. G. /укључујући F. B. Göhler/	(1900)	7912-7921 и без броја

Напомињемо да су најстарије разгледнице Београда, посебно полихромни мозаици, штампане у тада најсавременијој техници света, и да ни у чему не заостају од најлепших разгледница иностраних градова.

У збирци С. Димитријевића налази се и прва разгледница Београда издата у рељефној техници. То је приказ споменика кнезу Михајлу издат у белом испупченом рељефу – на жалост у слабо сачуваном стању.

V *Период од мајског преврата 1903. до окупације Србије крајем 1915.*

У овом временском периоду јављају се углавном нови издавачи разгледница Београда. Од првих великих издавача појављује се само београдска трговина Јефте Павловића и Ко, са 25 разгледница. Ми смо нашли 25 издавача, али су и бројне разгледнице без издавача (50).

Два најзначајнија издавача овог периода Рајковић и Ћуковић (98) и Моша Коен (36), започели су да издају разгледнице почев од 1902. године. Трећи од њих, Solomon J. Koen (45) почео је са овом врстом посла од 1903. године.

У ово време појавиле су се две праве серије разгледница Београда.

Прва, ненумерисана серија, издата је за време прославе стогодишњице првог српског устанка. Она има велику документациону вредност, пошто нам приказује стање појединих делова Калемегдана 1904. године.

Друга је серија луксузних полихромних разгледница Београда која има 32 нумерисана примерка и један ненумерисан (Синагога), издата на једнообразан начин – у зеленом штампаном рељефном раму са круном при врху – од стране картела издавача разгледница Београда. Она је начињена на основу снимака који се појављују на разгледницама Београда појединих издавача.

Постоји и серија разгледница издата поводом крунисања краља Петра I Карађорђевића 1904 године на којим је приказана свечана поворка која је пролазила кроз главне улице Београда.

Издавачи разгледница Београда од 1903. до окупације Србије крајем 1915.

Ред. бр.	Издавач	Бројеви разгледница	Без броја	нађене године	Боја разгледница	Постоје полихромне	Укупно у збирци
1	Антоније П. Ђорђевић	70 - 86	-	1912	црно беле	-	2
2	Б. М. Божић	-	-	1907-1910	црно беле	-	13
3	Браћа Н. Gabaj ''Код Круне''	-	-	-	црно бела	-	1
4	Дом ученика средње школе професора Зделара	-	1	1905	црно бела	-	1
5	Ђорђе Вајферт	-	-	1903	-	-	1
6	Геца Кон	-	-	1910-1911	сепија или зелене	-	2
7	ИРИЋЕ (ћирилицом)	-	-	1905	црно бела посребрена	-	1
8	Исак Бенцијон ''код Наде''	бројеви	-	1903-1911	разно	-	12
9	Ј. Калмић ''Код срећне руке''	-	-	1907-1909	плава	-	2
10	Јефта Гавриловић	89	-	?	црно бела	-	1
11	Јефта Павловић (2. део)	разни бројеви	-	1903-1915	разне	-	25

Ред. бр.	Издавач	Бројеви разгледница	Без броја	нађене године	Боја разгледница	Постоје полихромне	Укупно у збирци
12	Картел [издавача]	1 - 32	1	1910-1915	-	-	16
13	Љ. Велицкиј и Ђ. Рашић	-	-	?	црно беле	-	3
14	Марићева апотека	-	1	1912	црно бела	-	1
15	Моша Коен	разни бројеви	-	1902-1907	разне	-	36
16	Милорад С. Антонијевић (1 део)	2 - 42	-	1912-1915	црно беле	-	13
17	Обрадовић Милан Ј. ''У корист друштвеног фонда''	-	-	1912	црно беле	-	2
18	Оријент	А 3817-3833/10	-	1911-1915	-	-	9
19	Руса и Калмић	-	-	?	-	-	1
20	СДМ (ћирилицом)	3260	-	1904	црно бела	-	1
21	Соломон Ј Коен ''Код Наполеона''	разни бројеви	-	1903-1914	разно	-	45

22	Рајковић и Ћуковић (2. део) од укупног броја: 11 23 1 28 35	разни бројеви 09171-09514 09106-09909 - 6622-52495 204-295 и др	- - - - - -	1903-1915 1905-1910 1906-1915 1907 1903-1914 1904-1914	разне плаве сепија зелене црно беле полихромне (1. део)	- - - - - -	98
23	Успомена на прославу стогодишњице 1804 – 1904	-	-	1904	црно беле	-	11
24	В. Стевановић	-	-	1914	виолет мозаици бомбардирања	-	2
25	Живко Петровић продавница лозова	-	-	1905	црно беле преклопне	-	2
26	Без издавача	разни бројеви	-	1903-1915	разно	-	50
	Свега						353

Ако оставимо по страни лица и фирме који су издавали само фотографије својих радњи, као и остале ситне издаваче видимо да у овом периоду имамо девет фирми које су систематски издавале разгледнице Београда.

	број разгледница у збирци С. Д.
1 Рајковић и Ћуковић	98
2 Соломон Ј. Коен ''Код Наполеона''	45
3 Моша Коен	36
4 Јефта Павловић	25
5 Картел издавача	16
6 Б. М. Божић	13
7 Милан С. Антонијевић	13
8 Исак Бенцијон ''Код Наде''	12
9 Оријент	9

Сви су они, сем Оријент Верлаг-а, сигурно били београдски трговци. Тако да можемо са сигурношћу написати, да је у овом периоду издавање разгледница Београда било у рукама београдске чаршије.

VI *Период окупације Србије у току Првог светског рата, крај 1915. до јесени 1918.*

Издавање разгледница Београда за време његове окупације у Првом светском рату преузеле су бечке, пештанске, берлинске, немачке и земунске фирме и царска и краљевска војна управа у Србији која их је издавала у агитационе сврхе.

Добар део разгледница Београда издатих у овом периоду представљају снимке Београда из периода 1903-1915 које налазимо код ранијих издавача. Врло је вероватно да су штампарије код којих су рађене раније издате разгледнице користиле ове снимке.

Издавачи разгледница Београда из времена окупације у првом светском рату

Ред. бр.	Издавач	Нађени бројеви	Без бро-ја	Године	Боја	Има полих-ромних	Свега
1	Brüder Klemens, Земун	7877-9135	-	окупација	-	-	5
2	Fotobrom, Wien	-	-	окупација и 1919	разне	-	23
3	Huenie B. Hänsler	-	-	окупација	црно бела	-	1
4	Hutterer G. Orsova	103	-	окупација	црно бела	-	1
5	K J Bp Törv...	23-30, 203-243	-	1916, 1916/20	-	-	15
6	K u K Militergouvernement in Serbien	1 – 2	-	окупација	црно беле или зелене	-	2
7	Karl Voegels, Berlin	377	-	окупација	црно бела	-	1
8	L. Hannet, Bremerhaven	4632-4637	-	окупација	браун	-	6
9	Michael Vogel, Земун	-	-	окупација	црно беле	-	2
10	N. Levy Semlin	16 - 38	-	окупација и 1919	-	-	4
11	S. Meshulam	6582-11091	-	окупација и 1919	црно беле	-	7
12	St. Sasson, Земун	23 - 535	-	1917-1921	-	-	6

Ред. бр.	Издавач	Нађени бројеви	Без бро-ја	Године	Боја	Има полих-ромних	Свега
13	Vasuti... Budapest	2-35, 388 и 2888-4314	-	1915-1918	разне	-	39
14	Немачки натписи у оквиру	-	-	окупација	црно бела	-	1
15	Дугачки мађ-арски натпис без оквира	3	-	окупација	браун	-	3
16	Без издавача	разни бројеви	-	1915-1918	разне	-	23
17	Свега			1915-1918	разне	-	139

Многе разгледнице из овог периода приказују бомбардирани Београд.

Ми смо успели да поред оваквих разгледница прибавимо и 11 фотографија бомбардираног Београда које је сачинио један официр југословенског порекла из Осјека, који је служио на монитору који је бомбардирао Београд и одмах затим снимио рушевине.

VII *Период између два светска рата (између прве и друге окупације Србије)*

У периоду између два светска рата долази до знатног увећања броја издавача (56). Тада се поред београдских издавача који су најбројнији појављују и издавачи из Загреба, Вршца, Новог Сада, Земуна и Женеве.

Ред. бр.	Издавач	Нађени бројеви	Без Бр.	Утврђене године	Боја	Има поли-хром-них	Укупно у збир-ци СД
1	Аеро клуб	1-3	-	?	црвено-жуте	-	3
2	Assigurationi generali	-	-	1936	црно бела	-	1
3	Д. Мординов	-	-	1928	браон	-	1
4	Дрогерија ''Гуслар''	-	-	?	браон	-	1
5	Државна штмпарија (акварел)	-	-	?	-	-	1
6	Чакловић, Загреб	1 – 77	-	1920-1924	браон или зелене	-	56
7	Јос. Чаклов-ић, Загреб	1 – 40	-	1923-1924	-	-	48
8	Издање Чакловић - Акварели Ј. Кратине	5 – 17	-	?	-	-	8
9	Фото ''Гавра''	-	-	?	црно бела	-	1
10	Фото и Свет-лотиск завод (Д. Хејна), Вршац	2 – 23	-	1926 (између два светс-ка рата)	црно беле	-	3
11	Гардиски дом	-	-	1929-1932	браон	-	5
12	Графија	3 – 67	-	1920-1922	-	-	24

Ред. бр.	Издавач	Нађени бројеви	Без Бр.	Утврђене године	Боја	Има полихромних	Укупно у збирци СД
13	Графика, Нови Сад	-	-	1923	црно бела	-	1
14	Хотелиер Лазар Марковић /Хотел Авала/	-	-	1931	зеленкаста	-	1
15	Хотел Сплендид	-	-	1938	црно бела	-	1
16	ЈИЗЗ	12 – 17	-	1927	зелене или браонкаста	-	3
17	Ј. М. Јанковић ''Лепи изглед''	-	-	између два рата	браонкаста	-	1
18	Јефта М. Павловић и Ком	-	-	1922	браон	-	2
19	''Југославија'', Загреб СХС	1 – 24	-	1920	браон или зелене	-	3
20	Класна лутрија	-	-	?	чоколадаста	-	1
21	''Клуб Фото аматера'' и ''Тунгсрам''	-	-	?	црно бела	-	1
22	Књижара „Глобус“, Земун	114	-	1936	браон	-	1
23	Књижара ''La France'' Драг. С. Тешић	2 - 276	-	1934-1940	црно бела	-	11

24	''Коло госпођа'' за железничку сирочад	2536/32	-	1932	црно бела	-	1
25	Librairie Française H. Soubre	4 - 170	-	1930-1936	црно беле или браон	-	38
26	Љ. П. Б.	118-183	-	1937	црно беле	-	4
27	Љ. Палер	2 - 312	-	1927-1941	разне	-	164
28	М. Б. и Ко	17, 32	-	1934	црно беле	-	4
29	М. Јовановић Фото ''Венус''	-	-	између два рата	црно бела	-	1
30	М. Стојић СХС	5 - 24	-	1920	зеленкасте или браон	-	2
31	М. В. Нешковић	1 - 103	-	1937-1940	црно беле	-	51
32	Михаел Вогел, Земун	-	-	?	црно бела	-	1
33	Минерва	-	-	?	-	-	1
34	Милорад С. Антонијевић (2 део)	12 - 43	-	1919-1928	-	-	6
35	Народна Просвета	2 – 3	-	1925	браонкасте	-	2
36	Новабром	-	-	1935	црно бела	-	1
37	Опште осигуравајуће друштво „Југославије“	1434-35	-	1934-1935	црно беле	-	3

Ред. бр.	Издавач	Нађени бројеви	Без Бр.	Утврђене године	Боја	Има поли-хром-них	Укупно у збир-ци СД
38	''Отаџбина'' Загреб	50 - 311	-	1925-1935	чоколада-сте	-	6
39	Pansionnat français	-	-	-	црвенкас-та	-	1
40	Пошта-допи-снице са сли-ком	-	-	1932 1938	плаве или кафене или зеле-нкасте	-	5
41	Рајковић и Ћуковић (3. део)	разни бројеви	-	1919-1930	разне	-	42
42	Ресторан ''Дедиње'' Милана Мишића	-	-	?	зеленкас-та	-	1
43	С. Б. Цвијан-овић	-	-	1920	-	-	1
44	С. Марковић	9 - 651	-	1926-1940	црно беле	-	17
45	''Слика''	6	-	?	црно бела	-	1
46	Српско планинарско друштво	-	-	1928	плава	-	1
47	''Та-Та'', ад, робна кућа	-	-	1940	црно бела	-	1
48	Уметничка галерија	1–136 Р	-	1923-1940	разне	-	93

49	Уметнички завод ''Деспот кула'' Вршац	293 И	-	1930-1932	разно	-	3
50	''Видов дан'', Genèva	11-119-352	-	1918-1929	браон	-	5
51	Задруга малопродаваца дувана	3 - 171	-	1936-1938	црно беле	-	15
52	Заштитни знак: Силуета кнежевог споменика	60 и 621-680	-	-1930	разне	-	7
53	Женски шешир фирме ''Попов''	-	-	?	црно бела	-	1
54	Цртежи Владимира Пинтарића	-	-	1939	црно беле	-	24
55	Без издавача зелене	17 – 32 - 1297	-	1940-1941	зелене	-	15
56	Без издавача	разни бројеви	-	1929-1940	разне	-	134
	свега						830

Најзначајнији издавачи овог периода су:

	укупно у збирци С. Д.
Љ. Палер, Београд	164
Јос. Чакловић, Загреб	112
Уметничка галерија, Београд	93
М. В. Нешковић, Београд	51
Рајковић и Ћуковић (3. део), Београд	42
Librairie française H. Soubre, Београд	38
''Графија'', Београд	24
Цртежи Владимира Пинтарића, Београд	24
С. Марковић, Београд	17
Задруга малопродаваца дувана, Београд	15
Без ознаке издавача – зелене, Београд	15
Књижара ''La France'' Драг. С. Тешића, Београд	11

Многи од њих серијски су издавали разгледнице Београда што се види по дугачким низовима нумерисаних разгледница.

У то доба у све већој употреби су разгледнице-фотографије.

Тада се појављују и три серије уметничких приказа Београда, акварели Ј. Кратине (8), цртежи Владимира Пинтарића (24), серија и акварели које је издала ''Графија'' из Београда (24).

VIII *Разгледнице Земуна*

Посебну групу разгледница чине разгледнице Земуна који је до 1918. године био у саставу Аустро-Угарске, а онда у саставу заједничке државе Срба, Хрвата и Словенаца, односно Југославије. Пре првог светског рата разгледнице Земуна издавали су месни издавачи. Последњих година пре другог светског рата, почев од 1937. године, два београдска издавача М. В. Нешковић и Љ. Палер издају и разгледнице Земуна.

Издавачи разīледница Земуна

[Фали једна страница]

IX *Осврт на све издаваче разīледница Беоīрада*

Групирамо ли све издаваче разгледница Београда до 1941 године добијамо следећи преглед:

Група разгледница	Укупан број издавача	Укупно у збирци С. Д.
XIX век	28	219
1903-1915.	26	353
окупација	16	139
1918-1941.	56	830
Земун	13	40
Варијације у боји, албуми, поворка прликом краљевог крунисања и др.	-	362
Свега разгледнице	139	1943

Ако узмемо у обзир да неки мали издавачи нису заступљени у овој збирци (нпр. уметничка школа Бете Вукановић) видимо да су у периоду до 1941. године постојала преко 140 издавача београдских разгледница.

Осврнемо ли се на све периоде издавања ових разгледница (до 1941) уједно, видимо да су највише разгледница Београда издали:

Издавач	Године бројева	Укупно у збирци С. Д.
Љ. Палер, Београд	1927-1941	165
Рајковић и Ћуковић, Београд (са прекидом за време првог Светског рата)	1902-1930	143
Јосип Чакловић, Загреб	1920-1924	112
Уметничка галерија, Београд	1923-1940	93
Vilhelm Gerke, Београд	1898-1902	73
М. В. Нешковић, Београд	1937-1940	51

X *Најчешћи мотиви разгледница*

Сви делови Београда нису подједнако заступљени на разгледницама. Најчешћи мотиви су Поглед са Саве, Калимегдан, Теразије, Топчидер, трг са спомеником кнеза Михајла, кнез Михајлова улица; а од објеката: стари двор, железничка станица, споменик кнеза Михајла, Универзитет, министарства, нови мост, Саборна црква, управа фондова, Позоришта, нова Народна скупштина, Хотел Москва и палата Албанија. Многе друге улице и поједине значајне зграде слабије су заступљене. Видно одсуствује зграда Народне библиотеке.

XI *Мозаик разгледнице*

Почев од најстарије серије полихромних мозаик разгледница (1896-1902) и од монохромне мозаик разгледнице из 1901, сви издавачи бројних разгледница имали су међу својим разгледницама и мозаик разгледнице састављене од два до осам снимака. Док се код првих полихромних мозаика сви приказани снимци или цртежи не појављују на посебним разгледницама; код каснијих мозаика то је редован случај.

XII *Преклопне разгледнице*

Почев од 1900. године (V. Gerke), за време окупације Београда, па све до првих година после I светског рата, до 1922. (Рајковић и Ћуковић, Чакловић) појављују се вишеделне преклопне разгледнице састављене од 2 – 4 дела.

У збирци С. Димитријевић постоје 14 таквих преклопних разгледница, од којих су 6 у боји. Пет су дводелне, пет су троделне, а четри четвороделне.

То су најчешће панорамски снимци Београда. Неке од њих налазимо у овој публикацији у наставцима.

XIII *Албуми са разīледницама*

Серије разгледница истог издавача појављују се и у виду албума са разгледницама које се откидају дуж зубаца.

У збирци С. Д. налазимо у целости или у деловима осам таквих албума. Три од њих су полихромна. Најранији такав албум разгледница издат је пре првог светског рата од Б. М. Божића (црно бели). Остали су из периода 1920-1923. Три од њих издао је Ј. Чакловић; два су без означеног издавача; један је у издању ЈИЗЗ а последњи из 1923 је издат у боји од књижаре Рајковић и Ћуковић (снимци Шимића).

XIV *Пакеīти разīледница*

У последњој деценији пре другог светског рата продаване су (незупчане) разгледнице Београда у пакетима по 12 или 20 различитих примерака једног истог издавача. Један од најлепших пакета полихромних разгледница издао је Љ. Палер.

XV *Редослед разīледница*

Ради лакшег прегледа издвојили смо хоризонталне разгледнице од вертикалних. Разгледнице XX века распоредили смо по деловима града и улицама, да би тиме омогућили њихово брзо налажење. На крају смо групирали разгледнице споменика.

XVI *Подаци о īојединим разīледницама*

Уз сваку разгледницу дали смо податке о приказаном снимку, издавачу, години њеног датирања /на основу најранијег рукописног датума и поштанског жига на који смо наишли/. Као и евентуалне податке о снимателју, цртачу, уметнику, штампарији и сл. Уз то су дати подаци о времену подизања објеката, архитекти и сл. (у загради је дат број снимака збирке С. Д. који се налазе у Заводу за заштиту споменика културе Београда).

МИРОЉУБ ВАСИЋ

ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ „ПЕСМЕ И ПИСМА“ СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА

Поштована и драга гђо. Надо Димитријевић, драги Лесковчани. Вечерас промовишемо чудесну књигу, и по изгледу и по садржају, књигу С. Димитријевића – ПЕСМЕ И ПИСМА, насталих у концентрационим логорима 1939-1941, а промоције су увек драги и интелектуални тренуци, оне су светковина духа и стваралаштва и начин одавања признања ауторима и издавачима. Ауторима за напор који су уложили и за резултат који нам нуде, издавачима, а овде је реч о Народном музеју у Лесковцу, еминентној културној установи, што заборављају да је циљ сваког посла зарада, профит, а њега у овим непрофитабилним пословима, наравно не може бити.

Ове промоције су увек и значајна културна акција, јер књиге су као основни елемент културе, у овом времену големе материјалне оскудице за културу - увек вредан прилог култури и споменици о свом времену.

Кад представљамо нове књиге, треба да нешто кажемо, да представимо аутора и њен садржај.

Аутор ове књиге је покојни С. Димитријевић, а он је део наше савремене историје, њеног стварања и њеног писања. Он је Лесковчанин по завичају, Србин по рођењу, националности, Југословен, интернационалиста, хуманиста, комуниста, револуционар по убеђењу; правник, економиста по образовању, научник, стваралац, колекционар по занимању.

У питању је човек који је био скроман, радан, делотворан, који је читавог живота настојао и успевао да буде предано у служби свега што уздиже мисао и достојанство човека и унапређује људско знање и разумевање.

Припадао је уочи Другог светског рата оној плејади младих интелектуалаца који су се својим особинама и борбом идентификовали са оним најпрогресивнијим и најхуманијим у свом времену, оним младим занесењацима, револуционарима којима су слобода и револуција биле основне вредности и мера свих других вредности.

Сергија су и у младости и касније, а остао је вечито млад духом, резоном, красили скромност и упорност у раду, веселост и вера у смисао борбе и живота, солидарност и другарство, поштовање човекове личности, неговање дубоко демократских односа, непрестано стицање звања, духовност, варничавост у исказивању мисли. Поседовао је неку врсту природне неуништивости.

Тај радан и луцидан човек, написао је око 450 радова, од чега око 20 добрих књига, али није, чини ми се, добио неко значајније друштвено признање, не рачунам НИН-ову награду, осим што је сахрањен у Алеји великана у Београду.

Колико је С. Димитријевић био делотворан, показује и његова научна и културна заоставштина непроцењиве вредности, као и чињеница да сваке године, иако га нема већ 12 година међу нама, излази неко његово дело (сада је у штампи његова капитална књига *КПЈ у леīалном īериоду*).

Вечерас представљамо, говоримо о књизи, његовим песмама и писмима, за које нисмо ни знали да их је писао, да постоје, па ми је задатак тежак, тако сам се осећао када сам писао предговор за ову књигу, јер речи су понекад преуске да изразимо оно што желимо рећи.

Ову књигу је приредила, осмислила његова драга и уважена супруга Нада Димитријевић, његов верни сапутник и сарадник у раду, његов анђео чувар, његов дактилограф, иако је правница по образовању, први рецензент, жена чудесне енергије, велике доброте и разумевања. Она је за књигу написала *Увод*, тзв. *Реч на крају, Биоīрафску белешку*, напомене које су у функцији текста. Шта садржи ова књига? То су једине песме које је Сергије написао изгледа, у животу, што је штета, оне су, чини ми се његов шапат и протест у тим данима логоровања, његова утеха, заборав, пркос.

Смисао живота у логору, а Сергије је у логорима провео непуних шест година, несумњиво је морао бити у тражењу, откривању смисла, у побеђивању усамљености, неспокоја, разочарења, у потискивању, савлађивању егзистенцијалних тешкоћа. Сергије зато у француским логорима, а логор је кућа оплакана, а фашистички Бухенвалд и кућа смрти, пише песме, пише писма родитељима, пријатељима, држећи се ваљда оног што Монтењ рече „Писати, значи живети“, или пак оног Ничеовог „Реч има моћ“. – Он у тим сачуваним песмама следи своје снове, ослушкује живот, његове боје, мирисе, звуке, свестан да ни смрт можда није далеко, а он је ипак пун наде, а ко има наду – има све. Узгред речено, тада му је 27-28 година.

Зато његове песме не представљају само лирски искорак, не представљају само имагинацију, већ и убедљиво сведоче о тим данима, о њему самом, јер он их исписује, бележи као своју потребу, као сведочанство. Он кроз њих и кроз своја писма оживотворава став, да је „човек једини циљ човеку“, да је човек дужан да увек, у свим условима подиже смисао и вредност живота.

С. Димитријевић ни тада, ни икада касније није био мањи од својих снова, нити на коленима духа. За њега су људски снови степенице којима треба корачати ка циљу, а циљ му је револуција, слобода, хуманији свет. Његове песме и писма, а углавном су написани лирским, односно езоповским језиком, не треба читати споља, већ изнутра. Треба настојати да их схватимо, да постанемо саучесници тих дана, догађаја.

Сергијеве песме сведоче о његовој големој енергији, радозналости, радости сазнавања, о спајању, а то се ретко дешава, песникове сликовитости и мисаоног изражавања. У његовим песмама и писмима нема туге, већ углавном пркоса. То су били тешки дани када се будућност није назирала, а прошлост била једино оно што су логораши имали. Сергије је био свестан да се људска историја увек градила на непослушности и побуни. Он је зато, побуњеник и борац.

Иако то није лако, покушаћу да вам то кроз неколико његових стихова покажем. У песми посвећеној борби шпанског народа против фашизма, а Сергије је током 1936-38, био ангажован и на слању добровољаца у шпански грађански рат, он пише, пева:

Цинови борбе
синови Шпаније
и ви синови света
што листе у том боју крв своју
ви што вас у логорима ко стоку држе
ви тиме ниште постали мањи

Сергије и у логору негује љубав за ближње, солидарност, а она је мера наше људскости, и то му помаже да издржи, преживи. Децембра 1939. у логору Ролан Гарос, он бележи, сведочи, пева:

Кашаљ стотине људи
раздире сан...
у борби која се води
ми не знамо за сузе...,

а у другој песми каже:

Подерано рубље ветрови бију
То се барјаци вију
А кошуља се сива сунчаном крвљу облива
И док се видик руди, надимају се груди.

Јануара 1940, Серјошка пева:

Њихова тела
што скорбут вреба
жељна су хлеба.

С. Димитријевић, упркос свему, не сумња у сутрашњицу, а сумња је најгора, он зна – немоћни су само они који су немоћ изабрали, он се спрема за борбу, он бележи сведочи:

Од глади стомак пева
студени ветар прожима кости
а време лагано глође
остатке младости.

У логорима је све теже, бесни Други светски рат, а њих не пуштају, притиска глад, зима, болести, а Сергије који је успоставио свој микрокосмос, и не сањајући да ћемо га данас после 60 година овде цитирати, слушати у његовом вољеном Лесковцу, бележи:

Лекова нема
топлоте нема
храна, сплачине праве,

и кроз стихове дочарава расположење логораша:

спавамо мирно
сањамо борбу
сањамо победу.

У једној од последњих написаних или сачуваних песама, Сергије опет дочарава беду, тежак живот у логору, он потресно бележи:

болест нас вреба
превијамо се од бола ко црви
кибле су пуне крви.

Тако у том времену зла и равнодушности, а равнодушност није далеко од нечовечности, С. Димитријевић оставља кроз песме (њих 27) и писма свеочанство и протест али и веру у победу, слободу, будућност.

Његова писма објављена у овој књизи (њих 34), упућена углавном родитељима, не говоре, не сведоче само о логорима у којима је живео, злопатио се, и спремао за долазеће дане, већ и о његовој људској и револуционарној постојаности, јер из њих ми, нпр. сазнајемо да он одбија да се покаје, да се одрекне свог револуционарног рада и убеђења, а то је био предуслов да буде пуштен из логора, да му се дозволи повратак у земљу (узгред речено, југословенским шпанским добровољцима било је одузето држављанство), јер млади Сергије Димитријевић зна ону Његошеву „Страх живота каља образ често“ и велику мисао Марка Миљанова „Човек не сме све што може“.

Ова књига сведочи о оним тренуцима у животу човека – када не постоји и нема ништа, и када постоји и има све. Она сведочи, подсећа нас да живот нема смисла ако није испуњен борбом, ако се у њему ништа не остварује и да је најгоре ако не сањамо, ако не верујемо у будућност, и да је највећа љубав, а она је једини одговор на тајну нашег постојања, када човек неког и нешто поистовети са срећом, а за Сергија су то били слобода, револуција, повратак у Југославију, у његов Лесковац.

Шта још на крају рећи о овој књизи? Претходно, да не бих изневерио струку, а њена основа је критичност, уосталом, некоме, нечему најбоље служимо ако се критички односимо према њему, да укажем на један мањи пропуст. Књига је, барем на библиографској страни, у наслову морала да носи одредницу да су у питању песме и писма настали у конц. логорима 1939-41, јер овако доводимо будуће читаоце и библиографију у недоумицу.

И да закључим: песме и писма С. Димитријевића, настали у логорима 1939-41, су његов својеврстан прозни и поетски дневник, они извиру из дубине личности аутора, резултат су његове потребе и протеста. Кроз ову књигу Сергије (а чудесна је, ако може одозго да је види, а књиге је волео више од свега, биће радостан и захвалан својој Нади и свом Народном музеју у Лесковцу) успешно остварује оно што је тешко остварљиво, а што је жеља сваког ко пише, поготово поезију, а то је – да неизрециво претвори у речи, стихове. Његове речи, садржане у овој лепој књизи, обогаћеној фотографијама, цртежима и карикатурама и сл. откривају се као

симбол трајања и борбе, као вера да нас речи могу сачувати од заборава. Вредност ове невелике књиге, чудесних решења и опреме, богато илустроване је у томе што поред уметничке има и документарну, изворну историјску вредност.

Она је у овом ишчашеном времену, када је задњих десетак година, због политичке острашћености и примитивизма, срушено много споменика из Другог светског рата на нашим просторима и својеврстан споменик Сергију Димитријевићу, борцу, комунисти, ствараоцу, али и свима онима који су чамили по логорима, и то неуништиви споменик који се може носити у руци, држати на столу, поклањати.

Ова књига Сергија Димитријевића, а он је био човек који је тежио јединству у људскости, је прилог незаборављу Сергија и свега оног о чему он пише и поклон Наде Димитријевић и Народног музеја у Лесковцу, друштву, култури.

Књиге су најпоузданији чувари памћења. Ова лепа књига Сергија Димитријевића и о Сергију Димитријевићу, могла би да као мото носи ону мисао, мислим да је народна, а народ је најмудрији, која каже „Ко животу даје све, смрти не оставља ништа".

Препоручујемо књигу ПЕСМЕ И ПИСМА Сергија Димитријевића, вашој пажњи, пажњи јавности. Она то заслужује. Проверите то.

Госпођа Нада Димитријевић, Народни музеј у Лесковцу, на челу са уваженим Живојином Прокоповићем и сви они који су допринели да ова књига изађе, буде овако лепа, заслужују захвалност, похвалу и признање.

Томислав Н. Цветковић:

* Ђак генерације лесковачке Гимназије;

* Активни учесник прогресивне литерарне дружине „Вуловић" лесковачке Гимназије;

* Париски студент од 1934. године;

* Оснивач југословенског студентског партијског руководства;

* Члан Комунистичке партије Француске;

* Председник југословенског удружења студената у Паризу;

* Секретар југословенског удружења студената у Паризу;

* Секретар југословенске подсекције КП Француске – секција Коминтерне (1935-37);

* Издавач „Организационог билтена“ (1935. и 1936, четири броја);

* Од 1936. учествује у организовању одласка добровољаца из Француске, Белгије и СССР-а на шпанско ратиште;

* Председник Комунистичке партије Југославије у Балканском комитету (1938, 1939);

* Хапшење 23. октобра 1939. логор Ролан Гарос, у Паризу;

* Члан партијске ћелије од пет чланова, којом је руководио Луиђи Лонго;

* Члан југословенског партијског руководства кварта „Б“ у логору;

* Члан Међународног логорског партијског комитета;

* Логораш у Бухенвалду;

* Водио три партијске и 17 симпатизерских група у логору;

* Са Лолом Рибаром учествовао је на Међународној конференцији омладине за мир (од 28. фебруара до 1. марта 1936, у Бриселу), као и на Међународној студентској конференцији за помоћ републиканској Шпанији, почетком 1937. у Паризу;

* Један од уредника „Наше речи“ од 1. октобра 1945;

* Повереник за индустрију при Извршном Окружном народном одбору Лесковца, до марта 1946;

* Половином 1946, на иницијативу Бориса Кидрича, прелази у Београд;

* У Београду предаје на Правном факултету, од 1949-1951. директор Економског института;

* Учесник на више од 40 симпозијума, научних скупова у земљи и иностранству;

* Аутор је преко двадесет књига, више од двадесет студија и монографија – исписавши више од 6000 страница;

* Носилац Партизанске споменице, високих одликовања, а међу њима Медаља града Лесковца – за изванредан допринос развоју Лесковца;

* Резервни потпуковник ЈНА;

* Логораш број 69002;

* Песник... и то није све.

Ни најлуцидније наратор, ни најмаштовитији писац, ни највидовитији визионар не би могао да измашта јунака свог дела налик на јунака делатника Сергија Димитријевића.

О Сергију Димитријевићу, научнику и револуционару, исцрпно и аргументовано говорили су др Мирољуб Васић и проф. Хранислав Ракић.

Прилика је изузетна. а повод књига „Песме и писма“, да се, први пут јавно, прослови о до сада непознатој страни свестране стваралачке личности Сергија Димитријевића. Ја то чиним с нескривеним задовољством и дужном пажњом.

* * *

Новембра 20. године 1987. Нада Димитријевић, супруга Сергија Димитријевића, пише ми: „Сређујући Сергијеву архиву, што ми је у овом моменту (Сергије је умро 10. августа 1987) главна преокупација, наилазим и на његове необјављене рукописе. Тако ми је ових дана дошла до руку његова збирка песама, којима је он дао наслов „Концлогорске скице“. Тако је на видело дана, и за мене, изашла његова песничка активност. То су песме које је он писао углавном у логорским данима, и које као такве заслужују посебну пажњу, бар како се мени чини... Познато ми је да уживате велики углед у књижевном свету и међу списатељима, па верујем да ће Ваше мишљење бити мериторно за даљу судбину овог Сергијевог необјављеног рукописа“.

О песмама Сергија Димитријевића не треба словити. Треба их читати, читати, или боље рећи, ослушнути свако слово, слог, стих – и биће вам све казано. Без остатака; оне нису без емоција, без поруке и поуке, али су без китњастог кинђурења, сувопарног стиховања, оне су поре живота, животно бдење и жилаво борење и бодрење када дух посустане а снага сплашњава.

Песме и Сергије, тако их ја доживљавам, су непомирљиви заговорници, необуздани заточеници: кад дух умре – тело му пркоси; кад тело онемоћа – дух га у небеса диже. Јер како друкчије поимати човека какав је био Сергије Димитријевић: болешљив а борбен, мучен а пркосан, гладан

а горостасан, заточен а слободан, далеко од својих а тако присан кадгод им се писмом обраћа.

Увек, у часовима очаја, безнађа или наде, пустих снова или сурове стварности; кадгод би осетио буру у телу, тескобу у грудима, бол у души – лаћао се писаљке и лио, ледио скореле сузе, безмерни чемер у речи, стихове, песме, које ће, дубоко је веровао, једнога дана умети да причају непристрасно: о времену невремену, о људима-нељудима, али и о онима који су све то натчовечански надмашивали, слутећи руменију зору, светлије дане, човечнију будућност. И, можда, је баш ту тајна Сергија Димитријевића и његових песама; чувао их је, тајио, као што су оне, у тренуцима безизлаза, биле једина светла тачка неуморног и немирног духа. И као да је знао да ће пажња његове одане пратиље живота, другарице Наде, која случајно открива збирку, бити изненађена, усплахирена а и задивљена што после Сергијевог физичког нестанка – открива Сергија духовног гиганта, какав је, до тог тренутка словио у више научно истраживачких области, о чему сведочи његово обимно и разноврсно дело и деловање у политици, партији. економији, социологији, праву, етнологији, фолклористици, нумизматици, колекционарству...

Тајио је своје песме и од најрођенијих, љубоморно их чувао, као драгуљ из једног дивљачког времена, времена против кога се и сам устремио, и устројио у ешалон интернационалних бораца против нечовечанства – за човека; против неслободе – за слободу, слутећи будуће, долазеће доба људске солидарности, разумевања, равноправности и пријатељства Сергије је та и таква промишљања у времену кад му вакат није, укопавао једноставним, обичним, свакодневним речником у песме, а исто тако и у писма која су, често, шифроване поруке родитељима о ономе у чему се није смело да говори. Онда. Сад то, обилато и обогаћено нашим сазнањем, без устезања и стрепњи, казују Сергијеве песме, које нам, поред осталог, открише једно друго лице, али ништа мање драго и драгоцено, лице горостаса нашег поднебља професора, доктора Сергија Димитријевића. Лице суптилног, али смелог револуционара од крви и карактера, који није хтео, ни смео, да не остави бели бол и поклич борбе у условима када се калила слобода пошкропљена крвљу колона логораша, из које, ево примера, црвени цвет је процветао, симбол слободе се наслућује из сваког стиха. То дух Сергија Димитријевића ликује над свим оним што је пропатио, прожио, али постао обелиск Лесковца и генерација које га следе из Лесковца, Београда, Србије, Југославије, и, што да не, из света науке у нас и у иностранству.

Сећам се једне вечери у мом стану – разговарали смо о издавачкој делатности, о часопису „Наше стварање“, онда сам био уредник, о ствара-

лаштву у Лесковцу. У једном тренутку упита ме: „Ти пишеш песме, Томчо?“ Да, пишем!

„Нека, нека, али једно да знаш: песме су трезор духа. Кључ од трезора имаш само ти, док си жив. А онда, после тебе сви – који желе да завире у трезор твој!“

Ни накрај памети ми није, онда, пало и да помислим да је и он писао песме, мада сам знао да је био врло активан у литерарној дружини „Вуловић“ лесковачке Гимназије.

И, ето, ми смо завирили у Сергијев трезор духа, па ослушните, тихо изговарајући Сергијеве стихове, и чућете: то дух Сергијев доминира нашим осећањима, то мисао Сергијева зри у нама, то лик Сергијев израста у дивљење и ураста у дубоку пошту и поштовање имена и дела његовог. У оваквим приликама, обично, изговарам један свој слоган:

Човек је оно што за њим остаје,
По томе је неуништив
Ко камен
Ко небо
Ко вода!

За Сергијем Димитријевићем је много тога остало, али верујем да има још тога неизученог, неоткривеног, неистраженог што је разасуто по листовима, часописима, зборницима, а обавеза наша је да се још дуго дружимо са његовим делом.

Човек је ко дрво! Где никне ту је његово. И ту му је све! Научни скупови у Лесковцу (1983), са преко 20 реферата посвећених делу Сергија Димитријевића, потом у Нишу (маја 1987), те ово наше зборовање данас поводом мајсторски обликоване књиге „ПЕСМЕ и ПИСМА“ Сергија Димитријевића, коју је приредила и напомене написала његова Нада Димитријевић – више је но илустрација претходне мисли о човеку.

Сергије се родио у Пироту, али је од најранијег детињства, па све до 1946. године, с изузетком логорашких година, радом и родом везан за Лесковац и Лесковчане који успомену на драги, увек насмејани, у журби, лик Сергија Димитријевића носе у себи као немерљиву драгоценост.

Лесковачки зборник, XL, Лесковац, 2000, стр. 391-399.

СМИЉАНА ЂУРОВИЋ

ПРОШЛОСТ КОЈА ЈЕ ДОСЕГЛА БУДУЋНОСТ[1]

Случајност зна да се поигра са човековим животом, али и са самом историјом, изазивајући непредвидива тектонска померања у историјским структурама, снагом и моћи преваге језичка на ваги. Она може, исто тако моћно, да произведе померања у вредносним системима једне културе и цивилизације, народа и њихове историје и културе.

Изроњавањем из анонимности прашњавих наслага времена до сада необјављеног поетског рукописа „Искре из прошлости“ Сергија Димитријевића, случајност се умешала својом моћном законитошћу у вредносне судове, и померања тих судова, у српској култури на почетку новог миленија, када је у питању ова особена личност са Југа Србије. Случајност се овде идентификује у појави једне уважене и занимљиве за српску културу жене, госпође Наде Димитријевић, супруге Сергија Димитријевића (1912-1987) и мајке још једне необичне личности српске културе, директора Опсерваторије на Звездари у Београду, др Милана Димитријевића, уредника часописа "Васиона", и аутора већ припремљене за штампу јединствене антологије песама о Васиони. Нада Димитријевић, рођена Анђелковић, се из своје љубави и несебичне бриге према заоставштини свога супруга умешала у токове српске културе, као што су то већ учиниле неке угледне жене, од којих је најпознатија супруга Меше Селимовића, која је бринула о Селимовићевој заоставштини. Нада Димитријевић је приредила, уз свесрдну подршку свога сина др Милана Димитријевића, ову књигу поезије Сергија Димитријевића, као и ранију "Песме и писма" написану 1940. године, а објављену 1999. године. Она је помогла да управо изађе економско историјска студија „Структурне промене у пољопривреди Србије средином 20. века“, (Задужбина Андрејевић), и брине о капиталној књизи „Каталог средњовековног српског новца“, која је изашла за Београдски сајам књига, а објавили су је Српска академија наука и уметности и Завод за уџбенике и наставна средства Републике Србије.

1 У скраћеном облику штампано у "Лесковачком зборнику", XLII, Лесковац, 2002, стр. 320-323.

Да није било труда Наде Димитријевић око заоставштине др Сергија Димитријевића, драматична догађања 90-тих година 20. века, и она која су уследила почетком новог миленија, учинила би да личност Сергија Димитријевића остане покривена слојем вредносних судова тога времена и пре њега, док је још био учесник живе историје. Овако, прошлост је досегла будућност, и ми се суочавамо са личношћу на прелазу два миленија, која је рођена на почетку 20. века 1912, док је још заправо трајао 19. век у Србији, а умрла крајем 20. века, управо кад је раније започињао 21. век, а капитална дела му се објављују у 21. веку. Човек два миленија и три века, Сергије Димитријевић, као громада тек израња у свој својој величини и значењу на хоризонту српске културе.

Последње, ваљда и једино, вредновање његове улоге у српској историји, науци и култури, десило се на научном скупу који је 18 новембра 1983. године одржан у организацији Народног музеја у Лесковцу и Народне библиотеке „Радоје Домановић“ поводом 70 - годишњице његовог живота и 50 година рада, са акцентом на његов научни и револуционарни рад (50 година од кад је постао члан Комунистичке партије Југославије), о чему је објављен зборник радова „Живот и дело др Сергија Димитријевић“ (Лесковац 1989.), којем је додата његова библиографија, која је тада бројала, од 1934. године до 1988. закључно, укупно 425 библиографских јединица.

Сергије Димитријевић је личност ренесансне вокације. Поред активног учествовања у животу свога времена, паралелно се бавио, подједнако сматрајући то животним, и живљењем пуним животом: историографијом, локалном лесковачком и балканском, српском и југословенском, али и светском. Предмет његовог истраживања је и привредна историја, од историје индустријализације, трговине, финансија, до страног капитала у Краљевини Југославији, о чему је одбранио докторску дисертацију, објављену касније као посебна књига, која је и до данас најрелевантније штиво за тај проблем. Сергије Димитријевић се бавио и етнографијом, али и нумизматиком. Сакупио је највећу приватну нумизматичку збирку српског средњовековног новца. Бавио се подједнако страсно и филателијом као и социологијом. Сада видимо да његов ренесансни дух дубоко опседа и уметност. Написао је низ чланака из области историје књижевности. Поезију је писао 30-тих година за време студија, и нешто касније у Француској и у концентрационим логорима 1939 - 1941. године, али је није објављивао. После тога никада више није забележио, или пак није познато, ни један поетски запис. Поезију је сматрао својим најдубљим интелектуалним и духовним доживљајем, својом великом интимом, за коју више после, изгледа, није имао времена. Или је ова чудесна поетска жица у њему усахла.

Приватна библиотека др Сергија Димитријевића је бројала 27.000 књига, нарочито богата студијама из привредне историје Србије и Југославије, специјално аграрног питања, историје индустријализације, историје радничког и социјалистичког покрета, историје Лесковца и околине. Године 1946. Сергије Димитријевић постаје професор Правног факултета у Београду за предмет Политичка економија, да би исте године постао директор Економског института Привредног савета Владе Федеративне Народне Републике Југославије, који је боравећи у њему до 1951. године научно - методолошки засновао, створивши од њега корисну научноистраживачку југословенску установу. У оквиру овога института оформио је и организовао најкомплетнију економску библиотеку у Југославији са око 30.000 књига. Ова стручна библиотека ће касније постати основа за стварање познате библиотеке Института друштвених наука у Београду, коју је такође утемељио од инвентара до каталога, до процеса обраде и начина рада. Он је учествовао и у формирању библиотеке Института за раднички покрет. Утемељивач научно истраживачког пројекта фундаменталних истраживања привредне историје Југославије у Историјском одељењу Института друштвених наука у Београду. До краја 1952. године као ванредни професор предавао је на Катедри економских наука на Правном факултету. Привредну историју ће предавати 60-тих година и на постдипломским студијама на историјској групи Филозофског факултета, држи предавања и из историје радничког и социјалистичког покрета. Био је и члан Редакционог одбора за библиографију радничког покрета у Библиографском институту у Београду. Сарадник је Института за изучавање радничког покрета.

Приредивши другу по реду збирку поезије из његове заоставштине, која је управо пред нама, госпођа Нада Димитријевић је магичном моћи случајности испровоцирала ново сагледавање и преиспитивање места Сергија Димитријевића у српској култури. Овај левичарски интелектуалац, представља нам се у сасвим новом светлу са упознавањем његове поезије 30-тих година 20. века, односно из периода између два светска рата. Пред нама је аутор сложене поетске структуре, која се креће од романтичарских заноса једнога Бранка, Дучића и Ракића, којима је у маниру творења стиха понекад веома сличан, до пигаловских импресија једнога модернисте или друштвених порука надреалисте. Он тај распон прелази од песме „Преминула драга“ у првом циклусу „Интеграл срца“ до песме „Париз не спава“ и других. Први стихови у песми „Преминула драга“ гласе:

,,Мени премину
Љубљена драга.
Сада је крије
Земља и влага.

Празници Христа
Весеља дају.
Где ми је драга?
Можда у рају?"

Следећи стихови, међутим, већ нису романтичарски:

,,Проклињем Христа
И народ смеха.
Ја немам циља.
Ја немам греха.

Ја немам Бога.
Вапаји звона
Раздиру месо
Срца ми бона."
(11.април 1931.)
Ово су прве две строфе из песме „Париз не спава“:

„Поноћ.
Париз не спава.
По кафаницама окупљени су радници.
Спремни да на силу одговоре силом.
Париз никада неће спавати.

Пред противником који не за за сан
устукнуо је фашизам.
Психолошки поражен
отишао је да спава.“
(новембар 1935)

Блиско песничком изразу песме „Париз не спава“ је песма „Феникс“:

„Грађанине,
ти презиреш дијалектику?
Теби су одвратни њени закони,
Неумољиви, сурови закони?

Не,
Она те плаши.
Ти се бојиш стварности,
Ти дрхтиш за себе,
за своју жену
и свога пса.
Наричеш над живоотом.
Жалиш за прошлошћу.
Сањаш о Лаури и Беатричи,
о Буридановом магарцу и Изолди.
Та докле тако, грађанине?
Тражиш поезију?
Нађи је у хаосу,
у моћној енергији
што ковитла њиме.

Презири мртваце, друже.
Не плачи над пепелом старога Феникса.
А кад стихије роде новога
Нек он живи у мозгу, у крви и у срцу.“
(1933.)

Овај интелектуалац, научник и истраживач интердисциплинарне вокације левичари и револуционар, антифашиста европског реномеа, у организовању у Паризу интернационалних бригада за борбу против Франка у Шпанији, интернационалиста, Србин, Словен и Европејац, у најсуштинскијој својој артикулацији се са збирком песама ,,Искре прошлости“ појављује пред нама првенствено као суштаствено поетско биће, иако о томе сведочи сачувана још само једна збирка, поетски искази из концентрационих логора. Он има исконску унутрашњу употребу песничког исказа, која је постала фрапантно карактеристична, и општа, за водеће српске, посебно београдске интелектуалце тешких 90-тих година прошлог 20-тог века. Он поетски реагује на спољашњи свет свога личног живота, али и стварне историје, свет догађања, било да путује возом на море (,,Диптих“), било да воли жену (,,Интеграл срца“), до заузимања ставова и исказивања сопствене спознаје о вечним суштинским питањима човековог живота и смрти, односа према природи, лепом, смислу и др. у песми ,,Дубоко у мени лежи туга“ Сергије исказује свој песимизам због спознаје космичког несмисла:

„То није мој бол.
То није фикција моје маште.

То је осећај празнине,
што представља космос,
осећај ничега,
трагедија света“.

Подједнако је суморан његов поетски исказ ,,Ја немам бога“ у напред наведеној песми ,,Премину драга“. У исто време, у овај поетској збирци сусрећу се песнички искази пуни лепоте живљења коју доноси младост, љубав према жени до еротских заноса равних паганским узносима, опчињеност лепотом поетских слика природе, о љубави што се у животу слива („Певам о себи, певам о чежњи“), социјални искази (,,Буђење“, ,,Окови“), историјски (,,Кина у крви“ и др). Збирка је пуна лепих поетских слика (,,Диптих“, ,,Водени вихор“, ,,Босна“, ,,Дунав“ и др.). Поетски је прелепа песма ,,На ивици порцелана“ из 1937. као и ,,Ритам боја“ из 1931. године. Ове песме показују дубоку опчињеност песника лепотом Природе, било да је она у свом недирнутом облику или узета из природе урбаног човека као прерађен узорак опредмећен у уметнички облик. Виртуозност урбанизованог песника Сергије Димитријевић је показао у песми ,,Брзина“, која сведочи о структурално сложеној збирци, али и природи самог песника, интелектуално инкорпорираног у модерно доба, али у исто време супростављеног својим бићем, које је архетипски везано за најстарија словенска времена (песма ,,Бледска легенда“)

Песникова душа је трска (,,Душа ми је трска“):

„Душа ми је трска што у пољу стрши.
Сваки дах је страсти у свом правцу свија,
Сваки ветрић који преко ње ћарлија.
Ал је бразда ветар који рашће крши.

И она се опет после буре диже
И пркосно стоји дрхтећи од даха.“

Жиле душе су пуне шећерног сока, „који свако биће жели себи стићи“, а тај шећер који душа крије: „у данима бурним, када кипти свуда, /Преври и постане свих полета руда,/ Божанствено пиће што хероје лије“:

„И крв се комеша у заносу душе
Тад живот се даје на трон идеала
И човек је тада натчовек и хала
Пред којим херојства све границе руше“.

За Сергија много је боље пасти у борбу „Но живот миран на сузној груди“ („Божанство Ја“). Али човеков его неће да умре:

„Нек умиру други, али ја то нећу
У себи нађох идеал Бога.
Зато сам моћан и имам срећу
И стварам дела и чуда многа“.

У љубави он види грч живота и смрти („Грч живота и смрти“) жељан је животне страсти младићке, славља тела, велича Баха, жели да бог весеља никад Олимп никад не да („Волео бих“), и „да љубављу плане Васиона цела“. Песник хоће у пакао („У пакао хоћу“), јер је за њега одвратан рај, од сусрета са монасима воштаног лика језа се кроз кости хвата:

„Доста је било
Црквене таме,
Мириса мртвачког леса.

Тамбурашице,
Певачице,
Играчице,
Што голе трбухом тресу
Питам вас-где су?
У паклу све су!

У пак`о хоћу!
Где крпе меса
сажижу пламене страсти.
У пак`о хоћу!
Где крици беса
У валу нестају сласти.
Да, тамо хоћу!
Јер тамо безбрижност влада.
Тамо су жене, оргије, вино,
А нема светих парада.“

Овако смела атеистичка песма, да је била објављена у време између два светска рата, а вероватно не би могла бити објављена, може се претпоставити шта би изазвала у реакцији конзервативних друштвених снага. Могао ју је чак и у интимним белешкама записати само истински храбар човек, храбар и према себи, али и човек слободног мозга („Ослободите мозак“ каже у једној песми Сергија) и левичар. Заправо ови поетски искази показују интелектуалца коме је, иако живи у 20-ом веку, ближе схватање живота античког доба и старословенског, ближе му је због његове окренутости према лепотама и радостима живљења, Које је по њему редуцирала и цензурисала Црква хришћанска, као институција.

Велика је заслуга Наде Димитријевић што је Сергијеве поетске записе презентовала овако виртуозно сложено структуриране, што у исто време показује колико дубоко је познавала овог високог интелектуалца и његов рафинирани поетски и интелектуални дух, као и мисаону сложеност. Приступивши према диктату његових порука, она је нашла сигуран кључ за ишчитавање Сергијеве поетске поруке, коју је оставио записану на хартији у прошлости, не мислећи да је сам извади из анонимности.

Снажна личност Сергија Димитријевића, његова зачуђујућа животност, задивљујућа окренутост према оптимизму и лепотама живљења, готово паганском поимању самог смисла живљења у време веома суморно и песимистичко пред Други светски рат, наједном изблеђује стереотип позиције вредносних судова у доминирајућим токовима културне матрице.

Сергије Димитријевић није само један од круцијалних сведока времена у коме је живео, сведочећи о њему кроз своје стваралаштво. Он је још више од тога, круцијални сведок нашег присуства у дубоким токовима европске мисли од античког времена до антифашизма 20. века. Једно време он ће лично бити историјски присутан у језгру историјских збивања и промена 20. века, у срцу Европе у Паризу по задацима Комунистичке партије Југославије и пословима интернационалног левичарског покрета, који се борио тада за права човека и слободу. Знајући, као његов сапутник и сарадник, колико је Сергије круцијални сведок свога времена, и колико га је опсела истраживачка прошлост, а не само због песама о прошлости у овој збирци („Вапај прошлости“, „Нестаје моја прошлост“) уважена Нада Димитријевић је дала наслов збирци „Искре из прошлости“. Сергије је био сведок-учесник, један од оних чија животна снага остаје да искри кроз време, а испод искри тиња ватра идеја и страсти које могу разбуктати нове огњеве у будућности. Сергије Димитријевић је личност континуитета наше духовности, наше духовне везе са прошлим цивилизацијама Балкана и Европе, али и личност континуитета модерног доба

које је у Србији започело почетком 20. века када се он родио, а наставља се у новом миленију. Личност је континуитетта стварних вредности савременог доба, које се ослањају на прошле цивилизације. Непоправљиви заљубљеник у радости живљења и његове лепоте он као да се поиграва са нама. У песми „Маске“ до краја исказује своје епикуријанство:

„Читате песме
И верујете
У све што кажем.

А ја вас тада
Напојен маштом
Прекрасно лажем.

Певам о болу
Грцам у плачу
Испуњен тугом.

А док то пишем
певуцкам песме
Животу другом.“

(1931. година)

Поред многих ,,великана“ и поред ,, обичних“ имена необичног Београда, какав је био у другој половини 20. века овај угледан и егзотичан интернационални интелектуални центар, града на саставу двају река (Саве и Дунава, највеће европске водене трансверзале), града који је био најјачи културни центар југоисточне Европе, прелазио га је много пута Сергије Димитријевић (виђала сам се са њим), живећи у њему свој живот, пролазио скроман, журећи, оним својим карактеристичним дугим кораком, искривљеног, више истуреног напред десног рамена, а увученог позади левог, на које је оставила последице тешка туберкулоза, коју је добио у логору Бухенвалд. Причало се да нема једно плућно крило, али га никада нико није питао да ли је то тачно. Легенде су се у научним круговима причале о његовом скромном гвозденом кревету усред собе, у коме је лежао и радио, и из кога је могао да дохвати књиге, којих су били пуни зидови собе, која је у исто време била његов радни кабинет. Не ретко, примао је колеге на разговор лежећи на том кревету. А онда се наједном дигне, и види се како журно промиче његова коса издужена фигура ношена

животном снагом кроз Београд. Мало људи који су га сретали заправо су га и познавали, а од оних који су га познавали, мало њих га је стварно знало. А нико, до Наде Димитријевић није познавао његову поетску душу и величину талента који је у себи носио. У песми ,,Вапај заборављених талената", написаној 1928. године, Сергије поетски доживљава књиге као сенке. За њега су то таленти прави у прошлом времену исказани:

,,Божанска дела. Слава је прошла
А ова доба која су дошла
Не знају за њих. И зато они
Проклињу Бога".

Враћајући се у период између два светска рата, Када је настао поетски рукопис ,,Искре из прошлости", данас је нужно казати, да је Сергијева европска интелектуална фигура, веома значајна за историју Србије, Југославије и Балкана. Док су наши надреалисти претежно деловали у Паризу и затвореним београдским елитним књижевним круговима и елитним левичарским салонима, Сергије Димитријевић је писао поезију за себе, књижевне приказе у листовима Југа Србије претежно, као и текстове против фашизма, активно учествујући у револуционарном покрету у земљи и Француској. Био је члан Комунистичке партије Француске и Балканског комитета. Уређивао је југословенски део билтена Балканског комитет, који је овај објављивао у Паризу под насловом ,,Balkans-Democratie". Започео је сарадњу у том часопису са чланком ,,Pour la defense de la culture Francaise en Yougoslavie" (1939).

Сергије Димитријевић је наш крајпуташ и оријентир Европске историје и њених токова много значајнији од надреализма. Из центра Балкана, својом највећом сачуваном приватном нумизматичком збирком српског средњовековног новца, он је сачувао од заборава за увек, документујући је, српску средњовековну историју као део европске историје. Радећи у Одбору за Балкан и учествујући у интернационалном антифашистичком покрету модерног доба, он је сведок европски интеграцијских токова савременог доба, процеса које је са собом донела индустријска цивилизација, која га је толико опчињавала, да је у заоставштини, као што смо видели, оставио написану јединствену песму о брзини.

Искористивши искуство сусрета цивилизација на просторима Југа Србије, европске и азијске, С. Димитријевић се у својим научним радовима није бавио сукобима и разилажењима, него сусретима и синтезама. Он је човек, револуционар, интелектуалац велике солидарности и хумани-

тета, А пре свега великог животног оптимизма, о чему је оставио трага у својим песничким исказима из тридесетих година 20. века, који се управо из дубине прошлих времена као искре мисли, појављују пред нама. Управо у ова времена поред нас пролази његов лик, а његов глас каже:

,,Отвор`те очи
Не буд`те луди,
Гоните чаму.

И у весељу
Нађите лека
Горкоме јаду.
(13. март 1931)

Због свега напред реченог топло препоручујем збирку "Искре из прошлости" Сергија Димитријевића.

Церак, 7. октобар 2001.

О СЕРГИЈУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ

ИЗВОД ИЗ МАТИЧНЕ КЊИГЕ РОЂЕНИХ

Страна књиге 125

Текући број 72.

ИЗВОД

Из књиге за уписивање рођених, цркве Старе Пиротске.

храма Св. Рожд. Христовог.

Место где је дете рођено:	Пирот
Година, месец и дан рођења	Хиљаду девет стотина дванаесто год. марта девет-наесног. 1912 год марта 19ог.
Време кад се дете родило, дању или ноћу, пре или после подне, пре или после поноћи:	По подне
Храм или место где је дете крштено:	Св. Рожд. Христово.
Година, месец и дан кад је дете крштено:	1912 год марта 20ог
Име детета и пол:	Сергије мушког пола.
Име и презиме, радња и место становања оца и матере:	Милан Ник. Димитријевић чудни оператор и Софија из Пирота
Које је дете по рођењу матери (прво, др. итд.:	Прво.
Име и презиме свештеника, који је дете крстио:	Михаило Р. Недић протојереј
Име и презиме кума, његова радња и одакле је:	Јојин Ђорђевић народни посланик из Пирота
Је ли дете ванбрачно, је ли близнац итд.:	Није.
Је ли дете рођено с каквим телесним недостатцима:	

У Пироту месец Јун дан 23 година 1920г

Парох, пиротски.

Мих. Р. Недић протојереј.

Чланом 22. Закона о установљењу нових држав. Монопола од 3. Августа 1893. год. одређује се казна за штампара, који се ухвати да штампа овај формулар, дне до десет година робије (§ 145. крив. закона).

ЦЕНА 0·20 ДИН. 117—167—20 Издање Држ. Штампарије Краљевства С.Х.С.

АНКЕТНИ ЛИСТ 29. ОКТОБРА 1946.

АНКЕТНИ ЛИСТ

Место за фотографију

ПРЕЗИМЕ И ИМЕ DIMITRIJEVIĆ SERGIJE MIŠA

(псеудоним)

Година, место и срез рођења	19 mart 1912 Pirot, pirotski	
Националност	srpska	жене (мужа)
Држављанство (у случају промене указати раније држављанство)	jugoslovensko FNRJ	жене (мужа)
Социјално порекло	(malogradjansko - sitno trgovačko. Otac je bio sudski službenik	
Занимање	činovnik, direktor Ekonomskog instituta Privrednog saveta	
Брачно стање (жењен, удата). Ако си разведен наведи презиме и име бивше жене (мужа)	neženjen	
Политичка припадност жене (мужа) и занимање		
Члан КПЈ (месец и година ступања, партијска организација која те је примила и ко те је примио)	Od juna hiljadu devetsto trideset i treće/1933/ Primljen jednoglasnom odlukom MK-Leskovac, preko sekretara MK Blagoja Nikolića, Kosta Stamenković Vlada Djordjević	
Јеси ли прошао кандидатски степен и за које време?	odmah primljen u Partiju pošto kandidatski stepen	
Да ли си био члан СКОЈ-а и у којој организацији СКОЈ-а?	od XII 1932 do XII 1934 u beogradskoj studentskoj ji/pod partijskim komunističkoj organizaci rukovodstvom/	
Да ли си припадао другим политичким организацијама и партијама, којима, где, када и узрок напуштања?	Nisam pripadao drugim političkim organizacijama i partijama	
Рад у масовним организацијама (синдикати, спортска, културна удружења итд.)	Pretsednik udruženja jugosl.studenata u Parizu 1935 g. - Skaut - član uprave studentskog udruženja u Leskovcu 1930/34 - potpretsednik odbora Društva za kult.saradnju SSSR Jugosl.u Leskovcu	
Партијске функције	Generalni sekretar jug.potsekcije KP Francuske /sekc.Kominterne/sekr.SKOJ u Lesk.,čl.okružnog agitpropa u Lesk./za teorijsko-predavački sektor/	
Имаш ли партијских казни, зашто, када и ко те је казнио?	Nemam partijskih kazni	
Образовање	diploma Pravnog fakult.u Beogradu i Instituta visok.medjunarod.studija pri Univerz.u Parizu.Dva doktorska ispita u Parizu	
Које језике знаш и колико?	Odlično ruski, francuski.Dobro nemački, slabije španski i bugarski	
Да ли си похађао партијске курсеве и школе? Шта си изучавао и шта си читао из марксистичке литературе?	Partijski kurs za rukovod.kadrove MOI-a pri CK franc.kompartije mesecipo, kurs za polit.govornike franc.KP.Proč.gotovo sva dela Marksa i Engelsa i važnije spise Lenjina i Staljina	
Да ли си учествовао на партијским конференцијама и конгресима када и где?	IV partkonferencija za Srbiju U Beogradu 1934 g. konferencija V reona KP Francuske u Parizu 1937 g.	
Да ли си сарађивао у партијској или другој штампи и у којим листовима и часописима?	uredjivao u Parizu "Organizacioni bilten jug. potsekc.KPF i Balkan demokratie/jug.deo/, Politika, Sloga-Brisel, Glas iseljenika Pariz, Našlist Požarevac, Nedeljne novine Leskovac itd.	
Бавиш ли се научним радом?	Spremam tezu o Marksovoj teoriji cene u fazi monopol.kapitalizma i nekoliko većih ekon.i istorij. radova.	
Да ли имаш одликовања, споменицу, похвале и награде, када си добио и од кога?	Nemam odlikovanja, spomenice, pohvale, nagrade	

Да ли си био у иностранству, где и када? Чиме си се издржавао и шта си радио?	Otišao u Franc.20.XII.1934 na zahtev PK-a Srbije Ostao u Parizu na studijama do početka rata,roditelji su me izdržavali.
Имаш ли ближих и даљих рођака у посланствима или дипломатској служби, а такође међу иностраним грађанима? Њихово име и презиме	Majka ima familiju u SSSR-u. Očev brat Petar Nikolov berberin u Sofiji.
Да ли си био хапшен, суђен, прогањан, где, када и за које време?	Juna 1933 pad redakcije "Boljševika"-otac me izvukao za novac,25decembra 1933 zbog napada na nem.poslanstvo 1 m.zatvora 1938.proteran iz Franc. napovratku 1 mes.u zatv. Od 25.X.39 u konclogoru do kraja rata
Какво си држање имао пред класним непријатељем?	Dobro sam se držao pred klasnim neprijateljem
Да ли си био у четничким, домобранским и другим непријатељским формацијама и какве си функције имао?	Nisam bio u nikakvim neprijateljskim formacijama
Да ли је ко од твојих ближих рођака учествовао или учествује у непријатељским редовима?	Niko od bližih rodjaka nije učestvovao u neprijateljskim redovima
Да ли си служио у ма којој страној војној формацији?	Nisam služio u inostranim vojnim formacijama
Да ли си служио у старој југословенској војсци, да ли си имао чин и који?	Nisam služio vojsku
Да ли си учествовао у партизанској борби и од када?	Nisam učestvovao u partizanskoj borbi jer sam celo vreme rata bio u koncentracionim logorima sve do 11/IV 1945
Да ли си у партизане ступио одлуком Партије или на други начин?	Nisam stupio u partizane odlukom partije ili na drugi način, pošto nisam bio u partiji
У којим си одредима и у војним јединицама био?	Nisam bio u nikakvim odredima ili vojnim jedinicama
Какве си функције обављао и какав си чин имао?	Nisam obavljao partizanske funkcije,niti sam imao kakav čin
Да ли си рањаван?	Nisam ranjavan
Да ли си заробљаван од непријатеља, од којега и колико времена?	Nisam zarobljavan od neprijatelja
Садашњи однос према војној обавези?	Prijavljen vojnim vlastima,prestar neupotreban ali to nije komisijski utvrdjeno

Родитељи	отац	мајка
Презиме и име	Milan	Sofija Kazakova
Место и година рођења	1876 Pirot	1877 Vologda SSSR
Занимање до 1941 године и после?	streljan od okupatora do 1941 zubni tehničar	zubni lekar_stalno
Имају ли непокретно имање где и какво?	kućica u Pirotu	kuća prizemna u Leskovcu
Стално место боравка	streljan 1941	Leskovac, Radoja Domanovića 5
Политичка припадност	komunist	simpatizer KPJ
Да ли је био хапшен, прогањан, суђен и због чега?	više puta hapšen zbog komunizma i suprot.vlastima Streljan na Banjici 1941	nije hapšena

Родитељи (мужа, жене)	отац	мајка
Презиме и име		
Место и година рођења		
Занимање до 1941 године и после?		
Имају ли непокретно имање, где и какво?		
Стално место боравка		
Политичка припадност		
Да ли је био хапшен, прогањан, суђен и због чега?		

БЛИСКИ РОЂАЦИ (пунолетна браћа, сестре, синови и кћери)

Презиме и име	степен сродства	занимање	припадност партијска	место рада или служба

Место и време школовања, рада, службе

od 1919–21 osnovna škola u Leskovcu
od 1922–30 gimnazija u Leskovcu
od 1931–34 Pravni fakultet u Beogradu
od 1935–38 Doktorski kurs i Institut visokih medjunar.studija u Parizu
od 1 oktobra 1945 član uredništva "Naše reči" u Leskovcu
od 18 marta 1946 – 1 septembra 1946 poverenik industrijskog odeljenja OKO u Leskovcu
od 1 septembra 1946 direktor Ekonomskog instituta Privrednog saveta FNRJ
od 1 oktobra 1946 honorarni nastavnik političke ekonomije na Pravnom fakultetu u Beogradu

29 oktobra 1946

Лични потпис

Dimitrijević Sergije

Dimitrijević Sergije

Неистинито давање података повлачи за собом искључење из Партије

РЕШЕЊЕ О ПОСТАВЉЕЊУ ЗА ДИРЕКТОРА ЕКОНОМСКОГ ИНСТИТУТА ПРИ ПРИВРЕДНОМ САВЕТУ ФНРЈ, ОД 23. АВГУСТА 1946.

V L A D A
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE
JUGOSLAVIJE
PRIVREDNI SAVET
Br. 8174
23-VIII-1946 god.
B E O G R A D

Na osnovu čl. 4 Uredbe o postavljenju,unapredjenju i penzionisanju službenika Savezne državne uprave,a u vezi saglasnosti Pretsedništva Vlade FNRJ br. 728 od 13 avgusta 1946 godine

R E Š A V A M

da se DIMITRIJEVIĆ SERGIJE,do sada Načelnik Industrijskog Odelenja Okružnog N.O. Leskovac,čin. IV,1 pol. grupe postavi za Direktora Ekonomskog Instituta pri Privrednom davetu FNRJ za činovnika III. 1 položajne grupe.

Imenovanome prinadležnosti imaju teći od dana stupanja na dužnost.

Za ovo postavljenje ima budžetskih mogućnosti.

O prednjem izvestiti otsek računovodstva i personalni otsek.

Pretsednik
Privrednog saveta,

/M.P./ Boris Kidrič

Да је претис веран оригиналу
оверава
[illegible]

20 XII 68

РЕШЕЊЕ О ПОСТАВЉЕЊУ ЗА ЗАМЕНИКА ШЕФА КАТЕДРЕ ЕКОНОМСКИХ НАУКА, ОД 23. АВГУСТА 1949.

KOMITET ZA NAUČNE USTANOVE

UNIVERZITET I VELIKE ŠKOLE

VLADE NR SRBIJE
Br. 5621
23. VIII. 1949

Na osnovu čl. 7 i člana 5 Uredbe o katedrama na fakultetima Univerziteta i Velikih škola u Beogradu

R E Š A V A M

da se za šefove katedre i njihove zamenike na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu postave,i to:

.....

.....

V Katedra EKONOMSKIH NAUKA

za šefa:d-r Jovana Lovčevića,red. profesora

za zamenika:Sergija Dimitrijevića,hon. nastav.

Smrt fašizmu-Sloboda narodu.

MINISTAR VLADE NR SRBIJE
PRETSEDNIK KOMITETA

M.J.Minić,s.r.

Da je prepis veran svome roiginalu,tvrdi:
Načelnik
Svet. Knežević,s.r.

Da je prepis veran svome overenom prepisu,
tvrdi:
Načelnik
Pravnog fakulteta

/M.P./ Ilija Krtinić

Narodna Republika Srbija
UNIVERZITET
Pravni fakultet
Br. 19180
12-IX-1949 god.
Beograd

SERGIJU DIMITRIJEVIĆU,Hon. nast.

Da je prepis veran prvom overenom originala

30.X.1968 overava

УВЕРЕЊЕ ДА ЈЕ СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ БИО ЈЕДАН ОД УРЕДНИКА "НАШЕ РЕЧИ", ОД 15. ДЕЦЕМБРА 1954.

Narodna republika Srbija
GRADSKI NARODNI ODBOR
Izvršni odbor
27344
14-XI-1951 god.
Leskovac

Na mlbu Dimitrijević Sergija biv. iz Leskovca, sada sa službom u Beogradu, a na osnovu prikupljenih podataka u aktu br. 27344/51 Gradski narodni odbor u Leskovcu izdaje mu ovo:

U B E R E NJ E

Da je molilac Sergije Dimitrijević od 1 oktobra 1945 god. do 1 septembra 1946 god. bio jedan od urednika "Naše reči", organa Okružnog Narodnog fronta, a od 18-III-1946 god. do 1-IX-1946 godine bio član Izvršnog okružnog narodnog odbora, poverenik za industriju.

Uverenje se izdaje bez naplate takse, po čl. 6 tač. 4 Zak. o taksama, a radi regulisanja službeničkog statusa.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu.

/M.P./

Sekretar,
Dragi Mihajlović

Pretsednik,
Gojko Zečević

Da je prepis [illegible] originalu, tvrdi:

15. XII. 59

ЗАПИСНИК КОМИСИЈЕ ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ, ОД 5. ЈУЛА 1957.

З А П И С Н И К

Комисије за одбрану докторске дисертације СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА, научног сарадника Историског института САН ''СТРАНИ КАПИТАЛ У ПРИВРЕДИ БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ''.

Комисија изабрана на седници Факултетске управе од 17. јуна 1957. године, састављена од:

Др Милана Жујовића

Др Јована Ловчевића

Др Гојка Грђића

у смислу чл. 15 Правилника о саставу и раду Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације, пошто је саслушала све одговоре кандидата и после саветовања, донела је једногласно

Р Е Ш Е Њ Е

Да је кандидат Сергије Димитријевић, научни сарадник Историског института САН одбранио своју докторску дисертацију ''Страни капитал у привреди бивше Југославије'' и тиме испунио све услове за стицање научног степена доктора економских наука.

5 јула 1957 год.
Београд

Чланови Комисије,
1. Др Милан Жујовић с.р.
2. Др Јован Ловчевић с.р.
3. Др Гојко Грђић с.р.

БИОГРАФИЈА СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА УЗ ПРЕДЛОГ ЗА ДОБИЈАЊЕ СПОМЕНИЦЕ 1941.

Рођен сам у Пироту 1912. године, а одрастао у Лесковцу. Са радничким покретом сам се сродио од најранијег детињства, пошто ми је отац био комуниста и дружио се са друговима. Отац је хапшен већ 1919. и 1920. за супротстављање војним властима а 1921. са комунистичком општином у Лесковцу. Отац је стрељан од окупатора 1941. године са првом групом Лесковчана. Са марксистичком литературом упознајем се још у гимназији, где пропагирам комунистичке идеје. Кад сам био у осмом разреду власти су тражиле да ме истерају из школе. Томе се супротставио тадашњи директор гимназије, пошто сам био одличан ђак, једини који је у тој генерацији ослобођен од матуре. Уписујем се на Правни факултет.

Активно и стално учествујем у свим студентским борбама и демонстрацијама 1931-34. Зато сам једном био и суђен од Универзитетског дисциплинског суда и добио писмени укор. Запажен од другова на демонстрацијама постао сам члан илегалне скојевске студентске организације још приликом њеног стварања у децембру 1931. године и припадам њој до децембра 1934. Редовно иступам на семинарима економске групе отворено бранећи марксистичка становишта. Читам семинар о штрајковима. Од половине 1933. до децембра 1934. год. са прекидом од пола године услед других задатака у летњој периоди руководим радом једне илегалне скојевске групе. Јуна 1933. ухапшен сам са редакцијом ''Бољшевика''. Отац ме је извукао из затвора за новац. 25-XII-1933. на дан Лајпцишке пресуде Димитрову учествујем у нападу на Немачко посланство. Пошто је посланство тражило хитно задовољење те нису могли да нас изведу пред суд, кажњен сам највећом административном казном, месец дана затвора и годину дана интернирања. До интернирања није дошло пошто су власти имале рђаво искуство са слањем револуционарних студената у провинцију.

Ступам у партију у јуну 1933. године. Примио ме је Комитет у Лесковцу, а одлуку о пријему саопштио његов секретар. У лето 1933. повезујем са Покрајинским комитетом за Србију партијске организације Лесковац, Врање, Куманово, Јагодину, успостављам везу између Трајка Стаменковића и Покрајинског комитета. У току 1933-34. одржавам сталне везе између Комитета у Лесковцу и Покрајинског комитета за Србију. У лето 1933. стварам и водим студентску скојевску групу а у лето 1934. године стварам и водим месну организацију СКОЈА у Лесковцу. Истога лета створио сам и водио месец и по дана прву сеоску партијску групу у округу у селу Вучју. По директиви партије сарађујем у новопокренутом

листу ''Недељне новине'', организујем сарадњу партијаца и симпатизера, чиме је овај лист претворен у неку врсту легалног гласила партије. У септембру 1934 учествујем на IV партијској конференцији за Србију као делегат реона Лесковац-Врање. Дипломиравши права уписујем се на докторски курс.

Децембра 1934. одлазим у Француску на захтев П.К. Србије са задатком да завршим и предам брошуру коју сам почео да радим на њихов захтев ''Искуства партијског рада у Србији и Македонији''. Ову предајем у Паризу, члану политбироа Ловру Кухару. Партијску везу успоставио сам два месеца по доласку у Париз. Од тог времена па за цело време мог боравка у Француској активно радим у оквиру југословенске а једновремено и француске партије.

У лето 1935. улазим у руководство Југословенске подсекције Француске комунистичке партије, а у септембру 1935. постајем генерални секретар ове југословенске партијске организације за читаву Француску. У том својству уредио сам четири броја илегалног ''Организационог билтена''. На месту секретара остао сам до краја марта 1937. године.

Једновремено активно учествујем у југословенском студентском покрету у Француској. Чим сам успоставио везу формирао сам студентску партијску групу, а у јуну 1935. године и југословенску студентску партијску организацију чији сам секретар био од јуна 1935. до септембра 1937. Од јуна 1935. до септембра 1937. био сам југословенски претставник у светској студентској антифашистичкој федерацији. Активно радим у југословенском студентском удружењу у Паризу. У више наврата сам у управи, а у 1935. години био сам и његов претседник.

Крајем фебруара 1936. учествовао сам на међународној омладинској конференцији против рата и фашизма у Бриселу. Држао сам у име југословенске делегације политички реферат по првој тачци дневног реда /Иво Лола Рибар држао реферат по другој тачци – организациони/. Изабран сам као југословенски претставник у стални биро конференције.

Од октобра 1936. до марта 1937. југословенски претставник у међународном комитету за помоћ Шпанији, који је под непосредним руководством Андре Мартија, једног од секретара Коминтерне. Организујем пребацивање Југословена из Француске у Шпанију. У зиму 1936/37. учествујем као југословенски претставник у међународној студентској конференцији за помоћ Шпанији одржаној у Паризу.

У 1937-38. повео и водио оштру борбу унутар партије против политичке линије антипартијске групе Марић-Кусовац, која је доцније искључена. Доставио сам Политбироу писмену критику њене политичке платформе

и моје неслагање са њом. Ова је моја борба била потпуно самостална, независна од акције која је била поведена одозго. Године 1937. протеран сам из Француске а онда из Белгије. Провео сам месец дана у затвору у Avesnes sur Helpe на белгијској граници, суђен због поновног доласка у Француску и ослобођен. Касније док нисам регулисао ово питање, живео сам неколико месеци илегално у Паризу.

У јесен 1938, кад је ново партијско руководство са другом Титом на челу потпуно рашчистило прилике у емиграцији /Од целокупног тадашњег југословенског руководећег партијског кадра у Француској, једини сам остао без казни, јер сам једини дао активан отпор анти партијској фракцији/, понова постајем секретар југословенске партијске организације у Паризу. /У руководству ове организације радио је и Борис Кидрич/. На другој Међународној студентској конференцији за социјализам придодат сам као помоћник делегацији која је стигла из земље.

У 1939. члан сам Балканског комитета /југословенски претставник/ и уредник југословенског дела њиховог органа ''Balkan Demokratie''.

На почетку Другог светског рата, кад је Француска ушла у рат, радим под руководством Бориса Кидрича на спасавању партијске благајне и на спасавању руководећих другова из југословенске, чешке и бугарске партије и балканског сектора. За време боравка у Паризу дипломирао сам на Институту за више међународне студије, похађао сам двогодишње докторске курсеве и положио испите. Докторска теза коју сам припремио делимично је пропала за време рата.

25. октобра 1939. године ухапшен сам и стављен сам у концентрациони логор /Rolland – Garos/, где сам се одмах повезао са руководећим друговима из иностраних партија, са којима смо између осталог формирали мали колектив. Месец дана касније пребачени смо у концентрациони логор Вернет. По доласку југословенских шпанских добровољаца у овај логор улазим у партијско руководство кварта Б на чијем је челу био Душан Кведер. По његовом одласку постајем секретар југословенског партијског руководства кварта Б и југословенски претставник у међународном партијском руководству целог логора, до краја 1941 године. Активно учествујем у логорским акцијама и борбама. Тучен у вези са организованом акцијом за побољшање услова живота у логору која је квалификована као побуна од стране власти. Чим је Југославија била нападнута тражио сам заједно са југословенским шпанским добровољцима да ступимо у југословенску војску и да бранимо земљу. Југословенски војни изасланик у Паризу није изишао у сусрет нашим захтевима.

Касније, од почетка 1942. до средине 1944. био сам у концентрационим логорима: ''La Guiche'', ''Récébédou'', ''Noé'', где сам био партијски повезан са Југословенима, Французима и Шпанцима. У лето 1944. пребачен сам у Немачку, у концентрациони логор Buchenvald, где сам се разболео. Одмах по доласку партијски сам се повезао. У периоду када сам био ван болнице био сам партијски одговоран за најбројнији југословенски блок и руководио сам са три партијске и 17 симпатизерских група. Радим на стварању и организацији илегалне војне кадровске организације. Командант ове био је у партијској групи којом сам руководио. /Ратни сам војни инвалид 70%/.

По ослобођењу логора, 11. априла 1944. године, која је извршена оружаном акцијом међународне илегалне војне организације интерниираца /јединствени случај у Немачкој/ остао сам у болници у Бланкенхајму са другим болесним интернирцима, где сам био претставник Југословена у међународном партијском комитету. У земљу сам се вратио првим болесничким транспортом. Одмах сам се пријавио ЦК-у. 24 сата касније добио сам потврду од Контролне комисије /Миха Маринко/ којом ми се признаје чланство.

Крајем 1945. радим као уредник *Наше Речи* у Лесковцу. Од марта до септембра 1946. повереник за индустрију Окружног нар. одбора у Лесковцу. У лето 1946. изабран сам за хонорарног наставника за Политичку економију на Правном факултету у Београду, где сам више година предавао и испитивао, /негде до 1952/. Од септембра 1946. до 1951. директор Економског института при Привредном савету ФНРЈ. Од 1950. до 1952. научни саветник. Од 1952. до 1954. научни сарадник Економског института НР Србије. Од априла 1955. научни сарадник Историског института Српске академије наука. Објавио преко 30 студијска рада, од чега 10 књига. Радови се углавном односе на привредну историју и историју српског радничког покрета.

СФ – СН

31-XII-1957 г.
Београд

Сергије Димитријевић
Булевар Револуције 126

ПРЕПИС РЕШЕЊА О СПОМЕНИЦИ 1941 (1. ЈАНУАР 1959)

"PARTIZANSKA SPOMENICA 1941"

Broj 21638

Na osnovu člana 7 Zakona o "Partizanskoj spomenici 1941" i člana 71 Ustavnog zakona o osnovama društvenog i političkog uredjenja SFRJ i saveznim organima vlasti, izdaje se

DIMITRIJEVIĆ

MILAŠA

SERGIJU

knjižica "Partizanske spomenice 1941"

Broj 22438

1 I 1959 god.

Beograd

/M.P./

Državni sekretar

za poslove Narodne odbrane

General armije

Gošnjak /s.r. /

ПРЕПИС ПОТВРДЕ ДА ЈЕ СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ БИО ХОНОРАРНИ САРАДНИК ИНСТИТУТА ЗА ИЗУЧАВАЊЕ РАДНИЧКОГ ПОКРЕТА
(6. ЈУЛ 1967)

I N S T I T U T

ZA IZUČAVANJE RADNIČKOG POKRETA
Br. 52/41
6. jula 1967 god.
B E O G R A D

Na osnovu službenih dokumenata a po zahtevu Dimitrijević dr Sergija, penzionera iz Beograda, Institut za izučavanje radničkog pokreta u Beogradu izdaje mu ovu

P O T V R D U

da je po ugovoru zaključenom izmedju Instituta za izučavanje radničkog pokreta u Beogradu i DIMITRIJEVIĆ dr SERGIJA, ~~gnčkx~~ Br. 02-112/1 -62 od 15.I 1962 godine imenovani od 1. januara 1962 godine do 28. februara 1965 godine bio stalni spoljni honorarni saradnik i to u svojstvu rukovoioca Sekcije za izučavanje istorije Saveza komunista Jugoslavije do 1941 godine.

Ova potvrda izdaje se imenovanom radi regulisanja penzije i u druge se svrhe ne može upotrebiti.

V.D. RUKOVODIOCA OPŠTIH POSLOVA
Milosav Novaković

/M.P./

Da je prepis veran originalu
overava
30 XII 1968

ПРЕДЛОГ ЗА ДОПИСНОГ ЧЛАНА САНУ (17. НОВЕМБАР 1971)

ИНСТИТУТ
ЗА САВРЕМЕНУ ИСТОРИЈУ
Бр. 1135/1
17.XI 1971. год.
Београд

ПРЕДСЕДНИШТВУ СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

БЕОГРАД

Институт за савремену историју у Београду предлаже др Сергија Димитријевића, научног саветника, као кандидата за дописног члана Српске академије наука и уметности.

I Биографски подаци

С. Димитријевић је рођен у Пироту 19.марта 1912. Основну школу и гимназију завршио у Лесковцу. Матурирао 1930. Дипломирао на Правном факултету у Београду 1934. После уписа на докторантски курс у Београду отишао у Француску, где је дипломирао на Институту високих међународних студија Правног факултета у Паризу и завршио докторантске студије (сертификати економске и међународно-јавне групе). Рукопис тезе у завршавању пропао у другом светском рату у време када је Димитријевић био у концентрационим логорима у Француској и Немачкој. Постао доктор економских наука 1957. у Београду.

Активни учесник илегалног револуционарног покрета од 1931, члан КПЈ од јуна 1933. Имао многе истакнуте функције у њој (нпр. секретар Југословенске партијске организације у Француској 1935-1937; члан Балканског комитета 1938/1939). Учешће на илегалним партијским конференцијама (покрајинска за Србију 1934), и међународним конференцијама (омладинска, Брисел, 1936). Носилац Споменице 1941. и ратни војни инвалид 80%.

После рата повереник за индустрију ОНО у Лесковцу, 1946; директор Економског института Привредног савета владе ФНРЈ 1946-1951; наставник политичке економије на Правном факултету у Београду, 1946-1952; стални сарадник Економског института Србије, 1951-1955. и Историјског института 1955-1965; хонорарни научни сарадник Историјског одељења Института за друштвене науке, 1958-1961. Хонорарни сарадник Инсти-

тута за изучавање радничког покрета - у својству руководиоца секције за изучавање историје југословенског радничког покрета 1962-1965; стални сарадник овог Института 1965-1966. Пензионисан 1. марта 1966. Остао у Институту за раднички покрет на истом руководећем месту до 30. јуна 1966.

Био предавач на два течаја за наставнике историје. Одржао пет курсева на постдипломским студијама историјске групе Филозофско-историјског факултета у Београду и два курса на Високој школи политичких наука.

Научни саветник од 1. августа 1950. Поново изабран у то звање (после периода када је било укинуто) 18. априла 1963.

Активно учествује на многим научним симпозијумима у земљи и иностранству. Дугогодишњи члан редакција низа економских и историјских часописа и периодичних зборника.

Између осталог, Димитријевић је био непрекидно од 1958. године до данас члан редакционог одбора низа зборника радова везаних за наш Институт и институте који су му претходили (Историја XX века I-II, Историја радничког покрета I-VI и Историја XX века XI-XII).

II Осврт на студијске радове

Димитријевић је свестрани научни радник, који је дао значајне прилоге у више различитих научних области. Велики део тога односи се на савремену историју. За период пре првог светског рата он концентрише своје студијске напоре на обраду историје српског социјалистичког покрета, посебно његовог социјалдемократског периода, али се његови истраживачки напори не ограничавају на томе. Он проширује своја проучавања на балканске социјалисте узете у целини, на њихову заједничку политику и међусобне односе.

Ново тежиште његовог рада је активност социјалиста у време првог светског рата. Посебно значајни су његови радови који се односе на друштвено-економски развитак старе Југославије, положај радничке класе и историју КПЈ, његове почетке, легалне периоде.

Димитријевић обрађује економску проблематику старе Југославије у три своје књиге. Изучавајући најбитније компоненте друштвено-економског развоја, развитак капитализма и индустрије, класне односе на селу и улогу домаћег, државног и страног капитала, он даје једну зрелу

свеобухватну и продубљену слику ових основних процеса и фактора и њиховог деловања на читав друштвени развитак. Бавећи се развитком производних снага и продукционих односа и изменом класне структуре друштва, положајем сиромашних и средњих сељака и радничке класе, Димитријевић је пружио сигурну основу за даља проучавања друштвено-политичке историје наших народа.

Димитријевић је дао и неколико врло интересантних радова из области локалне економике и историје радничког покрета. Бавећи се друштвено-економским проблемима Јужног Поморавља, а посебно његовим радничким покретом, кандидат је преко својих радова, тј. оваквих микро анализа и синтеза тесно међусобно повезивао проблематику читаве Србије са једним од његових значајних рејона и тиме знатно продубио проучавање оба аспекта.

Рад Димитријевића на савременој историји узет у целини, разноврсност, солидност и критичност његових методолошких прилаза, стваралачка примена марксистичких метода, схватања и прилаза, обилна и мајсторска коришћења расположивим бројчаним подацима прикупљеним из сигурних извора (статистике и анкете), преко којих аутор успева да сагледа и прикаже битне компоненте друштвено-економског и политичког развоја, дубина његових запажања и закључака, све то даје његовим радовима посебну вредност.

Димитријевић завршава велики рад о историји КПЈ легалног периода, који представља резултат свих његових досадашњих студијских напора у овој области. Он има готов рукопис веће књиге о Измени класне структуре пољопривреде НР Србије 1930-1950.

Једновремено он завршава други том Сабраних дела Д. Поповића и ради у колективној редакцији шестотомних сабраних дела Д. Туцовића.

Синтетизирамо ли све његове радове, видимо да је Димитријевић један од најбољих познавалаца историје радничког покрета Србије до 1918. и радничког покрета Југославије између два рата, посебно његовог социјалдемократског периода, социјалистичког покрета за време Првог светског рата, легалног периода у развитку КПЈ и положаја радничке класе.

Ширина специјализације С. Димитријевића огледа се и у томе, да се он јавља као изузетан и ауторитетни студијски прегалац, стваралац и познавалац радничког покрета два различита периода социјалдемократског и комунистичког, да посвећује подједнаку пажњу политичком и синдикално-економском покрету радничке класе.

Димитријевић је руководио изградњом читаве једне генерације младих истраживача историје радничког покрета. У периоду 1962-1966. био је руководилац секције за изучавање југословенског радничког покрета до 1941. у Институту за изучавање радничког покрета, а последњих година написао је 702 стране опширних студијско-политичких рецензија које се односе на радове о друштвено-економском развитку и радничком покрету Србије и Југославије.

Бројни и врло значајни су и његови радови из области српске средњовековне нумизматике, друштвено-економских односа Јужне Србије у XVII веку и изучавања друштвено-економске прошлости Лесковца у периоду турске окупације.

Многобројни радови кандидата о српској средњовековној нумизматици изменили су читав приступ овој научној дисциплини, тесно је повезали са изучавањем националне историје средњовековне српске државе, знатно обогатили наша сазнања о тој историји. Радови С. Димитријевића у овој области представљају праву прекретницу у њеном студијском изучавању. Они су у потпуности афирмисали једну досад прилично занемарену научну грану медиевалистике. Све су то припреме за свеобухватни синтетички петотомни рад из ове области Corpus nummorum Serbiae на којем аутор већ годинама ради.

Радови о Дубровачким караванима и Дубровачкој колонији у Прокупљу откривају и продубљују многе аспекте робноновчаних односа Јужне Србије и Дубровника, упознају нас са раним, турском окупацијом прекинутим, капиталистичким развитком наших земаља.

Радови о друштвено-економској прошлости Лесковца и околине пружили су обиље новог материјала и синтетичких закључака, о ранијим привредним приликама и односима у овом крају, трговини у периоду турске окупације, лесковачком пашалуку, сељачким покретима у Јужном Поморављу и улози чорбаџијских елемената у овом крају.

На основу свега изложеног, сматрамо да др Сергија Димитријевића треба кандидовати и изабрати за дописног члана Српске академије наука и уметности.

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА
Перо Морача, с. р.
научни саветник
(Радови се налазе у предлогу чланова Одељења).

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
Број 2100/54
14. XII 1971. год.
Б е о г р а д

ПРЕДСЕДНИШТВУ СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

БЕОГРАД

Предмет: Мишљење Одељења о предлозима
за избор др Сергија
Димитријевића за дописног
члана Академије.-
Веза бр, 21оо/71.

Одељење друштвених наука Српске академије наука и уметности, на свом XII скупу од 7. децембра ове год., размотрило је предлоге академика Мехмеда Беговића, Душана Недељковића, Бранислава Кодића и дописног члана Саве Петковића, као и Института за Историју радничког покрета СРС и Института за савремену историју, да се др Сергије Димитријевић изабере за дописног члана Академије.

Није добијена двотрећинска већина за позитивно мишљење Одељења као целине.

У прилогу се достављају предлози са прилозима.

Секретар
Одељења друштвених наука
академик
Душан Недељковић, с.р.

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
И УМЕТНОСТИ Број 2100/63
15.XII 1971.год.
Б е о г ра д

ПРЕДСЕДНИШТВУ СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ
БЕОГ Р А Д

Предмет: Мишљење Одељења о предлозима за избор др Сергија Димитријевића за дописног члана Академије. -
Веза бр. 2100/71.год.

Извештавамо вас да је Одељење историјских наука Српске академије наука и уметности, на свом VII скупу, одржаном 1. децембра ове год., размотрило предлоге академика Мехмеда Беговића, Душана Недељковића, Бранислава Којића и дописног члана Саве Петковића, као и Института за историју радничког покрета СРС и Института за савремену историју, за избор др Сергија Димитријевића, научног саветника за дописног члана Академије.

Тајним гласањем 2 члана Одељења гласала су за препоруку, 2 су гласала против, 3 су се уздржала. Према томе др Сергије Димитријевић није добио потребну већину за избор.

На предлог академика Георгија Острогорског, Одељење је усвојило да секретар Одељења приликом излагања пред Скупштином Академије зашто није могла бити дата препорука за др Николу Вуча и др Сергија Димитријевића, подвуче да је то због ограниченог броја кога Одељење може предложити за избор дописних чланова из нашег Одељења. Иначе да по мишљењу Одељења и Никола Вучо и Сергије Димитријевић имају потребне научне квалификације да буду бирани за дописне чланове Српске академије наука и уметности.

Предлози и прилози за др Сергија Димитријевића, достављени су са мишљењем Одељења Друштвених наука.

Секретар
Одељења историјских наука
академик
Васа Чубриловић, с.р.

ИНСТИТУТ
ЗА ИСТОРИЈУ РАДНИЧКОГ ПОКРЕТА СРБИЈЕ
03 Бр. 150
15.11. 1971.год.
Б е о г р а д

1. ПРЕДСЕДНИШТВУ СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

БЕОГРАД

У име Института за историју радничког покрета Србије упућујемо вам предлог за избор Др СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА, научног саветника, за дописног члана Српске академије наука и уметности.

Кратки биографски подаци

С. Димитријевић се родио у Пироту (19.марта 1912). Гимназију је завршио у Лесковцу (1922-1930) а Правни факултет у Београду (дипломирао 1934). У Паризу је завршио Институт високих међународних студија при Правном факултету и стекао два сертификата високих студија истог факултета (економско и међународно јавна група). Пошто му је рукопис париске докторске тезе пропао у Другом светском рату докторирао је 1957. у Београду са новом дисертацијом.

Учествује у илегалном револуционарном раду од 1931. године. Носилац споменице 1941. и ратни војни инвалид 80%. После рата био је повереник за индустрију ОНО у Лесковцу (1946), директор Економског института Привредног савета владе ФНРЈ (1946-1951), наставник политичке економије на Правном факултету у Београду (1946-1952), сарадник Економског института СР Србије и Историјског института (1955-1965), спољни стални сарадник историјског одељења Института друштвених наука (1958-1961) и Института за изучавање радничког покрета (1962-1965). Од 1962 -1965. руководио је секцијом за изучавање историје југословенског радничког покрета до 1941. у последњем институту у коме је постао стални службеник (1965-1966). Пензионисан марта 1966.

Био је вишегодишњи наставник за привредну историју и историју југословенског радничког покрета на постдипломским студијама историјске групе Филозофско историјског факултета (1958/59-1962/63), Високе школе политичких наука - (1960/61) и курсевима за наставнике историје (1957-1960).

Активно учешће (реферати и дискусије) на : 27 научних скупова у земљи и 8 таквих скупова у иностранству.

Члан редакције многобројних.научних зборника и часописа.

С. Димитријевић је члан Научног већа нашег Института и редакције нашег Зборника "Токови. револуције" од његовог оснивања до данас.

Осврт на радове

Објавио је 123 студијска рада у укупном износу од око 4800 страница у октаву.

Посебно се бавио економиком старе Југославије, историјом радничког покрета Србије и Југославије, српском средњовековном нумизматиком и изучавањем проблема и прошлости лесковачког рејона.

Три већа економска рада С. Димитријевића (бр.1, 9 и 14 из библиографског прилога) односе се на период старе Југославије.

Обрађујући друштвено-економски развитак старе Југославије, проблеме њене индустрије и рударства, класне односе у пољопривреди, а посебно положај радничке класе и улогу страног капитала у њој, С. Димитријевић је пружио солидну основу за изучавање наше политичке историје, посебно историје радничког покрета и проблема радничке класе.

Прикупљајући изворне податке и статистички их обрађујући и анализирајући овај материјал богатим и разноврсним критичким методолошким поступцима, аутор је не само открио и студијски обрадио многе нове аспекте нашег друштвено економског развитка, већ их је једновремено сагледао кроз призму класних односа, извео многе далекосежне закључке и синтезирао их.

Посебну и трајну вредност и новину у науци представља синтетички прилаз систему владавине страног капитала у полуколонијалним земљама и привредно зависним подручјима, његовој организацији и функционисању, као и целовити прилаз општим карактеристикама привредног развитка капиталистичке и полуколонијалне Југославије.

Изучавање привредних прилика у Јужној Србији у XVII веку и њених веза са Дубровником (бр.10, 39 и 46 библиографског прилога) вршена на основу богате дубровачко архивске документације открила су многе почетне елементе капиталистичког развитка и објашњење њиховог нестајања у периоду ратова и турске окупације. Радови из ове области унели су много светла у робно новчану циркулацију између ове српске области и Дубровника. Посебно је обрађено питање организације караванског саобраћаја и услова у којима је он функционисао.

Рад С. Димитријевића на историји радничког покрета Србије и Југославије у многоме носи пионирски карактер. Он је дао прве озбиљне али једновремено и врло солидне студије о Андри Банковићу, Р. Драговићу и Д. Поповићу, Социјалистичким организацијама крајем XIX века и развитку класног радничког покрета до 1905, легалном периоду развитка КПЈ, положају радничке класе у Старој Југославији, политичкој акцији балканских социјалиста, активности српских социјалиста за време Првог светског рата, утицајима Октобарске револуције на југословенски радnички покрет и његовој локалној историји, као и неколико библиографских прегледа о социјалистичком покрету периода до 1918. Захватајући бројне и разноврсне изворе, критички прилазећи свим подацима, успешно их студијски обрађујући, понирући дубоко у услове у којима се радnички покрет развијао, он је пружио основне радове из ових области, који ће упркос евентуалне даље разраде ових питања од стране њеног самог и других аутора да остану трајни допринос у изучавању ових питања.

Аутор је несумњиво велики познавалац српског социјалдемократског покрета и легалног периода развитка КП Југославије. Његови се радови заснивају на целовитом захвату архивске и остале грађе социјалистичке провиненце, широком коришћењу осталих извора, као и разноликом и свестраном прилазу питањима које обрађује, посебно на тесном повезивању привредно историјске проблематике (инфраструктуре) са изучавањем друштвеног развитка и процеса (супраструктуре), што му омогућује не само његов марксистички прилаз, већ и комплексна изградња као правника, економисте и историчара.

Његов обилан рад на изучавању српске средњовековне нумизматике има посебан интерес за нашу националну историју. Полазећи од нумизматичког материјала као извора, сучељавајући га са свим осталим историјским подацима С. Димитријевић долази до многих значајних открића о нашој средњовековној прошлости. Као историчари у потпуности сагледавамо методолошку солидност његових прилаза и анализа и далекосежност констатација и закључака добијених на основи нумизматичког материјала критички и компаративно обрађеног.

Не мање значајан дедопринос С. Димитријевића на пољу локалне историје лесковачког краја. Његови пионирски захвати (XVII век, радnички покрет) а посебно његови економски (социјална структура и аграрна реформа и привредно историјски радови (градска привреда и аграрни односи) дали су не само видне прилоге бољем сагледавању ранијег развитка тог реона, већ пружају основу за изучавање његове перспективе, а неки од њих на пример Историја радничког покрета Лесковца, може да

послужи као модел за обраду локалне историје радничког покрета појединих крајева.

Целокупан досадашњи научни допринос С. Димитријевића, солидност његових истраживачких метода и закључака, као и читава његова студијска оријентација и перспектива, потпуно га квалификују као кандидата за дописног члана Српске академије наука и уметности.

ЗА ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЈУ РАДНИЧКОГ ПОКРЕТА СРБИЈЕ,

Др Милан Борковић, с.р.

Др Младен Вукомановић, с.р.

Др Венцеслав Глишић, с.р.

Др Јован Дубовац, с.р.

Др Надежда Јовановић, с.р.

(Радови се налазе у предлогу чланова Одељења)

СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ,

Предложен за ДОПИСНОГ

научни саветник ЧЛАНА

Предлагачи. академици:

Мехмед Беговић, Душан

Недељковић, Бранислав

Којић и дописни члан

Сава Петковић

Р Е Ф Е Р А Т

Част нам је предложити научног саветника др Сергија Димитријевића за дописног члана Српске академије наука и уметности.

Кандидат је досад, као што се то може видети из приложене библиографије, објавио 22 рада у опсегу књига, 46 већих студија у часописима, збирницима или брошурама и 56 мањих студијских чланака. Ови се радови могу разврстати у четири основне групе.

I Економски развитак наше земље обрађује се у 14 радова у обиму од 1.192 стране у октаву.

Привредни развитак и карактеристике привреде старе Југославије обрађене су у три књиге. Аутор користи сигурне архивске и статистичке изворе, врши многе методолошки врло интересантне, стваралачки обрађене и оригиналне анализе, које омогућују шире и рељефно сагледавање изучаваних проблема и процеса.

Разликујући карактеристике својствене свакој капиталистичкој производњи од оних који су били специфични за стару Југославију и произилазиле из њене економске и техничке заосталости, материјалне зависности од иностранства, дисхармоничности развитка екстрактивне и остале индустрије и изузетно ниског животног стандарда наших радника, аутор је утврдио и проанализирао многобројне аспекте који су давали индустрији старе Југославије полуколонијални карактер, утврдио место и улогу страног капитала у време кад је његов продор достигао свој максимум (око 1940), изучио друштвене факторе крји су имали одлучујући утицај на привредни развитак земље и специфичности тог развитка, утврдио улогу три основна капиталистичка фактора, домаће буржоазије, државног и страног капитала, осветлио развитак економских односа у пољопривреди и развитак индустрије као целине, приказао борбу енглеског и немачког капитала од 1935. до 1941., и констатовао постојање реалне опасности за претварање Југославије у праву колонију са одлучујућим утицајем једне од империјалистичких сила независно од питања одржања њене формалне независности.

Три рада се односе на привреду Јужне Србије и њене везе са Дубровником у XVII веку.

Засновани на богатој архивској документацији, они осветљавају економску улогу и значај дубровачких каравана, друштвене односе у сфери транспорта и робно новчане размене, улогу шпедитерских подузетника – крамара, обим караванске трговине, њену организацију и обезбеђење каравана.

Посебан значај представља изучавање дубровачке колоније као организације и њене улоге у робно новчаним пословима дубровачких трговаца, синтетичко сагледавање улоге дубровачке извозно-увозне трговине и караванског саобраћаја у друштвено-економском развитку Јужне Србије, налажење појава робно новчане привреде и првобитне акумулације капитала, па чак и облика капиталистичке робне производње који су настали и развили се у оквиру турског феудалног поретка.

Рад Дубровачки каравани у Јужној Србији у XVII веку попуњује значајну празнину у нашој привредно историјској литератури не само тиме што се у њему по први пут обрађује питање трговачког транспорта у периоду турске окупације, већ и по томе што се у њему обрађују пороћајни облици капитализма у то доба, нестали крајем XVII века за време аустро-турских ратова.

II Српска средњовековна нумизматика обрађује се у 17 радова са око 770 страна у октаву.

У овим радовима разрешени су многи кључни проблеми из наше националне прошлости, нпр. објашњена појава ћириличких и латиничких натписа на новцу; утврђени критерији за разврставање спорних врста краљевских динара; одређено шта су то крстати и рудници динари и динари a.e1 император који се помињу у архивским изворима; откривене нове српске средњовековне новчане врсте; трећаци (grosi del tercio) и српске аспре; измењене представе о структури новчане циркулације услед присутности ситних врста које се не јављају у оставама; утврђено да је постојала периода (између заузећа Сера и крунисања за цара) кад је Душан био цар Византинаца остајући при том краљ Срба; закључено да је у доба деспота Ђурђа српска држава била подељена на 4 градске области коде су ковале исте новчане врсте; дати профили градских капија приморских градова на основу нумизматичког материјала; реконструисане и приказане многе оставе средњовековног српског новца итд.

Аутор је досад објавио и објаснио 93 непознатих новчаних врста и 12 непознатих општедржавних бакарних врста, у свему 105 врста.

Посебну вредност ових радова представља нов начин третирања нумизматике. Поред уобичајене дескрипције старе и нове новчане врсте разматрају се првенствено са становишта њиховог значаја за нашу националну историју. Новац се јавља као значајан извор за сагледавање и откривање историјске прошлости, за попуњавање наших знања о њој.

III Историја српског социјалистичког покрета и историја радничког покрета Југославије обрађује се у 30 већих радова са око 1.800 штампаних страна, као и у 33 мањих чланака у Југословенској енциклопедији и листовима.

Српски социјалистички покрет од 1890. до 1918, једна је од најизраженијих области ауторове студијске специјализације. Он је полагао велику пажњу носиоцима социдалистичког развитка, обрађујући идеолошку и руководећу улогу А. Банковића, Р. Драговића, Д. Туцовића и Д. Поповића; библиографију ове области, заједничку активност балканских социјалиста и њихове међусобне односе и активности српских социјалиста за време Првог светског рата.

Посебан значај има: широка и исцрпна реконструкција историје радничког покрета од 1895. до 1905. која је извршена у двема књигама заснована на потпуном и критичком коришћењу грађе социјалистичке провиненце допуњеном казивањем преживелих социјалита; сагледавање борбе између носиоца марксистичких схватања и малограђанских социјалистичких струја, као и класни марксистички карактер свих ауторових друштвено економских анализа и осврта на развитак српског социјалистичког покрета и његове активности.

Радови о балканским социјалистима рађени на коришћењу комплетне архивске грађе Друге интернационале, као и српске и бугарске архивске грађе и штампе, откривају велики међународни значај борбе балканских социјалиста. Од посебног значаја за историју југословенских народа, су делови рада Учешће балканских социјалиста у раду Другој интернационали, који осветљавају на нов начин питање односа српских социјалиста према анексионој кризи.

Обрађујући раднички покрет Југославије од 1918. до 1941. аутор обраћа посебну пажњу утицајима Октобарске револуције на југословенски раднички покрет, стварању и развитку Комунистичке партије Југославије 1919-1921., положају радничке класе од 1918-1941. године.

IV Локална историја лесковачког краја обрађена је у 16 већих радова на 936 страна.

Аутор се посебно бави: аграрним односима за време Турака и у вези са народном аграрном реформом; развитком капитализма у Лесковцу; учешћем Лесковчана у првом српском устанку; герилским борбама у Јужном поморављу у то доба; издајничком улогом чорбаџија у борби за ослобођење Лесковца од Турака итд.

Од посебног значаја је Историја лесковачког радничког покрета 1903-1918. која је дата као комплетни приказ и синтеза локалног друштвено-економског развитка структуре и положаја радничке класе и приказа класних односа организација у борби. По својој свеобухватности, исцрпности, методолошким решењима, повезивању привредно историјске проблематике са темељитом обрадом историје социјалистичког покрета, овај се рад може узети као нека врста узора и примерак успеле и код нас сасвим јединствене обраде локалне историје радничког покрета.

На основу укупног рада др Сергија Димитријевића, његовог значајног стваралачког, методолошксг и научног доприноса, тога што је он заиста обогатио нашу науку на четири значајна подручја, што представља солидног студијског радника и прегаоца који ће не само проширивати наша знања из ових области, већ и бити, по нашем мишљењу, веома користан сарадник Одељења друштвених наука, предлажемо га за дописног члана Српске академије наука и уметности.

Референти:

академик Мехмед Беговић, с.р.

академик Душан Недељковић, с.р.

академик Бранислав Којић, с.р.

доп. члан Сава Петковић, с.р.

Б И ОГ Р А Ф И Ј А

Др Сергије Димитријевић родио се 19. марта 1912. у Пироту. Одрастао и матурирао у Лесковцу (1930.) Дипломирао на Правном факултету у Београду (1934). На специјализацији у Паризу, где је постигао два сертификата Високих студија на Правном факултету, као и диплому Института високих међународних студија при истом факултету. Доктор економских наука (1957. у Београду) са тезом Страни капитал у привреди бивше Југославије.

Илегални револуционарни рад од 1931. Други светски рат провео у концентрационим логорима у Француској и Немачкој (Buchenwald). Носилац Споменице 1941. Ратни војни инвалид 80%. Повереник за индустрију Окружног народног одбора у Лесковцу 1946. Директор Економског института Привредног савета владе ФНРЈ (1946-1951.). Наставник политичке економије на Правном факултету у Београду (1946-1952.). Сарадник Економског института Србије (1951-1955.) и Историјског института (1955-1965.), стални спољни сарадник Историјског одељења Института друштвених наука (1958-1961.), стални спољни сарадник Института за изучавање радничког покрета (1962-1965), његов сарадник (1965-1966.) и руководилац секције за изучавање историје југословенског радничког покрета до 1941. (1962-1966.). У пензији од 1. марта 1966.

Вишегодишњи наставник за привредну историју и историју југословенског радничког покрета на постдипломским студијама историјске групе Филозофско историјског факултета (1958/59-1962/63.), Високе школе политичких наука (1960/61) и курсевима за наставнике историје (1957. и 1960.).

Активно учешће (реферати и дискусије) на 27 научних скупова у земљи и 8 скупова у иностранству. .

Члан редакције "Економиста" (1948-1955.), Историјског часописа (1959-1960.), Комисије за III том историје народа Југославије, Зборника (Историје XX века - Том I-II), централне економске редакције Енциклопедије Југославије, Зборника "Историје радничког покрета" (том I-V), Зборника "Токови револуције" (том I-V) и централне редакције за издавање дела српских социјалиста. Главни уредник југословенског дела Зборника "Југословени и Октобарска револуција" (у припреми).

Био је члан стручног савета Архива САНУ (1955-1962).

НАЈВАЖНИЈИ СТУДИЈСКИ РАДОВИ

I Књиге и радови одговарајућег обима (преко 64 стране октава)

1. Карактеристике индустрије и рударства бивше Југославије, Београд, 1949, стр. 99.
2. Социјалистичке радничке организације у Србији на крају XIX века, Београд, 1953, стр.85
3. Градска привреда старог Лесковца, Лесковац, 1952 стр, 153.
4. Библиографија социјалистичког и радничког покрета у Србији, Београд, 1953, стр. 215.
5. Историја радничког покрета Лесковца и околине 1903-1918, (посебан отисак из Споменице лесковачког радничког покрета, Лесковац, 1954,стр. 218.
6. Грађа за проучавање Лесковца и околине, Лесковац 1952, стр. 88.
7. Стрељa, Лесковац, 1954, стр, 75.
8. Радован Драговић (1878-1905) (посебан отисак предговора) Београд, 1954, стр.158.
9. Страни капитал у привреди бивше Југославије, Београд 1958, стр. 323.
10. Дубровачки каравани у Јужној Србији у XVII веку, Посебно издање Историјског института Српске академије наука, Београд, 1958, стр. 207.
11. Српска социјалистичка преводна литература.Београд 1958, стр, 144.
12. Привредни развитак Југославије од 1918-1914.године, Београд 1961, стр. 114 у кварту.
13. Das auslandische Kapital in Jugoslawien vor dem zweiten Weltkrieg, Berlin, 1963, str. 284.
14. Привредни развитак Југославије од 1918-1941. године, Београд, 1962, стр. 173.
15. Контрамарке на средњовековним српским и босанским динарима (Остава из села Руждавице у Ћустендилском крају). Посебан оти-

сак из Историјског часописа XII - XIII, Београд, 1963, стр. 62 и VIII Табела.

16. Проблеми српске средњовековне нумизматике I и II Историјски гласник бр. 1-2 и 3-4, 1957 и два посебна отиска, Београд, 1957, стр, 35 петитом, 8 табела и 27 петитом.

17. Нове врсте српског средњовековног новца,.Старинар, Нова серија, књига IX-X, 1958/1959 ц посебан отисак, Београд, 1958-1959, стр. 137-168 in folio

18. Нова серија нових врста средњовековдог српског новца, Старинар, Нова серија, књига XV-XVI,1964-1965 и посебан отисак, Београд 1964-1965, стр. 115-142 in folio

19. Црнотравске и лесковачке народне песме Ослободилачког рата и револуције (текстови), објављено (заједно са великим осамостаљеним предговором, другог аутора) као посебно издање Српске академије наука, Српски етнографски зборник, књига : LXXIX, стр. 52-139.

20. Велика Октобарска социјалистичка револуција и развитак класне борбе и револуционарног покрета на југословенским територијама у току првог светског империјалистичког рата и у новоствореној заједничкој југословенској држави, Прилози за историју социјализма, бр.5, 1968. и посебан отисак, Београд, 1968, стр. 118.

21. Партија и СКОЈ у Лесковцу од 1931-1934, сепарат из Лесковачког зборника IX, Лесковац 1969, стр, 13-44 у кварту и Табела 4.

22. Новац кнеза Лазара, Крушевац, 1971, стр. 128.

23. II Брошуре, сепарати и радови одговарајућег обима

24. (до 64 стране у октаву)

25. Димитрије Туцовић, марксистички неимар Српске социдалдемократске странке, Историјски гласник бр. 4, 1949 и посебни отисак, Београд 1949, стр. 7-19 и 110-111.

26. Критички приказ књиге Н. Вуча, Привредна историја народа ФНРЈ, до Првог светског рата, Црвена застава, 1949, бр. 2, стр. 93-116.

27. Унутрашње резерве радне снаге у социјалистичком сектору привреде, Економист бр. 2, 1950, 10-24.

28. Аграрни односи за време Турака у лесковачком крају, Лесковац, 1951, стр. 30.

29. Душан Поповић (1884-1918), студија и библиографија (посебни отисак предговора), Београд 1951, стр. 51.

30. Почеци радничког покрета у Лесковцу, Лесковац1951, стр. 21 .

31. Андра Банковић (1857-1911), Историјски гласник бр. 1-2, 1951 и посебни отисак: Београд, 1951, стр. 73-82.

32. Страни капитал у привреди бивше Југославије, Београд 1952, стр. 43.

33. Социјална структура села и аграрна реформа у Лесковачком округу, Лесковад 1946, стр.23.

34. Борба с Турцима под Скобаљићем, Лесковац 1951, стр. 42.

35. О књизи Љ.Протића "Развитак индустрије и промет добара у Србији у време Милоша и о неким питањима капиталистичког развитка Србије", (посебан отисак предговора), Београд 1953, стр. 15.

36. Библиографија радова Р. Драговића (посебан отисак прилога књизи), Београд 1954, стр. 11.

37. Стари Лесковац као просветни и културни центар, Лесковац 1950, стр. 21

38. Лесковачка енциклопедија, Лесковац 1952, стр. 30

39. Тако је некад било, Лесковац 1951, стр. 24.

40. О национализму лесковачке буржоазије, Наше стварање бр. 1, 1955 и посебан отисак: Лесковац 1955, стр. 29.

41. Дубровачка трговина у Лесковцу и околини и улога дубровачке колоније у Прокупљу, Наше стварање бр. 2-3 и посебан отисак: Лесковац 1955, стр. 54.

42. Почеци радничког покрета у власотиначком крају, Зборник: Трагом другог јужноморавског одреда, 1955, стр. 87-97.

43. Владавина страног капитала у бившој Југославији (Посебан отисак из Зборника "Из историје Југославије), Београд, 1958, стр. 20.

44. Српски средњовековни бакарни новац, Историјски часопис бр. 1959 и посебан отисак: Београд 1959, стр. 27-45 и VI Табела.

45. Хронологија Душановог царског новца, Историјски часопис бр. 9-10, 1959 и посебни отисак: Београд 1959, стр. 113-138 и VIII Табела.

46. Српски социјалисти и уједињење Југославије. (Комуникација на конгресу историчара у Загребу), Архивски алманах бр. 2-3, 1960 и посебан, отисак Београд 1960, стр. 187-193.

47. Југославија - Привредни развитак од 1918-1941. Југословенска енциклопедија IV, Београд, стр.640-651 у кварту (стубаца 25,5)

48. О неким питањима дубровачке трговине у Јужној Србији, Историјски гласник бр. 1-4, 1962.год. Београд, 1962, и посебан отисак: Београд 1962, 210-231 петитом.

49. Балкански социјалисти и први светски рат (комуникација на IX међународном конгресу историчара у Штокхолму, Прилози за историју социјализма бр. 1,1964 и посебан отисак: Београд 1964, стр. 11.

50. Заједнички новац царева Јована V Палеолога и Јована VI Кантакузина, Зборник радова византолошког института, књ. VIII, 47-52 и посебан отисак: Београд 1964, стр.47-52 и 1 табела.

51. Стварање и развитак комунистичке партије у легалном периоду њеног постојања (1919- август 1921) - посебно поглавље у Прегледу историје СКЈ, Београд 1963, 33-85.

52. Дискусија о Прегледу историје СКЈ одржана у Загребу, Путови револуције бр. 3-4, 1964, стр. 387-396.

53. Нумизматика а/Србија б/ Збирке, Енциклопедија Југославије VI, Београд, 1965, 318-320 - у кварту (стубаца 4,5).

54. Дискусија о Прегледу историје СКЈ одржана у Сарајеву, Прилози (Института за историју радничког покрета у Сарајеву) I, 1965, бр. 1, стр.427-437.

55. Српски социјалисти и стварање СКЈ, Зборник: Српска социјалдемократска партија (симпозијум Туцовић), Београд 1965, стр. 27-37 (постоји и сепарат под тим насловом који обухвата радове 53 и 54).

56. Српска социјалдемократска партија и рат, Зборник Српска социјалдемократска партија (симпозијум Туцовић), Београд 1965, стр. 39-65.

57. Дискусија на симпозијуму Д. Туцовића, Зборник: Српска социјалдемократска партија, Београд, 1965, стр. 278-284, 310-314, 321-325.

58. Le mouvement socialiste et ouvrier /historiographie/, део књиге: Historiographie Yougoslave 1955-1965, Београд, 1965, стр. 274-284.

59. Нова серија нових врста српског средњовековног новца II, Старинар XVII, Београд 1966; Постоји и сепарат Београд 1966, стр. 77-88 у кварту и VIII табела.

60. Учешће балканских социјалиста у Другој интернационали од њеног стварања до Међународног социјалистичког конгреса у Копенхагену (1889-1910), Зборник: Прилози за историју социјализма бр.3, Београд 1966, Постоји и сепарат, Београд 1966, стр. 63.

61. Српски средњовековни новац нађен у току ископавања на Новом Брду, Зборник Народног музеја у Београду V, Београд 1967, Постоји и сепарат: Београд 1967, стр. 271-308 и VIII табела.

62. Нова серија нових врста српског средњовековног новца III, Старинар XVIII, Београд 1967, постоји и сепарат Београд 1967, страна 119-138 у кварту и 12 табела.

63. Усвајање искустава Октобарске револуције у југословенском радничком покрету, Југословенски историјски часопис 1968, бр. 3-4, Постоји и сепарат, Београд, 1967, стр. 77-99.

64. Великий октјабр и революционое движение на југословенских територијах (1918-1920. г.), Вопроси истории, бр. 8, август 1967, стр. 3-20.

65. Нова серија нових врста српског средњовековног новца IV. Старинар, нова серија, књ. XIX, Београд 1968. Постоји и сепарат, Београд 1968, страна-203-223 у кварту и VШ Табела.

66. Нова серија нових врста српског средњовековног новца V, Старинар, Нова серија, књ. XX, Београд, 1969, Постоји и сепарат, Београд., 1969, стр.59-81 у кварту.

67. Душан Поповић и македонското прашање во периодот пред балканските војни, Зборник Илинден 1903, Постоји сепарат, стр. 113-123.

68. Новац града Смедерева, Зборник радова Ослобођење градова у Србији од Турака 1862-1867, Српска академија наука, Одељење друштвених наука. Постоји сепарат, стр. 71-86 и Таб. II.

69. Усвојаване опита на октомврийската революција от југословенското работническо движениje. Зборник Октомври и нашата современост, Софија 1968, стр. 313-346.

III Мањи чланци

1. Лењинови чланци у предратној српској социјалистичкој штампи, Радник (Београд), бр. 38, 18. јануар 1951.
2. Продубљавање веза српских и хрватских социјалиста пре пола века, Борба, 1. VIII 1953.
3. Велики штрајк лесковачких текстилаца из 1937, год. чланак у Споменици педесетогодишњице лесковачког радничког покрета, Лесковац, 1954, 276-278.
4. Хисар код Лесковца, Старинар, III серија, VIII-IX, 1933-4, 311-14, и посебан отисак.
5. Лесковачка индустрија, чланак у Зборнику "Лесковац јуче и данас", Лесковац 1936.
6. Стојанка Јовановић-Цанка, "Жена Данас" (Београд) август 1953.
7. Агонија привреде, Недељне новине (Лесковац) бр. 8, 25.11 1934.
8. Проблем високих цена, Недељне новине, II, бр.9, 4. март 1934.
9. Где леже узроци данашње кризе, Недељне новине, II бр. 13, 1. април 1934.
10. О фашизму, Недељне новине бр. 16, 22. IV 1934.
11. Јабланица у кризи, Недељне новине II, бр. 32, VIII 1934.
12. Лечење кризе, Недељне новине II, бр. 37, 16. IX 1934.
13. Рат и његова економска позадина, Наш лист (Пожаревац) II, бр. 57, 30. XII 1934.
14. Срби и народноослободилачка борба, Наш глас (Buchenwald), бр. 17, 7. VII 1945.
15. Студенти на смедеревским улицама, сећање учесника, Рад (Београд), 1. V1955.
16. Из дискусије по питању економске географије, Економист бр. 2, 1950, 66-68.
17. Прва конференција историчара - учешће у дискусији, Историјски гласник бр. 1-2, 188-190, 194-5.
18. – 90. Чланци у Енциклопедиди Југославије I

а) Ајлук
б) Анархисти анархосиндикалисти
в) Банковић Андра
г) Београдско радничко друштво
д) Бедра
ђ) Борба, часопис 1910-14

19. – 94. Чланци у Енциклопедији Југославије II

а) Boue Ami
б) Broquierw B.
в) Бунић Сима
г) Чукарички штрајк

20. – 96. Чланци у Енциклопедији Југославије III

а) Драговић Радован
б) Дубочица

1) – 99. Чланци у Енциклопедији Југославије IV (сем рада бр. 45)

а) Једнакост
б) Јовановић Коста
в) Јовановић Стојанка

21. Личност и дело Радована Драговића, чланак у књижици Програма радничког универзитета "Радован Драговић" Титово Ужице, 1956, 72-76.

22. Социјалистичка штампа у Србији пре стварања социјалдемократске странке, Наша штампа (Београд) I, бр. 2, 21. XI 1955.

23. Стари лесковачки вашари, чланак у публикацији "Од прве индустријске изложбе до петог текстилног сајма", Лесковац, 1957, 4-7.

24. Чланци у Енциклопедији Југославије V

а) Лапчевић Драгиша
б) Лесковац
в) Luczenbacher

25. Вођ Српске социјалдемократије, Политика 20. новембар 1964.

26. – 112. Чланци у Енциклопедији Југославије VI (сем два чланка бр. 51

а) Мартовске демонстрације
б) Нинковић Милица
в) Параспор
г) Петровић Јозо
д) Поповић Душан
ђ) Поповић Милорад
е) Протић Љубиша
ж) Првомајски списи

1. Искуства Октобра, Нин, 5. новембра 1967.
2. У својој земљи, улога организованих југословенских комуниста - повратника из Совјетске Русије у стварању Комунистичке партије Југославије, Борба, 7. новембар 1967.
3. Високо признање за храброст, четири Југословена са највишим одликовањима Црвене армије – Борба, 7. новембар 1967.
4. –120. Чланци у Енциклопедији Југославије VII

а) Рад
б) Раденик
в) Радничке новине
г) Скобаљић Никола
д) Социјал-Демократ

27. Стварање комунистичке партије Југославије, 50 година 1919-1969, бр. 1, 11. март 1969, Посебан прилог "Вести", Титово Ужице.

28. Душан Поповић и социјалистички покрет, Комунист 19 и 26. јуни и 3. јули 1969.

IV Избор чланака и редакција следећих књига

а. Изабрани списи Душана Поповића, Београд 1951
б. Изабрани списи Радована Драговића, Београд 1954.(са Л. Стефановићем)
в. Споменица педесетогодишњице радничког покрета Лесковца и околине, Лесковац 1954.
У ову врсту радова спадају (избор без редакције):
г. Израда основног пројекта и избора за Изабране списе Димитрија Туцовића (цела I и делимично II објављена књига)
д. Израда предлога за Зборник материјала за историју Српске социјалдемократске странке (III том Историјског архива КПЈ -/представља скраћење тог предлога).

V Радови у штампи (предато издавачу)

1. Die Teilnahme der Balkansozialisten an der Tatigkeit der Zweiten Internacionale von ihrer Grundung bis zum internationalen Sozialistenkongress in Kopenhagen /von 1889 bis 1910/ - Internationale Jahrbuch fur Geschichts unterricht – са 30 s.

2. Нова серија нових врста српског средњовековног новца VI - Старинар - 25 куцане стране и VIII табела.

3. Редактирано учешће у дискусији о Прегледу историје СКЈ одржано у Београду - 14. куцаних страна

4. Редактирано учешће у дискусији о Прегледу истори је СКЈ одржано у Војно историјском институту -15 куцаних страна.

5. Реферат о досадашњој дискусији поднет на закључном симпозијуму о Прегледу историје СКЈ (1,87 ауторских табака) који ће бити објављен заједно са учешћем у овој закључној дискусији.

6. Сабрана дела Д. Поповића I са предговором (са 9 табака) коментарима (са 4 табака), библиографијом (са 2 табака) и животописом (са 4 табака), тј. укупним властитим прилогом од са 19 табака, Нолит, Београд

7. Србија - Новац - Енциклопедија Југославије VIII, 30 куцаних страна.

8. –11. Мањи чланци из Енциклопедије Југославије VIII

9. а. Српски занатлидско-раднички савез

10. б. Стоцкерт Карл

11. в. Туцовић Диглитрије

12. г. Учитељска борба

13. Gegenkriegspolitik der serbischen socialistischen Bewegung im Jahre 1914, Реферат на V симпозијуму у Линцу одржаном 16-20. септембра 1969, 16 страна куцаног текста.

14. Проблем постојања, револуционарне ситуације и револуционарног руководства 1919. Реферат на симпозијуму у Сплиту одржаном 29 - 31. октобра 1969, 60 страна куцаног текста.

15. Акција за формирање интернационалних бригада и одлазак југословенских добровољаца преко Париза - За зборник Југословени у Шпанији, 17 куцаних страна.

16. Развитак марксизма у Србији до 1918. - Реферат на симпозијуму Српске академије наука и уметности 1970. 50 куцаних страна (са напоменама).

17. Нова серија нових врста српског средњовековног новца VII, Старинар, 46 куцаних страна и XII табела.

18. Центрумаши у Србији и Босни и Вуковарски конгрес Зборник симпозијума о Вуковарском конгресу, 96 куцаних страна.

19. La politique des socialistes Serbe durant la Premiere guerre mondiale, rapport an VI Linzer Konferenz der historiker der Arbeiterbewegung september 1970, 5 куцаних страна.

20. Новац кнеза Лазара у односу на новац других обласних господара, Зборник симпозијума о Лазару, Крушевад, 1971, стр. 68 и XII табела.

21. Социјалистички раднички покрет у Београду до 1918, за Историју Београда у редакцији Др В.Чубриловића.

ПОЗИВ ЗА СКУП "О ЖИВОТУ И РАДУ СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА" (18. НОВЕМБАР 1983)

О ЖИВОТУ И РАДУ ДР СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА

Поводом значајних јубилеја др Сергија Димитријевића: педесетогодишњице пријема у Партију, педесет година плодног научног рада и навршених седамдесет година живота - Народни музеј и Народна библиотека "Р.Домановић" у Лесковцу организују СКУП О ЖИВОТУ И РАДУ ДР СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА, најстаријег партијског радника и револуционара лесковачког краја, научног радника који је обогатио историографију бројним делима за која је добио висока признања.

Као што је познато, Сергије Димитријевић је 1933. год. примљен у чланство КПЈ од стране Благоја Николића и Косте Стаменковића. Почетком тридесетих година учествује у демонстрацијама против диктатуре, а од краја 1931. обухваћен је илегалном комунистичком организацијом. Повезао је илегално партијско руководство у Лесковцу са Покрајинским комитетом у Београду, и одржавао везу ПК са Кумановом и Светозаревом. Био је делегат на IV партијској конференцији за Србију одржаној у Београду 1934. Од почетка 1935. активно делује у међународном радничком покрету и био члан више значајних међународних форума и организација.Партијско-политички је активно деловао и у концентрационим логорима у Француској и Немачкој.

Богата и разноврсна студијска активност Сергија Димитријевића захвата шест слојевитих области: историју социјалистичког радничког покрета Србије ("Социјалистичке радничке организације у Србији на крају XIX века",1953., "Социјалистички раднички покрет у Србији 187о-1918", 1982.и др.); историја радничког и комунистичког покрета Југославије ("Стварање и развитак КПЈ од 1918. до 1921", у штампи, прво поглавље "Прегледа историје СКЈ" и др.); привредну историју Србије ("Дубровачки каравани у јужној србији у XVII веку", 1958.); привредну историју Југославије ("Страни капитал у привреди бивше Југославије",1958.); историју српске средњовековне нумизматике ("Оставе средњовековног српског новца до 1371.",1981.) и историју лесковачког краја ("Историја лесковачког радничког покрета до 1918. године", 1954., "Историја Лесковца и околине 1918-1928.", 1983.).

Имајући у виду све ове области научног рада др Димитријевића, организатори Скупа Вас позивају да, адекватно Вашим интересовањима, узмете стваралачко учешће у осветљавању његове научне активности.

Молимо Вас да нас до 2о. октобра обавестите о Вашем учешћу и евентуално формулишете тему, како бисмо сачинили програм. Пријаве и прилоге слати на адресу: Народни музеј, Лесковац.

СКУП ЋЕ СЕ ОДРЖАТИ 18. НОВЕМБРА 1983. ГОДИНЕ У 10 ЧАСОВА У БИБЛИОТЕЦИ ТЕХНОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА У ЛЕСКОВЦУ (Дурмиторска 19).

Прилози са овог Скупа биће објављени у наредном броју "Лесковачког зборника".

С другарским поздравом,

Народна библиотека
Директор,
др Никола Цветковић, с.р.

Народни музеј
Директор,
Хранислав Ракић, с.р.

СЛАВОЉУБ ЦВЕТКОВИЋ, ЖИВАН СТОЈКОВИЋ

IN MEMORIAM, Др СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ - 19. МАРТ 1912 – 10. АВГУСТ 1987.[1]

Истакнути историчар, револуционар и антифашиста др Сергије Димитријевић рођен је 1912. у Пироту. Гимназију је завршио у Лесковцу 1930. године где се и укључио у револуционарни омладински покрет. Био је активни учесник илегалног револуционарног студентског покрета од 1931. године и организатор и руководилац скојевске организације у Лесковцу 1932-1934. Члан је КПЈ од 1933. године и повезао је Окружни комитет Лесковца са Покрајинским комитетом за Србију. Одржавао је везе ПК Србије са Јагодином, Параћином, Кумановом и Велесом и био је учесник IV партијске конференције КПЈ за Србију 1934. године.

Дипломирао је на Правном факултету у Београду 1934. године и по директиви Партије отишао је на постдипломске студије у Француску. У Паризу је био југословенски представник у Међународном студентском комитету против рата и фашизма и представник КПЈ у Међународном комитету за формирање интернационалних бригада. Био је југословенски представник и референт на Међународној омладинској конференцији против рата у Бриселу 1936. године. Дипломирао је у Паризу на Институту високих међународних студија Правног факултета 1938. године. За време студија у Паризу, под илегалним именом Роберт, био је представник КПЈ у Међународном комитету за формирање интернационалних бригада. Организатор је одласка југословенских добровољаца за Шпанију преко Париза и представник у Балканском антифашистичком комитету 1938-1939. године. Од 1935. године налазио се у руководству југословенске партијске организације у Француској (Југословенска подсекција КП Француске – Коминтерне) чији је секретар био од јесени 1935. до јесени 1937. године. За време боравка у Паризу С. Димитријевић је припадао и КП Француске, ћелији коју је у почетку водио чувени физичар Жак Соломон. На почетку другог светског рата радио је под руководством Бориса Кидрича на спасавању међународних антифашистичких бораца и комунистичких кадрова, а од октобра 1939. до априла 1945. био је у концентрационим логорима Француске и Немачке. Био је југословенски представник у Међународном партијском комитету концентра-

1 У чланку је као датум смрти погрешно наведен 12. август.

ционог логора Вернет и организатор борбених група за ослобађање затвореника у логору Бухенвалд. Носилац је Партизанске споменице 1941. године.

После рата био је повереник за индустрију Окружног народноослободилачког одбора у Лесковцу, а 1946. године постаје директор Економског института Привредног савета ФНРЈ. Активно је суделовао у креирању економског система Социјалистичке Југославије. Предавао је политичку економију на Правном факултету у Београду до 1952. године, а затим је радио у Економском институту Србије и Историјском институту до 1965. године. Био је спољни сарадник Одељења за историјске науке Института друштвених наука а до пензионисања 1966. године био је научни саветник Института за изучавање радничког покрета.

Докторирао је на Правном факултету у Београду 1957. године са тезом „Страни капитал у привреди бивше Југославије". Бавио се економском историјом, историјом Србије, историјом радничког покрета и СКЈ, нумизматиком и историјом Лесковца. Организатор је рада на историји Савеза комуниста Југославије и један од аутора историје СКЈ 1963. и 1985. године. Од 1949. године суделовао је у припремању и издавању „Историјског архива КПЈ", а у рукопису му је остао материјал о Оснивачком конгресу КПЈ. У припреми за штампу налази се и рукопис „КПЈ у легалном периоду". Др Сергије Димитријевић био је и зачетник рада на савременој историји Југославије и до сада је објавио више стотина научних и стручних радова. За књигу „Радован Драговић и стварање класног радничког покрета и Социјалдемократске странке у Србији", Београд 1978. године, добио је Нинову награду за публицистику. Поред научног рада бавио се и колекционарством а из његове збирке разгледница објављена је ове године књига „Поздрав из Београда".

Најзначајнији објављени радови др Сергија Димитријевића су: "Карактеристике индустрије и рударства бивше Југославије", Београд, 1949; "Градска привреда старог Лесковца", Лесковац 1952; "Социјалистичке радничке организације у Србији на крају XIX века", Београд 1953; "Историја радничког покрета Лесковца и околине", Лесковац 1954; "Страни капитал у привреди бивше Југославије", Београд 1958; "Српска социјалистичка преводна литература", Београд 1958; "Привредни развитак Југославије од 1918-1941", Београд 1962; "Велика октобарска социјалистичка револуција и развитак класне борбе и револуционарног покрета на југословенским територијама", Београд 1968; "Новац кнеза Лазара", Крушевац 1971; "Лесковачка гимназија од 1918-1941". Лесковац 1979; "Оставе које садрже српски средњовековни новац из периода до 1371 године", Београд 1981; "Учешће балканских социјалиста у Другој интернационали",

Београд 1966; "Развитак марксизма у Србији до 1919", Београд 1973.

Славољуб Цветковић

*

У име града Лесковца, чији је заслужни грађанин био, од др Сергија Димитријевића се опростио др Живан Стојковић, председник ОК ССРН Лесковца и декан Технолошког факултета:

Поштовани друже Сергије,

Ако срце града може да задрхти, задрхтало је данас за Тобом, човеком који је своја прва животна искуства стицао у црвеном, радничком и револуционарном Лесковцу и припадао му до краја живота. Био си и остао део нашег града, његов изданак, знао да осетиш његов пулс, да му свим својим бићем припаднеш, откриваш његове вредности да га увек изнова препознаш, волиш његове људе и цениш народни дух, да обогаћујеш његов живот.

И нећемо данас, драги наш Сергије, да покажемо колико нам је тешко јер Ти то не би допустио, нећемо јер у свом животу ниси дозвољавао места за тугу, нећемо јер смо Те волели и поштовали као свог драгог суграђанина, као пријатеља, борца и неуморног радника, научника и публицисту, као део специфичног лесковачког колорита који си знао да обогаћујеш у нашој средини и ван ње, у Југославији и свету. Био си и остао наш по духу, ентузијазму, енергији и пословности, по жељи да се у животу дâ што више, да се Лесковцу поклони све, да се остави за поколења у име оних који су носили прогрес, у име скојеваца и комуниста, логораша и бораца, интернационалиста. Импоновао си нам великом интелектуалном снагом, невиђеном ерудицијом, пленио непосредношћу, био драги чика Сергије и храбрио нас у свакој прилици.

Поносни смо, драги Сергије, што си био наш суграђанин и што ћеш то вечито и остати. Зато желимо да Ти се захвалимо за чињено непрекидно обогаћивање, за учешће у стварању историје Лесковца. Са поносом истичемо да си управо у нашем граду 1930. године постао скојевац, 1933. члан Партије, да си био истакнути организатор комунистичког покрета и скојевских организација 1932. године и припадао угледној комунистичкој породици Милана Димитријевића. Посебно смо Ти захвални на афирмацији Лесковца, за његово представљање у радничком покрету и у

научном свету. Ову дужну захвалност изражавам и у име генерација које си подстицао да се баве научним радом, давао корисна упутства и идеје, храбрио и учио да научно мислимо и да се боримо за истину.

Уважена породицо Димитријевић,

У овом тешком тренутку опроштаја од човека, хуманисте, плодног писца, супруга и оца, у име друштвено-политичких организација, Скупштине општине и радника Лесковца захваљујем се на несебичној подршци и опредељењу да живот посветите револуционарној борби и научном раду друга Сергија и тиме му омогућите да деценијама плодно ствара. Уз изразе дубоког саучешћа посебну захвалност дугујемо драгој Нади Димитријевић која му је читавог живота била верни пратилац, стрпљиво му помагала у научном раду, искрено и крајње несебично га неговала како је то само она умела и знала.

Драги наш Сергије,

Град Лесковац се данас са тугом опрашта од Тебе, од свог заслужног носиоца медаље за изванредан допринос за његов укупни развој, јер су Твоје име и животно дело уско везани за сваки његов корак напред, за сваки његов успех. И зато, нека Ти је вечна слава и хвала!

*

У име друштвено-политичких организација и грађана месне заједнице „Братство-јединство“ у Новом Београду и грађана Београда од др Сергија Димитријевића се опростио Љубомир Крстић, председник скупштине Месне заједнице:

У овом болном тренутку опраштамо се данас овде у Алеји заслужних грађана, од нашег драгог сугрђанина, врлог и истакнутог револуционара, радничког првоборца, оданог комунисте и великог научника др Сергија Димитријевића.

Опраштамо се од једне грандиозне личности југословенског и међународног радничког покрета која је на свом несусталом животном и борбеном путу, револуционарним деловањем и добром писаном речју, оставила дубок траг и завештање будућим генерацијама у борби за развој нашег самоуправног социјалистичког друштва.

Друг Сергије Димитријевић се од најраније младости, тако рећи из школских дана определио за напредни раднички и комунистички покрет – за борбу против класног непријатеља.

Поникао је, растао и развијао се у крилу напредне комунистичке породице у срцу црвеног радничког Лесковца.

Опраштамо се од носиоца „Споменице 1941. године“, резервног потпуковника ЈНА, револуционара, хроничара, историчара, научника, професора Универзитета, доктора наука, комунисте од 1933. године, блиског саборца пок. и легендарног Иве Лоле Рибара, Бориса Кидрича и других истакнутих ликова југословенске револуције и народноослободилачког покрета.

Сергије Димитријевић је један од истакнутих учесника и југословенских представника и у разним међународним комунистичким и радничким форумима.

Храбро је преживео тешко страдалаштво у злогласном немачком логору Бухенвалд.

Од 1946. године па све до смрти био је становник вољеног Београда. Годинама је поред многобројних обавеза био и активиста МЗ „Првобораца“ у општини Врачар.

Доласком 1975. године у садашњу МЗ „Братство-јединство“ Нови Београд, иако нарушеног здравља, са 100% инвалидитетом, наставља своју активност у друштвено-политичким организацијама и органима Месне заједнице.

Као врстан предавач, овај искусни и опробани револуционар, дао је значајан допринос у идејно-политичком образовању, оспособљавању и уздизању партијског чланства ове најмногобројније Месне заједнице у Београду.

Тај свој ентузијазам, знање и стваралачко искуство са посебним одушевљењем преносио је на млађе генерације.

Тако је то ишло све дотле док га тешка болест није савладала.

Иако врло лошег здравственог стања друг Сергије је увек налазио снаге да уради све оно што је сматрао својом комунистичком, хуманом, људском и стваралачком обавезом, пишући и објављујући све оно што ће генерацијама које долазе остати као залога лепше будућности.

Свим срцем био је везан за његов Лесковац и југ Србије.

Он то није скривао већ се тиме истински поносио, доказујући ту љубав бројним књигама и записима о богатој револуционарној прошлости и традицијама пролетерског Лесковца и борбеног југа Србије.

Није претерано рећи овом приликом кад се помене и каже Југ Србије мисли се на Сергија Димитријевића и обратно кад се каже Сергије Димитријевић мисли се на југ Србије.

Драги наш друже Сергије,

У овом, за све нас присутне, тужном тренутку опраштам се од Тебе у име Твојих другова, сабораца, пријатеља, комшија као и свих грађана наше Месне заједнице, општине Нови Београд и града Београда које си свим својим срцем волео управо тако као што си волео и Твој Југ Србије.

НЕКА ТИ ЈЕ ВЕЧНА СЛАВА!

Лесковачки зборник, XXVIII, 1988, стр. 363-365.

МИЛОШ МАЦУРА

СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ - ЛИЧНО

Драга другарице Надо,

упркос великог посла, спремио сам текст који приближно одговара оном што сам говорио на Сергијевом састанку. Нажалост, није идентичан, јер сам затурио белешку.

Хоћете ли Ви упутити текст уреднику?

Поздрав и поштовање,

10/IV. 90 Милош Мацура

Поштовани и драги професоре,

Најсрдачније Вам се захваљујем на послатом рукопису ''Сергије Димитријевић – лично'' који је већ у штампи. Срећна сам да сте упркос Ваше велике заузетости нашли времена и за то, и још једном Вам хвала.

Хтела сам одмах да Вам се јавим и захвалим, но како имам још једну молбу за Вас, бојала сам се да не буде превише с моје стране и сваки дан сам то одлагала.

Ево о чему се ради. Ја не познајем друга Гојка Николиша, па Вас молим, ако Вам није тешко, када он буде долазио у Академију да му покажете ове фотографије које Вам шаљем, јер би можда могао да препозна некога на њима. Три фотографије су са мајског излета у Смедерево 1934. год. на коме је учествовао и друг Гојко Николиш, о чему је писао, а две су са излета на Авалу. Сергије, који је такође био на овим излетима, сачуваo их је. Но оне ће бити далеко интересантније и употребљивије ако се идентификују лица на њима. Можда ћете и Ви некога препознати, јер то су и Ваши другови. Имена оних које препознате напишите на полеђини слике, па нека ми их Ваша секретарица врати.

Не знам да ли би друга Николиша интересовала сачувана Сергијева писма из логора Verne, la Guiche и Noé?

21. април 1990 Поштује Вас и срдачно поздравља

Надежда Димитријевић

Ул. Јурија Гагарина бр. 123/124

11070 Нови Београд

тел. 153-426

СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ – ЛИЧНО

У зборнику радова ''Живот и дело др Сергија Димитријевића'', који је објављен у част драгог нам друга и пријатеља, мој прилог говори о Сергијевом доприносу економској науци. Делом због тога, а делом и због моје инклинације ка егзактнијој страни друштвених наука, тај прилог је, за разлику од других, остао некако сув и рекао бих, безличан. На данашњи дан, кад поново изражавамо пошту и захвалност Сергију Димитријевићу за оно што је урадио, не бих желео да моја реч остане таква. Стога се нећу задржавати на анализи његовог доприноса нашој младој економској науци, о чему је, уосталом, у зборнику довољно речено. Уместо тога, подсетићу присутне на три епизоде из Сергијевог живота које говоре о суптилности његове природе и разноврсности његовог рада.

Међу многим активностима у којима је Сергије учествовао у току свог студентског борављења у Београду почетком тридесетих година, готово да се не помиње његов рад у ''Клубу брђана'', организацији којој су већином припадали старији скаути – студенти, интелектуалци и радници. Са порастом опасности од фашизма јачао је антифашистички покрет, а у његовом оквиру растао је и значај сваке масовне организације, па и скаутске. Као и у многим другим скаутским организацијама тако је и у ''Клубу брђана'', захваљујући Сергију и другим члановима негован слободарски и антифашистички дух, тако карактеристичан за оријентацију омладине оног доба. Организовани су радни састанци клуба и излета, а на предавањима и у дискусијама расправљано је не само о општим, већ и о актуелним питањима демократије, националсоцијализма и његовог друштвеног уређења. Сергије је умео да нађе многу прилику да у ондашњим прохибитивним приликама нешто каже и о Совјетском Са-

везу. Остаће по томе у сећању успела изложба о скаутима у свету, коју је организовао у Земуну, некако пре одласка у Париз.

Ако смо већ тада могли уочити његов смисао за ситан и готово невидљив васпитни, политички и културни рад, његову способност да покрене и организује велике подухвате могли смо тек касније сагледавати. Први је такав велики подухват претстављало стварање библиотеке у новооснованом Економском институту, чији је директор био почетком педесетих година. О овој библиотеци је много тога познато и често је о њој писано. Мени остаје да покушам да је повежем са осталим манифестацијама његовог рада и ширим интересовањем за стваралаштво.

Подручје Сергијевог интересовања могао сам да наслутим, тих раних педесетих година, приликом једне посете, са Жарком Веселиновим, дому Димитријевићевих. Ширина тог подручја била је изненађујућа, а изненађивала је утолико више што је готово иза сваког пројекта, који је започео, стајала зрела идеја о његовом крајњем исходу и сврси. Али, изненађујућа је била и скромност услова живота породице и спремност Наде Димитријевић да заједно са Сергијем носи тежину бремена остваривања свих тих пројеката. Као да је постојала свест о изузетности мисије и визија оног што се могло очекивати само у најоптимистичкој алтернативи.

Много касније, кад су се велики подухвати Сергијеви материјализовали у значајном доприносу историји српског социјализма, у ванредној литератури о Лесковцу, у јединственој нумизматичкој збирци, или сликовитој историји Београда могао се оценити и карактер његовога стваралаштва, па и сама његова личност као научника и колекционара. Његово стваралаштво пресецало је границе многих научних дисциплина које се баве људском делатношћу у најширем смислу речи. Као научни радник, он је показао битне особине истраживача, сакупљача и обрађивача људских умотворина у најширем погледу. Људске креативности уопште, независно од тога да ли се јавља као економски трактат, као народна песма, као историјска чињеница или политичка идеја, као агитка и плакат, као новчић или анзискарта старог Београда, или пак као проблем страног капитала у предратној југословенској привреди.

Чега се год латио Сергије Димитријевић постало би на свој начин вредност, јер је умео да открије и да валоризује лепоту, реткост и трајност аутентичног људског дела.

ВАСИЛИЈЕ КРЕСТИЋ

О СЕРГИЈУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ - НА РАДИЈУ

Сергеј Димитријевић је једна изузетна личност и, како сам га ја назвао у предговору књиге о којој је реч, особена личност, по много чему особена личност. Особена прво по лепим, широким знањима и интересовањима, по томе да се бавио разним питањима и проблемима у разним временским периодима. Бавио се економијом југословенских земаља, а посебно Србијом, од VIII века до наших дана. Бавио се, такође, историјом Дубровника са становишта економских односа. Бавио се историјом свога краја – Лесковца и околине. Бавио се историјом Првог српског устанка, затим социјалистичким покретом и социјалистичким идејама. Уз то, од школских дана, био је пасионирани колекционар. Почео је са сакупљањем разних археолошких артефаката, до филателистичких збирки, и коначно сакупљањем српског средњевековног новца и уопште нумизматиком. У то је он улагао целу своју личност, на посебан један страстан, истраживачки начин као човек који је изузетно заљубљен у то што ради. Није жалио труда, није жалио ни средства да дође до одређених података, или до одређених материјалних доказа, да би употпунио своје збирке. Дакле, то је човек који заиста заслужује и наше признање, са становишта његових научних достигнућа, а поготову са становишта онога што је оставио у области нумизматике.

Ова књига о којој говоримо, је његово дело које је привео крају још пре но што ће завршити овоземаљски живот. То је књига која је замишљена и требала да буде објављена под називом „Лепота српског средњевековног новца“. Она је и компонована тако, имала је задатак, заиста, да покаже све вредности, све квалитете, сва достигнућа наших средњевековних ковница, и сву ону технику која је достигнута у средњем веку. Ја мислим да је та књига са тог становишта и веома успела, и технички, а и што се тиче објашњења које је дао Сергеј Димитријевић. Иначе, када већ помињемо ту књигу, морамо рећи да је Сергеј Димитријевић био већ на путу да припреми књигу „Каталог српског средњевековног новца“. Нажалост, то није привео крају, али је то сада Академија са својим сарадницима урадила, то је урадила госпођа Лела Гај, и то ће ускоро Академија као књигу приоритетног значаја и објавити. Дакле, то је српски средњевековни новац и каталог оних јединица новчаних, оног новца, који је Сергеј Димитријевић

сакупио током свог живота. То ће бити једна изузетна књига која ће превазићи значај наше домаће науке.

Када је реч о донаторству, Српска академија наука је у својој прошлости имала велике донаторе. Нажалост, те донације су, током времена, због ових свих недаћа које су нас сналазиле у протеклим ратовима до данашњих дана, доста осакаћене, или неупотребљене, или су замрле, или су пропале, али треба рећи да је Сергеј Димитријевић, на својеврстан начин, показао да донаторство, као институција, у нашем народу није замрла. Пре но што ће умрети, Сергеј Димитријевић је дошао у Српску академију наука и уметности, и изнео је своју жељу да целокупну његову пребогату – пребогату у културном смислу, и пребогату у материјалном смислу – заоставштину српског средњевековног новца, поклони Српској академији као донатор. Услов је био да му објавимо ову књигу о којој смо говорили, и да објавимо каталог тог новца. Ту његову жељу, његова госпођа – Нада Димитријевић, је испунила и испуњава је, и ја мислим да ће се то ускоро и остварити када будемо објавили књигу „Каталог српског средњевековног новца“. Дакле, тај особени човек, тај ерудита, тај зналац многих научних дисциплина, тај човек који је оставио за собом на стотине и на стотине библиографских јединица, који је страсно и пасионирано лутао по целој Европи да дође до посебних примерака српског средњевековног новца, и улагао огромна средства у то, показао је која је његова љубав према томе сматрајући да ће Српска академија бити достојан наследник и чувар тог неизмерног блага.

НАДЕЖДА ДИМИТРИЈЕВИЋ

У СУСРЕТ ВЕЛИКОМ ЈУБИЛЕЈУ БЕОГРАДСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА.

НАПРЕДНИ СТУДЕНТСКИ ПОКРЕТ НА БЕОГРАДСКОМ УНИВЕРЗИТЕТУ У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ ТРИДЕСЕТИХ ГОДИНА

(За радио)

Сергије Димитријевић је врло дуго и темељно прикупљао материјал и грађу за целовитију научну обраду напредног студентског покрета на Београдском универзитету. Имао је намере да томе посвети студијску пажњу и да при том укаже на неке нове аспекте, разјашњавајући појединa спорна питања, постављајући на нове основе даља истраживања.

О тим стваралачким намерама, поред осталог, недвосмислено сведоче и две његове последње студије[2] написане на Хвару у зиму 1987. за научни скуп у Нишу ''Напредни студентски покрет у југоисточној Србији''; као и неколико ранијих радова у којима је додиривао и ова питања.

А најбоље сведочанство су бројне белешке, исписи, сећања, архивски и други документи, као и поједине исписане опаске и констатације, прикупљени и организовани у једну целину, у оквиру жуте кутије, велт формата, како је иначе систематично чувао ту грађу.

- У тим белешкама из своје богате архивске збирке вероватно помиње поједине илегалне студентске комунистичке групе на Београдском универзитету? Хоћете ли нам поменути неке појединости у вези с тим?

- Према белешкама Сергија Димитријевића начињеним у разговору са Војином Кртолицом који је октобра 1932 године примљен у илегалну студентску комунистичку организацију у састав његове групе улазили су: Радован Вуковић као секретар, Стефан Митровић, Бора Ковачевић, Милован Ђилас, Митар Мартиновић и обућарски радник можда Рајковић, јер у белешкама стоји знак питања поред имена Рајковић. Ова група је по свој прилици из 1931.

- У пролеће 1932, после демонстрација против Пере Живковића група на Филозофском факултету се увећава. Поред секретара и организатора групе већ поменутог Радована Вуковића, и већ именованих, улазили су: Бранислав Ђурђев, Петрашин Никојевић, Ђока Лопичић, Мирко Бање-

вић, Никола Лопичић, поред чијих имена стоји Филологија; потом је на списку један математичар, поред њега Венијамин Маринковић, германист, Видак Марковић такође германист, и на крају понова се помиње Бора или Божидар Ковачевић. Од свих поменутих означени су као организовани комунисти Војин Кртолица, Милован Ђилас, секретар групе Вуковић, Стефан Митровић, Видак Марковић и Ковачевић.

Питање: Шта је даље било са тим групама? Да ли су се и како умножавале и увећавале?

То је лепо питање. Из самих бележака Сергијевих види се како су се оне умножавале. Већ у септембру 1932, Стефан Митровић и Милован Ђилас формирају нове групе, којима су они на челу. То је био процес омасовљавања напредног студентског покрета који је обухватао нове и нове студенте.

После једне од провала на Универзитету, према белешкама Сергија Димитријевића, дошло је до нове реорганизације групе, када је дошло до хапшења два члана из старе уже групе: Радована Вуковића и Венијамина Маринковића. Сада видимо да су у групи коју води Милован Ђилас, укључени: Војин Кртолица, Бранислав Ђурђев, Видак Марковић, Ђока и Никола Лопичић.

Питање: Шта је био садржај рада тих илегалних студентских комунистичких група на Универзитету:

- Најпре треба подвући да то нису биле читалачке групе како можда хоће да се поједностави или чак минимизира. Те су групе, према белешкама С. Димитријевића, биле организатори демонстрација, мобилизатори, центри окупљања. Они су штампали и растурали летке, умножавали брошуре, например Валерија Карио удата Пап, која је радила у техници, иначе Лесковчанка. Њена фотографија из гимназијских дана објављена је у публикацији ''Партија и СКОЈ у Лесковцу''.[3] Илегалне студентске комунистичке групе биле су ангажоване у борби против диктатуре, потом у освајању стручних удружења од стране комуниста; бориле се за аутономију Универзитета и остварење студентских захтева за побољшање животних услова, например око издавања уџбеника, збрињавање студената, мензе, студентских домова и слично. Може се рећи да су имали реалистички приступ у датим околностима. Тако је на Универзитету временом израстао организован напредни студентски покрет као саставни део револуционарног покрета радничке класе.

3 *Партија и СКОЈ у Лесковцу од 1931-1934.године*, Лесковачки зборник, IX. Лесковац, Народни музеј, 1969, 13-44 + 4 таб.

Питање: Занимљиво би било рећи какви су критеријуми били за пријем чланова у илегалне студентске комунистичке групе?

- Овде треба имати у виду да су то били илегални услови рада и деловања, што је упућивало на обазривост и велику пажњу приликом избора појединаца. Ово ћу вам баш дословце прочитати из Сергијевих бележака. Ево у горњем десном углу стоји ''Студент'', а испод подвучено пише: Критеријуми за примање у студентске илегалне комунистичке организације били су исти као и за примање у партију!

Приступ партије омладини је био широк али се о свему водило рачуна. Илегални услови рада су на то обавезивали.

- Поменули сте да у драгоценој архиви С. Димитријевића постоје исписане опаске и констатације, као и оцене о напредном студентском покрету на Београдском универзитету. Хоћете ли нам навести неке од њих?

На мало пожутелом папиру, Сергије је написао: „Стварање студентске комунистичке илегалне организације било је највероватније један самосталан подухват студената који су се осећали комунистима или били раније организовани, али који тада нису имали никакве организационе везе са Партијом.

Зато су нам у самом почетку говорили да организација која се ствара није ни Ској ни Партија. Зато сам у својим партијским документима и навео да сам тада припадао илегалној комунистичкој студентској организацији. Они другови, који рачунају свој партијски стаж од тог времена, а нису били претходно примљени од неке партијске или скојевске организације испустили су из вида или потпуно заборавили ову чињеницу.“

Питање: Да чујемо још неке појединости, то би свакако било интересантно?

Ево, при руци ми је забелешка о другу Јаши Давичу, колико видим овде из јуна 1949. године. Ту се види да Јашу Давича познаје још из студентских дана од 1931. године када су заједно наступали у дискусијама на семинарима економске групе на Правном факултету. ...''На студентским изборима за Правничко друштво, отприлике у децембру 1932. године он је предлагач и чувар заједничке листе комуниста и групе Мирка Томића... Чини ми се да је на следећим изборима (кандидација М. Лазаревића) већ био чувар наше кутије на једном од изборних места када сам ја био на другом. У то време комунисти су били претворили семинаре у праву политичку трибину. Давичо је заједно са нама редовно сваки пут наступао отворено бранећи марксистичка становишта.''

Питање: Колико нам је познато Сергије Димитријевић је једини студент учесник IV партијске конференције за Србију одржане 30. септембра 1934. године у Београду?

- Добро сте обавештени. То је тачно. Он је учествовао на овој конференцији када је Трајко Стаменковић изабран за организационог секретара ПК Србије, што је познато у литератури. Приликом прославе 30-годишњице од одржавања ове значајне конференције постављена је спомен плоча на згради где је она била и том приликом преживели учесници су се фотографисали. На тој фотографији су поред Сергија, на пример Тодор Вујасиновић, Лазар Лилић, такође учесници конференције.

НАДЕЖДА ДИМИТРИЈЕВИЋ

БЕЛЕШКЕ О СЕРГИЈУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ

I

Димитријевић Софија, мајка С. Дим. Рођена 21. VII 1877, Вологда, СССР.

Љубица и Војин Ћирковић, председник општине у Пироту, кумови на крштењу С. Димитријевића.

Матурска тема:
Сваки ударац мотике,
Сваки дан рада
Отвара нам нова
Скривена блага.
Изасланик Јован Ђорђевић, Сергије матурирао 1930.

С.Д. Дипломирао на Правном факултету Универзитета у Београду 22. октобра 1934 г.

Lens, центар рударског басена Pas de Calais у Француској, где је Сергије Димитријевић , као члан централног руководства југословенске подсекције К. П. Француске (секција Коминтерне) боравио у лето 1935. г. по партијском задатку међу нашим исељеницима.

1937 посећивао двоструки курс Академије међународног права у Хагу.

Ухапшен, на аусвајсу пише: 23. 10. 1939. Сергије каже: 24. 10. 1939. и стављен у логор Rolland Garos. Из Rolland Garosa прелази у логор Vernet у Ariège, на југу Француске.

Милан Димитријевић ухапшен 24. јуна 1941. у Лесковцу, одмах иза фашистичког напада на СССР. Доведен у концентрациони логор на Бањицу 9. јула. Стрељан 16. септембра у Јајинцима.

Доведен у Концентрациони логор Бухенвалд 6. VIII 1944. Internee number 69002. Current number 13187.

С.Д. дошао у Лесковац 10. септембра 1945. Наша реч, 24. VIII 1984. С.Д. *Долазак у редакцију.*

С.Д.: од 1. октобра 1945 год. до 1. септембра 1946 год. био један од уредника „Наше речи“, органа Окружног народног фронта, а од 18-III-1946. год. до 1-IX-1946 год. био члан извршног окружног народног одбора, повереник за индустрију.

Нада је 1. X 1945 – 31. XII 1946 сарадник и администратор "Наше речи".

Приступио у чланство Јединствених синдиката Југославије 29. XI 1945 у Лесковцу.

Године 1946, 12-VIII изабран за хонорарног наставника Правног факултета (за предмет *Политичка економија*), а решењем министра просвете НР Србије бр. 26143 од 3-XII 1946 одређен му је хонорар у висини припадлежности доцента VII положајне групе.

Решењем председника Привредног савета ФНРЈ бр. 12521 од 23-VIII-1946. године постављен на место директора Економског института Привредног савета ФНРЈ са III/1 положајном групом.

Предавање „Решење националног питања у Југославији и став Информбироа према КПЈ по том питању“ одржано 29. јуна 1949 г. у Синдикалној подружници Привредног савета ФНРЈ

Решењем Комитета за научне установе и Универзитет бр. 5621 од 23-VIII-1949. постављен за заменика шефа катедре економских наука.

X Међународни конгрес историчара, 4-11 септембар 1955, Рим. Учествује С.Д. са супругом [Надеждом]. Без реферата.

16. априла 1957 С.Д. поднео реферат „Српски средњовековни бакарни новци“ у Историјском институту САНУ.

За штампу припремио рад „Српски средњовековни бакарни новци“ штампан у историском часопису.

Одбранио докторску дисертацију 5. јула 1957.

Промовисан за доктора наука 12. октобра 1957.

С.Д.: Други конгрес Савеза Друштава историчара Југославије, Загреб 1958.

Откривање споменика у Бухенвалду 14. септембра 1958 г. у 11 часова. С.Д. био у делегацији Југославије и положио венац.

Спомен-медаља за изванредне заслуге на развоју Лесковца „С.Д. доктору екон. наука и публицисти из Београда за нарочите заслуге на издавачкој делатности Лесковца“ поводом прославе 15-год. ослобођења Лесковца. *Политика* 12. X 1959.

Радио интервју са С. Димитријевићем о нумизматичарима. Радио Београд, 19. VI 1960.

XI Међународни конгрес историских наука, Штокхолм, 21-28 август 1960.

XI Congres international des sciences historiques, 21-28 août 1960.

Међународни конгрес нумизматике, Рим, 11-16 септембар 1961. Учествује С. Д. са супругом [Надеждом] без реферата.

1) Орден братства и јединства са сребрним венцем доделио председник ФНРЈ својим указом бр. 3 од 19. јануара 1962.

2) Орден заслуге за народ са сребрним зрацима... указом бр. 3 од 19. јануара 1962.

Сергије Димитријевић

Учествовао на V Међународном конгресу слависта у Софији, 17 – 23. IX. 1963.

С.Д.: Симпозијум Д. Туцовића, Београд 1964 (два реферата).

С.Д.: Саветовање о Првој и Другој Интернационали, Брауншвајаг 1964.

Пета републичка филателистичка изложба, отворена је од 18 – 25 октобра 1964 у читаоници Моше Пијаде бр. 12.

- С.Д. учествовао у групи „Астрофилија“ са издањима марака из свих крајева света.

Филателиста, орган Савеза филателиста Србије, XVI година 1964, бр. 105, Београд – на стр. *3*, укупно стр. 16.

- С.Д. добио диплому и бисту Лењина коју је филателистичко друштво из Одесе дало оном излагачу који на овој изложби изложи највише совјетских марака.

С.Д. добио златну медаљу за колекцију „Космос“ – *Политика експрес* (19. октобар 1964.), *Политика* (20. X 1964.), *Вечерње Новости* (26. X 1964.).

Научни скуп „Српска социјалдемократска партија“ поводом 50 – год. од смрти Д. Туцовића. У Београду од 18 до 20 новембра 1964, учествује С.Д. реферат „Српска социјалдемократија и стварање КПЈ“. (*Политика* 19. XI 1964).

- „Српска социјалдемократија према рату“ - *Политика* 20. XI 1964.

Балканфила – Варна 1965 колекција „Космос“, марке и коверти. Одржана у Варни од 7 – 15. августа 1965. Прва филателистичка изложба Балканских земаља и с правом носи име „Балканфила“ – позлаћену медаљу добио С.Д.

Четврти конгрес историчара Југославије под покровитељством Родољуба Чолаковића (16 – 18 новембар 1965. у Сарајеву).

- Савез друштава историчара Југославије. Друштаво историчара Босне и Херцеговине.

С. Димитријевић: „Социјалпатриотске акције у Паризу за време I светског рата“.

Филателистичка изложба од 25. јуна до 1. јула у Београду. С.Д. добио позлаћену плакету. *Политика* 9. јули 1966.

Друга балканска филателистичка изложба одржана у Истанбулу од 3. до 11. септембра 1966 г.

- Др С.Д. изложио *Космос и Србију* изван конкуренције (члан жирија).

- С.Д. је био члан жирија и комесар – Савеза филателиста Србије.

1967 год.

С. Димитријевић, научни саветник, председник српског нумизматичког друштва, редовни члан Нумизматичког друштва у Загребу (још из предратног периода) једногласно изабран на годишњој скупштини Хрватског нумизматичког друштва од 18. септембра 1966. за њиховог дописног члана, стални сарадник *Југословенске енциклопедије* за нашу нумизматику.

С.Д. један од аутора. Сценарио за документарни филм о стварању Комунистичке партије Југославије. ТВ серије на тему документарног филма „Историја СКЈ“. 1967. год.

С.Д. предавање:

- „Усвајање концепције и искустава октобарске револуције у југословенском радничком покрету“ на симпозију у Котору, „Октобарска револуција и народи Југославије“. 50 година.

Научни скуп о стварању Југославије, Загреб, 27 – 28 децембар 1968.

Делегација СУБНОР-а Југославије на прослави 25 – годишњице ослобођења концентрационих логора Бухенвалд и Дора од 9-13. априла 1970. године. Учествовао С.Д.

Симпозиј „Други (вуковарски) конгрес КПЈ 1920“, Вуковар, 22-23. VI 1970. Учествовао С.Д. са рефератом „Центрумаши у Србији и Босни и Вуковарски конгрес“

Октобарска награда групи аутора (међу којима је и Сергије) за дело „Историја Београда“ додељена 23. децембра 1974. год. у 11 часова у свечаним просторијама Скупштине града Београда.

С. Д. учествује на научном скупу – поводом стогодишњице рођења Радована Драговића, одржан 11-12. децембра 1978, Београд.

Научни скуп „60 – година КПЈ (СКЈ), СКОЈ-а и револуционарних синдиката“, Лесковац, 8. и 9. фебруара 1980, Народни музеј у Лесковцу, Др Сергије Димитријевић: *Развој СКОЈ-а од 1932-1941 године.*

Дводневни симпозијум на тему „Комунистичке општине Србије“, одржан 6. и 7. јуна на Универзитету у Нишу 1980. године. С.Д. није учествовао, послао реферат.

у мају 1981, одржан је на Златибору – Партизанске Воде, Научни скуп „Димитрије Туцовић и раднички покрет Србије“, поводом 100. годишњице рођења истакнутог представника социјалистичке мисли и вође радничког покрета у Србији до Првог светског рата.

Организатори Институт за историју радничког покрета Србије из Београда и Народни музеј из Титовог Ужица. Издата је књига у којој су објављени сви реферати и саопштења са овог научног скупа. Др С.Д.: „Улога и значај Димитрија Туцовића у међународном радничком покрету“.

Научни скуп о животу и раду С.Д., одржан у Лесковцу 18. XI 1983.

С. Д. учествује на научном скупу „Душан Поповић и раднички покрет Србије“ – поводом 100. годишњице рођења – одржаном у Рековцу 3. и 4. октобра 1985. године. Организатори Институт за историју радничког покрета Србије и општинска конференција ССРН Рековац.

Учествује са рефератима:

1. *Душан Поповић и социјалистички покрет.*(Уводни реферат)

2. *Делатност Душана Поповића 1917. и 1918. године.*

Учествује С.Д. на научном скупу „Коста Новаковић у радничком покрету Србије и Југославије“ (Поводом обележавања 100 - годишњице рођења) одржаном у Чачку 16. и 17. октобра 1986. године. Организатори Институт за историју радничког покрета Србије Београд, Међуопштински историјски архив Чачак и Радио – новинска и издавачка радна организација „Чачански глас“ у Чачку. Учествује са рефератом: Коста Новаковић 1916-1918 године.

Пензионисан 12. III 1966 г.

II

- Његова жива партијско - политичка активност није јењавала ни у тешким, често погибељним условима концентрационих логора.

- Активност С. Д. није престајала

- Пружају допунске податке о атмосфери једне средине

- Посебну вредност дају

- Осећајно, емотивно везан

- његово животно, политичко опредељење

- Он и данас траје и корача са нама

У њима је осветљена сурова стварност логорског живота, атмосфера "пасјег времена" са жељом да се не понови. Њихова документарна вредност, надамо се, послужиће будућим истраживачима и другим корисницима као аутентично казивање о нељудским преживљеним страхотама.

У њима је осветљена не само њихова лична активност, већ и многа збивања илегалног рада, деловање многих других учесника, много тога што би без ових сећања дефинитивно покрио вео заборава.

- спознаја прошлости

- Нови рад се јавља као боље и дубље сагледавање прошлости.

- Представио приказ стварности

- Обухвата и многе споредне личности сачуване за будуће истраживаче, студијце и друге кориснике рада услед њихове документарне вредности.

- Информациони материјал до кога смо дошли

- Све оно што треба посебно забележити и сачувати

- Уређена атмосфера једне средине

- о својим логорским данима

Сергије Димитријевић је омогућио садашњим и будућим генерацијама да користе оно што је он за живота сакупио и даровао своме народу и науци

- Оставио је многобројне радове, грађу и фототеку

- Поклонио је дело које само собом прича о прошлости српског народа

Прави завршетак није . тачка, већ ... три тачке, могућност за нова истраживања - Сергијева изрека

- Разлике између фреске и новца постоје. Фреске су статичније - треба констатовати те разлике, објаснити их, утицај цркве, шаблон.

- Новац брже циркулише, брже преноси утицаје, региструје промене

- Милутин на фресци један

- Милутин на новцу различит, зависно од моде, политичких прилика, жене којује имао

- Личност мајстора ковача игра велику улогу

- Владар се јавља у световним и ратничким хаљинама

- Српски новац је много кован али је врло редак јер је претапан. То су радили Турци и остали.

- Др Сергије Димитријевић, *први биограф Радована Драговића*, проучавајући његову личност и дело, с разлогом га је назвао најплеменитијом и најсимпатичнијом фигуром нашег радничког покрета.

- Будући да је Сергије свој живот посветио стварању и развоју револуционарног радничког покрета, да је за собом оставио бројна дела и истраживачке радове, слободно може да се каже да је он у тој области Вук Караџић

III

Перовић Латинка, *Српски социјалисти 19. века*: *прилог историји социјалистичке мисли*. Београд: Службени лист СРЈ, 1995. - 244 стр.

Позади „Регистар“, име Сергија Димитријевића, у фуснотама: стр. 205, стр. 206 „О Андри Банковићу писали су...“.

Лукић Света, *Бивши Београд,* Београд: Агенција „Драганић“, 1994 (Београд; Култура), Издавачка агенција „Драганић“, Градски парк 2, Земун.

Мира Радојевић, *Удружена опозиција 1935-1939,* Београд: Институт за савремену историју, 1994 – 257 стр.

На стр. 247: У Литератури Димитријевић Сергије „Страни капитал у привреди бивше Југославије“, Београд, 1958.

У: Регистар личних имена: стр. 201: Димитријевић Сергије.

На стр. 34; [На стр. 31 почиње, Глава прва: Југословенски комунисти и револуција (до 1921); и ту се наставља], у фусноти 13: Цит. према: Сергије Димитријевић, *Социјалистички радници покрет у Србији*, Београд, 1982, стр. 159. А горе у тексту:... парламентарна борба прихваћена је у потпуности, као један од облика класне борбе пролетаријата. ССДС је „револуционарни социјализам“ тумачила и кроз реформизам – „реформе су моћно средство јачања класне свести и убрзање ослобођења пролетаријата“ (фуснота 13).

Ужички Зборник бр. 21, 1992, *Библиографија чланака Ужичког Зборника по ауторима:* Димитријевић Сергије, 1985 изашао чланак.

Николић Коста, *Бољшевизација Комунистичке партије Југославије*

1919-1929: *историјске последице* /Коста Николић - [1. изд.] – Београд: Институт за савремену историју, 1993 (Београд: Култура) – 208 стр.; 24 цм. – (Студије и монографије / Институт за савремену историју). Библиографија: стр. 191-197. Регистар, ИСБН 86-7403-055-6

Стојковић Живан, Ракић Хранислав, Илић Никола П., *Четници у Лесковачком крају: 1941-1944,* - Лесковац: Народни музеј, 1993. – 174 стр. илустр.

Ајдачић, Дејан: *Жанровска димензија народне поезије*, 1993, Институт за књижевност Београд. Цитира: С.Д. *Народне песме*.

Ђорђевић Милутин, *Пуста река: људи године живот* – Параћин ДД ИП „Вук Караџић“, 1993. – 380 стр. илуст.: стр. 115-117 Косанчић

Митровић Бранислав, *Речник лесковачког говора*, Београд: Lenex 1992 [Коректура и одобрење БИГЗ] штампа БИГЗ. Списак усмених и писмених извора.

55. Сергије Димитријевић, *Грађа за проучавање Лесковца и околине*, Напредак, Лесковац, 1954, 5.

Стр. 515, Библиографија радова о новинарству: историја.

Димитријевић Сергије „Душан Поповић (1884-1918)“, Београд 1951, стр. 51.

Именословар стр. 553

Димитријевић Сергије – 357

Цењеном пријатељу и читаоцу нашег листа Нади Димитријевић.

12. VIII 92. председник скупштине мз Љуб. Крстић

Савремена методологија у теоријској економији, Београд 1986. Економски факултет – Др Милан Еремић, Др Бранислав Боричић, Мр Дубравка Павличић.

Приказ Лесковачког симпозиума [О Сергију]. *Војни лист,* Миша Миладиновић.

Ф. Каниц, *Србија* издање С.К.З. 1991 год. Књига друга; IX, стр. 281 нап. 122 (на стр. 585).

Сергије Димитријевић, *Стрељa. Лесковчани у првом српском устанку (историја и предање*), Лесковац 1954, 53/54.

Данило Кецић, *Војводина у време стварања и међународног путовања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца,* Историја бр. 14, Нови Сад, 1992. Филозофски факултет, Институт за историју, стр. 152.

Сергије Димитријевић, *Привредни развој.*

Prispevki za zgodovino delavskega gibanja br. 1, za 1962 g. str. 327. Франце Клопчић, Сергијев чланак.

Непостојеће врсте за Новаковића.

Лесковачки зборник XXX у издању лесковачког Народног музеја (уредник Бранислав Ракић).

Поводом објављивања зборника „Живот и дело др С.Д.“ у издању лесковачког Музеја одржан је скуп на коме је представљена ова књига, а у овој свесци „Лесковачког зборника“ објављена су излагања учесника тог скупа. Штампана су излагања др Мирољуба Васића, проф. др Добросава Бјелетића, академика Милоша Мацуре, Драгија Стаменковића, Хранислава Ракића и академика Радомира Лукића.

Фотографије представљају вредан и занимљив документ о тренутцима из прошлости нашег града.

Умно развиће Европе – Дрепер.

Колекционар који је скупљао да би уживао, а не да би поседовао и богатио се.

Weltgeschichte herausgegeben von professor dr J.V. Pfluck – harttung, Berlin, Ulistein & Co, 1905. Томова – 5.

Социолошки преглед, 1985, Др. Сретен Вујовић.

IV

Ордење и плакете

Орден рада са сребрним венцем

Балканфила - Варна, 15. август 1965.

За изванредне заслуге у развитку Лесковца

Орден заслуга за народ II реда

Балканфила - Истанбул 1966.

Бухенвалд 1945-1970

Краснодон, златна медаља

Краснодон, бакарна медаља

Београд 1944-1969, плакета

Београд 1944-1974, плакета

Светска филателистичка изложба, Софија 1969, две сребрне медаље

Орден братства и јединства II реда

Балканфила III две медаље

Шест векова Крушевца 1371-1971

СПИСАК ПИСАМА

1. Писмо Крума Николића, сина Милановог брата Атанаса - Анте, Софији и Милану Димитријевићу, упућено из Цариброда јануара 1926.

2. Писмо Николе Анастасова Мушмова (Струга, 14. мај 1869 - Софија, 31. јануар 1942), познатог бугарског нумизматичара, Сергију Димитријевићу, послато из Софије, 30. септембра 1929.

3. Писмо Ериха Шломовића (Ђаково, 1915 – Београд, 1942), југословенског колекционара и трговца уметничким предметима упућено Сергију из Лондона, 128. фебруара 1936. Шломовић је иза себе оставио највећу збирку импресиониста и постимпресиониста на Балкану.

4. Писмо које је Сергију послао из Оцака Золтан Биро, 10. јула 1937.

5. Писмо које је Сергију у Хаг послао из Цириха Ерих Шломовић, 19. јула 1937.

6. Писмо које је Сергије из Хага упутио 28. јула 1937, Светозару Крстићу Този, револуционару и политичару из Вучја.

7. Писмо које је Сергије из Хага упутио 2. августа 1937, Бори Глишићу.

8. Писмо које је Сергије из Хага упутио познатом сликару Бори Баруху (Београд, 19. новембар 1911 - Јајинци, код Београда, 4. јул 1942).

9. Писмо које је Сергије, 9. септембра 1937, писао у возу у Норвешкој, Золтану Бироу

10. Писмо које је Ерих Шломовић послао 24. децембра 1939. из Париза, Милану Димитријевићу у Лесковац.

11. Писмо које је Анка Матић (Бошњаци, 14. април 1911 - Загреб, 25. октобар 2004), педагошки психолог, учесник Народно ослободилачког покрета Југословена у Француској, упутила Сергију из Париза, 24. априла 1945.

12. Писмо које је Сергије упутио Драшку Динићу, 3. децембра 1945.

13. Писмо које је Сергије упутио Борису Кидричу (Беч, 27. април 1912 — Београд, 11. април 1953)[4](Централном комитету Комунистичке партије, 23. децембра 1945.

14. Писмо које је Сергије упутио Централном комитету Комунистичке партије, 23. децембра 1945.

15. Писмо које је Золтан Биро послао Сергију, 26. децембра 1945.

16. Писмо које је Сретен Динић (Велики Шиљеговац, 3. новембар 1875

4 Југословенски и словеначки политичар, један од најистакнутијих руководилаца југословенског револуционарног покрета, учесник Народноослободилачке борбе, председник Привредног савета Владе ФНРЈ и члан Секретаријата Извршног комитета ЦК СКЈ, генерал-потпуковник ЈНА у резерви, јунак социјалистичког рада и народни херој Југославије.

- Лесковац, 30. јул 1949), писац и културно-просветни радник, упутио Сергију, 18. маја 1948.

17. Писмо које је 18. априла 1951, Сергије послао Рудију Супеку (Загреб, 8. априла 1913 - Загреб, 2. јануара 1993 - хрватски филозоф, социолог, психолог и члан Праксис школе марксизма).

18. Писмо које је Риста М. Симоновић (Врање, 20. фебруар 1908 - Врање, 19. мај 1998 - правник, по занимању адвокат, судија и управник Државног архива у Врању, по интересовању историчар, књижевни критичар, новинар), упутио из Врања Сергију, 15. јуна 1951.

19. Писмо које је које је Иван Ренгјео (Илок, 15. мај 1884 - Загреб, 9. мај 1962), хрватски историчар и нумизматичар), упутио из Загреба Сергију, 23. фебруара 1952.

20. Писмо које је 23. фебруара 1953, Сергије послао Рудију Супеку.

21. Писмо које је 11. августа 1953, Сергије послао Одбору за прославу 50 годишњице радничког покрета у Лесковцу.

22. Писмо које је 24. новембра 1953, Милкица послала Сергију.

23. Писмо које је Миодраг Поповић (Обрадовце, Црна Трава, 16. октобар 1920 - Београд, 2005 - историчар књижевности, есејист, песник, приповедач, романописац и професор Универзитета у Београду), послао Сергију, 7. фебруара 1954.

24. Писмо које је Влајко Беговић (Факовићи, код Братунца, 8. фебруар 1905 - Београд, 17. фебруар 1989 - учесник Шпанског грађанског рата и Француског покрета отпора, током Другог светског рата, друштвено-политички радник), послао Сергију, 12. јула 1954.

25. Писмо које је Сергије упутио Влајку Беговићу, 12. јула 1954.

26. Писмо новинара Милојка П. Ђоковића, послато Сергију из Титовог Ужица, 29. децембра 1955.

27. Писмо које је Раде Вуковић послао Сергију 14. марта 1959.

28. Сергијево писмо Мији Шимићу послато 16. марта 1959.

29. Сергијево писмо Мартину Цолеру, преводиоцу његове књиге "Страни капитал у привреди бивше Југославије" на немачки, упућено у Источни Берлин 15. новембра 1960.

30. Писмо које је Драгутин М. Ђорђевић (Лесковац, 31. јануар 1907 – Лесковац, 12. мај 1999), истакнути српски фолклориста, етнограф и свештеник, упутио Сергију, 17. маја 1961.

31. Писмо које је Драгутин М. Ђорђевић упутио Сергију, 29. августа 1961.

32. Писмо које је Томислав Н. Цветковић (Горње Синковце, 1933 —

Лесковац, 2010), књижевник, новинар, дугогодишњи директор Народног позоришта у Лесковцу, уредник недељника Наша реч, часописа Наше стварање и Помак, упутио Сергију, 16. марта 1962.

33. Писмо које је Сергије послао Николају Николову (Цариброд 13. август 1901 - Софија, 17. јануар 1985), своме брату од стрица Петра, 4. априла 1962.

34. Писмо које је Сергије послао 10. јула 1962, нумизматичару Прокешу у Суботицу

35. Одговор Прокеша, послат Сергију 17. јула 1962. из Суботице.

36. Сергијево писмо послато нумизматичару Ефрему Пегану у Љубљану, 6. јануара 1963.

37. Писмо које је Милојко П. Ђоковић послао Сергију 27. јуна 1963.

38. Писмо које је адвокат Радмило Миловановић послао Сергију 3. августа 1963.

39. Писмо које је Франце Клопчич (Лопитал (L'Hôpital у Француској тада у Елзасу у Немачкој) 25. октобар 1903 - Љубљана, 25. април 1984), словеначки историчар, писац, преводилац и комунистички политички активиста, упутио Сергију 8. октобра 1964.

40. Писмо које је Милојко П. Ђоковић упутио Сергију 13. децембра 1965.

41. Сергијево писмо Заједници ЈП. Т. Т. – Одељењу за издавање марака, од 25. децембра 1965.

42. Писмо које је М. Ф. Хенди (M. F. Handy) из Кембрица упутио Сергију 6. априла 1970

43. Писмо које је Драгутин Ђорђевић упутио Сергију 11. октобра 1970.

44. Писмо које је Сергије послао Драгутину Ђорђевићу 14. октобра 1970.

45. Писмо које је Сергије послао Добрију Аранђеловићу 30. децембра 1970.

46. Допис које је Сергије послао Историјском институту 30. децембра 1970.

47. Писмо које је Сергије упутио Српској књижевној задрузи 27. јануара 1971.

48. Писмо које је Сергије упутио Димитрију Ђорђевићу, професору Универзитета у Калифорнији, почетком марта 1971.

49. Писмо које је Сергије упутио Здравку у Дубровник 29. маја 1971.

50. Здравков одговор послат 1. јуна 1971.

51. Писмо које је Сергије упутио рођаку у Русији (Владимир Иванов? чија је сестра Галина Шашина) 27. јуна 1973.

52. Писмо које је Сергије упутио Историјском институту 25. октобра 1973.

53. Писмо које је Сергије упутио Представништву Српске академије наука и уметности, 2. децембра 1973.

54. Писмо које је Франце Клопчич послао Сергију из Љубљане 3. јануара 1974.

55. Писмо које је Петар Брицкиј, брат Сергијевог друга из Бухенвалда, упутио 5. јануара 1974. из Вижнице у Украјини.

56. Сергијево писмо Крсти и Вери, друговима са Хвара, послато 17. фебруара 1974.

57. Сергијево писмо Жарку Петровићу из "Југотона", послато 17. фебруара 1974.

58. Ранково писмо Сергију послато 25. децембра 1974.

59. Писмо које је Мирољуб Васић (1934-1920) упутио Сергију, 20. фебруара 1975.

60. Писмо које је Добривоје Каписазовић (Лесковац, 1906 - Београд, 1993), лесковачки књижевник, композитор и друштвени радник, послао Сергију 27. фебруара 1975.

61. Сергијево писмо послато лекару Николи Миличићу на Хвар, маја 1975.[5]

62. Писмо које је Зденко Штамбук (Бијељина, 12. мај 1912 - Београд, 18. април 1976), политичар, књижевник и публициста, послао Сергију са Корчуле, 30. јануара 1976.

63. Писмо које је Сергије послао Николи Цветковићу са Хвара, 19. марта 1976.

64. Писмо које је Сергије послао Николи Цветковићу са Хвара, 27. марта 1976.

65. Писмо које је Сергије послао Божи и Вери, пријатељима са Хвара, 27. марта 1976.

66. Сергијево писмо Нади, супрузи Аристомена Ристића, послато 30. септембра 1976.

67. Писмо које је Никола Цветковић упутио Агенцији, 6. октобра 1976.

68. Сергијево писмо Народном музеју у Лесковцу, послато 8. марта 1977.

69. Сергијево писмо "Политици", послато 13. јануара 1979.

70. Сергијево писмо Митићу, директору Гимназије "Станимир Вељко-

вић Зеле" у Лесковцу, послато 20. октобра 1979.

71. Писмо Николе Цветковића послато Сергију 13. септембра 1980.

72. Сергијев одговор Николи Цветковићу послат 20. септембра 1980.

73. Писмо које је Ненад Кражић (1941 - Лесковац, 3. јануар 2020), књижевник, сликар и друштвени радник, упутио Сергију, 8. септембра 1981.

74. Сергијев одговор Ненаду Кражићу, послат 2. октобра 1981.

75. Сергијево писмо Петру Качавенди, директору Института за савремену историју, послато са Хвара, 15. јануара 1984.

76. Писмо Мирољуба Васића, послато Сергију 17. јануара 1984.

77. Писмо Милана М. Миладиновића, послато Сергију из Косанчића, 17. јула 1984.

78. Писмо Милојка П. Ђоковића послато Сергију 6. августа 1984.

79. Писмо Милојка П. Ђоковића послато Сергију 17. августа 1984.

80. Сергијево писмо Милану М. Миладиновићу, послато 20. августа 1984, из Охрида.

81. Сергијево писмо послато Милојку П. Ђоковићу из Охрида, 20. августа 1984.

82. Допис Драгана Прље, секретара Института за Историју радничког покрета, послато Пасошком одељењу СУП-а, 15. маја 1985, да би се убрзао поступак продужења пасоша Сергија и Надежде Димитријевић, ради њиховог пута у Лондон.

83. Писмо послато Сергију из Чачка, 16. октобра 1985.

84. Писмо које је Слободан Гавриловић (рођен 23. новембра 1951. у Пријевору код Чачка), касније потпредседник Демократске странке и народни посланик, упутио 3. априла 1986, из Титовог Ужица.

85. Сергијево писмо Золтану Бироу из Париза.

86. Сергијево писмо Огњену у коме га моли за изјаву о револуционарном стажу.

87. Писмо Сергију о концепцији Историјског музеја Србије.

88. Писмо Мартина Цолера Сергију.

89. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 15. октобра 1951.

90. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 24. октобра 1951.

91. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 5. новембра 1951.

92. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 5. децембра 1951.

93. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 16. децембра 1951.

94. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 28. јануара 1952.

95. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 15. марта 1952.

96. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 6. новембра 1953.

97. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 8. фебруара 1955.

98. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 23. јуна 1955.

99. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 21. септембар 1957.

100. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 22. фебруар 1958.

101. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 24. марта 1958.

102. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 10. октобра 1958.

103. Писмо Теодора Веселиновића Сергију, послато 13. новембар 1959.

104. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

105. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

106. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

107. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

108. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

109. Писмо Теодора Веселиновића Сергију.

110. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 21. фебруара 1958.

111. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 7. марта 1958.

112. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 29. септембра 1959.

113. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 16. априла 1960.

114. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 29. септембра 1961.

115. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 10. фебруара 1962.

116. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 20. фебруара 1962.

117. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 5. марта 1962.

118. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 8. марта 1962.

119. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 15. марта 1962.

120. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 14. фебруара 1964.

121. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 13. марта 1964.

122. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 28. марта 1964.

123. Сергијево писмо послато Тодору Герасимову 22. новембра 1964.

124. Писмо Тодора Герасимова Сергију, послато 14. децембра 1966.

125. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 26. децембра 1976.

126. Миланово писмо послато Сергију из Медона у Француској, 26. септембра 1978.

127. Миланово писмо послато Сергију из Медона у Француској, 9. новембра 1978.

128. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 17. новембра 1978.

129. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 24. новембра 1978.

130. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 27. новембра 1978.

131. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 5. децембра 1978.

132. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 12. децембра 1978.

133. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 5. јануара 1980.

134. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 1. фебруара 1980.

135. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 9. фебруара 1980.

136. Миланово писмо послато Сергију из Медона, 10. новембра 1980.

137. Миланово писмо послато Сергију из Увале Скота (Краљевица), 2. септембра 1982.

138. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 2. фебруара 1983.

139. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 3. фебруара 1984.

140. Миланово писмо послато Сергију на Хвар, 8. марта 1985.

141. Ранко Мандић о Сергију.

142. Писмо Ранка Мандића, послато Сергију из Бомбаја, септембра 1983.

143. Недатирано писмо Ранка Мандића, послато Сергију.

144. Писмо Ранка Мандића, послато Сергију, 31. децембра 1984.

145. Писмо Ранка Мандића, послато Сергију, 23. јуна 1985.

146. Писмо Ранка Мандића, послато Сергију, 20. маја 1986.

147. Писмо Ранка Мандића, послато Ефрему Пегану, 30. августа 1987.

АЛЕКСАНДАР Македонски 107
АЛЕКСАНДАР Север цар 91
АЛЕКСИЋ Димитрије 43
АЛТОМАНОВИЋ Никола 111
АНДРЕАШ 111
АНРИ II 132
АНРИ III 132
АНТИЋ Јован 18
АРАНЂЕЛОВИЋ Добри 45, 68
АСЕН Иван II 42, 121, 122
АСЕН Михајло 36, 119
БАЛДУИН Сариа 141
БАЛША III 111
БАЛШИЋ Ђурађ I 41
БАРУХ Бора 8
БЕБЛЕР Алеш 12
БЕГОВИЋ Влајко 24, 25
БЕЛИНГЕР Алфред Р. 141
БЕРНАРД корушки војвода 41
БИРО Золтан 4, 9, 15, 85
БЛЕРИО Луј 129
БОГДАНОВИЋ Богољуб 21
БОГДАНОВИЋ Милан 38
БОДЛЕР Шарл 76
БОЖА и ВЕРА, пријатељи са Хвара 65
БОРИЋ-БРЕШКОВИЋ Бојана 147
БОТИЧЕЛИ Сандро 132
БРАНКОВИЋ Вук 92, 111
БРАНКОВИЋ Ђурађ 41, 111
БРИГС Давид Г. 144
БРИЦКИЈ Григориј 55
БРИЦКИЈ Петар 55
БУКВИЋ Драгутин 26, 84

ВАДЛА Чедо 138
ВАСИЉЕВИЋ М. 60
ВАСИЋ Мирољуб 59, 76
ВЕРКОВИЋ С. 142
ВЕСЕЛИНОВИЋ Теодор 89-109
ВЕСПАЗИЈАН 90, 93
ВИЗЕ Волфганг 137
ВЛАДИСЛАВ краљ 91, 92
ВУЈНОВИЋ Владис 138
ВУКАШИН краљ 41, 111, 123, 124
ВУКЕЛИЋ Ђуро 17
ВУКОВИЋ Крста 21
ВУКОВИЋ Михаило 27
ВУКОВИЋ Раде 27
ВУКЧИЋ Хрвоје 41
ГАВРИЛОВИЋ Слободан 84
ГАЈ ПОПОВИЋ Добрила 141
ГЕРАСИМОВ Тодор 110-124
ГЕРМАНИК 90
ГЛИШИЋ Бора 7
ГОЈКОВИЋ П. 60
ГОЈСАЛИЋ Мила 56
ГОРУНОВИЋ Богољуб 16
ГРОЗДАНОВИЋ М. 60
ГРУЈИЋ Јован 21
ГРУЈИЋ Петар 139
ДЕНЧИЋ Ђорђе 21
ДИМИТРИЈЕВИЋ Владимир 133, 134, 135, 137, 139
ДИМИТРИЈЕВИЋ Лидија 29, 55, 97, 132
ДИМИТРИЈЕВИЋ Љиља 125, 133, 134, 135, 137, 139
ДИМИТРИЈЕВИЋ Милан Н. 1, 10
ДИМИТРИЈЕВИЋ Милан С. 29, 97, 99, 101, 1021, 103, 108, 125-140, 147
ДИМИТРИЈЕВИЋ Нина 29
ДИМИТРИЈЕВИЋ Надежда 11, 12, 15, 22, 29, 31, 33, 43, 44, 64 54, 58, 78, 82, 88, 97, 125, 132, 147
ДИМИТРИЈЕВИЋ Софија 1, 33
ДИНИЋ Драшко 12, 15
ДИНИЋ Сретен 16

ДИНУЛОВИЋ Мила 16
ДИНУЛОВИЋ Предраг 16
ДИНУЛОВИЋ Радивој 16
ДИСКИЋ Владимир 22
ДИСКИЋ Јован 21
ДОМАНОВИЋ Радоје 18
ДРАГОВИЋ Радован 26, 40, 70
ДРАГУТИН краљ 111
ДУШАН цар 41, 93, 111, 121
ДУШАНИЋ Светозар 35, 142
ДУШАНИЋ Слободан 142
ЂОКИЋ Димитрије “Цилипче” 21
ЂОКОВИЋ Милојко П. 26, 37, 40, 78, 81
ЂОРЂЕВИЋ Димитрије 48
ЂОРЂЕВИЋ Драгутин М. 30, 31, 43, 44
ЂОРЂЕВИЋ Јован 18
ЂОРЂЕВИЋ Милан 43
ЗДРАВКО из Дубровника 49, 50
ИВАНОВ Владимир 51
ИВАНОВ И. 117
ИВАНОВИЋ Вељa 16
ИВКОВИЋ Димитрије 105
ИЛИЋ Вукашин 21
ИЛИЋ Ђура 18
ИХЧИЕВ Диаманди 118, 119
ЈАКОВ Светослав деспот 121, 122
ЈЕЛОЧНИК Александар 141, 147
ЈОВАНОВИЋ Ђорђе “Џонче” 21
ЈОВАНОВИЋ Никола 21
ЈОВАНОВИЋ Тихомир 70
ЈОВАНОВИЋ Тодор 21
ЈОВИЋ Ђорђе 21
ЈОВИЋ Михајло 21
ЈУЛИЈА Домна 90
ЈУСТИНИЈАН цар 91
КАПИСАЗОВИЋ Добривоје 60
КАРАВАЂО Микеланђело Меризи 132
КАРАКАЛА 90

КАРИНУС 109
КАРЛО Велики 130
КАРТАРЕВИЋ Ђорђе 21
КАЦЛЕРОВИЋ Триша 26
КАЧАВЕНДА Петар 75
КАУТСКИ Карл 69
КИДРИЧ Борис 11, 12
КЛАУДИЈЕ цар 90
КЛОПЧИЧ Франце 39, 54
КЉУЧАРЕВ Андреј 137
КНЕЖЕВИЋ Д. 68
КОВАЧЕВИЋ Јелена 83
КОНСТАНТИН деспот 117, 118
КОЊЕВИЋ Никола 137
КОСТИЋ Тодор 21
КОТРОМАНИЋ Стеван 116
КОТРОМАНИЋ Стефан II 41
КОТУРОВИЋ Димитрије 25
КОЦИЋ Душан 21
КОШ Ерих 15
КРАЖИЋ Ненад 73, 74
КРАСНОВ Ђуро 141, 142
КРИСП 94
КРСТИЋ Светозар Тоза 6, 15
КРСТО и ВЕРА пријатељи са Хвара 56
КУЗЕВ Александар 114
ЛАЗАР кнез 111
ЛАЗАРЕВИЋ Стефан деспот 111, 115, 116, 118
ЛАПЧЕВИЋ Драгиша 81
ЛАТИНОВИЋ Лаза 25
ЛЕДЕРЕР Хинко 34
ЛЕЊИН Владимир Илич 39, 54
LEON Francisco 86
ЛЕОНАРДО да Винчи 132
ЛЕСАЖ Ален 129
ЛИЛИЈЕНТАЛ Ото 129
ЛИЦИНИЈЕ 103, 104
ЛОКНЕР Владимир 138

ЛУЈ XIV 129
ЛУКИЋ Богдан 109
ЛУКИЋ Радомир 83
ЛУЦЕНБАХЕР Ерди Јанош 142
ЉУБИЋ Шиме 115
МАЗАРЕН Жил 132
МАЈКСНЕР Иван 141
МАРИЈА ТЕРЕЗИЈА царица 96
МАРИЋ Милан 21
МАРИЋ Светислав 111, 143, 147
МАРКОВИЋ Костадин 21
МАРКОВИЋ Светозар 83
МАРТИ Андре 86
МАТИЋ Анка 11
МЕТКАЛФ Д. М. 141
МЕХМЕД III султан 117
МЕШТРОВИЋ Иван 56
МИЈУШКОВИЋ Јованка 58
МИЛАДИНОВИЋ Милан М. 77, 80
МИЛИЧИЋ Никола 61
МИЛОВАНОВИЋ Радмило 38
МИЛУТИН краљ 111
МИЉКОВИЋ Танасије 21
МИТИЋ 70
МИТИЋ Душан 21
МИХАИЛОВИЋ Јоца 78
МИХАЈЛО кназ 99
МИХАЈЛОВИЋ Дина 21
МЛАДЕНОВИЋ Петар Н. 21
МУСИЋ Тодор 21
МУШМОВ Никола Анастасов 2, 110, 111, 116, 117, 118, 119, 121, 122
НАПОЛЕОН Бонапарта 130
НАПОЛЕОН III 128
НЕДЕЉКОВИЋ Љ. 147
НЕНАДОВИЋ Жика 21
НЕНАДОВИЋ Љубомир 142
НЕНАДОВИЋ прота Матеја 142
НЕРВА цар 90, 93, 95

НЕРОН 90, 93
НЕШИЋ Михајло 21
НИКОЛА краљ 132
НИКОЛИЋ Атанас 1
НИКОЛИЋ Крум 1
НИКОЛИЋ Тодор 21
НИКОЛОВ Георги 125
НИКОЛОВ Николај 33
НИКОЛОВ Петар 33
НОВАКОВИЋ Станиша 141, 142, 147
НУБЕР Карло Фрањо 142
ОКТАВИЈАН цар 93
ПАВЛОВИЋ Живојин 84
ПАВЛОВИЋ Спира 21
ПАЛАДИО Андреа 136
ПАПАДОПУЛОС Душан 68
ПЕГАН Ефрем 36, 147
ПЕТКОВИЋ Владислав Д. 21
ПЕТКОВИЋ Милан 21
ПЕТРОВИЋ Жарко 57
ПЕТРОВИЋ Јован 21
ПЕТРОВИЋ Јозо 142
ПЕТРОВИЋ Сотир 21
ПЕШИЋ Василије 21
ПОБАЧНИК Албин 109
ПОПОВИЋ Видо 17
ПОПОВИЋ Душан 68, 81, 83
ПОПОВИЋ Милорад 69
ПОПОВИЋ Миодраг 23
ПОПОВИЋ Р. 69
ПОПОВИЋ Светозар 21
ПОПОВИЋ Тодор 21
ПОП ЦЕКИЋ Јосиф 21
ПРЉА Драган 82
ПРОДАНОВИЋ Ј. 18
ПРОКЕШ 34, 35, 109
ПРОТИЋ Милисав 43
ПУСЕН Никола 132

РАДИЧЕВИЋ Бранко 23
РАДОСЛАВ краљ 42
РАКАСОВИЋ 109
РАЈИЋ 109
РАКИЋ Хранислав 68, 73
РАНКО 58
РАФАЕЛ Санцио да Урбино 132
РЕНГЈЕО Иван 19, 141
РЕНДИЋ-МИОЧЕВИЋ 141
РИСТИЋ Аристомен Мења 30, 66
РИСТИЋ Нада 66
РИШЕЉЕ Арман Жан ди Плеси 132
РОБЕСПЈЕР Жан 107
РОКОВ Дијего 24, 25
РУБЕНС Паул 132
RUNGE Frederik 86
РУЊАЈИЋ-ЂУЈИЋ 60
САВИЋ Бранка 11
САВИЋ Павле 11
САНТОС-ДИМОН Алберто 129
СЕЛЕУК Никатор 98
СИМОНОВИЋ А. 60
СИМОНОВИЋ Б. 60
СИМОНОВИЋ Риста М. 18
СМИЉАНИЋ Ђорђе 35
СТАНИМИРОВИЋ Сотир 21
СТАНКОВИЋ Бора 18
СТАНКОВИЋ Михајло 21
СТАНКОВИЋ Петар 21
СТАНКОВИЋ Сл. 60
СТАНОЈЕВИЋ Коста 21
СТАНОЈЕВИЋ Милан 21, 22
СТЕФАН Дечански краљ 111
СТЕФАНОВИЋ Коста “Ерсеновски” 21, 22
СТЕФАНОВИЋ Мома 69
СТОЈАДИНОВИЋ Ратимир 11
СТОЈАНОВИЋ Алекса 21
СТОЈАНОВИЋ Јосиф 21

СТОЈАНОВИЋ Лазар 21
СТОЈАНОВИЋ Милан М. 21, 69
СТОЈАНОВИЋ - МИКИЋ Јелица 21
СТОЈИЉКОВИЋ Милан 21
СТОЈКОВ Тоша 59
СТОЈКОВИЋ Живан 73
СТРАЦИМИР 121, 122
СУПЕК Руди 11, 17, 20
ТАСИЋ Јордан 21
ТАСИЋ Светозар 21
ТИБЕРИЈЕ цар 90, 93
ТИТУС 94
ТИЧИЋ Глигорије 21
ТОДОР Светослав 119
ТОДОРОВИЋ Мика 26
ТОМАШЕВИЋ Стефан 41
ТРАЈАН 95
ТУБИНОВИЋ Дејан 41
ТУЦОВИЋ Димитрије 54, 68
УРОШ краљ 111
УРОШ цар 41
УРОШЕВИЋ Т. 43
ФОДОР С. 34, 35
ФРАНСОА I 132
ФРАНСОА II 132
ФУКЕ Никола 129
HANDY M. F. 42
ХАСКОВА Ј. 141
ХАЏИ ЈОВАНЧИЋ Миодраг 70
HERENIUS Etruscus 90
ЦВЕТКОВИЋ Василије “Суруџија” 21
ЦВЕТКОВИЋ Драгојла 64
ЦВЕТКОВИЋ Драгољуб “Социјал” 21
ЦВЕТКОВИЋ Јован М. 21
ЦВЕТКОВИЋ Никола 63, 64, 67, 71, 72, 134
ЦВЕТКОВИЋ Томислав Н. 32
ЦЕКИЋ Влајко 21
ЦЕКИЋ Душан „Лешњак“ 21

ЦОЛЕР Мартин 29, 88
ЦОЦИЋ Милан 21
ЧАКШИРАНОВИЋ Тодор 21
ЧУБРИЛОВИЋ Васа 48
ЦАМБАСОВСКИ Климент 58
ЦОДИЋ Милија 21
ШАРЛ IX 132
ШАРЛ X 130
ШАШИНА Галина 51
ШИМИЋ Мијо 28
ШЛОМОВИЋ Ерих 3, 5, 10
ШТАМБУК Зденко 62
ШТОКЕРТ Карл 142

САДРЖАЈ

УВОДНА НАПОМЕНА.....5

ПИСМА

1926.....11
1929.....12
1936.....14
1937.....16
1939.....24
1945.....25
1948.....34
1951.....37
1952.....40
1953.....41
1954.....48
1955.....51
1959.....54
1960.....57
1961.....59
1962.....61
1963.....69
1964.....74
1965.....75
1970.....80
1971.....90
1973.....100
1974.....107
1975.....118
1976.....121
1977.....131
1979.....133
1980.....137
1981.....139
1984.....142
1985.....149
1986.....151
БЕЗ ДАТУМА.....152

ТЕОДОР ВЕСЕЛИНОВИЋ.....158
ТОДОР ГЕРАСИМОВ.....176
МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ.....196
РАНКО МАНДИЋ.....213

ДОДАТАК

КЊИГА "ОСТРВО С БЛАГОМ" ДОДЕЉЕНА СЕРГИЈУ ЗА ОДЛИЧНО УЧЕЊЕ И ПРИМЕРНО ВЛАДАЊЕ, 5. ЈУНА 1924.....231

РЕФЕРАТ БРАТА СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА НА КОНФЕРЕНЦИЈИ БРЂАНА И СТАНАРИЦА, 1. И 2. АПРИЛА 1934. У БЕОГРАДУ - УЛОГА БРЂАНА У ДРУШТВУ.....232

ФРАНЦУСКИ КУЛТУРНИ УТИЦАЈ У ЈУГОСЛАВИЈИ (ПРЕДВАЊЕ).....239

СЕЋАЊА О МЕЂУНАРОДНОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ ОМЛАДИНЕ ЗА МИР У БРИСЕЛУ ОДРЖАНОЈ 29. ФЕБРУАРА И 1. МАРТА 1936.....249

СРБИ И НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКА БОРБА.....251

ИЗ БЛАНКЕНХАЈМА.....253

ЗНАЧАЈ СССР ЗА МАЛЕ НАРОДЕ.....254

СРПСКИ НАРОД И ЊЕГОВИ НЕПРИЈАТЕЉИ.....257

ПЛАН ТЕРЕНСКОГ РАДА СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА ЗА 1956 ГОДИНУ.....262

ИЗВЕШТАЈ О ТЕРЕНСКОМ РАДУ У ДУБРОВНИКУ У НОВЕМБРУ И ДЕЦЕМБРУ 1955. ГОДИНЕ.....264

РЕЦЕНЗИЈА СЕРГИЈЕВЕ КЊИГЕ "ДУБРОВАЧКИ КАРАВАНИ У ЈУЖНОЈ СРБИЈИ", КОЈУ ЈЕ ЈОРЈО ТАДИЋ УПУТИО ИСТОРИЈСКОМ ИНСТИТУТУ САНУ 20. ЈУНА 1956.....265

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ У 1957. ГОДИНИ.....267

ПОТВРДА ДА ЈЕ СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ ДЕЛЕГАТ НА СВЕЧАНОСТИ У БУХЕНВАЛДУ 1958.....269

РОБНО НОВЧАНИ ОДНОСИ ДУБРОВАЧКИХ ТРГОВАЦА У ЈУЖНОЈ СРБИЈИ У XVII ВЕКУ.....270

ДУГОРОЧНИ ПЛАНОВИ.....275

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ У ПРВОМ ТРОМЕСЕЧЈУ 1962.ГОДИНЕ.....277

ГОВОР СВЕТОЗАРА ТОЗЕ КРСТИЋА НА ПОГРЕБУ СОФИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ 17. АПРИЛА 1964.....278

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ У ПРВОМ ПОЛУГОЂУ 1965. ГОДИНЕ....282

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА ПРВО ПОЛУГОЂЕ 1966.....284

ЕЛЕМЕНТИ ЗА ПРОСПЕКТ СЕРИЈЕ МАРАКА СА ЈУГОСЛОВЕНСКИМ СРЕДЊОВЕКОВНИМ НОВЦЕМ.....288

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ДЕЛЕГАЦИЈЕ СУБНОР-А ЈУГОСЛАВИЈЕ НА ПРОСЛАВИ 25-ГОДИШЊИЦЕ ОСЛОБОЂЕЊА КОНЦЕНТРАЦИОНИХ ЛОГОРА БУХЕНВАЛД И ДОРА 1970.....290

ИЗВЕШТАЈ О УЧЕШЋУ ДР СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА НА VI КОНФЕРЕНЦИЈИ ИСТОРИЧАРА РАДНИЧКОГ ПОКРЕТА У ЛИНЦУ 15 – 19. IX 1970.....309

УГОВОР СА СРПСКОМ КЊИЖЕВНОМ ЗАДРУГОМ О ИЗДАВАЊУ КЊИГЕ “ЛЕПОТА НОВЦА СРЕДЊОВЕКОВНЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ”.....311

СЕРГИЈЕВ САН.....313

ТОМИСЛАВ Н. ЦВЕТКОВИЋ: ДР СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ, „НАРОДНЕ ПЕСМЕ ЛЕСКОВАЧКОГ КРАЈА” - РЕЦЕНЗИЈА.....315

О РАЗГЛЕДНИЦАМА БЕОГРАДА ДО 1941.....317

МИРОЉУБ ВАСИЋ: ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ „ПЕСМЕ И ПИСМА“ СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА.....346

СМИЉАНА ЂУРОВИЋ: ПРОШЛОСТ КОЈА ЈЕ ДОСЕГЛА БУДУЋНОСТ.....356

О СЕРГИЈУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ

ИЗВОД ИЗ МАТИЧНЕ КЊИГЕ РОЂЕНИХ.....369

АНКЕТНИ ЛИСТ 29. ОКТОБРА 1946.....370

РЕШЕЊЕ О ПОСТАВЉЕЊУ ЗА ДИРЕКТОРА ЕКОНОМСКОГ ИНСТИТУТА ПРИ ПРИВРЕДНОМ САВЕТУ ФНРЈ, ОД 23. АВГУСТА 1946.....373

РЕШЕЊЕ О ПОСТАВЉЕЊУ ЗА ЗАМЕНИКА ШЕФА КАТЕДРЕ ЕКОНОМСКИХ НАУКА, ОД 23. АВГУСТА 1949.....374

УВЕРЕЊЕ ДА ЈЕ СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ БИО ЈЕДАН ОД УРЕДНИКА “НАШЕ РЕЧИ”, ОД 15. ДЕЦЕМБРА 1954.....375

ЗАПИСНИК КОМИСИЈЕ ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ, ОД 5. ЈУЛА 1957.....376

БИОГРАФИЈА СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА УЗ ПРЕДЛОГ ЗА ДОБИЈАЊЕ СПОМЕНИЦЕ 1941.....377

ПРЕПИС РЕШЕЊА О СПОМЕНИЦИ 1941 (1. ЈАНУАР 1959).....381

ПРЕПИС ПОТВРДЕ ДА ЈЕ СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ БИО ХОНОРАРНИ САРАДНИК ИНСТИТУТА ЗА ИЗУЧАВАЊЕ РАДНИЧКОГ ПОКРЕТА (6. ЈУЛ 1967).....382

ПРЕДЛОГ ЗА ДОПИСНОГ ЧЛАНА САНУ (17. НОВЕМБАР 1971).....383

РЕФЕРАТ.....393

БИОГРАФИЈА.....397

НАЈВАЖНИЈИ РАДОВИ.....398

ПОЗИВ ЗА СКУП "О ЖИВОТУ И РАДУ СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА" (18. НОВЕМБАР 1983).....408

СЛАВОЉУБ ЦВЕТКОВИЋ: ЖИВАН СТОЈКОВИЋ, IN MEMORIAM, Др СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ - 19. МАРТ 1912 – 10. АВГУСТ 1987.....410

МИЛОШ МАЦУРА: СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ - ЛИЧНО.....416

ВАСИЛИЈЕ КРЕСТИЋ, О СЕРГИЈУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ - НА РАДИЈУ.....419

НАДЕЖДА ДИМИТРИЈЕВИЋ: У СУСРЕТ ВЕЛИКОМ ЈУБИЛЕЈУ БЕОГРАДСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА. НАПРЕДНИ СТУДЕНТСКИ ПОКРЕТ НА БЕОГРАДСКОМ УНИВЕРЗИТЕТУ У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ ТРИДЕСЕТИХ ГОДИНА (За радио).....241

НАДЕЖДА ДИМИТРИЈЕВИЋ: БЕЛЕШКЕ О СЕРГИЈУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ.....445

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-6
34:929 Димитријевић С.

ДИМИТРИЈЕВИЋ, Сергије М., 1912-1987
Одабрана преписка / Сергије Димитријевић ; приредио Милан С.
Димитријевић. - 1. изд. - Пожаревац : Књижевна заједница "Пожаревац"
; Београд : Фондација Николе Цветковића, 2022 (Београд : Skripta
internacional). - 458 стр. : фотогр., факс. ; 22 cm

Ауторове слике. - Тираж 100. - Стр. 5-6: Уводна напомена / М. С. Димтријевић.
- Биографија: стр. 399.

ISBN 978-86-81580-36-3 (КЗП)

а) Димитријевић, Сергије (1912-1987) -- Преписка

COBISS.SR-ID 58425609

